Chris McNab

HİTLER'İN ORDUSU

Nazi Savaş Makinesinin Tarihi 1939-1945

HİTLER'İN ORDUSU

NAZİ SAVAŞ MAKİNESİNİN TARİHİ (1939-45)

Chris McNab

ÇEVİRİ:
Okan Doğan

HİTLER'İN ORDUSU
Nazi Savaş Makinesinin Tarihi
1939-1945

TİMAŞ YAYINLARI | 3759
Görsel Tarih Dizisi | 13

PROJE EDİTÖRÜ
Adem Koçal

EDİTÖR
Tuğçe İnceoğlu

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

İÇ TASARIM
Arif Nayci

1. BASKI
Ocak 2015, İstanbul

ISBN
978-605-08-1876-5

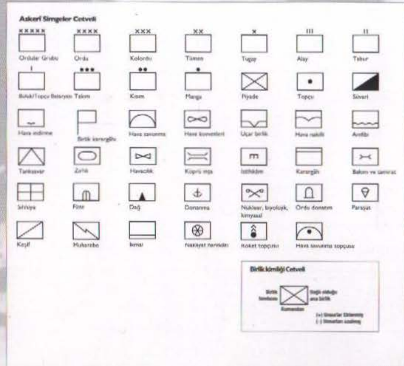

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24 Faks: (0212) 512 40 00
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
facebook.com/timasyayingrubu
twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No:8
Davutpaşa-Topkapı/İSTANBUL
Tel: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No:16086

İÇİNDEKİLER

4

ÖNSÖZ: KÜLLERİNDEN DOĞAN BİR ANKA KUŞU

SOLDA: Pek ümitvar olmayan başlangıçlar. Versailles Antlaşması'nın hükümleri gereği, 1920'ler boyunca ve 1930'ların başlarında *Reichsheer*'in askeri yatırım potansiyeli çok kısıtlıydı. Burada, 1931'de, yeni geliştirilen müşterek sınıflar harbi teorilerini deneyen bir MG 08 makineli tüfek takımının, tank kılığına sokulmuş iki araçla birlikte tatbikat yaptığı görülüyor.

ADOLF HİTLER'İN *WEHRMACHT*'ININ (KELİME ANLAMIYLA "SAVUNMA KUVVETİ") vücuda geldiği koşullar, son derece ümitsiz koşullardı. I. Dünya Savaşı'nın kaldırdığı tozun çökmesini takiben muzaffer İtilaf Devletleri, Haziran 1919'da akdedilen Versailles Antlaşması aracılığıyla Almanya'ya çeşitli kısıtlamalar dayatmışlardı. Antlaşmanın hükümlerinden biri, 31 Mart 1920 tarihi itibariyle Alman ordusunun 100 bin kişiyi aşmayacak bir boyuta indirileceğini ve bu kuvvetin yalnızca dört bininin subaylardan oluşabileceğini kayda almaktaydı. Antlaşmada bu ordunun yapısı ve teşkilatı da hükme bağlanıyordu. Buna göre bu orduda, üçer taburdan oluşan 21 piyade alayı (ve bunların emrine verilmiş 21 eğitim taburu) bulunacak ve her alayın bir havan bölüğü olacaktı. Nispeten daha büyük bir süvari sınıfı, üçer taburdan oluşan yedi topçu alayı ve bunlara ek motorize taburlarla ve muhabere, sıhhiye ve sahra istihkâm taburlarıyla birlikte, ordunun toplam mevcudu yedi tümenden ibaret olarak tasarlanmıştı.

1914 ile 1919 arasında çarpışmış 34 bin subay ve yaklaşık sekiz milyon erden oluşan Alman ordusu kolordu seviyesine ve daha da önemlisi –kindar Fransızlar açısından– ülke sınırlarının ötesinde harekâtlara girişemeyecek önemsiz bir kuvvete indiriliyordu. Dahası, antlaşmanın getirdiği ve askerlerin 12 yıl, subayların ise 25 yıl hizmet görmeden terhis olamamalarını öngören diğer bir kısıtlama ile Almanların ihtiyat birlikleri kurmasının da önüne geçilmekteydi. Muzaffer kuvvetler, Almanya silahlı kuvvetlerinin bir daha asla Avrupa'da barışı tehdit edecek kadar güçlü bir konuma ulaşamamasını temine gayret ediyordu.

Almanya'nın başa çıkmak durumunda olduğu tek müşkülat, silahlı kuvvetlerinin yok hükmüne indirilmesi değildi. Gerçi savaşın sonunda Avrupa'da herkes derin bir nefes almıştı; fakat çatışmaların hemen akabinde içine girilen siyasi çalkantılar, Almanya'da şiddetli şekilde hissediliyordu. Ülke, savaştan sonra başında bulunan Kayzer II. Wilhelm'i tahttan uzaklaştırmıştı ve kendisini yaraları sarma yoluna sokabilecek iktidarda ve prestijde bir hükümet şeklini bulma tartışmalarıyla meşguldü. Alman milleti hem iktisadi hem de askerî bakımdan iflas etmişti. Amerikalıların oldukça zayıf düşen bu milleti destekleme çabaları bir nebze yardımcı olmuştu, fakat siyasi çalkantılar 1930'ların ortasına dek devam edecekti.

Komşu ve eski düşman ülkelerden duyulan korku, siyasi belirsizliğin etkilerini şiddetlendirmekteydi. Batıda bir milyonluk ordusuyla Fransa vardı. Doğuda Alman zihninin öteden beri bir tehdit addettiği Polonya bulunuyordu; üstelik 30 piyade, 10 süvari tümeninden oluşan üstün bir kuvvetle. Bir de doğuda Danzig[1] koridoru, o dönem hâlâ Almanya topraklarına dâhil olan Doğu Prusya ile Almanya'yı coğrafi olarak birbirinden ayırmıştı ve İtilaf Devletleri, batıdaki Rhineland bölgesi için 15 yıl işgal ve süresiz olarak askerden tecrit kararlarında diretmişlerdi. Buna ve diğer bütün külfetlere ek olarak bir de Fransızların inatçı bir şekilde ayak diretdiği ağır savaş tazminatı meselesi vardı.

2 Nisan 1920 tarihinde General Hans von Seeckt, Alman ordusundan kalan kalıntıların başkumandanlığı görevini fiilen üstlendi. Önünde, bu kalıntıları Versailles Antlaşması'nın hatlarını çizdiği 100 bin kişilik *Reichsheer*'e (İmparatorluk Ordusu) dönüştürmek gibi bir

görev bulunuyordu. Von Seeckt 7 Ekim 1926 tarihine kadar bu görevde kaldı ve görevi süresince, şahsi görüşleri itibariyle süvari kuvvetlerini yeğ tutmakla birlikte, II. Dünya Savaşı'nın sonuna dek Almanların askerî harekât zihniyetinin ve fiillerinin temelini oluşturacak bir doktrini tasarlayıp uyguladı.

Von Seeckt, I. Dünya Savaşı boyunca farklı karargâhların kurmay heyetlerinde görev yapmıştı. En son görevi, III. Kolordu'nun kurmay başkanlığı idi. 1919 yılında beş aylığına genelkurmay başkanlığı da yapmış ve savaşın hemen ardından uzun süre, makineli tüfek, dikenli tel, top ve tankın hâkim olduğu birtakım harekât kavramlarını değerlendirmekle meşgul olmuştu. *Reichsheer*'in, gelecekteki hiçbir savaşta son savaşında sergilediği mücadeleyi ortaya koyamayacak, tükenmiş bir askerî kuvvet olduğunu fark etmişti.

Von Seeckt'in icraatları, siyasi görüşlerinden bağımsız olarak askerî dünyayı temelden etkileyecekti. 1914-18 döneminde Ortaçağ'dan kalma kuşatma taktiklerine dönülmesi sonucu ödenen olağanüstü bedellerden sakınmak için askerî stratejinin hareketlilik temelinde şekillenmesi gerektiğini tespit etmişti. Kuşkusuz, tıpkı Mareşal Haig gibi Von Seeckt de düşmanın cephe hattındaki siperlerini yarıp geçtikten sonra süvarilerini düşmanın gerisine doğru salmanın hayalini kuruyordu. Fakat öte yandan, düşman siper kazıp tahkimat yapacak kadar zaman bulduğunda bu tarz yarıp geçme harekâtlarının kolay kolay başarılamadığını da görmüştü. 1918 yılı itibariyle büyük bir ilerleme kaydeden *Sturmgruppen* (fırtına birlikleri) adlı hareketli saldırıda uzmanlaşmış özel taarruz kuvvetlerinin başarılarını da dikkate almıştı. Von Seeckt'in vurguladığı şey, bu yarma harekâtlarının ivmelerini koruyabilmeleri için asker, silah, gıda ve harp sanatının gerektirdiği diğer bütün olmazsa olmaz unsurlarla sürekli takviye edilmesi gerektiği idi.

Von Seeckt'in öğretisinin özü şuydu: "Taktik, kuvvetler arasında işbirliği temeline dayanır" ve bir sonraki büyük savaş bir "manevra" savaşı olacaktır.

Kurmay subaylarının pek çoğunun aksine Von Seeckt oldukça seyahat etmiş ve ortaokulu askerî bir okulda değil, Strasbourg'daki bir sivil okulda okumuştu. Bu vasıfları ona geleneksel askerî tedrisatın sağladığından daha esnek bir zihniyet bahşetmişti. 1920 ile 1926 arasındaki çalışmalarını topladığı ve çatışma esnasında hareketliliğin önemini vurgulayan *Führung und Gefecht* (Muharebede Komuta) adlı bir broşür neşretti. Ancak sürpriz bir düşman taarruzunu karşılamaya yetecek büyüklükte bir ordu istiyordu. Bu yeni ordunun esas kuvveti hareketliliğinde yatacaktı; bu hareketliliği ise büyük bir süvari birliği, fiziksel açıdan iyi durumda bir piyade kuvveti ve bunlara eşlik edecek dört başı mamur motorize veya mekanize birlikler, makineli tüfekler ve toplar sağlayacaktı. Kuşkusuz *Reichswehr*'in (silahlı kuvvetler) askerleri de hâlihazırda muharebelerle pişmiş, tecrübeli savaşçılardı. Von Seeckt'in yapması gereken tek şey, bu askerleri, hareketliliklerinden faydalanabileceği şekilde talimden geçirmekti.

Von Seeckt'in çalışmaları o kadar önemliydi ki, 1923'ten itibaren Alman ordusu talim ve tatbikatlarını tamamen onun teorilerine dayandırmaya başladı. Ordunun tatbikat için sahaya sürecek pek az adamı olmakla birlikte, Von Seeckt'in fikirlerinin ana unsurları Almanların stratejik ve taktiksel düşüncelerinin temelini teşkil eder hâle geldi. Artık, düşman

ARKA SAYFADA: İspanya İç Savaşı esnasında, Alman Kondor Lejyonu'nun mekanize kuvvetleri İspanya'da ilerliyor. İspanya'daki çatışmalara müdahil oluşları Almanlara 1939'daki Polonya işgali öncesinde taktik ve teknolojilerini denemek için müthiş bir fırsat sağlamıştır.

karşısında belirleyici eyleme girişmeye hazır olmaya ve yeni olaylara seri şekilde tepki vermeye vurgu yapılıyordu. 1923-1926 dönemine ait talim ve tatbikatlar, bu hareketlilik savaşı konseptinin Alman ordusunda nasıl en tepeden takım seviyesine kadar standart düşünce şekli hâline geldiğini göstermektedir.

Hitler ve *Nationalsozialistiche Deutsche Arbeiterpartei*'ın (*NSDAP*; Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi) iktidara geldiği 1933 yılına gelindiğinde Von Seeckt emekli olmuştu; fakat Alman ordusundaki mirası unutulmuş değildi. 30 Ocak 1933 tarihinde, Hitler Alman cumhurbaşkanı Paul von Hindenburg'un sıkı gözetimi altında şansölyeliğe seçildi. Avrupa'daki yayılmacı emellerini ilerletmek için orduyu büyütme gibi bir maksadı vardı; tabiatıyla ordu da bundan memnundu. Kıdemli subaylar Hitler'in kontrol altında tutulabileceğine inanıyordu; fakat hakikatin daha uzağına düşen bir inanç düşünülemezdi.

Almanya, I. Dünya Savaşı öncesinden beri asker alma işleri bakımından *Wehrkreis*'lara (askerî bölgelere) bölünmüştü. Her bölge orduya asker yazıyor ve bu askerleri eğitiyordu; aynı zamanda bu bölgelerde, *Reichswehr*'in ihtiyaç duyduğu kolordu karargâhları, kışlalar ve eğitim arazileri bulunmaktaydı. Hitler işbaşına gelir gelmez ordunun yedi olan tümen sayısının 36'ya çıkacağını açık etti (bu tümenlerden 13 kolordu teşekkül edecekti). Ordunun bu karara ilk tepkisi tam bir şaşkınlık oldu; subaylar böylesi hacimli bir genişlemenin getireceği lojistik tabiattaki sorunlara kafa yoruyordu. Fakat Versailles'ın dayattığı kısıtlamalardan kurtulmaktan da memnunlardı; ordu, 1918'den önce Alman toplumunda sahip olduğu şerefli mevkiye geri dönecekti.

Versailles Antlaşması'nın katı şekilde yasakladığı bir politika yeniden gündemdeydi: Her Alman erkeğine silahlı kuvvetlerde hizmet görme yükümlülüğü getirilecekti. 16 Mart 1935 tarihinde Hitler, "Alman Silahlı Kuvvetlerinin Genişletilmesi Kanunu"nu yürürlüğe koydu. Kanun zorunlu askerliği yeniden vazediyor ve orduyu amaçlandığı gibi 36 tümen boyutuna getiriyordu. Akabinde, 21 Mayıs 1935'te yürürlüğe giren ikinci bir kanun, silahlı kuvvetlerde (veya yeni adıyla *Wehrmacht*'ta) hizmet görme ödevini tarif ediyor ve çok az istisna tanıyordu. Hitler hâlâ *NSDAP* iktidarının temellerini oluşturmakla meşguldü; fakat bu kanunlar vasıtasıyla ordu ile ilişkileri kuvvetlenmişti; zira bu kanunlar, Von Seeckt'in yaratıp talim ettirdiği küçük, profesyonel kuvvetlerin, talim edecek yeni elemanlara ve ülke içinde ve daha genel olarak askerî dünyada daha yüksek bir itibara nihayet kavuşabileceği anlamına geliyordu.

2 Ağustos 1934 tarihinde bütün Alman askerlerinin şu yemini etmesi kararlaştırıldı: "Tanrı'nın huzurunda yemin ederim ki Alman *Reich*'ının ve halkının lideri ve *Wehrmacht*'ın yüce kumandanı Adolf Hitler'e daima kayıtsız şartsız itaat göstereceğim ve cesur bir asker olarak, gerektiği zaman bu yemin uğruna canımı feda etmeye hazır olacağım." Hitler ayan beyan bir diktatörlük kurmuştu ve yenilenen yemin, Alman silahlı kuvvetlerinin artık yeni bir yönetime sahip olduğunu vurgulayan bir işaretti. Hitler'in uyguladığı büyük silahlanma hareketiyle güçlenen *Wehrmacht* hızla büyüdü. I. Dünya Savaşı'ndaki yenilgi ve Versailles kısıtlamalarının üst üste binen felaketlerinden sonra Alman ordusu, küllerinden doğan bir Anka kuşu misali ayağa kalkmış ve kıtanın baskın askerî kuvvetlerinden biri hâline gelmişti.

Almanya 1 Eylül 1939'da Polonya'ya saldırdığında, ordusu 3 milyon 180 bin askerden müteşekkildi. Bu sayı daha sonraları 9 milyon 500 bine kadar çıkacaktı ve ordunun Doğu ve Batı cephelerinde kayıtsız şartsız teslim olduğu 8-9 Mayıs 1945 tarihlerinde dahi bu sayı hâlâ 7 milyon 800 bin civarındaydı. Bu kuvvet, Hitler'in tevarüs ettiği 100 bin kişi kuvvetindeki ordunun çok ötesindeydi.

Hitler, siyasi becerilerine denk sıklette askerî becerilere sahip bir strateji kumandanı olduğuna inanıyordu. Olayların gidişatı, bu inancının yanlış olduğunu ortaya çıkaracaktı. Hitler'in, II. Dünya Savaşı'nda *Wehrmacht*'ın muharebe etme şekilleri üzerindeki etkisinin gittikçe artması felaketvâri sonuçlar doğurdu. Elinizdeki kitap, Hitler'in kara kuvvetlerinin, 1939-40'taki zafer günlerinden 1945'te başlarına gelen nihai felakete kadarki gelişimine odaklanmaktadır. Almanya'nın savaşta çarpışan herkesin saygı duyduğu, birinci sınıf bir askerî teşkilat kurduğu inkâr edilemez. Bu kuvvet savaşın ilk üç yılı boyunca fiilen durdurulamaz nitelikteydi; sonraki yenilgi yılları boyunca da inatçı bir savunma kuvveti olarak kaldı. Bu kitabın göstermeyi umduğu şey, Alman ordusunun ve *Waffen-SS* ve *Luftwaffe*'nin *Fallschirmjäger*'leri (paraşütçüleri) gibi bağlantılı grupların şöhretlerini nasıl kazandıkları ve bu şöhretin ne ölçüde hak edilmiş bir şöhret olduğudur.

BLITZKRIEG: HİTLER'İN SAVAŞ MAKİNESİ ZİNCİRLERİNDEN BOŞANIYOR, 1939-40

SOLDA: Burada görülen yürüyüş kolu, Alman ordusunun 1939'daki tipik üniformasını giymektedir. Askerler yürüyüş için bellerinde asılı duran 1935 serisi çelik miğferleri yerine *Feldmütze*'lerini (arazi keplerini) takmışlar.

1 Eylül 1939 ile 25 Haziran 1940 arasındaki *Blitzkrieg* (Yıldırım Savaşı) dönemi, *Wehrmacht* açısından on aylık bir mutlak zafer dönemiydi. Alman kuvvetleri, İngiltere istisnası hariç muharebe alanında karşılarına çıkan her ülkeyi mağlup etmiş ve izleyen iki yıllık süre zarfında da hemen hemen durdurulamaz görünmüştür.

Bu dönemdeki Alman stratejisi iki konsepti bir araya getiriyordu: Prusya Generali Von Moltke tarafından 1850'lerde geliştirilen geleneksel "belirleyici manevra" ve 1920 ve 1930'larda Heinz Guderian'ın öncülüğünü yaptığı "zırhlı konsept". "Belirleyici manevra"da, piyadeler kullanılarak düşmanın geri çekilme hattına saldırılır ve düşman tuzağa düşürülürdü. Guderian ise tank, mekanize piyade ve *Luftwaffe*'nin pike bombardıman uçaklarından yığınaklar yapıp düşman hattında gedikler açmayı, açılacak gediklerden geri bölgelere girerek kilit komuta merkezlerini yok etmeyi ve düşmanın moral ve direnme becerisini yerle bir etmeyi savunuyordu. Her iki strateji de Almanların saldıran taraf olmasını gerektiriyordu; bu vaziyet Üçüncü *Reich*'ın yayılmacı ve yabancı düşmanı ideolojisi ile de uyumluydu. Almanya'nın hayati önemde iki avantajı vardı: Saldırılarının sürpriz niteliğinde olması ve muharebelerin yerini, zamanını ve koşullarını Almanların belirlemesi. Rakipleri tarafsızlığa, diplomatik becerilere ve sabit sınır müdafaalarına umut bağlamıştı. Psikolojik olarak savaşmak niyetinde olmadıkları gibi savaş hazırlıkları yapmaya da gönülleri yoktu.

POLONYA VE BATI

26 Ağustos 1939 tarihinde *Wehrmacht*, *Fall Weiss* (Beyaz Durum) parolasıyla anılan Polonya işgali için gizli kısmi seferberlik başlattı. 3 Eylül tarihinde tam seferberlik durumuna geçildi. 1 Eylül'de ordu nihayet zincirlerinden boşandırılmıştı. 1 milyon 512 bin askerden oluşan işgal kuvveti, toplam mevcudu 53 tümeni (37 piyade tümeni, dört motorize tümen, üç dağ tümeni, üç hafif tümen ve altı Panzer[2] tümeni) bulan iki ordu grubu şeklinde

SAĞDA: 1934'ten bir piyade. Dönemin standart arazi ceketiyle pantolonunu giymiş. Kemerinde, her biri –sağ elinde tuttuğu– *Gewehr 98*'in 7.92 mm'lik mermisinden 15 tane içeren kütüklükler asılı. Botları, bir süre denenen fakat genel dağıtıma çıkmayan 1934 model tokalı botlardan. 1) Alman millî renklerindeki arma. İlk başlarda miğferin solunda bulunmaktaydı, fakat kartal brövesi (2) getirildiğinde sağa alındı. 2) Miğferlere takılan millî bröve. Miğferin sol tarafına takılırdı ve işlemeleri beyaz renkteydi. 3) 1916 kalıbından miğfer. 4) Üniformanın ceketlerine takılan millî bröve. 5) 1936 sonuna dek kullanılan rütbe şeritleri: (i) *Oberschütze*, (ii) *Gefreiter*, (iii) *Obergefreiter*, (iv) *Oberstabsgefreiter*. 6) 30. Piyade Alayı'na mensup bir piyadenin apoleti. 7) Garnizon kepi veya yan kep. 8) I. Dünya Savaşı'nın standart dağıtım piyade tüfeği *Gewehr* 98. 9) Namluya kaynaklanmış bir takma parçasıyla namlu ucunun altına sabitlenen kasatura; burada siyah deriden süvari kopçası da gösterilmiştir. 10) Tüfeğin beşli fişekliği. 11) Pistole 08; nam-ı diğer Luger. 12) Kemer kitinin arka sayfadan görünüşü. 13) Tip 24 el bombası ve kullanım talimatları (13a). 14) Geçiş döneminin yanlarında üçer toka olan botları. Su geçirmeleri ve yoğun çalılıklarda kullanışsız olmaları nedeniyle kısa süre içinde terk edilmişlerdir. 15) Askerin el feneri ve pili. Değiştirilebilir renkli sürgülerine dikkat ediniz.

(Adam Hook © Osprey Publishing)

3
1
2
7
5
i
ii
iii
iv
8
9
4
12
6
30
10
12
11
14
15
13a
13

teşkilatlanmıştı ve bu kuvvet üç cepheden saldırdı. *Generaloberst* Fedor von Bock kumandasındaki Kuzey Ordular Grubu (3. ve 4. ordular), Kuzeydoğu Almanya ve Doğu Prusya yönünden saldırmıştı. *Generaloberst* Gerd von Rundstedt kumandasındaki Güney Ordular Grubu (8., 10. ve 14. Ordular) ise Almanya'nın güneydoğusu ile Kuzey Slovakya'dan ilerliyordu. Bu grubu, 1. ve 2. Slovak tümenleri de desteklemekteydi.

Polonya, Alman ordusunun hem ilk büyük zaferi hem de taktik teorilerinin ve savaş öncesi eğitim rejiminin isabeti yönündeki ilk delil olmuştu. Bu zaferi, İngiliz ve Fransız kuvvetlerinin dik tavırlar tasladığı fakat kayda değer faaliyet namına pek bir şey yapmadığı sekiz aylık bir "sahte savaş" dönemi izledi. Yine de Müttefik kuvvetlerin Norveç ve Danimarka üzerinden Almanya'ya saldırabileceğinden çekinen Hitler, *Unternehmen Weserübung* (*Weserübung* Harekâtı) adlı, *General der Infanterie* Nikolaus von Falkenhorst kumandasındaki bir önleyici saldırı ile bu zayıf tarafsız ülkeleri işgal etmeye karar verdi. Danimarka saldırısı 9 Nisan 1940'ta başlatıldı. İki piyade tümeni hâlinde teşkilatlanmış 6 bin 600 kişilik tecrübesiz Danimarka ordusunun stratejik vaziyeti ümitsiz bir vakaydı ve dört saat süren kısıtlı bir direnişin ardından ordu teslim oldu.

Aynı gün, 3. Dağ ve 69. ve 163. piyade tümenleri ile XXI. Kolordu Norveç topraklarına çıktı. Bu kuvvetlere gerekli zırhlı desteği 40. Özel Panzer Taburu sağlayacaktı. Kuvvetlerin toplamı 100 bin kişiyi buluyordu. Almanlar, Norveç ordusunun altı piyade tümeniyle

ÇİÇEK SAVAŞLARI

Hitler'in siyasi manevraları ve İngilizlerle Fransızların savaş riskini almaya çekinmesi, Alman ordusunun Eylül 1939'dan önce tek kurşun atmadan beş zafer kazanmasına yol açmıştır. *Blumenkriege* ya da "Çiçek Savaşları" olarak bilinen harekâtlarla Hitler'in askerleri ülkeye yakın komşu arazileri ilhak etmiştir. Buradaki çiçek, bu yerlerde yaşayan Germen etnisitesine mensup kişilerin Alman askerleri sıkça çiçekler atarak karşılamasına gönderme yapmaktadır.

7 Mart 1936'da 5., 9., 15. ve 16. piyade tümenlerinin 30 bin askeri Ren'i geçerek nehrin batı kıyısında bulunan askerden arındırılmış Saar bölgesini işgal etti. Akabinde 12 Mart 1938'de, 8. Ordu'nun (VII. ve XIII. kolordularla 2. Panzer Tümeni) 200 bin askeri Avusturya'yı işgal ve ilhak ederek Nisan 1938'de bu ülkeyi XVII. ve XVIII. *Wehrkreis*'lara böldü. Avusturya ordusunun mevcudu da *Wehrmacht*'a katılarak 44. ve 45. piyade tümenleri, 4. Hafif Tümen ve 2. ve 3. dağ tümenleri halinde teşkilatlandırıldı.

Ordu Çekoslovakya'nın işgali için beş ordu (2., 8., 10., 12. ve 14. ordular) halinde 39 tümen konuşlandırmaya niyetliydi; fakat Eylül 1938'de imzalanan Münih Antlaşması'nı takiben Sudetenland tabir edilen sınır bölgelerini, bölgenin etrafındaki altı Alman kolordusundan (IV., VI., VIII., XIII., XVII. ve XVIII. kolordular) unsurlar eliyle kansız şekilde ele geçirdi. Sudetenland IV., VII., VIII., XIII. ve XVII. *Wherkreis*'lara katıldı. 15 Mart 1939'ta aynı unsurlar Bohemia-Moravia'nın geri kalanını da işgal ettiler. Bu bölgeler Ekim 1942'de *Wehrkreis Böhmen und Mähren* adını alacaktı. Nihayet 23 Mart 1939'da da I. Kolordu'nun unsurları Batı Litvanya'nın Memel şehrini ilhak ederek I. *Wehrkreis*'a dâhil etti.

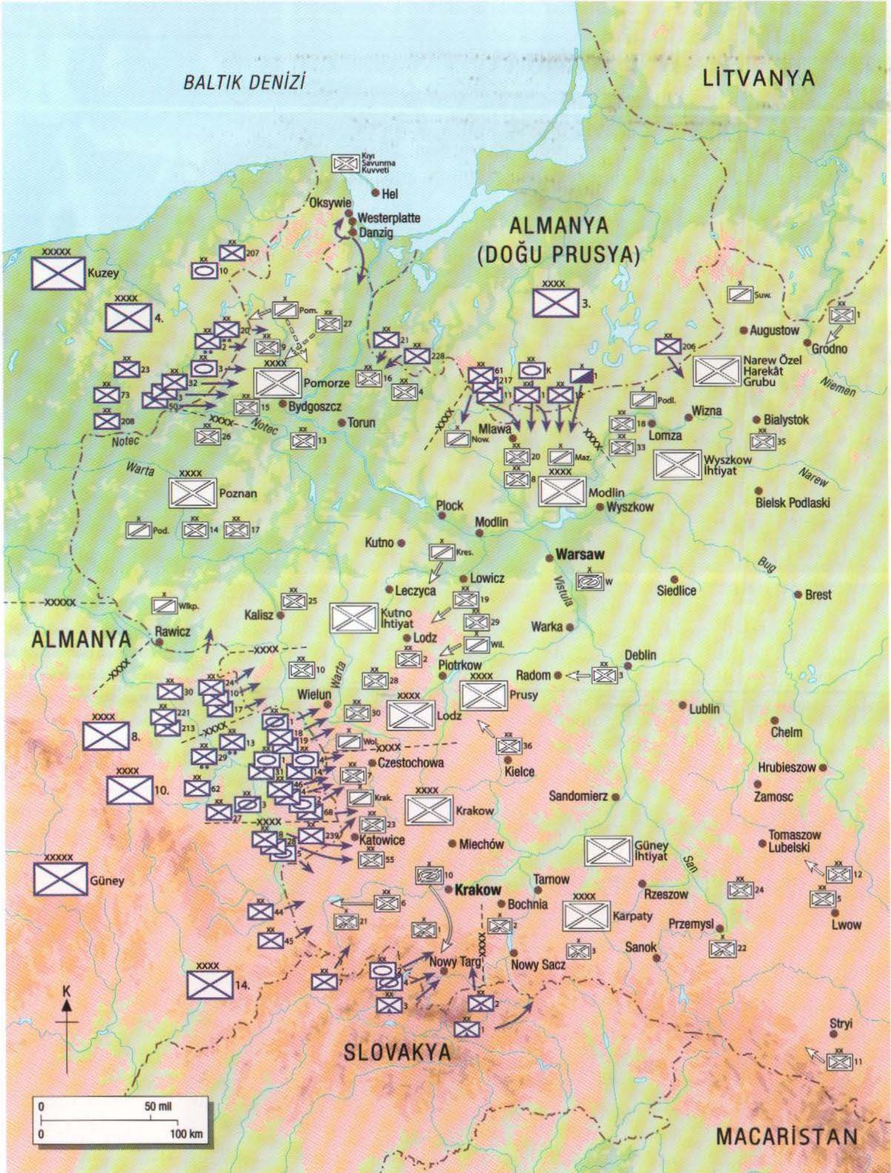

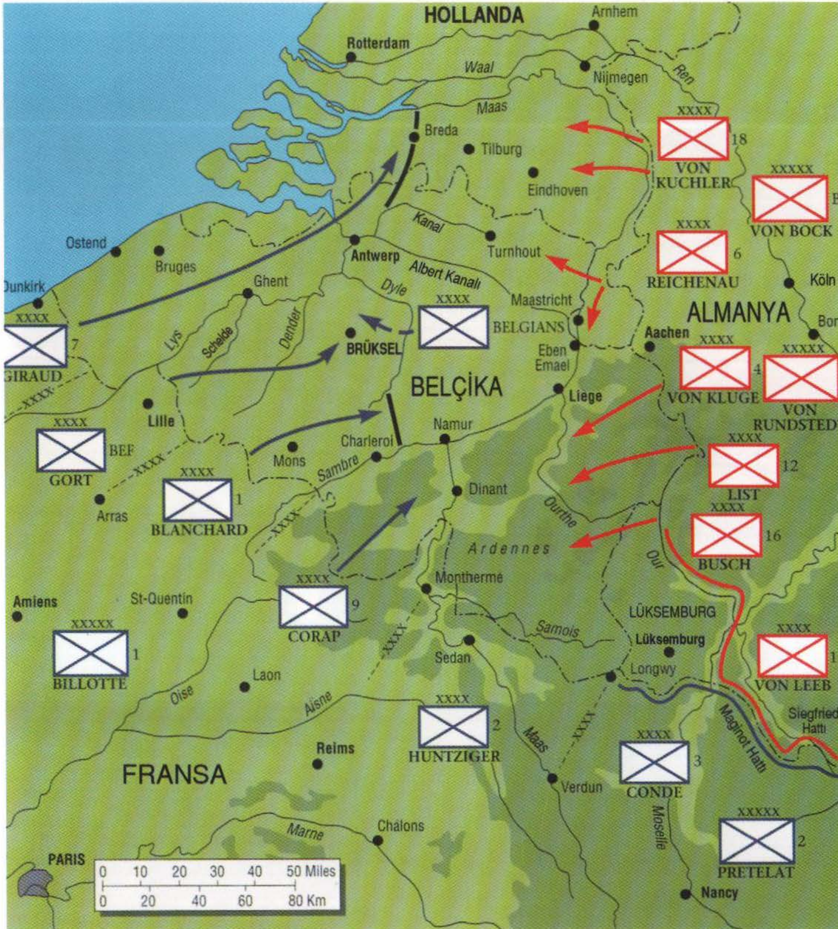
Rhineland'ın işgali (1936) esnasında motosikletli Alman askerleri bir makam aracına eşlik ediyor. Burada görülen makam aracı, muhabere aracı olarak da kullanılan *Kraftfahrzeug* (Kfz) 15'tir. Ön ve arka tekerleri arasındaki açıklığın uzunluğu, kırsaldaki manevralar esnasında sıkıntı yaratan bir durumdu.

temas kurdu. Bu kuvvet, Norveç ordusunun seferber ettiği 90 bin askerin yalnızca 25 binine tekabül ediyordu. Müttefik Sefer Kuvvetleri'ne mensup, iki piyade tümenine denk bir kuvvet de Norveçlileri takviye etmekteydi. Alman askerleri, giderek artan özgüven ve kabiliyetlerinin nişanesi olacak şekilde Müttefikleri geri çekilmeye, Norveçlileri de 9 Haziran 1940 tarihinde teslim olmaya mecbur ettiler.

FRANSA VE HOLLANDA-BELÇİKA HAVALİSİ

Hitler ivme kazanmıştı ve Batı Avrupa'ya tamamen hâkim olmayı amaçlıyordu. Batı yönündeki saldırı, yani *Fall Gelb* (Sarı Durum) için ordu, üç ordu grubu ve 91 tümen hâlinde 2 milyon 750 bin askeri bir araya getirmişti. *Generaloberst* Von Rundstedt kumandasındaki A Ordular Grubu (4., 12. ve 16. ordulardan oluşmakta ve *Panzergruppe von Kleist*'ı [Von Kleist Panzer Grubu'nu] da bünyesinde barındırmaktaydı), Belçika yoluyla Fransa'ya ilerleyecekti. *Generaloberst* Von Bock kumandasındaki B Ordular Grubu (6. ve 18. ordular) Hollanda ve Belçika'ya saldıracaktı. *Generaloberst* Wilhelm Ritter von Leeb'in kumandasındaki C Ordular Grubu (1. ve 7. ordular) ise Fransızları Maginot Hattı'na sabitleme görevini üstlenmişti. Bu üç grubun toplam mevcudu 75 piyade tümeni kadardı ve bunlara 22. *Luftlande* (Hava İndirme) Tümeni, bir *Luftwaffe* hava indirme tümeni, dört motorize tümen, bir dağ tümeni, bir süvari tümeni, on Panzer tümeni ve ek olarak 42 adet ihtiyat tümeni de dâhildi.

BALTIK DENİZİ
LİTVANYA
ALMANYA
(DOĞU PRUSYA)
ALMANYA
SLOVAKYA
MACARİSTAN
Kıyı Savunma Kuvveti
Hel
Oksywie
Westerplatte
Danzig
Kuzey
4.
3.
Pomorze
Bydgoszcz
Torun
Notec
Warta
Poznan
Mlawa
Lomza
Wizna
Augustow
Grodno
Narew Özel Harekât Grubu
Niemen
Bialystok
Wyszkow İhtiyat
Narew
Bielsk Podlaski
Modlin
Wyszkow
Plock
Kutno
Warsaw
Vistula
Lowicz
Leczyca
Kalisz
Kutno İhtiyat
Lodz
Rawicz
Piotrkow
Prusy
Radom
Deblin
Warka
Siedlice
Bug
Brest
Wielun
Lublin
Chelm
8.
Czestochowa
Kielce
Hrubieszow
10.
Krakow
Sandomierz
Zamosc
Katowice
Miechów
Güney İhtiyat
San
Tomaszow Lubelski
Güney
Krakow
Tarnow
Bochnia
Rzeszow
Karpaty
Przemysl
Lwow
Sanok
Nowy Targ
Nowy Sacz
14.
K
Stryi
0
50 mil
0
100 km

Fransa 1940, açılış hareketleri. Mavi renkte gösterilen Fransız ve Belçikalı kuvvetler, Almanların dalga dalga ilerleyişinin önüne geçme çabasında.

Alman komandoları ve *Abwehr* (Alman askerî istihbarat örgütü) mensupları Hollanda ve Belçika'da zaten faal durumdaydı; bunun üzerine 10 Mayıs 1940'ta da saldırı harekâtı başladı. B Ordular Grubu bünyesindeki 18. Ordu, dokuz tümen ve hava indirme ve paraşüt birlikleriyle birlikte tarafsız Hollanda'ya taarruz ederek ülkenin tecrübesiz ordusuna kısa sürede üstünlük kurdu. Eğitimi zayıf on piyade tümeni hâlinde teşkilatlanmış 250 bin kişilik Hollanda ordusu, cesaretle beklentilerin ötesinde bir müdafaa ortaya koymuşsa da, Rotterdam bombardımanını takiben 15 Mayıs tarihinde teslim oldu.

SOLDA: Eylül 1939, Polonya'nın işgali. Alman ordularının ve birliklerinin ana ilerleyiş güzergâhları mavi renkte gösterilmiştir.

İskandinavya'nın işgali (Nisan 1940) esnasında, miğferleri millî renklerdeki armayla işaretli Alman askerleri Norveç'e konuşlandırılmaya hazırlanıyor. Ateş desteği ve düşmanın deniz araçlarından koruma sağlamak üzere orada bulunan arka plandaki gemi *Admiral Hipper* ağır kruvazörüdür.

Lüksemburg 10 Mayıs'ta 16. Ordu'nun eline düştü. Ülkenin 82 kişilik "Gönüllüler Bölüğü", makul gerekçelerle, oldukça sınırlı bir direniş gösterebilmişti. Aynı gün A Ordular Grubu, yanına B Ordular Grubu'ndan 6. Ordu'yu da alarak, tarafsız Belçika üzerinden ilerlemeye başladı. Bu ilerleyişin başını, Eben Emael Kalesi'ne yapılan cüretkâr bir hava indirme taarruzu çekmekteydi. İngiliz ve Fransız askerlerinin desteklediği 600 bin kişilik Belçika ordusu, ilk başta saldırıya kuvvetli bir yanıt verdi. Fakat güçlü *Panzergruppe von Kleist*'ın, geçilmez addedilen tepelik Ardenler kırsalından gerçekleştirdiği sürpriz çevirme taarruzunun başını çektiği amansız Alman ilerleyişi karşısında geri çekildikçe, Belçikalıların morali bozulmaya başladı. 28 Mayıs'ta Belçika ordusu da teslim oldu.

16 Mayıs'ta, A ve B ordu grupları Fransa içlerine doğru ilerlemeye başladı. Vasıflarını ve cesaretlerini ölçecek nihai sınavın zamanı gelip çatmıştı işte. Karşılarında 87 tümenden oluşan, 4 milyon 320 bin kişilik Fransız ordusu ve bu orduyu destekleyen dokuz İngiliz, bir Çekoslovak ve dört Polonyalı piyade tümeni bulunuyordu. *Panzergruppe von Kleist*, XV. Kolordu ve *General der Panzertruppen* Heinz Guderian'ın -1 Haziran tarihinde Guderian Panzer Grubu olarak yeniden isimlendirilen- XIX. Kolordu'sundan oluşan dokuz Panzer tümeni ebadındaki bir kuvvet, *Großdeutschland* (Büyük Almanya) Motorize Alayı ile birlikte Fransızların 1. Ordular Grubu'nu Sedan'da yarıp geçerek 22 Mayıs tarihinde Manş Denizi kıyılarına ulaştı. Almanya'nın sahip olduğu zırhlı birliklerin neredeyse tamamını içeren bu birliğin, arkasındakilerce lojistik olarak beslenebileceği sınırların ötesine geçtiğinden ve saldırıyı destekleyen piyadelerin Müttefiklerden gelecek bir karşı saldırıya maruz kalabileceğinden kaygılanan Von Rundstedt, 23 Mayıs'ta kuvvetlerine dur emri verdi. Böylelikle Von Rundstedt, Müttefiklere 27 Mayıs ile 4 Haziran arasında Dunkirk'ten tam 338 bin 226 İngiliz, Fransız ve Belçikalı askeri tahliye etme fırsatı da tanıyordu.

5 Haziran'da B Ordular Grubu Manş Denizi ve Atlantik Okyanusu kıyıları boyunca ilerlemeye başladı ve bu ilerleyiş 22 Haziran'da Bordeaux önlerinde noktalandı. Bu esnada A Ordular Grubu Orta Fransa'da ilerliyor ve C Ordular Grubu da Maginot Hattı'nı zorluyordu. Fransız ordusu 25 Haziran'da ateşkes ilan etti. Belçika'nın Eupen ve Malmédy şehirleri ilhak edilerek VI. *Wehrkreis*'a, Lüksemburg ve Lorraine XII. *Wehrkreis*'a ve Alsace da V. *Wehrkreis*'a dahil edildi. Fransa'nın kuzeyi, batısı ve doğusu işgal altındaydı; işgal edilmeyen orta ve güney bölgelerinde ise Mareşal Pétain başkanlığında, kâğıt üzerinde bağımsız bir Fransız devleti bulunuyordu.

Heinz Guderian (solda, çelik miğferli) Polonya'nın işgali (Eylül 1939) esnasında Hitler'le konuşuyor. Guderian, zırhlı harp ve sınıflar arası muhabere teorileriyle Hitler'i etkilemeyi başarmıştı ve Polonya işgali de bu teorilerin doğrulanması mahiyetinde oldu.

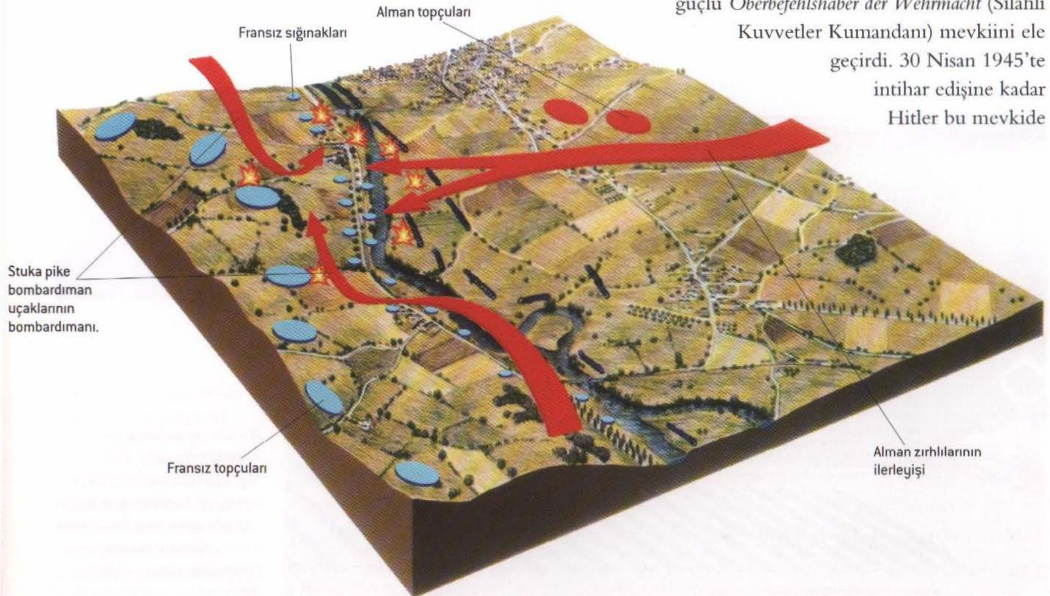
BLITZKRIEG HAKKINDAKİ NİHAİ HÜKÜM

Blitzkrieg dönemi, Alman silahlı kuvvetlerinin itibarını yerine getirmekle birlikte, bazı zaaflarını da ortaya çıkarmıştı. Elde edilen başarılar, Hitler'in, kendi şahsi dehasına ve buna mukabil, emrindeki profesyonel generallerin çoğunun bayağı oluşuna dair inancını teyit etmişti. *Oberkommando der Wehrmacht* (*OKW–Wehrmacht* Üst Komutası) ve *Oberkommando des Heeres* (*OKH*–Kara Kuvvetleri Üst Komutası) içindeki kıskançlıklar, her iki heyeti de Hitler'in kontrol etmesi sonucu daha da ağırlaşarak bir otorite bölünmesine neden oldu. Danimarka ve Norveç seferlerini *OKW*, Polonya ve Batı seferlerini ise *OKH* yönetmişti. *Panzergruppe von Kleist*'ın klasik *Blitzkrieg* taktikleri mükemmel başarılar sağlamış; Norveç'teki piyade performansı ise sonuç almakta nispeten daha etkisiz kalmıştı. İlerleyişler hızlı olmakla beraber çok sayıda düşman askerinin teslim alınmaktan kurtulmasına engel olunamamış ve bu kuvvetler gerilla orduları hâlinde yeniden teşkilatlanarak Alman işgal kuvvetlerinin yetkililerine baş ağrıları çıkarmaya devam etmişti.

ORDUNUN YAPISI

Hitler devlet başkanı sıfatıyla, temsili *Oberster Befehlshaber der Wehrmacht* (Silahlı Kuvvetler Başkumandanı) mevkiini işgal etmekteydi. 4 Şubat 1938 tarihinde, daha önceleri himaye ettiği *Generalfeldmarschall* Werner von Blomberg'i emekliliğe zorlayarak güçlü *Oberbefehlshaber der Wehrmacht* (Silahlı Kuvvetler Kumandanı) mevkiini ele geçirdi. 30 Nisan 1945'te intihar edişine kadar Hitler bu mevkide

13 Mayıs 1940, saat 15.00. 10. Panzer Tümeni, Sedan yakınlarında Maas Nehri'ni geçiyor. Geçişin planı, Guderian'ın XIX. Panzer Kolordusu'ndaki komuta kademesi tarafından yapılmıştır.

YUKARIDA: Batı Avrupa seferinin büyük önderlerinden üçü – (soldan sağa) *Generalmajor* Heinz Guderian, *Generalfeldmarschall* Gerd von Rundstedt ve *Generaloberst* Eduard Dietl. Guderian'ı, hazırlanmasına o kadar emek verdiği siyah renkli özel Panzer kolu üniformasını giymiş halde gösteren sadece tek bir fotoğraf yayınlanmıştır. (Angus McBride © Osprey Publishing)

kaldı. Emrindeki (sonradan *Generalfeldmarschall*'lığa terfi edecek) *Generaloberst* Wilhelm von Keitel, *Chef des Oberkommandos der Wehrmacht* (Silahlı Kuvvetler Kurmay Başkanı) sıfatıyla yardımcılığını yürütüyordu.

Wehrmacht üç kuvvete ayrılmaktaydı: *Heer* (Kara Kuvvetleri), *Kriegsmarine* (Donanma) ve *Luftwaffe* (Hava Kuvvetleri). Bunların içinde Kara Kuvvetleri açık ara en büyük güçtü; 1939 Eylül'ünde 2 milyon 700 bin asker ile *Wehrmacht*'ın %75'ini oluşturuyordu ve Mayıs 1945'te 5 milyon 500 bin kişi ile kuvvetinin doruğuna çıkmıştı.

19 Aralık 1941 tarihinde Hitler tarafından görevden alınana kadar *Oberbefehlshaber des Heeres* (Kara Kuvvetleri Üst Komuta Başkanı) görevini *Generaloberst* (sonradan *Generalfeldmarschall*) Walther von Brauchitsch yürütüyordu. Hitler söz konusu tarihte bu görevi kendisi üstlenmeye başladı. Von Brauchitsch'in yardımcısı *General der Artillerie* (sonradan *Generaloberst*) Franz Halder'di ve mevkii, *Chef des Generalstabes des Heeres* (Ordu Genel Kurmay Başkanı) şeklinde tanımlanmıştı. Resmî olarak 1 Aralık 1939 tarihinde kurulan *Waffen-SS* teknik olarak hiçbir zaman *Wehrmacht*'ın bir parçası olmamıştı; fakat ordunun yüksek komuta kademesinin kontrolü altındaydı (Üçüncü Bölüm'e bakınız).

1937 yılında ordunun en genel teşkilat şeması bakımından ülke I'den XIII'e kadar numaralandırılmış on üç askerî bölgeye bölünmüştü. 1939'dan itibaren bu bölgeler ihtiyat ordusunun da temelini teşkil etmeye başladılar. İlk başta bir *Wehrkreis*'ın depoları, okulları ve eğitim birimleri, sahra ordusunun yalnızca belirli bir kolordusuna personel ve ekipman sağlıyor ve bu birlikleri daimî bir takviye akışıyla ikmal ediyordu (bu sayı zamanla beş kolorduya kadar çıkacaktı). Almanya'nın komşularını kurban ederek sınırlarını genişletmesi ile birlikte mevcut bölgeler büyütülmüş ve Ağustos 1938'den Ekim 1942'ye kadar altı yeni bölge kurulmuştur. Söz konusu bölgelerde sürekli savaş için yeni askerler silah altına alınıyordu. Bu acemi askerlerin çoğu etnik açıdan Alman olmadıkları gibi, Alman davasının sempatizanı bile değildiler.

Savaşın patlak vermesinden önceki 26 Ağustos 1939 tarihli seferberlikte, ordu, alana çıkarak düşmanla çarpışacak *Feldheer*'ler (sahra orduları) ile ikmal amacıyla Almanya'da kalacak *Ersatzheer*'lere (ihtiyat orduları) ayrıldı. Sahra orduları üç tip kuvvetten oluşmaktaydı. Bunların ilki, *Fechtende Truppen*, yani muharebe kuvvetleriydi. Bu grupta, kurmaylar (silahlı kuvvetler ve ordu üst komuta heyetleri; genelkurmay; ordu grubu, ordu ve kolorduların kurmay heyetleri), piyadeler (muharip, motorize ve hafif piyadeler ile dağ piyadeleri), komandolar, hükümlülerin görev aldığı birlikler, seyyar kuvvetler (süvariler, zırhlı ve mekanize piyadeler, keşif birimleri ve tanksavar birimler), topçular, istihkâmcılar, muhabereciler ve sahra emniyeti polisleri vardı. İkinci olarak, nakliye, sıhhiye, veterinerlik ve muhafızlık kuvvetleri, askerî inzibat ve sahra posta görevlilerinden oluşan *Versorgungstruppen* ya da ikmal kuvvetleri geliyordu. Üçüncü tip kuvvetler olan *Sicherungstruppen* (emniyet kuvvetleri) ise geri bölge kumandanları, ikinci hat *Landeschützen* (bölge tüfekçi) taburları ve savaş esiri kamplarından oluşmaktaydı. Bunlara ek olarak din işleri subayları da dâhil olmak üzere bazı ordu subayları, bando şefi subaylar ve *Sonderführer*'ler (uzmanlar) vardı.

Savaş zamanının en büyük sahra ordusu birimleri, sabit bir teşkilata sahip değildi. Beş adet *Heeresgruppen* (ordular grubu) vardı; bunların ikisi (Kuzey ve Güney O.G.) Polonya

SAĞDA: Nazi propagandasının dikkatlice kontrol ettiği coşkulu kalabalık, Rhineland'ın yeniden işgali (1936) esnasında Alman süvarilerini selamlıyor. İşgale dış dünyanın verdiği tepkinin zayıflığı, Hitler'in *Lebensraum* (yaşam alanı) emellerini teşvike yaramıştır.

MÜLLER

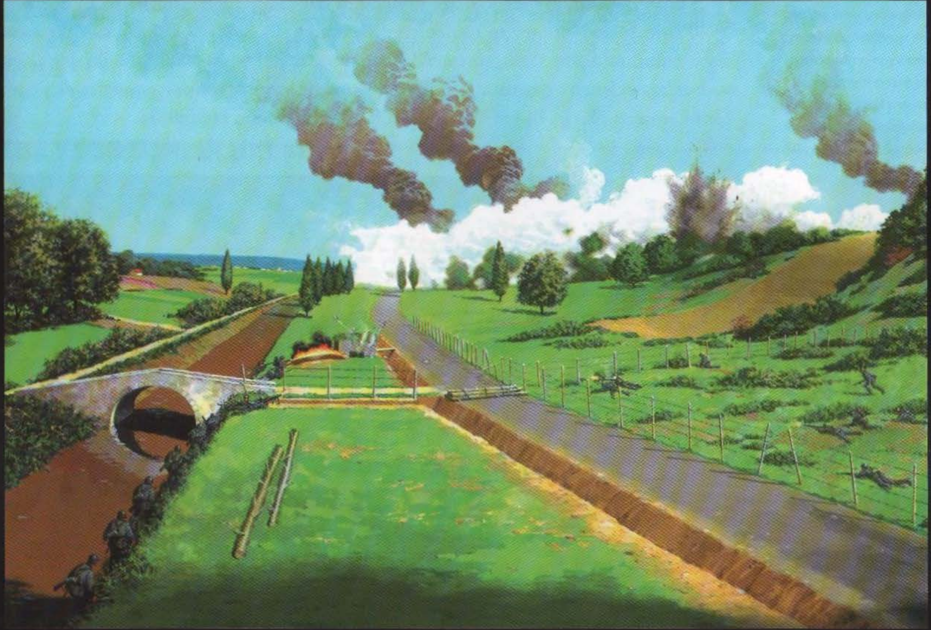
seferinde, kalan üçü (A, B ve C O.G.) ise Batı seferlerinde kullanılmıştı. Her bir ordular grubu, iki ilâ üç kadar ordudan oluşuyordu ve bu grupların toplam asker mevcudu 400 bine kadar çıkabiliyordu. Her biri bünyesinde yaklaşık 200 bin civarında asker barındıran, üç ya da dört kolordudan müteşekkil toplam on dört tane ordu ve 1940 Haziran'ından itibaren bunlara eklenen *Panzergruppen* (zırhlı grup) denilen ve her biri üç adet motorize kolorduya hâkim iki adet takviye edilmiş zırhlı kolordu vardı. Teşkilat şemasının bir alt kademesinde ise her biri iki ilâ beş arasında piyade tümeni barındıran, yaklaşık 60 bin kişilik 33 adet kolordu ve her biri iki ya da üç zırhlı ve motorize tümen barındıran, biri (XV.) ise üç hafif tümen barındıran toplam yedi adet motorize kolordu bulunuyordu. Bir süvari tümeni ve dört dağ tümeni, bağlı oldukları orduların doğrudan komutası altındaydı.

1939-40 döneminde, 143 adet piyade tümeni kuruldu. Bu tümenlerin vasıfları, ait oldukları *Welle*'ye (dalgaya) göre değişiyordu. Barış zamanında, 1. Dalga kapsamında teşkil edilen 35 köklü tümenin (1-46 dizisi) yanında, yaşı ilerlemiş gediklilerden, talim yüzü görmemiş ihtiyat birliklerinden ya da işgal edilen Polonya ve Çekoslovakya'dan silah altına alınanlarla apar topar oluşturulan tümenler ve 10. Dalga kapsamındaki dokuz *Ersatzdivisionen* (ikame tümenleri; 270-280 dizisi) de vardı. 16 bin 997 kişilik her bir piyade tümeni, üç piyade alayı ile tümen destek birimlerinden oluşuyordu. Bu birimler arasında dört taburluk bir topçu alayı; atlı, bisikletli ve destek takımları olan bir keşif

ÖNCÜ BİRLİKLER

Alman ordusu, bünyesindeki istihkâm birliklerinin tümüne birden *Pioniere* (öncüler) şeklinde atıfta bulunurdu. Bunların içinde *Pionieretruppen* (öncü birlikler), *Bautruppen* (inşaat birlikleri), *Eisenbahntruppen* (demiryolu birlikleri; bunlar demiryollarını hem inşa eder, hem işletirdi) ve *Technische Truppen* (teknik birlikler) bulunurdu. *Pionieretruppen*, diğer Batılı orduların muharip istihkâmcılar diyeceği askerlerdi; öncelikli olarak taarruz kuvvetleri ve ondan sonra inşaat birlikleri addedilir ve üniformalarına taktıkları, hizmet kolunu belirtir siyah işaretler nedeniyle *schwarz Pioniere* (kara öncüler) olarak bilinirlerdi. Bu itibarla, tüm piyade alaylarına verilen ve muharip istihkâm takımlarını teşkil eden *weiss Pioniere*'lerden farklı idiler. Bu askerlere, envai çeşit iş yapmaları nedeniyle *Mädchen für Alles* (her işin hizmetçileri) de denmekteydi. Tümen bünyesindeki öncü taburları cephe hattında karşılaşılan temel öncü kuvvetleri teşkil ediyordu ve muharebeler esnasındaki harekâtların desteklenmesi için elzem birlikler addedilirdi. Yürüyüşler esnasında bu birlikler doğal ve yapay engelleri ortadan kaldırır ve köprüleri tamir ederdi. Ayrıca seyyar köprüler, dubalı sallar, taarruz botları ve şişme botlar vasıtasıyla su engellerini aşmaya yardımcı olurlardı. Taarruz esnasında ise engelleri parçalar ve yıkım aletleri, alev makineleri ve dumanla müstahkem mevkilere saldıran uzman taarruz kuvvetleri olarak piyadelere destek verirlerdi. Savunmada ise tahkimatlarla sığınaklar inşa eder, engeller yapar, mayın döşer, bubi tuzakları oluşturur, ateş alanlarını temizler, kamuflaj koruması sağlar ve ikmal güzergâhlarını işler vaziyette tutarlardı. Geri çekilmelerde mayınlar ve bubi tuzakları döşer, alelacele engeller inşa eder ve köprüleri imha ederlerdi. Öncü taburlarının –bilhassa da tümenlerin normalden daha geniş cephelerde savunma yapmak durumunda kaldığı ve insan gücünün kıt olduğu savaşın ilerleyen safhalarında– zoraki piyadeler olarak kullanımı da yaygınlaşmıştı.

taburu; bir tanksavar taburu; bir istihkâm taburu; bir muhabere taburu ve tümenin diğer hizmet birimleri (sayıları onu bulabilen motorize ve atlı nakliye kolları, bir sıhhiye bölüğü, bir motorize sahra hastanesi ve veteriner bölüğü, bir askerî inzibat birliği ve bir sahra postanesi) bulunuyordu.

Bir tüfek takımı ile onu destekleyen öncü mangası, küçük bir Fransız koruganına saldırıyor (1940). Kanal kıyısını korunak olarak kullanan *Deckungstrupp* (koruma birlikleri), makineli tüfek ve alev makineleriyle sığınağa ateş açmış. Yolun öte yanındaki *Stosstrupp* (şok birlikleri), manganın *Nebeltrupp* (duman birlikleri) olarak görev yapan kalanı tarafından desteklenmekte. Şok birlikleri bastırıcı ateşe makineli tüfekleriyle katılıyor ve duman birlikleri duman meşaleleri yakmaya hazırlanıyor. Koruma birliklerine, sığınağın öbür yanından yaklaşıp pencere açıklıklarından kapıya saldırmak üzere yıkıcılar da eşlik ediyor. Arkadaki ağaçlıklara gizlenmiş Fransız bölüğünü oraya hapsetmek üzere geriden 7.5 cm'lik piyade topları ile 8 cm'lik havanlar yaylım ateşine başlamış. Almanların uyguladığı konsept, taarruz grubunu küçük tutmak, duman perdesiyle takviye etmek suretiyle mevcut korunak ve gizlenme imkânlarından azami seviyede faydalanmak ve hedef bölgeyi ve ona komşu koruma mevzilerini ağır ateşle bastırıp kısa sürede direnişi kırarak taarruzun ivmesini ayakta tutmak üzerine bina edilmişti. (Carlos Chagas © Osprey Publishing)

3 bin 49 kişilik bir piyade alayında üç piyade taburu, 180 kişilik bir topçu bölüğü ve 170 kişilik bir tanksavar bölüğü bulunuyordu. Daha da alt kademelere inmek gerekirse, 860 kişilik taburlarda üçer tüfek bölüğü ve aslında bir destek birimi addedilen 190 kişilik bir makineli tüfek bölüğü vardı. 201 kişilik *Schützenkompanie* (tüfekçi bölüğü) altında ise üç adet tüfek takımı ve 50 kişilik bu *Schützenzug*'larda (tüfekçi takımlarında) da bir takım subayı, bir hafif bomba atar timi ve dört tüfek mangası bulunuyordu. Bu *Schützengruppe*'ler (tüfekçi mangaları) onar kişiden oluşmaktaydı.

Alman ordusunun bir motorize tümeninin bütün birimleri zırhlı ya da motorizeydi ve 1940'ların başında motorize tümenlerin mevcudu, 14 bin 319 kişiyi bulan iki motorize alaya indirilmişti. Bir *Gebirgsdivision*'da (dağ tümeninde) 6 bin 506 kişilik iki dağ alayından ve bunlara eklenen ve tamamı dağ harekâtlarını yürütme becerisine sahip destek ve hizmet birimlerinden oluşan 14 bin 131 kişilik bir asker mevcudu bulunurdu.

Alman istihkâmcılar bir kamyonun süspansiyonunu tamir ediyor. İstihkâm kuvvetlerinin görevleri araç bakımı gibi geri kademe hizmetlerinden taarruzlardaki yıkımları gerçekleştirmek gibi cephe hattı faaliyetlerine dek uzanırdı.

Ordudaki tank unsurlarına bakarsak; 14 bin 373 kişilik bir *Panzerdivision*'da (zırhlı tümende) bir zırhlı tugay (her biri iki tabura ayrılmış, 1.700 kişilik iki alay), 4 bin 409 kişilik bir motorize tüfekçi tugayı (tüfek alayı ve motosiklet taburu) ve zırhlı ya da motorize destek ve hizmet birimleri bulunurdu. 10-11 bin kişi ebadında bir *leichte* (hafif) tümende, 638 kişilik bir ilâ dört arası zırhlı tabur ve 2 bin 295 kişilik bir ya da iki motorize süvari alayı bulunmaktaydı. Bu birlikler Ekim 1939 ile Ocak 1940 arasında 6-9 numaralı zırhlı tümenler olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır. 16 bin kişilik 1. Süvari Tümeni'nde 1.440 kişilik dört bindirilmiş alay (her birinde iki bindirilmiş tabur bulunurdu), bir süvari alayı (bir bindirilmiş, bir bisikletli tabur), bir bisikletli tabur ve hepsi bindirilmiş ya da motorize diğer destek ve hizmet birimleri bulunmaktaydı.

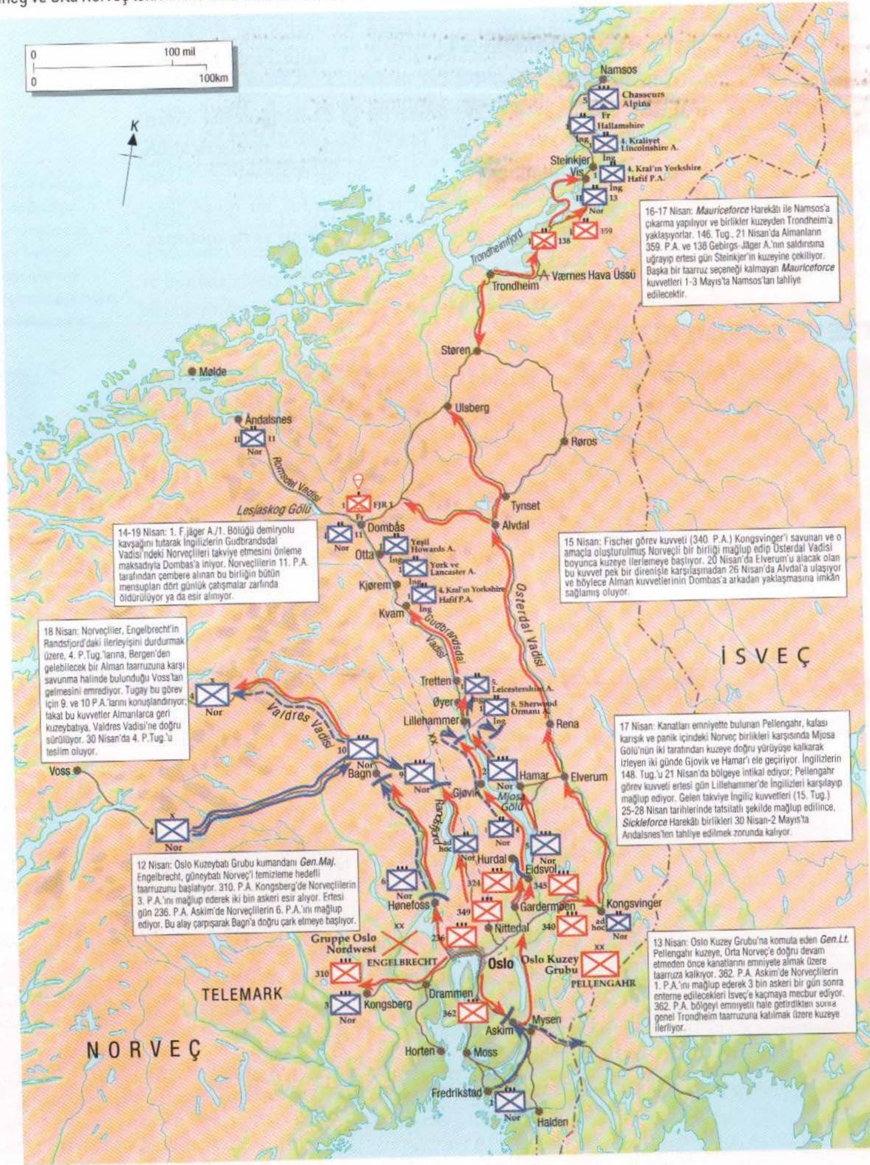
RÜTBE VE SORUMLULUKLAR

Alman ordusunun rütbe yapısı, 6 Aralık 1920'de kurulmuş bir sisteme dayanıyordu. Subaylar; generaller, üstsubaylar, yüzbaşılar ve düşük rütbeliler olmak üzere dört gruba ayrılmıştı. Buna karşın astsubaylar üç gruba ayrılıyordu: 23 Eylül 1937'de kale istihkâmcılarındaki ve daha sonra da veteriner sınıfındaki kıdemli öğretmenler için kurulmuş teknik astsubaylar grubu, "kılıç püsküllü astsubaylar" da denen kıdemli astsubaylar ve kıdemlilerin astı olan kıdemsiz ya da "kılıç püskülsüz" astsubaylar. 14 Eylül 1938 tarihinde 12 yıllık hizmetin ardından gönüllü olarak yeniden askere yazılan astsubaylar için ihdas edilen *Stabsfeldwebel* rütbesi ilk olarak I. Dünya Savaşı gazileri tarafından üstlenilmişti. *Hauptfeldwebel* bir rütbenin değil, bir görevlendirmenin adıydı ve 28 Eylül 1938'de ihdas edilmişti. Bu göreve atanan kişi, bir bölüğün karargâhında bulunan bölük kıdemli astsubaylarından biri olurdu ve bu kişiye *der Spiess* (mızrak) denirdi. Bu görevdekiler, genellikle *Oberfeldwebel* rütbesindekiler arasından seçildiklerinden, *Stabsfeldwebel*'lere rütbece üstündüler (fakat *Stabsfeldwebel*'lerin terfi alarak bu göreve getirildiği de olabilmekteydi). Bu göreve getirilen diğer astsubaylar *Hauptfeldwebeldiensttuer* (bölük uzman çavuş vekili) olarak belirlenir, fakat genellikle de seri bir şekilde *Oberfeldwebel* rütbesine terfi ettirilirlerdi.

"Erat" şeklinde kullanılan rütbe/sınıf, bütün erleri ve onbaşıları kapsıyordu. Bu ikisi içinde onbaşılar, tecrübeli erler olarak, bu rütbe sınıfının diğer ordularda görülenden daha yüksek bir oranını teşkil etmekteydi.

Rütbelerin çoğunun alternatif unvanları da vardı. Sıhhiye birliklerinin kimi rütbelerinde olduğu gibi muharebe alanında komuta yetkisi olmayan fakat özel uzmanlık sahibi subayların rütbeleri temayüz ettirilirdi. *Rittmeister* ya da *Oberjäger* gibi geleneksel unvanları muhafaza eden rütbeler de vardı. İngilizlerin geçici ve vekâleten rütbelendirme sisteminin aksine, Alman subayların neredeyse tamamı, rütbelerini asaleten taşırdı; dolayısıyla Alman ordusunun subay ve astsubayları genellikle İngiliz ordusundaki muadillerinden daha yüksek komuta kuvvetine sahipti. Örneğin bir *Leutnant*'ın bölük komutanı olması, sıra dışı bir vaka değildi. Sıradan bir tüfekçi bölüğünün birinci takımı genellikle bir teğmenin kumandasında olmakla birlikte, ikinci ve üçüncü takımlara bir *Oberfeldwebel* veya bir

Güney ve Orta Norveç'teki Alman harekâtları, Nisan 1940.

YUKARIDA: Batı Avrupa seferlerine katılan bazı askerler. 1) 36. Piyade Alayı'na mensup bir *Feldwebel*. 2) 3. Panzer Alayı'na mensup genç bir Panzer personeli; Polonya seferinin tamamlanmasından çok kısa bir süre sonra. 3) 12. Öncü Taburu'na mensup bir *Gefreiter*; Fransa seferi esnasında, "Panzer Koridoru"nun İngiliz ve Fransız karşı taarruzlarından korunmasında faal hâlde. 4) *Luftwaffe* pilot *Oberfeldwebel*'ı. (Darko Pavolvic © Osprey Publishing)

Feldwebel'in kumanda ettiği de sık görülürdü. Piyade sınıfında *Unteroffizier*, *Feldwebel* ve *Oberfeldwebel* rütbelerine terfiler bir birliğin teşkilat şemasına bağlıydı ve ehil bir astsubay için bu rütbelere terfi ettirilmek sıradan bir vaka idi. Diğer bütün astsubay ve alt kademe rütbeleri kıdem esasına göre verilirdi. *Obersoldat* rütbesi, *Gefreiter* rütbesinin vasıflarına bile sahip olmayan askerler için kullanılırdı; *Stabsgefreiter* ise astsubay olamayacak bir gedikli anlamına gelirdi.

ASKERE ALINMA VE EĞİTİM

Mevcudu çokça artırılmış yeni Alman ordusu, savaşa hazırlanmak için yeni acemilere ihtiyaç duymaktaydı. *Wehrkreis*'lara, polisin temin edeceği, bütün Alman vatandaşlarını, adreslerini, yaşlarını ve yabancılarla Yahudileri listeleyen kütükleri kullanarak, 20 yaşına basmış erkekleri askere çağırmaya başlamaları emredildi. Bu faaliyetin sorunsuz şekilde Alman toplum hayatının bir parçası hâline gelişini temin için sivil ve askerî otoriteler müstakil ve ortaklaşa çalışmalar yürüttüler. Sürekli dolaşıma sokulan, Alman askerinin bir şeref mesleğine mensup olduğu yönündeki hatırlatmalar da bu çalışmaların bir parçasıydı. Yapılan propaganda askerî hayatı göklere çıkarıyordu; giderek siviller de çocukluktan itibaren askerî şekillerde tedris edilmeye başladılar.

Nazi Partisi'nin hayatın her alanına yayılan nüfuzu, bilhassa da yeni kurulan *Hitlerjugend* (Hitler Gençliği, aşağıda *HJ*) ve *Reichsarbeitsdienst* (*Reich* Çalışma Hizmetleri, aşağıda *RAD*) kuruluşlarında hissediliyordu. İlgili yaşlara ulaşan birinin bu kuruluşlara üye olmaktan kaçınması çok zordu ve her iki kuruluş da paramiliter nitelikteydi. Aynı değerlere sahip pek çok başka örgüt vardı; hatta paramiliter nitelikte olmayan yegâne örgüt *Bund Deutscher Mädel* (Alman Kızları Birliği) idi. Bu kuruluşlarda verilen eğitim, sıkı yürüyüş talimleri, harita okuma, arazi kullanma becerisi ve küçük çaplı silahlarla ateşli silah eğitimlerini temel almaktaydı. *RAD*, tüm Alman erkekleri için *HJ* ile ordu arasında basamak işlevi görüyordu. Erkeklerin pek çoğu, *RAD* bünyesinde edindikleri tecrübeler onları hem fiziksel hem zihinsel olarak ordu eğitimine hazırladığından, orduya katıldıklarında *RAD*'da geçirdikleri süreye müteşekkir kalırdı.

Orduda hizmet görebilecek her fert, hizmete çağırılacağı yılın yazında, nereye başvuracağının ayrıntılarını içeren bir mektupla uyarılırdı. Eylül ayında gönderilen ikinci bir mektupla, başvuru zamanı ve başvururken yanında bulundurmak zorunda olduğu evraklar bildirilirdi. *HJ* ve *RAD*'a üyeliğini belgeleyen kimlik kâğıtları ve hizmet dökümleri, önemli belgeler arasında özellikle belirtilmekteydi.

SAĞDA: Alman ordusunun acemileri piyade eğitiminin taarruz dersi esnasında. Hitler Gençliği'nde spora verilen önem nedeniyle Alman gençleri temel eğitime iyi bir formla ve rekabetçi bir ruhla gelirlerdi.

EĞİTİM ÜSLERİ

Eğitim üslerinin sertlik bakımından haklı bir şöhreti vardı; fakat eğitimin amacı, I. Dünya Savaşı'nda edinilen tecrübeler ışığında belirlenmişti. Acemilere eğitim veren astsubayların çoğu siperlerden gelmeydi ve bu gedikliler yorgunluk, açlık, soğuk ve ıslaklıkla terbiye edilmemiş askerlerin iyi savaşamayacaklarını çok iyi biliyorlardı. Acemileri cephe hattı hayatının

gerçeklerine ancak amansız bir eğitim hazırlayabilirdi. Dahası, Von Seeckt'in bu profesyonel ordunun hareketli olması talebi, askerlerin yeme ve dinlenme süreleri hariç daima hazır olmaları anlamına geliyordu. Bu yüzden astsubaylar eğitim gören askerleri sonuna kadar zorluyorlardı. Yalın bir sloganları vardı: *Schweiss spart Blut* – "Ter kanı kurtarır."

Acemiler, on altı hafta süren bir temel eğitim görüyorlardı; dönemin ordularının sağlayabildiği en etkin temel eğitimdi bu. Eğitimin amacı, talimsiz acemileri itaatkâr askerlere dönüştürmekti. Fakat Von Seeckt'in etkileri de hâlâ hissedildiğinden, her bir Alman askeri, aynı zamanda, koşullar gerektirdiğinde kendi inisiyatifiyle hareket edebileceği bir şekilde eğitilmekteydi. Gerçi Alman ordusu, Napolyon'un "Her nefer sırt çantasında bir mareşallik asası taşır" vecizesini takip ediyor değildi; fakat her askerin, rütbesinin (en az) bir mertebe üstü gibi davranabileceği ve davranması gerektiği kabul edilmişti. Acemilere daima yeminlerinin hayatlarının özünü teşkil ettiği ve "asker şerefinin, halkına ve milletine ölene dek kayıtsız şartsız şahsi bağlılıkta yattığı" söyleniyordu.

Üs eğitimi titizlikle planlanmıştı; günün her saati faydalı amaçlara hasrediliyordu. Güne, askerlerin üniformalarını giymesi; alanda, hep birlikte eğitimden geçirilmeleri ve kendilerine çeşitli üniformalarını nasıl giyecekleri, nasıl temiz tutacakları ve nasıl sağlıklı ve formda kalabilecekleri hususunda emirler verilmesi ile başlanırdı. Tüfek, tabanca, el bombası, süngü, makineli tabanca (SMG) ve makineli tüfek (MG) ile ilgili daha ileri eğitimler ve sürekli arazi tatbikatları bir araya gelerek, etkin askerler meydana getirirdi.

Acemiler bunlara ek olarak harita okuma, askerî yazı ve raporlama teknikleri, araziden yararlanma, mesafe kestirimi, hedef tarifi ve arazide piyade muharebesinin başka boyutlarını da öğrenirdi. Eğitim esnasında silahlar ve ateş kuvvetleri, kırsal kesimde hareket, uçaksavar korunma, tanksavar harekâtlar ve kamuflaj gibi konularda filmler de gösterilmekteydi. Acemiler kendileri ve arkalarından gelecek takviye kuvvetler için siper kazmayı da öğrenirdi.

Bütün bu eğitimin maksadı, arazi muharebesinde kendi takımı içinde hayatta kalabilecek ve etkili şekilde savaşabilecek askeri meydana getirmekti. Bu askerin zeki, üstlerine saygılı ve ailesine ve komşularına iftihar vesilesi olması beklenirdi. Bir acemi, on altı hafta sonunda temel eğitimini bitirir ve karma muharebe yöntemleri hakkında daha ayrıntılı bilgiler alacağı uygulamalı eğitime geçerdi. Bu eğitim ilk başta bölük seviyesinde, daha sonra ise tabur ve alay seviyelerinde verilirdi.

EĞİTİM PROGRAMI

Acemiler genellikle alayın bulunduğu bölgeden olduklarından, alaylarına teslim olmaya geldiklerinde taburlarının, hatta belki de alaylarının kimi mensuplarını tanırlardı. Yine de eğitimin ilk on altı haftasında arkadaşlıklar bir askerin en yakınındaki silah arkadaşları ile sınırlıydı. Askerler, bir *Korporalschaft*'a (takım) tek bir koğuş hesabına göre koğuşlara ayrılır ve vazifeleri boyunca saygı ve korku duymayı öğrenecekleri takım kumandanları *Gefreiter* ile tanışırlardı.

Daha çok eğitimin ilerideki safhalarında muhatap olacakları takım çavuşu *Feldwebel* ve takım kumandanları kısaca kendilerini tanıtırlar ve kumandan subay, askerlere Alman

YUKARIDA: Öncü askerin eşya dolabı (*Spind*), dağıtılan tüm kıyafetlerle ekipmanları ve izin verilen birkaç şahsi eşyasını sakladığı depo mahiyetindeydi. Dolap çok kesin şekilde düzenlenir (düzenleniş biçimi birlikten birliğe farklar arz edebilmekteydi) ve daima teftişe hazır tutulurdu. Miğfer ve sırt çantası (1) katlanıp dolabın üstüne konurdu. Ana bölmenin tepe rafında (2) arazi kepinin yanı sıra jilet gibi katlanıp dizilmiş gömlekler, iç çamaşırları, çoraplar, gecelikler ve süveter bulunurdu. Eğitim, arazi ve günlük olarak kullanılan ceket ve pantolonlarla kaput askı demirine (3) asılırdı. Ana bölmenin kapısına (4) ekipman parçaları ve bir havlu asılı olurdu. Kundura ve botlar alt rafın üstüne ve altına dizilirdi (5). Ana bölmenin solunda yedi küçük bölme bulunuyordu ve bunlara yukarıdan aşağı şunlar konurdu: siperlikli günlük başlık (6); kapılı bölmede günün öğünleri için ekmek ve yeme içme edevatı (tabak, çorba kâsesi, fincan ve fincan tabağı) (7); kilitli bölmede şahsi ve kıymetli eşyalar (8); banyo takımları (tıraş bıçağı, jiletler, tıraş fırçası, diş fırçası ve macunu, sabun, tarak) (9); kitaplar, kitapçıklar, yazı gereçleri (10); temizlik malzemeleri (deri parlatıcı, kundura ve elbise fırçaları, temizlik bezleri) (11) ve gaz maskesi, yemek takımı ve *Zeltbahn* (çadır çeyreği) (12). Soldaki bölmenin kapısının iç tarafına fotoğraflarla şahsi mektupların asılmasına izin verildiği de oluyordu (13). (Carlos Chagas © Osprey Publishing)

ordusunun önemi ve Alman toplumundaki yeri konulu bir konuşma yapardı. O noktadan itibaren askerlerin herhangi bir siyasi bağlantı sahibi olmaları resmen yasaktı ve bu durum, *NSDAP* üyesi askerlerin (hoşlarına gitse de, gitmese de) parti üyesi olmayanlarla arkadaş olmaları gerektiği anlamına geliyordu.

Eğitim programı, askerlerin eğitim aldıkları üsse göre belirli ölçülerde değişkenlik göstermekteydi. Bazı üsler ve eğitim bölgeleri sadizme yaklaşan aşırılıktaki disiplinleriyle nam salmışken, bazılarının eğitimi aynı ölçüde eğitici olmakla birlikte biraz daha gevşekti. Her bir koğuş (ve tabii bu koğuşun temizliği) ilk on altı hafta boyunca o koğuşun tahsis edildiği takıma aitti; tabii bu koğuşun temizliği de... Akabinde acemilerin üniformaları dağıtılır, kısacık saç tıraşları yapılır ve nihayet akşam altı civarında yemekleri verilirdi. Yemekten sonra, Alman ordusu, ordunun gelenekleri, değerleri ve acemilerin mensup oldukları alay hakkında ilk ideolojik dersler gelirdi. Askerlere ayrıca üniformalarını nasıl giyecekleri gösterilir ve ertesi gün evlerine postalanmak üzere tüm sivil kıyafetlerini toplamaları uyarısı yapılırdı. Artık askerlerdi, askerî disipline tabilerdi; içeride ve dışarıda nasıl selam verecekleri öğretilir ve üstleri olan bütün Alman ordusu mensuplarına (yani hemen hemen karşılarına çıkan herkese) saygı göstermeleri gerektiği hatırlatılırdı.

Sıradan bir eğitim günü, sabah beşte kışla eğitiminden sorumlu onbaşılarla diğer görevli askerlerin, acemileri (kelimenin tam anlamıyla) yataklarından dışarı atmasıyla başlardı. Akabinde acemilerin kahvaltı başlamadan yataklarını toplamaları, dolaplarını düzeltmeleri, yıkanmaları, tıraş olmaları, giyinmeleri gerekmekteydi. Çoğu zaman, yıkanmadan ve üniforma giymeden önce, giderek artan sürat ve mesafelerle koşular yapıldığı da olurdu.

Saat 6.45'te, kahve ve ekmekten ibaret bir kahvaltı yapılırdı. On beş dakikalık bu süre boyunca erler yemekte nispeten serbestti. Fakat bilhassa da şayet erler tatbikatta ya da bir

Bu Alman acemileri, dönemin, bütün acemi askerler için son derece kullanışsız olan beyaz renkli üniformasını giymişler. Acemiler, tüfek tablasındalar; Kar 98k tüfekleri, atışta kullanılana dek çerçevelerde tutulmakta. Savaşın ilk yıllarında hâlâ korkulan bir ihtimal olan zehirli gazlara karşı acemilere dağıtılmış gaz maskelerine de dikkat ediniz.

önceki günün hatalarını düzeltme amaçlı bir talimdeyse bu öğünün atlandığı da olurdu. Acemiler açlığın, yorgunluğun ve kişinin rahatını bozan diğer etmenlerin hiçbir fark yaratmadığını, her zaman ve her şey için hazır olmaları gerektiğini çabucak kavrardı.

Bu eğitimin sağlamlığı, Alman askerine karşı savaşan herkesin bu askerlerin esnekliği ve dayanıklılığına övgüler yağdırdığı savaşın ilerleyen yıllarında dahi defalarca kanıtlanacaktı. Bir asker şöyle yazmaktaydı: "Daha sonra çarpışmalara girdiğimizde, bu eğitimin bizim açımızdan ne kadar kıymetli olduğunu defalarca müşahede ettik. 'Ter kanı kurtarır.' Bu, sonraları sürekli doğrulanacak bir malum-u ilam cümlesiydi. Fakat o zamanlar bunu bilmediğimizden her şeye ve herkese küfrü basıyorduk."

Günün bir kısmı derslerle geçerdi. Sandalyesinde devrilenin ya da daha fenası, bir şekerleme yapayım diyecek olanın vay hâline! Ders konuları arasında askerin silah arkadaşlarına karşı görevleri, asker ve devlet, Nazi hiyerarşisinde kim kimdir gibi envai çeşit konu bulunmaktaydı. Derslerde muharebe eğitimine dair en temel unsurlar dışında pek bir şey verilmezdi; Alman usulünde erlere yapacaklarını arazide uygulamalı olarak göstermek esastı.

Günler sabah ve öğleden sonra eğitimlerine bölünmüştü ve sıradan bir eğitim sabahı derslerin yanında meydanda yapılacak bir eğitimi de içerebilirdi. Öğleden sonraları ise bir saatlik beden eğitimi ve atış talimine ayrılabiliyordu. Atış talimi, eğitimin en temel unsurlarından biriydi ve bir asker bu talimi şöyle ifade ediyordu: "Sonra, buyurun birkaç kilometre uzaktaki atış alanına! En az bin er var ve ateş durmuyor." Ana yemek olan öğle yemeği (*Mittagessen*) çıkmışsa 12.30'da verilir ve erlere biraz olsun huzur getirirdi; fakat bazen acemilerin "Burada öğle yemeği on birde verilir. Geç geldiniz, haydi eğitime!" yanıtıyla karşılaşıldığı da olurdu.

Öğleden sonra ne yapacaklarından bağımsız olarak tüm acemiler, saat bir buçukta alanda toplanır, teftiş edilir ve öğrenmeleri gereken yeni bir haber varsa öğrenirdi. Bu içtima ilk başta takım çavuşları, daha ileri aşamalarda ise sırasıyla bölük başçavuşu, takım kumandanı, bölük emir subayı ve bölük kumandanı tarafından alınırdı. Erler eğitim esnasında başlarındaki subaylarla nadiren karşılaşırdı; bunun nedeni, muharebe esnasında kendilerine başkalarının kumanda edecek olması ve askerlerden, subay var diye gevşemeden, öncelikle takım düzeyinde hayatta kalabilmeyi öğrenmelerinin beklenmesiydi.

Akşamları üniformanın, teçhizat takımlarının, tüfeklerin, makineli tüfeklerin ve nihayet koğuşun temizliğine hasredilirdi. Akşam yemeği (*Abendbrot*) saat 6.30'ta yenilirdi ve başka faaliyetlerle mesai, karanlık vaktine ve eğitimin ilerleyen safhalarında geceye doğru uzatılırdı.

KIŞLA EĞİTİMİ

Alman ordusunda kışla eğitimi ile arazi eğitimi arasında bir ayrım yapılırdı. İkincisi, meydan eğitimine ek olarak araziden yararlanma, silah eğitimi, harita okuma ve arazide hayatta kalmak için gerekli diğer becerilerin talimini de içerirdi. Kışla eğitimi ise (üzerinde titizlikle durulan) kişisel bakım-temizlik, silahların bakımı-temizliği ve yer silme, yatak toplama türünden orduların ilgilendiği bütün genel ev işlerini kapsardı. Fakat öte yandan da kışla eğitimi takımlar içinde muharebeye de taşan arkadaşlık bağlarını besliyordu.

Acemilere pek çok farklı işi münasip kıyafetle yapmalarına imkân sağlayacak her şey dağıtılırdı. Her erin kendisini ve bütün ekipmanlarını temiz ve kullanılır durumda tutmakla sorumlu olduğunu söylemeye hacet dahi yoktur. Aralıklarla yeni giysi ve ekipmanlar dağıtılır; fakat dağıtımlar arasında tek tek parçalar ancak eğitim veya tatbikat esnasında zarar görme nedeniyle değiştirilebilirdi.

Botların bakımına büyük dikkat gösterilmesi gerekiyordu; çünkü zarar görmüş veya ayağa uymayan botlar bir askerin çok acı sonuçlar yaratacak şekilde yürüyüş hattından kopmasına veya ayrılmasına neden olabilirdi. Ayağa uymayan botlardan ötürü ayakların zarar görmesi kesinlikle çok ciddi bir kabahatti.

Ayrıca, acemilerin her sabah yataklarını havalanması için çekip çıkarmaları gerekirdi. Terli askerler zaten hiçbir zaman (bilhassa da aynı zamanda yorgunlarsa) temizlikleriyle maruf olmamıştır ve bu askerlerin terden sırılsıklam olmuş yataklarının, öğleden sonraki yoklamadan önce yeniden toparlanmadan evvel biraz hava alması gerekirdi.

Gerçi dönemin Alman ordusu, diğer bazı ordular gibi "tükür ve parlat"ı fetişleştirmiş değildi; fakat dolaplar da temel derli topluluk kuralına tabiydi. Temizlik ve derli topluluğun önemi kuşkusuz çok büyüktü; fakat botların cam gibi parlaması veya yatakların milimi milimine düzgün dikdörtgen şekilde olması şeklinde genel bir beklenti yoktu.

Eğitim gören askerlerin üniforması, olabilecek en tuhaf üniformalardan biriydi; beyaz renkliydi. Bu üniforma yıkandıkça sarımsı-grimsi bir renk alacak şekilde eskirdi; fakat daha önemlisi, üniformayı teftişten geçer not alacak kadar temiz tutmak çok zordu. Eğitim gören askerler beyaz üniformalarını bilek boyunda botlar, palaska ve yan kep ile tamamlıyordu. Erler kısa süre içinde kendilerini ve kıyafetlerini temiz tutmak ve oda temizliği ile ilgili görevlerini yerine getirmek zorunda olduklarını öğreniyorlardı.

Hataların cezalandırılması seri ve etkili olurdu. Cezalar daima üniformayı ve ekipmanları daha da kirleten ve böylece kabahati ağırlaştıran ağır fiziksel ödevler içerirdi. İlginç şekilde, cezalar da eğitim faaliyetlerinden sayılırdı; bu yüzden çöp tenekelerini parlatmak ya da çimleri yeşile boyamak gibi fuzuli yaptırımlar genellikle uygulanmazdı. Bu tarz cezaların yerine erlere tam teçhizat uzun koşu veya çamur havuzunda sürünme ya da akarsudan geçme gibi arazi hareketleri yapma cezası verilirdi. Pek çok örnekte verilen ceza fiziksel açıdan oldukça zorlu olurdu. Bir asker bu durumu şöyle ifade etmiştir: "Kırk kilo ağırlığındaki ceza yükünü taktım. İki saat sonra miğferim güneşten yanıyordu ve en sonlara doğru varımı yoğumu dizlerimin çözülmemesine sarf etmem gerekiyordu. İyi bir askerin kışla meydanından elleri cebinde geçmeyeceğini öğrenmiştim."

SİLAH EĞİTİMİ

Acemilere itaatin anlamını gösterme yollarından biri sıkı yürüyüş ve atış eğitimleriydi. On altı haftalık temel eğitim boyunca kışla meydanında bu hususlara uzun saatler harcanırdı (haftada ortalama otuz devre; buna içtima yürüyüşleri ve öğünlerden önceki yürüyüşler de dâhildi). Fakat Alman ordusunda tüfek eğitimi merasim işlemleriyle sınırlı değildi. Buna

YUKARIDA: Su soğutmalı MG 08 makineli tüfeği (üstte), uçaksavar görevde kullanılıyor; MG 13 de (altta) yine uçağa ateş etmek üzere geniş bir açıyla tutulmakta. Sağ alttaki çizimler, şarjörün dolum kutusuyla (üstteki küçük resim) ve el yordamıyla dolduruluşunu gösteriyor. (Adam Hook © Osprey Publishing)

ek olarak taktiksel işlemler de (doldurma, boşaltma, emniyete alma ve temizleme) öğretilmekteydi.

Ayrıca tüfekçilerin rolü de dönemin diğer Avrupa ordularından biraz farklıydı. Alman ordusunun tüfekçileri, makineli silahlar karşılıklı ateşten galip çıktıktan sonra, düşman üzerine muharebenin nihai taarruzunu gerçekleştirmek için kullanılıyordu. Diğer Avrupa ordularında ise süngü taşıması itibariyle tüfekçi, piyade kuvvetinin kalbi addediliyor, makineli silahlar ise destek silahları olarak görülüyordu.

Acemilere ilk başta, Neckar Vadisi'ndeki Oberndorf'ta, Mauser şirketi tarafından tasarlanıp imal edilen *Gewehr* 98 tüfeği verilirdi. I. Dünya Savaşı'nda edinilen tecrübeler eşliğinde bu tüfeğin çok uzun olduğuna, bu bakımdan pratik olmadığına hükmedilmişti. Tüfek kısaltıldı ve dönen bir kurma koluyla geliştirilerek Kar 98k'ye (sondaki 'k' harfi *kurz*, yani kısa demektir) dönüştürüldü. 1943-45 dönemi boyunca orduya hizmet veren silah budur. 7.92 milimetre kalibreli bu silah, 3.89 kilogram ağırlığındaydı. Ayrıca, Kar 98k'nin fişeği balistik bakımından da geliştirilmişti; silahın attığı merminin çıkış hızı saniyede 762 metreyi buluyordu. Silahın beş atışlık kademeli bir şarjörü ve arpacıklı bir nişangâhı vardı ve harbisi de üzerindeydi. Bu son özelliğin gerekliliği ve isabeti, daha sonra, Rusya kışında ortaya çıkacaktı. Zaman içinde bu tüfeğin yerini kısmen yarı otomatik silahlar ve makineli tabancalar (SMG'ler) aldı.

Günümüzde olduğu gibi o dönemde de bütün orduların uyguladığı eğitimin unsurlarından biri tüfek temizliğiydi. Kullanılsın ya da kullanılmasın tüfeğin her gün dikkatli bir bakımdan geçirilmesi gerekirdi. Bu bakım, tüfeğin kirlerden arındırılması, namlunun elden geçirilmesi ve namlunun, mekanizmanın, kuyruğun, şarjör gerdeli ile yayının, emniyet mekanizmasının ve nişangâhın hafifçe yağlanması suretiyle yapılırdı.

Acemi Alman piyadeleri astsubaylarının dikkatli bakışları altında tüfek eğitiminden geçmekteler. Acemilerin ayakta atıştan yatar vaziyette atışa kadar bütün atış vaziyetlerinde üstün bir nişancılık gösterebilmeleri gerekirdi. Burada kullanılan silah, savaş süresince Alman ordusunun standart tüfeği olarak kalan 7.92 mm'lik Kar 98k'dir.

Her asker sol bacağında bir de süngü taşırdı. Bu süngünün çoğu zaman pek bir kıymet-i harbiyesi olmazdı; fakat konserve açacağı ve göğüs göğüse çarpışmada bıçak olarak iyi iş gördüğünden süngüsüz de olmuyordu. SMG'ler, makineli tüfekler ve el bombaları gibi otomatik silahların geliştirilmesi, II. Dünya Savaşı'nda süngünün çarpışmada kullanım alanını oldukça daraltmıştı. Yakın muharebe için SMG'ler daha etkiliydi; fakat makineli

İki Alman askeri şehir içi bir ortamda, MP 38 SMG'leri hazır vaziyette, dikkatle hareket halinde. MP 38'in en temel zaafı, 32 adet 9 mm'lik mermi taşıyan tek sıralı şarjörüydü; silahın ilk sürümleri, bir yere sertçe vurulduğunda yanlışlıkla ateş alabiliyordu.

tüfekler muharebe alanında öyle uzak menzillere erişebilmekteydi ki, yumruk yumruğa çarpışmaya sıklıkla hacet bile kalmıyordu. El bombası, bir mevzii ele geçirme görevlerinde bilhassa etkili oluyordu. Süngü ise tüfeğin kullanışlılığına kimi kısıtlamalar getiriyordu. Gelgelelim savaşın ilerleyen safhalarında, Rusya'da pek çok durumda yakın çarpışma istisna değil, kural hâline geldi ve süngü, harekete mani olmadıkça tüfeklere takılı kaldı ve kullanıldı. Süngü de tüfek kadar bakım istiyordu; bu yüzden hafif yağlı bir bezle her gün silinerek temizleniyordu; üzerinde hiçbir zaman pas olmamalıydı.

Alman ordusu, piyade takımlarını makineli tüfeğin ateş gücü üzerine bina etmişti. Bu silah, I. Dünya Savaşı'nda hem savunmada hem de saldırıda etkinliğini ispat etmişti ve Von Seeckt, her bir piyade takımının, bölgesel ateşli çarpışmaları kazanacak bir makineli tüfek ve savunmada bu silaha takviye rolü oynayacak, saldırıda da takımın taarruz ekibi olacak belirli sayıda tüfekçiden oluşmasını tavsiye ediyordu. Bu ilkenin izlenmesi, artık her bir takımın en az bir tüfekçi takımına denk bir ateş gücüne sahip olacağı ve vaziyetin gereklerine göre savunma amaçlı, düşmandan tecrit amaçlı veya bastırma amaçlı ateş kullanabileceği anlamına geliyordu (Aşağıda takım taktiklerine daha ayrıntılı değinilecektir.)

Reichswehr'in ilk makineli tüfekleri aşırı derecede ağır ve taşıması zahmetli silahlardı.

Bir Alman makineli tüfekçisi, üçayak üzerine sabitlenerek orta menzilden destek silahı görevinde kullanılan MG 34'üyle bir köprüde nöbet bekliyor. MG 34 harika bir silah olmasına karşın oldukça pahalı olan tasarım ve üretim süreçleri nedeniyle bir üst modeli olan MG 42'nin gerisinde kalmıştır.

YUKARIDA: Burada MG 34 farklı taşıyıcılarına monte etilmiş halde ve *MG-Zieleinrichtung*'u (taksimatlı nişangâh; sağ üstte) gibi farklı parçalarıyla birlikte görülüyor. Bu nişangâh, nişan çubukları kullanılarak nişan almakta kullanılırdı. Nişangâhı ile silah belirli bir kerterize göre yönlendirilmek suretiyle çubuklardan birine nişanlanırdı. Daha sonra nişangâha düzeltme verilir ve nişangâhı ilk çubuğa geri getirmek için silah döndürülürdü. Artık yeni kerterize göre ölçülen silah, namluya yükseliş verildikten sonra ateşlenebilirdi. (Adam Hook © Osprey Publishing)

MG 15 (ya da Maxim 08), 19.28 kilogram ağırlığında (ve yaklaşık olarak kendisine denk ağırlıkta bir üçayağı bulunan), suyla soğutulan bir silahtı. Silah, tüfek kalibresindeydi ve mühimmatını kumaş bir kuşaktan alarak ateşliyordu. I. Dünya Savaşı'nın sabit mevzilerinde iyi iş gören bir silah olmasına karşın, hızlıca bir yerden bir yere taşınamamasından ötürü zamanla terk edildi. Silahın soğutucu su haznesini ikmal için su taşımak da zahmetliydi ve su kaynaklarının kısıtlı olduğu durumlarda silah aşırı ısınmaya eğilimliydi; bu nedenlerle Alman ordusu hava soğutmalı silahlara geçti. Bu arada, MG 08 ve ardıllarından MG 08/15 silahları, 1940 itibariyle hâlâ ikinci hat birliklerine dağıtılmaktaydı.

I. Dünya Savaşı'nın MG 18'ine yakın tarihlerde tasarlanan MG 13, iki ayaklı bir aparata takılan, hava soğutmalı ve şarjör beslemeli, daha hafif bir takım silahıydı. Fakat MG 13 sadece eğitim silahı olarak kullanılıyordu; bir sonraki nesil makineli tüfeklerden olan MG 34 ancak 1930'larda tasarım masalarına gelebilecekti.

MG 34, kuşak beslemeli bir LMG idi; hava soğutmalıydı ve bir silahta birkaç rolü bir araya getirecek şekilde iki ya da üç ayaklı aparatlarla kullanılabiliyordu. Piyadeye hem savunmada hem saldırıda faydaları olan, yerel uçaksavar savunma silahı işlevi de görebilen veya silahın kendisinde hiçbir değişiklik gerekmeksizin kesintisiz ateş edebilen bir orta boy makineli tüfeğe (MMG'ye) dönüşebilen bir silahtı. Ayrıca biraz değişiklikle, düşman piyadesine karşı tanka takılan bir silah olarak da kullanılabiliyordu.

Silahın 7.92 mm'lik mühimmatı 50'lik şeritlerle ya da 75'lik kutularla ikmal ediliyordu. İzleyen dönemde üretilen kutular 150 mermi taşıyabiliyordu ve bir taşıyıcı içinde ikili hâlde dağıtılmaktaydı. Şerit ise sabit bağlantı şeklinde tasarlanmıştı ve fişek kutularından çabucak yeniden doldurulabiliyordu. Silahın mühimmat taşıyıcıları, her biri en az 294 mermi taşıyan iki mühimmat kutusu taşırdı. Silahı kullanan nişancıların tümü, kemerinde bir alet ve yedek parça çantası taşırdı. Bu çantaların içinde işe yarar pek çok başka şeyin yanı sıra şerit başlatıcılar da bulunurdu ki bunlar vasıtasıyla bağlantılı şeritler silaha üst kapak açılmadan verilebilir ve böylece nişancılara biraz daha esneklik tanınırdı. Ayrıca bağlantılı şeritler birleştirilerek elde daha fazla fişek olması da sağlanırdı; kalabalık piyade akınları karşısında bu özellik bilhassa önemli hâle gelecekti.

Her piyade takımı, bir makineli tüfek grubu ve bir saldırı grubundan (tüfekçiler) müteşekkildi. Makineli tüfek, takımın ateş gücü addediliyordu ve bu kuvvetin kesintisiz kullanılabilmesi için grubun bir nişancı (silahı bu asker taşırdı) ve onu destekleyen iki mühimmat taşıyıcısı vardı. Bu taşıyıcılardan biri yedek namluyu (daha sonraları yedek namluların sayısı ikiye çıkacaktı) da taşırdı. Namlu değişimi oldukça basitti. Silaha takılı sıcak namluyu tutmak için bir koruyucu kullanılarak birkaç saniyede gerçekleştirilebiliyordu. Çarpışma esnasında her 250 atış sonrası namlu değişimi tavsiye edilirdi.

MG 34, ilk genel amaçlı makineli tüfek (GPMG) idi ve bir mühendislik harikasıydı. Maalesef aynı özelliği silahın felaketi de oldu; zira imalatı için gereken sıkı mühendislik süreci, bu silahı hem imal etmesi çok pahalı bir silah yapmış, hem de aynı zamanda tutukluk riskine açık hâle getirmişti. Daha sonra bu silah büyük ölçüde MG 42'lerce ikame edildi. Fakat II. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarındaki seferlerde MG 34 kıymetli bir silah olmuştu.

İsabet oranı öyle yüksekti ki işinin ehli bir nişancının elinde kolaylıkla düşmanı Almanların yakınında manevra yapmaktan alıkoyabilir ya da savunmada taarruz eden bir kuvveti paramparça edebilirdi.

Silah hakkındaki giriş eğitimi her acemiye verilirdi; fakat sadece silaha yönelik özel bir kabiliyet gösteren askerler silahın bütün boyutları hakkında ek bir eğitim alırdı. Kuşkusuz bu, seçilen askerlerin bazıları tarafından bir lanet gibi addediliyordu; zira yerine getirecekleri görev ağırlaşmıştı ve arazide silah ve mühimmatını taşımak zorundaydılar. Giriş eğitimi toplam 68 saati buluyordu ve bunun altı saati de atış alanında geçiyordu.

Acemilere el bombası kullanımı hakkında da eğitim veriliyordu. Alman ordusu, I. Dünya Savaşı'nda dönemin belki de en etkili el bombalarına sahipti; bu bombalar daha sonradan Tip 24 el bombalarına dönüştü ve 1935 yılı itibariyle hâlâ dağıtımdaydılar. Uzun tutamağı sayesinde bu bomba daha uzağa ve çağdaşı olan el bombalarına kıyasla daha isabetli bir şekilde fırlatılabiliyordu. Bombanın etkileri nam salmış, sonradan eklenen, parça tesirini artırıcı, bilezik benzeri bir parça ile de bu etki daha da artırılmıştır. Çoğu tertiplenmiş, düzmece sahneleri tasvir etmekle birlikte, dönemin fotoğraflarından bu etkiler görülebilir. Silahın kullanımı o kadar basitti ki, bir acemi üç saat içinde el bombasının gerektirdiği temel uzmanlık düzeyine ulaştırılabiliyordu.

Tabancalara gelince; Alman ordusunun klasik yan tabancası, P'08 veya Luger adlarıyla da bilinen Pistole 08'di. Bu tabanca subaylara ve bütün nişancılara beylik tabanca olarak verilmenin yanı sıra, araç sürücüleri, at seyisleri ve görevleri silah taşımalarına mani diğer personele de veriliyordu. Tabancanın Hugo Borchardt ve George Luger imzasını taşıyan tasarımı, görsel açıdan çok ilgi çekici olmakla birlikte herhangi bir askerî niteliği haiz değildi. Ardılı Walther P38 de dahil olmak üzere bütün tabancalar gibi P'08 de çok yakın mesafeden etki eden, son çare olarak kullanılacak bir silahtı ve askerlerin özel tercihi olmaktan çok, dağıtılmış bulunduğu için taşınırdı. Bu tabancanın eğitimine altı saat ayrılırdı.

PİYADE HAVAN TOPU

Her takıma bir adet piyade havanı dağıtılırdı. Bu havan 5 cm kalibreli, yüksek infilaklı mühimmat, duman bombası ve aydınlatma fişekleri atan bir silahtı. Bütün piyadelere bu silahın kullanımı öğretilmekle birlikte temel eğitimde sadece silahla genel bir aşinalık kazandırılırdı. Havanın rolü, yüksek infilaklı bombalarıyla taarruz halindeki piyadeye kısa menzilden alan desteği vermek ve duman bombaları ile hareketleri perdelemekti. Bilhassa da geceleyin yürütülen savunma harekâtlarında büyük kıymet arz eden, geciktirici paraşütler takılı aydınlatma fişekleri de atmaktaydı. Yüksek infilaklı mühimmatı kısıtlı bir güce sahip olmakla birlikte askerin morali üzerindeki olumlu etkileri nedeniyle 5 cm'lik havan uzun yıllar takımlarca kullanıldı. Fakat tasarımında belirgin bir hata vardı. İlk modellerde, ağır havan toplarında kullanılan mekanizmadan geliştirilmiş aşırı karmaşık bir hizalama mekanizması vardı; bu da havan takımının faaliyetlerini geciktiriyordu. Bu sorun bilahare giderildi ve 5 cm'lik havan topu takımlara destek ateşi sağlamaya devam etti.

Almanların *Stielhandgranate*'si (çubuk el bombası), İngilizlerin Mills el bombasıyla yan yana görülüyor. Alman el bombasını harekete geçirmek için baş kısmı, tahta sapından sökülür ve fünyeye bağlı bir tel ortaya çıkardı. Bomba bu tel çekildikten dört ya da dokuz saniye sonra patlardı.

Almanlar, I. Dünya Savaşı'nda, siper harbinde kullanılan silahların pek çoğunun standart dağıtım silahlar olduğunu, siper ve binalar gibi kısıtlı alanlarda verimli şekilde kullanılamayacak kadar uzun ve taşıması zahmetli olduklarını tespit etmişti. Bu nedenle, tarihin SMG'sini (MP 18) geliştirmişlerdi; MP 18, tam otomatik düzende tabanca mühimmatı atarak, fiziksel açıdan oldukça kullanışlı bir "siper süpürgesi" işlevi de görebiliyordu. SMG geliştirme faaliyetleri hızla devam etti; 1939'a gelindiğinde Alman ordusu takım kumandanının silahı olarak 9 mm'lik MP 38'i benimsemişti ve eğitimde bu silah üzerinde de uzun süre duruluyordu. Kısa menzilde hedefe çok yoğun bir ateş yağdırmaya uygun bir silah olmanın yanı sıra kullanımı son derece basitti, kolayca sökülüp temizleniyordu. Üstelik MP 38, P'08 (ve daha sonra P38) için zaten dağıtılan standart 9 mm'lik tabanca şarjörünü kullanıyordu. Bu silaha eğitimde on saat ayrılmaktaydı. Fakat MP 38'in üretim süreci masraflı ve yavaştı; bu nedenle, daha sonraları kitlesel üretim düşünülerek silahın tasarımı gözden geçirildi ve ortaya çıkan MP 40, savaş boyunca yüz binlerce asker tarafından kullanıldı.

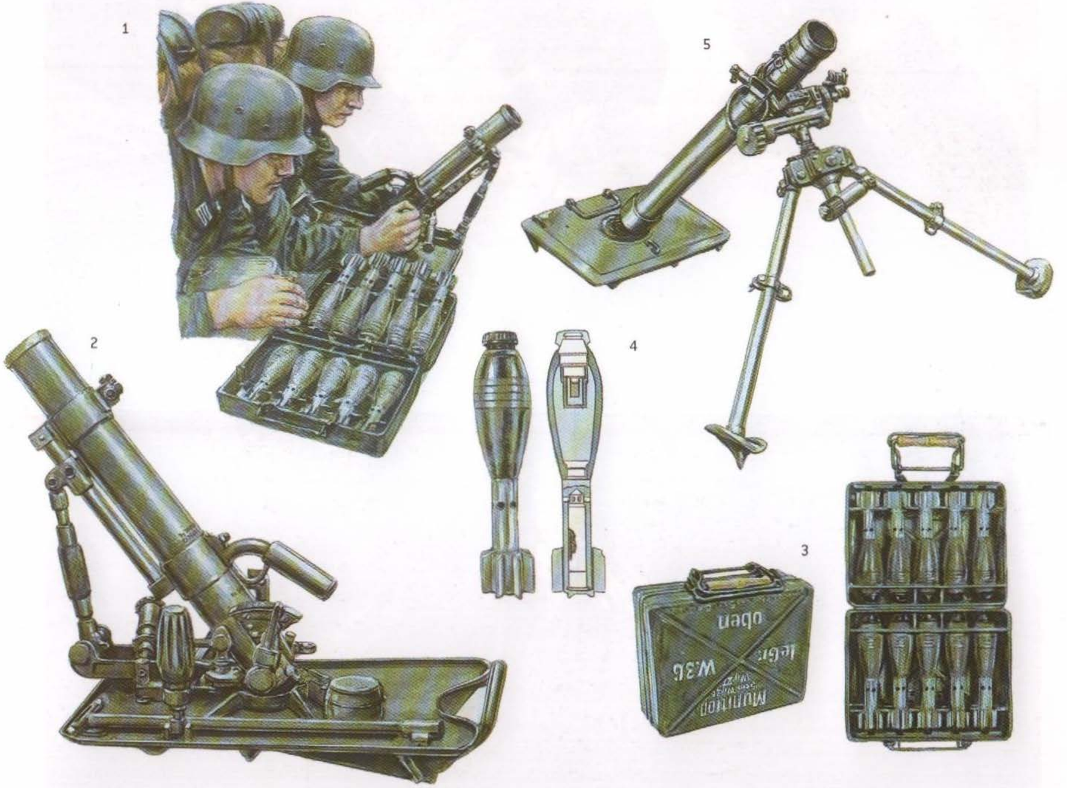
Tüfek eğitimi, askerin Alman ordusunda görev aldığı süre boyunca devam ederdi ve kendisinin nişancılığı daima gözetim altındaydı. Atış talimleri, bir astsubayın sıkı gözetimi altında "kuru" nişan almayla (silahta şarjör olmaksızın ve üçayağı nişan kepçesi olarak kullanarak) başlardı. Asker, tüfeğini doğru şekilde tutmayı ve nişan almayı öğrendiğinde, eğitim tablalarına geçerdi. Eğitim alan her asker bu tablalardan farklı pozisyonlarda birkaç mermi atardı ve bu esnada astsubay daima hatalarını düzeltmek ve tekniğini ilerletmek üzere yanı başında dururdu.

İlk atış pozisyonu, destekli tüfekle yatış vaziyetinde atıştı. Bundan sonra oturarak ateş çalışılırdı. Askerler bir sonraki aşamada yatarak, dizleri üzerinde, oturarak ve (en zoru) ayakta desteksiz atışı öğrenirdi. Yapılan her atış bölük yazıcısı tarafından kaydedilirdi ve takım astsubayları gerektiği takdirde eğitimi uzatmaya dünden razıydı. Eğitimin özü, bütün acemileri tüfeklerine ve silahlarının menzili dahilinde sahip olduğu tüm kabiliyetlere tam anlamıyla aşina hâle getirmekti. Gerçek mühimmatla arazi atışları daha sonra, fakat ancak asker emniyet prosedürlerini iyi öğrendikten ve onun sağduyulu hareket edebileceğinden emin olunduktan sonra gelirdi.

On altı haftalık eğitim boyunca tüfek işlemleri ve meydan eğitimlerine toplam 398 ders devresi ve (sırf tüfekle) atış eğitimine de 234 ders devresi ayrılırdı; yani bir acemi sırf tüfeğe haftada ortalama 40 oturum ayırmak zorundaydı. Bu dönem boyunca acemi, atış alanında

300'den fazla atış yapardı. Bir takımın en iyi atıcıları belirlendikten sonra bu askerler (tabii diğer ödevlerine ek olarak) ağır MG 34 dersleri almaya başlardı. Makineli tüfek eğitimine haftada en az beş saat ayrılır; bu eğitim, silahın doldurulması, boşaltılması, tutuklukların giderilmesi, nişan alma teknikleri ve ateş planlarını kapsardı. Haftalar geçtikçe makineli tüfek takımı ile tüfekçi takımı yavaş yavaş görev yapacakları muharebe takımlarının parçaları hâline getirilirdi.

Alman askerleri dersliklerinde tüfeklerinin parçaları ve ateşlediği fişekler hakkında bilgiler öğrendikleri, balistiğin temel teknik boyutlarını konu edinen dersler de alırdı. Hangi tür fişek attıklarını ve bu fişeklerin amaçlarını da öğrenirlerdi. Alman ordusu stan-

YUKARIDA: 1) 5 cm'lik havan ve iki kişilik havan ekibi. 2) 5 cm'lik havan. 3) Havan bomba kutusu ve muhteviyatı. 4) 5 cm'lik havanın 800 gram ağırlığında, TNT dolu bombasının kesiti. 5) 8 cm'lik piyade havan topu; çok daha etkili bir silah olan bu havan topu 3.5 kg'lık bir mermiyi 1.200 metreye kadar atabilmekteydi.

dart, 7.92 mm'lik, tırnaksız tüfek ve makineli tüfek fişeklerini kullanıyordu; bu fişeklerin çeşitli çekirdekleri olabiliyordu. Piyadenin kullandığı ana fişek olan sS fişeği, çekirdeği kurşundan,tamamen kılıflı, basit bir mermiydi. Buna ek olarak SmK mermisi de vardı ki, kurşun bir ucun altında çelik bir çekirdeği olan, yine tamamen kılıflı bir mermiydi. Kullanılan üçüncü bir mermi türü, SmKL'spur adında çekirdekli bir izli mermi olup bu merminin izlediği istikamet standart mühimmatınkine benzer nitelikteydi. Bu benzerlik, izli mermilerle birlikte, izsiz, görünmez mermilerin de kullanıldığı gece atışlarında bilhassa ön plana çıkıyordu. Dördüncü olarak da fosforla dolu yangın mermisi geliyordu. Daha ileri balistik eğitimi, havan topu ve top gülleleri hakkında ayrıntılı bilgilerin aktarımını da içeriyordu.

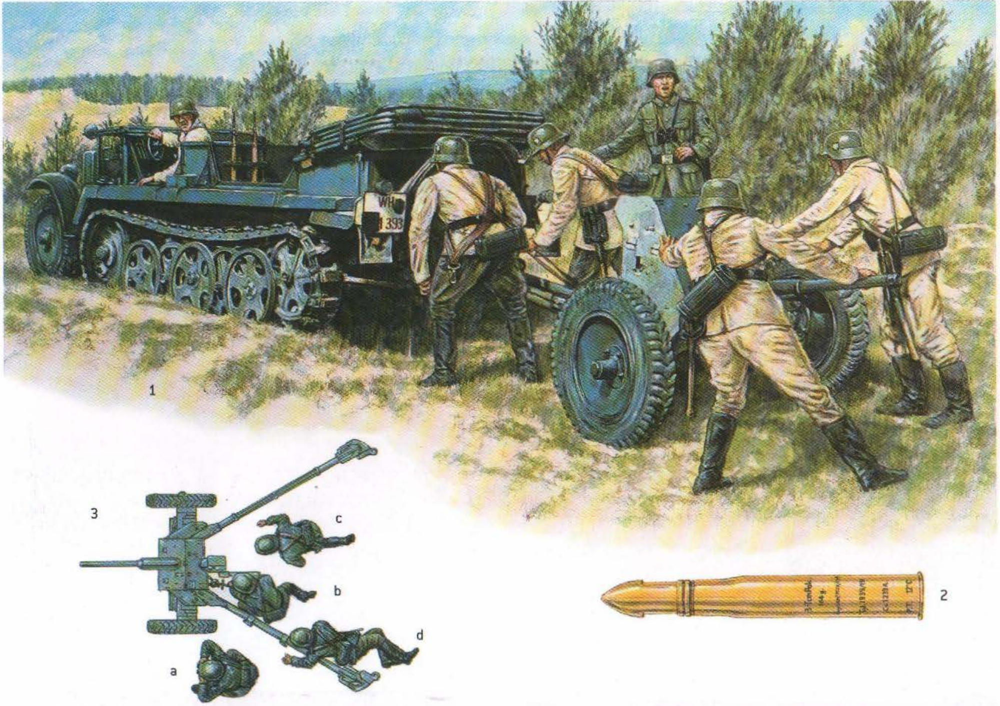
DİĞER EĞİTİMLER

Acemiler, kendilerini düzene koyma konusundaki temel eğitimi aldıktan sonra eğitimlerinin daha ileri boyutlarına geçebilmekteydi. Örneğin, her Alman piyadesi, bu ileri boyutlardan biri olmak üzere, harita kullanmayı bilmek zorundaydı. "Her asker, bir üst rütbesindeki askerin yaptıklarını yapabilmeli" konseptinin yansımalarından biriydi bu gereklilik. Dolayısıyla askere pusula ve gönye kullanma eğitimi verilir ve asker, sekiz rakamlı askerî grid referansları vermeye, sırf haritaya bakarak (haritanın bir bölümünü çizerek) araziyi değerlendirmeye yeterli hâle gelir ve onu kullanarak nasıl yönünü bulacağını ve bir yerden bir yere gideceğini öğrenirdi. Askerler ayrıca arazi şekillerini tanımak, isimlerini bilmek ve saldırı ve savunma esnasında arazinin onlara sağlayabileceği korumayı kestirebilmek zorundaydı. Bu beceri kısmen harita okuma becerisinin öğretilmesiyle, kısmense tatbikatlar aracılığıyla kazandırılırdı. Aceminin hem saldırı hem de savunmada kırsal kesimde yolculuk için en iyi rotayı bulabilmesi de gerekirdi. Bunun için haritalar bir ölçüye kadar fayda sağlardı; fakat hareket hâlinde koruma ve gizlenmenin esas olduğu bilgisi tatbikatlar aracılığıyla edinilirdi.

Mesafe kestirimi becerisi de önemliydi; zira, tabur seviyesinde bütün makineli tüfek bölüklerinin taşınır bir telemetresi olmakla birlikte, etkili ateş emirlerinin verilebilmesi için her bir askerin menzili kestirebilmesi hayati önem taşırdı. Yukarıda değindiğimiz balistik dersleri piyadelerin mesafeleri doğru tayin etmesine yardım eder; böylece mermi yollarının sonunda bulunan etkin "vurulan alan", daima olması gerektiği yerde, düşmanın tam tepesinde olurdu.

Tüm piyadelere, tabur seviyesinde havan topu bölüklerine, daha yukarı seviyelerde de alay topçularına atış emirleri çıkarabilme eğitimi de verilirdi. Gözcü topçu subayı mevziinde bulunmadığında, bütün piyade birimleri alay toplarına sabit "SOS" ateş görevlerine ek olarak, ateş çağrılarında bulunabiliyordu. Muharebe hattındaki piyadeler ile havan ve top birlikleri arasındaki işbirliği daima yüksekti ve bu sayede atış desteği genellikle etkili ve iyi zamanlamalı oluyordu. Herhangi bir ağır silaha özel bir yatkınlık gösteren askerler o silahla daha ileri eğitimler alacaklarını bilir ve söz konusu silahla savaşmak için gereken görevleri yerine getirebilir hâle geldiklerinde ilgili takıma nakledilirlerdi.

SOLDA: Bir Alman *Gefreiter*'ı (rütbesi, kolundaki tek şeritten anlaşılabilir), Luger P'08 tabancasını inceliyor. Luger, I. Dünya Savaşı'ndan önce üretilmiş fakat resmî olarak 1945'e dek askerî hizmette kullanılan, mafsallı kilit sistemine sahip, tepkili, 9 mm'lik bir tabancaydı.

YUKARIDA: 1) Eğitim görmekte olan bir tanksavar takımı, 3.7 cm'lik PaK'larını (35/36 L/45) SdKfz 10 hafif çekiciye takıyor. 2) 3.7 cm'lik PaK'ın mermisi. Zırh delici bu izli mermi toplamda 1.5 kg ağırlığındaydı. 3) Top faal hâlde. Takım kumandanı (a) dürbünle bölgeyi inceliyor, topu çalıştıran asker (b) kuyruğun solunda, dolduran askerse (c) sağında bulunuyor. İkisinin arkasında, mühimmat taşıyan asker (d) var. (Adam Hook © Osprey Publishing)

Piyade-zırhlı birlik işbirliği,1930'lar zarfında yeni Alman ordusunda eğitimin esas unsurlarından biri hâline gelmişti. Erler on altı haftalık eğitimleri esnasında, gerçek tanklardan önce sahte tanklarla aşina hâle getirilirdi. Fakat Panzer tümenlerinin kendi başlarına hareket etmesi ve piyadelerin de arkadan gelip tankların arazi kazanımlarını tahkim etmesi beklendiğinden, piyade alaylarının pek azına bu yeni silahla ilgili derinlemesine malumat verilirdi. Piyadeyi motorize hâle getirme meselesine yeterince kafa yorulmamış, çaba sarf edilmemişti; nitekim savaşın devamında Alman ordusu bu yüzden acılar çekmeye başlayacaktı. Piyade korumasından yoksun tanklar, tanksavar silahların ateşine maruz kalıyor ve piyade de tek başına müstahkem cephe hatlarını delemiyordu.

TAKTİK ARAZİ EĞİTİMİ

Alman piyadesinin bütün becerilerinin kalbinde taktik arazi eğitimleri yatmaktaydı. Askerler her şeyden evvel saldırgan olmayı öğreniyor ve taarruzun hem öncesinde hem esnasında ağır hareketlilik eğitimleri alıyordu. Savunmada da düşmana karşı aynı derecede saldırgan bir tutumları vardı. Takımdaki her bir asker, tüfek ve LMG ile aşina hâle gelir gelmez eğitimler başlardı. Daima uygulamalı öğrenmenin altı çizilirdi ve piyadenin muharebe becerilerine ayrılmış derslik eğitimi süresi çok sınırlıydı. Bütün eğitmenler bu becerilerin masa başında değil, arazide en iyi şekilde edinildiğini düşünürdü.

Arazi eğitimi mümkün mertebe gerçekçi olacak şekilde tasarlanırdı. Bu hususta bir subay şöyle demiştir: "Muharebe eğitiminde hayli kayıplar verdik; fakat bunun önüne geçmek mümkün değildi," zira "makineli tüfekler saldırıya kalkmış askerlerin başlarının üzerinden çok küçük bir emniyet payı ile mühimmat atıyor ve havan topları da hedefin 45-50 metre yakınına kadar piyadeyi destekliyordu."

Her bir asker kırsalda nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda başındaki astsubay tarafından neredeyse dur durak bilmeden eğitilirdi. Öncelikli amaçlardan biri, erlerin henüz

MAKİNELİ TÜFEK BÖLÜĞÜ

Alman piyade alayının muharebe nizamında her seviyede destek unsurları bulunuyordu. Her taburda bulunan makineli tüfek bölüğünde dört çift HMG ve altı orta boy havan topu mevcuttu. 1939-42 döneminde HMG olarak geçen silah, görmeden ateş görevleri üstlenebilmesine olanak sağlayacak şekilde taksimatlı nişangâh tertibatları ve üçayaklarla donatılmış MG 34'tü. Makineli tüfekler, harita işaretleme ve nişan çubuklarından faydalanma yöntemiyle, gerektiğinde ateş edilebilecek, uzun menzilde bulunan, görünmeyen, büyük bir hedef üzerine hizalanabilirdi. Akabinde istenirse daha uzaktaki hedefler işaretlenebilir ve bunlar takım veya bölük kumandanı tarafından ana atış nüshasına kaydedilebilirdi. Topu kullanan askerlerin yapması gerekenler, önceden planlanmış ateş görevleri için kılavuz çubuklarını ölçmek ve gerekli yükseltme ve sapmayı ayarlayarak taksimatlı nişangâh tertibatını bu hedeflere nişanlamaktı.

HMG'nin taarruzdaki temel görevi ateş etmekti. Piyade taarruzları esnasında takımların topları hareketli olurdu ve Almanlar, taarruzun *Schwerpunkt*'una (cephe hattının delinmesi için azami gayretin yoğunlaştırılacağı saldırı noktası) sürekli ateş eden makineli tüfek desteği ne kadar olursa o kadar iyi olduğu kanaatindeydi. Bu kanaat, taarruza kalkmış piyadelerin başlarının üstünden ya da aralarındaki boşluklardan ateş etmekle görevli makineli tüfek bölüklerinin kurulmasına neden oldu. HMG'ci askerlerin eğitimi oldukça ayrıntılıydı ve bu eğitimlerde tek tek HMG'lerin kumandanlarına ve bu silahları kullanan askerlere, baş üstünden ve kanattan ateş esnasında Alman askerlerini vurmamaları için kesin emniyet payları verilirdi.

Bölükteki bütün makineli tüfekçilerden üstün harita okuma becerileri sergileyebilmeleri beklenirdi; fakat bunun yanında, silahlarını kurmadan önce araziyi ve mümkünse hedefleri keşfe çıkmaları da gerekiyordu. Taarruz esnasında bu askerler başarıya ulaşılana dek seçili mevzilerinde kalır; daha sonra derhal yine daha önceden belirlenmiş mevzilerine geçerek (sabit kalacaklarsa) yeni savunma görevlerini planlar veya bir sonraki taarruz hedeflerini keşfederlerdi.

Makineli tüfek bölüklerinde altışar tane bulunan havan topları, 81 mm'lik kalibrede, 3.66 kg ağırlığında bir mermiyi 500-2 bin 400 metre menzile atabilen ve dakikada on-on iki mermilik bir ateş hızına sahip silahlardı. Bu havan topları yüksek infilaklı mermi ve duman bombası atabiliyordu; mermisi taarruz esnasında düşman mevzilerine ve zırhsız araçlara yoğunlaştırıldığında oldukça etkili olup düşman harekâtları ve saldırıları esnasında piyadelere karşı da ölümcül sonuçlar doğurabiliyordu.

çarpışmaya bir katkı sağlayamadan ölmemelerini, muharebeye girebilmelerini temin etmekti. Takımların kırsalda hareket etme taktikleri (aşağıya bkz.) ancak erlerin her biri (ister açık kırsalda, ister ormanda, ister meskûn mahalde olsun) nasıl hareket etmesi gerektiğini öğrendikten sonra aktarılırdı.

Eğitim süresinin yarısı taktik talimleri ile geçerdi. Altı hafta içinde yeni acemiler arazide, tümen boyutuna kadar varan birlikler dâhilinde, müşterek sınıf manevralarına katılmaya başlardı. Almanlar, yarı talimli-yarı talimsiz askerlerin daha başarısız olduğunu ve daha büyük kayıplara neden olduğunu gördükleri I. Dünya Savaşı'ndan gerekli dersleri çıkarmışlardı.

Almanların müşterek sınıflar harekâtına dayalı taktikleri, başarı için bütün muharip unsurların ve kumandanlarının iyi bir koordinasyon içinde olmasına muhtaçtı; bu itibarla, bu taktiklerde muhaberat merkezî bir yer işgal ediyordu. Burada *Waffen-SS*'in muhabere birliklerinden birine mensup iki askerin, yaklaşık 20 kg ağırlığındaki Torn.Fu.b1 sahra telsiziyle çalıştığı görülmekte.

Arazideki askerin, hayatta kalıp savaşmasını sağlayacak şekilde kendi kendisini düzenleyebilmesi gerekirdi. Arazi becerisi ve muharebe alanında hayatta kalma konulu taktik eğitimlere uzun süreler ayrılırdı. Cephede her öğünün buharlı yemek kapları içinde geleceği garanti edilemezdi. Bazen, hatta sık sık erlerin kendi yemeklerini pişirmeleri gerekirdi. Şahsi ısıtıcı *Esbit,* hem yemek hem de kahve suyu ısıtmakta kullanılabiliyordu. Şayet askerler yemek pişirecekleri ateşi dikkatlice yakmak ve kullanmakta eğitilmemişlerse, ihmalkârlıklarının bedelini topçu ya da uçak ateşine maruz kalarak öderlerdi. Bu yüzden acemilere ateşleri için siper kazmaları ve düşmanın havadan veya zeminden gözetlemesine takılmamak için hava kararmadan önce alevlerin tamamen söndüğünü garanti altına almaları öğretilirdi. Yanlarındaki *Zeltbahn* adlı çeyrek portatif çadırı kullanarak nasıl kendileri için su geçirmez bir tulum yapacakları ve nasıl yere bir hava korunağı dikebilecekleri de öğretilirdi. Yağmurlu ve soğuk havalarda bu beceriler bilhassa önem kazanıyordu; zira böyle havalarda kendilerini kuru ve nispeten sıcak tutamayan askerlerin kısa süre içinde moralleri düşüyor, savaşçı ruhları zedeleniyordu.

Kamuflaj kullanımında da uygulamalı eğitimler vardı. *Reichswehr*'in düzenlediği tatbikatlara nezaret eden müfettişler 1920'lerden beri kamuflaj meselesini arada sırada gündeme getirmekteydi ve Von Seeckt dahi ordunun kişisel kamuflaj konusunda takındığı rahat tavırları tasvip etmediğini not etmişti. Gelgelelim aradan geçen on yıla karşın Alman ordusu kamuflaj hususunda daha iyi bir noktaya gelmeyi başaramamıştı; savaşın ilk yıllarında pek çok gözlemci ve katılımcı bu zaafa dikkat çekmiştir. Bu konuda ordu ancak 1942'de, Rusya'da hava üstünlüğünü kaybettikten sonra bir şeyleri geliştirmeye başladı.

Alman ordusu, askerlerinin tam teçhizatlı hâlde çok uzun mesafeler boyunca yürüyebilmesiyle övünürdü. Eğitimin ilk on altı haftası boyunca hem yük hem de mesafe kademeli şekilde artırılmak suretiyle on üçüncü haftada askerlerin tam muharebe düzeninde, yüklerine fazladan dokuz kilo ekleyen muharebe mühimmatı dağıtımlarıyla birlikte, yirmi sekiz kilometre yürümeleri beklenirdi. Bu yürüyüş esnasında kolun önü ve gerisinde gerekli emniyet önlemlerini almaları ve ileri keşif faaliyetleri yürütmeleri de isteniyordu. Bu eğitim ilerleyen yıllarda meyvelerini verecekti. Rotalı yürüyüşün eğitim esnasında yapılan hatalar için uygulanan cezalardan biri olduğunu dile getirmeye muhtemelen hacet dahi yoktur.

MANGA TAKTİKLERİ

Alman ordusunun temel nizamı *Gruppe*'lerdi (mangalar) ve mangaların nasıl savaştıklarını anlamak, daha yukarı seviyelerdeki birimlerin taktik işleyişlerini anlamaya kademdir. Alman ordusunun temel manga saldırı taktikleri, ateş etme ve hareketlilikle ilerleme ve düşmanı mevziinden püskürtme meselesine çözümler olarak düşünülmüştü. Aynı zamanda, manganın birim etkinliğini ve kontrolü temin ederken kayıplarını en aza indirmesi de gerekiyordu.

Alman mangasının *Feuerkampf*'ta (çatışmada) aktif olmadığı veya düşmanla temas kurmak üzere ilerlemediği zamanlarda çok iyi gizlenmesi; fakat muharebe alanında da asla

ARKA SAYFADA: Bir Alman piyade kolu, Polonya içlerinde ilerliyor (1939). Bu fotoğrafın da gösterdiği gibi savaşın ilk yıllarında *Heer* tam mekanize bir kuvvet olmaktan çok uzaktı ve bu hedefi hiçbir zaman tam anlamıyla yakalayamayacaktı. At üstünde ve yaya olarak seyahat daima en geçerli yöntem olarak kalmıştı.

tereddüde düşüp kolay hedef hâline gelmemesi şarttı. Askerler genellikle kendi iradeleriyle ateş kullanırdı; fakat makineli tüfek takımı ile tüfekçiler ayrı birimler addedilmeyip manganın parçaları olarak görülürlerdi. Muharebede zafer genellikle hedefine en yoğun şekilde seri ateş etmeyi becerebilen tarafa giderdi. Nitekim askerlere, hedefe 600 metre ya da daha yakın bir mesafeye kadar sokulana dek ateş etmemeleri söylenirdi. O mesafeden de sadece büyük hedeflere ateş açılır; tek tek düşman askerlerine 400 metre mesafeye kadar yaklaşılana dek genellikle ateş açılmazdı.

Muharebe alanında hareket hâlindeki Alman mangasının iki ana nizamı vardı. *Reihe* tabir edilen gevşek tek sıra nizamında ilerlerken başı manga lideri çeker, arkasından sırasıyla makineli tüfek nişancısı ve yardımcıları, tüfekçiler ve kolun arkasını tutar vaziyette manga liderinin yardımcısı gelirdi. Patikalar boyunca ilerlerken *Reihe* nizamı oldukça kullanışlıydı; zira manga cepheden dar bir hedef teşkil ediyor ve manga lideri çabucak karar alıp mangasını gereken şekillerde ilerletebiliyordu. Bazı durumlarda makineli tüfek öne sürülüp diğer askerler arkada da tutulabilmekteydi. Askerlerin her hâlükârda araziden istifade etmeleri; etraflarındaki şeylerin arkasında, koruma altında kalmaları ve alternatifsiz olduğu için geçilen korumasız mevkilerde çok acele davranmaları gerekirdi. Daha sonraları Wilhelm Necker'in *Günümüzün Alman Ordusu* (1943) adlı eserinde tespit edeceği gibi, gevşek yürüyüş nizamı "kayıpların önüne geçmek" için önemliydi; makineli tüfek etrafında "toplanmaktan" da kaçınılmalı, fakat "bağlantı" daima korunmalıydı.

Manga kolaylıkla *Reihe* nizamından *Schützenkette* (müsademe hattı) nizamına geçirilebiliyordu. Makineli tüfek bir noktaya konuşlandırılır; tüfekçiler de sağına, soluna ya da her iki yanına gelerek silahlarını desteğe getirirlerdi. Sonuçta askerlerin birbirlerinden yaklaşık beş on adım mesafeyle dizildikleri, bulabildikleri korumaların arkasına sığındıkları ve kabaca bir safa benzeyen bir nizam ortaya çıkardı. Temas amaçlı ilerleme, görüş mesafesindeki hedeflerin birinden diğerine kadarki mesafeyle sınırlıydı; manga liderleri bir hedefe vardıklarında bir sonraki hedefi de belirlerlerdi. Manganın ilerleyişi ciddi bir direnişle karşılaştığında, tam anlamıyla "Ateşle ve manevra et" usulüne dönülürdü; buna ya manganın tamamı katılır ya da makineli tüfek takımı olduğu yerde kalıp ateş ederken diğerleri ilerlerdi. Fakat geçerli talimatlar, manga kumandanlarına zemin şartları ve düşman ateşi sonucu mecbur kalana dek makineli tüfek ateşi açmamayı emrederdi. Weber'in 1938 tarihli *Unterrichtsbuch für Soldaten* (Askerin Talimat Kitabı) adlı eseri, taarruz esnasında makineli tüfeğin "mümkün olan en geç noktada" ateş açması gerektiğini ifade ediyordu. Çatışmanın hedefi salt düşmanın tahrip edilmesi değil, *Niederkampfen*'i, yani yakın taarruzun başarısını garanti altına alacak şekilde tamamen bastırılması, susturulması ya da nötralize edilmesiydi.

İngilizlerin 1941 tarihli *Taarruz Hâlindeki Alman Piyadesi: Küçük Taktikler* başlıklı ve Alman ordusunun kullandığı muharebe metotlarının 1940'lı yıllar boyunca yakinen gözlemlenmesi sonucu oluşturulan el kitabında da tarif edildiği gibi, mangaların giriştiği saldırı hareketlerinin son aşamaları; çatışma, ilerleyiş, esas taarruz ve mevziin işgaliydi:

> *Çatışma:* Ateş birimi, takımdır. Ateş açılması gerektiğinde genellikle takım kumandanı sadece LMG ateşi açar. Ateşi bu kumandan idare eder. Etkili ateş imkânı olduğunda ve

yeterli koruma bulunduğunda tüfekçiler çatışmanın başlarında çatışmaya katılabilirler. Tüfekçilerin çoğunluğu ileri hatta bulunmalı ve çatışmanın mümkün olan en geç aşamasında, taarruz yapılmaya yakınken devreye girmelidir. Şayet takım kumandanı emrindeki ateş gücünün tamamını tek bir hedef üzerine yoğunlaştırma kararı vermemişse, tüfekçiler genellikle birbirlerinden bağımsız hâlde ateş ederler.

İlerleyiş: Takım, gevşek nizamda yavaş yavaş ilerler. Takım içinde saldırının başını genellikle LMG çeker. Tüfekçiler LMG'yi dar ve derin bir nizam hâlinde ne kadar uzun süre boyunca takip ederlerse, geri hattaki makineli silahların takımın üzerinden, takımın ötesine doğru ateş açabileceği süre de o kadar uzar.

Taarruz: Takım kumandanı, taarruza kalkmaya imkân tanıyan her ânı, uygun gördüğü herhangi bir fırsatı seçip harekete geçebilir; taarruz için emir beklemez. Bütün takımı ileri doğru taarruza kaldırır ve başı da kendi çeker. Taarruz öncesinde ve esnasında bütün silahlar, mümkün olan en yoğun ateş miktarı ile düşmanla temas hâlinde olmalıdır. 1 No'lu LMG taarruzda devrededir ve hareket hâlindeyken ateş eder. Takım, bir bağırış ile ve el bombaları, makineli tabancalar, tüfekler, tabancalar ve siper kazma edevatı ile düşmanın direncini kırmaya çalışır. Taarruzdan sonra takım çabucak yeniden nizama girmelidir.

Mevziin işgali: Bir mevzii işgal esnasında tüfekçiler hafif makineli tüfeğin etrafında ikişerli ya da üçerli şekilde ve takım kumandanının sesiyle kontrol edebileceği bir mesafede gruplanırlar.

Alman piyadeleri için bastırılan 1941 tarihli *Ausbildungsvorschrift für die Infanterie* (Piyadeler için Eğitim Talimatları) adlı el kitabı da taarruz aşaması hakkında kayda değer ek bilgiler sağlamaktadır. Bu el kitabı ilk olarak yakın muharebede bir askeri başarılı kılacak şeyin, o askerin düşmanı galebe çalarkenki "özgüveni" olduğunu belirtir. LMG için saldırı duruş vaziyeti şu şekilde belirtilmiştir: El tüfek kabzasının etrafında; tüfek sağ kolun altına indirilmiş ve vücuda yakın; sol el, ateş ânında namlu ağzını aşağıda tutabilmek ya da mevziye varır varmaz silahı kurabilmek için tüfeği tutan çatal ayağın ucunu kavrıyor. Tüfekçilerden ayrıca taarruz ateşine girişmeleri de beklenirdi; bunun için en iyi metodun da kasaturası takılı tüfeği kalçadan sola eğmek ve beş on metre menzilden ateş etmek olduğu düşünülmekteydi. Ateşin akabinde, olası bir yumruk yumruğa çarpışmada hem tüfeğini (tüfeğinin kabzasını) hem de kasaturasını tam etkiyle kullanabilecek asker, ani bir saldırıda bulunurdu.

El bombalarının en etkili kullanılış şekli, bombayı korunak arkasından atmaktı; fakat bu bombalar hareket hâlindeyken de kullanılabiliyordu. Askerin tüfeğini sol, bombayı da sağ eline alması, tüfeği tutan elinin parmaklarıyla en uygun anda pimi çekmesi emredilmekteydi. El bombalarının bir sağanak hâlinde düşman üzerine atılmasını gerektiren durumlarda, manga kumandanının "*Handgranaten*!" komutu askerlerin bomba atmasını sağlardı.

Muharebenin savunma tarafında Alman manga taktikleri, daha geniş kapsamlı askerî planlar çerçevesinde hareket etmenin ve derinlikte mevzilenme ilkesinin önemine yapılan vurgular taşımaktaydı. Tek bir manganın 30-40 metre cephe genişliğinde siperlenmesi

10-11 Mayıs 1940'ta, Belçika'daki Eben Emael Kalesi'ne yapılan başarılı hava indirme harekâtına katılan bazı *Fallschirmjäger*'lerin (paraşütçülerin) harekâtın ardından çekilen fotoğrafı. Ortadaki asker, boynunun etrafına mühimmatlarını doladığı MG 34'ün namlu ağzını kavramış.

beklenirdi; bu genişlik, manga liderinin bir savunma muharebesinde etkili şekilde kontrol edebileceği mesafenin üst haddini ifade ediyordu. Düşman için cazip ateş hedefleri teşkil edeceklerinden, tek başına duran bir ağaç veya zirve gibi fazla belirgin noktalardan mümkün mertebe kaçınılırdı. Mevzi kazma görevi esnasında mangaya mensup askerlerden biri gözcü kalarak havadan ya da yerden gelebilecek sürpriz saldırıların önüne geçerdi. Mangalar arasında boşluklar bırakılabilirdi; fakat bu boşluğun daima ateş koruması altında kalması gerekliydi. Savunma açısından büyük önem arz eden hususlardan biri makineli tüfeğin konumuydu. Makineli tüfek için, mevzilenmenin en başından itibaren birbirine 50 metre kadar mesafede birkaç alternatif konum belirlenirdi. Makineli tüfek uzun menzildeki hedefler içindi; bu esnada daha geride tutulabilecek tüfekçiler de yakın ve çok yakın menzil dâhilinde araziyi temizlemekle görevli olurdu.

Genellikle tercih edilen konuşlanma vaziyetinde, mangadaki askerler avcı çukurları, siperler ve hendeklere çiftler hâlinde ve her bir askerin arkadaşıyla iletişim kurabileceği mesafede mevzilenirdi. Takımların kollar hâlinde yuvalandığı bu mevziler, düşman ateşinin etkisini sınırlandırma maksadıyla birbirlerinden hafifçe ayrılmış, kademelendirilmiş ya da farklı yükseltilerde olurdu. Bu yuvaların inşasını takiben hemen bir düşman saldırısı gerçekleşmemişse, bir sonraki aşamaya geçilerek, ana hattın gerisinde, manganın büyük

kısmının ihtiyaç duyulana kadar korunaklı bir vaziyette konuşlanabileceği siperler kazılmaya başlanırdı. İyi kamuflaja ek olarak araziyi gözetleyen düşmanın dikkatini çekmemek için belirgin hareketlerden sakınmak da esastı.

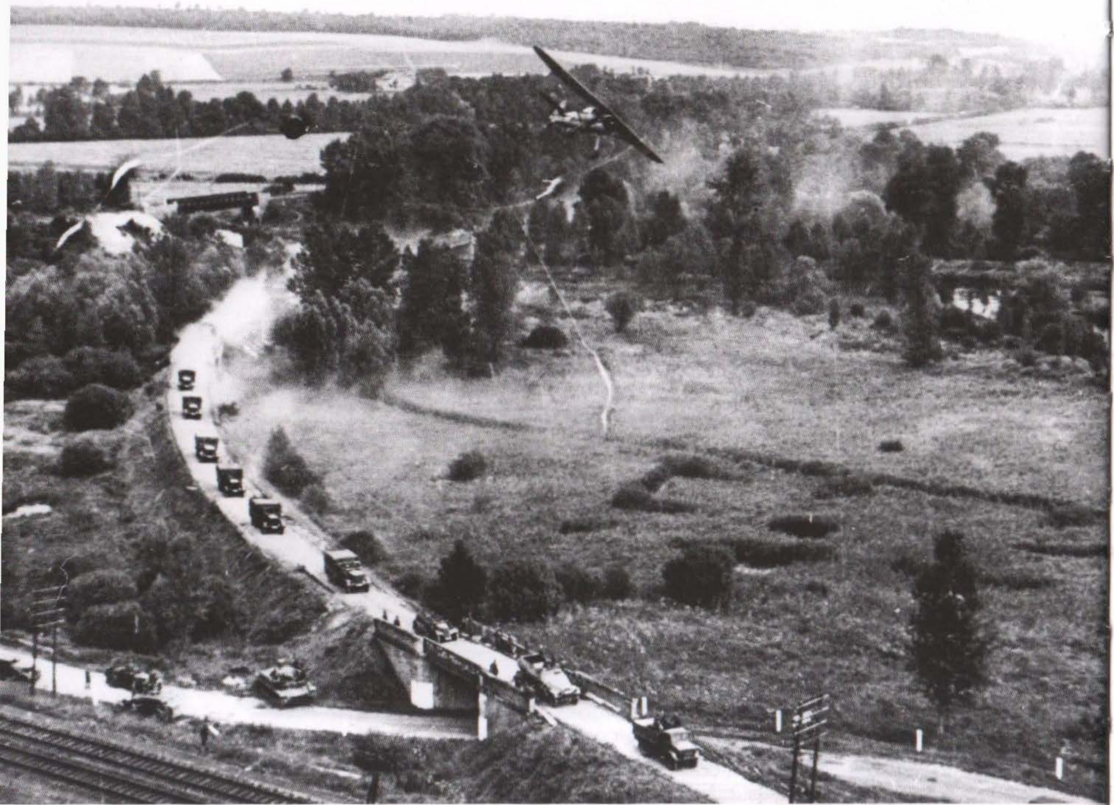
Savunma ateşi, etkili menzilden makineli tüfek tarafından başlatılırdı. Tüfekçiler düşman saldırana kadar gizlenmiş hâlde kalır, düşman saldırdığında da korunak aramaksızın ateş açarlardı. Mevziye isabet eden el bombaları ile iki şekilde başa çıkılırdı: Askerlerin çabucak korumaya girmesiyle veya el bombasının yerden alınıp geri atılmasıyla. İkinci yöntemin ateşle oynamak anlamına geldiği aşikârdı ve bu oyuna giren asker, kolunu, bacağını veya canını yitirme riskini alırdı.

Kimi mangaların ana hattın ötesinde *Vorposten* (ileri karakollar) rolü oynayacağı belirtilmişti. Savunma açısından düşmanın geldiğini haber verip "kapı zilleri" işlevi gören bu mangaların gözcüler ve dinleme noktaları içerdiği de olurdu. Bu mangalara belirli bazı durumların gerçekleşmesi hâlinde ne yapacaklarına dair emirler (örneğin ana hatta çekilecekleri zamanlar) önceden verilirdi. Evvelce planlanan topçu ateşleri, düşmanın dikkatini dağıtacak pek çok düzmece mevzi ve belirlenen güvenli cepheyi terk etme rotaları yardımıyla *Vorpost*'ların işleri bir nebze olsun kolaylaştırılmaktaydı. İngilizlerin 1943 tarihli yayını *Alay Subayının Alman Ordusu El Kitabı*'na göre ileri mevziler çoğunlukla havan veya piyade topları gibi yakın destek silahlarının menzili dâhiline inşa edilir ve bu itibarla, ana mevziin yaklaşık 2 bin metre uzağında bulunurlardı.

Weber'in yukarıda değindiğimiz *Unterrichtsbuch*'una göre, ayakta duran bir asker için ideal *Schützenloch* (tüfek hendeği) derinliği 1.4 metreydi. Bu hendeğin ağzında, dirsek dayanağı olarak küçük bir çıkıntı, tabanında da akaçlama amaçlı derin bir toplama çukuru bulunurdu. Hendek duvarında açılacak küçük bir oyuk, kullanışlı bir mühimmat depoculuğu işlevi görürdü. Piyade, *Zeltbahn*'ını katlı bir vaziyette hendeğin arka ağzına sabitlerdi; böylece *Zeltbahn* hendeğin üstüne çekilerek hem gizlenmek hem de olumsuz hava koşullarından korunmak mümkün oluyordu.

Bir kamuflaj ağının arkasına gizlenecek iki askerin bu hendeği genişletmesi yoluyla daha tafsilatlı *MG-Stellung*'lar (makineli tüfek yuvaları) hazırlanırdı. Bu mevzi, tüfek hendeğinin yaklaşık dört katı büyüklükte olur ve zemin de iyi akaçlama sağlayacak çalı çırpı vb. malzemelerle kaplı olurdu. Kazı mahallinin düşmana en yakın yüzüne yatay şekilde kazılan hendekler, askerlere korunaklı bir *Fuchsloch* (avcı çukuru), minyatür bir mühimmat deposu veya bir *MG-Unterschlupf* (tam anlamıyla bir "makineli tüfek sığınağı" – yani bombardıman ya da ağır yağmur altında silahın gizlenebileceği dikdörtgen bir girinti) imkânı sunmaktaydı. *Ausbildungsvorschift*'in bu husustaki nispeten daha basit tavsiyesi ise şu birkaç kelime ile özetlenebilir: Topçulara ve hava saldırılarına karşı en iyisi "derin ve dar" olandır (Aşağıda, Dördüncü Bölüm'de Alman savunma tertibatlarını daha ayrıntılı şekilde ele alacağız).

Almanların 1939-40 zarfında uyguladığı küçük birim taktiklerinin etkinliğine örnek olacak olaylardan biri, Mayıs 1940'ta, Fransa'nın işgali esnasında gerçekleşen Maas Nehri geçişidir. 13 Mayıs tarihinde Alman kuvvetleri, bir dizi sığınak ve mukavemet noktasından idare edilen inatçı bir Fransız direnişi altında, zorla nehri geçmeye çalışmakla meşguldü. *Feldwebel*

Fransa'da ilerleyen 7. Panzer Tümeni'nin havadan görünümü (1940). Bu fotoğraf, müşterek sınıflar *Blitzkrieg*'inin bazı kilit unsurlarını aynı anda, tek bir karede gösteriyor: Hava keşif ve telsiz muhaberat birlikleri, ana vurucu güç olarak tanklar, mekanize birlik nakliyatı ve araçlı lojistik.

Rubarth'ın kaydettiğine göre bu görevde ilk başarı sağlayan askerler, taarruz istihkâmcıları olmuştu. Rubarth'ın emrinde 11 istihkâmcıdan oluşan bir kadro vardı. Üç kişilik iki zodyak bota dörder er yerleştiren Rubarth, yoğun ateş altında nehri geçti. Nehri geçerken, şoförü *Gefreiter* Podszus'a, diğer bir askerin omzunu sabitleyici olarak kullanarak, makineli tüfekle en yakın sığınağın üzerindeki deliklere ateş etme emri verdi. Bot nehrin karşı kıyısına varır varmaz, Rubarth bu ilk sığınağı başarıyla susturdu ve askerlerini bir sonraki sığınağın arkasında kalan kör noktaya doğru ilerletti. Bu sefer patlayıcı ile saldırarak sığınağın arka duvarını patlattı. Fransızlar kısa süre içinde teslim oldular. "Bu şekilde cesaret topladıktan sonra, hafif solumuzda, yaklaşık 100 metre ötemizde tespit ettiğimiz diğer iki arazi tahkimatına doğru atıldık." Bunlardan birincisine *Gefreiter* Brautigam saldırdı. *Feldwebel*'i ve *Gefreiter*'lerinden diğer ikisi ile birlikte Rubarth, ikincisini ele aldı; ilk sığınak dizisi kırılmıştı. Daha sonra, nehre takriben yüz metre mesafedeki demiryolunun kenarında bulunan dolguya ulaştı. Burada bir kez daha ağır ateşe maruz kaldı ve mühimmatı da tükendiğinden, takviye ve mühimmat istemek üzere geri dönmeye karar verdi; fakat yine ağır ateş sonucu nehri geçme

imkânı bulamadı. Bu esnada Fransızlar taarruza kalktılar ve taarruzları, Rubarth'ın küçük müfrezesi tarafından geri püskürtülmeden evvel Brautigam'ın hayatını kaybetmesine ve iki onbaşının yaralanmasına neden oldu. Fakat kısa süre içinde tüfekçilerin bazıları ve birkaç istihkâmcı nehri geçmeyi başardı ve Rubarth da ikinci sığınak hattında bir gedik açabilmek amacıyla ilerledi. Akşam karanlığı çöktüğünde, Rubarth, 86. Alay'ın tüfekçileri ile birlikte Wadelincourt üstlerindeki yüksek düzlükte hedefine ulaştı. O gün emrindeki on bir kişiden altısı hayatını kaybetmiş, üçü de yaralanmıştı. Derhal kendisine *Ritterkreuz* (Demir Haç Nişanı) ve bir teğmen görevi tevcih edildi.

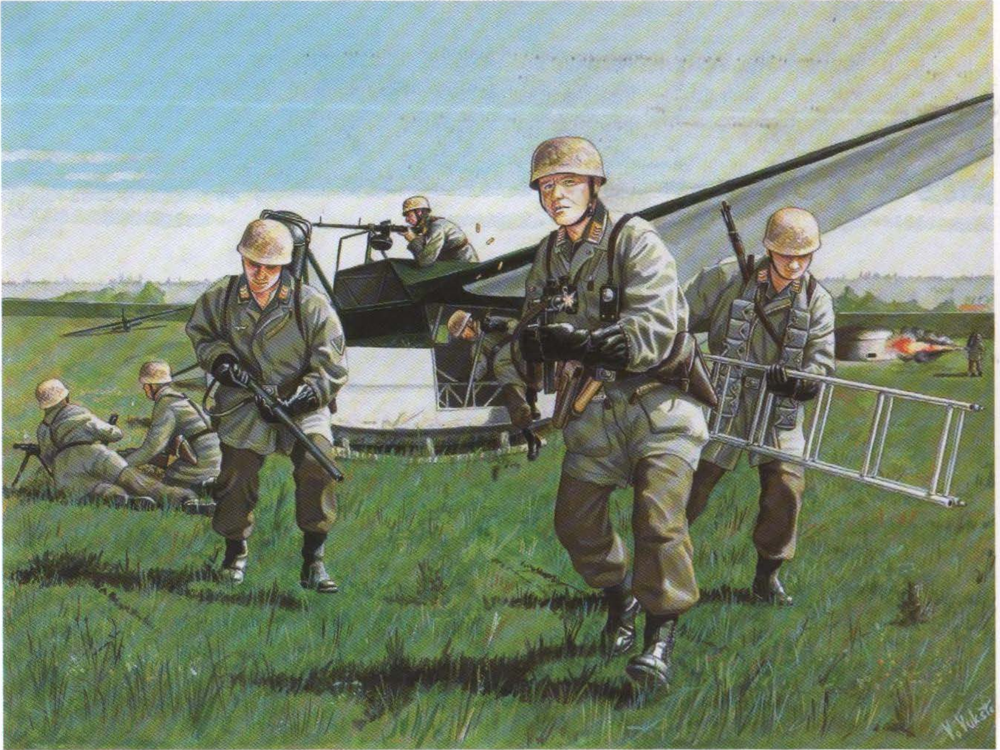
Burada taktik bir hedefe ulaşmak adına yüksek seviyede bir koordinasyon, şahsi cesaret ve tek yumruk hâlinde bir adanmışlık görmekteyiz. Bu üç unsur, Alman ordusunun savaşın başındaki seferlerde gösterdiği üstün başarıların nedenlerini teşkil etmektedir.

TAKIM TAKTİKLERİ

Manganın ötesindeki taktik birim olan piyade *Zug*'u (takımı), zaman içinde kayda değer değişimler geçirmiştir. 1940'tan 1943 sonlarına kadar süren teşkilatlanma esaslarına göre *Zug*, dört kısım, bir karargâh ve üç kişilik bir adet 5 cm'lik hafif havan kısmından müteşekkil olup tam kadro bir *Zug*'un mevcudu 49 kişiydi. 1944 yılında yapılan değişikliklerle birlikte bu tablo, üç kısımdan oluşan bir modele dönüştürülmüştü; dolayısıyla savaşın ileri aşamalarında, en kuvvetli Alman takımı, bir subay, üç ya da dört astsubay ve diğer rütbelerden 29 personelden, yani toplam 33 kişiden oluşan bir birlikti. Fakat bu birlik, düşmanlarına korku salan bir ateş kuvvetine sahipti: dört LMG, yedi makineli tabanca ve 22 tüfek. 1944 sonlarından itibaren *Volksgrenadier* takımları yalnızca üç LMG içeren bir kadro şemasına dönmekle birlikte, *Panzergrenadier* takımlarında çok daha fazla LMG bulunuyordu (Tam teşekküllü bir zırhlı piyade takımının LMG kadrosu dokuz silahtan ibaretti).

Alman subaylarına öğretilen ilkelerden biri, atalet ve gecikmenin, yanlış bir eylemde bulunmaktan daha büyük bir suç olduğuydu. Mevcut taktik soruna eşit başarı olasılığı ile yanıt veren iki çözüm olduğunda, "iki seçenekten daha saldırgan olanı seçilmeli"ydi. Genellikle Alman takımı "ok ucuna benzeyen" bir nizam hâlinde ilerlemekle birlikte, (ABD ordusunun kullandığı modeldeki gibi ileri ve geri kısımları olan) kol ve saf nizamları da kullanılırdı. Konuşlanılacak alan ve hedefleri belirleme, girilecek nizama karar verme ve her bir kısma görevlerini ayrıntılı şekilde bildirme iradesi takım kumandanına bırakılmıştı. Takım kumandanlarının düşman savunmasındaki zayıf noktaları tespit edip öldürücü darbenin nereye indirileceğine karar vermesiyle beraber taarruz çok seri şekilde gerçekleştirilirdi. Akabinde, *Taarruz Hâlindeki Alman Piyadesi*'ne göre:

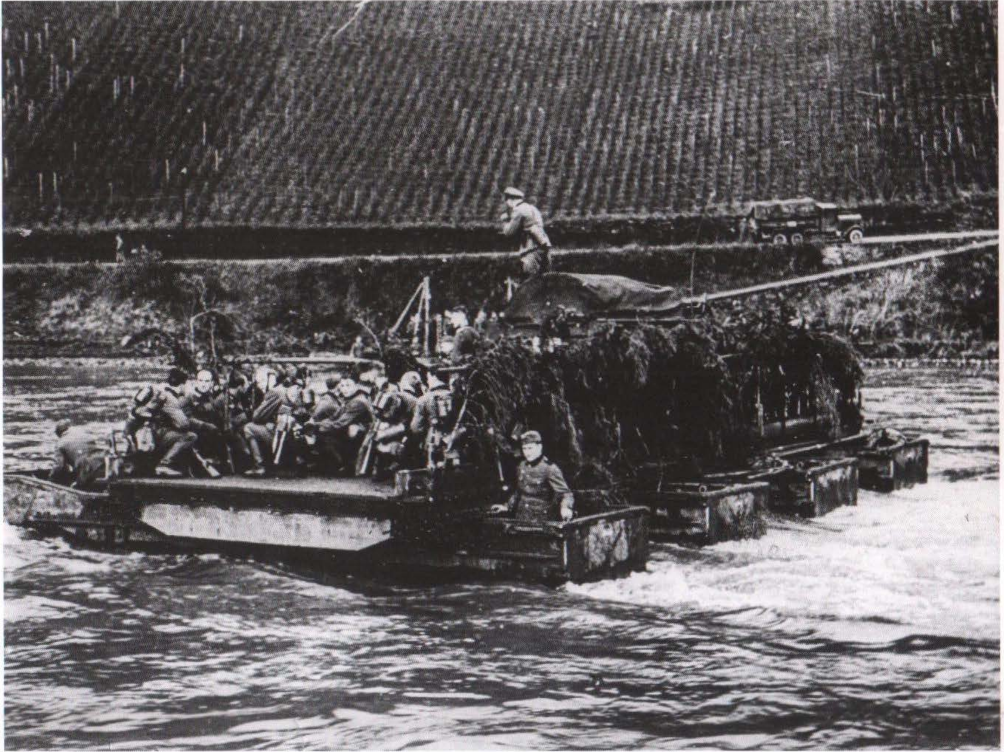
> Şayet ilk taarruz düşman saflarını delmekte başarılı olmuşsa, gedik çok dar olsa dahi, düşman mevzilerinin derinliklerine doğru sürdürülmelidir. Bu esnada, taarruzun ivmesini korumaya konsantre olması gereken takım kumandanının emrindekilere bizatihi örnek teşkil etmesi çok önemlidir. Dolayısıyla, direnişin zayıfladığı noktalarda ara vermeden düşman takibine başlanması gerekir. Düşman mevzilerine tamamen girilmeden, kanatlara erkenden taarruz etmek yanlıştır. Taarruza kalkan kısımların

YUKARIDA: Belçika'daki Eben Emael Kalesi'ne yapılan destansı saldırıda (1940) *Fallschirmjäger*'lerin konuşlanışı. Askerlerden biri katlanır taarruz merdivenini taşıyor. Kale surları yer yer dört metreye kadar çıkabiliyordu ve merdivenler de bu yüksekliğe erişebilmek için özel olarak imal edilmişti. Bir diğer askerin elinde, 21.32 kg ağırlığında, 25 metre civarı bir uzaklığa on kez bir saniyelik alevler gönderebilen bir silah olan Model 40 alev makinesi var. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

kanatları, gerideki askerlerce korunmalıdır. Herhangi bir direniş merkezinin ayakta kalması hâlinde bunlarla ilgilenmek taarruzu izleyen yedeklerin görevidir.

Bu tasvir; coşkulu, şiddetli fakat zekice bir hareket tarzını tasvir etmektedir. Daha az talimli diğer Avrupa kuvvetlerinin sırayla tek tek çevrildiği, galebe çalındığı 1939 ve 1940 seferlerinde gerçekten de Alman manga ve takım taktiklerinin kuvveti bariz hâle gelmiştir. Kuşkusuz Almanların savaşın ilk yıllarındaki başarı öyküsünü açıklayan daha büyük unsurlar da vardı. Şimdi dikkatimizi bu unsurların en önemlilerinden birine, *Wehrmacht*'ın zırhlı birliklerine çevireceğiz.

Alman istihkâm birlikleri amfibi taarruz taktikleri tatbikatında; Polonya, Batı Avrupa ve Sovyetler Birliği'nin su yollarında faydalarını görecekleri becerilerini geliştirmekle meşguller. Su taşıtının ön ve arka taraflarında kamuflaj sağlayan çalı çırpı kullanılmasına dikkat ediniz.

KUVVET FARKLILIKLARI

Alman ordusunun savaşın başlarındaki kuvvetini anlamakta faydalı olabilecek bir mukayese, onu, karşılaştığı ilk düşmanla, yani Polonya ordusu ile kıyaslamaktır. İki ülke arasındaki devasa iktisadi farklılıkların sonucu olarak Almanlar azımsanamayacak bir askerî üstünlüğe sahip olmuşlardı. Polonya millî gelirinin kayda değer bir oranını silahlı kuvvetlere ayırıyordu; fakat bu ülkenin savunma harcamaları Almanların harcamalarının yanında devede kulak gibiydi. Almanların 1935-39 dönemindeki savunma bütçelerinin toplamı, yaklaşık 24 milyar ABD dolarını buluyordu. Aynı dönemde Polonyalıların yaptığı harcama ise 760 milyon dolar ile bu meblağın otuzda biri kadardı. Bilhassa da hava ve deniz kuvvetleri gibi teknik dallarda farklılık çok dikkat çekiciydi. Barış zamanındaki mevcutları itibariyle Alman ordusu, Polonya ordusunun üç katından daha büyüktü; ilki yaklaşık 600 bin kişiden, ikincisi ise yaklaşık 210 bin kişiden oluşuyordu. Savaş zamanında boyutları 102 tümene

ulaşan 51 tümenlik faal kuvvetleriyle Alman ordusunun seferberlik potansiyeli de ilk düşmanınınkine kıyasla oldukça yüksekti. Polonya'nın ancak 30 tümenlik bir kuvveti vardı ve çatışmaların sürmesi hâlinde 15 yedek tümenin daha sahaya sürülebileceği düşünülüyordu.

Wehrmacht en iyi tümenlerini Polonya seferine göndermiş, Fransızların karşısına ise talim ya da teçhizat bakımından nispeten kusurlu birimler çıkmıştı. Toplamda bu iki ordular grubunun mevcudu şu şekildeydi: 37 piyade tümeni, bir dağ tümeni, dört motorize tümen, dört hafif tümen, altı Panzer tümeni, bir süvari tugayı ve çeşitli sınır birimleri, jandarma kuvvetleri ve diğer paramiliter birlikler. Polonya'nın işgali için Kuzey Ordular Grubu'na toplam 630 bin personel tahsis edilmiş; daha kuvvetli Güney Ordular Grubu'nun personel sayısı ise 886 bini bulmuştu.

1 Eylül 1939 itibariyle Polonya ordusu 23 düzenli piyade tümeni, üç yedek piyade tümeni, sekiz süvari tugayı, üç dağ tugayı ve bir motorize tugayla birlikte birtakım sınır kuvvetleri ile paramiliter birliklerden oluşuyordu. Çatışma kuvveti bakımından sahaya *Wehrmacht* 559, Polonyalılar ise 376 piyade tugayına denk kuvvetler sürmüştü. Bu, genel toplamda Almanlar lehine 1'e 1.5 oranında bir avantaj anlamına geliyordu. Fakat yalnızca ana taarruz yolları boyunca konuşlanan kuvvetler hesaba katılırsa *Wehrmacht*'ın avantajı, 1'e 2.3 oranına çıkıyordu. *Wehrmacht*'ın 5 bin 805 adet, Polonyalıların ise 2 bin 65 adet topu vardı; bu, sahadaki topçu kuvvetleri arasında 1'e 2.8 gibi bir oran olması demekti ki, ana taarruz yollarında söz konusu oran 1'e 4.4 civarındaydı. Kuvvetler arasındaki en büyük farklılık zırhlı mevcudundaydı. Almanların 2 bin 511 tankına karşılık Polonyalılar ancak 615 tanka sahipti. Almanların bu alandaki genel avantajı 1'e 4.1, ana taarruz yollarındaki avantajı ise 1'e 8.2 oranındaydı. Dahası, Almanların sahip olduğu kuvvet avantajı bu sayısal kıyaslamaların yansıtabileceğinin de ötesindeydi; zira çoğu Polonya birliği ancak kısmen seferber sayılabilirdi, Almanlar ise zaten seferin başlangıcından itibaren savaş hâli içerisindeydi.

İki kuvvet arasındaki en aşikâr nicel eşitsizlik, *Wehrmacht*'ın çok daha mekanize bir kuvvet olmasıydı. Almanya, 1935'ten başlayarak altı Panzer tümeni ve dört hafif tümen meydana getirmişti. Polonya ise sahaya ancak tek bir mekanize tümen sürebilmişti. Alman ordusu, I. Dünya Savaşı'nda tankları kullanmakta ağır kalmış; fakat 1918'deki mağlubiyetlerinde İtilaf ordularındaki tankların oynadığı rol, çoğu Alman subayını bu yeni teknolojiyi kullanma ihtiyacını kabule sevk etmişti. Bu nedenle, Versailles hükümleri uyarınca Almanya'nın ordusunda tank bulundurması yasaklanmasına karşın, 1920'lerde Von Seeckt reformları esnasında mekanize birliklerle ilgili yoğun deneylere girişildi. Başta Heinz Guderian olmak üzere Von Seeckt'in halefleri bu projeyi sürdürdüler ve 1932 tatbikatlarına bir motorize süvari birliği de katıldı. Piyadeler bile motorize keşif birlikleri ile birtakım deneyler yapmıştı. Dolayısıyla Almanya 1933'te Hitler önderliğinde yeniden silahlanmaya başladığında, daha ileri mekanizeleşmenin zemini hazırlanmış durumdaydı.

Diğer pek çok ordunun aksine *Wehrmacht,* tanklarını piyadeye yakın destek verecek müstakil taburlar hâlinde kullanmıyordu. Guderian gibi zırhlı kuvvet savunucuları, Panzerlerin kendine ait muharebe görevleri olan tümenler hâlinde teşkilatlanmasında ısrarcıydı. Guderian, yaratacakları şok ve üstün ateş güçleri sayesinde bu birliklerin düşmanın piyade

savunmasını kendi başlarına galebe çalabileceğini iddia ediyordu. Söz konusu birliklerin yüksek hareket kabiliyetli, düşmanın ana savunma hattı delinir delinmez meydana gelen gedikten (komşu Panzer kıtalarıyla birlikte girişecekleri kıskaç harekâtıyla düşmanı arkadan kuşatmak ya da kilit komuta ve ikmal noktalarına taarruz için düşman arazilerinin içlerine doğru devam etmek suretiyle) istifade etmelerini sağlıyordu. Daha eski kuşağa mensup kimi Alman generallerin eleştirdiği bu görüşler, Hitler'in şahsi teveccühünü kazanmıştı.

Aslında Polonya'da muharebe tecrübesi, Almanlara Panzer kullanımının sınırlarına dair bazı acı dersler vermişti. 1 Eylül 1939 tarihinde, Mokra adlı küçük köyün yakınlarında Alman Panzerleri ile Polonya süvarileri arasında son derece dramatik bir karşılaşma meydana geldi; 4. Panzer Tümeni, karşısında Volhinya Süvari Tugayı'nı bulmuştu. Polonyalıların Mokra'daki savunma tertibatı, en temel iki tanksavar silah olan tanksavar tüfeklere ve 37 mm'lik Bofors tanksavar toplarına dayanmaktaydı. Öğleden sonra köyün etrafında cereyan eden çarpışmalarda Alman Panzer bölükleri Polonyalıların ileri savunma mevzilerini yarmakta başarılı oldu ve birkaç tank, köyün hemen arkasından geçen demiryoluna kadar ulaşabildi. Volhinya süvarileri, *Smialy* adlı zırhlı katar (53 No.'lu katar adıyla da maruftur) tarafından desteklenmekteydi ve kısa mesafeden açılan ateş sonucu pek çok Alman tankı tamamen tahrip edildi. Bu katarda, her birinde iki taret topu ve birkaç makineli tüfek bulunan iki topçu vagonu bulunuyordu. Katarda ayrıca özel bir zırhlı vagon içinde bir taarruz bölüğüne ek olarak açık vagonlarda taşınan ve keşif ya da taarruz görevleri için araziye indirilebilen birkaç tankette de vardı.

25. Panzer Alayı, Fransa kırsalında ilerliyor (5 Haziran 1940). Arka planda, sağda görülen araç, 1938 yılında *Wehrmacht* hizmetine giren ve Alman ordusunun standart keşif aracı hâline gelen SdKfz 222'dir.

Burada 1. Süvari Tümeni'nin motosikletli askerleri, Polonya'da görülüyor (1939). Motosikletleri, 750 cc'lik yatık çift motora sahip BMW R75'lerden. Bu motosiklet, zorlu koşullardaki dayanıklılığı ile haklı bir şöhret kazanmıştır.

4. Panzer Tümeni, gün boyu devamlı taarruz etmesine karşın süvarileri köyden çıkaramadı. Zira 1939 yılında *Blitzkrieg* henüz emekleme evresindeydi ve bu Alman taarruzu, Panzer tümeni taktiklerinin (bilhassa da hazırlıklı savunma karşısında Panzer/piyade koordinasyonu konusuyla ilgili taktiklerin) daha da elden geçirilmesi gerektiğini ortaya koydu. *Wehrmacht* gelecekte (yine 4. Panzer Tümeni'nin Varşova'ya girme mücadelelerinde göstereceği gibi) gedikler açmak için piyade tümenlerini, bu gediklerden istifade etmek için de üstün hareketlilik güçleri ile Panzer tümenlerini kullanacaktı.

Mokra'da kanlı kayıplar veren 4. Panzer Tümeni, izleyen iki gün boyunca yarılmış Polonya saflarını ezip geçerek ilerledi. Polonyalıların kırılgan savunma mevzileri un ufak olurken, hareketliliğinin sağladığı avantajdan faydalanan tümen, seferin en başarılı Panzer görevlerinden birini yerine getirmeyi başarmış, yarma taarruzundan istifade ile Varşova'ya kadar uzanmıştı. Seferin başlangıcından henüz bir hafta geçmişken Varşova'nın kenar mahallelerine ulaşan 4. Panzer Tümeni şehrin güneybatısındaki Ochota Mahallesi'ne ilerledi.

Bu etkileyici zafere rağmen Almanların hâlâ öğreneceği şeyler vardı. İzleyen muharebeler, şehir içinde mekanize kuvvetlerle hareket etmenin getirdiği sorunların altını çizdi. 4. Panzer Tümeni Ochota'ya vardığında Polonyalılar başkentlerini savunmak üzere güçlükle birkaç birlik meydana getirebilmişti. Özel tanksavar silahları olmayan Polonyalılar,

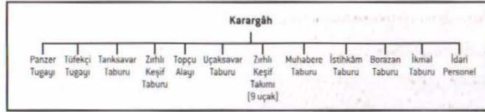
75 mm'lik sahra toplarını, kilit kavşakları koruma görevine koştular. 1939 tarihinde, Alman Panzerleri henüz sonraki yılların sağlam çelik kaleleri gibi değildi ve LMG'den daha ağır sınıftaki silahların neredeyse tamamına karşı savunmasızdı. 75 mm'lik sahra topu ateşi ile bu tanklar dağıtılabiliyordu ve yol iz bilmeden sokaklarda avare dolanan bir Panzer ile barikat arkasına ustaca yerleştirilmiş bir sahra topunun karşılaşmasından nasıl bir sonuç çıkacağı aşikârdı. Bu şekilde pek çok Panzer kaybedildi. Bu durum karşısında geliştirilen çözüm, piyade kullanarak Polonyalıların toplarını bulup etkisiz hâle getirmekti. Fakat erken dönem Panzer tümenlerinde böyle bir görevi üstlenebilecek kadar piyade bulunmuyordu; hele de Polonyalı piyadelerin evlerde ve barikat artlarında gizlendiği düşünülürse, mevcut piyadelerle bu görevin başarılamayacağı açıktı. Üstelik 4. Panzer Tümeni o kadar hızlı ilerlemişti ki, Alman piyade tümenleri çok geride, katetmesi günlerce sürecek bir mesafede kalmıştı. Şehir ortamında tank ve piyade işbirliğini aşırı derecede zorlaştıran etmenlerden biri de tabur seviyesinin altındaki piyade birliklerinin telsiz sistemine sahip olmaması, yani tanklarla iletişim kuramaması idi. Tankların Varşova tecrübesi, Alman Panzer kumandanlarını, şehir içi muharebelerle ilgili yapılabilecek en iyi işin, bunları tamamen piyadelere terk etmek olacağına ikna etmişti. Bu dersi günümüzün subayları da gayet iyi bilmektedir.

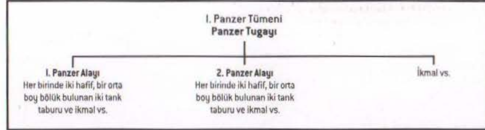
Muharebelerde ortaya çıkardıkları dersler bir yana, Panzer tümenleri, müşterek sınıf taktikleri geliştirmeye yönelik daha geniş kapsamlı bir çalışmanın parçası olup aslen tank, motorize piyade ve motorize toplardan müteşekkil karma birliklerdi. Panzer tümeninin kuvveti, görevini yerine getirmek üzere bünyesindeki bütün sınıfların faydalı yönlerinden istifade edebilmesinden ileri geliyordu. Bu tümenlerin kıymeti en az bilinen avantajlarından biri de yaygın telsiz kullanımıydı. Guderian bir muhabere subayıydı ve hızlı ilerleyen hareketli birlikleri koordine etmek için telsizlere duyulan ihtiyacı isabetle tespit etmişti. Müşterek sınıf harekâtlarında telsiz elzem bir unsurdu; zira bu aletler sayesinde envai çeşit birliğe birbirleriyle iletişim kurma ve eylemlerini eşzamanlı

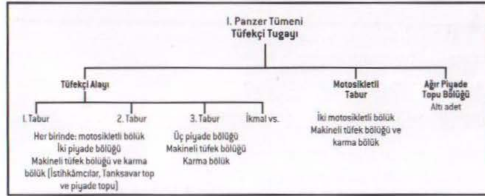

7. Panzer Tümeni'nin Fransa'da 1940'ta çekilen bu fotoğrafı, sefere katılan hafif tank sayısının çokluğunu göstermektedir. Bu araçların zırhları aynı yılın sonlarında ömrünü büyük ölçüde tamamlayıp söz konusu araçlar 1942 sonunda hizmetten çekilmiştir.

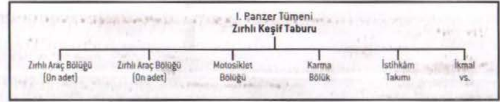
I. PANZER TÜMENİ

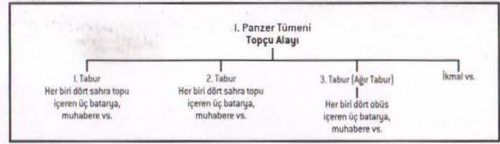

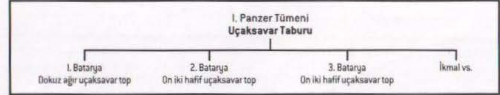

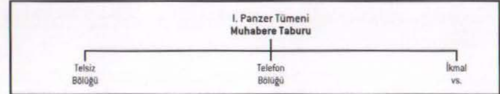

hâle getirme imkânı tanınıyordu. Komuta ve kontrol yapısına telsizleri başarılı şekilde dâhil edebilmek konusunda Almanlar kadar yol katedebilmiş başka bir Avrupa ordusu yoktu. Alman tanklarının büyük bir kısmında telsiz mevcuttu ve birim kumandanları, *Befehlspanzer* (kumanda Panzeri) adlı, telsizle teçhizatlanmış bir tank ile seyahat ediyordu. 1939 yılında aktif hizmette bulunan 215 *Befehlspanzer*'in pek çoğu, *Panzerkampfwagen* (PzKpfw) I şasesinden uyarlanma, fakat taretsiz tanklar iken; 38 tanesi daha gelişmiş bir taşıt olan orta boy tank şaseli *Panzerbefehlswagen* (PzBefWg) III'lerdendi.

Alman süvarilerini mekanize hâle getirme denemeleri addedilebilecek hafif tümenler, üzerinde ihtilaflar olan birliklerdi. Gerd von Rundstedt de dâhil olmak üzere kimi generaller, Doğu Avrupa'da yolların bozuk olmasından ötürü bu bölgelerde harekâtlar düzenlenmesi durumunda atlı süvari birliklerine ihtiyaç duyulacağı kanaatindeydi. Fakat Hitler atlardan pek hazzetmiyordu ve Fransızların küçük bir zırhlı unsur barındıran dragon modeli gibi bir çözümle meseleyi noktaladı. Ortaya çıkan birliklerin tıpkı geleneksel süvariler gibi stratejik keşif ve kanat güvenliği görevlerini yerine getirmesi bekleniyordu. Bu birliklerde Panzer tümenlerine kıyasla daha az tank ve daha fazla motorize piyade bulunmaktaydı.

1939'un Alman tankları, savaşın ilerleyen safhalarında kullanılan tanklara kıyasla ne ateş güçleri ne de zırhları bakımından göz kamaştırıcıydı. Toplam tank mevcudunun üçte

ikisini oluşturan makineli tüfekle mücehhez PzKpfw I ve bunun biraz daha büyütülmüş devam serisi olan PzKpfw II de dâhil olmak üzere bu dönemin tanklarının çoğu hafif tanklardı. PzKpfw I, zaman zaman eğitim tankı denilerek önemsiz görülmektedir; fakat aslında durum böyle değildi. 1930'ların pek çok ordusunda olduğu gibi Alman ordusunda da makineli tüfek eklentisinin, bu aracın göreceği görevlerin pek çoğu için yeterli olacağı düşünülmekteydi. Nitekim II. Dünya Savaşı başlayana dek tanklar arası muharebe neredeyse işitilmemiş bir durumdu. Söz konusu dönemde, tankların esas görevinin düşman piyadesini mağlup etmek olduğu düşünülüyordu. Fakat İspanya İç Savaşı'ndaki (1936-39) muharebeler, düşmanın sahip olduğu tank kuvvetine daha fazla önem verilmesi gerektiğini ortaya koymuştu. İspanya'da, Kondor Lejyonu'nun sahip olduğu PzKpfw I'lerin, 45 mm'lik toplarla teçhizatlanmış Sovyet T-26 tanklarına karşı durma olasılığı yoktu. Nitekim Milliyetçiler silahları zayıf Alman tankları yerine ele geçirdikleri T-26'ları kullanmayı tercih ediyorlardı. 1939 tarihinde 1.445 adet PzKpfw I aktif hizmetteydi. Tasarımı daha iyi olan PzKpfw II'nin 20 mm'lik topları, o dönem Polonya ordusunda bulunan tüm tankların zırhını delebilecek kapasitedeydi. Fakat bu silah, düşmanın tanksavar toplarını veya sahra tahkimatında mevzilenmiş askerleri etkisiz hâle getirmekte pek işe yarar değildi. PzKpfw II'lerin sayısı, PzKpfw I'lerin sayısına yakındı; 1939'da 1.223 adedi hizmetteydi.

Alman ordusunun hafif tankları, az sayıda orta boy tank ile destekleniyordu. PzKpfw III, 3.7 cm'lik topla teçhizatlandırılmış yeni bir orta boy tanktı. Bu tank zafer yıllarında

Burada Fransa seferi esnasında bir Panzer tümeniyle birlikte görülen PzKpfw III Ausf. F'lerin çoğu, 3.7 cm'lik topla mücehhezdi; fakat üretilen 435 numunenin 100'üne daha kuvvetli 5 cm'lik top takılmıştı.

ÖNCEKİ SAYFADA: Nazi Partisi ve *Wehrmacht*'ın tepe kademesi, II. Dünya Savaşı'ndan önceki bir tarihte, Nürnberg gösteri alanında PzKpfw I hafif tanklarından oluşan büyük bir birliği teftiş ediyor. Bunlar esasen ağır zırhlı makineli tüfek taşıyıcıları denebilecek araçlardı; fakat Almanların taktik yeniliklerini ve Versailles Antlaşması hükümlerinden azade olduklarını teşhir etmekte idiler.

(1940-42) ordunun Panzer gücünün temel direği olacaktı; fakat 1939'da, her bölükte bir düzine olmak üzere toplamda yalnızca 98 adet PzKpfw III aktif hizmetteydi. Daha büyük ebattaki PzKpfw IV'ler, hafif tanklara ateş desteği vermek üzere geliştirilmişti ve 7.5 cm'lik kısa namlulu bir topla teçhizatlanmıştı. 1939 itibariyle bu seriden, normal dağıtımda alay başına altı adet olmak üzere 211 adet tank hizmetteydi. Aynı dönemde bu orta boy tipte tanklar, toplam Panzer kuvvetinin %10'unu teşkil etmekteydi. Alman ordusu, Çekoslovakların tank mevcuduna el koymanın da faydasını görmüştür (Bu tanklar, iki hafif tümende kullanıldı). PzKpfw 35(t) ve PzKpfw 38(t) adlı Çekoslovak kökenli tankların 1939'da 196 adedi hizmetteydi ve bu tanklar, toplam Panzer gücünün %8'ini teşkil ediyordu. 1 Eylül 1939 tarihi itibariyle mevcut 3 bin 466 tanktan 2 bin 626 adedi Polonya seferine ayrılmıştı.

Almanların ayrıca kayda değer bir zırhlı araç mevcudu da vardı. Orduda SdKfz 221, 222 ve 223 modeli hafif zırhlı araçlardan 718 adet, SdKfz 231 ve 232 modeli ağır zırhlı araçlardan ise 307 adet araç hizmetteydi. Bu zırhlı araçlar, hafif, motorize piyade ve Panzer tümenlerinin keşif alaylarında kullanılmaktaydı.

Alman ve Leh ordularının tanksavar savunma sistemleri birbirine benzer nitelikteydi. Alman ordusu 3.7 cm'lik PaK 36 (*Panzerabwehr Kanone* – zırhlı savunma topu) tanksavar topları, Polonya piyadesi ise İsveçli Bofors firmasının lisansı altında üretilen 37 mm'lik tanksavar topları kullanıyordu. Polonya ordusunda bu toplar, tabur seviyesinde, takımlar hâlinde kullanılıyordu ve her tümene 27 top düşecek şekilde dağıtılmışlardı. Alman ordusunun tanksavar topları ise, alay seviyesinde, bölükler hâlinde, her alaya 12 top düşecek şekilde dağılmıştı. Alman piyade tümenleri, alay seviyesindeki üç bölüğe ek olarak tümen seviyesinde müstakil tanksavar birimler barındırdıklarından, muadilleri olan Polonya tümenlerine kıyasla daha fazla tanksavar topa sahipti. Her iki ordu da bölük savunması için tanksavar tüfeklere sahipti. Almanlar *Panzerbusche* (PzB) 38/39, Polonyalılar ise wz. 35 tanksavar tüfeklerini kullanıyordu. İki silah benzer performans özelliklerine sahipti; ikisi de 100 metre menzilden, 30 mm kalınlığında zırhları delebiliyordu; bu da dönemin zayıf zırhlı tanklarına karşı yeterli oluyordu (Tanksavar silahlar hakkında daha ayrıntılı bilgi için İkinci ve Dördüncü bölümlere bakınız).

İki ordunun tümenlerinin sahip olduğu ateş gücünün en fazla farklılık gösterdiği alan toplardı. Gerçi namlu sayısı bakımından Almanların üstünlüğü sınırlı ölçekteydi (48'e karşı 68); fakat Almanların sıra ateşi kuvveti Polonya tümen topçularının iki misli kadardı. *Wehrmacht*'ın temel sahra topu, 105 mm'lik IeFH 18 idi ve bu silah, Polonyalıların, Fransız M. 1897'ler ve yeni fişek yatakları açılmış Rus Mod. 02/26'lardan oluşan 75 mm'lik sahra toplarından daha modern ve daha güçlü bir silahtı. Ağır ateş için Almanlar modern sFH 18 topunu; Polonyalılar ise 100 mm'lik Skoda Mod. 14/19 obüsleri, 105 mm'lik Schneider Mod. 29 obüsleri ve 155 mm'lik Schneider Mod. 17 obüslerinden oluşan karma bir kuvvet kullanıyordu. Ayrıca Alman piyade tümenlerinde doğrudan destek için 75 ve 150 mm'lik 20 adet piyade topu bulunurdu; Polonyalılarda ise bu silahın muadili olabilecek bir silah yoktu.

Almanların ateş gücü üstünlüğü namlu adedi ve kalibresine ek olarak mühimmat ikmali ve ateş kontrolü bakımlarından da geçerliydi. Telsiz kullanımının daha yaygın olmasından ötürü Alman topçusunun ateş kontrolü, hâlâ I. Dünya Savaşı tekniklerini kullanan Polonyalıların bir nesil ilerisindeydi. Ayrıca Alman kuvvetlerinin daha motorize olması;

Polonya'da faaliyet hâlinde bir 8.8 cm'lik Flak topu (1939). Hem uçaksavar hem de tanksavar silah olarak kullanılan "88", Alman kara ordusunun topçu sınıfının kilit unsurlarından biri olmuştu; bunda, üretim miktarının (tüm çeşitleriyle toplam 18 binden fazla Flak üretilmişti) da payı vardı.

Wehrmacht tümenlerinin ellerinde daha fazla mühimmat bulundurmaları ve top bataryalarını daha vakitlice yeniden doldurabilmeleri anlamına gelmekteydi. Her bir Alman tümeni beraberinde yaklaşık 230 ton top mühimmatı taşırdı; kamyonlarının olmaması nedeniyle Polonyalılar için bu miktarı taşımak imkânsızdı. Her ne kadar en çok Stuka saldırılarının neden olduğu tahribattan bahsedilse de, muharebe esnasında Polonya piyadeleri üzerindeki en korkunç tahribatı yaratan Alman topçusu olmuştur. *Wehrmacht*'ın yüksek kalibreli silahlarda sahip olduğu nicel ve nitel avantajlardan ötürü, kolordu ve ordu seviyelerinde etki daha da büyüktür.

Her iki tarafın da temel taşıma ve ikmal aracı atlardı; fakat *Wehrmacht*'ın piyade tümenleri –tam motorize olmaktan uzak olmakla birlikte– Polonyalı birliklerden daha motorize hâle getirilmişti. Ortalamaya vurulduğunda bir *Wehrmacht* piyade tümeni bünyesinde 5 bin 375 at, 938 motorlu taşıt ve 530 motosiklet barındırırken; Polonyalıların tümenlerinde 6 bin 937 at ve sadece 76 motorlu taşıt bulunmaktaydı. Bu fark, Alman ekonomisinin sahip olduğu gücün farkını yansıtmaktadır; nitekim savaştan önce Almanya'da 1.4 milyon, Polonya'da ise yaklaşık 33 bin adet motorlu taşıt bulunuyordu.

Komuta ve kontrol cephesine gelince; Alman tümenlerinde bir sahra telefonu bölüğüne ek olarak bir tane de motorize telsiz bölüğü bulunurken, Polonyalıların iletişimi neredeyse

tamamen sahra telefonlarına bağlıydı. Yeni iletişim araçları, Almanların bir manevra harbini kazanması için elzem bir unsurdu. Bu araçlar *Wehrmacht*'ın topçu ateşi gibi alanlardaki taktik avantajlarını zenginleştirmekle kalmıyor; Alman birliklerinin hava keşfinden de istifadeyle, Polonyalıların reaksiyon hızından daha yüksek bir hızla manevra etmesini ve civarlarındaki diğer Alman birlikleri ile hareketlerini eşlemesini sağlıyordu.

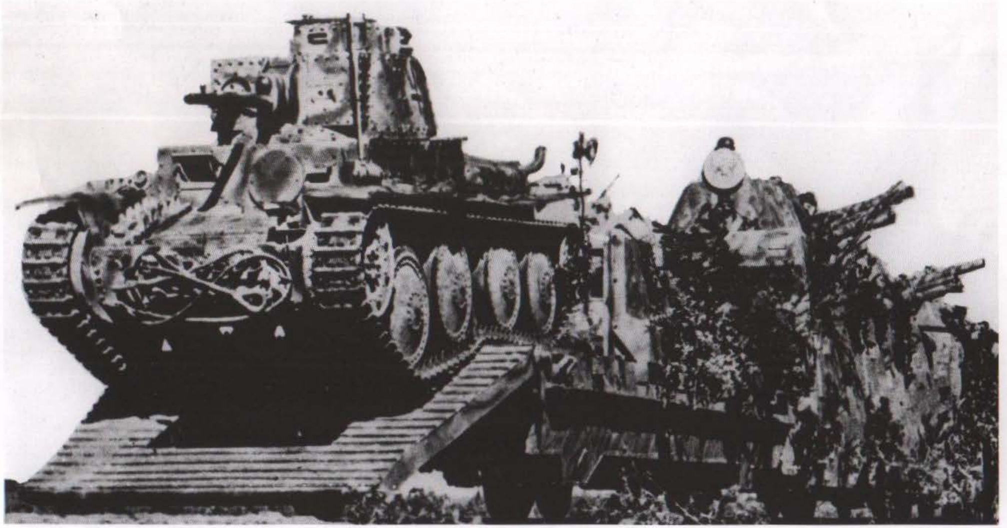
ZAFER EĞİTİMİ

Alman ordusu Polonyalılar karşısında zırhlı araç sayısı bakımından açık bir üstünlüğe sahipti; fakat 1940'taki Batı seferi için aynısı söylenemezdi. Müttefiklerin müşterek kuvvetleri, sahaya aşağı yukarı 2 bin 500 tank sürebilmiş Almanların karşısına 3.000 tanka yakın bir kuvvetle çıkmıştı. Fakat Alman Panzerleri yine de galip geldi. Bu galibiyet kısmen *Blitzkrieg* taktiklerinin doğasına matuftu; Müttefiklerin pek çok zırhlı birliği muharebe alanında tek kelimeyle çevrilmişti. Dahası taktiklerinde, komuta yapılarında ve kullandıkları teknolojide de kusurlar mevcuttu. Fransızların 1.500-1.700 kadar tankı piyade tümenlerine dağıtılmış, 700-800 kadarı da diğer birliklere verilmişti. Teknolojiye geldiğimizde ise Fransız tanklarının yaklaşık yüzde sekseninde telsiz bulunmuyordu. Yine de muharebenin kaderini çizen en önemli faktör olarak, Müttefik tankçılarının, personel eğitimi ve doktrin bakımından Alman Panzer kuvvetlerine kıyasla oldukça geri kalması söylenebilir.

Askere çağırılan ve birliğine teslim olan müstakbel Panzer askeri önce bütün Alman askerlerinin gördüğü temel eğitimi görürdü. Tank personeli olacak askerler için bile temel piyade eğitimi elzemdi. Zira bir araç tahrip edildiğinde ya da arızalandığında personel kendi başının çaresine bakmak durumundaydı ve ileride bu durumlar gerçekleştiğinde de pek çok asker bu açıdan takdire şayan başarılar gösterecekti. Savaştan kalma fotoğraflara bakıldığında, yumruk yumruğa çarpışan askerlere verilen Yakın Muharebe Rozeti'ne sahip Panzer askerlerinin sayısının şaşılacak kadar çok olduğu görülebilir.

Fransa işgali esnasında bir PzKpfw 38(t) hafif tankı, piyadelerin yanında ilerliyor. Temel olarak yetersiz 3,7 cm'lik Skoda toplarıyla donatılmış ve (en azından ilk modellerinde) zırh kalınlığı azami 25 mm olan bu tank aslında en fazla küçük ölçekli keşif ve destek görevlerine uygundu.

Bir Alman zırhlı katarının sırtında bir PzKpfw 38(t) muharebe hattına nakilediliyor. II. Dünya Savaşı boyunca demiryolları Alman lojistik ağının hayat damarlarıydı. Zırhlı katarlar, 1939'da Polonyalı muadilleriyle karşılaşılmasını takiben *Wehrmacht*'ta kullanılmaya başladılar. Bu katarlarda bir dizi sahra topuyla uçaksavar top bulunuyordu.

Temel piyade eğitimini tamamlayan acemi, daha özelleştirilmiş Panzer eğitimine başlardı. Guderian en başından itibaren sıkı yapılandırılmış bir eğitimin verilmesinden yanaydı. Acemi önce bireysel olarak eğitimini alır, daha sonra da bu askerler bir araya gelerek personel takımları hâlinde eğitilirlerdi. Eğitilen personel takımları birim seviyesindeki talimlere katılır ve nihayet bu birimler büyük ölçekli tatbikatlara dâhil olurdu.

Guderian 1920'ler boyunca tank taktiklerini etüt etmeye yoğunlaşmıştı ve 1931'de Berlin'deki 3. Mekanize Tabur'un komutası kendisine tevdi edildiğinde teorilerini pratiğe dökmeye koyuldu. Birliğinin ulaştırma birimi, düz araçların üzerine suntadan kalıplar ekleyerek dış görünüşü tanka benzeyen düzmece eğitim araçları yapmıştı. Bu çalışmalar sayesinde, ilk Panzer MK I üretim hattından çıkıp geldiğinde tank personelinin eğitimi (en azından taktik talimleri) bir miktar aşama kaydetmiş durumdaydı.

Nihayet yeni bir eğitim okulu olan *Panzertruppen-Schule*'nin (Zırhlı Birlikler Okulu) 1933 Kasım'ında Wunsdorf-Zossen'da açılmasıyla, dört başı mamur bir Panzer eğitimi başlayabildi. Daha sonraları bu okul, tank ve tanksavar personel eğitimine eğilen 1. Panzer Okulu (Bergen) ve *Panzergrenadier* ve Panzer keşif askerlerinin eğitimine eğilen 2. Panzer Okulu (Potsdam-Krampnitz) olmak üzere ikiye ayrıldı. Savaş esnasında ise temel tank eğitimine ek olarak Erlangen eğitim üssünde Panther personeli için, Paderborn eğitim üssünde ise Tiger personeli için uzmanlaşma dersleri yürütüldü. Savaşın büyük kısmında tank personeli olacak astsubayların eğitimi, işgal altındaki Polonya'da, Varşova yakınlarındaki *Feld-Unteroffizier-Schule* tarafından sağlandı.

Subay adaylarının eğitimi, Berlin yakınlarındaki Groß Glienicke'de bulunan *Fahnenjunker-Schule der Panzertruppen*'in (Zırhlı Birlikler Harp Okulu) sorumluluğundaydı. Özel dersler de Groß Glienicke'de, Ohrdruf ve Wischau'da bulunan Panzer eğitim üslerinde görülürdü. Subay adaylarının gördüğü ileri seviye eğitim de Groß Glienicke ve Wischau'da bulunan *Oberfähnrich-Schule der Panzertruppe*'de (Zırhlı Birlikler Yedek Subay Okulu) gerçekleşirdi. Tank kumandanları eğitim gören personelin ve *Zugführer* (takım lideri) de tank kumandanlarının en iyileri arasından seçilirdi.

İspanya İç Savaşı patlak verdiğinde, Almanlar Milliyetçilere destek olarak bu ülkeye belirli sayıda PzKpfw I göndermişti. Araçlarla birlikte gönderilen tank personelinin tanklarda görev almak yerine İspanyol personeli eğitmekle yetineceği planlanmıştı; fakat eğitim tamamlandıktan sonra bu askerlerin muharebelere katılmasına da izin verildi. Böylece, II. Dünya Savaşı'nın başlangıcına doğru evrilen yıllarda, *Panzerwaffe* (Panzer Kolu) askerleri kendilerini, taktiklerini ve araçlarını muharebede test etmek için paha biçilmez bir fırsat yakaladı. Bu fırsattan pek çok kıymetli dersler alarak istifade ettiler. Eylül 1937'de, Neustrelitz yakınlarında, İtalyan diktatör Mussolini'yi de içeren yüksek rütbeli bir izleyici topluluğunun gözetiminde ilk büyük ölçekli tank eğitim tatbikatı yapıldı. Savaş patlak verdiğinde Almanlar Mk I ve Mk II panzerlerinin sahip olduğu silah teçhizatının tamamen yetersiz olduğuna kani olmuşlardı. İlki yalnızca makineli tüfeklerle teçhizatlandırılmışken, ikincisinde ise sadece 2 cm'lik bir top bulunuyordu. Yine de Polonya taarruzu esnasında *Panzerwaffe*'nin ana omurgası bu araçlardan müteşekkil olacaktı.

Kısa süre içinde Panzer personel ekibinin denizaltılarda görev yapan personel ekiplerine büyük benzerlik arz ettiği ortaya çıkmıştı; her ikisinde de çelikle kaplı bir ortamda çarpışılıyordu ve her bir personelin kaderi takım arkadaşlarına bağlıydı. Tıpkı denizaltı ekiplerinde olduğu gibi, her bir Panzer personelinin, ekip arkadaşlarından birinin yaralanması veya ölmesi olasılığına karşı ekipteki bütün görevlerle ilgili asgari bir bilgiye sahip olması gerekirdi. Ekipten tek bir kişinin kaybı (orta boy tanklarda genellikle beş kişilik bir ekip görev alırdı) dahi tankın muharip gücünü ciddi şekilde sekteye uğratabilir, hatta bu gücün tamamen yitirilmesine sebep olabilirdi. Bu yüzden ekip arkadaşlarından birinin hemen boşluğu doldurması gerekirdi.

Tank şoförünün ilk eğitimi, parçalarına ayrılmış (taret topu ve dış yüzeyi çıkarılmış) PzKpfw I veya II'ler üzerinde verilirdi. Bu eğitim için ordu öğretmenlerinden yararlanıldığı kadar, Parti'nin motor birliği olan *Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps* (Nasyonal Sosyalist Motor Kolordusu) tesislerinden de yararlanılmaktaydı. O dönemden kalan pek çok fotoğrafta, önlerindeki zırh levhaya NSKK harfleri işlenmiş tanklar eğitim esnasında görülebilir. Kuşkusuz alenen yeniden silahlanmaya başlamadan önce, Almanya'nın tank bulundurması Versailles Antlaşması uyarınca yasaklanmıştı. Dolayısıyla ilk MK I'ler küçük çekiciler olarak tabir ediliyordu. Fakat ister tank, ister çekici olsun; önemli olan şoför adayının paletli araç sürüş sanatını öğrenme fırsatını bulmasıydı; bu, tekerlekli bir aracı sürmeye kıyasla oldukça farklıydı.

Top eğitimi, Baltık Denizi kıyısındaki Putlos atış alanında gerçekleşmekteydi. *Panzerwaffe* büyüdükçe, belirlenen eğitim okulları ve eğitim sahalarının sayısı da arttı. Bu eğitim

sahalarının pek çoğu (örneğin Sennelager eğitim sahası) bugün de Panzer eğitim alanları olarak kullanımdadır.

Aracın kendisini kullanmak için gerekli teknik eğitim bir yana, Panzer eğitiminin en önemli kısmı, tankın nasıl etkili bir çatışma silahı olarak kullanılabileceği üzerineydi. *Panzerwaffe*, cephe tecrübelerinden taktik dersler çıkarma ve bu dersleri eğitim okulları boyunca yayma konularında özel kabiliyet sahibi bir yapıydı. Bu durum, eğitim koşullarını çok gerçekçi ve baskı yaratıcı kılıyordu; fakat bunun anlamı da gerçek çarpışma deneyiminin Panzer ekipleri açısından daha az şoke edici olmasıydı. Panzer kuvvetlerinde birlik ruhu ve birim gururu aşırı yüksekti; bu da söz konusu askerlere muharebe alanında yüksek bir bütünlük seviyesi ve motivasyon sağlıyordu.

Alman ordusunun bir *Leutnant*'ı, Eylül 1939 tarihli Varşova saldırısından hemen önce, emirlerine göz atıyor. Buradaki askerler 1936'dan itibaren dağıtılan kara ordusu üniformalarını giymişler; üniforma parçaları arasında, iki bel, iki de göğüs cepli, beş düğmeli bir tek sıra düğmeli ceket de bulunuyordu.

ZIRHLI BİRLİKLERİN GELİŞİMİ

Alman ordusu, 1940 yılının sonlarına muharebe alanındaki parlak başarılarından gözleri kamaşmış hâlde ulaşmıştı. Tıpkı *Luftwaffe* gibi ordunun Panzer kolu da başarılarıyla temayüz ediyordu ve *Barbarossa* Harekâtı'ndan önceki yıl boyunca bu kol hızla büyümüştü. Öyle ki, 1940 yılında on bir yeni Panzer tümeni teşkil edildi.

Waffen-SS'in Panzer ve *Panzergrenadier* kanatlarının kuvveti de gittikçe büyümekteydi. Aşağıda, Üçüncü Bölüm'de *Waffen-SS*'i daha ayrıntılı şekilde inceleyeceğiz; fakat şimdilik uzun vadede en büyük Panzer birliği payesini (ya da kötü şöhretini) *Waffen-SS* bünyesindeki elit tümenlerin kazanacağını belirtmekle yetinelim. Örneğin, *SS*'in en önde gelen birimi *Leibstandarte SS Adolf Hitler*'di. Kökeni Hitler'in şahsi muhafızlarına dayanan bu birlik, 1939'da, savaşın patlak verdiği an itibariyle bir motorize piyade alayına dönüşmüş vaziyetteydi ve Polonya seferinde de bu sıfatla görevler aldı. Kasım 1942'de tümen boyutuna ulaşan bu birlik, Ekim 1943'te Panzer tümenine dönüştürüldü. *Leibstandarte* tüm Almanya'dan asker yazabiliyordu ve bu tümene sadece en vasıflı adaylar kabul ediliyordu. Hitler'in, "*Leibstandarte*'m Almanya'nın en iyilerinden olmayan birini asla kabul etmez" dediği rivayet edilir. Bu tümene alınacak acemilerin en az 1.86 metre boya, mümkün olan en yüksek fizik kondisyon standartlarına ve tertemiz bir adli sicile sahip olmaları, (geriye doğru subaylarda 1750 yılına, diğer rütbedekilerdeyse 1800 yılına kadar) Aryan ırkına mensubiyetlerinin tescillenebilmesi ve hatta fiziksel özelliklerinin Himmler'in tespit ettiği Kuzeyli dış görünüşü standartlarına uyması gerekiyordu. Birliğe kabul edilen acemi erat 4 yıllığına, astsubaylar 12 yıllığına ve subaylar da 25 yıllığına silah altına alınırdı.

Savaş boyunca toplam yedi *Waffen-SS* tümeni ya Panzer tümenine dönüştürüldü ya da sıfırdan Panzer tümeni olarak teşkil edildi. *Waffen-SS* tümenlerinin, pek de adil olmayan bir şekilde, zırhlı araçların en son, en gelişkin sürümleriyle teçhiz edilip durduğu sıklıkla ifade edilir. Fakat elimizde bu teoriyi kanıtlayacak pek az veri vardır. Ayrıca *Großdeutschland* tümeni (metin kutusuna bakınız) gibi seçkin birlikler de eldeki en iyi tanklarla donatılmıştır. Mevcut en iyi araçların ilk olarak o araçlardan en iyi istifade edebileceklere (yani taarruz esnasında en saldırgan ve cüretkâr ve savunma esnasında en azimli olanlara) verilmesi uygulamanın daha doğru bir tasviri gibi görünmektedir; nitekim *Waffen-SS*'in Panzer tümenlerinin her iki açıdan da yetkin olduğu şüphe götürmezdir.

Luftwaffe'nin de sahaya kayda değer yer kuvvetleri sürdüğü not edilmelidir. *Fallschirmjäger*'ler ve hava indirme birliklerinden müteşekkil bu kuvvetler hakkında bir sonraki bölümde daha ayrıntılı bilgiler bulunabilir. Bu arada *Luftwaffe*'nin başı olan *Reichsmarschall* Hermann Göring, kendi zırhlı birliklerinin, yani *Hermann Göring Fallschirmpanzer* Tümeni'nin tohumlarını atmakla da meşguldü.

Bu devasa birliğin kökleri harp öncesi dönemin pek bilinmeyen bir Prusya polis müfrezesine dayanmaktaydı (O dönemde Göring İçişleri Bakanı ve Prusya Başbakanı idi). Bu birlik 1935 yılında alaya dönüştürüldü ve aynı yılın Ekim ayında *Luftwaffe*'ye aktarıldı. Alay, Polonya ve İskandinav seferlerinde görev almadı; fakat Fransa muharebelerinde aldığı görevleri layıkıyla yerine getirdi. Daha sonra bir kez daha genişletilen birlik, Temmuz 1942'de tugay boyutuna ulaştı ve üç ay içinde de tümen statüsü kazandı. Nisan 1943'te *Hermann Göring* Panzer Alayı oluşturuldu ve kısa süre sonra da tümenin kendisi Panzer tümenine dönüştürüldü. Savaşın sonuna gelindiğinde gerçekleşen genişleme ile birlikte *Fallschirmpanzer* Kolordusu kurulmuştu; bu birlik 1. *Hermann Göring Fallschirm Panzer* Tümeni ve 2. *Hermann Göring Fallschirm Panzergrenadier* Tümeni'nden müteşekkildi.

GÜNLÜK KIYAFET VE ARAZİ ÜNİFORMASI

Alman ordusunun kendine has, pratik ve profesyonel görünümlü bir üniforma şekli vardı. Aşağıda yeni üniformaların, ekipmanların ve işaretlerin kabulüyle ilgili verilen bütün tarihler, ilgili ordu emrinin çıkarıldığı tarihlerdir. Fakat diğer bütün ordularda olduğu gibi Alman ordusunda da yeni eşyaların birliklerin tamamına, bilhassa da cephedeki birliklere, uzak garnizonlara ya da ihtiyat ordularına ulaşmasında birkaç haftadan iki yıla kadar uzanan gecikmeler oluyordu. Ayrıca kimi askerlerin, bilhassa da kıdemli subayların, dağıtımdan kalkmış (fakat manevi kıymeti haiz veya yeni gelen eşyalardan daha kaliteli olan) eşyaları kullanmaya devam ettiği de olurdu. Bu tarz eşyalar sahibine bir şahsiyet katar, onun tam bir "eski tüfek" gibi görünmesini sağlardı. 10 Temmuz 1942 tarihli bir ordu emri ile, dağıtımdan kalkmış giysilerin savaş süresince kullanılabilmesine izin verildi.

Wehrmacht'ın en göze çarpan sembolü göğüse takılan kartaldı. *Hoheitsabzeichen* ya da Egemenlik Brövesi, bütün rütbelerdeki askerler tarafından çoğu üniforma kıyafetinin sağ göğüs cebi üzerinde taşınır ve taşıyan kişinin silah taşımaya uygun olduğunu ifade ederdi. 17 Şubat 1934 tarihinde, 1 Mayıs 1934'ten itibaren yürürlüğe girecek şekilde kabul edilen karacı brövesi ise açılmış kanatlarıyla çember içinde gamalı haç taşıyan bir kartal şeklindedir. *Waffen-SS* de dâhil olmak üzere üniforma sahibi diğer pek çok teşkilat, kendilerine çeşitli şekillerde kartal bröveleri belirlemiştir; fakat sağ göğüs üzeri *Wehrmacht* ve –nedendir bilinmez– *NS-Fliegerkorps*'a (Nasyonal Sosyalist Hava Kolordusu) ayrıldığından, bunların sol üst kola takılması mecburiydi.

8 Nisan 1935'te Kılık Kıyafet Yönetmeliği'nin yayınlanmasını takiben yeni Alman ordusunun çeşitli üniforma parçaları belirmeye başlamış ve aynı yılın sonunda, temel üniforma tarzları tamamen yerleştirilmiştir. Ana üniforma rengi yeşile çalan bir gri idi. Bu renk 2 Temmuz 1929'da belirlenmiş ve geleneksel isimlendirmeyi takiben *feldgrau* (arazi grisi) tabir edilmişti (Fakat bu isimlendirme hatalıydı; zira *feldgrau*, 23 Şubat 1910'da belirlenen, orta koyulukta, düz gri bir rengin adıydı). Pervazlar ise maviye çalan koyu yeşil renkli ve ince keçe gibi görünmesi için ince ince dokunmuş bir "pervaz kumaşı"ndan yapılırdı. 29 Haziran 1935 tarihinde kabul edilen bu kumaş, sınıfı belirtir renkteki yama ve biyelerin imalatında da kullanılıyordu. M1929 *feldgrau*'su renginde fakat daha koyu, yeşilimsi gri pervaz kumaşına sahip *Reichswehr* üniforma parçalarının 1937 tarihi itibariyle iade edilmesi gerekiyordu; fakat 1939-40 döneminde bile hâlâ bu kıyafetlerin kullanıldığına da rastlanabilmekteydi.

Nisan 1935 tarihli yönetmelik barış zamanı için on tip subay üniforması belirliyordu: İki merasim üniforması ve resmî etkinlikler için bir geçit üniforması; yarı resmî etkinlikler için bir yürüyüş, bir tekmil üniforması; eğitim ve kışla vazifeleri için günlük üniforma ve vazife ve muhafız üniformaları; muharebe için arazi üniforması ve spor kıyafeti (bu çalışmada bunların sonuncusu incelenmeyecektir). Astsubaylar ve diğer rütbelerdekilerin ise dokuz üniforma şekli vardı. Bunların subaylardan farklı olarak merasim üniformaları bulunmuyordu; buna karşılık, kışladaki yahut arazideki ağır işler için kullandıkları bir kışla hizmeti üniformaları vardı. Bazı üniforma parçaları subaylar için farklı, diğerleri için farklı şekillerde üretilirken; bazı parçalar bütün rütbeler tarafından giyilen standart parçalardı.

ARKA SAYFADA: Zaferin meyveleri. Alman süvarileri, Paris'te yapılan bir zafer resmigeçidine katılıyorlar (1940); meşhur Zafer Takı geri planda açıkça seçilebiliyor. Almanların bütün nakliye işlerinin %80'i atlarla hallediliyordu; bu oran hem ordunun hareketliliği hem de hayvanların kendileri üzerinde epey ağır bir yük oluyordu.

Feldgendarmerie
HALT
POLIZEI
Feldgendarmerie
Feldgendarmerie
Feldjägerkorps
311
Zugwachabteilung
2
Kommandantur
III
6
Bahnhofswache
Feld-
Gendarmerie

Fransa işgalinden (1940) önceki bir tarihte, bir PzKpfw III, Ardenlerde, gölgede gizlenmiş. Almanların sık ormanlarla kaplı (ve Fransızların bu nedenle zırhlıların aşamayacağını düşündüğü) bu bölgede konuşlanmaları, *Wehrmacht*'ın zırhlı birliklerinin sahip olduğu hareketlilik kabiliyetinin en iyi belgesidir.

SOLDA: Askerî inzibat memuru (1940). Apoletleriyle klapaları, askerî inzibata has, turuncu-kırmızı *Waffenfarbe* hizmet kolu rengindedir ve sol kolunda yine aynı renkte nakşedilmiş *Gendarmerie* kartalı ve *Feldgendarmerie* manşet işaretleri takılıdır. Bunlara ek olarak yalnızca görevliyken zincirle boynuna taktığı *Ringkragen*'leri, yani özel gerdan plakaları vardı.

SUBAYLARIN ARAZİ KEPİ

Subayların "eski usul" M1934 arazi kepi (kabul tarihi: 24 Mart 1934), 10 Eylül 1935 tarihinde mavimsi koyu yeşil bir kep bandının eklenmesi ve tepe kısmını sertleştirici metal parça, çene ipleri ve düğmelerin çıkarılmasıyla M1935 siperli kepe dönüştü. Kepin güneşliği, siyah yumuşak rugandan mamuldü ve 30 Ekim 1935 tarihinden itibaren kartal, kokart ve çelenkleri mavimsi koyu yeşil zemin üzerine parlak alüminyum iplikle işlenmeye başladı. 6 Aralık 1938'de kabul edilen güneşliksiz, kulaklıklı, "yeni usul" M1938 subay kepi ise *feldgrau* kumaştan mamuldü ve tepe kısmı ve kulaklığın ön cephesi boyunca 3 mm'lik alüminyum tel iplikle biyeliydi. Alüminyum telden dar milli kokart, hizmet kolunu gösterir renkte, pervaz kumaşından bir şeritle çevrelenmişti; üstünde de, mavimsi koyu yeşil bir zemin üzerinde, makine yapımı veya elle işlenmiş, parlak alüminyum iplikten mamul bir kartal bulunuyordu. 24 Ekim 1939'dan itibaren generaller, altın rengi iplikle biyeli taç ve flapler ile altın rengi suni ipekten şeritler takmaya başladı.

Savaş döneminin koşullarına yanıt vermek üzere 28 Aralık 1939'da yeni bir yönetmelik çıkarılarak, daha önceki düzenlemelerde beklenen sıkı riayet bir miktar gevşetildi. Üniforma tipleri sadeleştirildi. Çoğu resmî ve yarı resmî etkinlikte günlük üniforma giyilebiliyordu; fakat cephe hattında ve geri bölgelerde rastlanması en muhtemel üniforma arazi üniforması idi. Dahası, ihtiyat ordusu kuvvetlerine Avusturya, Çekoslovakya, Hollanda, Fransa ve hatta İngiltere'de ele geçirilen üniforma parçaları (kuşkusuz Alman kalıplarına uyacak şekilde kesilip biçildikten ve boyandıktan sonra) dağıtılıyordu.

Subayların günlük üniforması, siperlikli subay kasketi, M1933 şeritli arazi ceketi, M1935 arazi kaputu, deri kemer, süvari pantolonu ve botları, gri süet eldiven, standart tabanca ve kılıftan müteşekkildi. 5 Mayıs 1933'te kabul edilen arazi ceketi, M1920 *Reichswehr* günlük ceketinin yerine getirilmişti. Yüksek kalite *feldgrau* kumaştan dikilmiş ceketin ayrıca mat griye boyalı, çakıl kabartmalı beş düğmesi, dört yama cebi, katlı manşetleri ve *feldgrau* kumaştan bir yakası vardı (Yaka 26 Temmuz 1934'te *feldgrau* pervaz kumaşıyla, Mart 1936'da da mavimsi koyu yeşil pervaz kumaşıyla değiştirilmiştir). Bu üniformanın bütün işaretleri, arazi üniformalarındaki gibi pratikti. Göğüse takılan kartal, mavimsi koyu yeşil pervaz kumaşından bir arka planın üstüne, mat alüminyum tellerle işlenmişti; mavimsi koyu yeşil pervaz kumaşından klapaların üzerinde, mat alüminyumdan, her birinde subayın sınıfının renklerinde ipek nakışlı bir orta kordon bulunan ikişer adet muhafız örgüsü vardı. Generallerin pek çoğu, arazi üniforması tipi işaretleri olan, önünde biyeleri olmayan, M1920 veya M1928 modeli günlük üniforma ceketlerini kullanmaya devam ediyordu. Subayların arazi kaputu ile günlük üniformalarının kaputu benzerdi; fakat arazi kaputlarında arazi üniforması tipi apoletler vardı ve arka dikişler açık bırakılmıştı.

Arazide, takım liderleri hariç bütün subaylar standart M1935 çelik miğfer, subay arazi ceketi, emredilmişse arazi kaputu, kahverengi kemer, süvari pantolonu ve botları ve gri süet eldiven giyerdi. Şahsi arazi ekipmanları olarak genellikle yalnızca düz deri kılıflarının içinde P'08 Luger ya da P38 Walther tabancalar (general ve üstsubayların tercihi daha

küçük olan Walther 7.65 mm PPK idi) ve deri veya bakalitten mamul düz siyah veya kahverengi kutusunun içinde, belin sağ ön tarafında taşınan 6x30 siyah dürbünler olurdu. Cephe hattının gerisinde iken miğfer yerine M1934 ya da M1938 model arazi kepi takılırdı.

Arazi koşullarında sıklıkla çamura bulanarak veya üzerine kümes teli ya da M1931 ekmek çuvalının ipleri geçirilip bunlara da ağaç yaprakları sıkıştırılarak miğferin şekli ve rengi kamufle edilirdi. 21 Mart 1940'ta, dikkat çeken millî armanın miğferlerden çıkarılması, miğfer yüzeyinin sertleştirilmesi ve renginin de mat *feldgrau*'dan mat barut rengine dönüştürülmesi kararlaştırıldı.

31 Ekim 1939'dan itibaren, muharip birliklerde görevli, general altı rütbelerdeki bütün subayların, diğer rütbelerdekilerin M1935 model arazi ceketlerini, pantolonlarını, yürüyüş botlarını, siyah deri kemerlerini ve subayların arazi tipi apoletlerini takmaları emredildi. Fakat pek çok subay eski üniformalarını giymeye devam etti. Diğer rütbelerdekilerin giydiği cekete katlı manşetler, klapalar ve daha keskin uçlu yüksek rütbeli subay yakaları ekleyerek bu ceketleri geliştirenler de olmuştu.

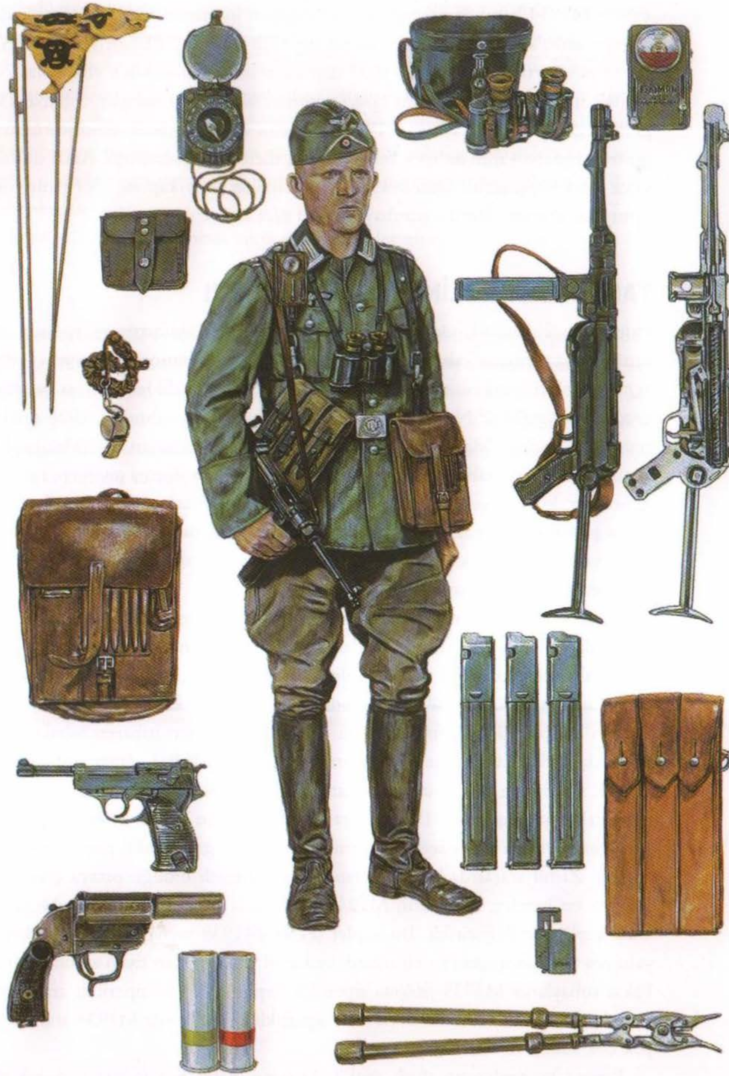
Piyade takımlarına kumanda eden düşük rütbeliler, tüfekçilerin standart arazi ekipmanlarını kullanıyordu; tek farklılık, bellerinin sol ön taraflarında taşıdıkları, dürbün, pusula ve işaret düdüklerini havi, M1935 siyah ya da kahverengi deri çantalar idi. Tüfekçilerin arazi ekipmanı, düz veya ince taneli siyah deriden, bağlantı parçaları alüminyumdan mamul M1939 standart piyade destek askılıkları ("Y" askı olarak da bilinirdi; kabul ediliş tarihi: 18 Nisan 1939) ve tüfek için siyah deriden mamul üçer kütüklük içeren iki takım kütüklükten ibaretti. Siyah kınında, siyah deriden süvari kopçası ile kasatura (kabul ediliş tarihi: 25 Ocak 1939) ve siper kazma edevatı sol kalça üzerinde taşınırdı. Sağ kalça üzerinde ise M1931 *feldgrau* ekmek çuvalı, kahverengi muşamba kaplı M1931 matara ve siyaha boyalı alüminyum fincan taşınırdı. Sırtta, üstte taşınan M1931 yemek takımı ile M1931 kamuflajlı çeyrek çadır parçası dokuma kayışlarla tutturuluyordu. Sırtın aşağı kısmında ise *feldgrau* renkli, silindir şeklindeki dikkat çekici oluklu metal kabının içinde M1930 veya M1938 gaz maskesi taşınırdı. Koyu yeşilimsi/kahverengi gaz pelerini, kahverengi, ince bir deri askı ile göğüsün üzerinde asılı olur ve sol omuzda da genellikle bir arazi feneri taşınırdı. 1939 Eylül'ü itibariyle subayların çoğunluğunda MP 38 makineli tabancalardan vardı; bu silahların kullanımı için, ekipmanlar arasında bulunan siyah deri kütüklüklerin yerine çadır bezinden mamul zeytin yeşili iki M1938 şarjör kütüklüğü dağıtılmıştı.

Teknik astsubaylar ile kıdemli astsubayların günlük üniforması, siperlikli kep, M1933 şeritli arazi ceketi, M1935 arazi kaputu, pantolon, yürüyüş botları, siyah kemer, tabanca ve kılıfı ve gri süet eldivenlerden oluşuyordu. Kıdemsiz astsubaylar, günlük üniformalarında başlık olarak diğer rütbelerdekilerin M1935 arazi kepi yerine miğfer giyer; ekipman olarak da askılık, kütüklük ve (tabanca ve kılıfı yerine) kasatura taşırlardı. Bu astsubaylar da gri süet eldivenlere sahipti. Diğer rütbelerdekilerin giydiği, 10 Eylül 1935'te kabul edilen arazi kaputu görünüş bakımından subayların kaputunun eşiydi; fakat daha kalitesiz malzemeden mamuldü ve işaretleri de diğer rütbelerdekilerin arazi üniforması tipindeydi.

Yine 10 Eylül 1935'te kabul edilen M1935 diğer rütbelerdekilerin arazi kepi, daha sonra kabul edilecek M1938 subay arazi kepine benziyordu ve 24 Mart 1934'te kabul

YUKARIDA: 1940'taki Norveç seferinde dağ birlikleri tabiatıyla kıymete binmişti. Burada (soldan sağa) dağ birliklerinden bir er, bir *Unteroffizier* ve bir *Gebirgsjäger Unteroffizier* görmekteyiz. Kıyafet nizamında *Luftwaffe* paraşütçülerinin giydiği parçalarla standart kara üniformasının parçaları karıştırılmıştır. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

YUKARIDA: 1940'ta bir öncü takım kumandanının tipik ekipman ve silahları. Ekipman arasında kablo makası, mayın tarlası işaretleme bayrakları, standart dağıtım yürüyüş pusulası ile kutusu, Walther işaret tabancası ve fişekleri ve subaylara has harita kutusu bulunmaktadır. [Adam Hook © Osprey Publishing]

edilen M1934 kepinden geliştirilmişti. *Feldgrau* kumaştan mamul olup bir de *feldgrau* kulaklığı vardı; kepin gamalı haçı, kartalı ve milli arması, 30 Ekim 1935'ten itibaren *feldgrau* bir zemin üzerine, 19 Haziran 1937'den sonra ise mavimsi koyu yeşil zemin üzerine beyaz pamuk ipliği ile nakşedilmişti. *Feldgrau* zemin üzerindeki nakışlar, 5 Şubat 1939'dan sonra gümüş grisine ve 4 Temmuz 1940'tan sonra da fare grisine dönüştürüldü. Arma, sınıfı gösterir renkte 4 mm'lik ipek bir şeritle çevrilerek vurgulanmıştı. Arazi üniforması; miğfer veya arazi kepi, şeritli arazi ceketi, emredilmişse arazi kaputu, düz pantolon ve yürüyüş botundan ibaretti. Bütün astsubayların gri süet eldivenleri vardı.

TANK PERSONELİNİN ÜNİFORMALARI

Panzer sınıfı denildiğinde akla hemen M1934 siyah üniforma gelir; fakat ilk başlarda bu üniformayı giymeye yalnızca tank ekiplerine mensup personel izinliydi. Daha sonra, Panzer tümenleri bünyesinde bulunan diğer sınıflardan birliklere de bu prestijli üniformayı giyme izni verildi (2 Nisan 1937'den itibaren muhabere taburları, 1938 ortalarından itibaren topçu alayları; Mart 1940'tan itibaren zırhlı keşif taburları ve 10 Mayıs 1940'tan itibaren zırhlı istihkâm taburları). Bununla birlikte, siyah üniforma giymeye resmî izni olmayan generaller, kurmay subaylar ile doktorlar, bordro memurları ve bölük idari astsubayları gibi birim personelleri de fiiliyatta bu üniformayı kullanıyordu. Seçilen renk, göz alıcı kruvaze ceket ve klapalardaki kuru kafalardan maksat, üniformanın Alman imparatorluk süvarilerinin prestijini hatırlatmasıydı.

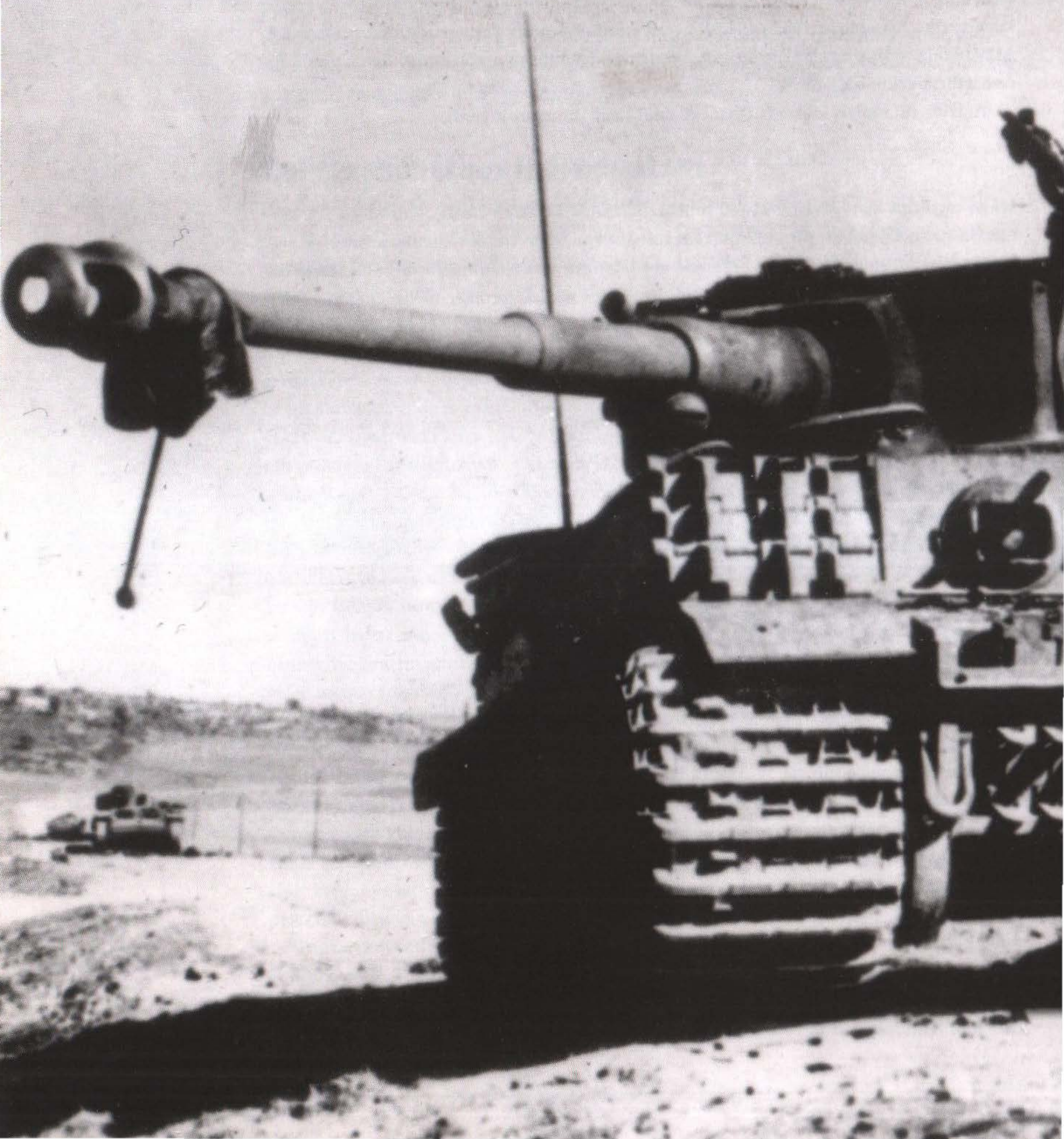
12 Kasım 1934'te kabul edilen siyah üniforma, merasimler hariç bütün etkinliklerde giyilebiliyordu. Bu üniforma, standart M1934 keçe bere (daha sonra M1940 arazi kepi ile değiştirilmiştir), koyu gri triko gömlek ve siyah kravat, M1934 arazi ceketi, M1934 arazi pantolonu ve bağcıklı siyah ayakkabıdan ibaretti. Bere, kalın keçeden veya siyah yün kaplı kırmızı kauçuk süngerden mamuldü. 30 Ekim 1935'ten itibaren subaylar berelerinin ön tarafında parlak külçe alüminyumdan kartal ve gamalı haç, diğer rütbelerdekilerse beyaz pamuk ipliğinden zemin üzerine mat gümüş grisi renkli pamuk ipliğinden yapılma bröveler takmaya başladılar. Daha sonra, alt rütbelilerin bütün bröve, kokart ve çelenkleri ve diğer işaretleri siyah zemin üzerine mat gümüş grisi renkli pamuk ipliğiyle işlenmeye başladı. Zırhlı araçlarda bere takmanın pek zahmetli olduğu ortaya çıkınca da, 27 Mart 1940'ta bu bereler, subayların M1940 siyah arazi kepleri ve alt rütbelilerin M1940 siyah arazi kepleriyle değiştirildi. Bu kepler şeklen M1938 ve M1940 *feldgrau* keplerle aynıydı; yalnızca siyah kumaştan yapılmışlardı ve kartal ve kokartları siyah zemin üzerine işlenmişti. Fakat subayların M1935 *feldgrau* siperlikli kepini, M1934 siperlikli arazi kepini, M1938 arazi kepini ve alt rütbelilerin M1935 siperlikli kepini ya da M1934 arazi kepini yeğleyen pek çok subay ve astsubay da vardı.

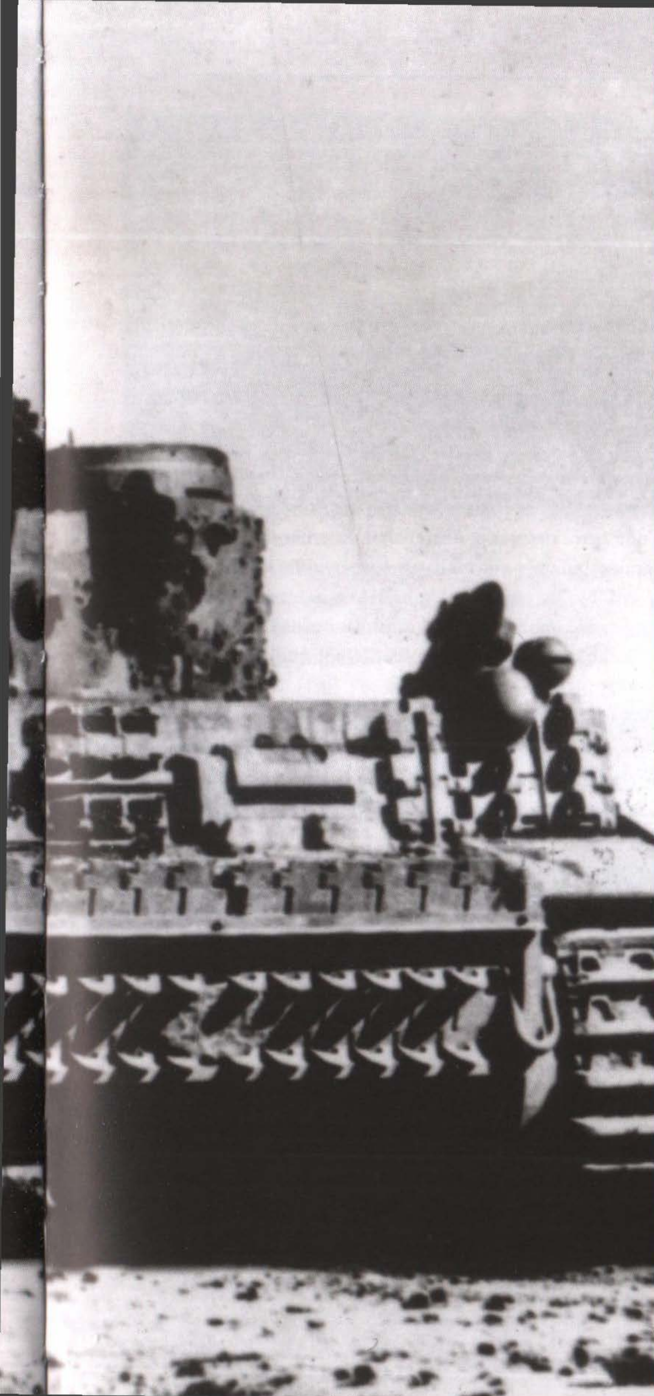
Panzer kuvvetlerinin siyah renkli, kruvaze, kalça boyundaki yün ceketlerinin, sınıfı belirtir renkte 2 mm pervaz kumaşıyla biyeli geniş bir yakası ve geniş klapaları vardı. Ceketin üstte kalan ön parçası boynuz veya plastik malzemeden dört büyük siyah düğme ile kapatılıyor, daha küçük üç düğme de dışarıda kalıyordu. Subaylar mat alüminyum telden

yapılma, alt rütbeliler ise beyaz pamuk ipliğinden (daha sonra ise mat gümüş grisi renkli pamuk ipliğinden) yapılma bir göğüs kartalı takıyorlardı. Bu kartallar siyah zemin üzerine işliydi. Tüm erat, sınıfı belirtir renkte biyeli standart siyah kumaş klapalar ve parlak alüminyumdan kalıp kuru kafalar takardı. Hepsinin omuz ve yenlerine taktıkları rütbe işaretleri arazi tipiydi; erat ve astsubaylarda mavimsi koyu yeşil pervaz kumaşının yerine siyah kumaş kullanılırdı. Astsubaylar, parlak alüminyum iplikle işlenmiş yaka şeritlerinden takmazdı. M1934 düz siyah pantolonların paçası, bot içine sokulmuş gibi görünmesi için uçlara doğru daralır; bilekte bağlanırdı.

Arazide tüm erler, kılıfında tabancası takılı deri kemerler giyerdi.

Hitler'in silahlı kuvvetleri 1939-40 muharebelerinde başarıyla hizmet görmüştü. Bu dönemde, savaş öncesinin tüm teknik yatırımlarını ve bütün taktiksel yeniliklerini haklı çıkarmış gibi görünüyorlardı. Bu bölümde gördüğümüz üzere, Alman ordusu bu savaşa üstün bir eğitimle ve genel olarak iyi teçhizatlanmış bir şekilde girmişti. Gelgelelim 1941'den itibaren savaş genişleyerek devasa boyutlara ulaşacak ve *Wehrmacht*'ın becerileri ve profesyonelliği üzerindeki baskılar da çarpıcı şekilde artacaktı.

KUZEY AFRİKA VE BALKANLAR 1940-43

SOLDA: Libya Çölü'nde devre dışı kalmış bir Tiger tankı. Bu tanklar ilk olarak Doğu Cephesi'nde, 1942 yılında kullanılmakla birlikte Kuzey Afrika'ya da gönderilmişti. Fakat tıpkı Rusya tecrübesinde olduğu gibi Afrika'da da mekanik arızalar muharebelerdeki etkinliklerini kısıtlamıştır ve İngilizlerin tanksavar silahları da hareketsiz, arızalı araçlara epey zarar vermiştir.

ALMANLARIN KUZEY AFRİKA'DAKİ ASKERÎ MÜDAHALELERİ, HİTLER'İN KİFAYETSİZ müttefiki Mussolini'ye gösterdiği desteğin bir nişanesi olarak ortaya çıkmıştır. Hitler'in süregelen askerî başarılarından kendilerine pay çıkarmak isteyen İtalyanlar, Eylül 1940'ta, sömürgeleri Libya'dan hareketle ve zayıf İngiliz kuvvetlerinin beş katı ebadında bir kuvvetle Mısır'ı işgal etmişlerdi. İtalyanların 10. Ordu'su, Libya'nın kuzeydoğusundaki Berka (Sirenayka) bölgesinden Mısır'a girmiş, İngiliz sömürge garnizonundan askerlerin ilk taarruzuyla da gerisingeri Kuzeybatı Libya'da bulunan Trablusgarp'a kadar sürülmüştü. Tehlikeyi sezen Hitler, küçük bir keşif kuvveti göndererek Müttefiklerin ilerleyişini durdurmaya ve İtalyanları Libya'da bozgundan kurtarmak suretiyle müttefikine moral aşılamaya karar verdi.

14 Şubat 1941 tarihinde Trablus'ta karaya çıkan birlik, bu tarihten dört gün sonra 5. Hafif Tümen'e dönüştürüldü. Bu tümen, ilerleyen dönemlerde *Generalleutnant* Erwin Rommel'in kumandası altında oldukça kötü bir şöhret kazanacak *Deutschces Afrika Korps*'un (Alman Afrika Kolordusu; aşağıda *DAK*) çekirdeğini teşkil edecekti.

Almanların Libya Çölü'nde gerçekleşecek muharebelere hazırlıksızlığı akıl sır erdirilemez seviyelerdeydi. Ellerinde bulunan çöl muharebesine uyumlu yegâne malzeme üniformalarıydı. Savaş araçları Libya'ya vardıklarında hâlâ Avrupa standardı olan koyu gri renge boyalıydı. Fransa seferinde Panzer tümeni kumandanı olarak başarılar göstermekle birlikte, Rommel'in ne kolordu kumandanlığı ne de çöl muharebesi tecrübesi

DAK mensubu tümen karargâhı kurmayları, FuG12 telsizle mücehhez ve zırhlı ve motorize birliklere telsizle komuta sağlamak üzere tasarlanmış bir SdKfz 250/3 komuta aracının etrafında haritalar üzerinde çalışıyor. Branda bezinden mamul büyük bir kumaş, anteni kapatmakta.

DAK'IN İSİMLERİ

Kuzey Afrika'daki tüm Alman kuvvetlerinin kısa ismi olarak sıklıkla fakat yanlışlıkla *Deutsches Afrika Korps* tabiri kullanılır. Fakat aslında bizzat *DAK* farklı kılıklara bürünmüş ve genişlemelere uğramıştır. 1 Aralık 1941'de –bilahare 15., 21. Panzer, 90. Afrika ve 164. *Leichte* (hafif) Afrika Tümenleri ile bir ile üç arası İtalyan kolordusunu kapsayacak– *DAK*; *Panzergruppe* Afrika'ya (Afrika Panzer Grubu), akabinde 30 Ocak 1942'de *Panzerarmee* Afrika'ya (Afrika Panzer Ordusu), 1 Ekim 1942'de *Deutsch-Italienische Panzerarmee*'ye (Alman-İtalyan Panzer Ordusu) ve 22 Şubat 1943'te İtalyan generali Giovanni Messe'nin kumandası altındaki 1. İtalyan Ordusu'na dönüşmüştür. Yine, 14 Kasım 1942'de, üç Alman tümeniyle Tunus'ta girişilecek harekâtlar için *Stab Nehring* (Nehring Karargâhı) kurulmuş; bu yapı da 19 Kasım'da LXXX. Kolordu'ya ve 8 Aralık'ta 5. *Panzerarmee*'ye (5. Panzer Ordusu) dönüştürülmüştür. Nihayet 22 Şubat 1943'te de bu yapı ile 1. İtalyan Ordusu birleşerek Afrika Ordular Grubu'nu teşkil etmişlerdir.

vardı. Birlikler Avrupa cephelerine uygun şekilde teçhiz edilmişti (Bu vaziyetin Kuzey Afrika'ya hiç mi hiç uygun olmadığı kısa süre içinde meydana çıkacaktı) ve askerlerin bu yabancı ve çetin ortama intibakı için hiçbir çaba gösterilmemişti. Fakat Rommel hem şahsi girişkenliği hem de İngilizlerin Yunanistan'daki kargaşalara dikat kesilmeleri sayesinde, 23 Mart 1941'de 5. Hafif Tümen ve üç İtalyan tümeni ile birlikte ilk taarruzunu başlattı; El-Akiyle'ye hücum etti, Berka boyunca ilerledi ve nihayet 27 Mayıs'ta Mısır'ın hemen girişinde bulunan Halfaya Geçidi'nde[3] durdu.

Almanlar güçlü bir açılış yapmıştı; fakat savaşın Kuzey Afrika'daki seyrine damgasını vuran bir ileri bir geri, bir zafer bir yenilgi kalıbı daha o noktada bile kendini göstermeye başlamıştı. 18 Kasım'da İngilizlerin 8. Ordu'su Berka'ya doğru ikinci taarruzu başlattı ve Rommel'i Trablusgarp'a püskürterek, 31 Aralık tarihinde El-Akiyle'de durmasına neden oldu. 21 Ocak 1942 tarihinde bu noktadan karşı taarruza geçen Rommel, bu sefer Mısır içine doğru 400 kilometre kadar girerek El-Alameyn'de durdu.

Mihver Devletleri'nin elde ettiği başarılara karşın Kuzey Afrika harekâtları Alman kuvvetlerinin gücünü tüketiyordu ve uzun, savunmasız ikmal hatları ciddi bir mesele hâline gelmişti. Girit Kale Tümeni 1942 Temmuz'unda bölgeye intikal ettirilip 15 Ağustos tarihinde de mekanize birliğe dönüştürüldüğünde, zor durumdaki Rommel önemli bir takviye aldı. Fakat bu takviye gerçekleşecek olaylar için yeterli olmayacaktı. 23 Ekim 1942'de toplam mevcudu 230 bini bulan Müttefik askerleri El-Alameyn'den ilerleyişe geçerek Rommel'in (artık dört Alman ve on İtalyan tümeninden müteşekkil) 100 bin kişilik kuvvetini geri çekilmeye zorladı. Alman-İtalyan Panzer ordusu Libya üzerinden geri çekilerek 15 Şubat 1943'te, Tunus'un 160 kilometre içindeki Maret Hattı'nda durdu. 19 Şubat'ta Rommel, kuvvetlerin kumandasını *Generaloberst* Hans-Jürgen von Arnim'e devredip Almanya'ya dönmeden önce o bilindik parlak zekâsını son bir kez sergileyerek Kassarin Geçidi'nde Amerikalıları bozguna uğrattı.

Kuzey Afrika'da Alman kuvvetlerinin başına daha kötü şeyler de gelecekti. 8 Kasım 1942'de bir İngiliz-Amerikan ortak keşif kuvveti Fas ve Cezayir'e ayak bastı. Kasım sonlarında Almanların 10. Panzer Tümeni, (daha sonraları 5. Panzer Ordusu'na dönüşecek) LXXXX. Kolordu'nun bir parçası olarak Tunus şehrine ulaştığında, bu keşif kuvveti şehirde başkentin 80 kilometre yakınına yaklaşacak kadar ilerlemişti.

Tümen, Kasım 1942'de başkentte tuttuğu köprübaşından kaçtı ve Şubat 1943 olduğunda, Tunus etrafında 60 kilometre derinliğinde bir müdafaa hattı oluşturmuştu. Mart 1943 sonlarında 999. Afrika Tümeni geldi. 6 Ekim 1942 tarihinde bir tugay olarak kurulan, 2 Şubat 1943'te genişletilerek tümene dönüştürülen ve "kara sayı" 999'u taşıyan bütün alt birimleriyle bu benzersiz birlik, normal subay ve astsubayların kumandasındaki cezai birliklerden müteşekkildi. Gelgelelim son dakikada yetişen bu destek de yeterli olmayacaktı. İngilizlerin 8. Ordu'su 20 Mart'ta Maret Hattı'nı yardı ve 12 Mayıs'ta Von Arnim Tunus'ta teslim oldu.

ALMAN ORDUSUNDAKİ GENEL DEĞİŞİKLİKLER

Hitler, 31 Temmuz 1940 tarihinde *Barbarossa* Harekâtı (yani Sovyetler Birliği'nin işgali) hazırlıklarına başladı. Artık kullanılacak tümenlerin kalitesini muharebe cepheleri belirleyecekti. Kuzey Afrika'daki tümenler, bu cephenin ikincil önemde olduğuna delalet edecek şekilde, genel olarak eğreti birliklerdi. *Marita* Harekâtı'na (Almanların Nisan 1941'de yine İtalyanların imdadına yetişerek Yugoslavya ve Yunanistan'ı işgali) hasredilen birlikler ise *Barbarossa* için tertiplenmiş cephe hattı birlikleriydi. Bunlar, hareketliliği ve muharip po-

Burada, 10. Panzer Tümeni'ne mensup keşif askerleri Tunus'ta, Alman ordusunun en çok yönlü hafif zırhlı araçlarından biri olan SdKfz 250'ye binmiş hâlde görülüyorlar (1942).

Bir *Afrika* Korps askerini Kuzey Afrika'da, bölge halkıyla kaynaşır hâlde gösteren idealize edilmiş bir propaganda fotoğrafı. Asker sıkıştırılmış mantardan mamul safari şapkasından takıyor; epey "tropik" görünen bu şapka aslında askerler arasında hiç de revaçta değildi, hafif arazi kepleri daha yeğ tutuluyordu.

tansiyeli daha kısıtlı olan ikinci hat birlikleriyle değiştirildi; cephe hattı birlikleri, Ağustos 1943'te aman vermez 2. Panzer Ordusu'nun bölgeye intikaline kadar Balkanlarda çok fazla sahne almayacaktı.

Dolayısıyla çok çeşitli gereksinimlere ve yapısal değişikliklere yanıt vermek durumundaki Alman ordusu için savaşın Kuzey Afrika'da geçen faslı karmaşık bir dönemdi. Eylül 1940'ta dağ birlikleri kuruldu ve Haziran 1942'den itibaren de motorize birlikler Panzer birliklerine dönüştürüldü.

ERWIN ROMMEL

1891'de doğan Erwin Rommel, 20. yüzyılın en büyük askerî yenilikçilerinden ve kumandanlarından biri olacaktı. Orduya 1910 yılında, yarsubay olarak giren Rommel, daha sonra I. Dünya Savaşı'nda birlik komutanı olarak çarpıştı ve Isonzo Muharebesi'nde gösterdiği liderlik sonucu *Pour la Mérite* Nişanı kazandı. İki savaş arası dönemde hızlı şekilde yükseldi ve piyade taktiklerinde nam salmış bir uzmana dönüştü. 1937'de yayımlanan kitabı *Infanterie greift an* (Piyade Taarruzda) taktik konulu standart el kitaplarından biri hâline geldi ve Rommel bu vesileyle Hitler'in dikkatini çekti.

Rommel II. Dünya Savaşı'nda, Fransız seferinde, 7. Panzer Tümeni'nin başındaki cesur ve cüretkârane (ve sık sık tartışmalara neden olan) idaresiyle iz bıraktı. *DAK*'ın başında Kuzey Afrika'da elde ettiği ilk zaferler, ona "Çöl Tilkisi" lakabını getirmişti; fakat yıpratıcı sefer Rommel'in fiziki ve zihinsel sağlığı üzerinde ağır etkiler bıraktı ve Mart 1943'te bu muharebe alanından geriye çekildi. Aynı yılın sonlarında Kuzey İtalya'da B Ordular Grubu'na komuta etti ve Atlantik Seddi savunmalarını inşa etmek üzere Kasım ayında Fransa'ya gönderildi. Fransa'da ordular grubu kumandanı olduysa da, üstü olan Von Rundstedt ile savunma konuşlanmalarına matuf ciddi anlaşmazlıklar yaşadı. Haziran 1944'te, Normandiya Çıkarması'ndan sonra, çarpışmaların yoğunlaştığı bölgelerde bulundu ve 17 Temmuz'da makam aracı bir düşman uçağı tarafından yalama ateşiyle vurulduğunda ciddi şekilde yaralandı. Aynı dönemde Almanya'da ise Hitler'e karşı girişilen Temmuz bombalı kumpası içinde adı geçiyordu (Kumpasçılar Rommel'le de temas kurmuş; fakat maksatları reddedilmişti). 14 Ekim'de, Nazi memurları evinde görüştükleri Rommel'e iki seçenek sundular: Ya intihar edecek fakat ailesi korunacak ve devlet töreniyle gömülecek ya da tutuklanacak, yargılanacak, idam edilecek ve ailesi de zulme uğrayacaktı. Sunulan siyanür hapını tercih etti ve bilahare askerî törenle gömüldü.

Cephe hattındaki piyade tümenlerine sıklıkla takviye taburlar ekleniyordu, fakat bu birliklerin geneli 1942'ye kadar 1939'daki teşkilatlarını korudu. 13 Nisan 1941'de, işgal görevleri için ikinci hat birliklerinden (yalnızca 8 biner mevcutlu) piyade tümenleri oluşturuldu. "700'ler serisi" şeklinde adlandırılan bu tümenler; ağır ekipmandan yoksun iki piyade alayı, bir topçu taburu, keşif, istihkâm ve muhabere bölükleri ile eser miktarda lojistik destek birimlerinden müteşekkildi. Söz konusu tümenler, 1 Nisan 1943'te, 1940'ın Aralık'ında tepelik arazide muharebe için oluşturulan hafif piyade tümenleri ve seçme ihtiyat tümenleriyle birlikte, daha genç personele ve (yalnızca iki tüfekçi alayı barındırmaları dışında tamamen) M1939 piyade teşkilat yapısına sahip *Jäger* (avcı/tüfekçi) tümenleri hâlinde yeniden teşkilatlandırıldılar. 1942'den itibaren arazideki tüfekçi birimleri tedricen emniyet birimlerine dönüştürüldü ve 15 Ekim 1942'de, morali artırma amaçlı, isabeti şüpheli bir hamleyle tüm piyade alayları *grenadier* (humbaracı) alaylarına dönüştürüldü. Mart 1940'ta tanksavar taarruz topu bataryaları tesis edilmişti ve aynı yıl 10 Ağustos tarihinde bu birlikler, her biri 31 adet kundağı motorlu top ihtiva eden taburlara toplandı. 1941 yılının Şubat ayında, aynı zamanda tanksavar işlev de gören 8.8 cm'lik uçaksavar toplarla mücehhez üçer bataryası bulunan kara uçaksavar taburları oluşturuldu. Zırhlı ve mekanize kuvvetler de bir sonraki bölümde tafsilatlı şekilde ele

alınacak değişimler geçirdi. Fakat Alman ordusu, teçhizat sıkıntıları yaşamadığı sürece bu büyük değişikler esnasında da muharebe alanında mükemmelen çarpışmaya devam etmişti (ve bu sıkıntılar bilhassa 1941 sonlarından itibaren gittikçe ağırlaşacaktı). Fakat Kuzey Afrika'daki harekât alanının şartları muharip birlikler için Avrupa'daki birliklerin yaşadıklarına kıyasla çok farklı imtihanlara gebeydi.

SEFER HAYATI

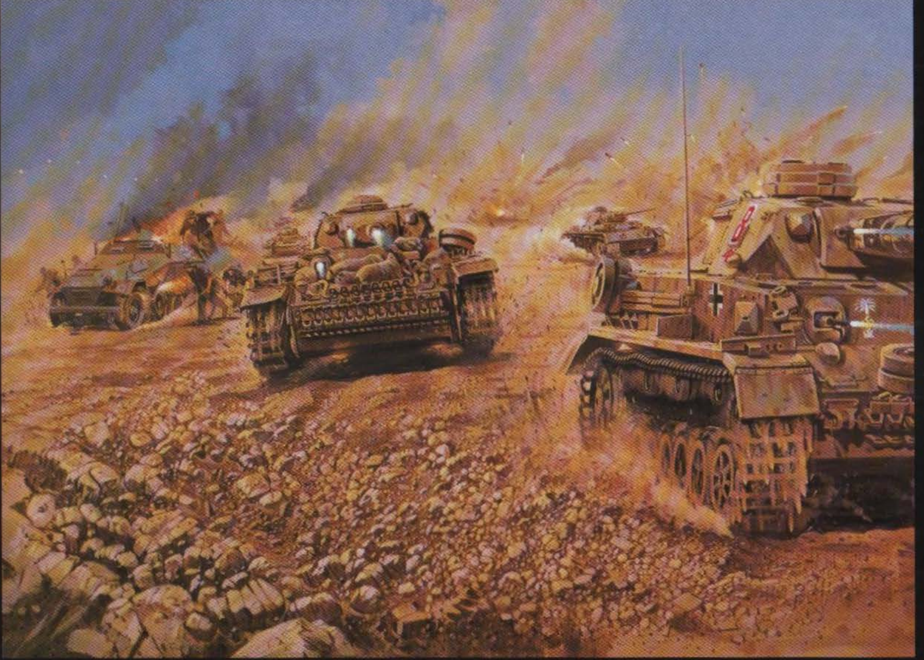
Tıpkı Kuzey Afrika'da muharebe eden diğer kuvvetlerde olduğu gibi *DAK* askerlerinin hayatında da arazi ve iklim şartları kilit önem taşıyan faktörlerdi. Çöl hayatının eratı en çok etkileyen yönü kuşkusuz sert iklim koşullarıydı; ortalama 50°C civarında seyreden sıcaklık yaz aylarında zaman zaman 75°C'ye kadar çıkabilmekteydi. Bölgede vazife görebilmenin en temel koşulu fiziksel açıdan iyi durumda olmaktı; bu koşulu en iyi sağlayabilenler de 35 yaşın altındaki askerlerdi. Fakat yüksek sıcaklığın ortama alışkın olmayan asker üzerindeki felç edici tesirleri, fiziksel açıdan iyi durumda olan askerler üzerinde bile etkili olarak, kötü beslenme ve hijyensizlik nedeniyle oluşan hastalıkları ağırlaştırıyordu. Öğle sıcağından kaçınmak ve istirahat için, herhangi bir fiziksel aktiviteye girişilmeyen üç saatlik bir dinlenmeye izin verilmekteydi. Soğuk tayın günün bu saatinde, sıcak tayın ise sıcaklığın 0°C'nin altına kadar düştüğü soğuk gecelerde dağıtılırdı.

Gün içinde askerlerin maruz kaldığı en yüksek ve en düşük sıcaklıklar arasındaki fark işleri oldukça zorlaştırıyordu. 1942 yılında, 21. Panzer Tümeni'nin motorize piyade taburlarından birinde görev yapan Hans von Luck, geceleri giymek zorunda oldukları kaput ve kalın atkıları sabahın ilk saatlerine kadar çıkarmadıklarını kaydetmiştir. Sıcaklık yavaş yavaş giysilerinin içine işlediğindeyse bu giysileri çıkarmaları gerekiyordu. Gün boyunca sıcaklık giderek daha da dayanılmaz hâle gelmekteydi. Propaganda filmlerinden aşina olduğumuz, Panzerlerinin ısınmış zırhlı kaplaması üzerinde domuz pastırmalı yumurta pişiren asker görüntüleri konusunda ise rivayet muhteliftir. Von Luck böyle olayların gerçekten de vuku bulduğunu, hatta kendisinin de böyle yaptığını yazarken; başka yazarlar bunun bir propaganda hilesi olduğunu ve çekimler için zırhlı kaplamaların oksijen-hidrojen aleviyle mahsus ısıtıldığını belirtmektedir. Hakikati 5. Panzer Alayı tarihinden küçük bir anekdot aracılığıyla kestirmek mümkündür: Propaganda filmlerini izleyen muharip askerler domuz pastırması bir yana, bir iki yumurta bulabilmenin bile ne müşkül bir mesele olduğunu düşünebilmiştir sadece.

İçilebilir su temin etmek de Kuzey Afrika'nın çetrefil meselelerinden biriydi. *DAK* henüz Mart-Nisan 1941 gibi erken bir tarihte dahi muharip birliklerin yanlarında dört günlük su stoku taşıdıkları ve bunların yanında, tek görevi su bulmak ve bu suyu taşımak olan ikmal birliklerinin bulunduğu bir sistem geliştirmişti. Bu birlikler arasında *schwere* (ağır) ve *leichte* (hafif) *Kompanie für Wasserversorgung*'lar (Su İkmal Bölükleri –ikinci tür olanlarında 28 araç bulunurdu), bir *Kompanie für Wasserdestillation* (Su Arıtma Bölüğü –200 asker ve 105 araçtan müteşekkil), bir *Filterkolonne* ve bir *Wasserkolonne* (Filtreleme Kolu ve Su Kolu

–ikincisi 60 ton su taşıyabilmekteydi) bulunuyordu. İngilizlerin hizmetine girdikten sonra "*jerrycan*"[4] adıyla anılan geniş ve dayanıklı teneke kutuların kullanılması da su hususunda yardımcı oluyordu.

Yalnızca içilemeyecek durumdaki suyla yıkanmaya izin vardı – ki bu su da kıttı. Askerler çoğu zaman tuzlu deniz suyuyla yıkanıyordu. Muharebe ve çarpışmalar esnasında yıkanmak kesinlikle yasaktı; bu da haşaratın çoğalması sonucunu doğuruyor ve üniforma ile iç çamaşırların çürümesine neden oluyordu. Fakat içilebilir su konusunda, bir miktar sıkıntı çekilmekle birlikte, çok ciddi kıtlıklar yaşanmamış gibi görünmektedir. Çarpışmalar esnasında dağıtılan

15. Panzer Tümeni'ne mensup tanklar ve motorize piyadeler 1 Eylül 1942'de Alam Halfa Sırtı'na saldırıyor. Rommel'in 8. Ordu'nun El-Alameyn'deki saflarını yarma ve Nil deltasına doğru devam etme yönündeki son çabası, İngiliz mayın tarlalarının kuvveti ve derinliği nedeniyle geciktirilmişti. *Afrika Korps*'u nihayet engellerin en doğusuna ulaştığında, kaybettiği zamanı telafi etmek amacıyla zırhlılarına Alam Halfa Sırtı'nın batı ucunun etrafından dolaşmayı denetmek zorunda kalacaktı. Gelgelelim Panzerleri ile *Panzergrenadier*'leri aldatılmış, gizlenmiş yığınla tank ve tanksavar topun ağına düşmüş ve bir ateş sağanağı altında ağır kayıplar vermişti. Bilahare ciddi zayiat ve yakıt sıkıntısı nedeniyle taarruz başarısız oldu.

günlük su istihkakı kâğıt üzerinde adam başı 4-5 litreydi, fakat gerçekte ancak 3 litreye yakın bir miktar dağıtılabiliyordu. Bu miktar da yemek pişirmeleri ve çay-kahve yapmaları için sahra mutfaklarına dağıtılan miktardı; tek tek askerler, (doğrudan doğruya su veya çay ya da kahve şeklinde olmak üzere) günde bir litrenin dörtte üçü kadar su alabiliyordu. Bu miktar mataralarını tamamen doldururdu ve askerlerin gün boyu bu suyla idare etmeleri beklenirdi. Kimi askerlerin ikinci bir matara almaya uğraşması bu yüzdendir.

Alman bayrağı ile iddialarını dalgalandıran *Afrika Korps* askerlerini gösteren çarpıcı bir propaganda fotoğrafı. Buradaki bayrak gamalı haç taşısa da savaşın Kuzey Afrika'daki kısmı büyük ölçüde Doğu Avrupa'daki çatışmaların ideolojik tezlerinden uzaktır.

Erat ve ekipmanı fazladan zorlayan bir diğer husus da kum ve hiçbir zaman hiçbir yerden eksik olmayan tozdu. Sahra Çölü yönünden esen çöl rüzgârlarının çıkardığı kum fırtınaları en tehlikeli, en tedirgin edici meselelerdendi. Bu rüzgâr güneyden estiğinde hava sıcaklığını 50°C'nin üzerine çıkarmaktaydı ve esen havanın içinde o kadar çok kum oluyordu ki eldeki koruyucu malzemeler (gözlükler, atkılar vs.) hemen hemen hiçbir işe yaramıyordu. Kumun deri şikâyetlerine neden olduğu, askerlerin gözlerini acıtıp yaşarttığı ve (kaçınılamaz şekilde yemeklere karışıp yutulduğundan) mide sıkıntıları doğurduğu da oluyordu. Aşırı sıcak, böcek sürüleri ve bomboş çölün iç sıkıcı tekdüzeliği sebebiyle kum kaynaklı sorunların katmerlendiği nazar-ı itibara alınırsa, Kuzey Afrika'daki Alman ordusunun moral ve motivasyonu yüksek tutmakta zorluklar yaşaması şaşırtıcı değildir.

Yiyecek de can sıkan hususlardan biriydi. Kâğıt üzerinde yiyecek ikmali İtalyanların sorumluluğundaydı fakat zaman içinde İtalyanların domuz jambonu, yumurta, tereyağı veya koyulaştırılmış süt gibi besleyici değeri yüksek yiyeceklerin hiçbirini ikmal edemeyeceği ortaya çıkmıştı. Bu nedenle Almanya'dan çok fazla yiyeceğin getirilmesi gerekmiş; bu noktada da, yiyeceği taşıma kolaylığı ya da zorluğu, muhteviyatının önüne geçmişti. Nitekim 1941'de *DAK* askerleri bol miktarda bakliyat, konserve et ve sosis almış; pirinç, irmik, arpa, yulaf ezmesi ve diğer nişastalı gıdalardansa ancak haftada bir kez alabilmişti. Ağustos 1941'e dek tereyağının esamesi okunmuyordu; o tarihten sonra da balık, sebze (yalnızca kurutulmuş olanları vardı), meyve ve patates gibi taze gıdalarla birlikte tereyağı bulabilmek ancak kırk yılın başında mümkün olmuştu. Nihayet bazı gıdalar muadilleriyle tamamen ikame edildi; askerler tereyağı yerine sardalye yağı almaya başladılar (Bu, Avrupa koşullarında leziz bir gıda olmakla birlikte 50°C'de servis edildiğinde mide bulandırıcı bir hâl alıyordu). Yağ, kıkırdak ve sinirden mamul konserve et de İtalyan tarafından bol miktarda ikmal edilip soğuk olarak tüketiliyordu. Konservelerin üzerine basılı "*AM*" harfleri aslen *Amministrazione Militare* (Askerî İdare) kelimelerinin kısaltması ise de bu konserveler kısa sürede "Alter Mann" (ihtiyar) ya da "Asinus Mussolini" (Mussolini'nin kıçı) lakaplarıyla anılmaya başladı. Ton balığı, peynir, sosis ve domuz eti de Alman askerlerinin tekdüze perhizlerinin unsurlarındandı. Yiyecekleri daha lezzetli hâle getirme çabaları, mevcut dondurucu cihazların yetersiz oluşu sebebiyle sonuçsuz kaldı.

İlk dönemlerde ekmek de bir mesele hâline gelmişti; zira 1941 yazına kadar Kuzey Afrika'da yalnızca bir adet fırın bölüğü mevcuttu ve bu da tüm Alman askerlerine ekmek

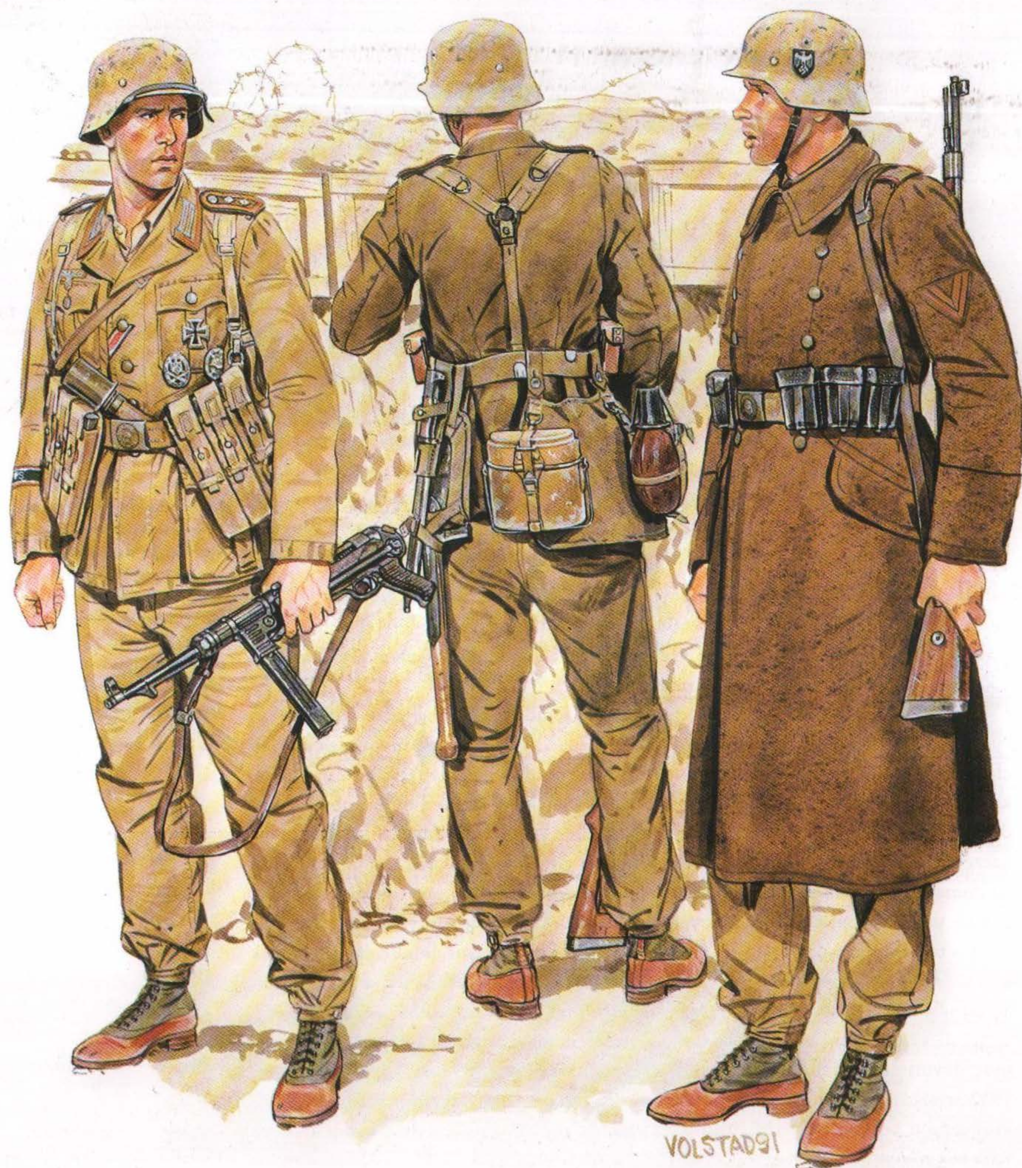
Çölde geçici kamp kurmuş bir Alman tank birliği. Bu fotoğraf, arazinin çok az yerde tropik güneş ışınlarından korunma imkânı sağladığı ve zalim kum tabakasının dört bir yana hâkim olduğu Kuzey Afrika Cephesi'nin sert tabiatını mükemmelen tasvir etmektedir.

arz etmekte yetersiz kalıyordu. Üstelik Alman ordusunun yakıt olarak odunla çalışacak şekilde tasarlanmış fırınları, bölgede odun hayli kıt olduğundan kömür kullanacak şekilde değiştirilmiş; bu da ayrı bir ikmal kalemi ihtiyacını doğurmuştu. Fırın bölükleri –daimî su sıkıntısına karşın– 1942 baharı itibariyle tam kapasite ile hizmet vermeye başlamıştı; gelgelelim uzun ömürlü ekmeğin aylar boyunca Almanya'dan getirilmesi gerekmişti. Gerçi deniz suyu kullanarak ekmek imal etme konusundaki başarılı deneyler bir nebze fayda sağlamıştı; fakat yine de Kasım 1942'de ekmek istihkakı günlük 375 gram taze ekmekten 250 gram uzun ömürlü ekmeğe düşürüldü.

Mart 1942 tarihli, Alman Panzerlerinin ilerleyişini gösteren bu fotoğraf, çöldeki tozun araç hareketliliğini nasıl faş ettiğini ortaya koymaktadır. Libya Çölü, Alman araçlarının ve üslerinin gün gibi ortada kalakaldığı bir ortamdı. Bu ortamda Müttefiklerin bombardıman uçakları yüksek irtifada kalıp düşman hareketinin mükemmel göstergeleri olan toz izlerini gözlemekle yetinirdi.

Kuzey Afrika'daki Alman askerlerinin perhizi günden güne, haftadan haftaya veya aydan aya pek değişiklik arz etmezdi. Aslında menü sadece İngilizlerin yiyecek stokları ele geçirildiği zaman değişiyordu; Almanların pek sevdiği ganimetlerdi bunlar. Bugün kulağa tuhaf gelse de Almanlar arasında İtalyan yemekleri nadiren hüsnükabul görürdü. Hele de yemekler İtalyanların yemekhanelerinde yeniyorsa, Almanlar vaziyetten hiç hazzetmezdi. Bu yemekhane ve yemekler rütbeye göre keskin şekilde ayrılmıştı: Subaylar domates soslu makarna, zeytinyağı ve et; astsubaylar domates ve zeytinyağlı makarna; erat ise yalnızca domatesli makarna yiyordu. Bölgedeki Araplarla yapılan ticaret en fazla masaya fazladan birkaç yumurta ya da kavun koyulmasına yarıyor, bunlar da aşırı yüksek fiyatlardan alınabiliyordu. Vitamin almanın tek yolu limon yemek ve limonata içmekti; en azından bunlar bol miktarda ikmal edilebiliyordu. İtalyanların ikmal ettiği marmelat ve reçeller ise nadiren bulunuyordu. Buna ek olarak mevcut yiyecek miktarı sıklıkla ihtiyaç duyulanın gerisinde kalıyor ve tıpkı Temmuz-Ağustos 1941 ile Temmuz-Ağustos 1942 arasındaki dönemde olduğu gibi yetersiz yiyecek arzı, yaygın hırsızlık ve ikmal kafilelerinin cephe birliklerine ulaşmakta yaşadığı zorluklar nedeniyle askerler arasında açlık baş gösterebiliyordu.

VOLSTAD91

Arazi ve iklim koşulları, yüksek sıcaklık, kum ve bunlarla birlikte yetersiz üniformalar ve yetersiz beslenme nedenleriyle hastalık ve salgınların yayılması hızlanıyordu. İlk aylarda bu çok büyük bir sorun değildi, fakat 1941 yazı ve sonbaharı geçtikten sonra vakaların görülme oranı ciddi boyutlara ulaşmıştı.

1941 sonbaharında, Kuzey Afrika Cephesi'nde yaşanan sağlık sorunlarıyla ilgili ayrıntılı bir araştırma yapılarak meseleden büyük ölçüde perhizin sorumlu olduğuna hükmedildi. Çoğu hâlihazırda dizanteri ve sarılıkla mücadele eden askerlere lahana ve domuz eti (domuz pastırması, domuz yağı ve sosis) verilmesi, bu askerlerin bitik bağırsaklarını kötü yönde etkilemişti. Kuzey Afrika'da hizmet görmeye başlayan askerlerin birkaç hafta içinde genellikle vücut ağırlıklarının yüzde onu kadarını kaybettikleri tespit edilmişti. Fakat tek mesul askerlerin yedikleri değildi. Gece ve gündüz görülen uç noktadaki sıcaklıklar karşısında karnı korumak için elzem yün bel kuşaklarını giymek seferin geç safhalarına kadar mecburi tutulmamış; bu da bağırsak hastalıklarının yayılmasında pay sahibi olmuştu.

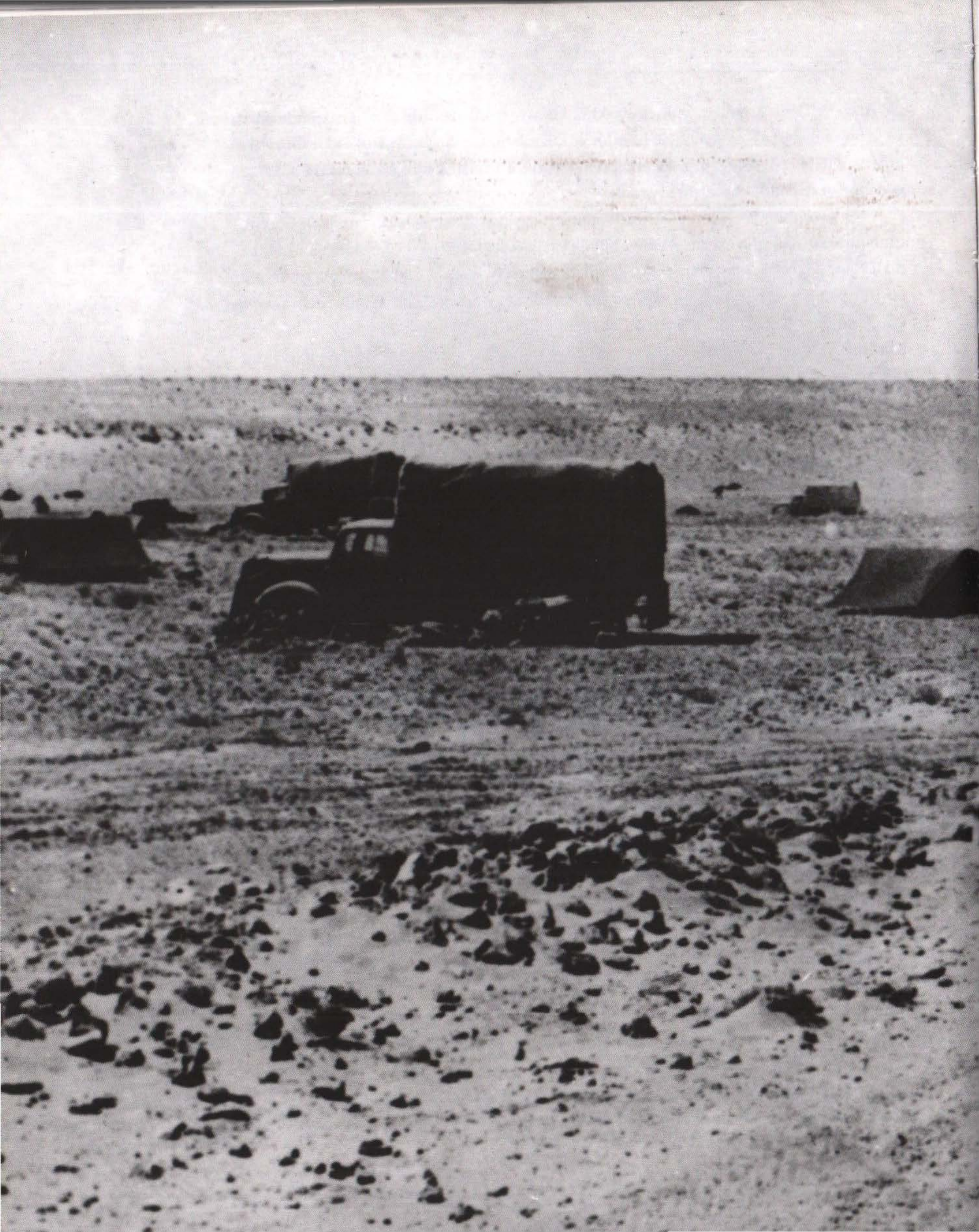
Hastalıkların yayılmasında rol sahiplerinden biri de böcekler, bilhassa da sinek ve sivrisinek belalarıydı. Salgınların yayılmasındaki paylarına ek olarak bu haşaratın daimî mevcudiyeti, sürekli (bilhassa da yemek yerken) bir de bunlarla savaşmak zorunda kalan askerler için ağır bir külfetti. Gözler, burun ve ağız da dâhil olmak üzere vücudun her yerini hedef aldıklarından bunlarla mücadele etmek kolay iş de değildi. Derne'deki bir dişçinin muayenehanesinde sinekleri uzakta tutmak için bir yerlerden bir bukalemun bulunarak bu soruna nihayet bir çözüm getirilebildi. Sineklerin yaydığı enfeksiyonların yayılımını önlemek için başvurulan önlemlerden biri de kapalı tuvaletler ve basit sineksavar fitiller kullanmaktı; fakat cephe hattındaki askerler için –bilhassa da çarpışma esnasında– herhangi bir koruma söz konusu olamıyordu.

DAK'ın karşı karşıya kaldığı diğer bir sorun da Kuzey Afrika seferinin ilk evrelerinde sıhhiye birimleri ve ekipmanlarının eksikliğiydi. Örneğin (sonradan 21. Panzer Tümeni'ne dönüştürülecek) 5. Hafif Tümen'in tıbbi ekipmanlarının neredeyse yüzde yetmişi Afrika yolunda batmış, hava yoluyla da yalnızca pansuman ve ilkyardım malzemeleri getirilebilmişti. Ambulansları ve sahra hastanesi olan dört başı mamur bir sıhhi yardım istasyonu ancak Şubat 1941'de, 15. Panzer Tümeni'nin Afrika'ya intikali ile kurulabilecekti. Bünyesinde herhangi bir sıhhiye birimi bulundurmayan 90. Hafif Tümen ise daha sonra Afrika'ya ulaşacaktı.

1942 başlarında, büyük ölçüde edinilen tecrübeler ve ikmal vaziyetinin düzelmesi sayesinde genel vaziyet biraz iyiye gitmeye başladı. Fakat İngilizlerin Alman ikmal hatlarını tecrit etmesi nedeniyle hasta ve yaralıların geri bölgelere ve oradan da Avrupa'ya taşınması ile ilgili sıkıntılar yaşanıyordu. Trablusgarp'a ulaşan hasta ve yaralı askerler,

SOLDA: İki *Afrika Korps* öncü askeri ve bir topçu *Obergefreiter*'ı. Öncüler MP 40'ın uzun kütüklükleri de dâhil olmak üzere Alman ordusunun kemer nizamını açıkça sergilemekteler; topçu ise gece nöbeti için kahverengi ağır yünden tropik kaputunu giymiş. (Ron Volstadt © Osprey Publishing)

ARKA SAYFADA: Burada bir PzKpfw I Ausf. B'nin yanmış bir kamyonun yanından geçtiği görülüyor. Bu tank, Ausf. A'ya göre daha gelişkin bir şasi ve sürüş sistemine sahipti; fakat Libya Çölü seferinin ilk yılının sonlarında bu modeller de hizmetten çıkarılmaktaydı.

yedeklerin kullandığı rotayı (onların tersi istikamette) kullanarak, kendilerini İtalya'ya (yılın ilerleyen safhalarında Yunanistan'a) ve oradan da Almanya'ya götürecek uçaklara bindirilirdi.

DAK bünyesindeki askerlerin katlandığı (ve sıklıkla görmezden gelinen) sıkıntılardan biri de izinlerin olmayışıydı. Dinlenme sürelerinde de askerlerin kafalarını dağıtabilecekleri meşgaleler olmadığı hesaba katılırsa, izinsizlik askerler için oldukça ağır bir külfetti. Ancak Haziran 1941 sonunda askerlere izin verilmeye başlandı. Fakat bu da çok kısıtlı bir izin olmuştu: birlik başına (kastedilen genellikle bölük seviyesi idi) yalnızca iki askere, (askerlerin İtalya'dan yola çıktıkları tarih başlangıç alınmak üzere) dört aylık Kuzey Afrika hizmetinin ardından (çöl hizmeti nedeniyle ortalama izin süresinden daha uzun bir süre olan) üç haftalık izinler veriliyordu. Bu durum çok uzun sürmedi ve kısa bir süre sonra cephedeki vaziyet nedeniyle izinler kaldırıldı. 20 Mayıs'ta yürürlüğe konan izin yasağı 21. Panzer Tümeni'nde 20 Eylül 1942 itibariyle kaldırıldı ve yeniden askerlere izin verilmeye başlandı. Fakat bu sefer de yalnızca Kuzey Afrika'daki hizmet süreleri bir yılı aşan askerlere Almanya'ya dönüş izni veriliyordu. Ulaşım imkânları da sınırlıydı ve askerler (hasta ve yaralılara öncelik tanınmak üzere) uçakla nakhlediliyordu. Bu durum, izinlerini olması gerektiği gibi kullanabilen askerlerin sayısını oldukça düşürmüştür.

SİLAHLAR VE EKİPMAN

Almanların çölde savaşmaya hazırlıksız oluşu, *DAK*'ın kullandığı silah ve ekipmanlar üzerinde de tesirli olmuştu. Gerçi Kuzey Afrika'daki piyadelerin silahları diğer bütün Alman piyadelerinin kullandıklarıyla aynıydı; fakat kum ve toz silahların bakımı ile ilgili pek çok sorun yaratıyordu. Söz konusu sorunlardan en çok etkilenen silahlar, MP 38/40 ve MG 34 gibi otomatik silahlardı. Bilhassa da ikincisinin fişek besleme kuşağıyla ilgili büyük sorunlar çıkıyordu (MG 42 bu sorunlardan nispeten daha az etkilenmekteydi). Bu silahların kullanımında aşırı özen gerekiyordu; askerler namlu ağzı kapakları kullanmanın yanı sıra, her bir mekanizma ve hareketli aksamı bezle sarmak ve kayganlaştırıcı yağ kullanımına büyük dikkat sarf etmek zorundaydı (Hareketli aksamın üzerine çok ince bir yağ tabakası sürülmeliydi). Silahların kullanımı ve bakımı ile ilgili eğitim ve uygulama eksiklikleri de en az iklim koşulları kadar, hatta belki de daha fazla sıkıntı yaratıyordu.

DAK, 1941 yılı itibariyle her biri farklı kuvvette, farklı silahlarla donatılmış üç farklı piyade birliği teşkilatına sahip olmak gibi bir talihsiz durumun içerisindeydi. 5. Hafif Tümen'in iki *Maschinengewehre Battaillon*'u (makineli tüfek taburu), bünyelerindeki 46 LMG ve makineli tüfek, dokuz PzB tanksavar tüfek, 15 hafif ve ağır havan ve 6 ilâ 15 arasında 37 mm Pak 35/36 tanksavar topla çarpıcı bir kuvvete sahipti. 15. Panzer Tümeni'nin Tüfekçi Tugayı; 366 LMG ve makineli tüfek, 75 hafif ve ağır havan, on beş 37 mm'lik Pak 35/36, altı 50 mm'lik Pak 38 ve hafif ve ağır toplam yirmi iki *Infanteriegeschützen*'in (IG; piyade destek topu) de aralarında bulunduğu silah envanteriyle daha yüksek bir ateş gücüne sahipti.

YUKARIDA: *Afrika Korps* birlik işaretleri: 1) Ordu klapalarının özel tropik sürümleri. 2) Ordunun tropik ceketi için göğüs kartalı deseni. 3) Deniz kuvvetlerinin tropik ceket için göğüs kartalı deseni. 4) *Luftwaffe*'nin göğüs kartalı. 5a) *Sonderverband* 200'ün özel kol rozeti. 5b) Orijinal gümüş göğüs rozeti. 6) *Deutsche-Arabische Lehr-Abteilung* (Alman-Arap Eğitim Taburu) mensupları için ipek dokuma kol şildi. 7a-d) Millî renklerde kokart ve miğfer rozetleri. 8) Dağ birliklerinin tropik kol rozeti. 9) SS kep işaretlerinin tropik sürümleri. (Ron Volstadt © Osprey Publishing)

DAK top personeli 10.5 cm'lik FH 18 topuyla ateş hâlinde. Rheinmetall tarafından 1929-30'da tasarlanan FH 18, 1935'ten itibaren hizmet görmeye başladı; 14.81 ağırlığında yüksek infilaklı bir mermiyi 10 bin 675 metre civarı bir azami menzile atabilmekteydi. En büyük kusuru ebatları ve ağırlığıydı; bunlar sebebiyle at gücüyle bir yere konuşlandırılması çok yavaş oluyordu.

Eylül 1941 tarihinde gerçekleştirilen tümen seviyesindeki yeniden teşkilatlanma hamlesi ile ateş gücü birliklere daha dengeli bir biçimde dağıtıldı. Artık 21. Panzer Tümeni bünyesindeki piyade birlikleri sahaya 132 LMG ve makineli tüfek, 11 PzB, 27 hafif ve 18 ağır havan, 9 Pak 35/36, 19 Pak 38 ile 4 hafif ve 6 ağır IG sürebilecek duruma gelmişti. Bu tümene kıyasla 15. Panzer Tümeni'nin ateş gücü (187 LMG ve 78 makineli tüfek, 11 PzB, 36 hafif ve 24 ağır havan, 12 Pak 35/36, 10 Pak 38 ve 6 hafif ve 2 ağır IG) hâlâ daha büyüktü; fakat iki birlik arasındaki fark eskisi kadar fazla değildi. Daha sonraları 90. Hafif Piyade Tümeni hâline gelecek *Afrika Division zbV* (*zur besonderen Verwendung*; "özel görevli") en azından kâğıt üzerinde daha yüksek bir piyade ateş gücüne sahipti (333 LMG ve 84 makineli tüfek, 148 PzB ve 42'şer hafif ve ağır havan). Gelgelelim bu kuvvetin, tümenin sahip olduğu toplam ateş gücü olduğu, bu birliğin diğer iki Panzer tümeninin aksine topçu birliklerine ve diğer destek birimlerine sahip olmadığı da hesaba katılmalıdır. Eylül 1941'de getirilen küçük teşkilat değişiklikleri bir yana, aynı dönemde tamamen yeni bir silah da muharebe sahnesine çıkmıştı: konik namlulu, 28/20 mm'lik *schwere* (ağır) *Panzerbüchse*. Bu silah, *schwere* sıfatına karşın hafif ebatlı, 500 metre menzilden 52 mm'lik zırh tabakasını delebilen bir tanksavar toptu.

1942 yılında da piyade birliklerinin teşkilat yapıları ve ateş kuvvetleri ile ilgili değişiklikler yapılmaya devam edildi. Evvela havan, hafif tanksavar tüfek ve piyade topu gibi "hafif" silahlar, hafif sıklet mermileri düşman zırhını delmekte etkisiz kaldığı veya patlayıcı mermilerin

etkilerini azaltan kumluk zeminde çok fazla iş göremedikleri gerekçesiyle, Kuzey Afrika muharebelerine uygunsuz bulundu. Daha sonra piyade birlikleri hem ateş güçlerini hem de tanksavar kabiliyetlerini ön plana çıkaracak şekilde yeniden düzenlendi. Makineli tüfek bölükleri ile ağır bölükler lağvedilerek mevcutları yeni tüfek (*Schützen*) bölüklerine (Temmuz sonundan sonra ise *Panzergrenadier* bölüklerine) yedirildi. Bu yeni bölüklerin dört adedi bir taburu oluşturacaktı. Eski *Schützen* alaylarına kıyasla bünyesindeki makineli tüfek miktarının yalnızca iki eksik, LMG miktarının ise neredeyse iki misli olduğu hesaba katılırsa, oluşturulan yeni alayın silah istihkakının oldukça etkileyici kuvvette olduğu aşikârdır. Yeni alay ayrıca daha fazla havana (tamamı ağır sınıfta olmak üzere 30 yerine 39 adet) ve çoğunlukla PzB 41 serisinden 39 PzB ve 42 Pak 38 ile birlikte daha gelişkin bir tanksavar kuvvete de sahipti. Yeni teşkilat yapısı 1 Nisan 1942'de kabul edildi. Aşağı yukarı aynı zamanda *DAK* birlikleri denemeleri için kendilerine verilen yeni MG 42'lerle tanışmaya başlamıştı. Kısa süre içinde Kuzey Afrika'da bu silahın oldukça etkili bir silah olduğu ispatlanacaktı.

KIYAFET NİZAMI

Alman kara kuvvetleri (ve onu takiben ordunun diğer kuvvetleri) 1940 itibariyle ve daha sonraları personeli için çöl üniforması ve çöl ekipmanları geliştirmişti. Hamburg Tropik Enstitüsü'nde, Kuzey Afrika'da kullanılmak üzere tasarlanan bu üniforma, sonradan çok geniş bir alanda, hatta Kuzey Afrika dışında dahi kullanıldı. Kuzey Afrika yoluna düşen 5. Hafif Tümen askerlerinin hâlâ *feldgrau* Avrupa üniformalarını giymelerine ve bunları ancak Trablusgarp yolunda iken çöl üniformalarıyla değiştirmelerine (İtalyanlar bu askerlerin şortlarla dolaşmasını dert edinmiş görünmektedir) karşın, 1941 başlarında *DAK* birliklerini çabucak giydirip kuşatmanın ve teçhiz etmenin mümkün oluşu, üniformaların önceden tasarlanması sayesindedir.

Almanların çöl üniforması bir bakıma oldukça yenilikçiydi ve Alman kara kuvvetlerinin arazi üniformasına birtakım önemli yenilikler getirmişti. Bu üniformanın parçaları arasında sıkıştırılmış mantardan mamul *Tropenhelm* (safari şapkası; bunun Hollanda yapımı olanları da dağıtılırdı), zeytin yeşili pamuktan *Feldmütze* (arazi kepi) ve zeytin yeşili çadır bezi malzemeden mamul siperlikli *Einheitsfeldmütze* (birim arazi kepi) de bulunuyordu. Askerler Avrupa'da kullanılan çelik miğferleri kullanmaya da devam ettiler; tabii bir süre sonra bu miğferlere kum rengi kamuflajlar uygulanmaya başlandı.

Yine zeytin renkli pamuklu hafif malzemeden mamul üniforma, Avrupa işi *feldgrau* ceketle aynı stilde, yakası açık günlük ceket (*Feldbluse*) ve hepsinin üzerinde bezden kemerler bulunan üç farklı türde pantolondan ibaretti: *Lange Hosen* (uzun pantolon), bindirilmiş personel için düşünülmeyen ve uzun botlarla giyilen *Stiefelhosen* (çöl işi süvari pantolonu) ve uyluklarda biten *kurze Hosen* (şort). Çölde tek tip gömlek giyiliyordu; zeytin rengi pamuklu hafif malzemeden mamul bu gömleğin dört düğmesi (üzerine kravat da takılabiliyordu), uzun kolları, iki göğüs cebi ve apoletler için ilmekleri vardı. Soğuk çöl gecelerinde

VOLSTAD 91

AFRIKAKORPS MANŞET İŞARETLERİ

Afrika Korps'un kendine has işaretlerinden biri, manşetlere takılan "Afrikakorps" veya "Afrika" işaretleriydi. Bunların ilki, 18 Temmuz 1941'de kabul edildi ve Kuzey Afrika'da iki ay (yaralananlar için bu süre daha kısaydı) hizmetin ardından bütün personel tarafından, ceket ve kaputlarının sağ kol ucuna takılabiliyordu. Bu işaretler, bir birliğin manşet işaretlerinin bir kolordu ve Panzer ordusunun bütün mensuplarınca paylaşılmasının ender bir örneği idi; genel olarak bu işaretler daha küçük boyuttaki birliklere özgü olurdu. Aynı durum bir daha ancak savaşın ilerleyen safhalarında ve ancak birlik bir kolordu olarak yeniden teşkilatlandıktan sonra *Grossdeutschland* manşet işaretlerinde yaşanacaktı. 15 Ocak 1943'te kabul edilen "Afrika" işareti ise "Afrikakorps"u ikame ediyordu. Bu işaret bir birliğe mensubiyet ayrıcalığını işaret etmekten çok sefer nişanı gibi bir şeye dönüşmüştü. Kuzey Afrika'da altı ay hizmet görenlere tevcih edilirdi; yine yaralananlarla hastalananlarda bu süre daha da kısaydı.

askerleri sıcak tutması için koyu kahverengi yünlü kumaştan mamul, *feldgrau* muadiliyle aynı tarz kesime sahip kruvaze kaputlar dağıtılmıştı. Kaputlar içinde farklı olan tek örnek, askerleri yağmurdan koruması için zeytin rengi ağır dimi malzemeden mamul çöl tipi motosikletçi kaputuydu. Generaller ve yüksek rütbeli subaylara has kalmak kaydıyla deri kaputlar da kullanıldı. Kullanılan kunduralar arasında, taban ve burunları deriden ve üstü dize kadar zeytin yeşili bağcıklı çadır bezinden uzun botlar ve aynı malzemeden, aynı tarzda kesilmiş, fakat bilek boyunda kısa botlar da (*Schnürschuhe* veya bağcıklı kundura) bulunuyordu. *DAK* askerleri sık sık dize dek çıkan kumaş kısımları keserek uzun botlarını kısa botlara çevirirlerdi.

Askerlerin kullandığı ekipmanlar, kullanılmaya devam edilen *feldgrau* Avrupa üniformasının ekipmanlarıyla, aynı tarzda imal edilmiş çöl ekipmanlarının bir karışımı niteliğindeydi. Çöl kemeri, çöl ekipmanlarının standart ekipmanlara getirdiği değişikliklerin güzel bir örneğidir. Kuru iklimde deri kullanımından kaçınılarak deri malzemeler çadır bezi ve kahverengi-zeytin yeşili, kamış rengi-yeşil, kum rengi, taba veya açık kahverengi kalın dokuma malzemelerle ikame edilmişti. Metal parçalar da zeytin yeşiline boyalıydı. Bu şekilde çöl kemeri, ucuna *feldgrau* üniformada kullanılan standart toka takılı, 4,5 cm eninde dokuma kumaştan mamul bir ekipman oluyordu. Subayların kullanımı için yuvarlak tokalı bir kemer de dağıtılmaktaydı; fakat subaylar genellikle *feldgrau* üniformanın basit "iki çengelli" kahverengi deri kemerini kullanırdı.

Piyadelerin kullandığı en temel ekipmanlar arasında, yine çadır bezi veya dokuma kumaştan mamul, taarruz takımı tabir edilen takımların çöl için imal edilmiş türlerinin asılabileceği destek askılıkları ("Y" askı) da bulunuyordu. Tüfekçilerin kahverengi *Karabiner* 98k kütüklükleri

SOLDA: Soldan sağa, Panzer birliklerinden bir *Unteroffizier*, bir piyade *Obergefreiter*'ı ve bir Panzer *Feldwebel*'i. Ortada görülen kıdemsiz astsubay, askerlerin sevmediği tropik şapka da dâhil olmak üzere yeni dağıtılmış tropik ekipman takımlardan kullanıyor. *Feldwebel*, tepeden tırnağa tropik hizmet üniformasını giymiş; *Unteroffizier* ise daha pratik şekilde ceketsiz nizam giyinmiş ve tropik şort kullanmakta. (Ron Volstad © Osprey Publishing)

WH
261 712

vardı; MP 38/40 makineli tabanca içinse üç şarjörlü kütüklüğün çöl için imal edilmiş bir türü dağıtılmıştı. Kasatura kopçaları da ya deriden ya da zeytin yeşili dokumadan yapılırdı; çölde kullanılacak tüm kopçalara fazladan birer emniyet kayışı eklenmişti. Çölde kullanım için özel ekmek çuvalları, sırt çantaları ve el bombası çantaları da üretilmişti; fakat siper kazma edevatı, matara ve fincanların yalnızca (çadır bezi ve dokuma ya da zeytin yeşili kumaşların tercih edilmesi gibi) küçük ayrıntıları standart dağıtımdaki muadillerinden farklıydı. Yemek takımı ve gaz maskesi kabında kum rengi boya kullanımı hariç herhangi bir farklılık yoktu. Avrupa'da kullanılan kamuflajlı *Zeltbahn*'lar (çeyrek çadırlar) Kuzey Afrika'da da yaygın şekilde kullanıldı.

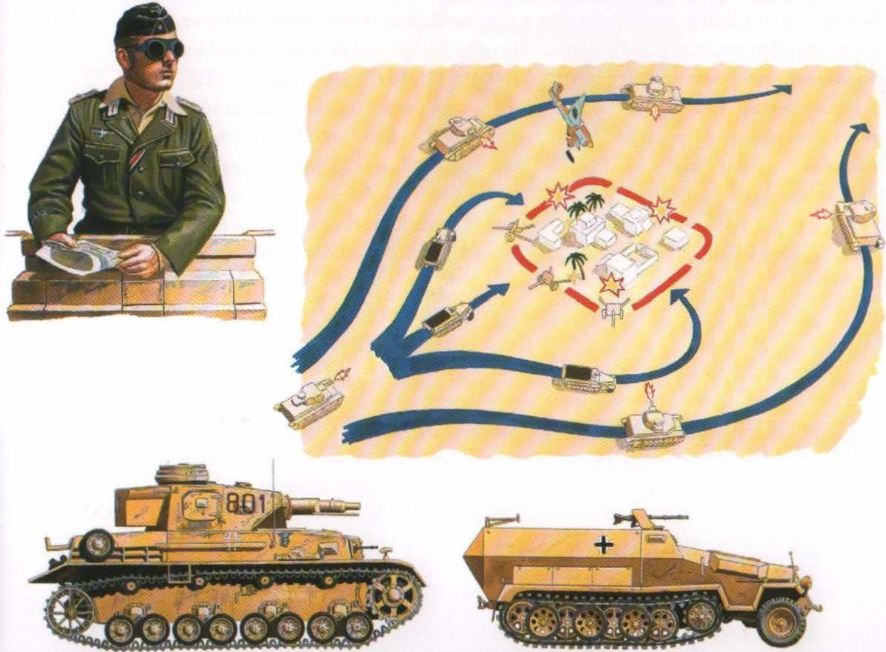
Hassaten çöl ortamında kullanılmak üzere üretilen kimi şahsi eşyalar *DAK* askerleri arasında oldukça yaygınlaşmıştı. Bu kafileden olmak üzere kumdan korunma amaçlı atkılar, (Avrupa için üretilmiş gri çeşitleri de kullanılmakla birlikte) zeytin yeşili süveterler, eldivenler ve askerler arasında bilhassa revaçta olan envai çeşit toz ve güneş gözlükleri sayılabilir. Burada, çadır bezi ve dokuma kumaş malzeme kullanılmasının çöle has ekipmanların alametifarikası olmadığını, bu malzemelerin savaşın ilerleyen safhalarında da sıkça kullanılmaya devam ettiğini not etmek gerekir. Nitekim 1942 yazında birliklerin alelacele Kuzey Afrika'ya konuşlandırılması esnasında ve daha sonra Tunus'ta *feldgrau* Avrupa üniformasının ekipmanlarının yaygın şekilde kullanıldığı da olmuştur. Alman çöl üniformaları ile ilgili en ilgi çekici meselelerden biri, bu üniformalarda farklı rütbeler arasında hiçbir ayrımın gözetilmemesidir; subayların da, astsubayların da, eratın da hiçbir temayüz olmaksızın temel üniformayı giymesi düşünülmüştür.

Alman ordu kurmayları ve üreticiler, *DAK* askerlerinin çöl üniformalarına yalnızca küçük çeşitlemeler getirmiştir. 1942'den sonra plili göğüs cepleri ve yan cepleri olmayan yeni bir ceket kabul edilirken, üretilen yeni gömleklerde apoletler için ilmekler de bulunmuyordu. Ayrıca *Feldmütze* ve *Einheitsfeldmütze*'lerin üzerinde, millî kokartın üzerinde bulunan ters V şeklindeki sutaşı ya da sınıf belirtir renkteki yamalar kaldırılmakla birlikte, subayların kullandığı gümüş rengi astar korundu. Normalde kılık kıyafet ve üniforma nizamına karşı düşünülenden daha gevşek bir yaklaşım tarzı söz konusuydu. Zaman içinde İtalyan ve İngilizlere ait üniforma parçalarının (bilhassa da İtalyanların çok rağbet gören *Sahariana* ceketlerinin) kullanımı oldukça yaygınlaştı. İngiliz üniforma parçalarının kullanımı özellikle de Haziran 1942'de Tobruk'ta büyük İngiliz depolarının ele geçirilmesi sonrasında artmıştı; İngiliz şortları Alman şortlarından daha uzun ve daha rahattı. Sefer zarfında *DAK* askerlerinin kılık kıyafet vaziyetlerinde gözle görülür bir laçkalaşma yaşandı; hatta bu durum bazı kurmaylar ile Rommel'in komuta kademesinden kimi subayların azarlarına neden oluyordu. Kısa süre içinde ileri hat birlikleri için safari şapkası kaldırıldı; fakat bu ekipman geri bölgelerde hizmet görenlerle araç personeli tarafından bir ölçüde kullanılmaya devam edecekti.

I. Dünya Savaşı öncesi ve esnasında Doğu Afrika'daki Alman sömürgelerinde edinilen bilgi ve tecrübeler temelinde geliştirilen Alman çöl üniformasının çeşitli yetersizliklerle malul olduğu kısa süre içinde anlaşıldı. Örneğin ceket giyilemeyecek kadar dar ve rahatsızdı ve pek rağbet görmüyordu. Üniforma ve keplerde kullanılan malzeme çok çabuk ağarıyor ve arazide epey fark edilir hâle geliyordu (Aynı sorun –bu durumdan farklı olarak renklerinin çok koyu olmasından kaynaklanmakla birlikte– yeni üniformalarda da görülecekti).

SOLDA: İki SdKfz 231 muhabere aracı yolda. Araçların tepesindeki telsiz antenleri açıkça seçiliyor. Muhabere araçlarının sınırlı sayıda oluşu nedeniyle Afrika birliklerinin hareketli komuta ve kontrol kabiliyetleri sık sık aksaklığa uğramıştır.

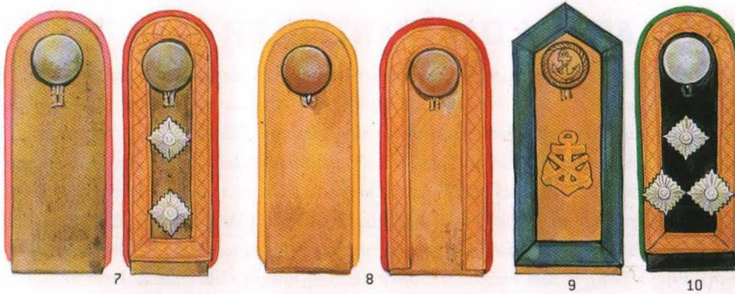
Geçen zaman ve edinilen yeni tecrübelerle birlikte vaziyet daha da kötüye gitti. Deniz suyunda yıkanan üniformalar çekiyordu; tabii imalatlarında kullanılan aşırı ağır kumaşın kayalık arazi ya da kum karşısında pek az koruma sağladığına değinmeye dahi gerek yoktu. Bu kumaş ayrıca aşırı soğuk geceler ve aşırı sıcak gündüzler karşısında da yetersizdi. 1942 itibariyle çöl işi süvari pantolonlarını kullanan kalmamıştı; aşırı kısa olan ve ancak istirahatta veya geri bölgelerde iken giyilebilen Alman şortları yerine İngiliz şortları bulabilenlerin

Panzerwaffe taktikleri, Kuzey Afrika, yak. 1942. Bu çizimde *Panzerwaffe*, düşmanın savunma mevziiyle karşılaşıyor. Hedef önce topçu ateşi ve Ju 87 Stuka bombardımanıyla "yumuşatılıyor." Tanklar hedef bölgeyi bombardımana tutmaya devam ederek klasik kıskaç harekâtı yapıyor ve nihayet bir sonraki hedefe yönelmeden evvel düşmanın tuttuğu bölgeyi çembere alıyordu. Taarruz, top ve hava bombardımanı devam etmekteyken başlardı. Yine bombardıman devam ederken zırhlı ve yarı paletli SdKfz 251'lerindeki *Panzergrenadier*'ler üç koldan saldırır ve düşman henüz patlamaların etkisi altından çıkmaya zaman bulamadan düşmanın cephe ve kanat mevzilerini vururlardı. [Velimir Vuksic © Osprey Publishing]

ise keyfine diyecek yoktu. Büyük rağbet ve takdir gören *Einheitsfeldmütze*'ler dahi hatalarla maluldü ve bazı değişikliklere muhtaçtı (Örneğin deriden mamul bir terleme bandı eklenecekti). Kaput geceleri soğuğa karşı işe yarıyordu; fakat boyu çok kısaydı ve hareketi engelliyordu. İyi ve işe yarar görünen tek parça, 1942'ye kadar farklı çeşitleri üretilmiş

YUKARIDA: Çeşitli *Afrika Korps* üniforma işaretleri. 1-6 numaralı resimler farklı kalıplardaki DAK manşet işaretleri ve bantlarının tasviridir. 7-10 numaralılarsa sırasıyla *Luftwaffe*, *Kriegsmarine* ve SS'e ait tropik apoletleri göstermektedir. (Ron Volstad © Osprey Publishing)

bağcıklı kısa botlardı ve bekleneceği (ve yukarıda belirtildiği) gibi askerler uzun botların üst kısımlarını keserek onları kısa botlara dönüştürüyordu.

Üniforma parçalarının aksine ekipmanlar, bilhassa da piyade ekipmanları yeterli ve uygundu. Bunun nedeni, *feldgrau* Avrupa üniformasıyla kullanılan ekipmanlar model alınarak üretilen çöl ekipmanlarına askerlerin aşina oluşu ve çadır bezi ve dokuma kumaş kullanımının isabetli bir tercih olmasıydı (Savaşın ilerleyen safhalarında da bu malzemeler tercih edilecekti). Gerçi ekipmanların eleştirilecek ufak tefek yanları da yok değildi; fakat bu eleştiriler, bazı ekipmanların dayanıksız bakalit parçalarıyla ilgiliydi (Örneğin matаranın fincanı). Yine ilginç noktalardan biri, *Luftwaffe* ve SS birliklerinin de kendi askerleri için çöle has üniformalar veya üniforma parçaları ürettirmesiydi; bunların hem kesimleri (SS çöl üniforması İtalyanların *Sahariana*'sı gibi imal edilmişti) hem de kumaşları daha iyiydi; fakat bu kıyafetlerin *DAK* üniformasına kıyasla fiilen oldukça az kullanıldığı da eklenmelidir.

Tank personeli üniformalarına gelince; M1934 siyah üniforma Kuzey Afrika'da kullanılabilecek gibi olmadığından, personel M1940 standart tropik üniformayı giymiştir. Fakat her üç Panzer alayının mensupları da (5., 7. ve 8. alayların mensupları; ayrıca bu alayların emrine verilmiş idari memurlar ve 287. Taarruz Top Bataryası mensupları) siyah üniformalarının klapalarından söktükleri alüminyum kuru kafaları tropik arazi ceketlerinin yakalarına tutturmuşlardı. M1940 standart tropik tank personeli kepi (aslında bu kep M1940 siperlikli tropik kepin siperliksiz hâlinden ibaretti), M1934 (2. seri) diğer rütbelerdekilerin *feldgrau* arazi kepi ile aynı tasarıma sahipti. Zeytin yeşili hafif pamuklu dimiden mamul bu kep aynı işaretlere sahipti: Kartal, gamalı haç, kokart ve (subaylar için, 8 Eylül 1942'ye dek) alüminyum tellerle biyeli, pervaz kumaşından, sınıfı gösterir renkli (Panzer sınıfının rengi pembeydi) bir şerit. Bu kep, zırhlı araç içinde kullanılması uygunsuz kaçan safari şapkasının ikamesiydi; fakat siperlikli tropik arazi kepinin gerisinde kalmıştı. Zırhlı personelden kimi askerler, yönetmeliklere aykırı olarak, M1940 subayların veya diğer rütbedekilerin Avrupa işi siyah tank personeli arazi kepini takmayı sürdürdü.

KUZEY AFRİKA'DAKİ PANZERLER

DAK tecrübesi, Libya Çölü'nde muharebe alanlarına hükmeden silahın tank olduğunu kanıtlamıştır. Tanklar Kuzey Afrika'ya gönderildiğinde hem 5. hem de 8. panzer alayları, sadece 8. Alay'ın tamamlayabileceği bir yeniden teşkilatlanma sürecinin orta yerindeydi. Bu süreç, birliklerin yeniden 5 cm'lik Kwk'lerle donatılmış tanklarla donatılmasını ve 1 Şubat 1941'de duyurulan yeni bir teşkilat şemasına geçişini de ihtiva etmekteydi. Bu yeni şemaya göre her Panzer taburu; bir karargâh bölüğü, iki hafif, bir orta Panzer bölüğü ve ayrıca eldeki tüm yedek tankları bir araya getiren bir birlikten müteşekkil olacaktı. *Stabskompanien* (karargâh bölüğü), bir *Nachrichtenzug* (muhabere takımı – iki Panzer *Befehlswagen*'i ve bir adet PzKpfw III) ve beş PzKpfw II'ye sahip bir hafif Panzer takımından oluşuyordu (5. Panzer Alayı, alay karargâhı bünyesinde bir adet ve tabur başına fazladan bir adet hafif

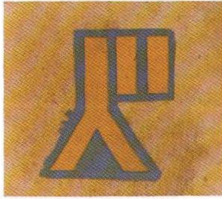
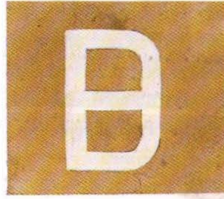
Panzer takımına sahipti). Hafif Panzer bölükleri, bir *Kompanietrupp* (bölük grubu, yani iki PzKpfw III), bir hafif Panzer takımı ve her biri beş PzKpfw III'e sahip üç hafif takımdan oluşuyordu. Orta boy Panzer bölükleri, bir bölük grubu (iki adet PzKpfw IV), bir hafif Panzer takımı ve her birinde dört PzKpfw IV olan üç takımdan oluşuyordu. Dolayısıyla kâğıt üzerinde bir alayın Panzer kuvveti, altı Panzer *Befehlswagen*, 45 (5. Panzer Alayı'nda 60) PzKpfw II, 71 PzKpfw III ve 28 PzKpfw IV'ten ibaretti.

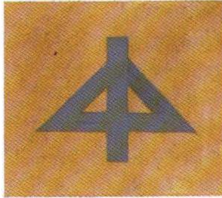
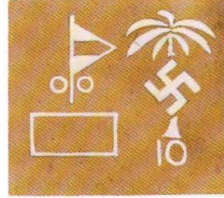
1941'de Almanların Kuzey Afrika'daki tank envanteri, hafif PzKpfw I'den "ağır" PzKpfw IV'e kadar, o dönemde kullanımda olan her eşit tanktan numuneler içeriyordu. Aslında 5.4 tonluk ağırlığı ve üzerindeki iki MG 34 ile PzKpfw I Ausf. A (Kuzey Afrika'ya gönderilen varyant), bir tanktan çok tankette sayılmalıdır. 1934-36 döneminde imal edilen bu araçlar 1939 itibariyle devirlerini kapamışlardı ve sürekli yaşadıkları motor arızaları ve aşırı ısınma sorunlarıyla, bel bağlanabilir bir araç olmaktan uzaktılar. Yine de (iş göremez hâle gelmeleri veyahut *Panzerjäger I*'lerin yedek parça kaynağı olarak değerlendirilmeleri nedeniyle) 1941 sonbaharında muharebeden çekilene dek Libya Çölü'nde ileri hat hizmetine koşuldular. Kullanılan tanklar arasında 5. ve 6. panzer alaylarının geniş ölçüde yararlandığı PzKpfw II Ausf. C de vardı. Ağırlık bakımından hafif ve zayıf zırhlı bu araçta, 20 mm'lik bir Kwk 30 L/55 ve tek bir MG 34 bulunuyordu. Nisan 1940'a dek üretilen bu araç da devrini kapamıştı ve düşman tankları ve piyadeleri karşısında hemen hemen hiçbir işe yaramıyordu. Kısa süre içinde bu tank keşif işlerine tenzil edildi; fakat yavaş bir araç olması (uygun yol koşullarında saatte ancak 40 kilometre yapabiliyordu) itibariyle PzKpfw II bu iş için de uygunsuz kalıyordu.

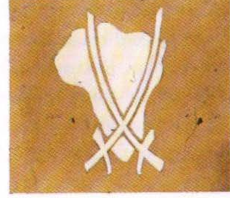
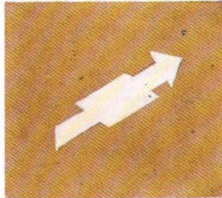
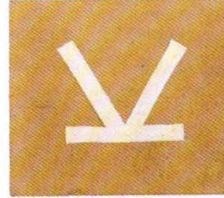
Kuzey Afrika'daki Panzer birliklerinin esas yükünü, 1940-42 döneminde Almanların ana muharebe tankı olan PzKpfw III çekti. PzKpfw III Ausf. E/F'nin ilk modellerinin Kuzey Afrika'ya gönderilip gönderilmediği kesin değildir; fakat bölgeye gönderilen bütün PzKpfw III'lerin tadil edilmiş ve yeni 50 mm'lik Kwk 38 L/42 topla donatılmış olduğu bilinmektedir. 1941'de en çok kullanılan varyant, Temmuz 1940 tarihinden beri standart teçhizat olarak 5 cm'lik toplar taşıyan PzKpfw III Ausf. G olmuştur. Bu tankın "tropikleştirilmiş" (ve "tropik" anlamına gelen *Tropen* sözcüğünün kısaltması olarak *Trop* şeklinde isimlendirilmiş) hâli, motor ve şanzımanı kum ve tozdan korumak üzere özel havalandırma ve hava/yağ filtreleme sistemlerine sahipti. Aracın ağırlığı nispeten düşük (yaklaşık 20 ton), hızıysa iyiydi (40 km/saat); fakat 30 mm (top kalkanında 37 mm) kalınlığında, yüzeyi sertleştirilmemiş çelikten mamul ön cephe zırhı pek kuvvetli sayılamazdı.

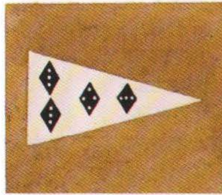
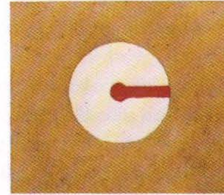
PzKpfw III'ün "ağabeyi", kısa namlulu 75 mm'lik Kwk 37 L/24'ü ile destek ateşi sağlaması için tasarlanan ve o dönem "ağır" tanklardan addedilen PzKpfw IV'tü. 1941'de, Kuzey Afrika'ya 5. ve 8. panzer alaylarıyla birlikte 40 adet PzKpfw IV Ausf. D ve E gönderildi. Ausf. E türü PzKpfw IV'lerde çoğu zaman 20-30 mm'lik ekstra gövde zırhı ve fazladan bir adet standart depo bulunuyordu. Her iki PzKpfw IV türünde de ön gövdede 30 mm ve top kalkanında da 35 mm'ye varan kalınlıkta zırh mevcuttu.

Tropik havalandırma ve filtreleme sistemlerinin geliştirilmesine karşın Alman tankları hem sıcaktan hem de kumdan muzdarip oldu. Bilhassa da kapıların kapalı tutulmak zorunda olduğu

YUKARIDA: Kuzey Afrika'da hizmet görmüş büyük birliklere ait, araçlarda kullanılan birlik işaretleri. Bu işaretler genellikle tankların eğik tabakaları ile gövdelerinin arkasına ve zırhsız araçların ön ve arka çamurluklarına beyaz veya sarı renklerde boyanırdı. (Ron Volstad © Osprey Publishing)

ve yakıt sıkıntılarından ötürü havalandırma sistemlerinin kapatıldığı muharebe zamanlarında, 45°C'ye kadar çıkan bir araç içi sıcaklık ile birlikte, tabiatıyla, tank personelinin çektiği ızdırap araçlarınınkini geçiyordu. Öte yandan optik top ekipmanları çok iyi çıkmıştı; bu ekipmanlar yüksek sıcaklıklarda da, geceleri de mükemmelen iş görüyorlardı.

Panzerlerin zırhlarının dayanıksız, taşıdıkları topların zırh delme kabiliyetlerinin ise sınırlı oluşu büyük sorunlar yaratıyordu. *Panzergranate* 39 (PzGr 39) standart zırh delici mermi atan 5 cm'lik Kwk 38; 100 metreden 54 mm, 500 metreden 46 mm, 1.000 metreden de 36 mm kalınlığında homojen zırh levhalarını delebiliyordu. Yakın mesafede daha etkili olan tungsten çekirdekli PzGr 40 kullanıldığında ise performans sırasıyla 96, 58 ve 42 mm şeklindeydi. 7.5 cm'lik Kwk 37, 100 metre mesafede en fazla 70-100 mm'lik zırhları delebiliyordu; fakat *Sprenggranate*'ler (patlayıcı mermiler) kullanıldığında daha uzak mesafelerden İngiliz tanklarına zarar verebilmekteydi.

İngilizlerin ilk Cruiser tankları 1941'de Panzerler için pek sorun yaratmamıştı. Fakat Matilda ve Valentine piyade tankları ile Crusader ve Grant (Amerikan) tankları, bilhassa da PzGr 40 mermilerinin ender bulunması ve Kwk 38'in genel başarısızlıkları nedeniyle, Almanların başına bela oldular. Panzerlerin yetersiz zırhları, bu araçların çoğunu, uzun mesafelerde dahi İngilizlerin tank topları ile tanksavar topları karşısında savunmasız hâle getiriyordu (2 funtluk İngiliz topu, 800 metre mesafeden 40 mm kalınlığında 30 derece eğimli homojen zırhı delmeye kabildi).

Libya Çölü harekâtları esnasında bir PzKpfw II tank kolu mola vermiş. Bu Panzer çeşidi 1941 sonlarında fiilen ömrünü doldurmuştu ve Müttefik ağır zırhlıları için kolay yem mahiyetindeydi. Fakat ileriki tarihlerde de keşif aracı ve hatta alev makinesi tankı olarak bir ölçüde kullanım görmüştür.

1941 Aralık'ında ilk PzKpfw III Ausf. H Kuzey Afrika'ya ulaştı. Arkasından PzKpfw III Ausf. J'nin ilk üretimleri ve PzKpfw IV Ausf. F'ler geldi (yeni PzKpfw Ausf. F de aynı dönemde ulaşmıştı). Silahları aynı kalmakla birlikte artık bu araçlar daha gelişmiş bir zırh korumasına sahiptiler. PzKpfw II Ausf. F'nin ön zırhı 30-35 mm kalınlığındaydı; PzKpfw III Ausf. H'nin 30 mm'lik standart zırhına 30 mm'lik bir levha daha eklenmişti ve Ausf. J'nin de –tıpkı PzKpfw IV Ausf. F gibi– standart ön cephe zırh levhaları 50 mm kalınlığında idi. Bu geliştirilmiş zırh vaziyeti 2 funtluk İngiliz toplarının avantajını sıfırlıyordu ve (PzKpfw III Ausf. G ile hâlihazırda denenen) daha geniş, 400 mm'lik paletlerin standartlaşması da araçların yumuşak zemindeki hareketlilik kabiliyetlerini çok daha yukarı seviyelere taşımıştı.

DAK, tanklar arası muharebeye tam anlamıyla uygun olan modern Panzer modellerini 1942 başlarından itibaren kullanabilmeye başladı. Bu kafileden olmak üzere Kuzey Afrika'ya gelen ilk tank, PzKpfw III Ausf. J'lerin son üretimleriydi. Aynı serinin ilk üretilen modellerine benzer nitelikteki bu tankta, onlardan farklı olarak, 100 metreden 67-130 mm, 500 metreden 57-72 mm ve 1.000 metreden 44-38 mm kalınlığında zırhları delebilen uzun namlulu 5 cm Kwk 39 L/60 toplardan bulunuyordu. Muharebede ilk olarak Gazala'da kullanılan bu araç, ancak 1942 Ağustos'undan sonra bol miktarda bulunmaya başladı ve hem Valentine hem Grant tanklarıyla başa çıkabiliyordu. Yeni uzun namlulu (ve 1500 metre mesafeden 72 mm'lik zırh levhalarını delebilen) 7.5 cm'lik Kwk 40 L/43 top, Amerika imalatı Sherman'larla bile başa çıkabilmekteydi. Bu top, PzKpfw IV Ausf. F'lerin tadilatında kullanıldı ve böylece bu araç PzKpfw IV Ausf. F2 adıyla anılmaya başladı. Bu tankın ilk örnekleri Haziran 1942'de Kuzey Afrika'ya getirilmişse de Ausf. F2 aynı yılın yaz sonlarına kadar nadiren görülmeye devam etti. Hem uzun namlulu PzKpfw III'ler hem de PzKpfw IV'ler *Spezial* (özel) tanklar tabir edilmekteydi ki bu tabiri İngilizler de kullanmıştır.

Tank bakım ve tamir ekipleri ile istihkâmcıların mükemmel hizmetlerine karşın mekanik arıza kaynaklı kayıplar, muharebe kayıpları ve ikmal sıkıntıları nedeniyle Almanların elindeki Panzer sayısı oldukça azalmıştı. Bu kayıplar sonucu, Eylül 1941'de girişilen yeniden teşkilatlanma hamlesi esnasında PzKpfw IV mevcutları düşürüldü. Artık bu tanklardan tabur başına on adet ayrılmıştı ve orta boy Panzer takımlarında artık ikişer bölük bulunacaktı. Bu düzenleme dışında Panzer alayının yerleşik kuvveti değişmeden kaldı. Fakat bu yeni düzenlemenin ve yeni silah tahsisatlarının, Libya Çölü muharebelerinin alametifarikası olan büyük zırhlı araçlar arası muharebe için elverişli olmadığı ortaya çıkınca düzen yine değiştirildi. Nisan 1942'de hem 5. hem de 8. panzer alaylarına katılan ve Mayıs ortalarına kadar büyük bir değişikliğe maruz kalmayan yerleşik tank kuvveti, Panzer mevcudu ve vasıflarını kayda değer şekilde artırmıştı. Hafif bölüklerdeki hafif takımlar, PzKpfw III'lerle donatılarak düz Panzer takımlarına dönüştürüldü ve böylelikle bir alayda bulunan orta boy tankların toplam sayısı 71'den 135'e çıktı. Bu artış, aynı zamanda bir Panzer taburundaki hafif bölük sayısının da üçe çıkarılması sayesinde mümkün olabilmişti. 1942 başlarında bu politikaya sıkı sıkıya riayet edildi. Aynı dönemde PzKpfw II'lerin sayısı da 45'ten 29'a düşmüştü; bu tankların ikisi de Panzer taburunun öncü takımında kullanılıyordu. Yalnızca PzKpfw IV'lerin sayısı izin verilen kuvvetin altında kalmıştı; *DAK*'ın Panzer birliklerinde

SOLDA: Bir PzKpfw III Tunus'ta bir köprüyü geçiyor. Araçların birbirleri arasında epey uzun bir mesafe bırakarak ilerlediğine dikkat ediniz. Ağır tankların bazen köprüleri yıktığı oluyordu; bu sebeple köprüleri birer birer geçmek en doğru tercihti.

bu araçtan orta boy bölük başına 14 yerine 11 adet bulunuyordu. Fakat tank kuvvetinin genelindeki artış ve yeni modellerin kullanılması, *DAK*'ın 1942 baharı ve yazı boyunca süren zaferlerinde çok önemli bir rol oynadı.

TANKSAVAR SİLAHLAR

Zırhlı araçlarla hareketli harp konseptinin o kadar üzerinde durulmasına karşın *Wehrmacht*'ın harbe girdiği andaki tanksavar becerileri çok çok kısıtlıydı. Ordu o kadar taarruz eğilimliydi ki biraz olsun savunma kokan her şeye burun bükülüyordu. 1 Nisan 1940 tarihinde *Panzerabwehr* (zırhlı savunma) birlikleri, savunmaya yönelik tabiatlarını arka plana düşürecek şekilde *Panzerjäger* (zırhlı avcısı) birlikler olarak yeniden düzenlendi. Hareketliliği artırmak için giderek tanksavar toplar paletli şasiler üzerine monte edilmeye başlandı.

Savaşın ilk yıllarında ana tanksavar top, 3.7 cm'lik Rheinmetall-Borsig PaK 35/36 idi. Her alayın üç takımdan müteşekkil tanksavar bölüğüne dokuz, her tümenin tanksavar taburuna ise yirmi yedi top verilmekteydi. Pek çok ülkenin taklitlerini ürettiği PaK 35/36, 1930'ların ortaları itibariyle mükemmel bir silahtı; gelgelelim 1940'lara gelindiğinde, ordu içindeki lakabının (*Türklopfer*: kapı çalan) da ikrar ettiği üzere bu silah ömrünü tamamlama yolundaydı. Altı kişilik bir ekip tarafından çalıştırılan bu silah orijinalinde 500 metre mesafeden 29 mm kalınlığında 30 derece homojen zırh levhalarını delebilecek bir mermi atıyordu. 1940'ların başında, bu kısıtlı zırh delici becerileri silahı hafif zırhlı araçlar dışında neredeyse işe yaramaz hâle getirmişti. *Panzergranate* 40'ların (PzGr 40; Model 40 Zırh Delici Bomba) gelişi ve akabinde, 1942 başlarında ağızdan doldurulan *Stielgranate* 41'in (Çubuk Bomba 41) geliştirilmesi de etkili olduğu menzilin hâlâ 100 metre ile sınırlı kalması hasebiyle PaK 35/36 açısından çok büyük ilerlemelere yol açmadı.

Öte yandan, 1940 sonlarında araziye sürülen 5 cm'lik PaK 38 ağır zırh karşısında çok etkili olmamakla birlikte yine de harika bir silahtı. Bir tondan daha düşük ağırlıkta ve sadece 1.1 metre yükseklikteki bu silah kavi, güvenilir, kolay kullanılır ve kolay kolay tespit edilemez nitelikteydi. Daha iyi zırh delici becerileri haiz olması itibariyle, İngilizlerin 2 funtluğundan da üstündü. 100 metre mesafeden 69 mm (PzGr 40 atıyorsa da 139 mm) kalınlığında 30 derece eğimli homojen zırh levhaları delebiliyordu. Bu performansı 500 metrede 59-72 mm'ye, 1000 metrede de 48-38 mm'ye düşüyordu. İngilizlerin Libya Çölü'ndeki zırhlı araçlarının büyük çoğunluğuyla başa çıkabilen PaK 38, temelde 90. Hafif Tümen'in birliklerince kullanılan 76.2 mm'lik PaK 36(r) ile birlikte, 1942 sonlarına kadar Almanların standart tanksavar silahı olarak hizmet gördü.

OKH, 5. Hafif Tümen Trablusgarp yoluna çıkmadan önce 39. *Panzerjäger* Taburu'na, sahip olduğu eski 37 mm'lik PaK 35/36'leri, yeni 5 cm'lik PaK 38'lerle değiştirme emri verdi; fakat sonra bu birlik, bölük başına tek bir PaK 38'e sahip bir adet takım ile bırakılmıştı. 1941 başlarında her iki Panzer tümeninde de (605. *Panzerjäger* Taburu'nun kundağı motorlu tanksavar toplarının mevcudiyetiyle kısmen hafifleyen) ciddi bir tanksavar kuvvet kısıtı bulunuyordu. Fakat kısa süre sonra hem 33. hem de 39. *panzerjäger* taburları eski PaK 35/36'larını PaK 38'lerle değiştirmeye başladılar. 1941'in Mayıs ve Eylül ayları arasında her

bir *Panzerjäger* Taburu'nda bulunan PaK 38 sayısı dokuzdan on ikiye yükseldi; 20 Eylül itibariyle iki tabur da ellerinde bulunan tüm PaK 35/36'ları diğer birliklere teslim etmiş durumdaydı; fakat 33. Tabur henüz tam kuvvetine ulaşamamıştı.

PaK 38'in geliştirilmesiyle, yine 1940'ın sonunda araziye sürülen 7.5 cm'lik PaK 40 ortaya çıktı. Tümen seviyesinde ana tanksavar top bu silah olmuştu; fakat alayların bünyesindeki tanksavar bölüklerine bu silahtan verildiği de oluyordu. Kullanılmasını aşırı zorlaştıracak kadar ağır olan bu silah yine de oldukça etkiliydi. 450 metre mesafeden standart zırh delici mühimmatla 105 mm kalınlığında, PzGr 40 ile ise 115 mm kalınlığında zırhı delebilen bu silah, dönemin çoğu tankını devre dışı bırakabiliyordu. Ele geçirilen çok sayıda 76.2 mm'lik FS-22 Sovyet topunun fişek yatağı da Almanların 7.5 cm'sine göre yeniden açılmış ve tanksavar kullanım amacıyla biraz daha değiştirilerek 7.62 cm'lik PaK 36(r)'lere dönüştürülmüştü. 3.7, 5 ve 7.5 cm'lik topların tamamı yüksek infilaklı mermi kullanıyordu.

Almanlar 1941'den itibaren –sınırlı kalmakla birlikte– Gerlich modeli iki tip namlu içi konikleştirilmiş ya da "sıkıştırılmış" toptan da faydalanmaya başladı; bunlar (2 cm'ye daraltılan) 2.8 cm'lik ve (aslında 4.5 cm'lik olup 2.94 cm'ye daraltılan) 4.2 cm'lik namlulu toplardı. 2.8 cm'lik sPzB 41, 7.92 mm'lik tanksavar tüfeklerin yerini alması düşünülen küçük, tekerlekli bir silah iken; 4.2 cm'lik PaK 41 de 3.7 cm'lik top taşıyan bir taşıyıcıya monte edilmişti. Bu silahlar, daha yüksek sürat sağlayabilmek için daha dar kalibrelere "sıkıştırılmış" özel bir mermi kullanıyordu. Hem silahların hem de mühimmatlarının üretimi pahalı geldi (Mermiler için nadir bulunan tungsten karbür çekirdekler gerekiyordu) ve 1942'de üretimleri durduruldu. Gelgelelim bu silahların zırh delici becerileri de iyiydi: 2.8 cm'lik olanı 400 metreden 60 mm, 4.2 cm'lik olanı da 450 metreden 77 mm kalınlığında zırhı delebilmişti. Yine de yüksek infilaklı mermileri kullanamayışları neticesinde bu silahların faydalılıkları sınırlı kalıyordu.

1939 yılında Almanların kullandığı tanksavar tüfekler *Panzerbüchse* (PzB) 38 ve 39'dan ibaretti. Karmaşık ve pahalı bir silah olan PzB 38'den yalnızca 1.600 numune üretilmişti; üretilen PzB 39 sayısı ise 39 bin 232'ydi. Her iki model de 7.92 mm kalibrede olup I. Dünya Savaşı'ndan kalma, 94 mm uzunluğundaki çapı daraltılmış tanksavar tüfek fişeklerini kullanıyordu (Bu fişek 100 metreden 30 mm kalınlığında zırhı delebilmekteydi). Mermi, araç içine herhangi bir zarar veremeyecek kadar küçüktü; daha büyük atımlar etrafta sekmek suretiyle farklı tank personellerine isabet edebilecekken bu mermi ilk personele isabet edip orada kalıyordu. İlk mermi örneklerinde küçük bir göz yaşartıcı gaz haznesi vardı, fakat bu da etkili olamayacak kadar küçüktü. Polonyalılardan öğrenilen bir uygulamayla daha sonra üretilen mühimmata karbürden mamul bir çekirdek yerleştirildi. Her iki tüfek de tek atımlıktı ve iki ayaklı bir taşıyıcıya monte ediliyordu. PzB 38 15.99 kilogram, PzB 39 ise 12.43 kilogram ağırlığındaydı; yani taşıması eziyetli silahlar idiler. Ele geçirilen Sovyet tüfekleri ve Solothurn s18-1100 gibi İsveç imalatı 20 mm'lik tüfeklerin yanı sıra, başka 7.92 mm kalibreli tanksavar tüfeklerin de kısıtlı ölçülerde kullanıldığı oldu. Bir tüfek bölüğünde, yedi kişilik, üç silahlı bir tanksavar kısım oluyordu; bu silahların her birinin bir takıma dağıtıldığı da görülebilmekle birlikte, genellikle ateşi yoğunlaştırabilmek amacıyla silahların bir araya getirilmesi tercih edilirdi.

Bu silahların miadını doldurduğunu fark eden Almanlar, 1943'te PzB 39'un namlusunu 600 mm kısaltıp silaha bir de bomba ateşleyici bir aparat eklemek suretiyle, bu tüfekleri *Granatbüchse* 39 (GrB 39; Model 39 El Bombası Atar Tüfek) tabir edilen tanksavar el bombası tüfeklerine dönüştürdüler. Alman mühimmat envanterinde bulunan bütün tanksavar el bombalarını atabilen bu tüfek 10.5 kilogramlık ağırlığı ile hâlâ ağır bir silahtı ve menzili de standart tüfeklerin kullandığı el bombalarının menzili ile aynıydı (150 metre). *Gewehrgranate zur Panzerbekämpfung* 40 (GG/P40; Model 1940 Zırhlılarla Muharebe için Tüfek Bombası) tıkaç tipi bir bomba atarla kullanılmaktaydı. Amerikalıların da kopyaladıkları bomba, Almanlar dip tapası kullanmalarına karşın, etkisiz bir silahtı; çok küçük bir emniyet mesafesinin ardından kullanana da etki etmeye başlıyordu. 1942'de bu tip bombalar terk edilerek 30 mm'lik kupalı fırlatma sistemine geçildi. İlk *Gewehr Panzergranate* (zıhlılar için tüfek bombası), 30 mm'lik çukur imla haklı bir mermi olup 20-30 mm civarı bir zırh delme kapasitesi ve 50-100 metrelik bir etkin menzile sahipti. 1942'de, 40 mm'lik, geniş kalibreli, 50 mm'lik zırhlı 150 metreye kadar çıkan bir menzilden delebilen yeni bir bomba getirildi. 30 ve 40 mm'lik bombalardan neredeyse 24 milyon adet üretilmişti. 1942 sonları ile 1943 sonlarında sırasıyla 46 ve 61 mm kalibrede, 80-100 metre etkin menzile sahip bombalar üretilecekti. Bunlardan 46 mm'lik olanı 70-90 mm kalınlığında zırhı, 61 mm olanı ise 100-120 mm kalınlığında zırhı delebiliyordu.

Birkaç tanksavar el bombası kısıtlı ölçüde kullanılsa da, Almanların elde kullandıkları asıl tanksavar silahı, 3 kg'lık mıknatıslı bir boşluklu imla hakkı olan *Hafthohlladung*'du (Haft-Hl 3; "tank kırıcı"). Bu amansız *Panzerknacker* (zırh kırıcı) Kasım 1942'de kabul edilmişti. Tepesi kesik bir koni şeklinde olup tapayı tutan bir kolu, tabanının etrafında da tanklara, kale toplarının kumandan kulelerine, küçük korugan kapılarına ya da kapaklarına tutturulmasını sağlayan üç çift mıknatıs bulunurdu. Bombanın ilk modellerinde sürtünmeyle ateşlenen, 4.5 saniyelik bir gecikmeli tapa bulunuyor; bombanın bu özelliği zaman zaman kullanan askerin korunak bulmasına imkân tanımıyordu. Mayıs 1943'te 7.5 saniyelik gecikme süresi olan bir tapa kullanılmaya başlandı. İnfilak maddesi 140 mm'lik zırh ya da 500 mm'lik beton malzemeyi delebiliyordu. 1942-44 döneminde yaklaşık 553 bin 900 adedi üretilen *Hafthohlladung*, Mayıs 1944'te miadını doldurmuş addedildi ve mevcut stoklar tükenene kadar kullanılmaya devam etmekle birlikte yerini *Panzerfaust*'a bıraktı (zırh yumruğu; aşağıda Dördüncü Bölüm'e bakınız).

Almanların Kuzey Afrika'da kullandığı tanksavar ve uçaksavar silahlar hakkındaki tartışmalar, dehşetle bahsedilen (ve kötü şöhretine karşın cephede çok fazla kullanılmamış) 8.8 cm'lik Flak topu etrafında toplanır. Bu topların en fazla 30-40 tanesi eşzamanlı olarak muharebe alanında konuşlandırılabilmişti; 135. Flak Alayı, Mayıs 1942'de 36 tanesine, Ağustos 1942'de ise 39 tanesine sahipti. Bu silahın şöhreti aslında büyük ölçüde amaca uygun olarak özel imal edilmiş tanksavar silahların 1941 yılında yaygın olmamasından kaynaklanmaktadır.

Savaşın ilk yıllarında kundağı motorlu tanksavar toplarına çok fazla ehemmiyet gösterilmemiştir. 4.7 cm'lik PaK (t) L/43 (sfl) auf PzKpfw I Ausf. B'leri geliştirme hamlesi, ömrünü tamamlamış görünen PzKpfw I şasilerinden faydalanma amaçlı gecikmiş bir hamle gibi görünmektedir. Mart 1940 ile Şubat 1941 arasında yalnızca 202 tane imal edilen bu

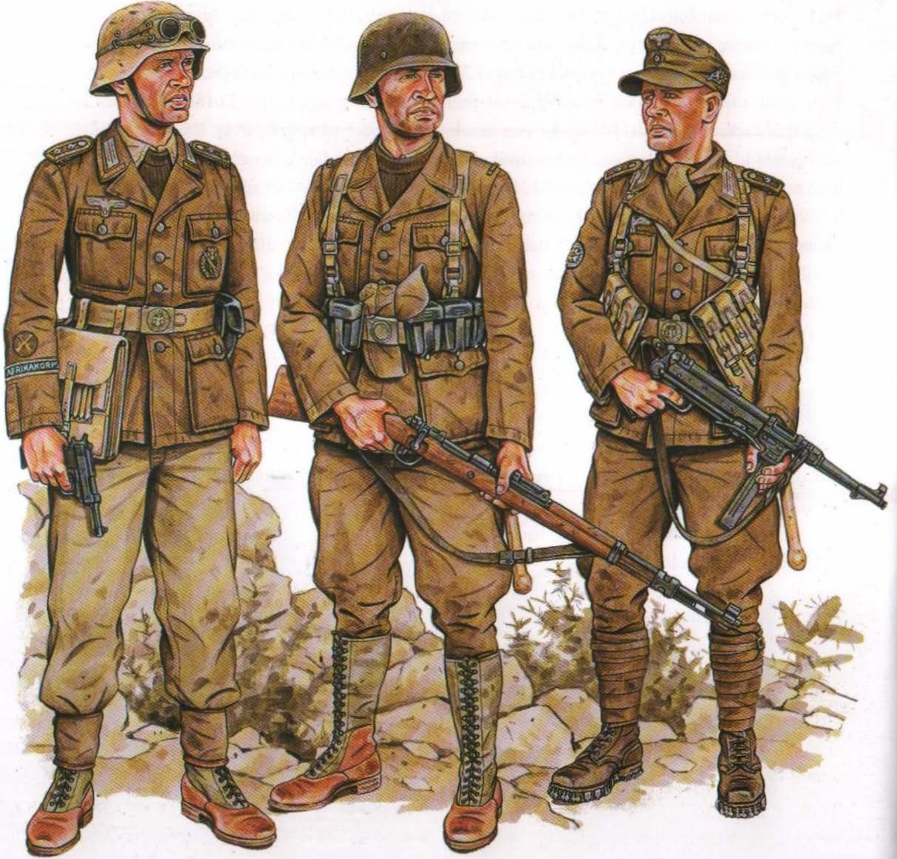
silah, 100 metreden 54 mm (PzGr 40 atıyorsa da 100 mm), 500 metreden 48/59 mm, (PzGr 40'ın etkili olmadığı) 1.000 metre menzilden de 41 mm kalınlığında 30 derece zırh levhalarını delebilen, Çekoslovak yapımı bir tanksavar top ile teçhizatlandırılmıştı. 1941 mevcudunda 27 araç bulunan 605. *Panzerjäger* Taburu'nu donatmakta kullanılan bu silah ideal çözüm olmamakla birlikte eldeki yegâne çözüm niteliğinde idi.

Muharebe alanında edinilen tecrübeler bir dizi geliştirme önerisini doğurdu. Zekice uydurulmuş bir çözüm, vadesi dolmuş tank şasileriyle, Almanların Sovyetlere girdiği aylarda düşmandan mühimmatlarıyla birlikte yığın yığın ele geçirdiği 76.2 mm'lik kuvvetli tanksavar topları bir araya getirmekti. Topların PzKpfw 38(t) şasileri üzerine monte edilmesiyle Marder III olarak da bilinen (ve uzun ve başarılı bir kundağı motorlu tanksavar topları serisinin ilk halkası olan) *Panzerjäger* 38(t) für 7.62 cm PaK 36(r) (SdKfz 139) yaratıldı. 1942'nin Nisan ve Ekim ayları arasında üretilen *Panzerjäger* 38(t), *DAK*'ın kullandığı en güçlü tanksavar silahtı. Biraz ağır ve yüksek olmakla (11 ton ağırlığında, 2.5 metre yüksekliğinde idi) birlikte, gövde ve üstyapıda 50 mm kalınlığındaki zırhı oldukça sağlamdı ve 100 metreden 98 mm (PzGr 40 ile 135 mm), 500 metreden 90/116 mm, 1.000 metreden 82/94 mm, 1.500 metreden 73/75 mm ve 2.000 metreden de 65/58 mm kalınlığında 30 derece eğimli homojen zırh levhalarını delebilen çok güçlü bir silahla donatılmıştı. Bu özellikleri *Panzerjäger* 38(t)'yi çölde tam bir "tank avcısı" yapıyordu.

Panzergrenadier kuvvetleri taşıyan bir StuG III, Tunus'ta cephe hattına doğru ilerliyor. Daha önceleri *Schützen* (tüfekçi) Alayları olarak bilinen birlikler, Temmuz 1942'de *Panzergrenadier* birlikleri adını aldı ve bu isimleri, *Blitzkrieg*'de çok merkezî bir mevki işgal eden motorize piyade konseptini yansıtmaktadır.

Gelgelelim esas mesele bu güçlü silahtan bulabilmekti; zira Temmuz 1942 ile Mayıs 1943 arasında Kuzey Afrika'ya yalnızca 66 adet *Panzerjäger* 38(t) gönderilmişti. Boşluğu doldurmak ancak başka bir uydurma çözüm geliştirmekle mümkün olabildi. Ekim 1941'in ortalarında *OKH*, 76.2 mm'lik Sovyet PaK 36(r)'leri kullanılarak *DAK* için acilen daha güçlü bir kundağı motorlu tanksavar silahın geliştirilmesi emrini verdi. Bulunan çözüm, topu, 5 tonluk yarı paletli Büssing-NAG BN9 araçlarına monte etmek suretiyle "Diana" adıyla da bilinen 7.62 cm'lik FK 36(r)'nin üretilmesi olmuştu. 3 metre

YUKARIDA: Ocak-Mayıs 1943 Tunus Seferi'nden üç asker; soldan sağa: 200. *Panzergrenadier* Alayı'ndan bir *Waffenoberfeldwebel*, Şubat 1943'te, Kassarin Geçidi'nde; 756. Dağ Alayı'ndan bir *Feldwebel*, yine Şubat 1943'te, *Longstop Hill*'de (Cebeli Ahmer) ve 961. Afrika Tüfekçi Alayı'ndan bir *Schütze*, Mart 1943'te, *Funduk*'ta (Kervansaray). Hepsi küçük değişikliklerle birlikte tropik arazi üniformasını giymekte. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

8.8 CM'LİK FLAK TOPU

Müttefikler arasında "88" adıyla tanınan 8.8 cm'lik Flak topunun çeşitli modelleri 1933-45 arası hizmet görmüştür. İlk başta hassaten uçaksavar top ("Flak", hava savunma topu anlamına gelen *Flugabwehrkanone* sözcüğünün kısaltmasıydı) olarak geliştirilmişti; fakat İspanya İç Savaşı'ndaki görevlerde topun tanksavar roldeki potansiyeli ortaya çıktı. II. Dünya Savaşı boyunca top her iki rolde de yaygın şekilde kullanıldı ve müthiş bir tank katili olarak nam saldı. Avantajları arasında hızla 360 derece döndürülerek kullanılmasına olanak sağlayan haç şeklindeki kaidesi, dakikada 15 mermi atabilmesi, 14 bin 810 metreye kadar uzayan isabet menzili ve 500 metre mesafeden 100 mm'den de kalın zırh tabakalarını delebilmesi vardı. Fakat bu özellikleri yakalayabilen Müttefik silahları da vardı; 88'i ön plana çıkaran özelliği, bol miktarda üretilmesiydi.

boyundaki bu nispeten hantal aracın ilk altı numunesi Ocak 1942'de, üç adedi de Şubat 1942'de Kuzey Afrika'ya gönderildi (Toplamda dokuz adet üretilmişti). Diana'ların Gazala'da kullanılan yedi numunesinden iyi sonuçlar alındı (28 Mayıs'ta biri 4. Zırhlı Tugayı El-Adem'de tutmayı başarmıştı) fakat kısa süre içinde sayıları azalacaktı. 605. *Panzerjäger* Taburu'nun dinlenme ve onarım için Bardiya'ya çekildiği Temmuz 1942 ortalarında yalnızca iki Diana kalmıştı; fakat Ağustos ayında üçünün hâlâ kullanımda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Az bilinen bu silahların meşhur 8.8 cm'lik Flak'lara kıyasla ne derece önem arz ettiğini tam anlamıyla anlayabilmek için, 21 Ekim 1942 tarihi itibariyle 15. Panzer Tümeni'nin elinde yalnızca sekiz Flak topunun, buna mukabil 72 PaK 38 ve 16 7.62 cm'lik kundağı motorlu *Panzerjäger* 38(t)'nin bulunduğunu nazar-ı itibara almak faydalı olabilir.

ARAÇLAR VE ZIRHLI SAVAŞ ARAÇLARI

DAK gibi motorize bir kolordu için elde motorlu araçların bulunması ve söz konusu araçların etkili araçlar olması hayati önem arz eden faktörlerdi. 1941 sonlarında bir Panzer tümeninin ortalama motorlu araç mevcudu 3 bin 500-4.000 civarındaydı. Bu araçların çoğunu (genel toplamın yaklaşık %90'ını) askerlerin ve ikmal malzemelerinin nakli için kullanılan gayri muharip tekerlekli araçlar teşkil ediyordu.

Örneğin Aralık 1941 sonlarında 21. Panzer Tümeni'nin araç mevcudu, (700'den fazlası sepetli olmak üzere) 1.000'e yakın motosiklet içeriyordu ki bu araçlar, çöl muharebesine uygun olmamalarına rağmen muharip birlikler tarafından hâlâ büyük ölçüde kullanılmaktaydı. Öte yandan tümen; karargâhta binek aracı olarak kullanılan *Kübelwagen* (Kfz 1-4 modelleri) gibi küçük makam arabalarından yaklaşık 450 adet, orta ebattaki makam arabalarından (Kfz 12 ve 17) yaklaşık 350 adet, ağır makam arabalarından (Kfz 21 ve 23) yaklaşık 15 adet, *Krupp Protze* (Kfz 69, 70 ve 81) gibi personel ulaşımında kullanılan arazi tipi hafif kamyonlardan 150'den fazla ve Kfz 31 model ambulanslardan da 52 adet olmak üzere,

yaklaşık 1.000 araca sahipti. Tümenin sayısı 1.700'ü geçen ve temel olarak topçu, hizmet ve ikmal birimleri tarafından kullanılan kamyon mevcudunun büyük çoğunluğunu ise dört tekerlekli bir araç olan Opel "Blitz" gibi orta boy kamyonlar teşkil etmekteydi. Zırhlı bir tümen olması itibariyle, bu birlikte bol miktarda yarı paletli araç da bulunuyordu; fakat bunların pek azı muharip birliklerin bünyesindeydi.

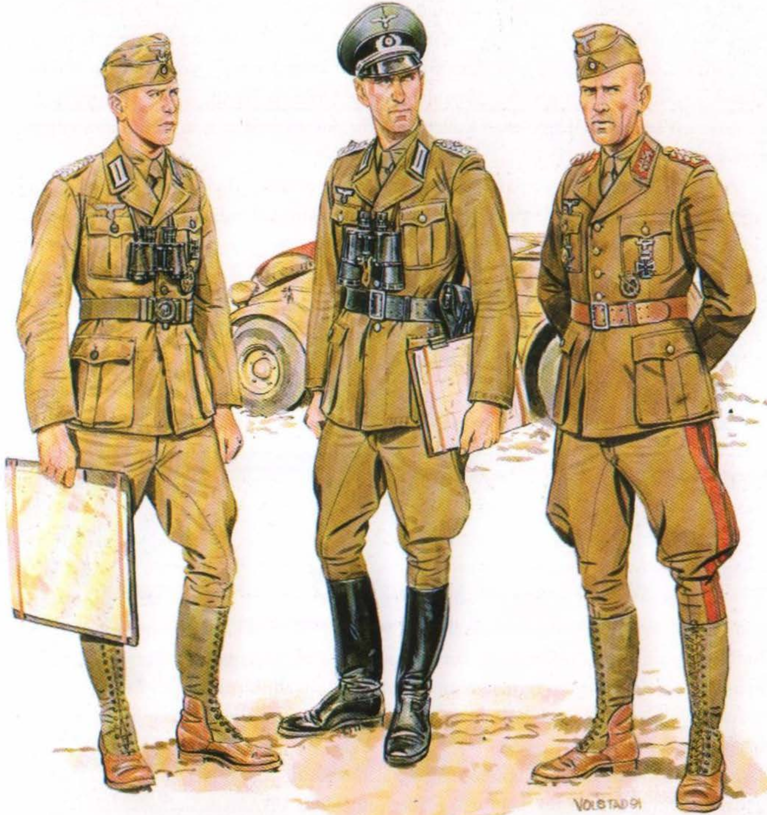
İşin aslı, *DAK* piyadelerinin yalnızca çok küçük bir kısmı *gepanzert Mannshafts Transport Wagen* (MTW) adıyla bilinen zırhlı personel taşıyıcılarına biniyordu. Örneğin, Aralık 1941 itibariyle 21. Panzer Tümeni'nin elinde yalnızca on adet SdKfz 251 model zırhlı asker taşıyıcısı vardı ve diğer yarı paletli araçlardan başka görevlerde faydalanılıyordu. SdKfz 251/6 bir makam aracı iken 251/7 bir istihkâm aracı, SdKfz 253 ise hafif zırhlı bir gözetleme aracı olarak kullanılmaktaydı. Yarı paletlilerin çoğu, topları çekmekte kullanılan çekicilerden ibaretti. Aslında birliğe tahsis edilen tekerlekli muharip araçların sayısı, tekerlekli zırhlı araçların sayısından daha fazla idi. Bu zırhlı tekerlekli araçlar arasında, temel olarak *Aufklärungs Abteilung 3* (3. Keşif Taburu) tarafından kullanılan 64 adet *Panzerspähwagen* (zırhlı araba) da bulunuyordu.

Araçlar *DAK*'ın daimî meselelerinden biriydi. En büyük sorun araç kıtlığı olmakla birlikte mevcut araçların çölde yaşadığı envai çeşit problem de önemliydi. Bu sorunlardan biri doğrudan doğruya *OKH*'den kaynaklanıyordu. Araçların farklı tipte yakıtlar kullanmasının doğuracağı sorunların önüne geçmek isteyen *OKH*, İtalyan araçlarının hangi yakıtı kullandığına bakmadan (bu araçlar dizeldi ve İtalyanların bu seçimi çok isabetli çıkmıştı), Kuzey Afrika'ya ilk başta sadece benzinli araçlar göndermiş; böylece gönderilen ilk araçların sayısı da, kalitesi de sınırlı olmuştu. Nitekim *DAK*'ın elindeki iki çekerli binek araçlarının çoğu, sivil araçlardan bozma araçlar, hatta doğrudan doğruya askeri hizmete koşulmuş düz sivil araçlardı ve bunlar çöle uyumsuz kalıyorlardı. Bunların oranı hakkında bir fikir edinmek gerekirse; 1941 yazında 15. Panzer Tümeni'nin kullandığı 1.000 kamyonun sadeye 45 tanesi dört çekerliydi. Aynı dönemde 21. Panzer Tümeni'nin *Nachschubkolonne*'sinde (ikmal kafilesi) çöl arazisine uygun kamyon sayısı yalnızca 74'tü.

Yapılı yolların yokluğu, kum, toz ve sıcaklığın yarattığı külfet, İngilizlerin araçları gibi tropik iklimde kullanım için tasarlanmayan Alman araçları üzerinde müthiş tesir sahibi idi. Kavi bir araç olan *Kübelwagen* çok seviliyordu ve –bilhassa da büyük boy uçak lastikleri takıldığında– oldukça faydalı ve güvenilir bir araç olduğu ortaya çıkmıştı. Gelgelelim geliştirilen özel filtrelere rağmen, normal motor ömrünün (60-70 bin km) beşte biri kadarlık, yani 12-14 bin kilometrelik bir motor ömrü vardı (Söz konusu filtrelerin takılmasından önce, bu ömür 5 bin kilometreye kadar düşmüştü). Buna kıyasla, çöl koşullarında bir tanka her 3 bin 500 kilometrede yeni bir motor takılması icap ediyordu ve bu sayı, tankların normal motor ömrünün yaklaşık yarısı kadardı. Makaslar da (bilhassa da aşırı kırılgan olduğu meydana çıkan özel yapım telsiz aracı SdKfz 17'ninkiler) ağır hasar alıyordu. Sonuç olarak çok sayıda araç kısa süre içinde iş göremez hâle geldi; bu da eldeki gerçek araç sayısını düşürmüştü: Ağustos 1941'de 21. Panzer Tümeni'nin ikmal kafilelerinin 315 kamyonluk kuvvet mevcudu içinde iş görür vaziyetteki kamyonların sayısı ancak 191'di; geriye kalan 124 kamyon tamirdeydi. 1942'nin Ocak ayında, tümenin 3 bin 528 araçlık kuvvet mev-

cudunun tam 2 bin 459 adedi (625 motosiklet, 565 araba, 831 kamyon, 151 çekici ve 287 zırhlı savaş aracı), yani %70'inden fazlası eksikti.

1942'de yarı paletli zırhlı araçların eksikliği de önemli bir sorun hâline geldi. Piyade birliklerine dağıtılan az sayıdaki numune de geri çekilerek makam ve muhabere araçları olarak kullanıldı. Bazıları da Fransız yapımı 25 mm'lik Hotchkiss tanksavar top monte edilmek suretiyle ilgili birliklerin tanksavar becerilerini artırıcı silahlara dönüştürüldüler. Genel olarak *DAK*'ın büyük oranda İngilizlerden ele geçirilecek araçlara bağımlı olduğunu söylemek

YUKARIDA: Soldan sağa, 33. Keşif Taburu'ndan bir *Major*, bir piyade *Oberstleutnant*'ı ve bir piyade *Generalmajor*'u. Kunduralardaki farklara dikkat ediniz: Askerlerden ikisi bağcıklı, çadır bezi ve deriden yüksek botlar giyerken; ortadaki, standart Alman çizmelerinden giymiş. [Ron Volstad © Osprey Publishing]

abartı olmaz; bu araçlardan daima bol miktarda kullanılırdı. 1942 yazı itibariyle *DAK*'ın araç envanterinin yarıya yakınını düşmandan ele geçirilen araçlar teşkil ediyordu ve bu araçlar olmasaydı, Rommel taarruzunu Mısır içlerine taşımakta çok büyük güçlükler çekerdi.

KOMUTA, KONTROL, MUHABERE VE İSTİHBARAT (C3I)

Libya Çölü gibi zor bir arazide hareketli harp açısından etkili çalışan bir C3I[5] sistemi azami önem arz etmektedir. Muharebe alanına hükmetmek için her iki taraf da pratik bir komuta sistemine, birlikler üzerinde yeterli derecede kontrole, işleyen bir muhabere ağına ve "tepenin öte yanında ne olup bittiğini gören bir bakış açısına", yani etkili bir istihbarat hizmetine ihtiyaç duymuşlardır. Almanlar Kuzey Afrika'da büyük ölçüde Avrupa'da kullandıklarına benzer C3I sistemleri kullanmışlardır; bu sistemlerin bazı unsurlarını vurgulamak gerekir.

Almanların komuta konularına yaklaşımı, (hatalı şekilde) *Auftragstaktik* (görev taktikleri) tabir edilen bir temele bina edilmiştir. Bu yaklaşım, kıdemli kumandanların astlarına sadece elde edilecek bir hedef belirttikleri "görev komutası" prensibine dayalı bir sistemdi. Bu hedefe nasıl ulaşılacağı astlara terk edilir ve astlar da kendi inisiyatiflerini ve arazi ve birlikleri hakkındaki bilgilerini kullanarak hedefe ulaştıracak yolu seçerlerdi. Bu sistem, hem hedefi hem de o hedefe ulaştıracak yolu belirten ayrıntılı ve katı emirlerin damgasını vurduğu ve Kuzey Afrika'daki İngiliz birliklerinin büyük ölçüde benimsediği "yukarıdan aşağı komuta" denen sisteme açıkça zıttı. Daha üstün görünmekle birlikte (mükemmel olmasalar dahi) iyi kalitede sahra kumandanları ve işler bir kontrol sistemi gerektirmesi hasebiyle, "görev komutası" prensibi iki ucu keskin bıçak gibiydi. Yeterli bir kontrol sistemi olmaksızın sistemin temel avantajlarından biri olan esneklik, kısa süre içinde muharebe alanını mahşer yerine çevirebilirdi. Bu nedenle kurmayların performansı çok önemliydi ve Almanların Kuzey Afrika'da görev yapan kurmay tabakasının mükemmel olduğunu söylemek abartı olmayacaktır.

Rommel'in "görev komutası" ilkesine nevi şahsına münhasır bir yaklaşımı vardı. Bu yaklaşım esasen Alman doktrininde önemli yer işgal eden başka bir prensibi vurguluyordu: Kumandanlar başı çekmeliydi. Bir kumandan ancak böyle yaparsa durumu makul bir biçimde değerlendirebilir ve beklenmedik olaylara çarçabuk reaksiyon göstermesini sağlayacak sahih arazi ve düşman bilgisini elde edebilirdi. Karşısında kendisinden üstün bir düşman bulan kumandan muharebeye farklı bir şekilde yaklaşabilir; kendisinden zayıf bir düşmanla karşılaşan kumandan ise muharebe alanında elde edeceği başarıdan tam anlamıyla faydalanabilirdi. Bunun tek kelimelik ifadesi esneklikti ve Alman kumandanlarının mükemmelleştiği ve başarılarının pek çoğunu borçlu bulundukları bir husustu bu.

Hassaten kumandanların birliklerinin başını çekmesine yardımcı olmak üzere düşünülmüş ilginç bir özellik, Kuzey Afrika'da, *DAK* karargâhının İngilizlerce istila edildiği *Crusader* Harekâtı esnasındaki tecrübeler sonucu gündeme geldiği aşikâr olan *Befehls Staf-*

SAĞDA: Bir Alman, telsiz birimi *Funk-Kraftwagen*'larından (telsiz aracı) muhabere sistemini ayarlıyor. Muhabere birimleri telsiz yayınından sorumlu olmalarının yanı sıra Müttefiklerin telsiz trafiğini ele geçirip deşifre etmeye de oldukça mesai sarf ederdi.

fel'lerin (komuta müfrezelerinin) geliştirilmesi hadisesidir. Bir ileri, bir de geri komuta kademesi kullanılması, Almanların karargâhlarında sıkça giriştiği bir uygulamaydı. Emrindeki harekât ve istihbarat subayları ile birlikte kumandan birliğinin önünde ilerlerken, kurmay heyetinin idari işler ve ikmal işleriyle ilgili mensupları arkada kalırdı. Rommel'in getirdiği yenilik; ileri kademeyi, hava saldırısı da dâhil düşman faaliyetlerinden koruma amacıyla bu kademeye eşlik edecek küçük, yüksek hareket kabiliyetine sahip ve iyi silahlanmış bir destek birliği yaratması idi.

Nisan 1942'de gerçekleşen bu gelişmeye rağmen, *DAK* subayları "birliklerinin başını çekme" prensibi yüzünden ağır bedeller ödediler. 18 Kasım 1941 ile 20 Şubat 1942 arasında 21. Panzer Tümeni'ne mensup subaylardan 47'si hayatını kaybetti, 61'i yaralandı ve 40'ı kayboldu (Öldürülen subaylar bütün ölülerin %10'una tekabül etmekteyken, yaralılar içinde subayların oranının %4, kayıplar içinde %2 seviyesinde kalması dikkate şayandır). 21 Mayıs-20 Eylül 1942 dönemine ait sayılar da benzer niteliktedir: Bu dönemde 57 subay ölmüş (ölü toplamının %7.5'i), 214 subay yaralanmış (yaralı toplamının %7.4'ü; fakat bunların 59'u hafif yaralılardı), 17 subay kaybolmuştur (kayıpların %2.4'ü). Diğer birliklerde de bu kalıp tekrarlanmıştır. 90. Afrika Hafif Tümeni'nin Kasım 1941'den 31 Mart 1942'ye kadarki zayiatı arasında 27 ölü subay (%7.6), 27 yaralı subay (%3.6) ve 86 kayıp subay (%2.3) bulunmaktadır. 20 Ekim-21 Kasım 1942 döneminde 15. Panzer Tümeni'nin subay kaybı ise 13 ölü (%7), 28 yaralı (%5.8) ve 29 kayıp (%3) şeklinde olmuştur.

Dikkat çeken bir husus, bu sayılar içinde yüksek rütbeli subayların da bulunmasıdır. 15 Ağustos 1941 tarihinde *DAK*'ın komutanlığı makamını Rommel'den devralan *Generalleutnant* Ludwig Crüwell, 29 Mayıs 1942 tarihinde bir keşif uçuşu esnasında vurularak esir alınmış; halefi *General der Panzertruppe* Walther K. Nehring, 31 Ağustos 1942 tarihinde Tobruk'ta yaralanmıştır. *DAK*'ın kumandası daha sonra kısa bir süre *Generalmajor* Von Vaerst'te kaldıktan sonra 17 Eylül 1942'den itibaren, aynı yılın 4 Kasım tarihinde El-Alameyn'de esir alınacak *General der Panzertruppe* Wilhelm von Thoma'ya geçmiştir. Tümen komutanları arasındaki kayıplar bundan da yüksekti. 5. Hafif Tümen'in ilk komutanı *Generalmajor* Johannes Streich'ın halefi *Generalmajor* Johann von Ravenstein, 29 Kasım 1941'de düşmanın eline geçti. *Generalleutnant* Karl Böttcher'in halefi, 21. Panzer Tümeni'nin en meşhur komutanı *Generalmajor* Georg von Bismarck ilk olarak 17 Temmuz 1942'de yaralandı ve birkaç gün içinde yeniden tümenin başına geçtikten sonra, 31 Ağustos 1942'de muharebe esnasında öldürüldü. 18 Eylül'de komutan olan *Generalmajor* Heinz von Randow da 21 Aralık 1942'de öldürüldü.

15. Panzer Tümeni'nin sicili de farklı değildi: bu birliğin ilk kumandanı *Generalmajor* Heinrich von Prittwitz und Gaffron 10 Nisan 1941'de öldürülmüş; halefi *Oberst* (o dönemde henüz *Generalmajor*) Hans-Karl von Esebeck de 25 Temmuz 1941'de yaralanmıştı. Görevi ondan devralan *Generalmajor* Walter Neumann-Silkow da, 6 Aralık 1941'de, tıpkı 26 Mayıs 1942 tarihinde Gazala'da yaralanacak *Generalleutnant* Gustav von Vaerst gibi yaralanmıştı. 8 Temmuz'dan itibaren kumandan olan *Generalmajor* Heinz von Randow'un talihi kısa süreliğine yaver gitmiş; tıpkı tümene geri katıldıktan sonra 11 Kasım'da hastalık

iznine ayrılan *Generalleutnant* Gustav von Vaerst gibi geri Almanya'ya nakledildiği 17 Eylül 1942'ye kadar bu komutanın başına bir iş gelmemişti. 90. Hafif Tümen'in ilk komutanı olan *Generalmajor* Max Sümmermann 10 Aralık 1941'de öldürülürken, 21 Haziran 1942'den itibaren kumandan olan Ulrich Kleeman 8 Aralık 1942'de yaralanmıştı.

Daha alt kademe birlikler arasındaki zayiat da bu şekildeydi. Kasım 1941 ile Eylül 1942 arasında 90. Hafif Tümen'e bağlı 361. *Panzergrenadier* Alayı üç farklı kumandan gördü. Bunlardan biri öldürülmüş, biri de ciddi şekilde yaralanmıştı. Aynı dönem zarfında, aynı alayın 2. Taburu dört kumandan eskitmişti. Bu kumandanların biri yaralanırken, ikisi hastalık

10. Panzer Tümeni'ne mensup; tanklar, yarı paletliler ve nakliye araçlarından müteşekkil bir kol 23 Mart 1943'te, Tunus'un El-Katar şehrine yaklaşan vadide ilerliyor. Bilahare Amerikalılarla girişilecek muharebe, Amerikan topçularının hem araçlar hem de askerler üzerindeki etkili ateşinin de etkisiyle Alman mağlubiyeti ile noktalanacak. Aynı günün sonunda 10. Panzer Tümeni'nin iş görür vaziyetteki tanklarının sayısı 26'ya inecektir. (Michael Welply © Osprey Publishing)

nedeniyle değiştirilmeye mecbur oldu. Bu husustaki en kötü sicil, 7. Bölük'e aitti: Bölüğe (vekâleten olanlar da dâhil) dokuz farklı subay kumanda etmiş; bunların üçü öldürülmüş, ikisi de muharebede kaybolmuştu.

KONTROL

Kurmay subayların işi, kumandanlarınınkine kıyasla kesinlikle daha emniyetliydi; fakat daha önemsiz değildi. Kendi birliklerini intizam içinde tutmanın yanı sıra, kumandanlarının birlikleri (ve dolayısıyla da muharebe alanları) üzerinde tam kontrol sahibi olmalarını temin etmeleri de gerekiyordu. Bu görevleri de emirleri altındaki birliklerden ve kendi istihbarat birimlerinden daimî bir rapor akışı sağlamaları ve bu raporları değerlendirerek muharebe alanındaki vaziyetin isabetli bir genel manzarasını çıkarmalarını gerektirmekteydi. Kumandanlar, bu manzarayı planlarını oluşturmakta ve nihayet emirlerini vermekte kullanıyorlardı. Kuzey Afrika'ya has sorunlardan biri, Libya Çölü gibi bomboş bir arazide hareket eden kalabalık birlikler üzerinde sıkı kontrol sağlamanın zorluğuydu. Birlikler sık sık dağılıyor veya yanlış yollara sapıyordu ve bilhassa da 1941 boyunca talimsiz subayların kendi mevzilerini gereğince kuramadıkları ortaya çıkmıştı. Bunların neticesinde kurmay subaylar vaziyetin isabetli bir manzarasını ortaya koyamıyor, kumandanlar da emirlerini vermekte zorluk çekiyorlardı. Söz konusu sorun karşısında geliştirilen çözümlerden biri daha gelişmiş talimler uygulanması, bir başkası da amaca özel oluşturulmuş küçük birliklerin kullanılmasıydı.

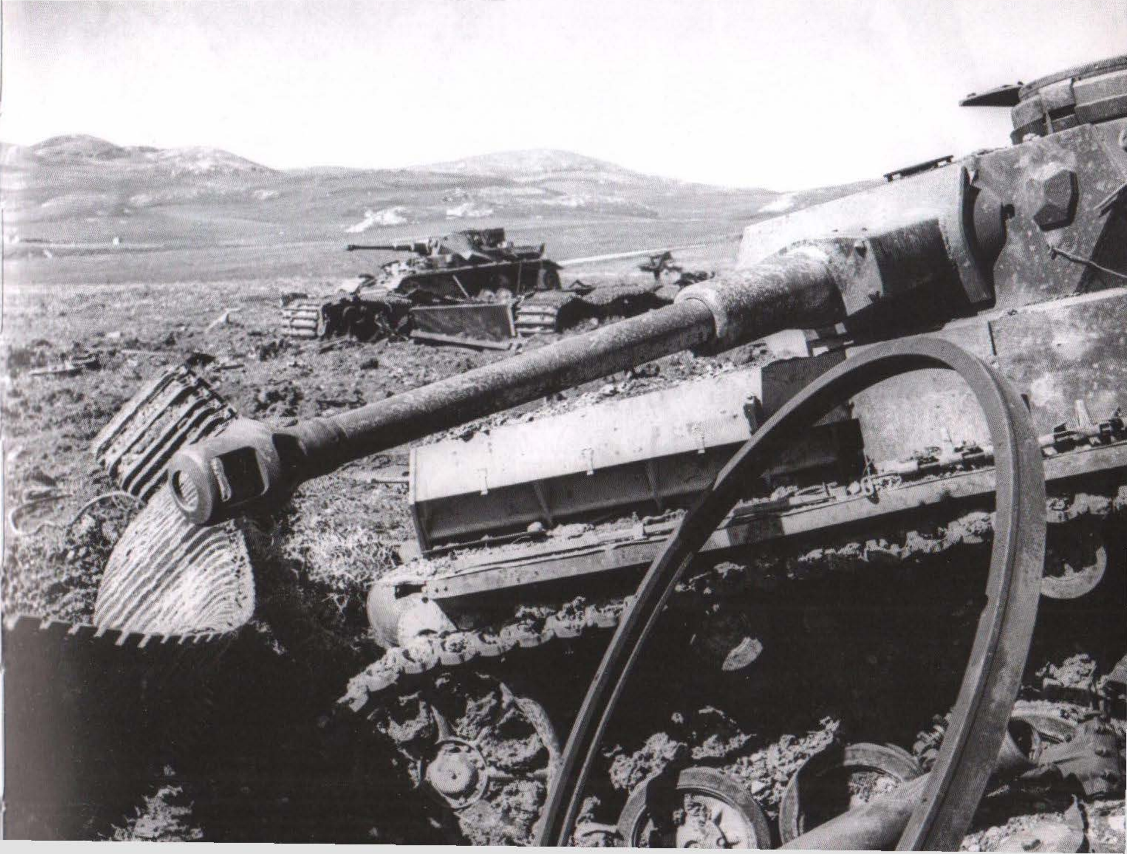
Esasında Alman ordusu, kontrol kolaylığından başlayarak pek çok avantaja sahip geçici birlikler olan *Kampfgruppe*'lerden (görev kuvvetlerinden) oldukça fazla faydalanmaktaydı. Kuzey Afrika'da da farklı bir şey olmadı; pek çok vakada görev kuvvetleri kullanılmıştı. Farklı görev kuvveti türlerine daha yakından bakıldığı vakit, bu birliklerin de genel esneklik ilkesinin hükmü altında olduğu görülür. En basit görev kuvvetleri, tek bir birliğin bünyesinden çıkarılarak oluşturulan ve daha küçük ebatta başka birimlerce desteklenen ya da desteklenmeyen gruplardı. Mayıs-Haziran 1942 döneminde, Gazala muharebeleri esnasında 90. Hafif Tümen taburlarını kumandanlarının isimleriyle anılan görev kuvvetlerine dönüştürmek suretiyle (örneğin 900. Öncü Tabur, başındaki *Hauptmann* Kube'den ilhamla *Kampfgruppe Kube* olmuştu) bunlardan çokça oluşturmuştu. Başka durumlarda, tek tek taburlar ya da alaylar daha küçük destek birlikleriyle birlikte görev kuvvetleri teşkil etmiştir. Örneğin 5 Ocak 1942'de 15. *Kradschützen* Taburu (Motosiklet Taburu); 33. *Panzerjäger* Taburu'ndan bir bölük, 33. Flak Taburu 1. Tabur'dan bir takım, 33. Öncü Panzer Taburu'ndan bir bölük, 33. Topçu Alayı'nın 2. Taburu'ndan bir batarya ve bir muharebe müfrezesi ile birleştirilerek, ismini *Oberstleutnant* Ballerstedt'ten alan *Kampfgruppe Ballerstedt* meydana getirilmiştir.

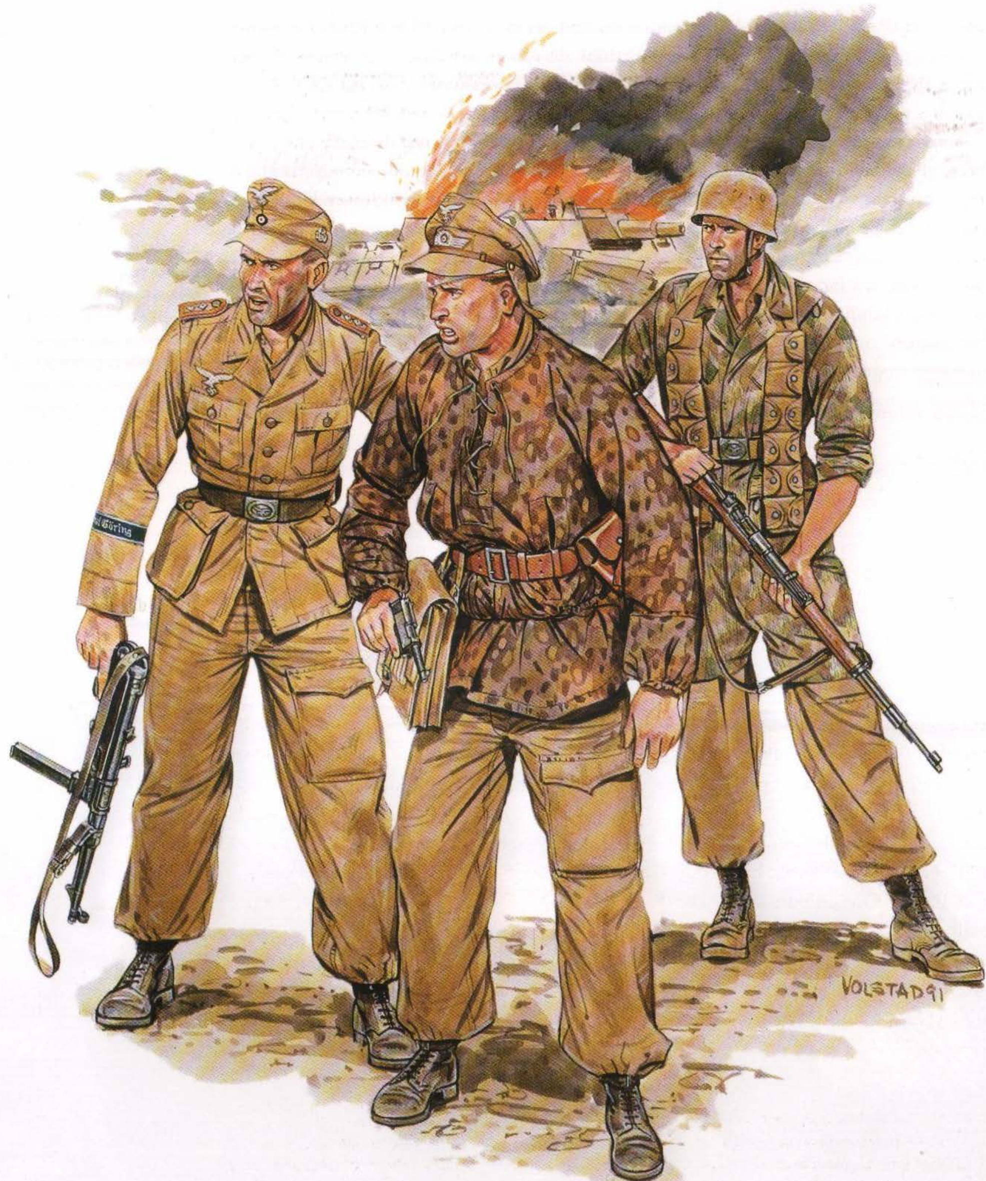
Diğer görev kuvvetleri, genellikle birtakım özel muharebe hedefleri için envai çeşit birlikten meydana getirilmeleri itibariyle, daha karmaşık yapıda oluyordu. Mart 1942 sonlarında, El-Ageyla karşısındaki Alman savunma hattının bir kısmını doldurmak

üzere 15. Panzer Tümeni bünyesinden iki farklı görev kuvveti oluşturuldu; bunlar *Aufklärungsverband Eleba* (Eleba Keşif Birliği) ile *Kampfgruppe Geissler* idiler. Her iki birlik de karargâh, piyade, tanksavar, zırhlı, topçu ve muhabere birliklerinin karışımından müteşekkildi.

Böylesi karışık görev kuvvetlerinin kullanılması, küçük birer Panzer tümeni gibi hareket edebilen dengeli birlikler doğurmuşsa da, (şaşırtıcı şekilde) bu yapılanmanın pek de tercih edilmediği not edilmelidir. Pek çok vakada, başka birliklerle takviye edilmiş tek bir alt birlikten oluşan ve gerektiği hâllerde aynı tümenden çıkma diğer görev kuvvetleriyle işbirliği yapabilecek görev kuvvetleri tercih edilmiştir. Bu sistem, her biri aşağı yukarı tek bir alt birimden ibaret olan birden fazla görev kuvvetine bölünmüş tek bir tümen dâhilinde işliyordu. 21 Kasım 1941'de, *Crusader* Harekâtı esnasında 15. Panzer Tümeni, üç farklı görev kuvvetine bölünerek üç farklı yoldan Bir Hatriye denilen mevkiye doğru ilerledi. İhtiyaç hâlinde işbirliği yapabilecek ve birbirlerini destekleyebilecek olmalarına karşın, bu görev kuvvetlerinin her biri kendine has bir iç yapıya ve

Tunus'ta Alman tankları hurdaya dönmüş vaziyette. Kuzey Afrika Cephesi Alman kuvvetlerinin ABD ordusu ile ilk temasına sahne oldu ve ilk başlardaki Kassarin Geçidi gibi küçük zaferlere karşın Rommel'in askerleri, Amerika'nın maddi kuvvetine karşı koyamadı.

Göring
VOLSTAD91

role sahipti. 8. Panzer Alayı etrafına bina edilip iki de topçu taburu katılan A Görev Kuvveti, tümen karargâhınca sevk ve idare ediliyordu ve kendine ait muhabere birimlerine sahipti. Bu birlik başı çekerken; gerekirse kendi başına savaşmaya da kabil olan ve 115. Tüfekçi Alayı etrafına kurulmuş B Görev Kuvveti, temel destek birliğiydi. Alayın *Stab 200 zbV*'si etrafına bina edilmiş C Görev Kuvveti ise piyade temelli olup diğer grupları destekleyebilecek, fakat aynı zamanda, alan ele geçirip bu alanları korunaklı hâle getirebilecek bir birlikti. 21 Kasım günü saat 12.00'de A ve B görev kuvvetleri, Bir Hatriye'ye gitmek üzere yola çıktılar; C Görev Kuvveti ise bir saat sonra yola çıktı (Tümenin geri kalanı 22 Kasım sabahı saat 3.00'te harekete geçecekti). Bu alelacele düzenlemeye, yaklaşan geceye, kötü yol koşullarına ve düşman faaliyetlerine rağmen 22 Kasım sabahı saat 7.30'da her üç görev kuvveti de sorunsuz şekilde hedeflerine varmış bulunuyordu.

MUHABERE

Muhabere hızlı ve hareketli harpte hem komuta, hem de kontrol bakımından esastır. 1941-42 döneminde Almanların sahra muhabere sistemleri ve ekipmanları Avrupa çapında en ileri seviyede olanlardı; gelgelelim Kuzey Afrika'da kimi hatalar da tecrübe edildi. Çölde hareket hâlinde bulunan birliklere daha uygun olan telsiz muhaberatının kullanılması da kendine has sorunlar yaratmıştı. Rommel'in Kasım 1941'deki meşhur "Mısır Yürüyüşü"nde olduğu gibi, kimi durumlarda telsiz ekipmanının kısa menzili temasın kopmasına neden olmaktaydı. Ayrıca telsizleri hareketli kılabilmek için de muhabere araçlarına ihtiyaç oluyordu ve bunlar da *DAK*'ta daima kıttı. Dahası, telsiz muhaberatı sıklıkla düşmanın muhabere istihbaratı tarafından engellenebiliyor veya deşifre edilebiliyordu. Öte yandan, sahra telefonları ve kablo üzerinden muhabere, telsizle iletişimin esnekliğinden yoksun olmakla birlikte, genel olarak daha iş görür ve güvenilir nitelikteydi. Yerel kablolu iletişim ağının yer yer mevcut olmamasının ve engin arazinin kullanım sorunları yarattığı Libya Çölü'nde söz konusu esneksizlik çok belirgindi. Afrika Panzer Grubu'nun muhaberatı büyük ölçüde kablo üzerinden sağlanmaya ancak 1942 başlarından itibaren başlamıştı. Gazala hattına yapılan taarruzdan hemen önce Afrika Panzer Ordusu'nun muhaberatı kabloya dayalı hâle getirildi ve bu sistem taarruz başlar başlamaz ileri taşınmaya hazırdı. Bu ordunun karargâhı pratikte muhabere sistemi aracılığıyla tüm alt birimleri ve komuta merkezlerini birbirine bağlayan dev bir santral gibi işliyordu. Bilhassa da cephe hattında bulunanlar hem kablolu hem telsiz muhabere ağlarıyla bağlanmıştı; zira taarruzla birlikte bunların kablo bağlantılarının önemli kısmını kaybedecekleri aşikârdı.

SOLDA: Kuzey Afrika Cephesi'nden üç farklı muharip; üzerindekiler, kullanılan muharebe kıyafeti çeşitlerini ve 1942-43'lerde yavaş yavaş yaygınlaşan kimi kamuflaj desenlerini ortaya koymakta. Bu askerler soldan sağa, *Hermann Göring* Panzer Alayı'ndan bir *Oberfeldwebel*, *Hermann Göring Jäger* Alayı'ndan bir *Leutnant* ve "Ramcke" *Fallschirmjäger* Tugayı'ndan bir *Jäger*. (Ron Volstad © Osprey Publishing)

Telsiz muhabere ağı büyük ölçüde iş görmekle birlikte birtakım ciddi hatalar da yok değildi. Örneğin *Luftwaffe* irtibat subayı ile yalnızca Panzer Ordusu ve *DAK* karargâhları ile 104. Topçu Komutanlığı biriminin direkt bağlantısı vardı. Fakat Afrika'daki Alman askerleri *Luftwaffe* birlikleriyle, bilhassa da Stuka yakın destek uçakları ve hava keşif birlikleriyle direkt bağlantı sahibi olmanın öneminin gayet farkında idiler. Çok başarılı olmasa da iş gören ve görsel işaretlerden oluşan bir sistem kullanılıyordu. Rommel, alay ve tümen seviyesindeki karargâhlara hizmet vermekle görevli havadan karaya telsiz muhabere takımlarından oluşan *Flieger Funk Truppe*'lerin (hava telsiz birlikleri) oluşturulmasını ancak Mart 1942'de emretti. Fakat *DAK*'ın en büyük zaaflarından biri olan uygun araç eksikliği bu kuvvetlerden yaygın şekilde faydalanmasını da engelleyecekti.

Tekerlekli muharebe araçları bilhassa da bozuk arazi koşullarında ve düşman topçusunun ateşi altında ilerlendiğinde cephe hattı hizmetine pek uygun olmuyordu. Özellikle de özel yapım Kfz 17 telsiz araçlarına makas dayanmıyordu. Paletli ve yarı paletli araçlar tercih ediliyordu; gelgelelim yukarıda da değindiğimiz gibi bu araçlardan çok yoktu ve mevcut paletli ve yarı paletli araçlar da 1942 başlarında, tümen bünyesindeki *Nachrichten Abteilungen*'de (İstihbarat Taburu) kullanılmak üzere tüfekçi bölüklerinin elinden alınmıştı. Dolayısıyla muhabere için çoğu 50 kilometre menzile sahip 20 Watt'lık bir telsiz olan *Funkgerät* 7'lerle donatılmış olmak üzere çeşitli SdKfz 250 ve 251 türleri ve aynı menzile sahip fakat 30 Watt'lık bir telsiz olan *Funkgerät* 8'lerle teçhizatlı *Panzerbefehlwagen* III SdKfz 267 ve 268'ler kullanılmaktaydı.

Kısa menzil çok ciddi bir sıkıntıydı. Muhabere ağının düzeni de öyleydi. Yalnızca karargâhların alt kademedeki birliklerle direkt teması vardı; birbirine komşu (ve örneğin birbirlerine ateş desteği vermesi gereken) alt kademe birlikler ise ancak üstleri olan karargâhlar aracılığı ile temas kurabiliyordu. Hiç de seyrek rastlanmayan ve acil temas ihtiyacının baş gösterdiği dost ateşi durumlarında işler daha da kötüleşiyordu. Çok defa, dost topçu ateşi ile mevzilerinin darmadağın edilmemesi için Alman askerlerinin miadını dolduran önceden kararlaştırılmış duman ve ateş işaretleriyle anlaşma sistemine dönmeleri gerekmişti.

İSTİHBARAT

Afrika Panzer Ordusu ile *DAK*'ın kullandığı istihbari malzemenin çoğu, hava keşfi ve muhabere istihbaratı (SIGINT) kaynaklıydı. Hava keşfi en hızlı ve en doğrudan işleyen istihbarat kaynağı idi. Bu sistemden yaygın şekilde faydalanılmaktaydı; zira bu vesileyle, en ufak bir hareketin dahi toz kaldırdığı çöl ortamında aşağı yukarı bütün hareketli araçların ve bilhassa da yürüyüş kollarının ve yığınakların tespiti mümkün oluyordu. Fakat bu sistem de hatasız değildi. Öncelikle karadan havaya telsiz bağlantısı olmadığından tespit edilen yığınakların dost askere mi, yoksa düşman askerine mi ait olduğunu ayırt etmek çok zorlaşıyordu. İkinci olarak yoğun ve yaygın kamuflaj faaliyetleri nedeniyle araçlar ancak hareket hâlindeyken tespit edilebiliyordu; dolayısıyla elde edilebilen kıymetli hava keşif bilgileri muharebe alanlarıyla sınırlı kalmaktaydı.

Alman ordusunun burada görülen Panzerler gibi araçlarının Kuzey Afrika'da çok uzun mesafeler katetmesi, lojistik sorunları kadar bakım ve onarım sorunları da yaratıyordu. Hava filtreleri kısa sürede tozla tıkanıyor, araçların yürüyen aksamı kumdan aşınıyor; bunlar da tamir ve temizliklerin sıklığını artırıyordu.

Düşmanın vaziyeti hakkında içeriden, derinlikli bir bakış açısı sağlayabilen yegâne istihbarat kaynağı, Kuzey Afrika'daki Alman kuvvetlerinin mükemmelen tatbik ettiği SIGINT faaliyetleriydi. Kıtaya intikal eden ilk muhabere istihbarat birliği, 5. Hafif Tümen'in 39. İstihbarat Taburu'nun üçüncü bölüğünün emrine verilmiş *Horchzug*, yan telsiz izleme takımıydı. Bu birim Nisan 1941 sonlarında *Oberleutnant* (o dönemde *Hauptmann*) Alfred Seebohm kumandasındaki, kendisi de bir telsiz muhabere önleme birliği olan 56. İstihbarat Taburu'nun 3. Telsiz İzleme Bölüğü bünyesine alındı. Birlik bir yıl sonra, 1942'nin Nisan ayında son olarak 621. (Motorize) Telsiz İzleme Bölüğü şeklinde adlandırılmıştı ki, kısa süre sonra, 10 Temmuz'da bölük mevcudunun çoğu İsa Tepesi'nde düşmana esir düştü.

İngilizlerin telsiz muhaberattaki lakayt tavırlarının, bilhassa da kolay deşifre edilebilen basit kodlar kullanmalarının Alman SIGINT'e çok yardımı dokunmuştur. SIGINT'in ilk başarısı neredeyse bu birlikler kıtaya adım atar atmaz gelmiş; sağladıkları malumat sayesinde Rommel, Mersa Brega'da İngilizlerin sadece artçılarının bulunduğunu öğrenmişti. Rommel Sirenayka içlerine doğru olan ilerleyişini başlattıktan sonra da istihbarat birlikleri bu artçıların geri çekildiğini ortaya çıkardılar.

Takip eden aylarda Alman SIGINT birlikleri kâh iyi kâh kötü işler çıkardılar. Rommel İngilizlerin *Savaş Baltası* Harekâtı'na verdiği reaksiyonda, harekâtın gerçek başlama tarihini ve düşmanın muharebedeki maksatlarını kendisine bildiren SIGINT'in katkılarından çok faydalanmıştı. Öte yandan Almanlar için tam bir sürpriz olan *Crusader* Harekâtı, SIGINT'in büyük başarısızlıklarından biriydi. Rommel'in 1942'nin ilk yarısında elde ettiği başarıların pek çoğu hem SIGINT faaliyetlerine hem de "iyi kaynak"tan gelen malumata (Mısır'daki Amerikan askerî ataşesinin gönderdiği deşifre edilmiş mesajlara) dayanıyordu. Seebohm'un

Kuzey Afrika'da İngilizlerin keşif taktikleri kapsamındaki bilgi toplama faaliyetleri genellikle gizliliğe dayalıydı; Almanlarsa gerekirse çarpışmaya daima hazırdı. Zırhlı araçlarının tümü, bilahare geliştirilen 2 cm'lik toplarla teçhizatlanır ve bu da İngiliz araçlarına büyük üstünlük kurmalarını sağlardı. Burada 3. Keşif Taburu'na mensup bir SdKfz 232 ile bir SdKfz 222'nin Bingazi'ye doğru ilerledikleri görülüyor. (Jim Laurier © Osprey Publishing)

Telsiz İzleme Bölüğü'nün büyük çoğunluğunun yok edildiği Temmuz 1942'de bu istihbarat kaynağının da kuruması, Rommel'in El-Alameyn'deki başarısızlıklarının önemli bir kısmının istihbarat eksikliğinden kaynaklandığına işaret etmektedir.

ÇIKARILACAK DERSLER

DAK'ın genel resmi, tıpkı 1941-42'de giriştiği seferler gibidir: Hem aydınlık hem de karanlık kısımları mevcuttur. Rommel'in harika liderliği ve Alman taktiklerinin üstünlüğü ilk dönemlerdeki başarıları (Almanların Sirenayka'ya ilk girişlerini ve Sollum-Halfaya Hattı'nı savunmalarını) mümkün kılan faktörlerdi. Öte yandan tecrübe eksikliği, harp koşullarında

eğitimlerin tam anlamıyla tamamlanamaması ve –bilhassa *DAK*'ın düşmanlarında bulunan silah ve ekipmanlara kıyasla– yetersiz kalan silah ve ekipman mevcudu, Tobruk'taki ve *Crusader* Harekâtı esnasındaki ilk yenilgilerin zeminini hazırlamıştı. Fakat edinilen tecrübeler boşa harcanmayıp 1942 boyunca pek çok değişiklik yapıldı. Tecrübeli personel ve isabeti ispatlanmış taktiklerden faydalanılarak eğitimler geliştirildi. Birlik teşkilatları (pek çok hataya da sebep olacak şekilde) değiştirildi; nitekim 1941'de Alman birlikleri, hiçbiri Libya Çölü'ne uygun olmayan üç farklı tümen mevcuduyla sonuçlanan dengesiz teşkilat yapılarından çok çekmişti. Eylül 1941'de yapılan değişiklikler faydalı olmakla birlikte ancak geçici çözüm niteliğindeydi; fakat Nisan 1941'de pek çok belirleyici yenilemeye gidildi. *DAK* bünyesindeki tümenler dengeli hâle gelmişti ve artan silah istihkakıyla birlikte yeni ve daha güçlü silahların getirilmesi bu birlikleri aşırı güçlü ve başarılı birliklere dönüştürdü. Fakat hataların tamamı düzeltilmiş de değildi: uygun motorlu araçların eksikliği ancak düşmandan bol miktarda ele

İKMAL MESELELERİ

Almanların Kuzey Afrika mağlubiyetlerinde kilit önem sahibi bir diğer konu da ikmal sorunlarıydı. Müttefik hava ve deniz taşıtlarının Akdeniz'de gemi trafiğini durdurmalarına binaen ikmal malzemelerini Akdeniz'in ötesine geçirmek bile başlı başına bir meseleydi; fakat bir de bu malzemelerin limanlardan cephe hattına ve buradaki bütün birliklere tek tek ulaştırılması gerekiyordu. Bunu becerebilenler, bilhassa da 1942 yazında İngiliz hava saldırılarına karşı açık hedef olmalarına karşın, sadece motorize ikmal kolları olmuştu. Bir tümenin bir günlük ihtiyacını hesaplamak oldukça zordur; fakat makul bir hesap, Panzer tümeni için su hariç 300-400 tondan aşağı bir sonuç vermeyecektir. Bu ihtiyaç miktarı temelde 100-200 ton kadar mühimmat ile yaklaşık 150 tonluk petrol ve diğer sıvı yakıtlardan ibaretti. Geri kalanlar ise gıda, araç yedek parçalarıyla silahlar, tıbbi ikmal malzemeleri ve askerlerle makinelere gereken diğer envai çeşit malzemeden oluşmaktaydı. Tümenler muharebe vaziyetinde olduklarında mühimmat sarfiyatı aşırı yüksekti ve stoklar birkaç günde tükenebiliyordu. Örneğin 28-30 Mayıs 1942 tarihleri arasında 21. Panzer Tümeni 2 bin 300 kadar top mermisi, 1.900 tank topu mermisi, 600 8.8 cm'lik top mermisi ve 340 tanksavar top mermisi sarf etmişti. El-Alameyn'deki son muharebenin on günü zarfında tümen 10 bin tank topu mermisi, 12 bin top mermisi, 80 bin litre su ve 260 bin litre yakıt tüketti. Yakıt da büyük bir sorundu; zira depolardan cephe hattına ilerleyen nakliye kolları da yakıt tüketiyordu. 1941'de 5. Panzer Alayı muharebenin bir gününde, bütün muharip birliklerin toplam yakıt ihtiyacının (10-12 bin litre) üçte biri civarına tekabül eden 4 bin 400 litre yakıta ihtiyaç duyuyordu. Hizmet ve ikmal birimleri de katılırsa tümenin tamamının günlük yakıt tüketimi 33 bin litreye varıyordu. Su sarfiyatı da aşırı yüksekti; 1942 ortalarında asker başına günlük üç litre su istihkakı söz konusuydu; buna araçları soğutma suları da dâhildi. Bu miktar bir de zaten oldukça düşürülmüş bir miktardı; nitekim 1941'de aynı istihkak günde 5 litreydi.

Bu itibarla lojistik konuları Libya Çölü'nde çok önemli bir rol oynuyordu. Bu mevzuun önemi, 21. Panzer Tümeni'nin giriştiği, Alam Halfa'da durmak zorunda kalan en son Alman taarruzu esnasında da açıkça ortaya çıkmıştı. Beklenenden geniş çıkan mayın tarlalarını geçerken dahi sorunlar baş ağrıtmaya başlamıştı. Ek olarak hedeflerine ulaşmaya çalışan birlikler, ilerleyişin hızını kesen ve yakıt tüketimini artıran bir kum fırtınasına rastlamışlardı. Nihayet 30 Ağustos günü akşama doğru 21. Panzer Tümeni ilerleyişine bir son verdi ve savunma için konuşlandı. Muharebeyi lojistik kazanmıştı.

geçirilen ekipman sayesinde kapatılabilmişti. Ayrıca "daha çok silah, daha az erat" prensibi üzerine bina edilmiş yeni tümen teşkilatı, silah mevcudunun daima altında kalan ateş gücü sorunuyla bir araya geldiğinde, eldeki nispeten az sayıda askerin üzerine katlanamayacakları kadar ağır bir yük binmesi ile neticelendi. Sonuç olarak Alameyn Hattı'na ulaşıldığında *DAK* yalın bir hakikatle yüzleşmek zorunda kaldı: Bu birlik haddinin çok ötelerine geçmişti.

Yine de şurası su götürmez bir hakikattir ki *DAK*'ın Mayıs 1942 döneminde kendisinden daha kuvvetli bir düşman karşısında elde ettiği göz kamaştırıcı zaferler, yalnızca birkaç ay içinde bu kuvveti kayda değer kabiliyet ve etkinlik seviyelerine taşıyan büyük bir evrimin sonuçlarıdır. Esasında, tecrübesizliği, hatalı teşkilat yapısı ve diğer bütün kusurları nedeniyle *DAK*'ın 1941'de Tobruk'u ele geçirmesi hâlinde bile taarruzunu Mısır içlerine taşıyamayacağını, en azından bu harekâtı başarıyla sonuçlandıramayacağını varsayabiliriz. Üstelik burada mevzubahis olan şey sadece bir silah ve ekipman meselesi de değildi: *DAK*'ın en parlak başarılarının bazıları, kendisinden daha üstün bir düşman karşısında alınıp, modern ve güçlü silahların bol miktarda bulunmaya başladığı dönemin öncesine tekabül etmişti. Sirenayka içlerine doğru yapılan iki giriş de kıt kaynaklarla gerçekleştirilmiş; *Brevity* ve *Savaş Baltası* Harekâtları karşısındaki müdafaalar 8.8 cm'lik Flak'ların zekice kullanımı sayesinde mümkün olmuştu ve Mayıs-Haziran 1942 zaferleri de en yeni ve en kuvvetli tanklardan müteşekkil kalabalık filolar henüz *DAK*'ın eline geçmemişken alınmıştı. Fakat işte yine aydınlıklar ve karanlıklar meselesi... Ekim 1942'de *DAK*, 1941'de olduğundan çok daha güçlü ve becerikli idi; fakat düşman faaliyetlerinin dayattığı taktikler sonucu kendi doktrinleri ile taktiklerini terk etmesi sebebiyle nihayetinde mağlup edilmiştir.

Lojistik sisteminin çöküşü, Almanların Kuzey Afrika yenilgisinin baş sorumlularından biri olmuştu. Yakıt ve mühimmat ikmalleri uzun ikmal hatları boyunca envai çeşit sorunla karşılaşıyordu ve Müttefiklerin Ekim 1942'den itibaren kaydettiği ilerleyişler, bu fotoğrafta görülen el koyulmuş kamyonlar gibi yüzlerce Alman taşıtının düşman eline geçmesine neden olmuştu.

5. Hafif Tümen'e mensup öncüler Tobruk çevresine yapılan taarruz esnasında (1 Mayıs 1941), yakınlardaki bir savunma mevziinin ateşi altındayken bir yandan da mayınları tespit etmeye çalışıyor. Avustralyalı askerlerin savunma mevzilerini özenli bir şekilde kamufle etmesi bu görevi iki kat zorlaştırıyor ve zırhlı birlikler çevre mevzileri arasından taarruza kalkmış olduğundan öncüler yeterli destekten mahrum durumda. (Jim Laurier © Osprey Publishing)

Almanların yeğ tuttuğu şekilde, bir hareket ve yarma taarruzu harbi olarak başlayan harp, sonradan Almanların kaynaklarını, insan gücünü ve lojistik kabiliyetlerini kademe kademe tüketen bir yıpratma harbine dönüşmüştür. İşin sonunda, (yenilgilerde kesinlikle önemli etkiye sahip birlikte) ne tecrübe ne de silahlar muharebe alanında zafer temin edebilmiştir.

Öyleyse, *DAK*'ın başarılarını mümkün kılan gerçek sırlar nelerdi? Kuşkusuz Rommel bunlardan biriydi. Stratejik ve taktiksel becerileri eleştiriye açık olsun olmasın; bu kumandanın; kişiliği, parlak liderliği ve değişen şartlarla başa çıkabilme kabiliyeti ile pek çok olayın kaderini belirlediği hakikati sabittir. Ayrıca emri altında çalışanların ve *DAK*'ın kıdemli ve kıdemsiz subaylarının çoğunun kayda değer becerilere ve liderlik kabiliyetine sahip olduğu da unutulmamalıdır. *DAK,* kuşkusuz bu faktörlerin birleşimi sonucu o kadar

katı, güçlü, iyi bir araya getirilmiş ve hatalarına rağmen o kadar başarılı bir muharip kuvvet olmuştur. *DAK* tarihinden çıkarılması gereken hakiki ders tartışmasız budur. Rommel'i, emrindeki kumandanları ve *DAK* eratının büyük çoğunluğunu vahşi bir ortamın ve üstün bir düşmanın üstesinden gelebilmeye kabil yapan vasıflar; zekâ, beceri, liderlik, değişen şartlarla başa çıkma ve doğru reaksiyonları gösterme kabiliyetleriydi.

BALKANLAR

Kuzey Afrika, 1941'de Alman ordusunun Akdeniz çevresinde içine çekildiği yegâne cephe değildi. 28 Ekim 1940 tarihinde Mussolini, Arnavutluk üzerinden Yunanistan'ı işgal ederek Balkanlarda yeni bir cephe açtı. Fakat Yunanların ağır hasara neden olan karşı taarruzları, İngilizlerin 31 Ekim'de Girit'i işgal etmeleri (bu işgal, Alman savaş ma-

Girit işgali esnasında, bir Ju 52 nakliye uçağından Alman paraşütçüleri ve ikmal malzemeleriyle dolu konteynerler dökülüyor. *Fallschirmjäger* paraşütleri askerlere düşüşün yönü ve yere inişle ilgili pek kontrol imkânı tanımıyordu, bunun sonucunda düzinelerce Alman askeri Girit açıklarında denize iniş yapıp boğulmuş ya da kayalık arazilere inerek yaralanmıştır.

kinesi için büyük öneme sahip Romanya petrol yataklarını tehdit altına alıyordu), Müttefiklerin 53 bin kişilik "W Kuvvetleri"ni[6] 7 Mart 1941'de Yunanistan'a çıkarmaları ve Yugoslavya'da 27 Mart'ta Müttefiklere yandaş subayların darbe yapması gibi faktörler sonucunda Hitler, Yunanistan ve Yugoslavya'nın Müttefiklere yardım etmesinin önüne geçmek üzere 27 Mart'ta *Marita* Harekâtı'nı, yani Balkanların işgali planını devreye aldı.

İşgale memur Alman kuvvetleri, dört kolordudan (LI., LII., XXXXVI. Panzer, XXXXIX. Dağ) müteşekkil 2. Ordu (*Generaloberst* Maximilian von Weichs), 12. Ordu'nun (*Generalfeldmarschall* Wilhelm List) büyük kısmı ve 1. Panzer Grubu (*Generaloberst* Von Kleist) bünyesindeki beş kolordudan (XVIII. Dağ, XXXX. Panzer, XI. ve XIV. Panzer ve XXXXI. Motorize) oluşmaktaydı. Bu kuvvetlerin toplamı; sekiz piyade, yedi Panzer, dört dağ, iki motorize, bir hafif piyade ve iki SS motorize tümeni olmak üzere yirmi dört tümen yapıyordu. Ayrıca bunlara destek olan İtalyan ve Macar birlikleri de vardı.

2. Panzer Tümeni'ne mensup askerler tedirgin hâlde Yunanistan içlerinde ilerliyorlar. Bu tümen 1935'te oluşturuldu ve Polonya, Fransa, Balkanlar, Doğu, Normandiya ve Ardenler cephelerinde savaşın sonuna dek hizmet gördü.

İşgal 6 Nisan'da başladı ve İtalyanların yanından bile geçemediği başarılarla dolu bir hikâye şeklinde gelişti. 2. Ordu 10 Nisan'da Zagreb'e, 12 Nisan'da Belgrat'a, 16 Nisan'da Saraybosna'ya ve 17 Nisan'da Dubrovnik'e ulaştı. 1. Panzer Grubu'nun XI. ve XIV. panzer kolorduları 12 Nisan'da Belgrat'ı ele geçirerek Romanya'dan ilerleyen XXXXI. Motorize Kolordu ile buluştu. Yugoslav Krallığı'nın Makedonya bölgesi XXXX. Panzer Kolordusu ve XVIII. Kolordu'nun unsurlarınca işgal edilecekti; bu kuvvetler 6 Nisan'da Ustrumca'yı, 7 Nisan'da Üsküp'ü ve 9 Nisan'da da Manastır'ı alarak güneye, Yunanistan'a yöneldiler.

YUKARIDA: Bir Panzer *Feldwebel*'ı yanına bir piyade *Obergefreiter*'ı (solda) ile bir dağ alayı *Gefreiter*'ını (sağda) almış; askerlerin tamamı Balkan Cephesi'ndeki Nisan-Mayıs 1941 aylarındaki hâlleriyle görülüyor. Tankçı, tam kitabi şeklinde olan bir arazi üniforması giymiş; üniforması, M1934 tank personeli özel üniformasının 1936'da ceketinin yakası geliştirilerek üç düğme deliği eklenmiş hâli ve birinci dereceden Demir Haç Nişanı, ikinci derece şerit ve gümüş muharebe rozeti taşımakta. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

Yugoslavların 30 tümeni Almanların taktik üstünlüğü sayesinde kolayca mağlup edilmişti. Kuzeyde kimi Sloven ve Hırvat birlikleri savaşmayı reddetmişse de güneydeki Sırp birlikleri, İtalyanların kontrolündeki Arnavutluk'a kısa süreliğine karşı taarruza kalkmışlardı. 17 Nisan tarihinde Yugoslav Yüksek Komuta kademesi teslim oldu; fakat pek çok kuvvet Milliyetçi Çetnik kuvvetlerine ve (daha sonra) komünist gerillalara katılacaktı.

Ateşli gerillalarıyla Balkanlar, Alman işgal kuvvetleri için uzun süre uğraşılan bir görev yeri oldu. Burada 1944'te Selanik sokaklarında dolaşan *Sturmgeschütz* (StuG) III Ausf. G taarruz topları görülmekte. StuG III'lerden hem piyade desteğinde, hem de tank imha edici olarak faydalanılmaktaydı.

Yunanistan'da Almanların karşısına Yunan ordusunun 1. (Epirus) ve 2. (Doğu Makedonya) orduları ile W Kuvvetleri'ne mensup askerler çıktı. 6 Nisan'da 12 Ordu'ya bağlı XXX. Kolordu, Yunanların 2. Ordu'suna rağmen Batı Trakya'ya girerek 9 Nisan'da İskeçe'yi ele geçirdi. 4 Mayıs itibariyle Ege Denizi'ndeki adalar da işgal edilmişti. 9 Nisan'da XVIII. Dağ Kolordusu, Yunanistan'ın Makedonya bölgesinde bulunan Metaksas Hattı'nı delip geçti ve ayın 19'unda Larissa'ya ulaşacak şekilde Doğu Yunanistan'da ilerledi. Bu esnada XXXX. Panzer Kolordusu Batı Yunanistan içlerinde ilerliyordu; 14 Nisan'da Kozani'yi, 20 Nisan'da da Yanya'yı alarak Yunanların çevrilmiş 1. Ordu'larını 23 Nisan'da teslim olmaya zorladı. Muzaffer Almanlar hemen sonra W Kuvvetleri'ni takip etmek üzere harekete geçtiler; 20 Nisan'da Lamia, 24 Nisan'da Termopil ve 27 Nisan'da da Atina düştü. 30 Nisan itibariyle Mora Yarımadası temizlenmiş ve W Kuvvetleri Girit'e kaçmıştı.

Almanların Girit'i işgali (*Merkür* Harekâtı) efsanevi bir olaydı ve 20 Mayıs 1941'de, *Luftwaffe*'ye bağlı 7. *Flieger* Tümeni'nin (7. Paraşüt Tümeni) adaya paraşütle inmesi ile başladı. 22 Mayıs'tan itibaren 5. Dağ Tümeni ve 6. Dağ Tümeni'ne bağlı 141. Dağ Alayı da planörlerle adaya indirildi. Adanın 41 bin 500 Müttefik müdafii gayretli bir mücadele verdiyse de 1 Haziran'da Almanlar adayı güvenli hâle getirip fiilen Balkanların tamamını ele geçirdiler. Hitler'in orduları yine büyük bir sefer zaferi elde etmişti; fakat bilhassa da Yugoslavya'da baş gösteren öfkeli partizan direnişi nedeniyle Balkanlar, savaşın son safhalarına kadar aktif muharebe alanı olarak kalmaya devam edecekti.

GİRİT VE *FALLSCHIRMJÄGER*'LER

Girit'in ele geçirilişi, bütün dünyanın 1940 seferleri esnasında dahi etrafa nam salmaya başlayan Alman hava kuvvetlerine dikkat kesilmesine neden oldu. Mayıs 1941'de Girit taarruzunun başını çeken 7. Paraşüt Tümeni tamamen gönüllülerden oluşmaktaydı. Sert, fizik kondisyon bakımından üst seviyede, iyi talimli ve her kademede mükemmel subaylar tarafından kumanda edilen bu askerler son derece disiplinli ve motive olmanın yanı sıra her fırsatta inisiyatif kullanmaları için teşvik edilmekteydi. Kendilerini –haklı olarak– seçkin bir birlik addediyorlardı.

İlk *Fallschirmjäger* (paraşütçü) taburlarını oluşturacak gönüllüler için yapılan çağrılar 1936'lara kadar uzanır. Berlin'in hemen dışında yer alan Stendal-Bostel hava üssünde bir paraşütçü talim okulu kurulmuştu. Savaşın çıktığı noktada, paraşütçü, planör ve hava ulaştırma kuvvetleri üzerindeki kontrolünü pekiştirmiş bulunan *Luftwaffe*, *Generalmajor* Kurt Student kumandasında, yine Berlin yakınlarındaki Tempelhof hava üssü merkezli bir hava tümeninin çekirdeğini oluşturabilecek kadar askere sahipti.

Hitler'in yeni paraşütçü kuvvetleri 1940'ta, Kuzey ve Batı Avrupa seferlerinde seçkin bir kuvvet olarak temayüz etmişlerdi. 1. *Fallschirmjäger* Alayı Danimarka'da Aalborg'un iki hava üssünü ve Kopenhag'daki Vordingborg Köprüsü'nü; Norveç'te faaliyet gösteren paraşütçüler de Oslo dışındaki Fornebu ve Stavanger'deki Sola hava üslerini ele geçirmişti. Seferin Hollanda ayağında 1. ve 2. *Fallschirmjäger* alayları Rotterdam'a yaklaşım yolundaki Dordrecht ve Moerdijk köprülerini ve Ockenburg, Valkenburg, Waalhaven ve Ypenburg'daki hava üslerini aldılar. En cüretkâr başarıları ise Belçika'da gelecekti: 1. *Fallschirmjäger* Alayı'ndan oluşturulma, kumandanı *Hauptmann* Walter Koch'un adıyla maruf *Sturmabteilung Koch* ("Koch" Taarruz Taburu) mensubu dört takım, müstahkem Eben Emael Kalesi ile Kanne, Veldwezelt ve Vroenhoven köprülerine planörle asker indirmek suretiyle saldırarak bu mevzileri ele geçirmişti.

Hitler yeni havacı savaşçılarının ilham verici başarılarından çok etkilenmişti. 1941'de bu kuvvetler, *Generalleutnant* Wilhelm Süssmann komutasında; üç paraşüt

alayı ile yarı müstakil bir *Luftlande Sturmregiment*'ten (hava taarruz alayı) müteşekkil ve topçu, tanksavar, makineli tüfek ve muharebe istihkâm taburlarınca desteklenen tam bir tümen boyutuna getirildiler. Paraşüt alaylarının her birinde üçer adet paraşüt taburu bulunmaktayken, hava taarruz alayında üç paraşüt taburuna ek olarak bir de planör taburu mevcuttu. Her bir paraşüt taburu ortalama 700 asker kuvvetinde olup üç piyade bölüğü, bir karargâh bölüğü, bir destek bölüğü ve bir muhabere takımından müteşekkildi. Tüm

Eli kulağında Girit işgali için *Fallschirmjäger*'ler hararetle indirme bölgelerinin haritalarını inceliyorlar. Paraşütçüleri bu bölgelere, yanlarında görülen ve savaşta hava indirme, havadan ikmal ve hatta bombardıman operasyonlarında kullanılan bir nakliye uçağı olan Junkers (Ju) 52 nakledecek.

bölük; telsiz, ağır silah, mühimmat, tıbbi malzeme ve tayın cinsinden bütün o ağır yükleriyle birlikte havadan indirilirdi. Ekipman, hafif konteynerler içinde indiriliyordu. Ne paraşütçülerin ne de konteynerlerin inişi kontrol edilebiliyordu; zira kullanılan paraşütlerin çoğu, Amerikan ve İngiliz tasarımı paraşütlerdeki gibi "askıları" olmayan, RZ16 model eski paraşütlerdendi.

Girit Harekâtı'nda, *General* Student'in, bünyesinde hem paraşütçü hem de (planörler ve Ju 52'lerle konuşlandırılan) hava indirme kuvvetleri barındıran XI. *Fliegerkorps*'una (XI. Hava Kolordusu) mensup havacı askerleri kullanılacaktı. *Merkür* Harekâtı, 20 Mayıs tarihinde, 500 nakliye uçağından oluşan bir filodan planör ve paraşütlerle indirilen askerlerle başladı. İngilizler altı aylık işgal boyunca adayı savunmakta başarısız oldular ve adanın Yeni Zelandalı I. Dünya Savaşı kahramanı *Lieutenant-General* Bernard Freyberg kumandasındaki 35 bin kişilik garnizonunun çoğu mensubu, çok kısa bir süre önce, beraberlerinde hafif silahları hariç hiçbir şey getiremeden Yunanistan'dan kaçıp gelmişti.

20 Mayıs tarihinde Girit gökleri, Alman *Fallschirmjäger*'lerin nazikçe süzülen gövdeleriyle tıka basa doluydu. Üç bin paraşütçüyle gelen ilk saldırı ana hedefi (Maleme hava üssü) ele geçirmekte başarılı olamamıştı; fakat Yeni Zelandalılar gece boyunca adanın öte ucundan çekildikten sonra, ertesi gün, Almanlar hâlâ ağır top ve havan ateşi altında olmalarına rağmen takviye kuvvet indirmeye başladılar. Harekâtın ilk günleri boyunca felakete uğrama ihtimali Almanların tepesinde öylece asılı kalmıştı. Koca birlikler yere ulaşamadan ya da henüz silahlarına el süremeden yok ediliyorlardı ve ikinci gece İngiliz

5. *GEBIRGS* TÜMENİ

Girit'te bulunan paraşütçüler, Romanya'daki Ploieşti petrol yataklarını koruyan 22. Hava İndirme Tümeni'nin yerine, *Generalmajor* Julius "Papa" Ringel'in kumandasındaki 5. *Gebirgs* (Dağ) Tümeni tarafından takviye edilecekti. Bu tümendeki askerlerin çoğu, tümen Ekim 1940'ta, Salzburg'da oluşturulmaya başlamadan evvel Hollanda-Belçika havalisinde ve Norveç'te hizmet görmüş farklı tümenlerden gelen, muharebe tecrübesini haiz gönüllülerdi. Çoğunluğu Avusturya ve Güney Almanya Alpleri'nden silah altına alınmış sert, zeki askerlerdi. Tümen büyük ölçüde alelade piyade tümeni teşkilat yapısındaydı; fakat sadece iki adet üçer taburlu *Gebirgsjäger* (dağ tüfekçi) alayına (85. ve 100. alaylar) sahipti ve bunun yanında iki topçu taburlu 95. Dağ Topçu Alayı'na ve muhabere, keşif, tanksavar ve istihkâm taburlarına ev sahipliği yapıyordu. 14 bine yakın askeri bulunan tümen, insan gücü bakımından standart piyade tümeninden daha zayıftı. Fakat Girit seferi için 6. Dağ Tümeni'nden 141. Dağ Tüfekçi Alayı ile takviye edilmişti. Taburlarının hepsinde alelusul üç tüfekçi bölüğü, karargâh bölüğü ve destek birimleri vardı. Tümende kimsenin hava indirme harbi tecrübesi olmadığından, Student'in *Fliegerkorps* XI'ine (XI. Hava Kolordusu) nakledilmeyi ne Ringel ne de emrindekiler beklemekteydi; fakat tecrübesizliklerine rağmen muharebenin sonucunda küçümsenemeyecek bir pay sahibi olmuşlardır.

1. *Fallschirmjäger* Alayı'nın 2. Taburu, 20 Mayıs 1941 öğleden sonra, Girit'teki Heraklion hava üssünün hemen batısına iniş yapmakta. Heraklion, *Oberst* Alfred Sturm komutasındaki 2. *Fallschirmjäger* Alayı'ndan bir tabur ve güçlü destek birimleri ile takviye edilmiş 1. *Fallschirmjäger* Alayı'ndan ibaret olan *Oberst* Bruno Bräuer kumandasındaki *Gruppe Ost*'un hedefiydi.

donanması destek olarak tasarlanan bir denizden çıkarma harekâtını durdurmuştu. Almanlar yine de düzenli bir takviye akışı sağlamayı başardılar ve bir hafta süren şiddetli çarpışmaların ardından Freyberg askerlerine geri çekilme ve adayı tahliye emri verdi.

Girit'in hava indirme yöntemiyle işgali bütün savaşın en görülmeye değer, en gözü kara olaylarından biriydi. *Luftwaffe* eratı, paraşütlerinin boyunduruğundan kurtulur kurtulmaz muhteşem taarruz askerlerine dönüşüp yine havadan indirilen silahları ile Müttefiklerin aşılmaz görünen savunma avantajının üstesinden gelmişlerdi. Paraşütçüler kazanmıştı; fakat bu zafer Almanlar için bedeli aşırı ağır bir zaferdi. Muharebede yüzlerce uçak tamamen tahrip edilmiş ya da hasara uğratılmıştı ve indirilen 22 bin askerin

ARKA SAYFADA: Mayıs 1941'de, Girit'e iniş yapmış Alman dağ kuvvetlerine emirleri veriliyor. 1938 ile 1945 arasında toplam on *Gebirgs* tümeni oluşturulmuştu; fakat iki tümene birden 9. *Gebirgs* Tümeni adı verilmişti ve bu tümenlerin muharip nitelikleri kesin olarak belirli değildir.

Fliegerkorps XI'in kumandanı General Kurt Student, Girit işgali esnasında kurmaylarıyla birlikte bir haritayı inceliyor. Kuvvetlerinde direnmeleri hâlinde harekât bölgelerinde yaşayan halka karşı acımasız olabilmekle birlikte Student, Hitler'in en kabiliyetli kumandanlarından biriydi.

7 bini kayıp verilmişti (Bu sayı Balkan seferinin tamamındaki zayiattan da fazlaydı). Almanlar Girit'i ele geçirdikleri için kendilerini şanslı sayıyorlardı ve kayıplar Hitler'i şoka uğratmıştı. Paraşütçülerin devrinin kapandığına hükmetti ve Malta'nın aynı şekilde işgaline yönelik planları yırtıp attı (Fakat bu işgal Alman stratejisi bakımından daha kârlı olacaktı). Hitler'in artık birkaç tümen kuvvetine ulaşan paraşüt birlikleri, bu noktadan itibaren temelde seçkin piyade alayları olarak hizmet gördüler. Kuzey Afrika, İtalya ve Doğu ve Batı cephelerinde başarılar kazandılar; fakat savaş sürüp gittikçe kayıpları arttı ve bütün *Wehrmacht* birliklerinde olduğu gibi yerlerini alan yedek askerlerin kalitesi de çarpıcı şekilde düştü.

SAĞDA: Tipik bir Alman paraşütçüsü ve ekipmanları (yak. 1940). 1) Kayışlarla astarı görülen miğfer. 2) Paraşütçünün atlayış rozeti. 3) Zeiss dürbün. 4) MP 40 SMG. 5) Deri MP 40 kütüklükleri. 6) Kalem, cetveller ve pusula için dikişli yuvalarıyla deri harita çantası. 7) Matara ve su kabı. 8) Haricî dizliklerin dış ve iç taraflarının görünüşü. 9) Luger kabı. 10) İlk seri yandan bağcıklı atlayış botları, kaydırmaz tabanları da görülmektedir. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
V.Vukšić

DIŞ GÖRÜNÜŞ VE EKİPMAN

Fallschirmjäger kıyafet ve ekipmanları kullanışlı, rahat ve 1940'ların muharebe alanlarına uygun kıyafetler olarak tasarlanmıştı. Maalesef Alman paraşütçünün kıyafetindeki en göze çarpan unsur, klapa ve apoletlerine tatbik edilen *Waffenfarbe*'si (hizmet kolu rengi) idi: Parlak altın rengi/sarı. *Hermann Göring* birliklerinin eratı beyaz giyerdi. Her iki renk de muharebe alanında korkunç derecede kullanışsızdı (Bu renkler düşman tüfekçilerinin hedeflerini belirlemelerine yardım ediyordu) ve resmî fotoğrafçıların ortalıkta dolaşmadığı zamanlarda bu renkteki üniforma unsurları sık sık çıkartılıyor ya da çamurla kapatılıyordu. *Waffenfarbe* dışında paraşütçülerin çoğunluğu, büyük oranda standart *Luftwaffe* üniformaları ve işaretlerini kullanmaktaydı.

Tepeden başlamak gerekirse: eratın *Fallschirmhelme*'leri (atlayış miğferleri), aslen kenarları kesilmiş *Wehrmacht* miğferleriydi. Bu, kısmen uçaktan atlayış esnasında rüzgârın miğferi askerin neredeyse boğulacağı kadar kaldırmasının önüne geçmek için, kısmen de bu kenarların nispeten keskin uçlarının paraşüt iplerinden birini kesmesi ihtimaline karşı alınmış bir önlemdi. İlk başta miğferler *Luftwaffe*'nin mavi-gri tonuna boyanıp bir tarafında millî renkler, diğer tarafında ise hava kuvvetleri kartalı bulunmaktaydı. Muharebe

Yaralı *Fallschirmjäger*'lerle dağ askerleri Girit'ten götürülmek üzere bir Ju 52'ye bindiriliyor. Alman ordusunda tıbbi tedavi hizmetleri, her bir bölüğü cephe hattının hemen gerisinde bir sahra hastanesi işleten *Armee Sanitätsabteilung*'ların (Ordu Sıhhiye Taburları) sorumluluğundaydı. Yaraları cerrahi müdahale gerektiren askerler ise hatların daha da gerisinde bulunan genel hastanelere nakledilirdi.

tecrübeleri ışığında bir süre sonra miğferler tekrar yeşile (ya da Kuzey Afrika ve İtalya'da mat sarıya) boyandı ve işaretler de kaldırıldı. Kışın ise miğferler bahar olduğunda çıkartılması kolay olduğundan sadece kireçle boyanıyordu. Savaş ilerledikçe kamuflaj bezinden farklı farklı miğfer kılıfları dağıtılmaya başlandı. Askerler, kesilmiş fanila parçaları veya kümes telleri kullanarak içine mevsime göre yapraklar sıkıştırdıkları dikkat dağıtıcı kalıplar da yapıyordu. 1941 sonrasında paraşütçülerin hakiki havacı askerler olmaktan çıkarılması sonucu, büyük sıra numaralı birliklerde askerler giderek standart kara ordusu miğferlerinden takmaya başladı.

Fallschirmjäger'lerin kullandığı diğer başlıklar; yan kep, siperlikli arazi kepi ve iki tarzda (mavi-gri ya da tropik taba renkli) siperlikli subay kepi gibi standart *Luftwaffe* dağıtımı eşyalardı. Kışın, bilhassa da Rusya'da erata kar maskesi benzeri, başlarını ve boyunlarını kapatan boru şeklindeki uzun yün başlıklardan dağıtılırdı. Dağ birliklerinin kullandığı kulak uzantıları olan kürklü ve şık siperlikli kep de kısa süreliğine sahne almakla birlikte, fotoğrafların işaret ettiği üzere, *Fallschirmtruppen* arasında yaygın şekilde kullanılmamıştır. Afrika ve Akdeniz cephelerinde takanın *Fallschirmjäger* subayı olduğuna delalet eden bir başlık; Meyer kepi denilen rahat, hafif, gevşek, hava dolaşımlı tasarımı ve güneşe karşı enseyi korumaya yarayan çıkarılabilir ense uzantıları olan başlıktı.

Keten iç çamaşırlar, yün çoraplar, eşofman takımları, kışla hizmeti tulumları ve beyaz (resmigeçit), mavi-gri veya taba renk gömlekler bütün rütbeler için standart şekildeydi ve diğer *Luftwaffe* personeline dağıtılan malzemelerden farksızdı. Kuzey Afrika'da ve daha sonrasında *Fallschirmjäger*'lerin alametifarikası olmuş bir parça, parlak renkli fular ya da ipek atkı idi. Bazı alaylar, kendilerine has üniforma renkleri dahi belirlemişti; örneğin 5. *Fallschirmjäger* Alayı'nınkiler puantiyeli koyu maviydi.

Ceketler de standart *Luftwaffe* dağıtımı ceketlerdi: Beli dar *Fliegerbluse* (uçuş ceketi) veya dört cepli *Tuchrock* (hizmet ceketi). Fotoğraflardan, bunların yalnızca ikincisinin taba renkli malzemeden mamul olanlarının dağıtıldığı anlaşılmaktadır.

Ceketler belden kemerliydi ve normalde tüm rütbeler, kılıfı içinde bir bel tabancası takıyordu. Paraşütçüler ceketlerinin üzerine, çadır bezinden ve daha sonraları da balıksırtı dokuma kumaştan mamul, kıyafet ve ekipmanın uçağın parçalarına takılmasını ya da paraşüt açma ânında paraşütün iplerine dolaşmasını engellemek üzere tasarlanmış pratik bir giyecek olan *Fallschirmkittel*'lerden (atlayış önlüğü) giyerdi. Fakat bacak parçalarının kısalığından ötürü ilk seri atlayış önlüklerini giyip çıkarmak zordu. Paraşütçünün bacaklarını bu parçalara geçirmesi, giysiyi omzuna kadar çekmesi ve kol parçalarıyla uğraşıp ön tarafını düğmelemesi gerekiyordu. Yere indiğinde de kendisini paraşüt kolanından kurtardıktan sonra atlayış önlüğünü beline kadar indirip ekipman kemerini çözmesi ve önlüğün altından geri bağlaması gerekiyordu. Fakat iş daha bitmiyordu: Kendisini kurtarabilmek için önlüğünü tekrardan çıkarması ya da en azından dizlerine kadar indirmesi şarttı. Bu ilk seri atlayış önlüklerinin cep sayıları birbirinden biraz farklı olabilmekteydi ve renkleri de soluk yeşil ya da gri idi.

1940 tarihi itibariyle ikinci seri önlüklerin çıkmasına karşın bu tarihteki seferlere katılan askerlerin çoğu bu ilk seri önlüklerden kullanmıştı. İkinci seri atlayış önlükleri daha kullanışlı bir tasarıma sahipti; birinci serideki bacak parçaları iptal edilmişti ve ön taraf

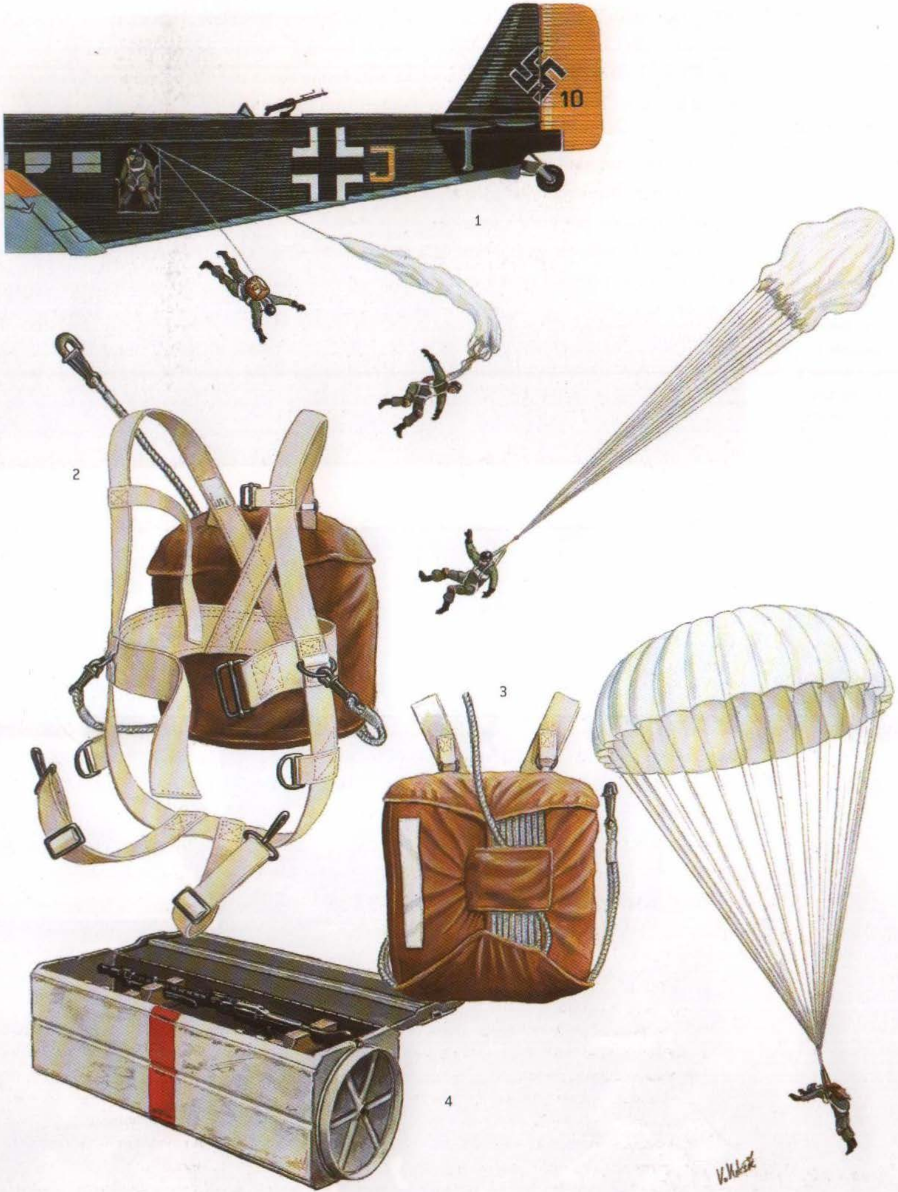
7. Hava İndirme Tümeni'nin askerleri Girit'te. Burada iki farklı SMG'nin görüldüğüne dikkat ediniz: Sol öndeki asker İsviçre-Avusturya yapımı bir Steyr-Solothurn MP 34 tutarken, arkasındaki asker daha modern MP 40'a sahip.

boydan boya düğmeleniyordu. Atlayışta giysinin aşağı yarısı, önceki bacak parçalarının işini görmek ve asker düşerken tüm önlüğün şişmesini önlemek üzere uylukların etrafına düğmelenirdi. Yeni seri atlayış önlüklerinde ayrıca ikişer adet göğüs ve bacak cebi bulunuyordu ve bu giysiler yeşil ya da taba/kahverengi parçalı kamuflaj desenliydi. Bu giysinin Girit Harekâtı'ndan sonra gelen (fakat "üçüncü seri" şeklinde adlandırılmayan) bir çeşidi, daha basit, kahverengimsi su kamuflajı desenlerinde üretilip, bu malzemeden muharebe pantolonları da çıkarılmıştı.

Son olarak, paraşütçü birliklerinin neredeyse devre dışı bırakılmasıyla 1942'lerden sonra, *Fallschirmtruppen*'lere (bilhassa da yüksek sıra numarasına sahip birliklere mensup olanlara) giderek *Luftwaffe* arazi birliklerine dağıtılan suni ipek-pamuk karışımı malzemeden mamul, parçalı kamuflaj desenli, tek sıra düğmeli *Kampfjacke*'ler (muharebe ceketi) dağıtılmaya başlandı. Taba renkte atlayış önlüklerinin üretildiğine dair kanıtlar çok kuvvetli değildir; kimi subaylar kendi imkânlarıyla bunlardan yaptırmış olabilirler. Fakat 1943 mütarekesinden sonra İtalyan kamuflajı desenli malzemeden atlayış önlükleri dikildiği vakidir. Nişan ve madalyalara

SAĞDA: Çizimin ana kısmı (1) bir *Fallschirmjäger*'in Ju 52'den atladıktan sonraki seyrini gösteriyor. Sabit iplerini uçaktaki çengel kablosuna kancaladıktan sonra askerler gelecek emirle birlikte ayaklarını sürükleyerek ilerleyip uçak kapısında tutunurlardı. "Atla!" emrinden sonra devrilmeyi ve belki de sabit iplerinin takılmasını önlemek için el ve kolları açık vaziyette ileri atılırlardı. Bu şekilde durmaları, paraşüt açıldığında meydana gelen şoku da azaltırdı – açılış ânında askerler neredeyse yatay hâle gelene kadar geriye doğru çekilirlerdi. Birkaç saniye sallandıktan sonra paraşüt sabit hâle gelir ve askerler dikey doğrultuda (ya da rüzgârın kuvvetine bağlı olarak neredeyse dikey doğrultuda) düşmeye başlardı. Ne RZ1'de (2 ve 3) ne de RZ16'da İngiliz ve Amerikan paraşütlerinde bulunan "askı"lar bulunuyordu; bunun yerine kürek kemiklerinin arkasında birleşen iki halat vardı. Bu kullanışsız düzenleme iniş kontrolünü imkânsız hâle getirdiğinden askerler yere inene dek hiçbir şey yapamadan öylece beklerdi. Yere indikten sonra ise çizimde gösterilen ikmal konteynerlerini bulup içindekileri alabilirlerdi. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

10
1
2
3
4
V.Vokoun

müsaade edildiği resmigeçit hâlleri dışında bu atlayış önlükleri ile muharebe ceketlerinin üzerine, işaret olarak sadece göğüse takılan *Luftwaffe* kartalı ve yenlere takılan bez rütbe işaretleri işlenirdi. Rusya'da geçen felaketvâri kıştan sonra dağıtılan özel kıyafetler arasında, en az iki farklı kalıba sahip, beyaz ve fare grisi renkte ve iki taraflı giyilebilen kapitone ceket ve pantolonlar da vardı. Bu giysiler *Falschirmtruppen*'e aşırı olumsuz hava koşullarında, standart kruvaze kaputa kıyasla daha fazla hareket serbestisi tanımak için tasarlanmıştı; fakat hiçbir zaman bunlardan yeterli sayıda olmuyordu. Kaputun asla atlayış önlüğünün üzerine giyilmediğini de not etmek gerekir.

Savaşın büyük bir kısmı boyunca *Fallschirmtruppen*, atlayış önlüklerinden bir kademe daha koyu bir gri-yeşil renkli malzemeden mamul muharebe pantolonları giydiler. *Hosen* denilen bu pantolonlar rahatlık ve hareket kolaylığı kaygısıyla biraz geniş kesim tasarlanmış olup bilekte bantlarla yapıştırılıyordu. Bu pantolonların iki yan cebi, iki kalça cebi ve kemer kısmının hemen altında bir de saat cebi vardı ve giyenin tercihine göre askılıklar ya da kemerle yukarıda tutuluyorlardı. Bu pantolonların kendine has özelliklerinden biri de saçma sapan paraşüt tasarımının neden olduğu öne doğru hızlı düşüş karşısında dizleri korumak üzere tasarlanan ve pantolon dizlerinin dış tarafındaki deliklerden çekilerek kullanılan

Girit'te iki bina arasında çarpışmaya küçük bir ara vermiş *Fallschirmjäger*'ler. Almanların toplam 22 bin askerinin 3 bin 250'si ölmüş, 3 bin 400'ü ise yaralanmıştı. Gerçi zafer Almanların olmuştu; fakat bu sayılar Müttefiklerin zayiatından fazlaydı.

Girit'te çarpışma hâlindeki bir *Fallschirmjäger*'i resmeden dramatik bir fotoğraf. Askerlerden biri, bir köşe başından MP 40'ıyla perdeleme ateşi açmakta; manganın diğer mensupları ise ilerlemeye hazırlanıyor.

yastık pamuğu dolgulu çadır bezi dizliklerdi. Fakat bu sistemin de etkisiz olduğu görülerek bir süre sonra dizlikler dışarıdan takılıp tutturulmaya başlandı. Hareket serbestisi bakımından her iki dizlik türü de yere inildikten sonra hemen atılırdı.

Fallschirmjäger pantolonlarının son bir özelliği de sağ uyluğa plastik çıtçıtlarla sabitlenen ve "yerçekimli bıçak" denen ekipmanı taşıyan küçük ceplerdi. İki elle açılan normal bıçağın aksine, *Fallschirmjäger* bıçaklarının, cepten çeliş esnasında otomatik olarak açılan ve başparmağın tek bir hareketiyle geri kapanan ağırlıklı bıçak ağızları vardı. Bu bıçak, yerde bir eli şişen paraşütünü büzmekle meşgul olan paraşütçünün diğer eliyle paraşüt iplerini çabucak kesip kendini kurtarması için özel olarak tasarlanmıştı; fakat muharebede ya da yemekte de kullanılabiliyordu. Kuzey Afrika'da ve diğer bölgelerde *Fallschirmtruppen*'e tropik pantolonlar ya da hafif, rahat, fakat dayanıklı pamuk malzemeden mamul şortlar dağıtılmaktaydı. Pantolonlar, hava akışını artırmak ve tahrişi önlemek üzere özellikle geniş kesim tutulmuştu ve bunlarda iki geniş kalça cebi ve sol uyluk üzerinde de bir harita cebi bulunuyordu.

Fallschirmjäger üniforması, *Handschuhe* (uzun eldiven) ve *Fallschirmschnürschuhe*'lerden de (atlayış botları) belli oluyordu. Bilek ve manşetlerde esnekleşen, siyah deriden mamul yumuşak eldivenler, hem ısıtma sistemi bulunmayan Ju 52/3m ulaştırma uçağının içinde hem de atlayış esnasında askerlerin ellerini sıcak tutmak üzere tasarlanmıştı. Muharebede giyilebilecek kadar da esnek idiler. Yer tutuşu için kaydırmaz kauçuk tabanlara sahip siyah deri botlar, bileklere daha fazla destek sağlayacağı yönündeki yanlış bir inanç sonucu ilk başta yan tarafları bağcıklı üretilmişti. İkinci seride standart ön yüz bağcıklarına dönüldü. Çadır bezinden tozluklar her ikisiyle de giyilebiliyordu. Fakat resmigeçitte (ve savaş ilerledikçe arazide de) *Fallschirmtruppen* baldır boyundaki standart *Wehrmacht* botlarını giymekteydi.

FG 42

FG 42, savaşta kullanılan silahların en güvenilirlerinden biriydi ve karmaşıklığı ve maliyeti nedeniyle yalnızca 7 bin adet üretilmesine karşın gazla çalışan mekanizması ve açık-kapalı oluşuna göre tek ya da otomatik atışa olanak tanıyan bolt sistemi, savaş sonrası dönemde de pek çok otomatik tüfekte kullanılmıştır. Doğuş hikâyesi epey uzundur; özetlemek gerekirse, bu silah, dünyanın ilk yarı otomatik tüfeği olan 7.92 mm'lik (*kurz*) Haenel/Schmeisser MP 43/StG 44'ü üreten *Heer* ile *Fallschirmtruppen*'leri için bu tarz bir tüfek isteyen *Luftwaffe* arasındaki rekabetten doğmuştur. Ortaya çıkan sonuç, 4.5 kg'lık ağırlığıyla son derece hafif, namludan dipçiğe düz bir görünüme, (daha sonradan maliyeti nedeniyle daha alışıldık kabzalarla değiştirilen) eğimli bir kabzaya, tasarrufluca tasarlanmış plastik bir omuz kundağına, LMG olarak kullanıldığında monte edileceği tamlayıcı iki ayağa, namlu ağzı alevini önleyen ve hatta daha çok bir buz kıracağını andıran özel bir "şiş" süngüye sahip bir silahtı. Söz konusu silahın kullanım esnasındaki yegâne handikapı, iki ayağa monte edilmediğinde silahın dengesini bozan ya da atlayış önlüğü gibi nispeten gevşek giysilere dolaşabilen ve silahın yan tarafına takılan 20 mermilik şarjörüydü. Arazide MP 43/StG 44'e kıyasla temel avantajı, standart Gew/Kar 98 tüfeği ve karabinasıyla aynı fişeği (7.92 mm'lik uzun fişek) kullanmasıydı; dolayısıyla şarjörü yeniden doldurmak ordu tüfeğinin ilk günlerinde olduğu gibi büyük bir sorun hâline gelmiyordu.

Bir *Fallschirmjäger*'in arazi ekipmanı, karacı ve *Luftwaffe* mensubu arazi birliklerine dağıtılan ekipmanla aşağı yukarı aynı idi. Fakat ilk günlerde paraşütçüye gaz maskesi için, atlayış esnasında bir sakatlığa neden olabilecek silindir metal kap yerine daha esnek, daha yumuşak, çadır bezinden mamul bir torba veriliyordu. *Fallschirmtruppen* için özel bir mühimmat fişekliği de geliştirilmişti. Şahsi silahları, özel tasarım *Fallschirmgewehr* 42 (FG 42) taarruz tüfeği hariç herkesin silahları gibiydi.

Fallschirmtruppen'e FG 42'lerin yanı sıra MP 40 ve MG 34/42 gibi diğer otomatik silahlardan da daha fazla dağıtılmıştı; cepleri veya kemerleri de el bombalarıyla dolu olurdu. Kullandıkları silahlar arasında kara ordusunun 8.8 cm'lik standart havanının kısaltılmış, hafifletilmiş bir türü olan *kurzer Granatwerfer 42* (Kısa Bomba Atar 42) de bulunuyordu.

Atlayış esnasında paraşütçünün beraberinde taşıyabileceği şeyler sınırlı olduğundan, Almanlar, indirilen silah ve mühimmatı koruyacak hafif ve sert bir konteyner geliştirmişlerdi.

SAĞDA: *Fallschirmjäger* bel tabancaları ve şahsi silahları. 1) Parçalarına ayrılmış hâlde gösterilen 9 mm'lik Luger P'08. 2) 9 mm'lik (*kurz*) Parabellum Walther PP. 3) 7.65 mm'lik Sauer *Selbsladepistole* (otomatik doluşlu tabanca) Modell 38H. 4) 9 mm'lik *Pistole Automatique Browning, modèle à Grande Puissance* 1935 (Almanların verdiği isimle: Pistole P620[b]). 5) 9 mm'lik Parabellum Walther P 38. 6) M1924 *Stielgranate*. 7) M1939 *Eiergranate* (yumurta el bombası). 8) Modell S84/98 kasatura ve çadır bezi-yumuşak çelikten mamul kemer kopçası (8a). 9) Deri ve yumuşak çelikten mamul kopçası içinde Modell S98/04 kasatura. 10) *Fallschirmjäger*'lerin "yerçekimli bıçağı" (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

1
2
3
4
5
6
7
8
8a
9
10

Girit işgali esnasında isabet almış, alevler içinde yere çakılan bir Ju 52. Yüzlerce Alman askeri ilk indirmeler esnasında –çoğu neredeyse hiçbir şey yapamadan yere doğru süzülürken küçük silahların ateş fırtınalarına kapılarak– öldürülmüştü.

Tüfekler, fişeklikler, SMG'ler, kütüklükler, makineli tüfekler, havanlar ve mühimmat kutularının hepsi uçaklardan bu ekipmanın içinde atılıyordu. Kırmızı haçlarla açıkça işaretlenmiş diğer konteynerler de sıhhiye ve ameliyat malzemeleri taşırdı.

Fallschirmtruppen'in yere iner inmez çabucak silahlarına ulaşması gerektiğinden ikmal konteynerleri ilk askerden hemen önce uçaktan atılır; böylece bu askere bir iniş hedefi sunarlardı. Fakat silahların tamamı konteynerlerle atılmıyordu ve beraberinde gelen risklere rağmen Girit'e indirilen her dört askerden birinin üzerinde, paraşüt kolanının altına sıkıştırılmış ya da bacağının dışına iliştirilmiş hâlde bir MP40 oluyordu. Aynı şekilde tepe kademelerdekiler için Stendal'de düzenlenen gösteri atlayışlarında da karabinalar büyük bir emniyetsizlik yaratacak şekilde askerlerin elinde indirilmişti. Fakat Alman konteyner sisteminin tüm o acayipliğine karşın, *Fallschirmtruppen* hiçbir zaman İngilizlerin silah ve sair mühimmatı atlayan her askerin altından iple sarkıtılacak bir alet çantasıyla indirme uygulamasını taklit etmedi. Gerçi RZ paraşütlerinin kullanışsızlığına binaen, böylesi bir davranış zaten kabul edilemez riskler taşımaktaydı.

Sonuç olarak, *Fallschirmjäger*'lerin üniforma ve ekipmanları her zaman olduğu gibi acayip olanla kullanışlı olanın karışımı niteliğindeydi. Fakat Alman paraşütçüleri ne giyerlerse giysin ve ne taşırlarsa taşısınlar, hem havacı rolleri bakımından hem de piyade taarruz taktikleri bakımından mükemmelen talim edilmiş askerlerdi. Kariyerlerinin ilerleyen

dönemlerinde, piyadelere dönüştüklerinde, tehdit altındaki kesimler arasında bir müdafaayı yahut bir taarruzu takviye etmek üzere mekik dokuyan "ateş tugayları" olarak sıklıkla kullanıldılar. Alman ordusunun diğer pek çok unsuru gibi *Fallschirmjäger*'ler de düşmanları arasında büyük bir saygı uyandırmışlardı.

Savaşın Kuzey Afrika'da geçen kısmı Alman mağlubiyetiyle kapanmakla birlikte, Alman ordusunun temayüz ve asaletle çarpıştığı bir fasıldı. Bölgede muharebenin önüne çıkacak pek az sivilin yaşaması ve diğer cephelere damgasını vuran ideolojik ve ırkçı yüklerin burada bulunmaması itibariyle cephenin kendisi bile "temiz" harbe yol açacak mahiyetteydi – tabii böyle bir şey mümkünse... Balkanlar için aynı şey söylenemezdi; örneğin Yugoslavya'daki kanlı iç çatışmalar, savaşın sonuna dek bir milyondan fazla cana mal olacaktı. Yine aynı meyandan olmak üzere, Haziran 1941'den itibaren Alman ordusu Sovyetler Birliği ile girişilecek destansı bir mücadelede kısılıp kalacak; tahayyül dahi edilemez boyutlardaki bu savaş, Hitler'in savaşçılarının en iyi ve en kötü yönlerini açığa çıkaracaktı.

Yugoslavya'da SS paraşütçüleri. Bu askerler, 1943'te kurulan ve görevlerinin tehlikesi nedeniyle personelinin %50'sini ceza taburlarından alan 500. *SS-Fallschirmjägerbataillon*'un (SS-Paraşütçü Taburu) mensubuydu.

3. *BARBAROSSA* HAREKÂTI VE SAVAŞIN DOĞU FASLI, 1941-43

SOLDA: Zavallı bir Rus şehrinde Alman askerlerinin etrafında dört başı mamur bir yıkım sahnesi cereyan ediyor. Şehir içi muharebelerin maliyeti her iki taraf açısından da oldukça pahalı olmuştu ve bu harp tarzı, Wehrmacht birliklerini, açık arazide tercih ettiği hareketlilik ve zırhlı birlik ivmesinden mahrum bırakmıştı.

HİTLER, 23 AĞUSTOS 1939 TARİHİNDE, 1939-40 BATI SEFERİ SÜRESİNCE Almanya'nın doğu sınırlarını güvence altına almak maksadıyla Sovyet diktatörü Stalin'le bir saldırmazlık paktı imzaladı. Fakat Hitler'in zihninde Alman milletinin hakiki *Lebensraum*'unun (yaşam sahasının) vaatlerini taşıyan bir yer şeklinde mimlenmiş olan Sovyetler Birliği, ideolojik açıdan Almanya'nın baş düşmanı olmaya devam ediyordu. 18 Aralık 1940'ta Hitler, kumandanlarına *Barbarossa* Harekâtı'nın, yani Sovyetler Birliği işgalinin 15 Mayıs 1941'de başlayacağını söyledi. Bilahare bu tarih de Yugoslavya ve Yunanistan işgalleri nedeniyle 22 Haziran 1941'e ertelenecekti.

Barbarossa, askerî tarihin en büyük çatışması olacak; üç milyon Alman askeri ve bunlara ek olarak Alman müttefiklerinin sahaya sürdüğü 900 bin kadar asker, yaklaşık 4.7 milyon Sovyet askeriyle karşı karşıya gelecekti. Bu çarpışmanın neticesi, Avrupa tarihinin savaşı izleyen 50 yılına damgasını vurdu. *Wehrmacht* açısından ise Doğu Cephesi, Batı'da ve Kuzey Afrika'da tecrübe edilenlerden tamamen farklı bir savaş tecrübesi olacaktı.

İŞGAL VE İLK MAĞLUBİYET

Rumen, Fin, Macar ve Slovak ordularınca desteklenen Alman ordusu, *Barbarossa* Harekâtı'nda Sovyetler Birliği'ne üç ordu grubu hâlinde saldıracak; taarruzun başını, Panzer grupları olarak adlandırılan takviye edilmiş dört kara kolordusu hâlinde teşkilatlandırılmış Panzer tümenleri ve motorize tümenler çekecekti. Plan, bu kuvvetlerin Kızıl Ordu'nun büyük çoğunluğunu Beyaz Rusya'da sıkıştırıp imha etmesi ve akabinde kilit önemdeki üç kenti –Sovyet komünizminin beşiği Leningrad, siyasi iktidarın sinir sisteminin merkezi Moskova ve tarım zengini Ukrayna'nın başkenti ve Kafkas petrol yataklarının kapısı Kiev– işgal etmesi üzerine kuruluydu. Alman ordusu bilahare Ural Dağları ile Volga Nehri'nin teşkil ettiği hatta ilerleyecek, Sibirya ve Orta Asya'ya karşı yaklaşık 5 bin kilometre uzunluğunda bir müdafaa hattı kuracak ve Rusya'nın Avrupa'da kalan kısımlarını işgal edecekti. Karelya bölgesi Finlandiya'ya verilecek; Romanya ise Besarabya, Kuzey Bukovina ve "Transdinyester" (Moldova ve Odessa) bölgelerini ilhak edecekti. Geri kalan bölgeler, devasa boyutlardaki dört *Reichskommissariate*'ye (*Reich* vilayetlerine) bölünecekti: *Ostland* (Estonya, Letonya, Litvanya, Beyaz Rusya ve Kuzeybatı Rusya); *Moskau* (Kuzey ve Orta Rusya); *Ukraine* (Ukrayna ve Güney Rusya) ve *Kaukasus* (Transkafkasya, Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan). Bu bölgelerde yaşayan halklar, 100 milyon kadar Alman, Hollandalı ve İskandinav yerleşimci tarafından yönetilecek ve bu yerleşimciler de Avrasya kara kütlesi üzerinde kalıcı Nazi hâkimiyetini sağlayacaktı.

İşin teorisi bu merkezdeydi ve bu fikirleri kuvveden fiile çıkarma denemesi de kesinlikle kaynak sıkıntısı nedeniyle akamete uğramamıştı. *Barbarossa* Harekâtı, tarihteki en büyük kara seferiydi; Eylül 1939'dan beri yürütülmüş tüm harekâtlar, onun yanında devede kulak kalıyordu. Alman işgalinin ebatları, düşman arazisinin boyutları ve *Wehrmacht*'ın karşısındaki kuvvetler, bu cepheyi Batı Avrupa ve Kuzey Afrika'dan çok farklı hâle getiriyordu. Doğu Cephesi'ndeki Alman kuvvetlerinin tabiatına bakmadan önce *Barbarossa*'nın 1943

ortalarına kadar genel özetini çıkarmak, *Wehrmacht*'ın *Ostfront*'taki (Doğu Cephesi) harp tecrübesini araştırmak açısından öğretici bir çaba olacaktır.

İşgal kuvvetlerinin büyüklüğüne karşın, Almanların 22 Haziran 1941 Pazar sabahı saat 4.15'te Sovyet sınırını geçmesi tam bir sürprize neden oldu. Alman kuvvetleri üç ordular grubu hâlinde teşkilatlanmıştı. Kuzey Ordular Grubu (*Generalfeldmarschall* Von Leeb), toplam mevcudu 20 tümeni bulmak üzere, 16. ve 18. ordularla, üç tank tümeni ve üç motorize piyade tümenini havi 4. Panzer Grubu'ndan (*Generaloberst* Hoepner) müteşekkildi. Bu grup Baltık ülkeleri üzerinden Leningrad'a doğru ilerleyecekti. Merkez Ordular Grubu (*Generalfeldmarschall* Fedor von Bock), nihai hedefi Moskova olmak üzere Beyaz Rusya'da Sovyetlerin Batı Cephesi ile karşılaşacaktı. Von Bock'un emrinde dokuz Panzer, 35 piyade tümeni ve altı motorize tümen bulunuyordu. İki (1. ve 2.) Panzer grubunun Beyaz Rusya içlerine doğru 400 kilometre girip Rus kuvvetlerini kendileri ile 4. ve 9. ordu piyadeleri arasında sıkışmasını ve iki kuvvetin başkent Minsk'in doğusunda birleşmesini planlamıştı Von Bock. Güney Ordular Grubu (*Generalfeldmarschall* Von Rundstedt) ise Polonya'daki 1. Panzer Grubu, 6. Ordu, 17. Ordu ve Romanya'da da üç orduya (Alman 11. Ordu, Rumen 3. ve 4. ordular) hükmediyordu. Söz konusu ordular grubu Ukrayna'da ilerleyerek Kiev'i alacaktı. Polonya'da bulunan beş Panzer, 26 piyade tümeni ve üç motorize tümen, Pripyat Bataklıkları'nın güneyinden Ukrayna'yı işgal ederken; Romanya'daki 7 Alman ve

Alman ordusu Rusya'da geçirilecek olan 1941-42 kışına korkunç derecede hazırlıksızdı; *Wehrmacht* liderleri seferin Batı'daki gibi kısa süreceğini ummuşlardı. Burada görülen askerler beyaz önlükleri ve miğferlerine bağladıkları beyaz kumaşlarla kendilerine bir nevi kış kamuflajı uydurmuşlar. Bir sonraki kışa dek resmî bir kış üniforması çıkarılmayacaktı.

14 Rumen tümeni, Ploieşti petrol yataklarını korumalarının gerekmesi ihtimaline karşı bulundukları yerde kalarak 29 Haziran'a kadar harekete geçmediler.

Barbarossa muhteşem bir başlangıca sahne oldu. 8 Ağustos itibariyle 347 bin esir alınmış, 3 bin 400 tank ile 3 binden fazla top yok edilmiş veya ele geçirilmişti. İzleyen iki hafta zarfında 78 bin esir daha alındı ve Merkez Ordular Grubu iki ay içinde sınırdan Moskova'ya kadar olan 1.200 kilometrelik mesafenin üçte ikisini katetmişti.

Almanlar artık –bilhassa da Sovyet direnişinin sertleşmesi ve verdikleri zayiatın artmaya başlaması üzerine– sıradaki hamlenin ne olacağına karar vermek durumundaydı. Katedilen mesafe, sıcaklık ve tozun neden olduğu ek gerilimler nedeniyle Merkez Ordular Grubu tank ve kamyonlarının yarısından fazlasını yitirirken; piyadelerin, arabaları ve topları çeken atları tükenmeye yaklaşmıştı. *Barbarossa* direktifinde, Beyaz Rusya'da düşman kuvvetleri

16 Temmuz 1941; 7. Panzer ve 29. Motorize Piyade Tümenleri birleşerek Smolensk *Kessel*'ini (kazanını) kapatmakta. Mayıs-Haziran 1940 döneminde, Batı seferinde Erwin Rommel'in kumanda ettiği 7. Panzer Tümeni, *Barbarossa*'nın ilk üç haftası boyunca Hoth'un 3. Panzer Grubu'nun başını çekmişti. (Peter Dennis © Osprey Publishing)

Bu sahne, 137. Piyade Tümeni'ne mensup istihkâmcılarla piyadeleri, 17 Kasım 1941'de, Moskova'nın yaklaşık tam güneyinde, Maloyaroslavets ve Serpukhov arasında bulunan Voronino yakınlarındaki bir savunma tertibatını aşarken gösteriyor. Piyadeler çarpışa çarpışa önce dik kenarlı bir tanksavar hendeğin karşısına, akabinde de ilkel toprak istihkâmların ötesine geçmiş, bu arada da mayınlar ve makineli tüfek ateşi nedeniyle pek çok zayiat vermiştir. Bu tür durumlarda Sovyet kuvvetleri sık sık tankların desteğini alan hızlı karşı taarruza kalkardı. (Peter Dennis © Osprey Publishing)

bozguna uğratıldıktan sonra Baltık bölgesindeki düşman kuvvetlerine ve Leningrad'ın alınmasına odaklanılacağı belirtilmişti. Moskova ancak bu ikinci adımdan sonra düşünülecekti. Hitler'in bu plana sadık kalması, Von Bock ve Merkez Ordular Grubu bünyesindeki 2. Panzer Grubu'nun başında bulunan Guderian ile anlaşmazlığa düşmesine neden oldu; fakat Hitler yine de bu kumandanların derhal Moskova'ya yürünmesi çağrılarına kulak tıkadı.

Güney Ordular Grubu'nun Ukrayna'da ilerleyişi zor oluyordu; fakat Von Rundstedt'in, üç Sovyet ordusunun arkasına geçmek için 1. Panzer Grubu'nun üç kolordusunu güneydoğuya, Berdiçev'den Pervomaysk'a doğru sevk etmesi ile birlikte Temmuz ortalarında bu ordular grubunun talihi dönmeye başladı. 2 Ağustos'ta 17. ve 11. ordular, bu

Uman "çemberinin" ağzını kapatmakta yardımcı oldular ve tuzağa düşürülen 103 bin Sovyet askeri altı gün sonra teslim oldu. Sovyet Güney Cephesi'nin geri kalan askerlerinin, Odessa'yı etrafından izole bir kale hâlinde bırakarak Dinyeper Nehri boyunca alelacele geri çekilmekten başka çaresi kalmamıştı.

Moskova'ya yürüme tartışmaları sürüyordu, fakat Hitler'in oyalayıcı başka teferruatlarla da meşgul olmak durumunda kaldığı bir sürenin ardından sonbaharda taarruz öncekinden de yoğun hâlde yeniden başladı. Bu esnada Leningrad savunması sallantıdaydı ve 8 Eylül'den sonra, Ladoga Gölü üzerinden ilerleyen tehlikelerle dolu bir rota haricinde şehrin etrafıyla hiçbir bağlantısı kalmadı. 14 Eylül'de Almanlar Finlandiya Körfezi'nde, şehrin kenar mahallelerine 7 kilometreden daha az bir mesafede bulunuyorlardı. 17 Eylül'de düzenlenen taarruz başarısız oldu ve 25 Eylül'de Kuzey Ordular Grubu, tarihin en uzun sürmüş kuşatmalarından birini başlattı.

MOSKOVA

Moskova taarruzu, yani *Taifun* (Tayfun) Harekâtı 30 Eylül'de başladı ve çok kısa süre içinde Batı, Bryansk ve İhtiyat cepheleri hâlindeki müdafileri delip geçti. Fakat artık Panzer orduları olarak adlandırılan Panzer gruplarında ciddi bir tank eksikliği baş göstermişti. Eylül sonu itibariyle 2. Panzer Ordusu'nun elinde harp mevcudunun ancak yarısı kadar tank kalmıştı. 1. ve 3. ordularda bu oran %75'i buluyordu ve sadece 4. Panzer Ordusu'nun bütün tankları hâlâ elindeydi. Kamyonlarda %30'luk bir eksiklik vardı ve Almanya'nın Doğu Cephesi'nde görev yapan 142 tümeninin 54'ünde asker mevcudu, olması gerekenden 3.000'i

GROSSDEUTSCHLAND (GD) PİYADE ALAYI

Bu seçkin ordu birliği hayatına Berlin'de, merasimlerde görev yapan bir muhafız bölüğü olarak başlamış, savaşın sonlarına doğru tastamam bir mekanize kolorduya dönüşmüştü. "Büyük Almanya" anlamına gelen ismi, askerlerinin, ordunun geri kalanında olduğu gibi belirli bir *Wehrkreis*'tan değil, ülkenin dört bir yanından seçildiğinin işaretiydi. 1941'de birlik, isminin ima ettiğinden çok daha güçlüydü. Her birinde üç piyade bölüğü, bir makineli tüfek bölüğü ve bir ağır bölük bulunan üç piyade taburundan oluşmaktaydı *Grossdeutschland*. Bir hafif piyade topu, bir tanksavar, bir ağır piyade topu ve bir taarruz topu bölüğü birleşip dördüncü taburu; keşif, öncü, muhabere ve Flak bölükleri de 5. Tabur'u teşkil ediyordu. Bundan başka, alayda bir topçu taburu ve bir de ikmal kolu bulunuyordu. Alay 1940'ta Fransa'da ve Merkez Ordular Grubu bünyesinde olmak üzere *Barbarossa*'nın ilk aylarında da Doğu'da çarpıştı; fakat 1941 sonlarında Moskova önlerinde ağır kayıplar verdi. 1942'de yeniden oluşturulan ve tümen statüsü verilen alay, bilahare, 1943'te *Grossdeutschland Panzergrenadier* Tümeni adını aldı ve daha sonra da Tiger tanklarıyla teçhiz edildi. 1944'te tümen, *Grossdeutschland* Panzer Kolordusu'nun bir parçasına dönüştü. Doğu Cephesi'nin yoğun çarpışmalarına katılan tümen, savaşın sonunda birkaç bin yıpranmış askerden ibaret bir birliğe dönmüştü.

SAĞDA: Alman motosikletçisi, kendisini 1941-42 Rus kışından korumanın ne kadar ciddi bir iş olduğunu sergilemekte. Gaz maskesinden bozma bir ekipmanla yüzünü -40 dereceye kadar düşen soğuklardan korurken, bedenini de koyun derisi bir kıyafetle sarmalamış.

(%20'yi) aşan bir oranda eksikti. Fakat Kuzey ve Güney ordular gruplarından Panzer tümenleri ve motorize tümenlerle ve yine Güney Ordular Grubu'ndan gelen beş piyade tümeniyle takviye edilen Merkez Ordular Grubu, 14 Panzer tümeni, 48 piyade tümeni ve sekiz motorize tümen ebatlarındaydı. Tüm Doğu Cephesi mevcudunun yarısından fazlasına tekabül eden bu kuvvet ayrıca Moskova müdafilerini tank ve uçaklarda üçe, toplarda da ikiye katlıyordu.

Guderian 30 Eylül'de taarruza kalkarak Bryansk Cephesi'nin güney kanadını deldi ve iki gün içinde 201 kilometreden fazla bir mesafe katederek Orel'e ulaştı. Bu cephedeki üç ordu 6 Ekim'de çembere alınmış, 8 Ekim'de de çemberi doğuya doğru yarıp kaçma emrini almışlardı. Bunu yapabilenler olduysa da bu savunma cephesinde 50 binden fazla asker esir alındı. Batı ve İhtiyat cephelerinde durum daha da vahimdi. 3. ve 4. panzer orduları ile 4. ve 9. ordular 2 Ekim'de saldırıp savunmayı yine tek vuruşta deldiler. 7 Ekim'de Viyazma'nın batısında buluşarak 45 Sovyet tümenini çembere aldılar ve 19 Ekim'de 673 bin askeri esir ettiler. Sovyet sonrası dönemde yapılan araştırmalar daha mütevazı fakat hâlâ dev boyutlarda bir sayıya işaret etmektedir: Kasım sonu itibariyle, iki müdafaa cephesinin toplam kuvvetinin %41'ine tekabül eden 514 bin 338 asker esir düşmüştü. 18 Ekim'de XL. Panzer Kolordusu, Moskova'ya sadece 100 kilometre uzaklıktaki Mojaysk'ı ele geçirdi.

Gelgelelim Almanların hızını kesecek iki faktör sahne almaya başlamıştı. Birincisi iklim koşullarıydı. 6 Ekim'den itibaren kar yağışı, 9 Ekim'den itibaren de daimî sulusepken kar ve yağmur başladı. Taşıtlarla at arabaları batağa saplanıyor ve diz boyu çamur içinde ilerleyen piyadeler sıklıkla mühimmatlarıyla tayınlarını tamamen tüketiyordu. Rus tarafı için de aynı hava koşulları geçerliydi; fakat işin yavaşlaması, özellikle de Panzerlerin yerlerine mıhlanması nedeniyle müdafilerin işine geliyordu. Alman ilerleyişi artık ancak çamurun donması sonrası yeniden hız kazanabilecekti. İkinci olarak Sovyet birlikleri, Alman saldırısına hazırlık kabilinden başkentlerinin etrafındaki tahkimatları güçlendirmişti.

Grossdeutschland Tümeni'nden askerler Rus steplerinde bir PaK 40 tanksavar topu kullanıyor. PaK 40'ın yüksek infilaklı mühimmat menzili 7 bin metreden fazlaydı; fakat etkili zırh delici ateş menzili 2 bin metre civarındaydı.

Kasım ortalarında zemin yeniden katılaşınca Almanlar hareketliliklerini tekrar kazandılar; fakat bu sefer de yeni sorunlar baş gösterdi. Çok azının elinde kış kıyafeti veya beyaz kamuflaj kıyafetleri mevcuttu ve 133 bin donma vakası vuku bulmuştu. Almanlar yakıt, antifriz ve uçaklarla taşıtlarda kullanılan kışlık yağlayıcı madde bakımından da yeterince tedarikli değildi. Her bir mermi, silaha sürülmeden evvel üzerinde biriken donmuş yağdan arındırılmak zorundaydı ve açık havada uçak, tank ve kamyon tamir etmek kâbustan beterdi. Stalin ve Mareşal Jukof, "taş üzerinde taş bırakmama" emri vermişti; Sovyet birlikleri geri çekilirken binaları ellerinden geldiği kadar tahrip ediyorlar; dolayısıyla Alman askerleri

Rostov'da, Don Nehri boyunca *Leibstandarte SS Adolf Hitler*'in son savunması (25 Kasım 1941). Sovyet piyadesi üç dalga halinde taarruz etmişti. Başarılı piyade safları önceki taarruzlardan kalma ceset yığınları üzerinden atlayarak, her taarruz dalgasında nehrin üstündeki kayalıkta ümitsizce Don Nehri Köprüsü'nü tutmaya çalışan savunmacılara daha da yaklaşıyorlardı. Nihayet dördüncü dalga, SS askerlerinin 2. ve (onun akabinde) 1. bölüklerini yarabildi. Alman piyadesi taarruz toplarıyla derhal karşı taarruza başladı. Çoğu yaralı olmak üzere 400 Kızıl Ordu askerini esir almış, 300'den fazlasını da öldürmüşlerdi. *Leibstandarte*'nin toplam zayiatı ise iki ölü ve yedi yaralıydı. Fakat iki gün sonra Mareşal Timoşenko güney cephe hattının tamamı boyunca saldırdı ve 1. Panzer Ordusu gerisingeri Mius Nehri mevzilerine çekildi. Bu çekiliş, *Ostheer*'in II. Dünya Savaşı harekâtlarındaki ilk mağlubiyetiydi. (Howard Gerrard © Osprey Publishing)

Totenkopf Tümeni'ne mensup bir *Waffen-SS* keskin nişancısı hedeflerini arıyor. *Totenkopf*'lular konuşlandırıldıkları her yerde fanatik savaşçılar olarak bilinirlerdi; gelgelelim daimî ağır zayiat altında tüm *Waffen-SS* birliklerinde olduğu gibi onların da etkileri zamanla azalmıştı.

de ele geçirdikleri yerlerde harabeler arasında aç biilaç ve donmuş vaziyette dolanmaktan başka pek bir şey yapamıyorlardı.

Kasım sonu geldiğinde sönüp kalmış bulunan Alman taarruzu yeni bir olayla karşılaştı: Sovyet birlikleri büyük bir karşı taarruza kalkmıştı. 34 gün süren ağır çarpışmalar sonucunda Almanlar asgari 100 kilometre, hatta kimi yerlerde 240 kilometre kadar geri püskürtüldüler. Hitler'in başını ağrıtan tek sorun Moskova değildi. İklim koşulları Güney Ordular Grubu'nu da aynı şekilde etkilemişti ve 11 Ekim 1941'de ilerleyiş, çamur ve Sovyet Güney ve Güneybatı cephelerinin yedi ordusu tarafından tamamen durdurulmuştu. Merkez Ordular Grubu gibi Güney Grubu da Sovyet taarruzları karşısında kısıtlı geri çekilmeler yapmak zorunda kaldı.

Moskova muharebesi, *Wehrmacht*'ın savaş boyunca aldığı ilk büyük kara mağlubiyeti olmuştu ve *Blitzkrieg* stratejisinin mağlubiyetinin de başlangıcını teşkil etmekteydi. Kızıl Ordu inanılmaz kayıplar vermekle birlikte iyi kötü ayakta kalabilmişti ve 1941'in üç sembolik hedefinden yalnızca Kiev düşmüştü. Almanya'nın kayıpları çok daha küçüktü; fakat Almanların bu kayıpların yerini doldurabilme kabiliyeti de aynı oranda kısıtlıydı. Takip eden aylarda Sovyet birliklerinin Urallara ve Sibirya'ya kaçırdığı makineler, zayi olan ekipmanların o böl-

gelerde yakın tarihlerde kurulan sanayi tesisleri eliyle ikamesi işine önemli katkılarda bulundu. Aralık'ta Amerikalıların da savaşa girmesi, Sovyetler Birliği'nin savaş gereksinimleri için büyük bir tedarikçi bulması anlamına gelmekteydi. *Wehrmacht*'ın aynı Aralık (1941) itibariyle *Barbarossa*'nın toplam insan kuvvetinin çeyreğine yaklaşan 730 bini aşkın kayıp verdiğini de not etmek gerekir.

STALİNGRAD

1942 başlarında, bilhassa da güneyde Sovyet taarruzları devam etti ve bahar gelip buzların erimesi 20 Nisan'da iki tarafı da durdurduğunda, Almanlar Moskova'dan oldukça uzaklaşmıştı (Buna mukabil Almanlar müdafaa becerilerini artık yüksek bir seviyeye çıkarmış bulunuyorlardı). Dolayısıyla Hitler'in 1942 planı sadece güneye odaklanmak üzerine kuruluydu. O dönem SSCB'nin kullandığı petrolün neredeyse tamamı Kafkaslardaki üç petrol yatağından çıkarılıyor ve ülkenin kalbine Volga boyunca tankerler ve nehir kıyısını izleyen demiryollarıyla taşınıyordu. Sovyetler Birliği'nin Avrupa'da kalan kısmının ikinci en büyük nehri olan Don ise Voronej'in hemen güneyinde dik bir açı yaparak 400 kilometre boyunca güneydoğu yönünde ilerlemekte ve daha sonra güneybatıya dönerek Azak Denizi'ne akmaktaydı. Bu ikinci "Büyük Kıvrım"da Don ile Volga arasındaki mesafe sadece 72 kilometreye düşüyordu. Güney Ordular Grubu'na çizilen plan, Don boyunca doğuya ilerlemek ve sanayi kenti Stalingrad'ın kuzeyinden Volga'ya geçerek Sovyet petrol hatlarını kesmekti. Planın ikinci aşamasında da Kafkaslara ilerlenerek bizatihi petrol yatakları ele geçirilecekti. Bu planın uygulanması için Stalingrad'ın alınması şart değildi; fakat Hitler kentin sembolik ismi nedeniyle buranın da alınmasını istiyordu.

Stalingrad'daki Alman askerlerinin hem yüzlerinden hem de üniformalarından tükenmişlik emareleri okunuyor. Sovyet askerleri kasıtlı olarak Almanlarla Stalingrad'da yakın mesafeli çarpışmalara girmeyi seçmiş, düşman birliklerini sürekli yakından "kucaklayarak" *Wehrmacht*'ı destek ateşinden etkili bir şekilde faydalanmaktan mahrum etmişti.

Ana taarruz için Von Bock'un emrinde dört Alman, dört de müttefik ülke ordusu vardı. Kuzeyde, Don boyunca uzanan kıskaç 4. Panzer Ordusu ile 6. Ordu'dan müteşekkildi. Güneyde ise 1. Panzer (Kleist) Ordusu ve 17. Ordu bulunuyordu ve 11. Ordu da Sivastopol'ü aldıktan sonra buraya katılacaktı. Müttefik ülke orduları (2. Macar, 8. İtalyan ve 3. Rumen orduları) ise Don boyunca Alman kanadını savunacaktı. Von Bock'un emrindeki kuvvetler 89 tümene tekabül ediyordu; bunların arasında çoğu tam veya tama yakın kuvvette bulunan dokuz Panzer tümeni de vardı. Taarruzun fiilen başlamasının hemen ardından 9 Temmuz'da Güney Ordular Grubu ikiye bölündü: A Ordular Grubu temel olarak Kafkaslara inerek petrol yataklarını işgal edecek, B Ordular Grubu ise Donetsk Koridoru boyunca ilerleyerek Volga'ya ulaşacaktı.

Barbarossa Operasyonu günlerine ait bu propaganda fotoğrafında bir Alman subayı saldırgan bir halet-i ruhiye sergiliyor. Cesaretinin işaretçisi, boynunun etrafına taktığı birinci dereceden Demir Haç nişanı; II. Dünya Savaşı boyunca yaklaşık 300 bin *Wehrmacht* personeline bu nişandan tevcih edilmişti.

Blau (Mavi) Harekât adlı taarruz 28 Haziran'da başladı ve kuvvetli bir ilerleme sağlanmakla birlikte Almanların takibi ağırdan alması sonucu pek az kuvvet çembere alınabilmişti ve esir sayısı de beklenenin çok altındaydı. Fakat Hitler Sovyet Güneybatı ve Güney cephelerinin Don boyunca geri çekildiğine işaret eden kanıtları görmezden geldi. 13 Temmuz'da, 4. Panzer Ordusu'nun A Ordular Grubu'na aktarılmasını ve Konstantinovka'da Don'u geçip hâlâ nehrin batısında bulunduğunu sandığı Sovyet kuvvetlerini çembere almak üzere nehrin doğu yakası boyunca, Rostov'a kadar aşağı ilerlemesini emretti. Ağır yaz yağmuru ve yakıt sıkıntısı bu harekâtı engelledi; fakat Güney Cephesi zaten nehri geçmişti. Temmuz ortalarında Haider, günlüğüne, Hitler'in düşmanı hafifseyişinin artık planlar yapmayı imkânsız hâle getirecek kadar çarpık seviyelere eriştiğini not ediyordu.

Günümüzde artık gayet iyi bilindiği gibi Almanların 1942 taarruzu, Hitler'in 17 Temmuz tarihinde birdenbire ana hedef olarak işaret ettiği Stalingrad için girişilen kıyametvâri mücadelelerde tepe noktasını görmüştür. 6. Ordu ile 4. Ordu'nun kimi birlikleri, haiz oldukları becerilere en zıt nitelikteki bir çarpışmaya (zırhlı ve mekanize birliklerin tüm avantajlarını ortadan kaldıracak şekilde küçük birliklerle, şehir ortamında, yakın mesafeli muharebe) takılıp kalmışlardı. Gerçi Alman kuvvetleri şehrin büyük bölümünü ele geçirmişti; fakat süreci tamamlayamamışlardı. Daha önemlisi, 12 Kasım'da Sovyet kuvvetleri beklenmedik ve gözü kara bir karşı taarruza kalkarak, şehrin kuzey ve gü-

Stalingrad'daki Kızıl Ekim çelik tesislerine saldırı (23 Ekim 1942). Bu tesis, muharebenin üzerinde en çok mücadele sarf edilen noktalarından biriydi. Bu ortamda yumruk yumruğa çarpışma ve yakın mesafe saldırılar sıradan olaylar olup el bombaları ve SMG'ler tercih edilirdi. (Peter Dennis © Osprey Publishing)

neyinden çift taraflı bir kuşatma harekâtı hâlinde batıya doğru ilerlediler ve kanatları koruyan müttefik ülke ordularının zaaflarından ziyadesiyle faydalandılar. 23 Kasım'da kıskacın kolları Kalaç'ın hemen güneyinde birleşerek 6. Ordu ile 4. Ordu'nun kimi birliklerini ve Rumenlerin 4. Ordu'sunu, yani toplamda 20 Alman ve 2 Rumen tümenini çembere aldı.

22 Kasım'da Hitler 6. Ordu'nun başında bulunan *Generaloberst* Paulus'a, karargâhını Stalingrad'a nakledip şehri savunmaya hazır olmasını emretti. Paulus emrin gereğini yapmakla birlikte aynı gün içinde B Ordular Grubu kumandanı *Generalfeldmarschall* Von Weichs'a elinde çok az yakıt, çok az mühimmat ve yalnızca altı günlük tayın kaldığını bildirdi. Şayet havadan ikmal edilirse dayanmaya çalışabilirdi; fakat Rumenlerin bıraktığı boşluğu dolduramadığı takdirde güneybatıya doğru bir yarma harekâtına girişme için izin istiyordu. Hem Von Weichs hem de Paulus'un emrindeki beş kolordunun kumandanları acil bir yarma harekâtının elzem olduğuna kaniydiler. 23 Kasım'da Von Weichs'ın desteği de arkasında olmak kaydıyla

Paulus, Hitler ile telsiz üzerinden Stalingrad'ı boşaltma izni konusunu görüştü; fakat Göring'in 24 Kasım'da ilettiği –ve sonradan gerçekçilik hadlerinin tamamen dışında olduğu ortaya çıkacak– *Luftwaffe*'nin Stalingrad'ı havadan ikmal edebileceği iddiasından cesaret alan Hitler bu talebi reddetti. Manstein'ın üstlendiği kurtarma görevi kuvveden fiile çıkamadı ve 2 Şubat 1943 tarihinde şehirdeki tüm Alman kuvvetleri teslim oldu. Stalingrad, Almanların tek mağlubiyeti de değildi. 13 Ocak'ta Voronej Cephesi'ndeki Kızıl Ordu birlikleri Macarların 2. Ordu'sunu dağıtmışlardı.

Mihver Devletleri'nin (Don boylarındaki çarpışmalar da dâhil olmak üzere) Stalingrad seferindeki kayıpları arasında 6. Ordu'nun tamamı, 4. Panzer Ordusu'nun bir kısmı, Rumenlerin 2. ve 4. orduları, Macarların 2. Ordu'su ve İtalyanların 8. Ordu'sunun büyük kısımları da vardı. Sırf Stalingrad şehrinde 91 bin asker teslim olmuştu; fakat açlık, soğuk ve tifüs neticesinde bunların çoğu esaret altındayken öldü ve yalnızca altı bini evine dönebildi. Şehirde ayrıca 147 bin 200 Alman askeri ölmüştü. Kaçabilen Almanların sayısı 84 bini buluyordu. Çoğu yaralıydı ve pek çoğu da düşürülen nakliye uçaklarında öldüler. Almanların net kaybı (ölüler, esir alınanlar, kayıplar ve malullер toplamı eksi yedekler) 226 bindi ve yedek askerlerin geneli de kaybedilenlerden daha vasıfsızdı. Rumen, Macar ve İtalyan ordularının kalıntıları geri çekildi; buradan gelen net kayıp da en az 200 bini buluyordu. Savaşın Doğu Cephesi'nde çarpışırken ağır bedeller ödeyenler yalnızca Alman kuvvetleri değildi.

Barbarossa mutlak bir başarısızlıkla neticelenmişti. Seferde izlenen iki farklı strateji arasında, 1939-40 Batı Avrupa seferinde de su yüzüne çıkan, fakat burada çok daha derinden hissedilen bir gerilim söz konusuydu. Bir tarafta zırhlı birliklerin düşmanın güç merkezlerini ele geçirmek üzere seri bir şekilde hareket ettiği Guderian'ın "zırhlı konsepti", diğer tarafta da zaman isteyen, düşman kuvvetlerinin çemberler hâlinde tuzağa düşürülüp imha edildiği *OKH*'nin geleneksel "belirleyici manevra" stratejisi vardı. Fiiliyatta bunların hiçbiri birlikleri hedeflerine ulaştırmamıştı. Hızla ilerleyen tanklar, en kıymetli zamanlarda günler boyu destekçi piyadelerin yetişmesini bekliyor; böylece Kızıl Ordu birliklerinin kendilerine gelip müdafaalarını pekiştirmelerine mahal veriyordu. "Belirleyici manevralar" 1941 boyunca düşmana ağır kayıplar (Sovyet kaynakları 3.1 milyon, Alman kaynakları ise 7.5 milyon ölü ve esirden söz eder) verdirmişti; gelgelelim başkent Moskova alınamamıştı ve Kızıl Ordu'nun büyük çoğunluğu geri çekilebilmiş, yeniden toparlanabilmiş ve karşı taarruza kalkabilmişti. Hitler'in ihtiyatı Panzer kuvvetlerinin istedikleri kadar hızlı ilerlemesinin önüne geçmişti ve Führer ayrıca Stalingrad gibi faciaları önleyebilecek ufak tefek taktiksel geri çekilmelere ayak diremişti.

Fakat Batı seferlerinde yaşananların hiçbiri, *Wehrmacht*'ı Kızıl Ordu'nun karşı koyuş kuvvetine, kararlılığına ve kabiliyetliliğine hazırlayacak vasıfta olmamıştı. Stalingrad, Almanların talihinin ve II. Dünya Savaşı'nın tersine döndüğü nokta idi. O noktadan itibaren sayıca ve teçhizatça azınlıkta kalan, çevrilen taraf *Wehrmacht*; stratejik inisiyatifi eline alan ve Almanların 8 Mayıs 1945'te teslim oluşuna dek elinde tutan taraf ise Müttefikler olacaktı.

ORDU BİRİMLERİNİN GELİŞİMİ

Barbarossa Harekâtı'nda Alman ordusu büyük ölçüde Batı ve Balkan seferlerinde olduğu gibi teşkilatlanmıştı. Alana üç (ve 1942'den itibaren beş) ordular grubu konuşlandırıldı. Başlangıçta (bir *Generalfeldmarschall*'ın kumandasındaki) bir milyona yakın askerden müteşekkil her bir or-

dular grubu, kendi karargâhına ve üç ya da dört orduya hâkimdi. Bir *Generaloberst*'in kumandasındaki, yaklaşık 200 bin kişilik bir kuvvet olan piyade ordusunun altında ise ordu karargâh birlikleri ve iki ilâ beş arasında piyade tümeni ve bazen de Panzer kolordusu ve motorize kolordu (Haziran-Temmuz 1942'de bunlara da Panzer adı verildi) ile birlikte takviye edilmiş bir zırhlı kolordu bulunuyordu (nam-ı diğer Panzer Grubu – Ocak 1942'de orduların bu kısımları geliştirilerek Panzer ordularına dönüştürüldü). Müstakil 20. Dağ Ordusu, doğrudan *OKW* kontrolü altında olmak üzere kutup cephesinde faaliyet göstermişti.

Piyade, dağ ve Panzer kolorduları ve motorize kolordular, bir *General der Infanterie* (veya rütbece denk başka bir üstsubay) tarafından kumanda edilen, bir kolordu karargâhı ile iki ilâ beş arası tümenden müteşekkil, yaklaşık 60 bin askerlik birliklerdi. Eylül 1942'de, Ostland ve Ukrayna'daki ihtiyat birliklerini kontrol etmek üzere sırasıyla 61. ve 62. ihtiyat kolorduları teşekkül etti. Piyade tümeni, 1939'da belirlenen teşkilat yapısını koruyordu: 3 bin 49'ar askerlik üç piyade alayı ve beş adet tümen destek birimi (bir topçu alayı ve keşif, tanksavar, istihkâm ve muhabere taburları). Fakat tümen hizmet birimleri daha azdı; dört kadar atlı ve motorize ulaşım kolu (motorize taşıtlar kısa süre içinde Rus Panje atlarının çektiği arabalarla ikame edilecekti), sıhhiye bölüğü, veteriner bölüğü, askerî inzibat birliği ve sahra postanesi vardı yalnızca. Ocak 1942'den itibaren pek çok piyade tümeni iki alaya indirildi; bu tenzilat sözümona daha yüksek ateş gücü ile tazmin ediliyordu. Ayrıca yukarıda gördüğümüz gibi 15 Ekim 1942'de askerlere moral pompalamak amacıyla tüm piyade alayları, "seçkin" *grenadier* alayları olarak yeniden adlandırıldı.

İşgal edilen yerlerde garnizon kurmak amacıyla bir piyade alayı, arazi tüfekçi taburları ve çeşitli tümen destek birimleri bir araya getirilerek *Sicherungs Divisionen* (güvenlik tümenleri)

ALMAN HARP MEVCUDU TABLOLARI: *KRIEGSSTÄRKE NACHWEISUNGEN*

Normalde teşkilat yapısı ile kuvvet, silah ve ekipman istihkakları harp mevcudu tabloları ya da teşkilat ve ekipman tablolarına göre belirlenir. Bunlar genellikle ana muharip birim olan tümenden başlayarak tüm alt birimlere kadar belirtilmiş olur. Fakat Alman ordusu kendi harp mevcudu tablolarını ya da *Kriegsstärke Nachweisung*'ini (KStN'lerini) en düşük seviyeyi (bölük ve takımlar) temel alarak hazırlardı. Bu usul zaman zaman yan yana çarpışan, aynı türdeki tümenlerin farklı teşkilat şemalarına ve farklı kuvvetlere sahip olmasına neden olabiliyordu. Bu kadar titiz bir sisteme sahip olmaları aslında Almanlara hem ihtiyaçlar doğrultusunda hem de insan gücü, silah ve ekipman mevcudu doğrultusunda birliklerini en aşağı seviyeye kadar yeniden teşkilatlandırma imkânı tanımaktaydı. Bazen bir tümenin birimleri tek tek yeniden teşkilatlandırılır ya da belirli birimler mevcut durumlarını korurken, başkalarının yolu yeniden teşkilatlanmadan geçerdi. Düzenli aralıklarla güncellenen KStN'ler dinlenme dönemlerinde veya birliğin toparlanma ve onarım için cepheden çekildiği zaman uygulanırdı; bu yüzden kimi değişiklikler kabul edildikten aylar sonra yürürlüğe giriyordu.

22 Haziran 1941. *Barbarossa* seferinin birinci gününde bir mekanize piyade grubu, bir mukavemet noktasına çubuk el bombaları atmak üzere SdKfz'sinden iniyor.

oluşturuldu. Eylül 1942'den sonra, acemi talim etme ve garnizon görevlerini yerine getirmek üzere bu tümenlere merkezi Almanya'da olan İhtiyat Ordusu bünyesinden, 16 bin asker gücünde, iki ya da üç ihtiyat piyade alayı ile tümen destek birimlerini havi ihtiyat tümenleri katıldı. İki ilâ dört arası alaydan mürekkep, 16 bin acemiyi barındıran *Feldausbildungs Divisionen* (eğitim tümenleri), bu garnizonlarda ileri muharebe eğitimi görür ve cephe hattına dağıtılmayı beklerdi.

14 bin 310 kişilik M1940 Motorize Tümen, iki motorize alay (ya da 15 Ekim 1942'den sonraki adıyla motorize *grenadier* alayları), motorize tümen destek birimleri (bunlara bir motosikletli keşif taburu da dâhildi) ve hizmet birimlerinden oluşurdu. Ordunun en prestijli birimi olan *Großdeutschland* Motorize Alayı, aslında dört motorize taburu, destek ve topçu taburları ve hizmet birimleriyle takviye edilmiş müstakil bir alay olup Beyaz Rusya ve Orta Rusya'da çarpışmıştı. 12 Mart 1942 tarihinde motorize tümene dönüştürülerek Güney ve Orta Rusya'ya konuşlandırıldı.

İlkin Aralık 1940'ta motorize olmayan seçkin bir "takip" birliği olarak kurulan 13 bin kişilik hafif piyade tümeninde iki piyade alayı vardı ve 28 Haziran 1942'de bu birlik bir *Jäger* (avcı) tümenine dönüştürüldü. 14 bin 131 kişilik dağ tümeninde ise iki dağ alayı ve dağa göre teçhizatlandırılmış tümen destek ve hizmet birimleri bulunuyordu.

SCHÜTZEN/PANZERGRENADIER ALAYI

1941 *Schützen* (tüfekçi) tugayının temel teşkilat yapısında iki tüfekçi alayı ve daha sonra tümenin keşif birimine dönüşecek bir motosiklet taburu vardı. 1 Şubat 1941 mevcuduna göre oluşturulan yeni tüfekçi alayı ise, tıpkı tugayın tamamı gibi, 1940'lı muadiline kıyasla oldukça kuvvetliydi. Her alayda bir istihbarat, bir haberci ve bir öncü takımı barındıran bir karargâh bölüğü ve üçer tüfekçi bölüğü, birer makineli tüfek bölüğü ve (istihkâm takımı ve üç toplu tanksavar takımı olan) birer ağır silah bölüğünden müteşekkil iki tüfekçi taburu bulunuyordu. Alay toplam 2 bin 571 asker kuvvetindeydi ve silah istihkakı 119 LMG, 28 HMG, 18 hafif ve 12 ağır havan topu, altı tanksavar top, 8 hafif ve 2 ağır piyade topu şeklinde idi.

Arazide edinilen tecrübeler ve 1941-42 kışında verilen zayiat, yeni bir yeniden teşkilatlanmayı doğurdu: Alayın karargâh bölüğündeki öncü takımın yerini üç toplu bir PaK takımı alırken, makineli tüfek bölükleri kaldırıldı ve 1 Kasım 1941 tarihli gözden geçirmeler sonucu bambaşka bir silah istihkakı ortaya çıktı. Tüfekçi/*Panzergrenadier* alayının toplam kuvveti 2 bin 223 askere düşerken, genel silah istihkakı da 141 LMG, 24 HMG, 12 ağır havan topu, 9 tanksavar top, 8 hafif ve 4 ağır piyade topu, 24 tanksavar tüfek ve 12 uçaksavar top şeklinde oldu. Bütün tugay karargâhlarının dağıtıldığı veya koparıldığı 1942 sonlarından itibaren Panzer tümenleri sadece iki *Panzergrenadier* alayından ibaret olacaktı.

Yaprak desenli kamuflaja sahip üniformalar giymiş bir Waffen-SS top ekibi, tekerlekli bir kaideye takılı 2 cm'lik Flak 30 uçaksavar topuyla ateş açıyor. Diğer pek çok Alman uçaksavar silahı gibi Flak 30 da iş görür bir kara silahıydı; etkili menzili 2 bin metreye kadar uzanmaktaydı.

1941-42 kışında bir alev makinesi ekibi bir Sovyet mevziine saldırıyor. Öndeki askerin taşıdığı silah, 25 metre kadar menzile ve on saniye civarı bir ateş süresine sahip *Flammenwerfer* 38. Silahın bir üst modeli olan *Flammenwerfer* 41, Almanların Doğu Seferi'nin ilk yılında dağıtılmaya başlamıştı.

Ağustos 1940 ile Ocak 1941 arasında Panzer tümenlerinin sayısı, mevcut tümenleri zayıflatmak pahasına yirmiye çıkarıldı. M1940 Panzer Tümeni'nde artık iki yerine bir adet iki taburluk zırhlı alay, dokuz tümen destek birimi –yani (5 Temmuz 1942'de mekanize *Panzergrenadier* alayları olarak yeniden adlandırılan) iki motorize tüfek alayı, bir topçu (daha sonraları "Panzer topçu") alayı, bir adet zırhlı taşıt bölüğü de barındıran bir motosikletli keşif ve bir motorize keşif taburu (bu son ikisi 1941'de birleştirilmiştir), motorize tanksavar, zırhlı istihkâm, zırhlı muharebe ve daha sonraları uçaksavar taburları– ve motorize tümen hizmet birimleri bulunuyordu.

İDEOLOJİK GÖNÜLLÜLER

Rumen, Macar, Fin, Slovak ve İtalyan müttefiklerinin yanı sıra Alman olmayan çok sayıda gönüllü de Alman üniforması ile Doğu Cephesi'ne sürülmüştü. Bu gönüllüler, beklenen Alman zaferi ile sonuçlanacak savaşın ardından oluşacak ortamda kendilerine iyi bir mevki kapma amacıyla savaşmaktaydı.

20 Temmuz 1941 tarihinde tarafsız ülkelerden İspanya'nın başındaki Francisco Franco, Almanların İspanya İç Savaşı'nda kendisine yaptıkları yardıma minneten, İspanyol ordusu ve faşist Falanjist siyasal militanların saflarından gelme 18 bin 693 gönüllü ile 250.

Piyade Tümeni'nin ("Mavi Tümen") kurulmasına izin verdi. Bu tümen, Franco'nun Müttefiklerin baskısıyla geri dönüşlerini emrettiği 20 Ekim 1943 tarihine dek Leningrad ve Volhov cephelerinde çarpıştı. Balkanlardan 3 bin kadar Hırvat ve Boşnak gönüllü kullanılarak Temmuz 1941'de 369. Takviye Edilmiş Hırvat Piyade Alayı oluşturuldu ve bu birlik Almanya'da uzun bir eğitim gördükten sonra, Ukrayna'daki 100. Hafif Piyade Tümeni'ne katıldı. Stalingrad'da da çarpışan bu birlik Ocak 1943'te bu şehirde teslim oldu. 15 Ekim 1942'den itibaren *grenadier* alayı ismi verilen 3 bin kişilik 638. Takviye Edilmiş Fransız Piyade Alayı 27 Ekim 1941'de kurulmuştu ve Moskova'ya saldıran 4. Panzer Ordusu ile birlikte çarpıştı. Oradan sonra, işgal altındaki Polonya ve Beyaz Rusya'daki amansız antipartizan faaliyetlere memur edildi ve 1 Eylül 1944'te de *Waffen-SS* bünyesine aktarıldı. Leon Degrelle'in faşist Reksist Partisi'nin Fransızca konuşan 860 mensubundan müteşekkil Valon Lejyonu, 8 Ağustos 1941'de 373. Valon Piyade Taburu'na dönüştürüldü. Güney Rusya'da 100. Hafif Piyade Tümeni bünyesinde ve Kafkaslarda 97. Tüfekçi Tümeni bünyesinde hizmet gördükten sonra bu birlik de 1 Haziran 1943'te *Waffen-SS* bünyesine alındı. Bu dönem zarfında Danimarkalı, Hollandalı, Fin, Flaman ve Norveçli gönüllüler de Doğu Cephesi'nde *Waffen-SS* bünyesinde hizmet gördü. Bu esnada zaten *Waffen-SS*, yabancı birliklerin depolandığı bir birliğe dönüşmüş durumdaydı (aşağıya bakınız).

Doğu harbinin bütün o ırki hedeflerine karşın Sovyetler Birliği'nde çarpışan Alman birlikleri, esir aldıkları sivillerle Sovyet askerlerinin sunmak isteyeceği hizmetlerden istifade etmeye pek teşneydi. Kısa süre içinde bu kişilerden bütün birimlerde el altından kol emeği kaynağı ve acil durumlarda muharebeye sürülecek takviye birlikleri olarak faydalanılmaya başlandı. Eylül 1941'de Hitler, Sovyet vatandaşlarının *Hilfswillig* (yardımcılar; sık sık "*Hiwis*" şeklinde kısaltılırdı) olarak istihdam edilmesini resmen yasakladı; bu kişilerin silahsız kalmasında ısrar ediyordu – fakat bu ısrarı çok da etkili olmadı. Mayıs 1945'te bile hâlâ Alman birliklerine *Hiwi*'ler katılmaya devam ediyordu ve 1943'te bu kişilerin sayısının 250 bin olduğu hesaplanıyordu (Alman tümenlerinin, tümen kuvvetinin %15'ine kadar *Hiwi* almaya izni vardı).

29 Ağustos 1941'de Almanlar gönüllülerden teşkilatlandırdıkları ilk silahlı birlikleri kurdular. Bu birlikler, Kuzey Ordular Grubu bünyesindeki on Estonyalı, Rus ve Ingrialı güvenlik taburu ve Merkez Ordular Grubu bünyesindeki beş *Kampfbataillone* (muharebe taburu) idi. Alman tümenlerine antipartizan görevlerle ya da cephe hattı takviye birlikleri olarak iliştirilen bu birlikler adanmışlıklarını ve muharip kıymetlerini daima ispat ettiler. Bu itibarla, 6 Ekim 1941'de Sovyet vatandaşlarının kitleler hâlinde ve *Ostruppen* (doğu askerleri) sıfatıyla silah altına alınmasına izin verildi. 22 Ağustos 1941'de saf değiştirerek Almanların tarafına geçen Kızıl Ordu'nun 436. Piyade Alayı, Alman ordusundaki ilk Kazak birliği idi; Ekim 1941'den itibaren de güvenlik tümenleri ile birlikte antipartizan görevler almaları ya da Panzer tümenleri bünyesinde, her tümende bir tabur olmak üzere bindirilmiş keşif birlikleri olarak hizmet vermeleri için 11 Kazak süvari grubu oluşturuldu. 1942 sonlarında bu birlikler 11 tabura dönüştürüldü. 1942'de üç bindirilmiş alay, üç piyade alayı ve altı piyade taburunun subayları Kazak'tı.

Rusya'da bir çarpışma esnasında *Waffen-SS*'le birlikte çarpışan Letonyalı gönüllü askerler koşuşuyor. 1943 yılı itibariyle, bilhassa da Baltık devletlerinden gelen Doğu Avrupalılar, karışık bir muharebe performansına sahip olmalarına karşın *Waffen-SS*'in muharip kuvvetinin büyük bir yüzdesini teşkil etmekteydi.

15 Kasım 1941'de Kafkasyalı ve Ortadoğulu Sovyet vatandaşlarından müteşekkil, yanlış bir adlandırmayla "Türki" kuvvetler denen yedi güvenlik bölüğü oluşturuldu ve bu birlikler 1942'de işgal altındaki Polonya'da altı *Ostlegionen*'e (doğu lejyonlarına) dönüştürüldü. Bunlar Ermeni, Azeri, Gürcü, Kuzey Kafkasya (Osetler, İnguşlar, Çeçenler vb.), Türkistan (Kazaklar, Kırgızlar, Tacikler, Türkmenler, Özbekler vb.) ve Volga-Tatar (Kazan Tatarları, Başkurtlar, Çuvaşlar, Udmurtlar vb.) lejyonları idi. Stalingrad bozgununa dek lejyonlar bünyelerindeki beş ordu donatım, inşaat ve nakliye taburu ile 200 kadar ikmal ve nakliye bölüğünde sivil gönüllülere de görev verdiler. Kızıl Ordu'dan dönme askerler 783-844 sıra numaraları arasındaki 34 piyade taburuna ve tümen numaralarını taşıyan 28 arazi taburuna katılıyordu; fakat bunlardan yalnızca 28 adedi, çoğunlukla da Kafkaslarda olmak üzere muharebeye katıldı.

SAĞDA: 1941'de piyadeler 1939'a benzer ekipmanlara sahipti; fakat arazide daha az yük taşımak gibi bir temayül söz konusuydu. Soldaki asker [a] standart piyade üniforması giymiş ve 7.92 mm'lik Kar 98k tüfeğe [1] sahip. Sağdaki [b] ise, üniformasının üstüne, her askere verilen çadır çeyreğini giymiş. Bu ekipman pek çok şekilde kullanılabiliyordu; bir seçenek de burada görüldüğü gibi, yağmur pelerini olarak kullanımdı. *Zeltbahn*'dan pelerin, dönemin diğer ordularında dağıtılan bütün pelerinlerden daha etkiliydi; ekipmanın altmıştan fazla düğmesi, otuz tane düğme deliği vardı; böylece asker nasıl giymek istiyorsa öyle giyerdi. Bu çadır çeyreği bir çubukla ya da bitkilerle tutturularak tek kişilik bir hava kalkanı olarak kullanılabilir; başka üç çeyrekle bir araya getirilip dört kişilik kullanışlı bir çadıra dönüştürülebilirdi. Burada görülen diğer ekipmanlar şunlardır: 2) 7.92 mm'lik tüfek mühimmatı için beşli fişeklik. 3) Tam kemer takımı. 4) Standart ordu kemerinin tokası. 5) Üçlü kütüklük. 6) Almanların standart matarası. 7) ve 8) Almanların standart dağıtım gaz maskesi ve kutusu. 9) Standart dağıtım konsantre çikolata tenekesinin önü ve arkası. 10) Yine her bir askere standart olarak dağıtılan çatal, bıçak, kaşık ve konserve açacağı. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

1
2
3
4
5
6
a
b
7
8
SCHO-KA-KOLA
10
9
Lederfett

Estonyalı, Rus, Beyaz Rus ve Ukraynalı birlikler 1 Ekim 1942 tarihinden itibaren, ağırlıkla Merkez Ordular Grubu içinde görev alıp "Doğu Taburları" olarak adlandırıldılar. Yaklaşık 950 kişilik her bir *Ostbataillon*'un başına bir Alman kumandanı ile Alman subayları, astsubayları ve eratından müteşekkil 36 kişilik bir kurmay kadrosu geçiyordu. Ocak 1943'te, 658-660 sıra numarasına sahip olanlar hariç 48 Doğu Taburu ve tüm Rus, Beyaz Rus ve Ukraynalı *Hiwi*'ler, kâğıt üzerinde *Russkaya Osvoboditel'naya Armiya* (*ROA*; Rus Kurtuluş Ordusu) adı altında bir araya getirildi.

PİYADELER

Teoride II. Dünya Savaşı boyunca en baskın rolü genellikle zırhlı tümenler oynamakla birlikte Nazi-Sovyet Savaşı'nın esas yükünü çeken sınıf piyadeler olmuştu. *Ostheer* (Doğu Ordusu), *Barbarossa* esnasında 300 bin (yani ortalama günde gerçekten de "bir alay") ölü vermişti ve bunların çoğu piyadelerdi.

1941'de Doğu'da çarpışan piyade alayı, 1939'da Polonya'ya giren alaydan çok farklı değildi. 15. ve daha sonraki *Welle*'lerle teşekkül eden tümenler hariç olmak üzere piyade tümenleri, her biri üç taburdan müteşekkil üç piyade alayından oluşuyordu. Alay teşkilatı, tümen teşkilatının küçültülmüş bir kopyası gibiydi; her alayın bir piyade (ve sahra istihkâm) kısmı, bir topçu kısmı, tanksavar unsurları ve bunlarla birlikte, askerlere mühimmat, gıda, su ve alayı muharebe alanında etkili kılan envai çeşit malzemeyi ikmal eden hizmet birimleri oluyordu. Alay karargâhları; kumandan, bu subayın kurmayları ve (alayın sıhhiye subayını, veterineri, zırhçısını, nalbantını ve sahra mutfağını havi) kısmen motorize bir ikmal katarından ibaretti. Bu karargâhın emri altında ayrıca sahra istihkâm takımı, istihbarat takımı (muhabere takımı da buna dâhildi) ve muharebe esnasında sedyeci sıfatıyla görev alan bando takımı da bulunuyordu.

Piyade alayının üç taburu da kendi içlerinde üç tüfekçi bölüğü, bir makineli tüfek bölüğü, piyade istihkâm takımı, ikmal birlikleri ve mekkâreye ayrılıyordu. Alayın emri altında bir piyade topçu bölüğü, Mart 1940'tan itibaren *Panzerjäger*'ler adıyla bilinen bir tanksavar bölüğü ve bir hafif piyade ikmal kolu da bulunmaktaydı.

ATLAR VE TAYINLAR

Günümüzün insanı Alman piyadesini mekanize bir kuvvet olarak tahayyül etmeyi sever; fakat aslında her piyade taburunda mevcut makineli tüfek bölüğüne ait olanlar hariç alaylarda bulunan tüm taşıtlar atlar tarafından çekilmekteydi. Geri hizmetlerin tamamı (kasaplık, fırıncılık, posta hizmetleri, mühimmat katarları vb.) atların çektiği arabalarla görülüyordu. Rusya'ya bu şekilde, taşıtlarıyla nakledilen zırhlı ve mekanize birliklerin aksine yürüyerek giden Alman ordu birlikleri, kendilerinden 2.000 yıl kadar önce aynı yolu kateden Roma İmparatorluğu lejyonları ile aşağı yukarı benzer hızda ilerleyebiliyorlardı.

Doğu Cephesi'nde Alman lojistik sisteminin temel unsurlarından biri atlardı (*Barbarossa*'nın başlarında 750 bin adedi kullanılmaktaydı); fakat Rusya'nın kışına ve aşırı çalışmaya alışkın olmayan bu hayvanlar yüz binlerle telef olmaya başladılar. 1945'te, savaşın sonu itibariyle ise bu sayı 1.5 milyonu bulmuştu.

Doğu Cephesi'nde baş gösteren ve hiçbir zaman tamamen çözülemeyen sorunların ortaya çıkışında tek başına bu hakikat bile oldukça etkiliydi.

Alman ordusunun her piyadesi takımın atına aşinaydı. Bu hayvan, yüklerin ve askerlerin sığdırabildiği başka malzemelerin doldurulduğu at arabasını çekerek takımın gittiği her yere giderdi. Batı seferinde söz konusu başka malzemeler arasında, muzaffer askerlerin aldığı Fransız şarabı, Hollanda peyniri, Belçika çikolatası kabilinden ganimetler de oluyordu. Fakat doğuda arabalarda elzem temel malzemeler dışında hemen hemen hiçbir şey yoktu; zira ele geçirilen mevzilerde yağmalanacak hiçbir şey bırakılmıyordu ve kısa süre içinde sıcak tutacak giysiler en nadir şaraptan bile daha lüzumlu hâle gelmişti. Alman ordusu Rusya'ya 700 binden fazla atla gitmişti; buna kıyasla tankların sayısı ise birkaç binde kalıyordu.

Nakliye için her bir bölüğün sekiz at arabasına ve aşırı ağır bölük ekipmanlarını taşımak üzere alay seviyesinde fazladan bir tane daha bölük arabasına ihtiyacı oluyordu. Bu sekiz at arabasının dağılımı şu şekilde idi: Bölüğün üç ağır takımının makineli tüfekleri ile havanları için üç adet tek atlı araba; biri mühimmat, biri de sahra mutfağı için olmak üzere iki adet dört atlı araba (sahra mutfağının arabası bilahare iki atlı arabaya dönüştürülmüştü); sırt çantaları için iki adet iki atlı araba ve tayınlar için bir adet iki atlı araba.

Bu düzenleme, belirli bir sayıda askerin (başlarındaki astsubayla birlikte toplam 21 kişinin) vakitlerinin çoğunda atların bakımı ve at arabalarının kullanılmasıyla meşgul olması anlamına geliyordu. Gerçi arabalar iyi tasarlanmıştı; fakat hareketli olduğu söylenen bir orduda bu genel konsept biraz antika kalıyordu. Almanların Rusya'da yaşadığı diğer sorunlar, atların aşırı soğuğa karşı hassas olması ve bizzat ordu korkunç bir mühimmat, giysi ve sair eşya kıtlığı içindeyken bir de sürekli atlara yem tedarik etme gailesi ile uğraşılmasıydı. Ayrıca atlar çok kolay sakatlanıyordu.

Atlarla meşgul askerlerin eğitimi, süvari eğitiminden daha hafifti; fakat hayvanların iyi beslendiğinden, iyi bakıldığından ve yüklerini çekebilecek durumda olduklarından emin olabilmek için yine de temel ata biniş, arazide at bakımı ve atların perhiziyle ilgili bilgilerin verilmesi icap ediyordu.

Tayınlar hususuna gelince; Alman ordusu da tıpkı diğer tüm ordular gibi askerler ve atlar için tayın ölçüleri belirlemişti. Gelgelelim Rusya seferi başlayınca tayın stokları sık sık dengesizleşmeye başlamış ve arazideki askerlerin kendi başlarına etrafta yiyecek araması gerekmişti. Bu esnada sık sık atların yendiği de oluyordu; Stalingrad'da çembere alınan 6. Ordu'nun kuşatılması esnasında başına gelen de tam bu olmuştu.

Aşağıda, tayın ölçüleriyle ilgili bir istihbarat raporu bulunmaktadır. Mümkün olduğunca bu plana uyulmaya çalışılırdı; fakat imkân kıtlığında bu plan bir kılavuz olmaktan öteye gidemiyordu tabii:

a. Erat için tayın ölçüleri

Günlük tayın miktarı (*Portionsatz*), tek bir neferin bir günde tüketeceği gıda miktarıdır. Bu miktar üç öğün hâlinde verilecek olup öğlen yemeği toplam gıdanın yarısı kadar, akşam yemeği üçte biri kadar ve bir sonraki sabah kahvaltısı da altıda biri kadar olacaktır. *OKW*, erata verilecek tayın maddelerinin her biri için azami miktarı tespit eden bir genel plan ortaya koymuştur. Bu miktar iki faktöre bağlıdır: tayın verilen neferin görev sınıfı ve verilen gıdanın malzeme sınıfı.

Askerlere verilen tayınların, askerin görev sınıfına göre dört temel türü vardır. I. Tayın (*Verpflegungssatz*), muharip askerler, muharebe sonrası nekahet döneminde olan askerler ve Norveç'te, 66. Kuzey Paraleli'nin kuzeyinde konuşlu askerler içindir. II. Tayın, işgal ve muhabere hattı askerleri içindir. III. Tayın, Almanya içindeki garnizon askerleri içindir. IV. Tayın ise Almanya içindeki büro çalışanları ile hemşirelere verilir. Hastane içi vakalar, vakanın ciddiyetine göre bu sınıfların herhangi birine tekabül edebilir.

Malzeme sınıflarının en önemli gıdaları şunlardır:

(a) Ekmek

(b) Et, soya unu, peynir, balık ve yumurta

(c) Sebze

(d) Süt ve puding

(e) Tuz, havyar, sirke ve diğer çeşniler

(f) Karabiber, tarçın ve karanfil gibi baharatlar

II. Dünya Savaşı boyunca at ile *Landser* [asker] neredeyse ayrılmaz bir ikili olmuştu. Burada piyade ile takımın arabası doğuya doğru uzanan uzun yolda yan yana yürüyor. Resimdeki araba, havalı lastiklere sahip iki atla çekilen Hf. 177'dir. Atlar ise gücüyle nam salmış Pomeranya yük atlarındandır; fakat araba tam dolu olduğunda bu güçlü atlar için bile fazla ağırdı ve çoğu zaman insan gücü, ek atlar ya da öküzlerle çekişin artırılması gerekiyordu.

(g) Tereyağı, domuz yağı, marmelat, hayvan yağları ve ekmek üstü ezmeleri

(h) Kahve ve çay

(i) Şeker

(j) Şarap ve diğer alkollü içecekler

(k) Tütün

Tek tek muhteviyat sınıfları içinde ikame gıdalar dağıtılabilir, fakat bir muhteviyat sınıfından gıda yerine başka sınıftan gıda verilmez. Bu şekilde, bir nefer için günlük azami sebze istihkakı ya 60 gram kurutulmuş sebze ya 1.200 gram barbunya ya da 400 gram salamura sebze veyahut da 30 kadar ikame gıdadan bunlara denk miktarlar olabilir. Herhangi bir günde hangi gıdaların çıkarılacağını tahmin etmek mümkün değildir. Fakat aşağıdaki tablo, bu azami tayın istihkaklarının muhtemel bir dökümünü göstermektedir.

ARKA SAYFADA: Alman ilerleyişinin başlarında, atların çektiği bir sahra mutfağı ağır ağır yol alıyor. Bu mutfaklarda sulu yemekler için 200 litrelik bir tencere ve kahve yapmak için 90 litrelik bir "kazan" bulunurdu. Alman askerleri sevgi duydukları bu tuhaf makineye *Gulaschkanone* [Gulâş topu] adını takmışlardı.

b. Özel tür tayınlar (erat için)

1) Seferi tayını (*Alarmverpflegung*). Sefer tayını, yaya veya taşıtlar aracılığıyla bir yerden bir yere nakledilen birimlere, üst üste üç ya da dört günü geçmemek kaydıyla dağıtılan soğuk gıda tayınlarıdır. Bu tayın 700 gram ekmek, 200 gram soğuk et veya peynir, 60 gram ekmek üstü ezmesi, 9 gram kahve (veya 4 gram çay), 10 gram şeker ve altı sigaradan ibarettir. Bu şekilde, tayının toplam ağırlığı yaklaşık 987 gram kadardır.
2) Demir tayın (*Eiserne Portion*). Demir tayın; 250 gram bisküvi, 200 gram soğuk et, 150 gram muhafaza edilmiş sebze, 25 gram kahve ve 25 gram tuzdan ibarettir. Toplam ağırlık, paketsiz 650 gram ve paketli 825 gramdır. Demir yarı tayın, 250 gram bisküvi

Alman askeri günün ana öğününü gün ortasında yerdi. Bu yemek sıklıkla yürüyüş vaziyetinde iken, arka planda görülen *Gulaschkanone* (ya da resmî adıyla *Feldkuche*) üzerinde seyahat eden bölük aşçıları tarafından hazırlanırdı. Atlar tarafından çekilen sahra mutfağında sıcak sulu yemekler verilirdi. Ekmeği ise merkezlerdeki alay fırınları tedarik ederdi. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

ve 200 gram muhafaza edilmiş etten ibaret olup toplam ağırlık paketsiz 450 gram ve paketli 535 gramdır.

3) Muharebe Paketi (*Grosskampfpäcken*) ve Yakın Muharebe Paketi (*Nahkampfpäcken*). Almanlar çatışmaya giren askerler için bu tür tayınlar kullanmaya başlamıştır. Bu tayınlarda çikolatalar, meyveler, şekerler, sigaralar ve muhtemelen bisküviler bulunur.

c. Hayvan Tayınları

Hayvan tayını; at, ağır yük taşıyan öküz, köpek veya posta güvercini tarafından bir günde tüketilen gıda miktarıdır. Hayvan tayını (*Rationssatz*) miktarı, hayvanın türü, iş gördüğü alan ve verilen tayının içeriğine göre değişir. Örneğin atlar dört gruba ayrılmıştır: en ağır ırktan yük atları, ağır ırktan yük atları, eyerli atlarla hafif ırk binek atlar ve küçük atlar. Doğu Cephesi'nde en ağır ırktan koşumluk atların azami tayın istihkakı 5 bin 650 gram yulaf ve 5 bin 750 gram saman (buna hayvanın altına yayılan 1.500 gram saman da dâhildir) şeklindedir. Diğer at gruplarının payı nispeten daha azdır. Doğu Cephesi dışındaki cephelerde de tüm atların payı genel olarak daha azdır. Ayrıca, uzun vadeli korunan yem, arpa, mısır vb. ikameler tayın ağırlığını değiştirebilmektedir. Şayet hayvan demir tayınıyla besleniyorsa, yulaf, ot veya saman gibi tek bir gıda verilir.

d. Arazi tayınları

Bölgelerde satın alma veya el koyma yoluyla ele geçirilen dükkânlar, arazi tayınlarının ikmalinde, diğer ikmal sınıflarına kıyasla daha büyük bir rol oynarlar. Alman planlama prensipleri arasında, mümkün mertebe arazideki beslenme kaynaklarını değerlendirmek ve yalnızca bu şekilde elde edilemeyen gereksinimleri stoklardan edinmek de vardır. Almanlar muharebe dönemleri esnasında bu yollara başvurmanın ne kadar zor olduğunun tamamen farkındadır ve harekât dönemlerinde yalnızca bölgelerdeki dükkânlara bel bağlamazlar. Genellikle her bir ordunun bünyesinde, eratın tamamına yaklaşık 10 gün yetecek boyutta tayın depolanır. Tayın, tam tayın ile demir tayınından müteşekkildir; fakat ancak özel emirlerle bunlardan ikincisine geçilir.

Bir ordunun tüm askerleri için taşıdığı tayınlar

	Tam tayın	Demir Tayın
Askerin üzerinde	-	1 (yarım)
Muharip taşıtta	-	1
Sahra mutfağında	1	1
Birim tayın katarında	2	-
Tümen katarında	1	-
Ordu depo ve katarlarında	Toplam yaklaşık üç adet	

Alman yemek ekibi Rusya'ya doğru ilerleyen bir ikmal katarının aşçı vagonunda yemek yapıyor. Alman ikmal katarlarının bilhassa arka kısımları en zayıf bölgeleriydi ve bu noktalar Sovyet partizanları için birincil hedeflerdendi.

Normalde bir atın üzerinde ya da birim ikmal kollarında iki tam, iki de demir at tayını taşınır. Diğer tayınlar ise ordu ve tümen tarafından taşınırlar.

Kurmay planları açısından Almanlarca hesaplanmış tayın ağırlıkları şu şekildedir:

Tayın türü	Ağırlık (gram)	Ağırlık (libre)
İnsan tayını		
Paketli standart tayın	1.500	3.3
Paketli demir tayın	825	1.82
Paketli demir yarım tayın	535	1.18
At tayınları		
Standart tayın	10.000	22
Demir yulaf tayını	5.000	11
Demir ot tayını	5.000	11
Demir saman tayını	2.500	5.5

Bu rapor, savaşın sonuna doğru yayımlanmıştır; fakat içerdiği bilgiler, II. Dünya Savaşı boyunca geçerliydi. 1941-43'te Doğu Cephesi'nde fiilen ikmal edilebilen miktarlar seferin başlangıcında tam tayın düzeyindeyken bilahare, bilhassa da Stalingrad Muharebesi'nin son günlerinde neredeyse sıfırlanmıştır. Örneğin Stalingrad'daki askerler nihayet açlıktan ve soğuktan ölme noktasındaydı. Aralık ayı itibariyle atlarının çoğunu yemişlerdi ve günlük tayınları da 200 gram at eti, 70 gram ekmek ve 14 gram margarin veya hayvan yağı seviyesine kadar düşmüştü.

HAREKET

Piyadeler, Batı'daki seferlerin aşırı emek isteyen seferler olduğunu ve cepheye giden uzun yollardan paylarına düşeni yeterince aldıklarını düşünüyorlardı. Fakat Sovyetler Birliği'ndeki yolların ucu bucağı yoktu. Zırhlı ve motorize birliklerin harekâtın en başından itibaren çabucak öne geçip arayı açması sonucu piyadenin şikâyetleri epey artmıştı; geriden takip eden piyade, önündekileri yakalamak için daima yürüyüş hâlindeydi.

Uykuya fırsat bırakan zamanlar, en fazla kısa molalar niteliğindeydi. Bir asker şöyle yakınıyordu: "Uyku çok kıymetli ve çok ender bir meta idi. Şahsi ekipman, bütün askılar ve teçhizat takılırdı. Lüzumsuz kıyafetler paketlere koyulur ve götürülmek üzere hafif piyade ikmal koluna verilirdi. Bazı bölüklerin günde 50 kilometre kadar yürüdüğü oluyordu." Savaş gazilerinden biri, tek bir adım 60 santimetre olduğundan hareketle (askerlerin daha uzun ya da daha kısa adımlar attığı da oluyordu; bu, ortalama uzunluktu), 50 kilometrenin 84 bin adım anlamına geldiğini hesaplamıştır.

Saatte beş kilometre hızla, bundan en az beş kat daha hızlı ilerleyen birlikleri yakalamaya çalışan piyadeye daima acele ettiriliyordu. Yemek ve dinlenme devreleri de daha kısa oluyordu sonuç olarak. Yürüyüş hâlindeki askerler, yazın boğucu ve yorucu tozdan kışın kar fırtınalarına varıncaya dek ortam koşullarının üzerlerine yığdığı her tür sıkıntıya maruz kalıyordu. Ukrayna ve Rusya'nın ürkütücü arazi koşulları moralleri bitirirken, askerlerin ayaklarının uğradığı hasarlarla Doğu'ya yürüyüşün fiziksel eziyeti katlanıyordu. Sonbahar ve *rasputitsa* denen bahar çamurları ile birlikte hava koşullarının yarattığı karmaşa da arttı. Bu çamur hareketi imkânsızlaştırmaktaydı; bir yoldan geçen aracın önünde bulduğu 50-60 cm'lik çamur tabakasıyla ne insanlar ne atlar ne taşıtlar, hatta ne de tanklar başa çıkabiliyordu. Almanlar kütüklerden yollar kuruyordu; fakat bunlar da kısa süre içinde batağa saplanıyor ve yolları işler kılmak için daimî bir kütük üstüne kütük koyma çabası gerekiyordu.

Sonra kış geldi; kışın getirdiği soğuk, dağ birliklerinin bile görüp işitmediği bir soğuktu. -30°C ve ötesine kadar düşen sıcaklıklar ve yetersiz üniformalar (aşağıya bakınız) sonucu Alman askerleri çevre kaynaklı korkunç sağlık sorunları yaşamaya başladılar. Kasım 1941 ile Ocak 1942 arasında 1.500 uzuv kesme ameliyatı gerçekleşti; gerçekleşen donma vakalarının ise 100 bini bulduğu hesaplanmıştır. Top ve taşıt yağlayıcıları donup taşlaşıyor, dolayısıyla silahlar ve taşıtlar da kaskatı kesiliyordu. Motorları işletebilmek için sık sık altlarına ateş yakmak gerekiyordu. Alman askerleri zamanlarının çoğunu yalnızca ve yalnızca soğukta hayatta kalabilme mücadelesine harcıyorlardı; içlerinde her nasılsa kalabilen son taarruz enerjileri de sönüp gidiyordu böylece.

YUKARIDA: Merkez Ordular Grubu mensubu askerler (1941). Sağda bir Panzer subayı ve onun solunda da 51. *Nebelwerfer* Alayı'ndan iki topçu görülüyor. En soldaki askerin tuttuğu mühimmat, 28 cm'lik yüksek infilaklı roket mermisidir. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

ÜNİFORMALAR

Alman ordusu, çektiği sıkıntılar yetmiyormuş gibi 1941 kışının kar ve buzuna, Temmuz'da doğu yoluna düştükleri üniformalardan kalanlarla katlanmak zorunda kalmıştı. 7 Mart 1936'da Rheinland'ın işgalinden 22 Haziran 1941'de başlayan Sovyetler Birliği taarruzuna kadar Alman birliklerinin dış görünüşlerindeki şekil birliği üst düzeylerde seyretmişti ve 2 Şubat 1943'te, Stalingrad'da kapana kısılanların teslim bayrağını çekmesine kadar da bu durum devam etti. O noktadan itibaren yeni cesaret ödülleri ortaya çıkaran, seçkin birlikleri standart dışı üniforma ve işaretlerle teşvik eden *OKH*'nin,

Rusya'da, bir sığınaktaki paraşütçüler (1942). Sığınaklar yerin 3-4 metre altına, bazen de daha derinlere kazılırdı. Sığınak duvarları kaba yontulmuş çam veya huş kütükleriyle payandalanır, devrilmiş ağaç gövdelerinden çatı oluşturulur, onun üzerine de kazıdan çıkan toprak geri yığılırdı. Burada görülen gibi iyi inşa edilmiş sığınaklar, 105 mm'lik mermilerin doğrudan isabeti halinde bile ayakta kalırdı. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

gayriresmî ve güvenliği tehlikeye atar nitelikteki kıyafet parçalarına karşı gösterdiği hoşgörü de, Stalingrad mağlubiyetinin ciddi şekilde düşürdüğü moral ve özgüveni körüklemek maksadıyla, gittikçe artmıştır.

Piyadenin Doğu Cephesi'nde tecrübe ettiği koşullar, arazi üniformasında kimi değişiklikler yapılmasına neden olmuştur. M1935 arazi ceketi ile pantolonlar, Temmuz-Ağustos 1941 döneminde kaydedilen nefes kesici sıcaklarda rahatsızlık verecek kadar sıcak olduğundan aynı yaz boyunca kimi askerler kamış rengi-yeşil M1940 eğitim üniformalarını yazlık arazi üniforması olarak kullandılar. Bu üniforma, beş düğmeli, iki yandan cepli, kirli beyaz pamuklu dimi malzemeden mamul balıksırtı ceket ile 1 Nisan 1933'te kabul edilen ve 12 Şubat 1940'tan itibaren kamış rengi-yeşil renkte imal edilen pantolonlardan ibaretti. Subay ve astsubaylar bu cekete apoletler ekliyor ve bütün askerler göğüs kartalından takıyordu. Ceketin popülerliği, M1935 arazi ceketi ile aynı kesime sahip, kamış rengi-yeşil M1942 eğitim üniforması ceketinin imalatına yol açtı. 1942'de üretilen bu ceket, 1943 yazına kadar yaygınlaşmadı.

Sovyetlerde geçen ilk kış (Kasım 1941-Mart 1942) için dağıtılan tek kıyafet dokuz üniforma parçasından oluşmaktaydı. Bunlar, *feldgrau* renkli ve boru şeklindeki uzun yün başlıklar; aşırı kalın yün iç çamaşırları; 15 Mart 1936'da kabul edilen ve bilahare M1942 balıkçı yaka süveterle değiştirilen bisiklet yaka ya da V yaka M1936 süveter; *feldgrau* renkli yün eldivenler; nöbetçilerin *feldgrau* renkli, su geçirmez, bilek boyunda, çift sıra düğmeli, takviye edilmiş deri omuzları olan kaputu ve keçeden galoşları; araç ekiplerinin M1935 kaput tarzında kesime sahip fakat ayak bileğine kadar inen ve arazi ekipmanı üzerine giyilebilecek kadar geniş M1934 ya da M1940 *feldgrau* su geçirmez cüppeleri; *feldgrau* cüppe kumaşından üç parmaklı, kürk astarlı eldivenler ve son olarak, şoför ve motosiklet sürücülerinin yeşil-kahverengi, Amerikan bezinden mamul parmaksız koruyucu eldivenleriydi.

SOLDA: Yorgunluktan tükenmiş gibi görünen Alman askeri bir şeyler yemek için kısa bir mola vermiş. Üzerinde parçalı kamuflaj desenli bir ceket var ve miğferinin üzerindeki ağ, arazi kamuflajı uydurabilmesine olanak sağlıyor. İşinin ehli Sovyet keskin nişancılarının kol gezdiği bir ortamda iyi bir fikir.

MG 42

1942'de, MG 34'ün maliyet açısından daha verimli bir muadili olmak üzere getirilen 7.92 mm'lik MG 42 makineli tüfeği, kısa süre içinde II. Dünya Savaşı'ndaki en iyi piyade silahlarından biri olarak temayüz etti. Açıkta kalmış düşman piyadesi üzerine felaketvâri etkiler yaratan, dakikada 1.200 mermi gibi inanılmaz bir ateş süratine sahip MG 42, kısa geri tepmeli, hava soğutmalı bir silahtı. Silahın hızlı değişim sistemi sayesinde birkaç saniye içinde namlu değiştirilebiliyor ve silah, taarruz silahından uçaksavar silaha ya da MMG'ye dönüşebilecek şekilde pek çok farklı kaidelere takılabiliyordu (iki ayak, üçayak, taşıt kaideler). Doğu Cephesi'ndeki kir ve tozun etkisine karşı MG 34'e kıyasla çok daha dirençli olduğu ortaya çıkmıştı. MG 42 o kadar kaliteli bir silahtı ki, savaş sonrası dönemde, 7.62 mm'lik standart NATO mermisine uyacak şekilde yeniden kalibre edildikten sonra *Bundeswehr* (Alman Silahlı Kuvvetleri) için üretilmeye devam edildi. Artık ismi MG 3'tü.

E Sharp 03

Kıyafetlerin Orta Avrupa için yeterli olmakla birlikte Doğu Cephesi için tamamen yetersiz olduğu ortaya çıkmıştı. Pek çok askerin, Sovyet ve Alman yapımı kürklü sivil kaputlarını ve Kızıl Ordu'dan ele geçirilen kürklü başlıklarla dolgulu arazi üniformalarını üzerlerine uydurduğu görülüyordu. Fakat 19 Nisan 1942'de, beyaz ve *feldgrau* renkte, iki taraflı olarak giyilebilen, dolgulu yeni kış kıyafetleri kabul edildi. Bu kıyafetlerin dağıtılan türleri üç farklı ağırlıkta idi: Hafif, orta ve ağır. Uyluk boyunda, altı düğmeli, kapüşonlu kış ceketinin iki cebi olup üzerine takılmasına müsaade edilen işaretler, yenlere takılan renkli arazi işaretleriydi. İki taraflı giyilebilen yüksek belli pantolonlar ve eldivenler de vardı; fakat iki taraflı giyilebilen kapüşonlar, maskeler ve beyaz örmeli kar botları pek tercih edilmeyerek bilahare terk ediliyordu.

Dağıtılan diğer kış kıyafetleri arasında ayak bileğine kadar inen işaretsiz koyunyünü kaputlar; beyaz, kahverengi veya siyah renkte, koyunyünü, tavşan kürkü ya da yapay kürkten mamul ve hizmet kepi işaretleriyle süslü envai çeşit kepler; arazi üniformasının üzerine ve kaputların altına giyilen düz kahverengi kapitone ceket ve pantolonlar ve deri takviyeli keçeden

MP 38/40 SMG ile donanmış bir Alman piyadesi bir Sovyet sivilini sorguya çekiyor. Gerçi *Wehrmacht*, *Waffen-SS*'inki kadar iğrenç bir savaş suçları siciline sahip değildi; fakat zaman zaman (bilhassa da evlere el koyarken) Alman ordusu askerlerinin de sivillere karşı vahşi muamelelerde bulunduğu olabiliyordu.

SOLDA: Resmî dağıtım kıyafetlerden uydurma parçalara dek uzanan bir Stalingrad kış üniformaları koleksiyonu. Finlilerin savaşın ilk başlarından itibaren fark ettikleri bir şey, Alman botlarının tabanlarına giren çiviler olduğuydu. Bu çiviler sıfırın altı iklim koşullarında botların kaymasına engel olmadığı gibi soğuğu doğrudan doğruya askerin ayağına iletiyordu. Resmin solundaki asker, botlarının etrafını paçavralarla sararak ayaklarını ısıtmak için beyhude bir uğraş içine girmiş. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

mamul, baldır boyunda botlar da bulunuyordu. Kuşkusuz, Sovyetler Birliği boyunca uzanan ikmal hatlarının uzunluğuna binaen, üretilen kıyafetlerle askerlerin eline geçen kıyafetler arasında kayda değer farklılıklar arz edebiliyordu. Fakat aciz Alman askerinin 1943-44 kışına, bir önceki kışa kıyasla çok daha hazırlıklı girdiğine şüphe yoktur.

DOĞU CEPHESİ'NDEKİ PANZER TÜMENLERİ

1940'ta, batıdaki sefer tamamlandıktan kısa süre sonra bütün seviyelerdeki Panzer kumandanlarından, arazi tecrübeleri hakkında ayrıntılı raporlar hazırlamaları istendi. Bu raporlar, 1938 tarihli teknik el kitabının geliştirilmesinde kullanıldı ve 3 Aralık 1940 tarihinde söz konusu el kitabı *Panzer Tümeninin Komuta ve Kullanımına Dair Yönergeler* adı altında yayımlandı. 1942'de bu yönerge değiştirilmeden yeniden basıldı ve çizdiği ana hatlar savaşın sonuna kadar değişmeden yürürlükte kaldı. Buna göre Panzer tümeninin temel görevi, muharebe alanında belirleyici olma fırsatı aramaktı. Panzer tümeninin her türden düşman mevziine taarruz etmesi ve düşman saflarının arkasına derinlemesine girerek ya da düşmanın geri mevzilerine saldırıp düşman kalıntılarını takip ederek başarıya ulaşması gerekiyordu. Taarruz, Panzer tümenlerine uygun yegâne çarpışma metoduydu; bu tümenlerin savunma esnasında dahi düşmanın yarmalarına karşı taarruzlar başlatmaları gerekiyordu. Panzer tümenleri yalnızca sabit ya da müstahkem savunma hatlarıyla karşılaştıklarında muharebeyi piyadeye devrederlerdi. Bundan maksat, hem (esas yükü piyadenin çekmesi hâlinde oluşacak) ağır kayıplardan kaçınmak hem de süratleri ile manevra kabiliyetlerinin kendilerine bahşettiği avantajlardan faydalanmamaktı.

Mekanize piyadenin Panzer taarruzunu yakinen takip etmesi ilk tercih olmakla birlikte, Panzerlerle piyadenin işbirliği yapabileceği başka pek çok hâller de vardı. Başarılı taarruzun anahtarı, ağır ateş ve hızlı hareket etmekti. Önce uygun arazi seçilmeliydi (ormanlık ve binalarla kaplı alanlar uygunsuzdu); sonra, topçular Panzer ve piyade ilerleyişine ayak uydururken taarruz eden birliklerin çabucak ateş mevzilerine ulaşması gerekirdi. Üçüncü adımda, yani yarma gerçekleşir gerçekleşmez düşman kuvvetleri çembere alınmalı ve geri kısımlarına taarruz edilmeliydi.

Doğu Cephesi'ndeki çarpışmaların Alman doktrinindeki hataları açığa çıkarması çok uzun sürmedi. Yeterli bir yol ağının ve doğru haritaların bulunmaması, yakıt tüketimine dair yanlış hesaplar (200 tanklık bir Panzer alayının 60 bin litre olarak hesaplanan günlük yakıt tüketimi kısa sürede 120 bin ve 180 bine kadar çıkmıştı) ve taşıtlardaki aşınma ve yıpranma, hem Panzer tümenlerinin kabiliyetlerini derinden etkiledi, hem de piyadenin zırhlı birliklerin ilerleyişine ayak uydurma becerisini. 2. ve 3. panzer grupları, 27 Haziran 1941'e kadar günde ortalama 64 kilometre katetmek suretiyle 320 kilometrelik bir mesafe aldılar. Fakat Temmuz başlarında süratleri günde ortalama 20 kilometreye kadar düştü. Benzeri şekilde, 8. Panzer Tümeni'nin günlük ilerleyiş ortalaması 26 Haziran'a kadar yaklaşık 75 kilometre iken Temmuz'un ilk yarısında 32 kilometreye geriledi. Sonbaharın gelişiyle birlikte ilk kötü havalar da geldi; kötü hava Panzerlerin hareketlerini ana yollarla sınırlamış ve manevra ve çembere almayı fiilen imkânsız hâle getirmişti. Kış koşulları, Sovyet savunma mevzilerindeki

Bir Sovyet askeri, imha edilmiş bir Tiger tankını inceliyor. Namlunun patlatılmış olduğuna dikkat ediniz; bu durum, tank personelinin –belki de mekanik arıza nedeniyle– aracı terk etmek zorunda kaldığının ve kaçarken de aracın muharip kabiliyetini yok ettiğinin işaretidir.

güçlendirmelerle (Sovyet birlikleri tanksavar toplarını ileride konuşlandırmıştı) birleştiğinde Panzer tümenlerinin hareket kabiliyetleri daha da azaldı. Nihayet Sovyet askerlerinin ilk karşı taarruzunda kaydedilen ağır kayıplar ve akabinde Panzer tümenlerine getirilen yeni teşkilatlanmayla birlikte Almanların zafer umutları toptan yerle yeksan oldu.

1942'de, fiiliyatta kâğıt üzerindeki mevcutlarının yalnızca bir kısmını barındırmakla birlikte, Panzer tümenleri hâlâ etkili bir muharip kuvvet sayılırdı. Kızıl Ordu'da gerçekleşen ilerlemelerle birlikte tümenlerin bu vasfı, dengeyi hareketliliğin aleyhine ve ateş gücünün lehine doğru bozdu ve tank kayıplarını önlemek için Alman taarruzlarının başını giderek topçu desteğine sahip piyadeler çekmeye başladı. Panzer artık belirleyici bir silah olmaktan çok destek ve zaaflardan faydalanma amaçlı kullanılan bir silaha dönüşmüştü; buna koşut artık piyade ve top, yarma harekâtları için en uygun silahlar addediliyorlardı. Görev kuvvetinin yapısı da buna göre değişmişti; Panzer birimleri artık bölük seviyelerine doğru parçalanıyordu. Gerçi Panzer tümenleri daha küçük ölçekte kalmakla birlikte manevra ve derinleri vurmaya hâlâ kabildi; fakat Alman ordusunun geri kalanı artık onları bu rollerinde destekleyebilecek durumda değildi. Nihayet bu durum zırhlı harp konseptinin baştan aşağı yeniden şekillendirilmesiyle sonuçlandı; nitekim başarısızlıkla sonuçlanan *Zitadelle* (Hisar) Harekâtı, yani Kursk Muharebesi de bu değişimleri ortaya koyacaktı (Beşinci Bölüm'e bakınız).

YUKARIDA: MG 42'nin parçalarına ayrılmış hâli. Bu silah, berbat koşullarda da çalışacak şekilde tasarlanmıştı. Çamurda, suda, karda, sıcakta ve toz içinde ateşe devam ediyordu. Kullanan asker bu silahın bakımının nasıl olduğunu bildiği müddetçe sıkıntı çıkaracağı, ateş almayacağı tek durum madenî parçaların donduğu zamanlardı. Almanların keskin zekâsı o hâle de bir çare bulmuştu: Sorun, hareketli parçaların sıfırın altındaki sıcaklıklarda da yağlanabilmesine olanak sağlayan ayçiçeği yağıyla aşılmaktaydı. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

PANZER TÜMENLERİNİN YENİDEN TEŞKİLATLANDIRILMASI

OKH'nin zırhlı ve motorize tümenlerle ilgili yeniden teşkilatlandırma planları geriye doğru Batı seferi esnasına dek uzanıyordu. İlk olarak Mayıs 1940 sonlarında tasarlanan 24 Panzer ve 12 motorize piyade tümeni şeklindeki teşkilat yapısı, Haziran ortalarında 20 Panzer ve on motorize piyade tümenine indirilmiş; fakat Nisan 1941 tarihli, *Barbarossa* sonrası kara ordusuna ilişkin yeni plan, izleyen sonbahara dek Panzer tümenlerine dört ilâ altı tümen daha eklenmesini öngörmüştü; nitekim yıl boyunca dört yeni tümen oluşturulabildi. Planlarda bu tümenlerin toplam mevcuduna dair bir şey belirtilmemişti; fakat faal on Panzer tümeninin yeniden teşkilatlandırılması ile on yeni tümenin oluşturulması esnasında, tümenlerin birbirine benzer olması kaygısının yanında, Batı seferi esnasında edinilen tecrübelerin dayattığı esaslar da göz önünde bulunduruldu. Bunun sonucunda ortaya çıkan tabloda, her Panzer tümeninin iki taburlu bir adet Panzer alayı, yine iki taburlu iki alaydan müteşekkil bir tüfekçi tugayı, bir motosikletli taburu ve üç taburlu bir topçu alayı bulunmaktaydı (Bu sonuncu alayın getirilmesi, mevcut Panzer tümenlerinde, Mayıs 1940'tan önce bulunan topçu taburunun kalıcı olarak tümene eklenmesi şeklinde gerçekleşecekti). Tıpkı daha önce olduğu gibi her tümende bir keşif birimi, tanksavar, istihkâm ve muhabere birimleri, bir sahra ikmal birimi ve tümen destek ve hizmet birimleri bulunacaktı.

Gelgelelim tümenler arasında tam bir denklik sağlanamadı ve 1941-42 kışında kaydedilen ağır kayıplar ve izleyen yaz aylarında gerçekleşecek taarruza katılması planlanan Panzer tümenlerinin yeniden teşkilatlanması, temelde Panzer alaylarındaki Panzer taburlarının sayısını etkileyen çok sayıda yeni değişikliğe yol açtı. *Panzer Aufklärungs Abteilung*'lar (Panzer keşif taburları) dağıtılarak tümenlerin keşif birimlerine dönüştürülmüş motosiklet taburlarıyla birleştirildi ve topçu alayına dördüncü tabur olarak bir *Heeres-Flak Abteilung* (kara uçaksavar taburu) eklendi. 1942 sonlarında, bütün *Schützen* –ya da yeni isimleriyle *Panzergrenadier*– tugay karargâhları lağvedilmiş ya da ayrılmıştı.

Stalingrad krizini ve Ocak 1943'te Guderian'ın *Generalinspekteur der Panzertruppen* (Zırhlı Birlikler Genel Müfettişi) olarak görevlendirilmesini takiben bir yeniden teşkilatlanma daha gerçekleşti. Motosiklet taburunun ismi Panzer keşif taburu olarak değiştirildi ve en önemlisi, Panzer alaylarında iki taburlu standart teşkilat şemasına geri dönüldü. Fakat her alayın bir taburunun *Panther* tanklarıyla teçhizatlanması nedeniyle Panzer alaylarının çoğu, izleyen aylar boyunca pratikte tek bir taburla kalacaktı.

Toplam mevcut ayrıntılarının bulunmamasına ve pek çok harp mevcudu tablosunun kayıp olmasına binaen, Panzer tümenlerinin toplam kuvvetini değerlendirmek oldukça zordur. Bu sayı Haziran 1941'de iki taburlu standart tümen için 13 bin 300 iken, daha sonraları üçüncü Panzer taburu, kara uçaksavar taburu ve tam kuvveti ile sahra ikmal taburu da dâhil olmak üzere 15 bin 600'e kadar çıkmıştır. Zırhlı savaş araçları hariç ve toplar dâhil olmak üzere genel silah toplamı 1941'den 1943'e dikkat çekici şekilde artmıştır.

1941'de Panzer tümenlerinin en güçlü destek unsurlarından biri, 900 personeli ve 200 taşıtı ile öncü Panzer taburları idi. Bu taburların, iki tonluk *Pionier Kampfwagen* III model kamyonlara sahip ilk iki hafif öncü bölüklerinin her biri, dokuz (1942'de de 18) LMG'ye ve muharip istihkâm ekipmanlarına sahipti. Ocak 1941'de, üçüncü öncü Panzer bölükleri,

ARKA SAYFADA: Alman askerleri Stalingrad'ın yıkıntı vaziyetindeki manzarası önünde, StuG III'lerinin ardından ilerliyor (1942). Stalingrad o derece yerle bir edilmişti ki, korkunç 1942-43 kışında şehirde kalan askerler kamp ateşleri yakmak için yakacak bulmakta dahi güçlük çekiyordu.

YUKARIDA: Güney Ordular Grubu askerleri (Haziran-Kasım 1941). Burada görülen askerler soldan sağa, 13. Panzer Tümeni'nin bir *Hilfswilliger*'i, 230. Piyade Alayı'ndan bir *Leutnant* ve 203. Piyade Alayı'ndan bir *Oberschütze*'dir. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

YUKARIDA: Doğu Cephesi (Aralık 1941-Mart 1942). Bu resimdeki askerler, ilk Rus kışının getirdiği zorlukları ortaya koymaktadır. Ortadaki *Feldwebel* yetersiz kalan standart kış üniformasını giymiş. Onun solunda gördüğümüz piyade kendi kendisine kamuflaj uydurmaya çalışmış; sağındaki askerse soğuktan biraz daha korunabilmek amacıyla botlarının üzerine hasır galoşlar giymekte. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

destek sağlayan dördüncü bir hafif takıma sahip, tamamen zırhlı bölüklere dönüştürüldü. Bu bölüklerin ilk iki takımı, sökülebilir bir *Ladunsleger* (patlayıcı yük) taşıyacak şekilde modifiye edilmiş beşer PzKpfw I Ausf. B'ye sahipti (bunlardan bir tane de bölük birimlerinde olurdu); üçüncü takımda ise 280 mm'lik kuvvetli patlayıcı ve 320 mm'lik yangın çıkarıcı roketler atabilen *Wurfrahmen* 40 roketatarlarla donatılmış altı adet SdKfz 251 bulunuyordu. Köprü ekipmanları, tankların kullanımı için 100 metreyi aşan uzunlukta köprüler kurabilen uzman kolları tarafından sağlanmaktaydı.

1941-42 kışında tüm PzKpfw I'ler kaybedildi ve bu kayıpların yeri uygun şekilde doldurulamadığından ilk iki öncü Panzer takımı, tek bir hafif öncü takıma dönüştürüldü; böylelikle yegâne zırhlı takım olarak kalan üçüncü takımlar, artık altı SdKfz 251/5 ve bir SdKfz 250/3'e sahipti. Mart-Nisan 1943'te geniş çaplı bir yeniden teşkilatlanma hamlesi gerçekleşti; *Granatenwerfer* ve makineli tüfek birimleri eklenen hafif takımlar ve öncü Panzer takımları, artık 18 hafif ve iki makineli tüfeğe, altı alev makinesine, iki ağır havana ve üç tanksavar tüfeğe sahip oluyorlardı. Öncü Panzer takımlarına ayrıca ikişer SdKfz 250/3, 23'er SdKfz 251/7 ve yine ikişer SdKfz 251/2 temin edildi. Temmuz 1943 itibariyle altısı hariç bütün tümenlerde bir adet öncü Panzer takımı vardı; 7. Panzer Tümeni'nde ise bu sayı iki idi.

MUHAREBE KABİLİYETLERİ

Doğu'daki savaşın ilk aşamasında *Panzerwaffe*'nin zırhlı unsurlarını etkileyen üç faktör öne çıkarılabilir. Bunların birincisi zayiat, ikincisi tank üretimi ve ikamesinin yetersiz kalışı, üçüncüsü de Sovyet tanklarının teknik üstünlüğüdür. Almanların zayiat faturaları savaşın ilk aylarından itibaren kabarık olmuştu; fakat tank kayıplarının düşman harekâtından kaynaklı olduğu kadar –hatta zaman zaman belki de daha büyük ölçüde– mekanik arızalardan kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır. 9 Temmuz 1941 itibariyle 3. Panzer Tümeni'nin 6. Panzer Alayı, PzKpfw I'lerinin 13'ünü, PzKpfw II'lerinin 58'ini, PzKpfw III'lerinin 110'unu ve PzKpfw IV'lerinin 32'sini temelli kaybetmiş; PzKpfw II'lerinin ikisi ile PzKpfw III'lerinin yedisini tamire vermişti; tümenin bunlar dışında 144 civarında da sorunsuz çalışır vaziyette tankı vardı. Aynı ayın sonuna gelindiğinde aynı alay PzKpfw III'lerin dördünü daha temelli kaybetmiş ve elli kadar tankını da tamire çıkarmıştı. Diğer birliklere verilen tanklarla beraber bu kayıplar, alayın toplam kuvvetini 35 PzKpfw II, 35 PzKpfw III ve 16 PzKpfw IV'e düşürmüştü. Diğer birliklerin durumu daha kötüydü. 7. Panzer Tümeni'nin 25. Panzer Alayı, 21 Temmuz 1941 tarihinde 53 PzKpfw II'sinin tamamını, 167 PzKpfw 38(t)'sinin 112'sini, 30 PzKpfw IV'ünün 15'ini ve 15 PzBefh'inin 8'ini kaybettiğini bildirmiştir; fakat bu bildirilen sayıların içinde aslında tamir gören tanklar da bulunmaktadır. Ama zayiatın daimî olmasına karşın çoğu durumda seri bir şekilde tamiri mümkün kılan etkili arazi bakım sistemleri sayesinde Panzer tümenleri hâlâ muharebe edebiliyorlardı. Gelgelelim bu sistem de uzun vadede tümenlerin muharebe etkinliklerinde sabit bir düşüş yaşanmasına engel olamadı. Arızaların tam anlamıyla giderilebilmesi tankların uzun bir süre muharebeden çekilip bakıma alınmasını ya da ikame edilmesini gerektiriyordu. Panzer tümenlerinde bu iki seçeneğin de esamesi okunmamaktaydı.

Tank zayiatının toplam kuvvetin yarısına kadar çıktığı yönündeki raporlara karşın, Hitler Temmuz 1941 ortalarında Doğu Cephesi'ne ikame tank olarak yalnızca 70 PzKpfw III, 15 PzKpfw IV ve kalan Çek tanklarını tahsis etti (gelgelelim söz konusu raporlar muhtemelen tamirdeki tankları da zayiat arasında sayıyordu). Bu karardan maksat, yeni tank üretimini, oluşturulan yeni Panzer tümenlerine hasretmekti. Nitekim vaziyetin tüm acıklılığına karşın (5 Eylül 1941 tarihli bir istatistikte 3 bin 397 Panzerlik toplam kuvvetin ancak 1.586 tanesinin [%47'sinin] hâlâ tamamen işler hâlde olduğu bildiriliyordu), Eylül 1941'de doğuya sadece 137 ikame tank gönderilebilmişti. Toplam zayiat, kullanılamaz hâle gelen 702 tank, tamirdeki 542 tank ve akıbeti belirsiz 557 tanktan ibaretti; fakat yapılan hesaplamalarda toplam mevcudun %30'unun tamamen kaybedildiği ve yaklaşık %23'ününse tamirde olduğu bildirilmekteydi. Ortalama olarak Panzer tümenleri tank mevcutlarının sadece %34'üne sahipti.

Uzun soluklu kızağa çekilmelerin ya da ikamelerin yeterli seviyede seyretmesi Panzer tümenlerini zayiat kıyımından kurtarabilirdi. Fakat yegâne gelişme, Eylül'de Doğu Cephesi'ne muharebeye sokulmayan son iki Panzer tümeninin gelişi oldu; bu da tank mevcuduna 380 kadar tankın eklenmesi anlamına geliyordu. Epey azalan tank kuvveti, Moskova taarruzu esnasında daha da küçülecek, Aralık 1941'deki Sovyet taarruzu da nihai felakete neden olacaktı. Ekim ortasında 248 tankı bulunan 2. Panzer Ordusu'nun elinde Aralık ortasında kalan tankların sayısı 40'tı; 3. Panzer Grubu'nun ise önceden elinde bulunan 259 tanktan sadece 34 tanesi kalmıştı. Ocak 1942 itibariyle doğuya intikal eden ikame tankların sayısı sadece 1.138'di; yani aynı dönemde kaydedilen 3 bin 252 tanklık zayiatın sadece %35'i... Ki Haziran 1941'de alanda 3 bin 377 tankın konuşlu olduğu nazar-ı itibara alınırsa, zayiatın kendisi de ürkütücü seviyelerdedir.

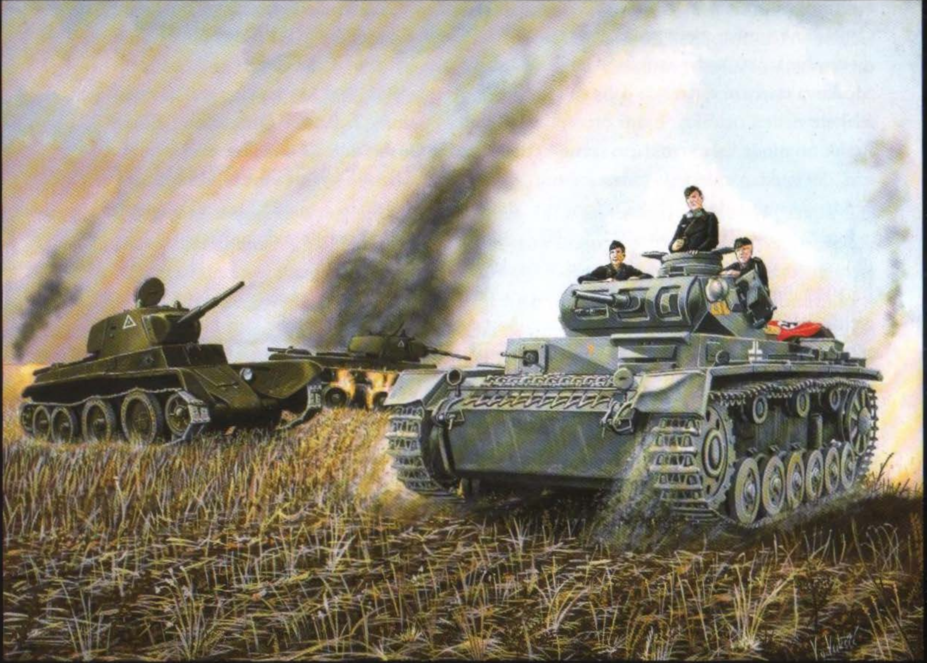
1942 ilkbaharına tekabül eden yeniden teşkilatlanma hamlesi iki basamaklı bir konsept getiriyordu; buna göre, kimi tümenler yeni taarruzda rol almak üzere tam kuvvetlerine çıkarılırken, diğer tümenler ya kuvvet ayırmalarıyla daha da kurutuluyor ya da oldukları gibi bırakılıyordu. Bunun sonucunda birkaç Panzer tümeni aşağı yukarı tam mevcutlarına geri gelirken çoğunluğu ancak kısmen iş görür vaziyetteydi; bazıları da taarruz harekâtlarına katılamayacak durumda kaldı. Bu genel durumun nedeni tank üretimleriydi:

Piyade tarafından desteklenen PzKpfw III'ler Ukrayna'da ilerliyor. En öndeki askerin elinde bir Teller tanksavar mayın görülüyor. 5.5 kg ağırlığında TNT ya da Amatol yüksek infilaklı patlayıcı içeren bu mayın, temel muharip tanklar da dâhil olmak üzere düşmanın bütün araçlarını imha edebilmekteydi.

Haziran 1940'taki Fransa zaferinden sonra tank üretimi düzenli bir şekilde artmaktaydı; fakat üretim hiçbir zaman zirve noktalara ulaşamadı. 1941 üretimi, 1940 üretimini çok az bir farkla geçebilmişti.

Panzerwaffe, tanklarından kaynaklı sorunlardan da çok çekti. Almanların ana muharebe tankı artık PzKpfw III olmuştu; fakat bu tank artık düşman zırhlıları ile eşit zeminde mücadele edebilecek bir tank olmaktan çıkmıştı. Almanlar Haziran 1941'de Sovyetlerin KV ve T-34 tanklarıyla ilk kez karşı karşıya geldiklerinde neye uğradıklarını şaşırdılar. Ağır zırhlı düşman tanklarıyla çarpışma tecrübesine sahip olmalarına karşın; hızı, hareketliliği, sağlamlığı ve güçlü topuyla T-34 onları çok etkilemişti. Kısa sürede T-34 Almanlar arasında

1941 yazı; bir PzKpfw III, Rus steplerinden hızla geçiyor. Tankın çamurluğundaki işaretler, bu aracın 14. Panzer Tümeni'ne ait olduğunun emaresidir. Savaşın bu döneminde Alman tanklarının temel rengi, "Panzer grisi" denen renkti; çok etkili kamuflaj sağlamayan bir renkti bu. Fakat burada gördüğümüz gibi kısa süre içinde tankın koyu rengi kalın bir toz tabakasıyla kaplanırdı. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

"savaş kazandıran silah" adıyla anılmaya başlandı. Tank 1940'ta Fransız tanklarını etkileyen hataların aynılarından (yani kumanda tanklarında bulunan radyo ekipmanının tankların geri kalanında bulunmaması ve tank kumandanın esas rolünü yerine getirmesine engel olan iki kişilik tareti) muzdarip ve kendisini kullanan personel de eğitimsizlik ve tecrübesizlikle malûl olmasa, T-34 gerçekten de bu lakap uyarınca hizmet verebilirdi. Bu sıkıntılara ek olarak *Barbarossa*'nın ilk dönemlerinde T-34'ler çiftler hâlinde ya da en fazla beş tanklık küçük gruplar hâlinde kullanıldılar; bu da Almanların bu tankla başa çıkabilmesine neden oluyordu. 1941 sonbaharında Sovyetler tanklarını –daha fazla savunma sorunlarına neden olacak şekilde– kitleler hâlinde kullanmaya başladığında büyük sıkıntılar doğdu.

269. Piyade Alayı'na mensup askerler, ele geçirdikleri tanksavar topu kullanarak Sovyet T-34 tanklarını imha ediyorlar (Temmuz 1941). Seferin ilk günlerinde Almanların yaygın tanksavar silahları yeni Sovyet zırhlıları karşısında tamamen çuvallamıştı. Sovyet tanklarının düzinelerce, hatta yüzlerce isabet alıp doğru dürüst hasara uğramadığı oluyordu. (Peter Dennis © Osprey Publishing)

1941'in Alman tankları, T-34 için çantada keklikti. T-34, ancak Panzer yakın (100-200 metre arası) mesafeden, arka dişlilere yakın bir bölgeye isabet sağladığı zaman tahrip edilebiliyordu. Öte yandan aynı T-34, Alman tanklarının hem cephelerini hem yanlarını 1.000 metreden rahatlıkla vurup parçalayabiliyordu. KV'lerle T-34'ler karşısında 5 cm'lik PaK 38 bile hiçbir işe yaramadığından, eldeki tek çözüm de geçiciydi: Tercihen ömrünü doldurmuş tank şasilerinin üzerine monte edilmiş hâlde, Sovyetlerden ele geçirilen 76.2 mm'lik tanksavar topları. İlk kundağı motorlu *Panzerjäger* Nisan 1942'den itibaren üretilmişti; tanksavar top, ya PzKpfw II şasisi (Haziran 1942'den itibaren kullanılan adıyla Marder II; yine 7.5 cm'lik PaK 40 topuyla mücehhez) ya da PzKpfw 38(t) şasisi (Kasım 1942'den itibaren kullanılan adıyla Marder III; yine 7.5 cm'lik PaK 40 topuyla mücehhez) üzerine monte ediliyordu. 1942'de, 7.62 cm'lik topla mücehhez 184 adet ve 7.5 cm'lik topla mücehhez 327 adet Marder II üretildi (1943 sayıları, sırasıyla sekiz ve 204'tür); bunlara ek olarak 7.62 cm'lik topla mücehhez 344 adet ve 7.5 cm'lik topla mücehhez 110 adet Marder III de (1943 sayıları: 19 ve 799) üretilmişti. Ömrünü dolduran 3.7 cm'lik PaK 35/36'ların üretimi nihayet 1941 yılında durduruldu (fakat 1942'de bunlardan 32 tane daha üretilecekti); 5 cm'lik PaK 38'lerin üretimi ise 388'den (1940) 2 bin 72'ye (1941) ve daha sonra da 4 bin 480'e (1942) yükselmişti (aynı silahın 1943 üretimi ise 2 bin 626 ile sınırlı kalacaktı). İlk olarak Fransızlardan ele geçirilen 7.5 cm'lik PaK 97/38 topu, Sovyetlerin KV ve T-34 tanklarına karşı kullanılmak üzere bol miktarda (1942'de 2 bin 854 adet) dağıtıldıysa da Almanlar ancak 7.5 cm'lik PaK 40'ların gelmesi ile birlikte uygun bir tanksavar silaha kavuşacaktı (bu toptan da 1942'de 2 bin 114 adet, 1943'te ise 8 bin 740 adet üretilecekti). 1942'den itibaren Panzer tümenlerinin *Panzerjäger* taburlarının mevcudu, 3.7 cm'lik PaK 35/36'lardan en yeni 7.5 cm'lik PaK 40'lara, çekililerden kundağı motorlu olanlara kadar envai çeşit tanksavar topun karması niteliğindeydi ve sadece on tümende kundağı motorlu tanksavar toplara sahip tanksavar taburları vardı. Fakat tanksavar toplar nihayetinde savunma silahlarıydı ve tümenlerin taarruz kabiliyetlerinin korunabilmesi için acilen tankların geliştirilmesine ihtiyaç duyuluyordu.

1942'de PzKpfw III'lerle IV'lere 5 ve 7.5 cm'lik, uzun namlulu topların takılması sayesinde Panzerlere bir miktar taarruz kuvveti takviyesi yapmak mümkün olabildi. 5 cm'lik top, T-34 karşısında cepheden ateş ettiğinde ancak çok kısa bir menzilden (100 metre) etkili olmakla birlikte, yanlara ateş ettiğinde 500 metre civarı bir menzilden etkili olabilmekteydi ki bu menzil aynı zamanda uzun namlulu PzKpfw IV'lerin T-34'lerle cepheden etkili bir şekilde temas kurabileceği menzildi. Uzun namlulu PzKpfw IV'ler, T-34'lerin yanları ile ise 1.000 metre civarından temas kurabiliyordu. Bu performans artışı ile koşut olarak Alman tanklarındaki zırhların da iyileştirilmesi (artık T-24'ün Alman tankları karşısında cepheden temas kurabileceği menzil 500 metreye düşmüştü) sonucu, taarruz kuvvetinin bir kısmının yeniden kazanıldığı açıktır. Fakat üst sınırlara ulaşılmış ve Eylül 1943 tarihinde Panzer tümenlerine Panther tankları verilene dek Alman ana muharebe tanklarının ancak zırhı geliştirilebilmiş, silahı ise daha fazla geliştirilememişti. Aslında 1943'te gelen yeni PzKpfw III ve IV modellerinin silahı değişmeden kalmış; fakat artırılan zırh koruması sayesinde T-24'ün cepheden etkili olabileceği menzil 100

metreye kadar düşmüştü. Gerçi bu düşüşün de bir bedeli vardı: Artan ağırlıkla birlikte tankların hızı, hareketliliği ve manevra kabiliyeti azalmış ve bu da Panzer birliklerinin kabiliyetlerine yansımıştı.

Karşı açıdan görünüm. Sıkı sıkı kış kıyafetlerini giyinmiş Sovyet askerleri, tanksavar mermi etkisiyle patlayan bir PzKpfw IV'ü izliyorlar. Pek çok Alman piyadesi, Sovyetlerden ele geçirilen ve bölge iklimine daha uygun olan küçük silahları kullanırdı.

Savaşın ilk iki yılının tank üretim tablosu karışıktır. 1942'nin ilk yarısında sadece 256 PzKpfw II, 1.339 PzKpfw III (bunların 1.042 adedi 5 cm'lik L/60 topuyla mücehhezdi), 198 PzKpfw 38(t) (üretimi Haziran'da durduruldu), 362 PzKpfw IV (bunların 237 adedi 7.5 cm'lik L/43 topuyla mücehhezdi) ve 14 PzBefh üretildi. 1 Temmuz 1942 tarihi itibariyle Alman tank envanterinde, muharebeye uygun görülmeyen fakat keşif görevleri için yüksek rağbet gören PzKpfw II'lerden 979 adet, yine muharebeye uygun görülmeyen fakat ikamesi zor PzKpfw 38(t)'lerden 454 adet, PzKpfw III'lerden 2 bin 306 adet, PzKpfw IV'lerden 681 adet ve PzBefh'lerden de 264 adet bulunuyordu. Bu sayılar, tank kuvvetinin bir önceki yıla kıyasla arttığını göstermekte birlikte (1941'in 5 bin 262'sine mukabil 5 bin 385); muharebeye uygun tank sayısının Haziran 1941'de 4 bin 198 iken, 1942'de 3 bin 251'e düşmesi itibariyle, Alman kara ordusu hâlâ büyük ölçüde miadını doldurmuş tanklara bağımlı idi.

Bir Panzer ekibi, PzKpfw III'lerinin dubalı köprüden geçişine dikkatlice nezaret ediyor. Askerlerin üzerinde, 1935'ten itibaren dağıtılan klasik simsiyah zırhlı araç personeli üniforması var. Bereleri, tank içinde koruyucu miğfer işlevi görmeleri için dolgulu imal edilmişti.

Doğu Cephesi'ndeki toplam tank kuvveti 1 Temmuz 1942 itibariyle 2 bin 535 adetti ve bu sayı, bir önceki yılın Haziran ayına kıyasla dörtte bir oranında daha azdı. Haziran sonu ve Temmuz ortası civarında Panzer tümenlerinin toplam tank kuvveti 297 PzKpfw II, 613 kısa namlulu PzKpfw III, 380 uzun namlulu PzKpfw III, 296 PzKpfw 38(t), 205 kısa namlulu PzKpfw IV, 89 uzun namlulu PzKpfw IV ve 52 PzBefh'ten ibaretti. Yaklaşık iki bin tankı ile Panzer tümenleri Alman ordusunun doğudaki mızrak başı olmaya devam ediyordu.

Temmuz 1942'de üretilen son 20 numune ile birlikte PzKpfw II üretimden kalktı ve yerine uygun bir muadil koyulmadığından Panzer tümenleri ilerleyen aylarda bu

SOLDA: 1942'de Kuzey Ordular Grubu askerleri. En solda görülen asker esasında geçici olarak 81. Piyade Tümeni'nin veteriner bölüğüne atanmış bir sahra veterineridir. Yanında ise Teller mayını taşıyan bir öncü [ortada] ve kamuflaj desenli *Zeltbahn* çadır çeyreğini giymiş bir *Jäger* bulunmakta. [Stephen Andrew © Osprey Publishing]

tankın eksikliğini hissedecekti. Fakat artık tank üretimi muharebe alanının gereklerini karşılamaya yönelmişti. 1942'nin ikinci yarısında 1.266 adet PzKpfw III üretildi; fakat bu tanklara artık yalnızca üretimi aynı yılın Aralık ayında durdurulacak 5 cm'lik L/60 top ya da PzKpfw IV'lerde kullanılan ve 1942'de toplam 449 adet üretilecek 7.5 cm'lik L/24 top monte edilecekti. PzKpfw IV üretimi ise 632 adet seviyesindeydi ve bunların tamamında L/43 topu bulunuyordu (Ayrıca 36 adet de PzBefh üretilmişti).

18 Kasım 1942 itibariyle Doğu Cephesi'nde mevcut tank kuvvetinin dökümü, *Barbarossa* ile birlikte vaziyetin ne kadar değiştiğini ortaya koymaktadır: Burada toplamda (135'i Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 164 PzKpfw II, (tamamı Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 107 PzKpfw 38(t), (tamamı Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 264 adet 5 cm'lik kısa namlulu topla mücehhez PzKpfw III, (287'si Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 381 adet 5 cm'lik uzun namlulu topla mücehhez PzKpfw III, (65'i Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 93 adet 7.5 cm'lik topla mücehhez PzKpfw III, (91'i Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 99 adet 7.5 cm'lik kısa namlulu topla mücehhez PzKpfw IV, (128'i Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 183 adet 7.5 cm'lik uzun namlulu topla mücehhez PzKpfw IV ve (43'ü Panzer tümenleri ile birlikte olmak kaydıyla) 50 PzBefh vardı. Üretim miktarı ile fiilî kuvvet arasındaki derin farklılık kısmen zayiatla açıklanabilmektedir. 1942'de 287 PzKpfw II, 1.501 PzKpfw III (üretim miktarı: 2 bin 605), 196 PzKpfw 38(t), 502 PzKpfw IV (üretim miktarı 994) ve 99 PzBefh kaybedildi. Panzer tümenlerinin sayısının artması ve diğer cephelerden gelen talepler de *Panzerwaffe*'nin üzerine yükler bindiren diğer etmenlerdendi.

Muharebe alanında PzKpfw VI Tiger tankının varlığı da hissedilmeye başlanmıştı. Esasında bu tankın gelişim serüveni savaşın öncesine, *OKW*'nin PzKpfw III ve IV'lerin yerine daha ağır, daha güçlü bir ikame planlamasına dek uzanmaktadır. Bu planlarla birlikte Krupp, Porsche ve Henschel'in dâhil olduğu ve nihayet sonuncusunun öne sürdüğü tasarımın PzKpfw VI Tiger Ausf E.'nin temeli olarak benimsendiği uzun bir geliştirme süreci yaşandı. PzKpfw VI Tiger Ausf E.'nin üretimi Ağustos 1942'de başladı.

Tiger, muharebe alanlarının canavarıydı. 55 tonluk inanılmaz bir ağırlığa sahipti ve zırhının azami kalınlığı 110 milimetreyi buluyordu. Topu, 8.8 cm'lik Flak'lardan uyarlamaydı ve bu silahıyla muharebe alanında karşısında bulduğu zırhlı rakiplerinin neredeyse tamamını delip geçebiliyordu. Hitler Tiger'ları muharebeye sürmek için sabırsızlanıyordu ve nitekim 1942 yazında Doğu Cephesi hengâmesine fırlatılan Tiger'lar, o tarihten sonra Kuzey Afrika, İtalya ve Kuzey Avrupa'da da hizmet gördüler.

Tiger'ın çarpışmalarda edindiği tecrübeler, üreticilerine karışık mesajlar göndermekteydi. Her şeyin iyi gittiği durumlarda bu tank ürkütücü bir yaratığa dönüşüyor; isabetli güçlü topuyla orantısız sayıda Müttefik tankını devre dışı bırakıyordu. 1943'te, Kursk Muharebesi esnasında yaşanan bir olayda bir *Waffen-SS* Tiger'ı tek başına 50 kadar T-34 ile karşı karşıya gelmiş, 22'sini parçalarken, kalanını geri çekilmeye mecbur etmişti. Nor-

SOLDA: *Generaloberst* Heinz Guderian (solda), Doğu Cephesi'nde, 4. Panzer Ordusu'nun kumandanı *Generaloberst* Hermann Hoth ile neşeli bir anda (1941). Diğer pek çok general gibi Hoth da Hitler'le fırtınalı bir ilişki içerisindeydi ve 1943'teki Kursk Muharebesi'nden sonra kovuldu. Fakat savaşın bitiminden hemen önce yine bir komuta mevkiine getirilecekti.

mandiya Çıkarması esnasında bu büyük başarı tekrar edecekti: Tek bir Tiger, tahrip edilmeden önce 25 Müttefik aracını etkisiz hâle getirerek bu esnada koca bir tümenin ilerleyişini kesmişti. Bilahare, daha güçlü bir 8.8 cm'lik top taşıyan ve daha kalın bir eğimli zırha sahip Tiger II'nin meydana çıkması ile birlikte Müttefikler için işler daha da kötüye gidecekti.

Gelgelelim Tiger'lar sonuç olarak beklentilerin altında kaldı. Boyutları, bu tankların muharebe alanının gerektirdiği çevikliğe sahip olmamasına neden oluyordu ve yumuşak arazide ilerleme becerileri de kısıtlıydı; bu yüzden hareketli birliklere yetişemiyorlardı. Tankın ağırlığı motor, fren aksamı ve şanzımanlara daha fazla yük binmesiyle sonuçlandığından mekanik arızalar da ciddi şekilde baş ağrıtmaktaydı. Doğu Cephesi'nde üst üste binen tekerleklere sıkışıp geceleri donan çamur ve kar, sabah olduğunda tankları hareket edemez hâle getiriyordu. Tanklar ayrıca yakıt konusunda da korkunç derecede açgözlüydü ve lojistik gerginliklere neden oluyorlardı. Dolayısıyla, genel toplamda Tiger'ın Alman kaynakları üzerine karşılanabilecek miktarın ötesinde bir tüketim yükü getirdiği iddia edilebilir. Yine de açık çarpışmada karşılarında Tiger'ları bulan Müttefik tankları ciddi bir dezavantaj içinde oluyordu.

Özel araçlar olan Tiger'lar genellikle yalnızca özel ağır tank taburlarına tahsis edilirdi. Bu taburlar, sefer sırasında diğer birliklere takviye olarak gönderilmekteydi. Tiger taburları seçkin taburlar hükmünde olduğundan ancak birkaç tümen bu taburlara sahip olabiliyordu. Bunların arasında *Panzergrenadier Division Großdeutschland* ve *Panzer Lehr Division* da bulunmaktaydı.

Bu noktada, malul bulundukları bütün sıkıntılara karşın Almanların yine de zırhlılarda Sovyetlere üstün olduğunu not etmek gerekir. 1 Ocak 1942 tarihi itibariyle Sovyetlerde 2 bin 200'ü arazi kuvvetlerinin elinde olmak üzere toplam 7 bin 700 tank ve kundağı motorlu top bulunuyordu ve bunlardan yıl boyunca 24 bin 500 adet daha üretilecekti. Fakat yıl sonuna kadar Almanlar bunların 15 bin 100'ünü (eldeki toplamın yaklaşık %47'sini) tahrip edecekti (Öte yandan bu zayiatın ne kadarının Panzer tümenlerinden kaynaklandığını ve kayıplara hangi silahların neden olduğunu söylemek pek mümkün değildir).

Temmuz 1943 geldiğinde Panzer tümenlerinin çoğunda tek bir Panzer taburu kalmıştı ve tümenlerin elinde bulunan tanklar eski modellerle yeni modellerin karışımı niteliğindeydi. En önemli husus şuydu: 1 Temmuz itibariyle Doğu Cephesi'ndeki fiilî tank kuvvetine bakıldığında, 3 bin 524 tank ve taarruz topu ile *Barbarossa*'nın başından beri en yüksek sayıya ulaşıldığı, yani Almanların Stalingrad felaketinin yaralarını bile sarabildikleri; Panzer tümenlerindeki toplam tank sayısına (1.451) bakıldığında ise tankların artık Alman kara ordusunun kullandığı temel ve yegâne araç olmaktan çıktığı görülüyordu. Tanklar artık tıpkı müşterek sınıflardan oluşan ordu ve *Waffen-SS Panzergrenadier* tümenleri ya da müstakil tank ve taarruz topu birlikleri gibi elde bulunan pek çok harp aracından birine dönüşmüştü (üç *Waffen-SS Panzergrenadier* tümeninde toplam 494 adetlik bir tank mevcudu bulunuyordu; 90 Tiger tankı, iki müstakil ağır Panzer taburuna verilmişti ve yine müstakil *Sturmgeschütz Abteilung*'larda toplam 305 taarruz topu bulunuyordu).

Bu parçalanmanın yanı sıra kaale alınması gereken başka bir faktör de vardı: Panzer tümenlerinin sahip olduğu tank kuvvetlerinin dağılımından da anlaşılacağı gibi, farklı tankları içeren aşırı karışık dağılıma karşın, belirli bir eğilim inkâr edilemez boyuttaydı. Söz konusu 1.451 tankın içinde aslında 90 PzKpfw II, 611 PzKpfw III (bütün türleri), 12 PzKpfw 38(t), 665 PzKpfw IV (uzun ve kısa namlulu türleri) ve 73 PzBefh de bulunuyordu. Dolayısıyla artık şüpheye mahal yoktu: Hafif, süratli tankların çağı kapanıyor, ağır zırhlı ve kuvvetli toplar taşıyan tankların çağı başlıyordu.

PANZER TAKTİKLERİ

Doğudaki savaşın ilk iki yılı zarfında Alman zırhlı harp sanatının temel prensipleri çok değişmemişti; gelgelelim çeşitli faktörlere binaen bu prensiplerin Panzer tümenlerinde kuvveden fiile çıkarılma şekilleri oldukça değişkenlik arz etmiştir. Birincisi, arazi ve iklim koşulları 1941 sonbaharı gibi erken bir tarihte dahi harekât ve taktikleri etkilemeye başladı. Artan zayiat ve ikamelerin yapılamaması sonucu Panzer tümenlerinin muharip kuvvetinin düşüşü de aynı etkiye sahip oldu. Nadiren karşılaşılan asfalt ana yollara mıhlanıp kalan Panzer tümenleri, düşman arazilerinin derinliklerine doğru bir önceki yaz yaptıkları rahatlıkla ilerleyememeye başladılar. Bunlara ek olarak Panzer

Tanksavar toplar, makam araçları ve kamyonlarla yüklü bir Alman ikmal katarı doğuya doğru yola çıkıyor. Sovyet katarlarından daha hassas bir mühendislikle imal edilen Alman katarlarının binlercesi Rusya'daki 1941-42 kışında bozulmuş, toplam mevcudun %80'i işlemez duruma gelmişti.

alayları ve zırhlı piyade taburları gibi paletli unsurlar kısa sürede hem taarruzların başını çektiler; hem de benzersiz hareket kabiliyetlerine binaen, taarruzun başını çekebilecek yegâne birlikler hâline geldiler. Düşman ve iklim kaynaklı ve asla yeterli ikamelerle karşılanamayan zayiat Almanlara ağır bir fatura ödetti ve nihayet Sovyetlerin 1941-42 kışındaki karşı taarruzları Panzer tümeni taktiklerine ilk gerçek değişiklikleri getirdi. Panzer tümenleri hem ilk kez müdafaa konumunda bulunmaya zorlandılar, hem de zırhlı birlikleri fiiliyatta yok olduğundan, bu işi temelde zırhlı olmayan birimleriyle yapmak durumunda kaldılar.

Düşman taarruzuyla karşılaşan birliklerin, kanatları ve geri bölgelerinde ne olursa olsun mevzilerini korudukları "sıkı tutunma" prensibine dayalı Alman savunma taktikleri ve düşmanın yarma harekâtlarına acil karşı taarruzlarda bulunma ihtiyacı, –ağır kayıplarla muharebe etkinlikleri daha da azalmakla birlikte– Panzer tümenlerine uygun bir vaziyet yaratıyordu. Yeniden teşkilatlanma hamleleri de bu etkinliğin geri kazanılması konusunda çare olamamıştı. Bu zayıflamalar, Panzer tümenlerinin hızları ve manevra kabiliyetlerinde kayda değer düşüşlere neden oldu. Taarruzun iki unsuru olan ateş ve hareket arasındaki denge, ateş lehine değişmişti. Bunun temel sonucu ise, en azından taktik seviyesinde, düşman arazisinin derinliklerine doğru sarkamama ve her seviyede daha sıkı bir komuta ve kontrolün gelişmesi olmuştu. Gerçi muharebe alanında hâlâ rakiplerine baskın çıkan Panzer tümenleri Alman ordusunun mızrak başı olmaya devam ettiler; fakat artık düşman saflarını yarıp kuvvetlerini çembere alma işini yapamıyorlardı. 1943 yazı ve bilhassa da Kursk hezimeti Alman zırhlı taktiklerinde bir mihenk taşı oldu; o noktadan sonra Panzer tümenleri "itfaiyecilere" dönüştüler.

Panzer tümenlerinin savaşın ilk dönemlerindeki seri ilerleyişlerde kaydettiği muharebe zaferlerini mümkün kılan kilit faktörler; hız, manevra kabiliyeti ve esneklikti. Muharebe alanında bunların uygulanması ise *Auftragstaktik* (görev taktikleri) ve "önden, ileri doğru sürme" şeklinde oldukça etkili iki konsepte sahip Alman komuta sistemi sayesinde gerçekleşebilmişti. Uygulamada muharebe alanındaki Panzer tümeni, her biri müstakil davranıp sadece kendi görevine odaklanan ve geri kalan her şeyi görmezden gelen bir dizi farklı görev kuvvetlerine bölünüyordu. Her bir görev kuvveti kumandanından, kendisine tevdi edilen rota ve hedefe dikkat etmesi, bu hedefe ulaşmanın ve emrindeki birliklerle yakın temas içinde kalarak beklenmedik durumlarla başa çıkmanın en iyi yollarını belirlemesi bekleniyordu. Doğrudan tehdit altında olmadığı sürece kanatları ve geri bölgeleriyle meşgul olmayacak ve hepsinden öte, diğer görev kuvvetlerinin yaptıklarıyla asla ilgilenmeyecekti. Bu görev, tümen kumandanına aitti.

Karargâhınca desteklenen tümen kumandanı, tümenin düşmanla temas ettiği cephe boyunca görülen genel tablo hakkında eksiksiz bir fikre sahip olması gereken tek kişiydi. Daha geniş resim hakkındaki bilgisine temellenen, görev kuvveti kumandanlarının karşı karşıya bulundukları durumla başa çıkmalarına yardımcı olacak emirleri doğrudan doğruya onlara iletebilirdi. Fakat genellikle tümen kumandanları ancak astlarınca tutulan mevzilerden biri tehlike altındaysa ya da görev kuvvetlerini bir yerden bir yere

hareket ettirilmek yerine, bu kuvvetler arasında birlikler değiş tokuş edilerek herhangi bir durumdan istifade etme olanağı varsa devreye girerlerdi. Hız, manevra kabiliyeti ve esneklik prensiplerine riayet, muharebe alanındaki genel koşullarla meşgul olan yüksek rütbeli kumandanlar tarafından sağlanırdı. Aslında taburdan başlayarak yukarı doğru her seviyede bu sistem işlerdi; fakat kontrolün azami miktarda özen ve dikkat gerektirdiği seviye tümen seviyesiydi; zira bu düzeyde kaydedilecek herhangi bir başarısızlık tümeni toptan etkileyecek ölçüde olurdu.

Karargâh komuta müfrezeleri muharip unsurlara çok yakın şekilde hareket eder, öncü ilerleyişi ve öndeki görev kuvvetlerini takibe alır, uygun bir mevzide komuta noktası oluşturur ve tek tek kumandanlarla ve tümenin geri ve destek birimleriyle buradan iletişim kurarlardı. İhtiyaç hâlinde bizzat kumandan da ileriden birliklerinin başını çeker; buradaki görev kuvvetlerine katılır, onların kumandanlarıyla konuşur ve birinci elden durum değerlendirmeleri yapardı ki bu da onu doğru anda doğru kararı verecek bir konuma taşırdı. Ayrıca muharebe alanında, muharebenin ateşi içinde başlarındaki kumandanları görmek, bilhassa da kazanma şanslarının düşük olduğu anlarda askerlerin morallerini yükseltmeye de yarıyordu.

Fakat kısa süre içinde bu komuta sistemi Panzer tümenleri için kritik bir konu hâline geldi. Başarılı olmak için kabiliyetli askerler (örneğin ehil muhabereciler) bir yana, bütün seviyelerde ayrıca yetenekli ve kabil birlik kumandanlarına ihtiyaç duyan Panzer tümenleri, 1941-42 ve 1942-43 kışlarında yaşanan ağır kayıplarla birlikte "kaht-ı rical", yani insan kıtlığı çekmeye başlamışlardı; ayrıca tümen sayısının hızlı şekilde artması da bu sıkıntıları artırıyordu. Savaş ilerledikçe *Blitzkrieg* yıllarındaki standartları tutturmak gittikçe daha zorlaştı ve Panzer tümenlerinin kumanda sistemi nihayet ast birliklerin doğrudan doğruya yüksek komuta kademelerinin kontrolü altında olduğu bir şekle doğru evrilecekti.

PANZER KARARGÂHI

1942'de bir Panzer tümeninin karargâhı ne büyük ne de hantaldı. Toplamda sadece 61 personelden oluşuyordu; bunların 16'sı subay, 11'i memur, 17'si astsubay ve 16'sı da diğer rütbelere mensup kişilerdendi. Doğrudan doğruya tümeni muharebe alanında yönetmekle görevli fiilî komuta kademesi daha da küçüktü ve tümen kumandanı ve yaverinden başka, harekâtlar biriminde görevli üç subay, iki astsubay ve diğer rütbelerden bir personel ile istihbarat biriminde görevli dört subay, bir astsubay ve diğer rütbelerden üç personelden ibaretti. Bu birimler, Panzer tümeninin muharip unsurlarını ileri sevk etmekle görevli ileri komuta müfrezesini (*Führungs Staffel*) teşkil ederken, lojistik müfrezesi (*Quartiermeister*) tümenin geri ve ikmal birlikleri ile beraber arkadan gelirdi.

YUKARIDA: Merkez Ordular Grubu'na mensup askerler, bir zırhlı muhabere taburu astsubayından emirler alıyor. Ortadaki askerin elinde M1941 alev makinesi var; yanındaki arkadaşı ise piyade yükünün sırtta taşınma esnasında genellikle nasıl dizildiğini sergilemekte. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

WAFFEN-SS

Doğu Cephesi'nde faaliyet halindeki bir 8.8 cm'lik Flak. Bu toplar T-34'lerin ve sair zırhlı araçların binlercesini devre dışı bırakmıştır. Bu topun namlusu üzerindeki beyaz halkalar, kaç zırhlıyı imha ettiğini gösteriyor; uçaksavar rolündeyken imha ettiği uçaklar ise uçak resmiyle gösterilmiş. Topun yanındaki askerin elinde, 1 metrelik stereoskopik telemetre bulunuyor.

Barbarossa Harekâtı'nın başlatıldığı günlerde Almanların muharebe alanındaki yegâne muharip kara kuvveti, kara ordusu değildi. Aslında II. Dünya Savaşı'nın ilk ateşlerinden itibaren kara ordusuna ikinci ve ideolojik açıdan daha yoğunlaşmış bir kuvvet, yani *Waffen-SS* eşlik etmişti. "Silahlı SS" anlamına gelen *Waffen-SS*, Eylül 1939'da savaşın patlak vermesiyle beraber *NSDAP*'ın güvenlik teşkilatı olan *Schutzstaffeln* (SS veya "Koruma Timi") bünyesinden çıktı. Bu birliğin kökenleri 1920'lerin başına, Nazi Partisi'nin üniformalı paramiliter kuvvetleri olan *Sturmabteilung*'ların (SA veya "Fırtına Bölüğü") yanı sıra kurulan küçük bir şahsi muhafız birliğine kadar dayanmaktadır. 1929'da tüm SS kadrosu 300 kişiyi bile bulmazken, 1933'te bu sayı 30 bin civarına çıkmıştır. Ulusal ölçekte Heinrich Himmler'in komutası altındaki SS, üç tabur silahlı jandarma ile, 30 Haziran 1934 tarihinde SA'nın lider kadrosuna karşı girişilen dâhilî darbenin çekirdek personelini temin etmişti.

SS'in o günden sonra Alman kamu hayatının pek çok alanında kaydettiği karmaşık nüfus ve nüfuz patlaması inanılmaz boyutlardaydı; teşkilat rakipsiz şekilde büyümüştü. Yine de 1939'da savaş patlak verdiğinde, o dönem *SS-Verfügungstruppe* (SS-VT) tabir edilen kuvvetin silahlı birlikleri sayıca hâlâ çok azdı ve askerî bakımdan kayda değer olmaktan uzaktı. Ordu bu birliklere kuşkuyla bakıyor, onları muharebe alanında hakiki bir rol oynayamayacak siyasi jandarmalar addediyordu. Batıdaki ilk muharebe deneyimleri ve bilhassa da *Barbarossa*'nın ilk yılı ile birlikte bu görüş değişti ve bu sayede artık *Waffen-SS* tabir edilen birlikler bir dizi genişleme döngüsü yaşadılar. 1943 sonları itibariyle muharebelerde kendini kanıtlamış bu teşkilat, sahaya dört başı mamur pek çok zırhlı ve mekanize tümen sürebilmekteydi.

SS birlikleri doğuda Alman ordularının güvenilir mızrak başları hâline geldiler ve Kuzey Afrika hariç diğer tüm büyük cephelerde hizmet gördüler. 1943 başları ile 1945 ilkbaharı arasında *Waffen-SS*'in görünürdeki muharebe nizamı sekiz tümenden, "kâğıt üzerinde" tümen olan otuz sekizi aşkın birliğe kadar genişlemişti; fakat daha yüksek sıra sayılı (ve çoğunlukla yabancılardan müteşekkil) birliklerin çoğu, ilk birliklerin koyduğu çıtanın çok altında kalıyordu. Aynı dönemde kolordu seviyesinde birkaç birlik ve hatta SS ve kara ordusu unsurları içeren "SS ordusu" adına sahip iki birlik de harekâtlara katıldı.

Waffen-SS pek çok açıdan ordudan ayrı duruyordu. Tüm birliğin iki yönlü bir şöhreti vardı: Muharebede etkileyici bir saldırganlık ve dayanıklılık ile sivil ve esirlere karşı canice, katliamvâri muameleler. Tümenleri arazide *OKW*'nin taktiksel komutası altına girmekle birlikte, *Waffen-SS* kendisine ait bir iç komuta yapısına sahipti ve bu yapının tepesinde de *Reichsführer-SS* Heinrich Himmler bulunuyordu. Tüm SS yapısının operasyonel komutası, *SS-Führungshauptamt*'a (SS Liderliği Ana Bürosu) aitti; bu büro, 1940 yazında, aşağı yukarı selef SS-VT'nin halefi *Waffen-SS*'e dönüştüğü dönemde ihdas edilmişti.

Waffen-SS'in rütbe yapısı ile rütbe unvanları doğrudan doğruya idari *Allgemeine-SS*'inkilerden (Genel SS Teşkilatı) uyarlanmıştır; fakat *Allgemeine-SS*'in rütbe işaretlerini sağ omuzda tek apoletle belirtme geleneği daha sonra ordu usulünce çift apolete çevrilmiştir. Yine *Allgemeine-SS*'in özel rütbeleri gösterir sol pazubentleri, ufak değişikliklere uğramakla birlikte Mayıs 1945'e kadar korunmuştur.

Ordu usulü omuz rütbelerinin benimsenmesi gibi *Waffen-SS*'in "askerî" tabiatını vurgulayan bir diğer hareket de kara generallerinin rütbelerine denk SS rütbelerine sahip subayların rütbelerinin önüne, *Waffen-SS*'teki muadilini belirten bir takının getirilmesi oldu. Bu şekilde, örneğin aslı SS-*Brigadeführer* olan rütbe, *Waffen-SS*'te SS-*Brigadeführer und Generalmajor der Waffen-SS* hâline geliyordu.

Genel olarak ordu ve *Waffen-SS*'te birbirine benzer mevkilerde denk rütbeli subaylar bulunduğu söylenebilir. Nitekim bölük seviyesinde bir birliğe komuta eden *Hauptmann*'ın (yüzbaşı) *Waffen-SS* birliklerindeki muadili, *SS-Hauptsturmführer* rütbeli bir subay olurdu. Benzeri şekilde orduda alaya komuta eden *Oberst*'in (albay) muadili de

SOLDA: Bir *Waffen-SS* birliği olan *Das Reich* Tümeni'ne mensup bir piyade ve haberci. *Waffen-SS*, 1938 gibi erken bir tarihte bile kamuflajlı muharebe üniforması denemeleri yapıyordu ve burada da ilk kamuflaj önlüklerinden birini görmekteyiz. Aslında bu önlükler kemer ekipmanının üzerine giyilmek üzere tasarlanmıştı; fakat burada olduğu gibi pek çok asker kemeri üste takmaktaydı.

YUKARIDA: *SS-Totenkopf* Tümeni'ne mensup dört asker (1940-1943). 1) *Feldgendarmerie SS-Oberscharführer*'i, 1940. 2) Piyade *SS-Sturmbannführer*'i, 1941 sonu. 3) Piyade *SS-Sturmmann*'ı, 1942. 4) 6. SS-*Panzergrenadier* Alayı'nın bir *SS-Rottenführer*'i, 1943 sonu. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

SS-Standartenführer olurdu. Orijinal SS rütbeleri, askerin komuta ettiği birliğin boyutunu kesinkes ifade eden bir kelimeye *Führer* (lider) tabirinin eklenmesiyle elde edilirdi. *Scharführer, Sturmführer, Sturmbannführer, Standartenführer, Gruppenführer* vs. rütbeler hep bu meyandandır.

Sonradan oluşturulan "Kuzeyli olmayan" gönüllü birliklerinde kullanılan rütbelerde "SS-" öneki yerine "Waffen-" öneki kullanıldığı da not edilmelidir. Dolayısıyla yüzbaşı rütbesine denk rütbedeki bir Fransız SS gönüllüsünün taşıdığı rütbenin teknik olarak *SS-Hauptsturmführer* yerine *Waffen-Hauptsturmführer* olması gerekirdi. Yabancı gönüllülerden oluşan millî lejyonlarda ise "Legions-" öneki kullanıldığından, aynı rütbe *Legions-Hauptsturmführer* şeklinde olurdu. Bu manasız ve gereksiz karışıklığın nedeni büyük ölçüde Himmler'in ırklarla ilgili tuhaf inanışları ve "Aryan" ırkına mensup olmayan SS gönüllülerinin "SS-" önekini kullanmasına izin vermeme ısrarıydı. Pek çok yabancı gönüllü birliklerinin SS'in kullandığı Runik alfabe harflerinin yerine özel klapalar takmak zorunda bırakılması da temelde aynı sebeptendi. Bu birliklerde görev alan çekirdek Alman kurmaylarının hakiki SS üyeleri olduklarını ifade etmek için bu Runik harfleri sol göğüs ceplerinin üzerine takmasına izin verilirdi.

O hâlde bir kimseyi nizami ordu yerine *Waffen-SS*'e katılmaya motive eden nedenler nelerdi? Pek çok durumda cevap bir seçkinler tabakasına mensup olma ihtirası ve arzusuydu. 1935'te zorunlu askerliğin yeniden başlatılmasından sonra ordunun standartları düşmüş

Bir *Waffen-SS* birliğine ait PzKpfw IV Ausf. E tankları Rus steplerinde ilerliyor. Rusya ve Ukrayna hinterlantlarının arazi yapısı ve genişliği, Alman zırhlılarının Batı Avrupa seferlerinde olduğu gibi etkili yığınaklar yapmasını önlemiştir.

sayılırdı. Kendi haddinin de farkında olan muhteris bir kişi elbette ki büyük denizde küçük balık olmaktansa küçük denizde büyük balık olmayı tercih edecekti. Bunu ordu liderleri de fark etmişti ve millî hizmete müsait olup SS'e katılmalarına izin verecekleri kişilerin sayısı üzerinde sıkı kontroller işlettiler. Olup bitenleri gören Hitler de SS'i ordu bütçesine değil, olduğu gibi polis bütçesine dâhil etmişti. Bu, orduya daha fazla para verilmesi ve SS'in büyümesine gösterecekleri husumetin azalması anlamına geliyordu. Söz konusu husumet, ordunun geleneksel olarak silah taşıyan tek teşkilat olmasından kaynaklanıyordu ve *Waffen-SS*'in savaştan önce nispeten küçük ebatta bir teşkilat olması da bu husumeti azaltmamıştı.

Waffen-SS gönüllüleri ile ordu gönüllüleri arasında iki kayda değer fark daha vardı. SS için aranan fiziksel şartlar daha yüksek standartta olmakla birlikte, SS'lerin eğitimi ordu eğitimi kadar iyi değildi. *Waffen-SS* acemilerinin yarısına yakınının eğitim seviyesi çok çok düşüktü ve subay adayları da mahsus olarak ordudaki muadillerine kıyasla daha sınırlı eğitim başarılarına sahip kişiler arasından seçiliyordu. Bu durumları onları hem sıkı disipline hem de ideolojik endoktrinasyona daha açık hâle getirmekteydi.

İkinci fark, ordu eratının çoğunlukla şehirli kimselerden mürekkep olup *Waffen-SS* gönüllülerininse ekseri olarak taşra bölgelerinden gelen kişiler olmasıydı. Bu doğal seçilim süreci, sonradan beklenmedik ve –o dönemde taşrada hayat koşullarının çok daha ilkel ve kelimenin tam anlamıyla "toprağa daha yakın" olduğu hatırlanana kadar– insana şaşırtıcı gelecek bir yerde kendisini gösterecekti: Kısa sürede, bilhassa da Doğu Cephesi'nde, *Waffen-SS* mensubu eratın, arazide daha rahat edebildiği ve arazi görevleriyle ahşap işlerine şehirli silah arkadaşlarına kıyasla çok daha yatkın oldukları ortaya çıktı. Askerliğin en temel şartlarından birinin savaşabilmek için hayatta kalmak olmasına binaen, *Waffen-SS* eratının bu özellikleri az buz değildi. *Waffen-SS* acemilerinin –en azından savaşın taleplerinin standartlarda gevşemelere yol açtığı dönemden önce– zorunlu birtakım fiziksel ve ahlaki koşulları sağlayabilmesi gerekiyordu. Örneğin, Hitler'in şahsi muhafız birliği olan *Leibstandarte SS Adolf Hitler*'in komutanı "Sepp" Dietrich, özgüvensiz çoluk çocuktansa olgun, oturmuş erleri tercih ediyordu ve bu itibarla, sadece 23-35 yaşları arasında, en az 1.80 boyunda ve en iyi fiziksel vaziyetteki askerleri seçmekteydi. Sabıkalı askerler birliğe kabul edilmiyordu ve acemi adayının Yahudi kanıyla "lekelenmemiş" saf bir Aryan soydan geldiğini ispat edebilmesi de gerekirdi.

Zayiatı ikame etme ihtiyacı kendi standartlarını bizzat düşürmesine neden olana dek Dietrich tek bir dişinde dolgu olan askerleri bile *Leibstandarte*'ye kabul etmemişti. Bu alayın, Hitler'in hizmetindeki en sert, en zinde ve en yüksek disiplin seviyesine sahip birlik olmasında kararlıydı ve en son aşamaya kadar *Waffen-SS* gönüllülerinin yalnızca kaymak tabakasından askerleri bu birliğe kabul etti.

Fakat aşırı zorlayıcı fiziksel, ırki ve ahlaki giriş şartlarına karşın bu birlikte hiçbir zaman gönüllü sıkıntısı yaşanmadı. Gelgelelim *Waffen-SS* ilk zamanlarında tecrübeli subay sıkıntısını çok derinden hissetmişti ve 1940 seferlerinde yüksek zayiat vermelerinde pay sahibi faktörlerden biri de buydu.

SOLDA: Rusya'da *Waffen-SS* askerleri, burada 1941 kışının yaklaştığı bir esnada görülüyorlar. Kasım 1941 olduğunda *Waffen-SS* 30 bin civarında zayiat vermişti ve bir sonraki yılın ortalarında, Doğu Cephesi'nin kriz noktalarında yaygın şekilde "ateş tugayları" olarak kullanılan pek çok tümenin toparlanmaya ve onarıma ihtiyacı vardı.

EĞİTİM VE MUHAREBE KABİLİYETLERİ

İlk *Waffen-SS* eğitimleri, alayın bağlı olduğu ilin dışındaki üslerde gerçekleştirilirdi. İlk başlarda eğitimde hiçbir tutarlılık yoktu; bu nedenle 1936'da Himmler, hayli tecrübeli bir eski kara subayı olan Paul Hausser'in başkanlığını ettiği *Waffen-SS* Müfettişliği'ni oluşturdu. Bad Tolz ve Braunschweig'da hafif ve havadar kışla ve sınıfları olan yepyeni subay eğitim okulları açıldı.

Eğitim programını oluşturup başlatma işinde Hausser'e iki kişi bilhassa yardımcı olmuştu: Felix Steiner ve Cassius Freiherr von Montigny. Steiner, I. Dünya Savaşı'nda *Strosstruppe*'ye (taarruz birliklerine) mensup olarak çarpışmıştı ve *Waffen-SS*'i de benzeri bir tarz ve şevkle doldurmak niyetindeydi. Bu taarruz birlikleri, hem ilk SMG'lerle hem de tek bir tutamağa birden fazla el bombası bağlanmasıyla yapılan el bombası salkımları, Ortaçağ şövalyelerininkilere benzer kalkanlar, ağızları jilet gibi keskin siper kazma edevatı gibi uydurulma silahlarla tepeden tırnağa silahlandırılmış gönüllülerden oluşan küçük birimlerdi. Bu birliklerdeki askerler, sonradan *Waffen-SS grenadier*'lerinin de dönüşeceği hakiki hafif piyadelerdendi; çarpışmaya her zamanki ağır yükleri yerine sadece silahları, mühimmatları ve su şişeleriyle girer, cüretkâr siper baskınları yaparlardı. Steiner, SS'in de tarzının böyle olması gerektiğine karar verdi; "İlk top ateşiyle ölüp gidecek askerler de ordu içinden çıkıversin" gibi bir düşüncesi de olmalıydı kuşkusuz.

I. Dünya Savaşı'nda denizaltı kaptanlığı yapan Montigny de disiplin konusunda benzeri kuvvette fikirlere sahipti. Steiner ve Montigny ikilisi, sert, acımasız ve iç disiplin sahibi askerlerden oluşan bir kuvvet yaratmakta kararlı idiler ve bunda büyük ölçüde başarılı da oldular. Yarattıkları şey, neredeyse deli cesaretine sahip ve başkalarının hayatı karşısında tamamen umarsız bir kuvvetti aynı zamanda; nitekim bu özelliklerinin muharebe alanına yansıması korkunç katliamlar şeklinde olacaktı.

Waffen-SS eğitiminin her aşaması şaşmaz bir şekilde katıydı. Askerler silahlarına aşina olur olmaz kum torbalarına takılı süngülerle saldırmak suretiyle piyade taarruz tekniklerini öğrenirlerdi. Eğitim subayları saldırganlığa büyük önem veriyor; hem muharebeleri çabucak kazanmanın hem de kayıpları asgariye indirmenin yolu olarak şiddet yoğunluğunun altını çiziyorlardı. Bu doğrultuda, askerlere vasıflı dövüş sporu eğitimcileri tarafından silahsız çarpışma teknikleri öğretilirdi; sakatlığa sebep olmadan birbirleriyle alıştırmalar yapabilecek kadar beceri kazandıklarında, tüfek ve süngü ya da sadece süngüyle kendi aralarında düzmece muharebelere girişirlerdi. Saldırganlığı daha da teşvik etme maksadıyla, ders programında boks önemli bir yer işgal ediyordu; bu spor askerlere içgüdüsel yaralanma korkusunu aşmayı öğrettiği gibi, ilk yumruğu atabilme becerisini de kazandırırdı.

SOLDA: *Prinz Eugen* SS-Gönüllü Dağ Tümeni'ne mensup askerler, *Waffen-SS*'in savaşın ikinci yarısındaki tipik üniformasıyla görülüyor. Hepsinin ayağında dağ botları var ve soldaki askerin, iki taraflı giyilebilen M1940 SS kamuflaj önlüğünü giydiği görülüyor. Burada, kendine özgü "çınar" desenli kalıbıyla göze çarpan bu önlük, ilkbahar-yaz tarafı dışarıda kalacak şekilde giyilmiş ve miğfere de desene denk düşecek birinci tip kılıf takılmış. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

Aslında *Waffen-SS* eğitim programında spor, ordu eğitimlerinden çok daha önemli bir rol oynamaktaydı. Her türlü atletik spor teşvik edilirdi; üstelik bundan maksat orduda olduğu gibi sırf stres atmak da değildi; spor bizatihi eğitimin fiziksel formu ve refleksleri geliştirme ile ilgili bir parçasıydı. Tabii ki dayanıklılığı ve kuvveti geliştirme amaçlı, tam teçhizat ve teçhizatsız, sonsuz rotalı yürüyüşlerle kır koşuları da vardı.

İdeolojik eğitime gelince; haftada en az üç kez muntazam dersler düzenlenirdi. Bu derslerde *NSDAP* politikaları işlenir; SS felsefesi, bilhassa da askerleri *Untermensch*'ler (alt-insanlar, yani Yahudiler, Slavlar, Çingeneler ve komünistler) üzerinde hüküm sürmeye yazgılı kılan ırki üstünlük teorileri acemilere yoğun bir şekilde endoktrine edilirdi. İşgalden bir süre sonra, zayiat SS hiyerarşisinin canını iyiden iyiye sıkmaya başladığında, ırki fikirlerin bazıları değiştirilmeye başladı. Letonyalı, Litvanyalı ve Estonyalıların Slav değil, Germen ırkından olduğuna kanaat getirilmişti. Zayiat korkunç bir insan gücü talebi doğurduğundan, daha sonraları Ukraynalılar, Azeriler ve kökeninden bağımsız olarak Moskova'dan nefret eden herkes bu kafileye katıldı.

Bu eritme potasına Hintler, Filistinliler ve (bir avuç gönüllüyle de olsa) İngiltere dâhil bütün Avrupa ülkelerinden gelen kişiler de katıldı. Bu kişiler çeşitli biçimleriyle temel *Waffen-SS* yeminini edip bu birliğin sloganı olan *Meine Ehre heist Treue*'ye ("Sadakatim şerefimdir" veya "Şerefim sadakatimdir") tabi olduklarında, herhangi bir ırk sorunu kalmıyordu. Böylece ilk başlardaki idealizmi çözülen *Waffen-SS*, fiiliyatta, mensupları Hausser, Dietrich, Steiner ve sair "eski tüfeklerin" talep ettiği standartların çok gerisinde kalan çok dilli bir teşkilata dönüşmüştü.

Das Reich Tümeni'nin Panzerleri Sovyet baharında, çamurun içinde ilerlemekte (1943). Solda, uzakta bir Tiger tankı seçiliyor; Tiger bu aşamada hâlâ mekanik sorunlarını aşmaya çalışıyordu; fakat Sovyet tanklarının müthiş bir avcısı olarak kendini ispatlamış durumdaydı.

Waffen-SS acemisi bu temel eğitimi ve ideolojik ve "ruhani" endoktrinasyonu geçtikten sonra diğer bütün birimlerdeki acemi askerler gibi daha karmaşık becerileri öğrenebiliyordu. Örneğin Steiner ve eğitim subayları, SS *grenadier*'inin akla gelen bütün muharebe alanı durumlarında, gece gündüz, arazi ve iklim koşullarından bağımsız olarak kendisini ve silahlarını iyi durumda tutabilmesi gerektiğini düşünüyorlardı. İngiliz komandolarıyla Amerikan "*ranger*"ları ortaya çıkmadan önce, dönemin orduları arasında bu konuya böyle özel bir önem atfeden herhangi bir ordu yoktu. Bireysel eğitim hâlâ sürmekle birlikte giderek yerini birim eğitimlerine bırakıyordu. Birim eğitimleri önce sekiz kişilik manga seviyesinde olup tedricen genişleyerek bölük, tabur ve alay seviyelerindeki talimlerle devam ediyordu. En son bütün olarak tümenleri içeren tam ölçekli tatbikatlar yapılırdı.

Bu eğitimin nizami ordu eğitiminden ayrıştığı tek nokta, yukarıda da gördüğümüz gibi, saldırganlığa ve bunaltıcı ateş gücüne yapılan vurguydu. *Waffen-SS* bunlardan birincisine bol miktarda sahipti fakat en azından başlangıçta ikincisini elde etmekte sıkıntılar yaşıyordu. Kara ordusunun *Panzerwaffe*'sine benzer bir durumdaydılar: Ne istedikleri belliydi; fakat istediklerini zamanında ve yeterli miktarda alamıyorlardı. Savaş ilerledikçe ve Hitler "işlerin hallini" giderek artan bir sıklıkla *Waffen-SS* tümenlerine havale etmeye başladıkça durum değişti ve yeni ekipman dağıtımlarında *Waffen-SS*'e öncelik tanınmaya başlandı. İlk yıllarda böyle bir öncelik söz konusu değildi.

Şimdiye dek küçük atıflarla andığımız *Leibstandarte SS Adolf Hitler* 1. SS-Panzer Tümeni'nin kabiliyetleri, SS birliklerinin kabiliyetlerini tasvir eder niteliktedir. Bu birliğin kökleri 1933'lere dayanıyordu ve birlik Temmuz 1939'da alay boyutuna ulaşmıştı. Hem 1940'ta Batı Avrupa'da hem de 1941'de Yunanistan'da kendini ispatlamış bu birlik, en büyük imtihanına, Haziran 1941'de, Sovyetler Birliği'nin işgaliyle girmişti. Artık 11 bine yaklaşan mevcuduyla bir tugay olan *Leibstandarte*, Güney Ordular Grubu bünyesinde hizmet görmüştü. Herson üzerinden ilerleyerek Taganrog'u ve Kasım ayında da 10 binden fazla esir aldığı Rostov'u ele geçirmişti. Burada, SS-*Hauptsturmführer* Heinrich Springer, Don Nehri üzerindeki hayati bir köprüyü cüretkârane bir atılışla ele geçirişinin ardından Şövalye Sınıfı'ndan bir Demir Haç Nişanı'nı hak etmişti. Gelgelelim yıl sonu yaklaştıkla ilerleyiş ivme kaybetti ve Sovyet direnişi büyüdü. Karşı taarruzlar *Leibstandarte*'yi ciddi şekilde tehlikelere atıyordu fakat Hitler genel bir geri çekilmeyi kabule yanaşmadı. Yine de SS, Rostov'dan çıkarılarak, kayda değer bir kuvvetle karşı taarruza kalkan Sovyet birlikleriyle Donbas (Donets Havzası) bölgesinde savunma tabiatlı bir dizi amansız kış temasına zorlandı.

Leibstandarte birinci sınıf bir muharip birlik olarak nam salmış ve önceleri *Waffen-SS*'e dudak büken kimi ordu generallerinden övgüler almıştı. III. Panzer Kolordusu'nun kumandanı olan subayın, *Leibstandarte* hakkında "Bu hakikaten seçkin bir birlik" dediği kaydedilmiştir. Fakat bu itibarın kazanılması az bedel mukabilinde de olmamıştı; tugay askerlerinin 5 bin 200'den fazlası süreçte kaybedilmişti.

Haziran 1942 tarihinde *Leibstandarte,* Mius Nehri boyunca savunma mevzilerinden alınarak büyük ölçüde takviye edildiği ve mekanize tümene veya *Panzergrenadier* tümenine dönüştürüldüğü Fransa'ya nakledildi. Bir dizi işgal göreviyle Kuzey Afrika'da Fransız or-

Stalingrad harabelerinde bir Alman keskin nişancı nişan alıyor. Molozların kapladığı muharebe alanı, keskin nişancı harbine son derece müsaitti. 7.92 mm'lik *Scharfschützen Gewehr* 98 gibi keskin nişancı tüfekleri, doğru alanda ve ehil ellerde 600 metreyi aşan menzillerdeki canlı hedeflere isabet kaydedebiliyordu.

dusunun Kasım ayındaki Anglo-Amerikan çıkarmalarına teslim olmasına misilleme olarak Almanya tarafından işgal edilen Vichy Fransa'sına (güney bölgelerde) naklettirilmeden önce, bu yeni tümen birkaç ay boyunca yeniden teşkilatlandırıldı ve eğitim gördü. Bu süre zarfında *Leibstandarte*'ye kendine ait bir PzKpfw VI Tiger ağır tank müfrezesi tahsis edildi. 1943 başlarında, Stalingrad'ın düşmesi ve askerî vaziyetin bütünüyle gerilemesi karşısında *Leibstandarte* alelacele geri Doğu Cephesi'ne gönderildi. Oradan sonra muharebe alanından muharebe alanına, cepheden cepheye dolaştırılacak; ara sıra etkileyici performanslar göstermesine karşın "itfaiyecilik" rolünde öylece tükenip duracaktı.

GÖRÜNÜM

Genel olarak ve bilhassa da savaşın ilk dönemlerinde *Waffen-SS grenadier*'i aşağı yukarı kara ordusundaki muadilinin kıyafetini giyiyor ve ekipmanlarını kullanıyordu. Küçük farklılıklar, tarzda ve SS tümen işaretlerindeydi. Fakat *Waffen-SS*, askerleri "engelleyici düzenlemeler"e sahip kıyafet olarak bilinen ve askerlerin arka planda bulunan ortama karışıp düşmanlarına daha az görünür olmaları amacıyla üretilen kıyafetleri giyen ilk Alman birliğiydi. Tabii kamuflaj fikri tamamen yeni bir buluş değildi; fakat modern anlamda kamuflaj ancak yüzyıl başında, İngiliz ordusunun, epey geç kalmış bir kararla, askerleri kolay hedef hâline getiren kırmızı ceketleri terk edip haki renge dönmesiyle (renklerde

YUKARIDA: Zırhlı SS personeli (1942-43). *Waffen-SS*'in, kendine özgü kamuflajlı Panzer üniformaları (sol altta) ürettiğine dikkat ediniz; buradaki kamuflajlı Panzer üniforması, hafif malzemeden mamul ve üzerine "bezelye" denilen kamuflaj deseni baskılı; fakat muharebe önlüklerinin aksine iki taraflı giyilememekte. Resimdeki diğer askerler, tam kitabi şekilde ceketler giyiyorlar. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

farklılıklar arz etmekle birlikte bu uygulama kısa süre içinde diğer ordulara da yayılmıştır) sahneye çıkmıştı. Haki ve Alman ordusundaki muadili olan *feldgrau*, pratik, nötr renklerdi; fakat *Waffen-SS* bunların yetmeyeceğine karar vermişti. Gereken şey, askerlerin yalnızca farklı kır ortamlarına değil, çimlerle yaprakların farklı mevsimlerde aldığı değişik renk düzenlerine de karışmasına olanak sağlayacak bir kıyafetti.

Waffen-SS muharip kuvvetlerinin çoğu savaşın ilk günlerinden itibaren ceketlerinin üzerine gevşek, uyluk boyunda bir tulum giymişti. Suni ipek-pamuk karışımı bir malzemeden mamul bu giysinin kesimi, hareket kolaylığı için geniş tutulmuştu ve bel bölgesinde bir uçkur yardımıyla daraltılıp rüzgâra karşı fazladan koruma sağlayabiliyordu. Giysinin yakasız baş kısmında ve yenlerde de birer uçkur vardı; bunlarla giysinin bol kesim görüntüsü iyice belli oluyordu ki bu da bir kamuflaj unsuru olarak özellikle düşünülmüş bir husustu. Tulumların ilk serilerinde, tulumu giyen askerin ceket ceplerine ulaşabilmesi için göğüs kısmında iki delik bulunuyordu; fakat kısa süre içinde tulum üzerine örgü malzemeler takılı olduğunda bunu yapmanın imkânsız olduğu anlaşıldığından bu delikler kaldırıldı. Ayrıca kamuflaj özelliğini artırmak amacıyla yapraklar iliştirilebilmesi için omuzlara, kolun üst kısımlarına ve miğfer kılıflarına sık sık ilmekler dikilirdi.

Tulumlar tersten de giyilebiliyordu ve mevsim değişikliklerine uyabilmeleri için farklı desenlerde basılıyorlardı. Bu desenler, ilkbaharda açık ve koyu yeşil, yaz için iki farklı yeşil tonu ve morumsu kahverengi, sonbahar içinse üç farklı kızıl kahverengi tonu ve kahverengi şeklindeydi. Bu baskı çeşitliliğine sahip kumaşların seri üretimi daha önce hiç denenmemiş bir durumdu ve bu yüzden özel boyaların ve baskı tekniklerinin icat edilmesi gerekmişti. İlk seriler serigrafi baskıyla imal edilmişti; fakat bu teknik zaman aldığından ve bilhassa da tulumların aynı zamanda su geçirmez olması gerektiğinden, daha sonraları makine baskıya geçildi. Baskıların giyenlerin hatlarını dağıtması gerektiğinden, baskı tasarımları dikkatlice yapılmıştı; küçük, dengeli renk benekleri, zıt renklerdeki çerçeveler içindeydi; böylece ormanda veya çalılıklarda kıpırtısız duran bir asker neredeyse görünmez hâle geliyordu. Savaş ilerledikçe dört tip desenin kullanımı baskınlaşmıştı; bunlara kolaylık açısından "çınar", "çam", "meşe yaprağı" ve "bezelye" deniyordu. Esasında bunların

SAĞDA: Rusya'da çatışma halindeki *Waffen-SS grenadier*'leri siperden koşarak çıkıyorlar (1941 ve aşikâr ki sıcak yaz ayları). Buradaki askerler *Waffen-SS* ve *Wehrmacht* üniforma parçalarından oluşan karışık üniformalar giymekte; 1941'den itibaren *Waffen-SS Heer* tipi arazi ceketleri kullanmakla birlikte kendi ceketlerini de dağıtmıştır.

DONMUŞ MEVZİLER

Almanların 1942 tarihli *Taschenbuch für den Winterkrieg*'i (Kış Harbi Cep Kitabı), donmuş zeminde bambaşka bir koruma sistemine ihtiyaç olduğunu kabul etmekteydi. Böyle bir ortamda kütükler kesilip alçak duvarlar oluşturacak şekilde birbirine bağlanmalı ve üzerinde bir veya iki silah boşluğu olan üç taraflı kapalı bir yer oluşturulmalıydı. Kar yığınları fazladan bir miktar koruma sağlayabilirdi; fakat daha önemlisi, mevziin görülmesini güçleştirmeleriydi. Beyaz kıyafetler giymek veya *Zeltbahn*'ları karla kaplamak göz yanılgılarını tamamlardı. Kum torbalarını kara açılmış deliklere batırarak veya doğrudan doğruya donmuş zeminin üstüne yerleştirerek de benzeri sonuçlar yaratmak mümkündü.

YUKARIDA: Kışlık SS üniformaları (1943-45). En tepedeki asker, beyaz tarafı üste gelecek şekilde, bir tarafı kamuflaj desenli, bir tarafı beyaz kışlık SS üniformasını ve kışlık özel botları giymiş. Astarı tavşan kürkünden mamul kış şapkası, hem ordu hem de *Waffen-SS* mensuplarınca yaygın şekilde takılmaktaydı. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

hiçbiri, diğerlerinden daha fazla kamuflaj sağlıyor değildi; dolayısıyla değişimin gerekçesi sadece denemeler yapmak gibi görünmektedir.

1942'de *Waffen-SS grenadier*'lerine yeni bir üniforma tasarlanması için çalışmalar başladı. Bu çalışmaların meyvesi, M43 kamuflajlı eğitim üniforması oldu. Bu üniforma suni ipek karışımı malzemeden mamul, çoğunlukla yeşil ve kahverengi benekleri olan mat sarı renk düzeninde kamuflaj desenli (bu desenler tek tarafa basılıydı) tek sıra düğmeli ceket ve pantolondan ibaretti. M43'ten sonra gelen M44 takımı ise önceki malzeme kadar sıcak tutmayan kalın balıksırtı dokumalı dimi malzemeden mamuldü. M44'ün su geçirmezliği de M43'ün gerisindeydi. M44'ün kabulü, Alman silahlı kuvvetlerinin kıyafet nizamındaki basitleşme ve kalitesizleşmenin son basamağını teşkil edecekti.

1944'e gelindiğinde malzeme kıtlığı ve tasarruf ihtiyacı hem kara ordusunu hem de *Waffen-SS*'i farklı tipte ceket ve pantolonlar kabul etmeye zorlamıştı. M44 arazi ceketinin omuz ve bel arası, İngilizlerin eğitim ceketini andıracak şekilde kısaydı. Ceket ucuza mal olsun diye *Zeltbahn* malzemesinden üretilmiş olup çok kalitesiz bir görünüme sahipti ve daha önceki ceketler gibi sıcak tutmuyordu da. Ceketi tamamlayan pantolonlar da bel boyundaydı ve daha dar kesimliydi. Pantolon askı yerine kemerle tutturuluyordu.

TALİHİN DÖNÜŞÜ

Masum insanlara ve savaş esirlerine yaşattıkları bütün o korkunçluklara karşın *Waffen-SS*, Alman silahlı kuvvetlerinin *Barbarossa* Harekâtı esnasındaki mükemmeliyetine katkı sağlamıştır. Fakat bu bölümü kapatırken, Batı Avrupa'da o büyük zaferleri kazanan Alman ordusunun neden Sovyetler Birliği'ne karşı düzenlediği iki harekâtta da (*Barbarossa* ve *Blau*) başarısız olduğu sorusunu sormak, Stalingrad faciasıyla sonuçlanan bu başarısızlığı irdelemek gerekir. Sovyetleri mağlup edememe başarısızlığının Alman harp sanatı yaklaşımları ve muharebe metotlarından kaynaklandığı savunulmuştur. *Wehrmacht*'ın II. Dünya Savaşı boyunca benimsediği strateji anlayışı, 19. yüzyılın, kabaca "bir sefer içindeki stratejik bir zafer" olarak çevrilebilecek *Vernichtungsschlacht* konsepti etrafına kuruluydu. Buna göre, taktiksel ve harekâtlarla ilgili konulardaki mükemmellik aracılığıyla düşman ordusunu tahrip edebilme becerisi strateji seviyesinde çabucak zafer getirir ve böylece savaşın siyasi hedeflerine ulaşılmasını sağlardı. Giriş'te ve Birinci Bölüm'de not edildiği gibi iki dünya savaşı arasındaki dönemde Alman ordusu bir önceki savaşın tecrübelerinden büyük dersler çıkarmıştı. Gelgelelim başlı başına büyük bir *Vernichtungsschlacht* örneği olan Schlieffen Planı'nın uygulanışı esnasındaki taktiksel hatalar nedeniyle çökebileceği hiç düşünülmemiş; bunun yerine, mağlubiyet İngiliz ve Fransız ordularının beklenen taktiksel yaklaşımlara sahip olmaması ile açıklanmıştı.

Blitzkrieg'in Eylül 1939-Haziran 1941 dönemindeki başarısı, *Vernichtungsschlacht* konseptine bağlılığın devamını haklı çıkarmış görünmektedir. Hollanda-Belçika havalisi ve Fransa seferinde tarafların personel, tank ve uçak bakımından birbirine denk olmasına kar-

şın, *Wehrmacht* Alman İmparatorluğu ordusunun dört senede başaramadığı işi altı haftada gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla Sovyetler Birliği'ni mağlup etmek için de aynı prensiplerin uygulanabileceğine kanaat getirilmiş olmalıdır.

Çoğu kimse için *Blitzkrieg* dediğimiz şeyin geliştirilmesi ve uygulanması harp tekniklerinde devrim niteliğinde bir ilerlemeye tekabül eder; fakat nadiren kullandıkları bu terim Almanlar için sadece köklü muharebe metotlarının yeni silahlarla uygulanmasını ifade eden yeni bir kelimeydi. Almanların muharebeye karşı sergilediği taktiksel yaklaşım bir diğer 19. yüzyıl konsepti olan *Kesselschlacht*'tan da ("kazan savaşı") derin şekilde etkilenmişti. *Kesselschlacht*, muharebe alanında *Vernichtungsschlacht* elde etmeye yönelik pratik bir yaklaşım olup filhakika düşmanın çembere alınıp yok edilmesi anlamına geliyordu. Bu konseptin gelişmiş, karmaşık bir tarafı pek olmamakla birlikte *Wehrmacht* savaşın ilk yıllarında başarılı bir muhabere sisteminin eşlik ettiği bir *Kesselschlacht* konsepti işletmişti. Çok gelişmiş bir konsept izlenmemesi, çembere alma harekâtı sayısının, rakibin mevcudu ve becerilerine bağlı olması anlamına geliyordu.

Wehrmacht yaratıcılık, inisiyatif, cüret ve koşullara uyum sağlayabilirliğin karışımı aracılığıyla ve mekanizasyon, hava kuvveti, top kuvveti, muharebe ve manevranın düşmanı çembere alıp yok etmekteki değerini idrak ile taktiksel mükemmeliyet sağlamaya odaklanmıştı. Fakat Doğu Seferi'nde *Kesselschlacht*'larla oluşturulan çemberlerin ölçeği sorunlar yaratıyordu: Almanların iki ordusu vardı esasında; azınlıkta kalan mekanize bir kuvvet ve çoğunluğu teşkil eden bir piyade kuvveti. Panzer grupları, Sovyet ordularını tuzağa düşürmek ve iç bölgelere kaçmalarını önlemek üzere devasa çembere alma hareketleri yapmak durumunda kalıyorlardı; fakat harekete geçmeden önce bu orduların *Luftwaffe*'nin desteğini almış piyadeler tarafından kırılmasını beklemek zorundaydılar; bu du-

Alman ikmal kamyonları Doğu Cephesi'nin buzlu yollarında korkusuzca ilerliyor. Doğu Cephesi'nin ilk yılında "kış koşullarına uygun" hale getirilmiş araçların eksikliği, kamyonların donmamaları için hareket halinde değilken bile boşta çalıştırılmaları anlamına geliyordu ki, bu önlem de yakıt kaynaklarını tüketmekteydi.

Bir makineli tüfek takımı, Ukrayna'nın Harkov şehrindeki bir siperde MG 34'lerini kullanıyor. Bu karanlık şehir Doğu Cephesi'ndeki muharebeler süresince birkaç kez şiddetli çatışmalarla el değiştirmişti. Bu süreç, şehirdeki binaların %70'inden fazlasının yıkılmasına neden olurken, Almanlara da binlerce cana mal oldu.

rum da, Panzer gruplarının çabucak piyadelere fark atması nedeniyle, ilerleyişin ivmesini sekteye uğratıyordu. Daha yavaş bir ilerleyişle kuvvetlerin uygun şekilde çemberlere alınıp devre dışı bırakılması mümkün olabilirdi, fakat bu da Sovyetler Birliği'nin işine gelecek bir yıpratma harbine davet çıkarmak anlamına gelecekti. O an itibariyle *Wehrmacht*'ta mekanizasyonu yaygınlaştırmak da imkânsızdı; bu itibarla Almanlar bu mesele daha fazla başlarını ağrıtmadan, bir an evvel mutlak zafere kalkışma kumarını oynadılar. Kumarları tutsaydı, yine aynı sorunlarla boğuşmak zorunda kalacak bir 1942 seferine gerek kalmayacaktı. Kumarın tutmaya çok çok yaklaşması Stalin yüzündendi: Stalin, *Barbarossa* başladıktan sonra tam da Almanların umduğu şekilde davrandı ve Kızıl Ordu'nun alanı zamanla takas etmesine izin vermedi.

Almanların zafer kazanamamalarının bir nedeni de Sovyetler Birliği'nin sonsuz insan sermayesi, sanayi kaynakları ve Almanları belirli bir hedef uğruna (bu hedef ilkin Moskova, daha sonra da Stalingrad olacaktı) yıpratma muharebelerine zorlama becerileriydi. Sovyetler Birliği'nin işgali ve Doğu Cephesi'ndeki harekâtlar ayrıca Almanların önceki seferlerinde pek karşılaşmadığı kimi özel sorunlara da gebeydi. Coğrafya, mesafe, zaman ve ölçek gibi konular etrafında dolanan bu sorunların etkileri 1941 ve 42 seferleri

boyunca giderek artan bir şiddetle hissedildi. Coğrafi olarak, Sovyetler Birliği'nin batı kısımlarına hâkim Pripyat Bataklıkları, ordu Ukrayna'ya girene kadar güney bölgelerdeki harekâtların diğer harekâtlarla hiçbir bağlantı olmadan gelişmesine neden olmuştu. Sovyetler Birliği'nin devasa ebatları ve mesafeler Alman harekâtlarını ve lojistik sistemini de etkiledi. Panzer kuvvetleri Fransa muharebelerinde de aşınma ve yıpranmadan çok çekmişti; gelgelelim Ardenler ile Atlantik kıyısı arası sadece 320 küsur kilometre olduğundan seferi ikmal etmek nispeten daha kolaydı. Öte yandan Varşova ile Moskova arası 1.600 kilometre, Leningrad ile Rostov arası 1.930 kilometre ve Berlin ile Stalingrad arası 3 bin 220 kilometre civarındaydı. Dolayısıyla gıda, mühimmat ve yedek parça ikmal kafileleri ile yeni ekipmanlar ve yedek personel daha öncekilerle kıyaslanamayacak kadar uzun mesafeler katetmek durumundaydı. Rus iklimi hareketli harekâtları Mayıs ile Kasım arası ile sınırlı tuttuğundan yılın hangi döneminde olunduğu da önemli hâle gelmişti. En müsait koşullarda dahi modern altyapı eksikliğinin hareketli harekâtlarla hızlı lojistik destek sağlamayı önlediği bir ülkede bütün bunlar ve *Wehrmacht*'ın yürütmek durumunda olduğu devasa boyuttaki harekâtlar, daha önce denenmiş bütün işlerden daha zahmetliydi.

Doğu Cephesi ayrıca *Wehrmacht*'ın daha savunma eğilimli bir kuvvete dönüşmesine de sahne olmuştu. Bu noktanın üzerinde biraz durmak faydalı olacaktır. Aralık 1941'de Almanlar Doğu Cephesi'ndeki ümitsiz vaziyetle başa çıkabilmek için yeni bir savunma konseptini benimsediler. 1941-42 kışı için yapılan ilk plan, Kızıl Ordu'yu Urallara doğru sürmek, ana nüfus ve sanayi merkezlerini ele geçirmek, daha sonra da Alman kuvvetlerinin üçte ikisini geri çekerek kalan üçte birlik kuvvetle, Üçüncü *Reich*'ın yeni doğu sınırını korumak üzere bir mukavemet noktaları hattı oluşturmaktı. Mukavemet noktası müdafaası, mümkün olan en geniş cepheyi mümkün olan en az sayıda asker kullanarak savunma yönünde bir kuvvet tasarrufu çabasıydı. Hitler 16 Aralık'ta daha kolay savunulabilecek kışlama bölgeleri arayan birliklerin yürüttüğü küçük çaplı geri çekilmeleri durduran "geri çekilmeme" emrini çıkardı. Mukavemet noktaları için *Stützpunkt* tabiri kullanılıyordu; fakat Hitler *Igelstellung* (kirpi mevzii) demeyi tercih etmişti (Fakat resmî yazışmalarda *Stützpunkt* terimi kullanılmaya devam etti).

"Geri çekilmeme" emri, kumandanların elinden, Sovyet kuvvetlerinin kitleler hâlindeki taarruzlarına karşı etkili ve geçerliliği ispatlanmış bir önleme başvurma şansını almıştı. Bazı durumlarda kumandanlar emrin hilafına hareket ederek önlemler alıyorlardı. Sovyet saldırısı yakın bir tehlike hâline büründüğünde ileri hat kuvvetleri, mukavemet noktalarına yapılan yoğun topçu bombardımanı öncesinde geriye çekiliyordu. İhtiyaç duyulan tek şey, ikinci hat mevzilerine doğru arazi koşullarına bağlı olarak 800 ilâ 2 bin metre arası bir geri çekilmeydi. Tanklarca desteklenen Rus piyadeleri ileri atılırken top bombardımanı boş mevzilere ve engellere düşüyordu böylece. Almanlar bilahare top, havan ve makineli tüfeklerle uzun menzilden ateşe başlayıp taarruzun ivme kaybetmesini, Rus birliklerinin nizamdan çıkıp dağılmasını bekliyor ve akabinde de ya geri çekiliyor ya da peyderpey hazırlıklı savunmalara düşüyorlardı. İleri mevziler Alman karşı taarruzunun ardından yeniden işgal edilebilirdi.

Ukrayna'da bir grup PzKpfw III ve IV tankı, Alman *Panzergrenadier*'lerin nakliye aracı görevini yerine getiriyor (1943). En yakındaki tankın yanlarına *Schürzen* (zırhlı etekler) takılmış. Zırh korumasını artırmak üzere tasarlanan bu parçalar, 1943 baharından sonra çoğu Alman tankında standart haline geldi.

Ağustos ve Eylül aylarında Merkez Ordular Grubu bu esnek savunma sistemini başarıyla uyguladı; fakat Aralık geldiğinde Alman birliklerinin kuvvetleri o kadar azalmıştı ki bu savunma hattı ancak çok ince bir perde hâlinde oluşturulabiliyordu. Birliklerin elinde ne geniş cepheler boyunca çok alanlı, derinlemesine savunmalar tesis edebilecek kadar asker bulunuyordu; ne de bu sistemin gerektirdiği hareket kabiliyeti yüksek ihtiyat birlikleri. Panzer tümenleri sahaya ancak bir düzine tank sürebiliyordu ve artan tank personeli de piyade olarak çarpışıyordu. İhtiyat piyadeleri sağlamaktan geri hizmet birimlerinin iliği kurumuştu. Piyade taburları bölük kuvvetinde dahi değildi ve bölüklerde de 25-70 asker oluyordu. Kolorduların piyade kuvveti 2 binden azdı ve 250 kişilik taburlar kalabalık addedilmekteydi. Pek çok birlik, ağır silah mevcudunun sadece çeyreğine malikti. Bu cılız tümenlere doktrinlerde geçen 6-10 kilometrelik kesimler yerine, nereden geleceği meçhul Sovyet karşı taarruzlarının tehdidi altındaki 30-60 kilometrelik kesimler tahsis ediliyordu. Ana muharebe hattına üç alayın tamamı (ve çoğunlukla da dokuz taburun tamamı) konuşlandırılıyor; taburların –derindeki mukavemet noktalarını tutan– ihtiyat bölükleri haricinde alayların yedek kuvvetleri kalmıyordu. Almanlar bu duruma "elde ne var ne yoksa vitrine koymak" diyordu. Tabur ve bölükler, dağılmış manga ve takımlarını acele, küçük çaplı karşı taarruzlar düzenlemeleri için yedekte tutuyordu. Tümenler imkânlar müsaitse

Doğu Cephesi'nde SS *Totenkopf* Tümeni'ne mensup askerler, Krupp Kfz 81 hafif kamyonlarıyla bir akarsuyu geçiyor. Çok yönlü müstakil süspansiyonuyla Kfz 81 oldukça parlak bir kır performansına imza atmış ve genellikle burada görüldüğü gibi hafif sahra topları ve tanksavar ve uçaksavar toplar için çekici araç olarak kullanılmıştır.

bir piyade taburunu yedekte tutardı; fakat burada, gerçek gücünün çok altındaki bir keşif taburu, tümenin yegâne hareketli ihtiyat birliği olarak hizmet görüyordu. Dahası, ağır baskı altındaki Alman lojistik sistemi de çökmek üzereydi.

Kuvvetinin altındaki bölükler, her biri bir makineli tüfeğe sahip (ve 3 ilâ 5 arası iki kişilik ateş mevzii hâlinde mevzilenecek) 6-10 kişilik üçer mangadan müteşekkil ikişer takımdan oluşabiliyordu. Hizmet birimlerinin sık sık tüfekçiler yerine fazladan makineli tüfekler verdiği de oluyordu. Kalan 5 cm'lik havanlar, bölüklerin kontrolü altında olmak üzere, geri hatta 50 metre mesafede yoğunlaştırılıyordu. Tankların yarmaları ile başa çıkabilmek için tanksavar toplar da geri hatta tutulmaktaydı. Bazen, geri hattaki yarmaları karşılamak üzere zaten elde pek az bulunan bu topların mukavemet noktalarına yerleştirildiği de oluyordu.

Mevzi ve sığınaklar inşa edilene dek vahşi hava koşullarından korunabilmek ve yolları kontrol etmek maksadıyla mukavemet noktaları köylerin etrafında kuruluyordu. Diğer mukavemet noktaları ise arazide pek az bulunan yüksek düzlüklere inşa ediliyordu. Silahlar, düşmanla mümkün olan en uzun menzilden temas kuracakları, komşu mukavemet noktalarına destek sağlayabilecekleri ve söz konusu noktalar arasındaki boşlukları koruyacakları şekillerde konuşlandırılırdı.

Kalan az sayıdaki top, farklı mukavemet noktalarını koruma amacıyla, çiğnenip geçilme riskini artıracak şekilde, normalde olduğundan da ileriye mevzilendirilmekteydi. Pek çok

tümenin elinde dört yerine ancak kuvvetten kesilmiş tek bir topçu taburu bulunuyordu; böylece az sayıdaki bataryalar, tüm mukavemet noktalarını koruyabilmek için geniş bir alana dağıtılırdı. Bu nedenle, ana taarruzların üzerine topçu ateşi yoğunlaştırılamıyordu; zira geniş tümen cephesi bütün topların menzilinde olamıyordu. Havanlar da ileri hattaki birliklerin arkasında yoğunlaştırılacağı yerde mukavemet noktalarına dağıtılmıştı; yani bütün mukavemet noktaları menzilleri içinde kalmıyordu. Fakat genellikle komşu mukavemet noktasını koruyabiliyorlardı. Hafif hava savunma birlikleri 2 cm'lik Flak toplarını mukavemet noktalarında mevzilendiriyorlardı; kitle hâlindeki piyade taarruzlarını parçalamak için ideal bir tercihti bu.

Mukavemet noktalarına dayalı savunma bazı bölgelerde 1943-44 ortalarına dek ayakta kaldı. O tarihlerden sonra Almanlar hızlı bir geri çekilmeye girdiler. Artık savunma mevzileri, daimî cephe hatları olmayan dağılmış kesimlerde alelacele tesis edilmiş, derinliksiz ve çoğunlukla yedeksiz –bazen de çok az yedekli– hatlar hâlinde olacaktı. Dur durak bilmeyen Müttefik taarruzları tüm cephe hatları boyunca Almanların tepesine inerken, zaman ve kaynak kısıntısı nedeniyle doktrinlerin işaret ettiği savunma sistemlerini tesis etmenin yanından bile geçilemiyordu. Geri çekilen piyadeleri bekleyecek savunma mevzileri ve engeller sıklıkla öncü birliklerce inşa edilmekteydi. Düşmana büyük engeller çıkarmak üzere savunma mevzileri nehirlerde inşa edilir; köylerle kasabalar mukavemet noktalarına, şehirlerse *Festung*'lara (kalelere; bu büyük ölçüde propagandalarda kullanılan bir adlandırmaydı) dönüştürülürdü. Fakat bunların bazılarının, tanksavar hendekler ve mayın tarlalarıyla korunan çoklu mukavemet noktası halkaları sayesinde iyi savunulduğu da söylenebilir. Kale şehirlere çıkan yollar üzerinde derinlemesine savunma hatları hazırlanırdı. Yarmalara karşı koruma sağlamak için müstahkem hatlar arasına set mevzileri de inşa ediliyordu.

Müttefiklerin 1944 ve 1945'te ağır bedeller ödeyerek keşfedecekleri gibi, *Wehrmacht* savunmada da taarruz harekâtlarındaki şöhretine yakın bir şöhrete sahipti. Fakat Doğu Cephesi hakikaten *Wehrmacht*'ın can düşmanı çıkmıştı; bunu kontrol edebilecek boyutta bir savunma becerisi tasavvur edilemezdi zaten.

İTALYA VE BATI CEPHESİ, 1943-44

SOLDA: Batı Cephesi'nde Müttefikleri bekleyen bir makineli tüfek ve tanksavar top grubu pusuya yatmış. Uygun şekilde kullanılmaları hâlinde bu iki silahın birleşimi korkunç sonuçlar doğurabilirdi: Tanksavar top düşman tanklarını devre dışı bırakırken, MG 42 de zırhlı aracı kurtarmaya gelmeye yeltenebilecek piyadeleri bastırırdı.

1943 VE 1944 YILLARI, SAVAŞ İBRESİNİN BİR DAHA GERİ ÇEVRİLEMEYECEK şekilde Almanların aleyhine dönüşüne sahne oldu. 1943 sonu itibariyle Alman ordusu Doğu Cephesi'nde giderek artan bir hızla geri çekiliyor fakat Sovyet heyulasının ivme kazanmasının önüne geçemiyordu. Önce Sicilya ve İtalya'da, daha da önemlisi, Haziran 1944'te, Normandiya'da olmak üzere Batı'da yeni cepheler açılması da külfeti artıran bir husustu. Bu noktadan sonra Hitler kazanılması mümkün olmayan iki cepheli bir savaşa kısılıp kalmıştı – ordusunu kırılma noktasına ve onun da ötesine sürükleyen de bu iki cepheli savaş oldu.

İTALYA'NIN ÇÖKÜŞÜ

Winston Churchill'in hafızalara kazınan isabetsiz tabiriyle "Avrupa'nın 'yumuşak karnı' için yapılan muharebe" şeklinde adlandırdığı İtalya seferi 10 Temmuz 1943'te başladı. İngiliz ve Amerikan kuvvetleri, İtalyan 6. Ordu ile Alman XIV. Panzer Kolordusu tarafından adanın kuzeyinde konuşlu üç tümenle savunulan Sicilya'nın güneydoğusuna çıktılar. Alman kuvvetleri Mihver Devletleri adına adada kararlı fakat nihayetinde nafile bir savunmanın başını çektikten sonra, 17 Ağustos tarihinde pek de zarar görmemiş vaziyette Güney İtalya'nın Calabria bölgesine çekildiler.

Sicilya'nın kaybının yaklaşması, İtalyan hükümetini şoka soktu ve 25 Temmuz tarihinde Mussolini tutuklanıp Mareşal Pietro Badoglio başbakan olarak atandı. Gayet isabetle İtalya'nın yakın bir tarihte teslim olacağından ve Müttefik kuvvetlerinin güneydeki Avusturya sınırında biteceklerinden kuşkulanan Hitler, 15 Ağustos 1943'te, Calabria etrafındaki tümenlerden, hareket kabiliyeti yüksek 10. Ordu'yu teşkil etti. Roma'daki *Luftwaffe* Güney Komutanlığı'na tabi kılınan bu ordunun Calabria'da on tümen hâlinde 56 alayı ve Orta İtalya'da ihtiyat olarak da –daha sonraları XIV. Panzer Kolordusu'nun emrine geçecek olan– üç tümeni bulunuyordu.

Eylül'de Müttefikler çatışmaları Sicilya'dan İtalya'ya taşıdılar. 3 Eylül 1943'te Calabria'ya, 9 Eylül'de de Puglia bölgesinde yer alan Taranto'ya çıktılar; 10. Ordu ise kuzeye doğru çarpışarak geri çekiliyordu. 8 Eylül'de İtalya'nın teslim olduğu açıklandı ve bu gelişme, Hitler'in Rommel kumandasındaki B Ordular Grubu'nu Kuzey İtalya'yı işgale göndermesine sebep oldu. Bu arada Müttefik kuvvetleri 9 Eylül'de Salerno'ya çıktılar; fakat 10. Ordu 18 Eylül gününe dek şevkle köprübaşına saldırdı. Beceri dolu geri çekilişini sürdüren aynı 10. Ordu, 20 Eylül'de Potenza'yı, 27 Eylül'de Foggia'yı ve 1 Eylül'de de Napoli'yi boşalttıktan sonra 8 Ekim'de Capua ile Termoli arasında uzanan "Volturno (ya da *Viktor*) Hattı"nda durdu.

26 Kasım 1943'te *Generalfeldmarschall* Albert Kesselring'in komutasında C Ordular Grubu oluşturuldu. Bu gruba dâhil on sekiz tümen 10. Ordu altında, Orta İtalya'da konuşlu vaziyetteydi. 18 Kasım 1943'te oluşturulan 14. Ordu ise Kuzey İtalya'daydı. 10. Ordu dar İtalya Cephesi'ni, büyük bir beceriyle ve pratik bir şekilde savundu; kaybettiği araziler karşılığında düşmana yüksek bedeller ödetiyordu ve 27 Aralık 1943'te, Sangro ve Garigliano nehirleri boyundaki "Gustav" ya da "Hitler Hattı"nda, Monte Cassino mukavemet noktasının ötesinde durdu.

Müttefikler 18 Ocak 1944'te kanlı bir harekât ile kendilerini Gustav Hattı'na vurup 22 Ocak'ta Anzio ve Nettuno'ya çıktılar. 10. Ordu korkuya kapılmadı ve 13 Mayıs 1944'e kadar hattı savundu; 14. Ordu da Anzio kıyıbaşını 23 Mayıs'a dek Müttefiklere kapalı tutacaktı. Fakat Almanların kuzeye doğru çekilişinin önüne geçilemiyordu. 4 Haziran'da Roma'yı boşaltarak daha hızlı bir şekilde kuzeye çekilen *Wehrmacht* 4 Ağustos'ta Floransa'yı teslim etti ve 19 Ağustos tarihinde "Gotik Hattı"nda durdu. Bu arada 17 Mart 1944'te Kuzey İtalya'da *Armeeabteilung von Zangen* (Takviye Edilmiş von Zangen Kolordusu) kurulmuş, 31 Temmuz 1944'te de bu birlik iki İtalyan, altı Alman tümeniyle birleşip genişleyerek Liguria Ordusu'nu teşkil etmişti.

Alman askerleri Sicilya'da bir nakliye gemisinden karaya çıkıyor (1943); pek çoğunun üzerinde hâlâ Kuzey Afrika'daki görevleri boyunca giydikleri çöl üniformaları var. Ortadaki sırtı dönük askere dikkat ediniz: *Kleiner Spaten*'ini (siper kazma edevatını) tam kitabi bir şekilde sol kalçasına asmış.

Ağustos 1944 sonlarında Müttefikler nihayet Gotik Hattı'nı yararak 21 Eylül'de Rimini'yi ele geçirdiler. 29 Aralık 1944'te Bologna'nın güneyinde duran C Ordular Grubu'nun kararlı muhalefeti yüzünden o noktadan sonraki ilerleyiş çok yavaş oldu. Gerçi o noktada İtalya'da zaferi Müttefiklerin kazanacağı kesinleşmişti; fakat Alman ordusu Müttefiklerin çok büyük bedeller ödemesine neden oluyordu.

Roma'daki şehir içi çatışmalar esnasında Alman paraşütçüleri araçlarının arkasına gizleniyor (Eylül 1943). Savaşın bu safhası itibariyle *Fallschirmjäger*'ler neredeyse tamamen kara birlikleri olarak kullanılmakla birlikte, kesilmiş paraşütçü miğferi de dâhil olmak üzere hâlâ *Luftwaffe* üniformalarını giymekteler.

"D-DAY" VE BATI MUHAREBESİ

İtalya binlerce Alman askerinin hayatına mal olmuştu fakat 1944 sonlarında Batı'daki gelişmeler *Wehrmacht*'ın başını daha çok ağrıtıyordu. Hitler Müttefiklerin Fransa'yı işgal edeceğini düşündüğünden Haziran 1944 itibariyle Fransa, Belçika ve Hollanda, Batı Yüksek Komutası'nın mıntıkası hâline getirildi. Bu teşkilatın bünyesinde Kuzey Fransa, Belçika ve Hollanda'yı kontrol eden B Ordular Grubu ve Güney Fransa'yı kontrol eden takviye edilmiş G Ordular Grubu vardı. Rommel'in komutasındaki B Ordular Grubu'nun emrinde iki ordu ve Hollanda Garnizonu bulunuyordu. Bunlardan 7. Ordu, Brittany ve Batı Normandiya'da 12 tümene ve Manş Adaları'nda bulunan 319. Piyade Tümeni'ne sahipti. Daha doğudaki 15. Ordu ise Doğu Normandiya, Pas-de-Calais bölgesi ve Belçika mıntıkasını 18 tümenle ve Hollanda'yı da dört tümenle koruyordu. 5 Ağustos 1944'te 5. Panzer Ordusu'na çevrilen Batı Panzer Grubu'nun dokuz tümeni, Von Rundstedt'in Paris yakınlarındaki stratejik kaynağını teşkil etmekteydi. Toplama vurulduğunda bölgede muteber bir Alman kuvveti vardı; fakat bu kuvvet kısa bir süre sonra yıkım noktasına dek imtihan edilecekti.

"*D-Day*"[7], 6 Haziran 1944 Salı günü gece yarısından hemen sonra, Müttefik 21. Ordular Grubu'nun üç hava indirme, beş piyade tümeni ve üç zırhlı tugayı ile ve mutlak hava üstünlüğüne sahip olarak Batı Normandiya'ya çıkmasıyla başladı; burayı Almanların 7. Ordu, LXXXIV. Kolordu'suna mensup üç sabit piyade tümeni (352., 709. ve 716. tümenler) savunuyordu. Hitler'in strateji içgüdülerinin zayıflığı nedeniyle kuvvetleri hazırlıksız kalmıştı ve ihtiyatı nedeniyle de hızlı bir tepki veya hareketli bir konuşlanma mümkün olmadı. Bu şekilde, yalnızca Caen yakınlarında, 21. Panzer Tümeni tarafından belirleyici bir karşı taarruz gerçekleştirilebildi. Güneş doğduktan sonra Müttefiklerin hava kuvvetleri hareketi büsbütün önledi. Haziran sonunda, Batı Panzer Grubu ile G Ordular Grubu'ndan yedi adet hareketli ileri hat tümeninin hayli geç kalmış bir çabayla bölgeye konuşlandırılması da Müttefiklerin kurduğu köprübaşını tahrip etmeye yetmedi. Temmuz başlarında bu mevzi Amerikan, İngiliz ve Kanada birliklerinden üç hava indirme, 19 piyade, altı zırhlı tümen ve altı zırhlı tugaylık bir kuvvetle takviye edilmişti. Artık mücadele eşit koşullarda yürümeyecekti.

17 Temmuz tarihinde bir RAF avcı uçağının yalama ateşi Rommel'in ciddi şekilde yaralanmasına neden oldu ve onun yerine B Ordular Grubu kumandanlığına getirilen *Feldmarschall* Günther von Kluge, Hitler'e suikast girişiminin (20 Temmuz 1944) ardından tutuklanana kadar bu görevi sürdürdü. 17 Ağustos'ta Von Kluge'nin yerini Model aldı. Almanların kararlı karşı taarruzlarına karşın Müttefiklerin köprübaşı geliştikçe gelişiyordu; fakat nihayet İngilizler 10 Temmuz'da Caen'i alınca çıkarmalar tamamen emniyetli hâle geldi. 25 Temmuz'da Müttefikleri köprübaşından çıktılar ve 7 Ağustos itibariyle Almanların 7. Ordusu Brittany'yi yitirmişti. 1. Ordu kısa süreliğine B Ordular Grubu'nun emrine verildiyse de Müttefiklerin ilerleyişine karşı koyamadı. 20 Ağustos tarihinde, batıya doğru geri çekilişleri esnasında sıkıştırıldıkları Falaise çemberinden ancak büyük kayıplar vererek kurtulabilen 7. Ordu ve 5. Panzer Ordusu Seine'i geçti. Paris aynı ayın 23'ünde boşaltıldı.

25 Ağustos 1944'te Müttefikler Seine'in öte yakasına taarruz ettiler. Batı Yüksek Komutası ile B Ordular Grubu, Müttefiklerin ciddi hava saldırıları altında seri bir şekilde doğuya çekildi ve 6 Eylül'de Kuzey Fransa boşaltıldı. Fakat kıymetli Manş Denizi limanlarını, etrafıyla bağ-

VON RUNDSTEDT'İN ZAAFLARI

Mart 1942'den itibaren Batı Başkumandanı (*OB West*) *Generalfeldmarschall* Gerd von Rundstedt oldu. 1940 Fransa Muharebesi'nin yüce muzafferi, bir Panzer kumandanı tarafından şu şekilde tasvir edilmiştir: "Yaşlıca bir adam ve tafsilatlı bir eğitim görmüş bir asker, pratik harpte yeterince tecrübe sahibi fakat *Heer*, *Kriegsmarine* ve *Luftwaffe*'nin müşterek harekâtlarını içeren üç boyutlu savaş kavramına vukuf sahibi değil. Gayet centilmendi ve astı olan kumandanlarla askerlerin şahsi güvenini ve saygısını kazanmıştı. Kurmay başkanı [General Günther Blumentritt] ise ne kabiliyet ne de şahsiyet bakımından kendisine yakışıyordu." Savaş sonrası dönemde ABD ordusunda yapılan bir araştırma, Müttefik çıkarmalarından sonra Fransa'da komuta birliği olmamasının, asker ve ekipman kısıtlarından daha ciddi bir zaaf olduğuna hükmetmiştir.

Müttefikler güney yönünden Mihver Devletleri'nin İtalya'daki en büyük savunma hattı olan Gustav Hattı'na doğru ilerliyorlar.

lantısı olmayan ve bir kısmı Mayıs 1945'e kadar tutunan "kale" garnizonlarına dönüştürmüş ve Müttefiklere teslim etmemişlerdi. İngilizlerin Belçika'daki ilerleyişi daha da hızlı oldu; 3 Eylül'de Brüksel, 4 Eylül'de de Antwerp'in denize açılan su yolları değilse de şehir merkezi ve 10 Eylül'de de Lüksemburg ele geçirildi. 15 Eylül itibariyle, çok az zırhlı aracı kalmış ve yedekleri olmayan B Ordular Grubu'nun büyük bir kısmı Belçika'nın hemen içinde ve Almanya-Belçika sınırı üzerindeki 1939 Siegfried Hattı (Batı Duvarı) denen müstahkem mevki boyunca savunma hattı oluşturmuştu ve Antwerp Limanı da hâlâ Almanların elindeydi.

15 Eylül'de yıpranmış, fazla açılmış, yakıtı tükenmiş ve bu arada da Alman çöküşünün hızına şaşırmış vaziyetteki Müttefikler durdular ve böylece Almanlara, *Volkssturm* vatan muhafızları, sınır muhafızları ve çeşitli vasıflardaki *Volksgrenadier* birliklerinin (Beşinci Bölüm'e bakınız) iyiden iyiye seyrelmiş ihtiyat birlikleriyle savunma hatlarını takviye etme fırsatı tanıdılar. 4 Eylül 1944'te 1. *Luftwaffe* Hava İndirme Ordusu, B Ordular Grubu'nu Hollanda'da yedi tümenle takviye etmiş; tam zamanında gelen bu takviye ve II. SS-Panzer Kolordusu'nun önemli katkısı sayesinde İngilizlerin 17-26 Eylül arasında Arnhem'e yapacağı hava indirme harekâtını püskürtmek mümkün olabilmişti. Fakat yine de 21 Ekim itibariyle Müttefikler, Güney Hollanda'nın tamamı ile Batı Almanya'nın ilk büyük şehri olan Aachen'ı işgal etmişlerdi. 11 Kasım 1944'te, 1. Hava İndirme Ordusu ve 15. Ordu ile birlikte Hollanda'nın kalanını savunması için *LuftwaffeGeneraloberst*'i Kurt Student'in emrinde H Ordular Grubu oluşturuldu.

Sonra Müttefiklerin hiç beklemediği bir şey oldu (Ayrıntılı incelemesi için bir sonraki bölüme bakınız). 16 Aralık 1944'te *Wehrmacht*, B Ordular Grubu'na mensup, kuvvetlerinden eksilmiş 24 tümen, Batı Komutası'nın 6. SS-Panzer Ordusu ve tükenik *Luftwaffe*'nin hava desteğiyle Belçika Ardenleri üzerinden taarruza kalktı. Sonradan bunun, Alman ordusunun en son saldırı nefesi olduğu görülecekti.

1944'TE ALMAN ORDUSU

Almanların Haziran 1944'te Fransa'yı müdafaa eden kuvvetlerine yakından bakmak, Hitler'in kuvvetlerinin karşı karşıya kaldığı daha geniş ölçekli sorunların faydalı bir tasvirini ortaya koyacaktır. Söz konusu yılın yazında, Normandiya Çıkarması zamanında Rusya'daki üç yıllık vahşi çatışmalar *Wehrmacht*'ın iliğini kurutmuş durumdaydı. Doğu Cephesi'nin devasa personel talebi, Fransa'daki birliklerin yedek asker kaynağı olarak kullanılmasına neden olmuştu. Hitler "yalın hakikatlerden daha kuvvetli olmak" istiyordu ve bu yüzden *Wehrmacht*'ın muharebe nizamı da gittikçe muhayyelleşmeye başladı: Kuvvetlerin kâğıt üzerindeki kuvveti etkileyiciydi ama bunlar gerçekte gittikçe zayıflıyorlardı.

Ekim 1943'te Von Rundstedt Fransa'daki kuvvetlerin genel vaziyetini sertçe eleştirince, Hitler, batıda *Wehrmacht*'ı yeniden canlandıracak 51 No'lu *Führer* Direktifi'ni yayınladı. 2 Ekim 1943'ten itibaren geçerli olmak üzere M1939 piyade tümeni, 12 bin 772 kişilik M1944 tümenine dönüştürülüyordu; bunun 11 bin 317'si Alman personel, 1.455'i de Sovyetlerden gelecek *Hiwi*'lerden oluşacaktı. Böylece asker kuvveti %28 azalıyor fakat ateş gücü az da

ARKA SAYFADA: Normandiya'da bir *Fallschirmjäger* makineli tüfekçi tek başına mücerret bir ileri mevzide bulunuyor (1944). Silahı, MG 42. Burada silahın üst kapağı açık vaziyette ve asker 7.92 mm'lik mermi kuşağını besleme mekanizmasına yerleştiriyor. MG 42 o kadar hızlı ateş ediyordu ki Müttefik askerleri bu silaha "Hitler'in testeresi" adını takmıştı.

olsa artıyordu. M1944 tümeni, her biri 1.987 asker kuvvetinde olan; bir tanksavar bölüğü, bir piyade topçu bölüğü ve iki piyade taburundan müteşekkil üç M1944 piyade alayından oluşacaktı. Tümenlerde bu piyade alaylarının yanı sıra; (2 bin 13 kişilik) bir topçu alayı, dört piyade bölüğü olan (708 kişilik) bir bisikletli keşif taburu, bir arazi yedek taburu, (484 kişilik) bir tanksavar taburu, (620 kişilik) bir istihkâm taburu ve (379 kişilik) bir muhabere taburu olmak üzere altı adet tümen destek birimi olacaktı. Toplam 2 bin 380 kişilik tümen hizmet birimleri ise atlı ve motorize bir nakliye kolu, bir sıhhiye bölüğü, sahra hastanesi, veteriner bölüğü, askerî inzibat kuvvetleri ve sahra postanesinden oluşacaktı.

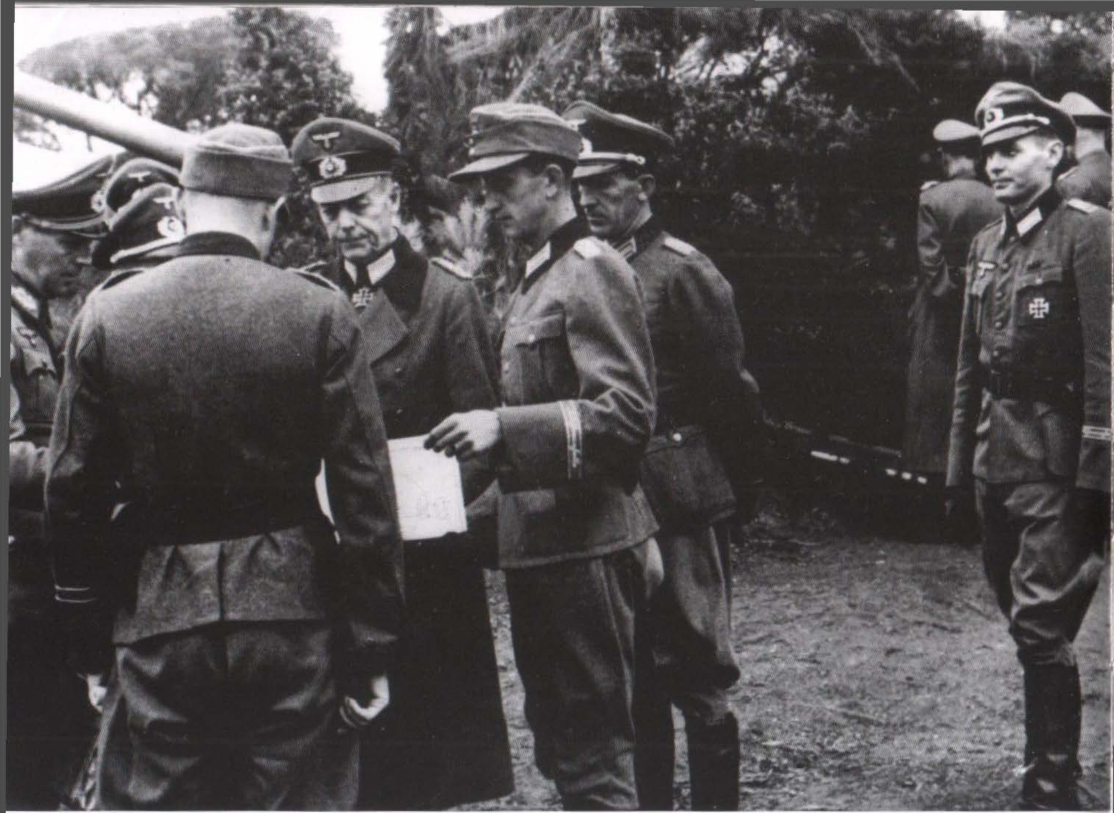
30 Mayıs 1944'ten sonra eldeki takviye edilmiş müstakil piyade alayları, *grenadier* tugaylarına dönüştürüldü. Aynı birlikler 13 Temmuz 1944'te biraz daha genişletilerek *grenadier* tümenlerine dönüştürülecek ve 9 Ekim'de de 26 Ağustos 1944'te kurulması emredilen diğer birliklerle birleşerek *Volksgrenadierdivisions* (Halkın *Grenadier* Tümenleri) adını alacaktı. 20 Temmuz Komplosu olarak bilinen bombalı saldırıdan sonra teşekkül eden 10 bin 72 kişilik bu *Volksgrenadierdivision*'lardan maksat, doğrudan doğruya Himmler'in komutası altında olacak güvenilir bir piyade kuvveti oluşturmaktı. Genellikle muharebelerde aşınmış birliklerin askerlerinden oluşturulan bu tümen, bünyesinde bir piyade taburu yerine piyade bölüğü barındıran bir M1944 tümeniydi. Ayrıca bu tümenin asker kuvveti %18, ateş gücü de %16 daha düşüktü. Bu tümenlerin muharip vasıfları iyiden büsbütün yetersize kadar değişiyordu.

Bu yeniden teşkilatlanma hamlesi kapsamında yeni kurulan tümenlerle ve harap olmuş tümenlerin yeniden inşa edilmek üzere Doğu Cephesi'nden Fransa'ya nakli ile birlikte Von Rundstedt'in emrindeki tümenlerin sayısı 46'dan 58'e çıkmıştı. Dolayısıyla Cotentin Yarımadası'ndaki birlikler, ikinci sınıf birliklerdi. Ayrıca Von Rundstedt 1942'de sabit tümenlerin kuruluşunu başlatmıştı. Bunlar da normal piyade tümeninden daha zayıftı; normal tümenlerdeki keşif taburlarından bunlarda yoktu ve yalnızca üç topçu taburu barındırmaktaydılar. Bir de bunların personeli daha yaşlı askerlerdendi.

1943 yılı sonbaharının büyük kısmı, Doğu Cephesi'nin bitmek bilmez yedek kuvvet talebini karşılama gayesiyle Fransa'daki nispeten iyi birliklerin oraya nakledilmesine sahne oldu. Gidenlerin yerine Kızıl Ordu esirleri arasından çıkan "gönüllülerle" oluşturulmuş *Ost* taburları akıp duruyordu. 6. *Fallschirmjäger* Alayı'na mensup *Oberst* Friedrich von der Heydte, vaziyeti şöyle aksettirmiştir: "Müttefiklerin çıkarması karşısında savunma mevzilerine yerleştirilen askerler, Rusya'da vazifeli olanlarla kıyaslanamazdı. Moralleri düşüktü; erat ile astsubayların çoğunda muharebe tecrübesi bulunmuyordu; subaylar ise genellikle vasıfsızlıkları itibariyle veya hastalık ya da yaralanma sebebiyle Doğu Cephesi'nde vazife görecek kadar sağlıklı olmayanlardandı." Kullanılan silahlar ise "dünyanın dört bir yanından ve 20. yüzyılın her döneminden toplanmış gibi görünüyordu." Örneğin, Von der

SAĞDA: Kuzey Fransa'da konuşlu üç asker (1944). Soldan sağa, 914. Humbaracı Alayı'ndan bir Humbaracı (Omaha Kumsalı, Normandiya, 6 Haziran 1944); 901. *Panzergrenadier* Eğitim Alayı'ndan bir *Gefreiter* (Barenton, Ağustos 1944) ve zırhlı roketatar bataryasından bir *Oberwachtmeister* (Normandiya, Haziran 1944). (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

Güney Fransa'da, Batı Başkumandanı Gerd von Rundstedt kurmaylarıyla istişare halinde. Von Rundstedt 1942'den itibaren Batı'daki Alman kuvvetlerinin kumandanlığını yürüttü ve Müttefik çıkarmalarını durdurmakta veya kontrol altına almakta başarısız olunca Haziran 1944'te bu görevden azledildi.

Heydte'nin, Carentan Cephesi'nin 2 km boyunca uzanan bir bölümünde muharebe eden birlikleri; Alman, Fransız, İtalyan ve Sovyet yapımı, 78 mm'den 82 mm'ye kadar dört farklı kalibredeki havanlarla mücehhezdi. *General* Erich Marcks ise 1944 tarihli Cherbourg manevraları hakkındaki değerlendirmelerini şu şekilde özetlemiştir: "Topsuz mevziler, mühimmatsız mühimmat depoları, mayınlanmamış mayın tarlaları ve aralarında nadiren gerçek bir askere rastlanılan bir sürü üniformalı adam..."

İşgal görevleri verilen tümenler, yıllar boyu barışçıl işgal görevleri üstlenen bir ordunun küçük düşünme huyundan kaynaklanan büyük sıkıntılar yaşamıştı. 709. Sabit Tümen'in başında bulunan General Karl-Wilhelm von Schlieben olanları şöyle hatırlamaktaydı:

> Sadece doğuda hizmet görmem itibariyle, askerlerin üzerine yağdırılan daimî emir, direktif ve nizamname sağanağı benim için yeni bir durumdu. Gidip gelen evrakın bu büyük seli, beni Atlantik kıyısındaki gelgitlerden de çok etkilemiştir. Üst karargâhlar sürekli astları olan kumandanların ıvır zıvır işleriyle meşguldü. Tek bir makineli tüfeğin 20 metre sağa veya sola kaydırılması bile bir mesele oluyordu... Kıdemli kumandanlardan biri, daha iyi bir ateş alanı yapılması için izbe bir kulübenin yıkılmasını istiyordu

ve bunun için ilgili alan karargâhına, çizimler içeren yazılı bir başvuru gönderilmesi gerekmişti.

Bu bürokratik atalet bulutu Rommel'in bölgeye intikal edip Fransa kıyılarındaki savunma mevzilerinin kumandasını üstlenmesiyle, Şubat-Mart 1944'ten itibaren dağılmaya başladı. Rommel, Müttefiklerin çıkarmasını önceden sezerek kumsallardaki savunma mevzilerinin güçlendirilmesini istemişti. Paramiliter *Organization Todt* (aşağıya bakınız) teşkilatına mensup işçilerin çoğu, V-1 ve V-2 füzeleri için betondan devasa gizli üsler inşa etmekle meşgul olduğundan bu iş için yeteri kadar işçi bulunamıyordu. Bu sebeple, ilgili kesimdeki inşaat işleri de –muharebe eğitimlerinin aksaması pahasına– piyade tarafından yapılmıştı.

Utah Kumsalı'nı savunan 709. Piyade Tümeni, bu bölgedeki Alman kuvvetlerini etkisi altına alan arızaları gösteren tipik bir örnektir. Bu birlik, Mayıs 1941'de bir işgal tümeni olarak kurulmuş ve Kasım 1942'de sabit tümene dönüştürülmüştü. Ekim 1943'te taburlarından biri Rusya'ya gönderildi ve Haziran 1944'te kalan 11 piyade taburundan üçü Kızıl Ordu eskisi savaş esirleriyle dolduruldu. Bunların ikisi, tümenin emrine verilmiş çeşitli Kızıl Ordu esirlerinden müteşekkil *Ost* taburları iken, üçüncüsü Gürcü esirlerden oluşturulmuştu. Çok sayıda "Germen" askerin (bunlar çoğunlukla 1939'dan sonra Almanya'ya katılan sınır bölgelerinden gelen Polonyalılardı) tümen bünyesine alınması sonucu tümen daha da zayıfladı. Tümen kumandanı bilahare bunların muharebe esnasındaki güvenilirliklerinin kuşkulu olduğunu ve *Ost* taburlarının da "acil bir durumda cansiperane savaşmasını beklemediğini" not edecekti.

Tümenin Alman askerleri yaşça geçkin olup ortalama yaşları 36'ydı. Askerlerin vasat oluşuna karşın 12 bin 320 kişilik tümen, sabit tümenlerin ortalama büyüklüğünü epey geçmişti ve bünyesinde yeni seri 1944 model piyade tümenlerinin aksine dokuz değil 11 piyade taburu bulunuyordu. Bu askerlerin 333'ü Gürcü gönüllüler, 1.784'ü de Kızıl Ordu eskisi esirlerdi. Tümenin top kolunda üç tabur vardı. Birinin ekipmanı Fransız/Çek karışımıydı; ikincisi Fransız toplarını, üçüncüsü ise Sovyet toplarını kullanmaktaydı. Tanksavar savunma için 12 adet çekili 7.5 cm'lik tanksavar top ve dokuz adet kundağı motorlu 7.5 cm'lik tank imha edici mevcuttu. Tümenin tank desteği, otuz *Panzerjäger* 35R'ye ve Fransızların ömrünü tamamlamış Renault R-35 şasileri üzerine 4.7 cm'lik Çek tanksavar toplarının monte edilmesiyle uydurulmuş birtakım zırhlılara sahip bir eğitim birliği olan 101. Panzer Taburu tarafından sağlanmaktaydı.

İlk başlarda tümen 240 kilometre boyunca uzanan Cotentin sahilinin tamamına yayılmıştı. Mayıs ayında 243. Piyade Tümeni'nin bölgeye intikali ile tümen cephesi daraltıldı. Fakat cephenin kısaltılmış hâli de Utah Kumsalı'ndan, kuzey sahilinin Cherbourg etrafındaki kesimine kadar, yani yaklaşık 100 kilometre boyunca uzanıyordu. Bunun sonucunda tümenin savunma mevzileri sahil boyu uzanan derinliksiz, ince bir kabuk hâlindeydi. Rommel, asker sayısındaki darlığı beton mevzilerle tazmin etmeyi umuyordu; gelgelelim Cotentin sahili boyunca süren inşaat çalışmalarına diğer mıntıkalardan daha az öncelik tanınmaktaydı.

Bölgede bulunan diğer iki büyük birlik 243. Piyade Tümeni ve 91. Hava İndirme Tümeni'ydi. Bunların birincisi, Temmuz 1943'te sabit tümen olarak kurulmuş ve Ocak 1944'te yeniden teşkilatlandırılmıştı. Piyade taburlarının ikisi sabit birliklerden bisikletli piyade birliklerine dönüştürülmüş, fakat bu arada tümen de bir piyade taburunu kaybetmişti. Bu tümen esasında yedek tümen olarak kurulmuş; Mayıs sonlarında, fazla şişirilmiş 709. Piyade Tümeni'nden birlikler alarak batı kıyılarını savunma görevine kaydırılmıştı. "D-Day" itibariyle 11 bin 530 askeri vardı; kuvveti bir miktar eksilmişti. Topları ekseriya el koyulan Sovyet toplarından olmakla birlikte tümende ayrıca on dört 7.5 cm'lik Marder III ve on StuG III taarruz topuna sahip bir kundağı motorlu tank imha edici taburu da vardı. Tümen, yirmi Hotchkiss H-39, on Somua S-35, iki Renault R-35 ve altı Char B1 bis gibi eski Fransız tanklarından oluşan bir karışıma sahip 206. Panzer Taburu ile takviye edilmişti. Bu tabur, Cotentin Yarımadası'nın kuzeybatı ucunda bulunan Cap de la Hague'a konuşlandırıldı.

91. Hava İndirme Tümeni; Mart 1944'te İskandinavya'ya yönelik olarak planlanan, fakat sonradan gerçekleştirilmeyen *Tanne* (Çam Ağacı) hava indirme harekâtı için Ocak 1944'te oluşturulmuş bir birlikti. Bu vazife ortadan kalkınca teşkilatlanmasını kısmen tamamlayan tümen, iki sabit tümeni takviye etmesi için Mayıs 1944'te Normandiya'ya nakledildi. İşgal devrinde kuvveti eksikti; yalnızca iki piyade alayı ve tek bir piyade taburu olup toplam mevcudu 7 bin 500 kadardı. Fakat Normandiya muharebeleri esnasında 2. *Fallschirmjäger* Tümeni'nin 6. *Fallschirmjäger* Alayı tümenin emrine verildi. *Colonel*

Alman tanksavar topu Normandiya Muharebesi esnasında düşmana ateş açıyor. *Wehrmacht*'ın tanksavar takımları bölgenin kıvrımlı arazi yapısını kendi lehlerine çevirerek dar Fransız patikalarında düşman zırhlılarına yakın mesafeden pusular gerçekleştirmiştir.

ALMAN TABUR TAARRUZLARI

Alman ordusunun tabur taarruzları genellikle 400-1.000 metre civarında, dar bir cephe boyunca ve temel hedef belirli bir "ana çaba noktası" (ya da *Schwerpunkt*) olacak şekilde yapılırdı. Taarruzlar *Frontaler Angriff* (cephe taarruzu) veya *Flankenangriff* (kanat taarruzu; tercih edilen buydu) şeklinde olabilmekteydi. Cephenin sabitlendiği çembere alma taarruzlara *Umfassener Angriff* denirdi; bu Almanca terim, çembere alma ya da "kolunu bükme" gibi bir anlam taşımaktadır. Bir *Flügelangriff* (kenar taarruzu) daha tanımlanmıştı; bunda, doğru açıyla düşmanın kanadına taarruz edemeyen Alman piyadesi yana doğru düşmanın kenarına ilerlerdi. Saflar bariz hedeflerdi; hatta düşman ilk başta saf nizamında olmasa bile manevralarla ya da devam eden düşman hattının zayıf bir noktasını seçerek saflar oluşturulabilirdi. Taarruzlar doğrudan doğruya yürüyüş hattından yapılabilir, ilerleyiş kollarından saldırgan nizamlara "silkinilebilirdi". Tabur kumandanları komuta noktalarını çatışmaları gören bir mevkiye kurmaya teşvik ediliyordu ve bölük kumandanları da "daimî yakın keşif için gerekli önlemleri almak" durumundaydı; fakat zaman hayati öneme sahipti; hazırlıkların taarruzu 40 dakikadan fazla geciktirmemesi beklenirdi. Yaygın model, üç aşamalı bir gelişim öngörüyordu: *Heranarbeiten* yani "araya giriş" menziline dek ilerlemek; *Einbruch*, yani düşman mevziine sızmak ve *Kampf in der Tiefenzone*, yani düşman mevziinin "derinliklerindeki bölgede çarpışma".

Von der Heydte, tümenin muharebelerdeki verimini –bilhassa da seçkin *Luftwaffe* askerlerine kıyasla– düşük buluyordu. Tümenin topçu kanadı, 10.5 cm'lik *Gebirgs-haubitze* 40 dağ obüslerinin etrafına bina edilmişti (Bu silah, 10.5 cm'lik normal tümen toplarından farklı türde mühimmat kullanıyordu). Tümen bir kez temel mühimmat istihkakını kullandığında topları işe yaramaz hâle geliyordu. Muharebeler sürerken tümenin topçu alayı, Çek ve Sovyet topları da dâhil olmak üzere ele geçirilmiş toplardan müteşekkil bir karışımla yeniden teçhiz edildi. Château de Francquetot'da karargâh kurmuş bulunan 100. Panzer Taburu, tümene zırhlı destek sağlıyordu. Bu taburda da 17 Renault R-35, sekiz Hotchkiss H-39, bir Somua S-35, bir Char B1 bis gibi el koyulan Fransız tanklarından müteşekkil derme çatma bir envanter bulunuyordu (Taburun bir adet de PzKpfw III'ü vardı).

Bölgede birkaç küçük birlik de bulunuyordu. AOK 7, 7. Ordu karargâhının emrine verilmiş bir piyade taarruz taburuydu. "D-Day"de Cherbourg'dan getirilerek 701. Piyade Tümeni'nin Vire Nehri civarındaki harekâtlarına katılmak üzere o bölgeye konuşlandırılmıştı.

Cotentin Yarımadası'nda bulunan Alman birlikleri, *Wehrmacht*'ın en iyi birlikleri olmamakla birlikte güvenilir bir muharip kuvvet teşkil etmekte idiler. Eğitim ve taktik konuları, binbir zorlukla elde edilmiş muharebe tecrübelerine dayalıydı ve tümenlerin çoğunda Doğu Cephesi'nde çarpışmış askerler bulunuyordu. Muharebeler esnasında Amerikan generali Raymond Barton Alman savunması tarafından durdurulan taburlarından birini ziyaret etti ve subaylarına, karşılarındaki kuvvetlerin ikinci sınıf olduğunu söyledi. Genç bir teğmenin cevabı şu şekilde oldu: "Generalim, dağıtım listesine Almanları da koysanız bence daha iyi olur. Onlar söylediğiniz durumun pek farkında değil gibiler!"

SS paraşütçüleri 8 cm'lik GrW 34 orta boy havan toplarını ateşlemeye hazırlanıyor. Korunak arkasından ateş edebilmeleri itibariyle havanlar Normandiya *bocage*'ında çarpışmak için ideal silahlardı. GrW 34 2 bin 400 metreye varan bir menzildeki hedeflere isabet kaydedebiliyordu.

Cotentin Yarımadası dolaylarında piyade birliklerinin yanı sıra kayda değer miktarda kıyı top bataryaları da konuşlandırılmıştı. Yarımadanın kıyılarındaki iki *Heeres-küstenartillerie-abteilung*'u (kıyı topçu alaylarını) kara ordusu kontrol etmekteydi (batı kıyısında HKAA 1262, doğu kıyısında HKAA 1261). Bu bataryaların bazıları daha sonraki kara harekâtlarında rol almıştı; bu kafileden olmak üzere HKAA'nın, St. Marcouf yakınındaki Azeville ve Crisbecq bataryaları söylenebilir.

OMAHA KUMSALI'NDAKİ ALMAN KUVVETLERİ

Amerikalıların diğer bir çıkarma mıntıkası olan Omaha Kumsalı'ndaki Alman kuvvetleri Utah Kumsalı'ndaki Alman kuvvetlerine kıyasla daha kayda değer niteliktedir. 6 Haziran 1944'te bu bölgeye çıkan Amerikan askerleri, o hayati günde Müttefiklerin verdiği en yüksek zayiatla karşı karşıya kalmıştır (toplam ölü ve yaralı sayısı 3.000 idi). Bu durum da son üç yılın tüm saldırılarına karşın 1944 ortalarında dahi *Wehrmacht*'ın hâlâ saygı duyulması gereken bir kuvvet olduğuna delalet eder.

Almanların büyük kamp mıntıkası adını verdiği Omaha Kumsalı'nda 1942'den beri 716. Piyade Tümeni karargâh kurmuş vaziyetteydi. Bu sabit tümen, Carentan'dan Orne Nehri halicine kadar yayılmıştı; dolayısıyla, batıda kalan Utah Kumsalı hariç Normandiya'nın bütün kumsallarını savunuyordu. 1942-43'lerde Omaha Kumsalı bölgesinden 726. *Grenadier* Alayı mesuldü. Alaya ekli dördüncü tabur, Kızıl Ordu eskisi askerlerden müteşekkil 439. *Ost* Taburu idi. Tümenin kuvveti kayda değer şekilde eksikti. Kâğıt üzerinde 12 bin kişilik olması gereken tümen aslında yedi bin civarında askere sahipti. Öte yandan kuvvetlerinin çoğunluğu, oldukça fazla sayıda ek silahla (bunların arasında 197 makineli tüfek çukuru, 12 tanksavar tüfek, 75 orta boy havan ve 249 alev makinesi de vardı) mücehhez sığınaklar ile sahra tahkimatlarında konuşlu vaziyetteydi.

15 Mart 1944 tarihinde 352. Piyade Tümeni'ne, Rommel'in bu mıntıkadaki savunma tertibatını kuvvetlendirme çabası kapsamında Normandiya kumsallarının Bayeux mıntıkasını ele geçirmesi emredildi. Bu tümen Aralık 1943'te, St. Lô yakınlarında, yeniden kurulmak üzere Rusya'dan nakledilen harap vaziyetteki 321. Piyade Tümeni'nin kalıntılarından oluşturulmuştu. Personelinin çoğu, 1925-26 nesli, yani 18-19 yaşında silah altına alınmış acemilerdi. Fakat yaşlı 716. Piyade Tümeni'nin aksine, 352. Tümen'in kuvveti eksiksizdi. Bu tümenin üç alayı vardı ve bu alayların her birinde, bölükleri sırasıyla 1'den 4'e ve 5'ten 8'e kadar numaralandırılmış iki tüfekçi taburu bulunuyordu. 13. Bölük, doğrudan ateş desteği için kullanılan, iki 15 cm'lik ve altı 7.5 cm'lik piyade obüsüyle mücehhez bir topçu bölüğüydü. Her alayın 14. bölüğü, *Panzerschreck* tanksavar roket ateşleyicilerine sahip bir tanksavar birim olurdu. 1944'ün tümen yapısında, bir bölüğü bisikletli, bir bölüğü de motorize olan eski keşif taburları yerine bir piyade alayı bulunmaktaydı. Tümenin topçu alayında da dört tabur bulunuyordu. Bunlardan üçünün her birinde 12'şer 105 mm'lik obüs, dördüncüsünde ise 12 adet 150 mm'lik top bulunuyordu. Tümenin tanksavar taburununsa bir bölüğünde on dört *Panzerjäger* 38(t) Ausf. M Marder III tank imha edici, bir diğerinde on StuG III taarruz topu ve üçüncüsünde de Opel kamyonlar üzerine uydurulmuş 3.7 cm'lik toplar vardı.

Hem yakıt ve mühimmat eksikliği nedeniyle, hem de Atlantik Duvarı'nı takviye edecek sahra tahkimatında çalışmak üzere birlikleri dağıtmak gerektiğinden, tümenin talimi kıt kalmıştı. Bölük seviyesinden yukarılarda eğitim fırsatları pek bulunmuyordu. Bu birlik yine de Almanya'nın 1944 standartlarına göre nispeten iyi bir eğitim almakla birlikte, ABD kara ordusu standartlarıyla aşık atabilecek kadar eğitimli değildi. 1944 model Alman piyade tümenleri Amerikan muadillerine kıyasla daha düşük insan gücüne, fakat daha üstün bir ateş gücüne sahipti – bu üstünlük bilhassa da otomatik silahlarda kendini gösteriyordu.

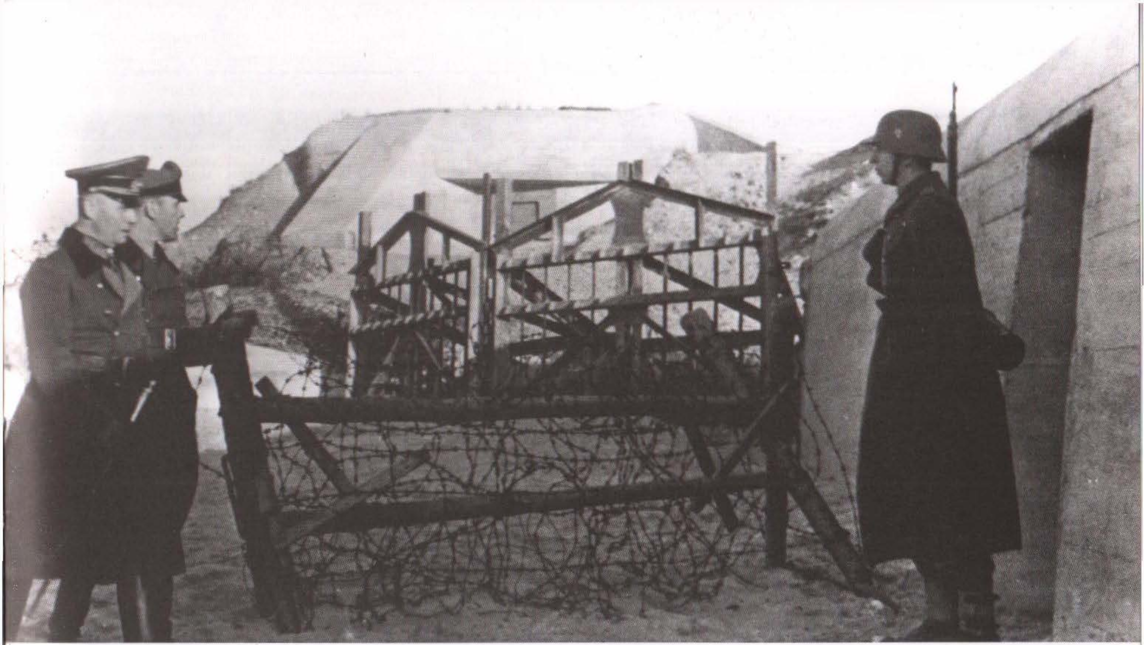
Mart 1944 sonlarında Bayeux kıyılarındaki savunma tahkimatlarının yeniden düzenlenmesi, tümenin kuvvetini üç kattan da fazla artırmıştı. Omaha Kumsalı bölgesi, artık sahil boyunda 352. Piyade Tümeni'nin iki alayı ve kıyıdan birkaç saatlik yürüyüş mesafesinde ihtiyat birliği sıfatıyla bekleyen, güçlendirilmiş bir alayla takviye edilen 726. *Grenadier* Alayı'nın iki taburuyla tutuluyordu. 726. Alay'ın Omaha Kumsalı mıntıkasındaki iki taburu, 352. Piyade Tümeni'nin karargâhına tabi idi ve kumsal boyunca uzanan kıyı

mevzilerini ve siperleri doldurma vazifelerini ifa etmekteydi. 914. *Grenadier* Alayı Omaha Kumsalı'nın batısındaki Isigny/Pointe-du-Hoc kısmından, 916. *Grenadier* Alayı ise Omaha Kumsalı kısmı ile Altın Kumsal'ın doğu kısmından mesuldü. Üçüncü alay olan 915. *Grenadier* Alayı ile tümenin 352. Piyade Taburu bir araya getirilerek Meyer görev kuvveti oluşturulmuş ve bu kuvvet kıyının gerisine, St. Lô civarına, ihtiyat birliği olarak konuşlandırılmıştı.

Bu nizama göre, takviye edilmiş 352. Piyade Tümeni 53 kilometrelik bir kıyı şeridini savunmakla mükellefti ve bu uzunluk da Alman taktik doktrinlerinin öngördüğü hadlerin çok üzerindeydi. Bu nedenle Rommel ile tümen kumandanı *Generalleutnant* Dietrich Kraiss arasında tartışmalar çıktı. Rommel, kıyıya çıkan Müttefik askerlerine ateş açabilmeleri amacıyla bütün piyade bölüklerinin ana mukavemet hattı boyunca konuşlandırılmasını istiyordu. Kraiss ise kumsal boyunca nispeten ince bir perde çekilip bölüklerin çoğunun olası bir yarmaya karşı taarruz başlatabilecekleri şekilde kayalıkların arkasında yedekte tutulduğu, daha harcıâlem bir savunmadan yanaydı. Bilahare orta yol bulundu. Omaha Kumsalı kısmındaki piyade taburlarından biri kıyı hattına çıkarak bölüklerinden ikisini 726. Alay'ın yanındaki ileri savunma mevzilerine konuşlandırırken, geri kalan bölükler kumsaldan birkaç kilometre içerideki köylerde kalacaktı. Diğer tabur ise tümenin kundağı motorlu tanksavar silah taburuyla birlikte alay mıntıkası için bir ihtiyat kuvveti oluşturmuştu.

Müttefiklerin istihbarat birimleri, 325. Piyade Tümeni'nin tamamının St. Lô civarında ihtiyat birliği olarak bırakıldığı düşüncesindeydi; fakat gerçekte 6 Haziran 1944'te tümenin üç alayından sadece biri yedekteydi. Bu tümenin "D-Day"de Omaha Kumsalı'ndaki çarpışmalarda birden ortaya çıkışını açıklamak için tümenin "D-Day"den birkaç gün önce bir tatbikat için kumsala yakın bir yerde konuşlandırıldığı gibi bir efsane türetilmiştir. Hâlbuki vaziyet bu şekilde değildi ve "D-Day" itibariyle bu birlik, iki aydan uzun bir süredir Omaha Kumsalı yakınlarındaki yerinde bulunuyordu.

Piyadelerin elindeki küçük silahlara ek olarak, 352. Topçu Alayı'nın, karargâhı Etreham'da bulunan 1. Tabur'una bağlı üç adet 10.5 cm'lik obüs bataryası da Omaha Kumsalı'nı korumaktaydı. Bu tabur, kıyı boyunca uzanan sığınaklarda bulunan ileri gözetleme noktalarına sahipti; bunlar sayesinde Omaha Kumsalı'ndaki hedeflere doğrulttukları silahlarının ölümcüllüğü ciddi şekilde artmıştı. Omaha, aynı alayın, karargâhı St. Clement'ın doğusunda bulunan ikinci taburunun da menzili dâhilindeydi. Topçu bataryalarının elinde yalnızca birer günlük mühimmat payı vardı; bu miktar, 10.5 cm'lik obüs başına 225 ve her bir 15 cm'lik top için de 150 mermilik cephane anlamına gelmekteydi. Birkaç gün boyunca mühimmat ikmali de yapılamayacaktı. Bu kesimdeki son topçu unsuru, 9 Mayıs 1944'te buraya mevzilendirilen *Werfer-Regiment* 84'e (84. Roket Alayı) mensup bir ağır roket bataryasıydı (*Nebelwerfer*). 352. Piyade Tümeni'nin arkasında, *Luftwaffe*'nin 11. *Flak* Tümeni'ne mensup *Flak-Sturm Regiment* 1 (1. Uçaksavar Alayı) bulunuyordu ki bu birlikle kesimin savunmasına otuz altı 8.8 cm'lik top ekleniyordu.

Müttefiklerin Avrupa işgalinden hemen önce (Haziran 1944) *Generalfeldmarschall* Erwin Rommel Atlantik Seddi savunmasını teftiş ediyor. Rommel'in stratejik önceliği, her ne pahasına olursa olsun Müttefiklerin sahilde bir kıyıbaşı almasını önlemekti; fakat Von Rundstedt gibi kumandanların görüşlerini benimseyerek bu hedefinden tavizler vermiştir.

Omaha ve Utah kumsalları arasındaki Pointe-du-Hoc çıkıntısında 1260. HKAA'nın, altı 15.5 cm'lik Fransız topu ve beş LMG ile mücehhez 2. Batarya'sı vardı. Haziran 1944 itibariyle toplar için inşa edilecek altı kazamatın dördü tamamlamıştı; gelgelelim Müttefiklerin ağır hava bombardımanı yüzünden bataryaların etrafındaki zemin, ay yüzündeki kraterler misali çökük vaziyetteydi. Batarya 25 Nisan 1944'teki bombardımanın ardından toplarını kazamatlardan çıkarıp o mevkiin güneyindeki meyve bahçesine çekti. Personel, saklanan tankların yerine kütüklerden düzmece tanklar yaparak Müttefik istihbaratını kandırdı ve topların hâlâ orada olduğunu düşünmelerine sebep oldu.

SAVUNMA HARBİ

Müttefiklerin Omaha Kumsalı'nda yoğun şekilde zayiat vermesi birkaç faktörün bir araya gelmesi sonucu oldu. Arazi, otomatik silahlarla savunma yapanlar için ideal ateş mevzileri sunuyordu; Müttefikler kıyıya yeterli sayıda zırhlı araç çıkaramamıştı ve Alman topçuları tam bir ateş sağanağı yağdırmıştı. Bunlarla birlikte, zayiat aynı zamanda Almanların savunma amaçlı inşaatlarının gelişmişliğiyle de ilgiliydi. Savaş Almanlar için savunma tarafına doğru dönünce bunları geliştirme konusu *Wehrmacht* açısından önemi gittikçe artan bir konuya dönüşecekti.

Aşağıda sahra savunma tertibatları konusuna ayrıntılı şekilde eğileceğiz; fakat burada, Alman ordusunun gereken zamana sahip olduğunda nasıl kalıcı savunma tahkimatları inşa ettiğini tasvir etmesi bakımından Omaha Kumsalı'na odaklanmaktayız. Kumsal boyunca

uzanan savunma mevzileri, 1943 sonbaharında Rommel'in Atlantik Duvarı'na yeni bir hayatiyet kazandırmakla görevlendirilmesini takiben sürekli genişlemiştir. Hitler ve en kıdemli Alman kumandanlarının büyük bir kısmı ana işgalin Pas de Calais'de vuku bulmasını beklerken, Rommel'e göre Normandiya kıyılarına veya Brittany'ye, Montagne d'Aree yakınlarına çıkarma yapılacağı iddia edilebilirdi. Bunun neticesinde, savunma mevzilerinin kıyı şeridinin en muhtemel yerlerine inşa edilmesini emretti.

Rommel, bizatihi denizin mevcut en iyi savunma bariyeri olduğuna ve Omaha Kumsalı etrafındaki arazinin uygun savunma fırsatları sunduğuna da inanıyordu. İlk çalışmalar denizin hemen kenarına çıkarma gemilerine karşı engellerin inşa edilmesiyle başladı. "Cezir" çizgisinin 100 metre ve deniz seddinin 250 metre yukarısındaki dış bariyer, Almanların *Cointet* bariyeri adını verdiği çelik engellerden oluşan bir engel dizisiydi. Bu engeller, çıkarma gemilerinin kıyıya yanaşmasını önlemek üzere tasarlanmışlardı. Bir sonraki bariyer hattı, kıyıya yaklaşık 25 metre daha yakındaki kumlara, deniz tarafına doğru bakan devasa üçayaklar şeklinde çatılan tahta kazıklardı. Bu kazıkların üzerinde genellikle Tellermine 42 model tanksavar mayınlar olup bunlardan maksat çıkarma gemilerinin dibinde delikler açabilmekti. Bazı kesimlerde bunların ardından Müttefiklerin rampa engeller dediği *Hemmkurve*'ler, yani çıkarma gemisini engellemeleri için tasarlanan eğimli çelik yapılar geliyordu. Son olarak da çeşitli biçimlerde "kirpi"lerden oluşan bir sıra geliyordu. Bunların en yaygın kullanılanı *Tschechenigel* ya da Müttefiklerin arasındaki adıyla "Rommel kuşkonmazı" idi; bu kirpiler, çelik kirişlerden mamul birer gemisavar-tanksavar engeldi. Gelgit arazisi üzerindeki engellerden maksat, çıkarma gemisinin "med" zamanlarında denize yaklaşmasını önlemekti. Bu engeller "med" zamanlarında suya batıp görünmez hâle geliyorlar; böylelikle çıkarma gemisi personelleri aralardaki boşluklardan sızamıyorlardı. Omaha Kumsalı'nda toplam 3 bin 700 engel vardı ki "*D-Day*" kumsalları arasında daha yoğun engellerle kaplı bir yer yoktu.

"Med" çizgisinde, golf topu büyüklüğünde yuvarlak çakıl taşlarından oluşan ve kimi zaman bir deniz seddiyle desteklenen bir şerit olurdu. Bu şeridin kıyıya doğru hemen iç tarafına, akordeon biçimli veya başka şekildeki dikenli tellerden bir ya da birkaç sıra engeller yerleştirilirdi. 1943 yılı sonbaharına dek sahil şeridinde orada yaşayan halkın ve tatilcilerin kaldığı küçük sahilhaneler ve benzeri yapılar bulunuyordu. Müttefik piyadelerine korunak sağlamamaları için bunlar yıkıldı. Sahil boyunca daha önemli yapıların birkaçı ise yıkılmayıp piyadeler için mukavemet noktalarına dönüştürüldü. Kumsal yoğun bir şekilde mayınlanmıştı; fakat bunun yanında Müttefik askerlerini yanıltmak için mayınsız boşluklara da mayın tarlası uyarıları yerleştirilmişti.

Normandiya'da bulunan ve nispeten düz yapıdaki diğer dört kumsalın aksine Omaha Kumsalı'nda, bilhassa da kumsalın batı kanadında denizden 50 metre rakıma dek yükselen kayalıklar bulunuyordu. Bu kayalıkların uç noktaları, aşağıda açıkta kalmış askerlere ateş açabilecekleri alanlara sahip piyadeler için ideal savunma mevzileri teşkil etmekteydi. Kumsalın doğu tarafındaki kayalıkların bazılarının üzerinde, bu kayalıklara tırmanmaya çalışacak piyadelere bubi tuzakları olarak tuzak telleriyle 24 cm'lik top mermileri asılmıştı. "Makaralı bomba" denen bu tuzaklar 100 metre kadar arayla yerleştirilmekteydi.

Ardenne Manastırı, 8 Haziran 1944. 12. *Hitlerjugend* SS-Panzer Tümeni'nin kumandanı *Gruppenführer* Fritz Witt, 25. SS-Panzergrenadier Alayı kumandanı Kurt Meyer'in sürdüğü bir motosikletle alay karargâhını terk ediyor. (Kevin Lyles © Osprey Publishing)

Kumsaldan erişim, Amerikalıların "*draw*" tabir ettiği beş küçük dere oyuntusuyla sınırlıydı ve bu çıkış noktalarının yalnızca ikisi zırhlı araçların ya da motor ulaşımının geçişine müsaitti. Omaha Kumsalı'ndaki Alman savunması bu sel yataklarını merkez alacaktı. Savunmanın taktiksel hedefi Müttefiklerin içerilere doğru kumsaldan uzaklaşmalarını engellemek olduğundan, çıkış noktalarının beşi de, içlerine ve etraflarına müstahkem kuşaklar çekilmek suretiyle, yoğun bir şekilde savunulmaktaydı. Kumsal boyunca WN60'tan WN73'e dek numaralandırılmış on dört *Wiederstandnester* (mukavemet noktası) inşa edildi. Çıkış noktalarının çoğu, iki tarafındaki tepe üstlerine inşa edilmiş mukavemet noktalarıyla korunuyordu. Kumsalın doğu kıyısındaki Pointe-et-Raz-de-la-Percée çıkıntısı üzerine, kumsal boyunca yaylım ateşi açabilmesi için iki mukavemet noktası daha inşa edilmişti ve kumsalın hemen arkasında üç tane daha mukavemet noktası vardı; bu sonunculardan maksat da oyuntu çıkışlarını tutmaktı.

Normandiya'da bir StuG III. 1944 yazında Normandiya'da kısa süre içinde üstünlük kuran Müttefik uçaklarından gizlenmek amacıyla araç çalı çırpıyla kaplanmış. Aslında uçak saldırıları sonucu verilen zırhlı zayiatı çok büyük olmasa da uçakların arz ettiği tehdit kesinlikle zırhlıların zamanında, etkili şekilde muharebe alanına konuşlandırılmasına engel olmuştur.

Arazi farklılıklarına binaen bu mukavemet noktalarının her birinin vasıfları diğerlerininkilerden farklıydı ve 6 Haziran 1944'te Müttefikler çıkarmaya başladıklarında inşaat sürmekteydi. Mukavemet noktalarının geneli küçük koruganlardan veya beton takviyeli "Tobruk" tipi makineli tüfek çukurlarından oluşup bunlar çıkış noktalarına girişleri engelleyen kayalıkların tabanında bulunurlardı. Nispeten daha büyük olan çıkış noktaları, bariyer duvarları, tanksavar siperler ve tuzaklarla da engellenmiş durumdaydı. İnşa edilen savunma mevzileri arasında en etkili olanlardan biri, kayalıkların kenarlarına, silahları kıyıya paralel uzanacak şekilde yerleştirilen *Bauform* 667 tanksavar sığınaklarıydı. Bu sığınakların deniz tarafındaki kenarlarında savunma duvarları vardı ve böylece savaş gemilerinin top ateşiyle bunlara nüfuz etmesi çok zorlaşıyordu. Dikkatlice seçilmiş konumları sayesinde bu sığınaklar Müttefik tanklarını çıkış noktalarına girmekten alıkoyabiliyordu; zira bunlardan açılan ateşle çok kısa mesafeden tankların zayıf yan zırhlarına ateş isabet ettirilebiliyordu. Üstelik, topların mevzileniş şekli, tüm kumsal boyunca sütrelerden yararlanarak ateş açabilmelerine de olanak sağlıyordu. Gerçi sığınaklardaki tanksavar silahlar, miadını doldurmuş PaK 38 gibi eski tip silahlardandı; fakat bunlar Sherman tanklarının yan zırhını rahatlıkla delebilmenin yanı sıra çıkarma gemilerine karşı da etkili olabiliyordu. Toplamda, 8.8 cm'lik toplarla dolu olan ikisi de dâhil Omaha Kumsalı'nda sekiz tanksavar top sığınağı vardı.

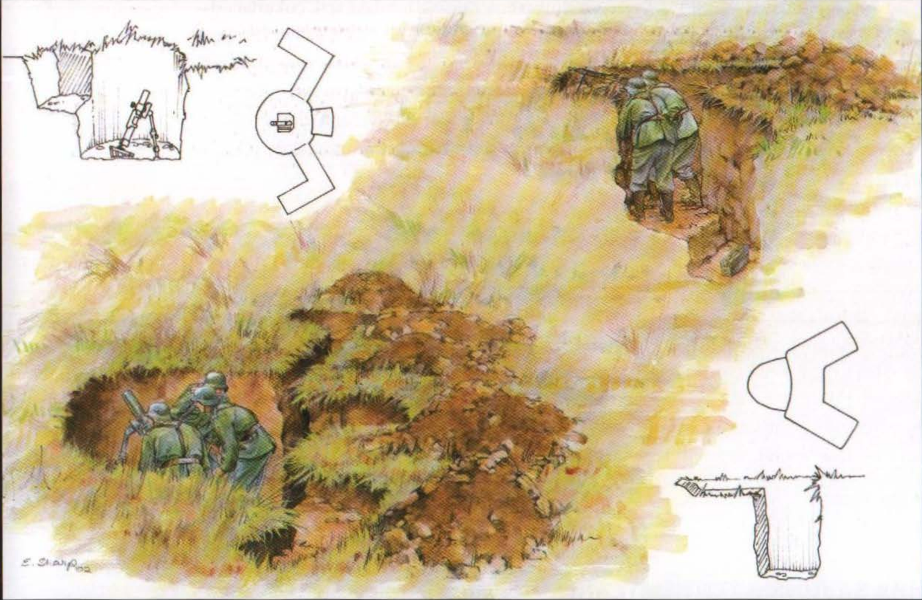
Tamamen kapalı mevzilerdeki tanksavar topların yanı sıra, beton çukurlarda, kaide üzerinde üç adet 5 cm'lik tanksavar top ve çeşitli mukavemet noktalarındaki açık çukurlara dağıtılmış başka tür on tanksavar top ve sahra topu vardı. Bunlara ek bir savunma tertibi olarak artık kullanılmayan Alman ve Fransız tanklarının taretleri de beton sığınaklara yerleştirilmişti. Alman piyadeleri bu tahkimatların etrafına siper dizileri kazmış, böylece, birbiriyle kesişen sığınaklar ve korunaklı geçitlerden oluşan bir ağ örme yoluna girmişti. Gelgelelim 1944 baharındaki beton sıkıntısına binaen bu siper hatlarının pek küçük bir kısmı betonla kuvvetlendirilebilmişti. Bu mevzilerin inşaatı ordu, *Luftwaffe* ve *Organization Todt*'un aniden baş gösteren ihtiyaçları yüzünden kesintiye uğruyordu. Örneğin *Luftwaffe* komşu Pointe-et-Raz-de-la-Percée bölgesindeki radar istasyonu için, radarları hiçbir saldırıya karşı koruyamayacak kadar zayıf fakat tafsilatlı bir beton sığınak inşa ettirmişti. Ayrıca kayalıklar üzerindeki kilit piyade siperlerinin bazıları betonla kuvvetlendirilmediğinden ilkbahar yağmurları sonucu suyla dolmuştu ve çıkarma zamanı geldiğinde bu siperler tamamen işe yaramaz vaziyetteydi.

Omaha Kumsalı yakınlarındaki savunma tertibatlarının tamamı içinde en kavi olanı Pointe-du-Hoc'tu. Buradaki savunma bölgesi, açık top mevzilerinde altı adet 15.5 cm'lik top alacak şekilde inşa edilmişti; fakat Normandiya Çıkarması zamanında, bu savunma tertibatı her topun tamamen kapalı *Bauform* 671 demir-beton kazamatlar içinde korumaya alınacağı şekilde yeniden inşa edilmekteydi. Burada, çıkıntının denize bakan tarafında ayrıca tamamen kapalı bir topçu gözetleme noktası ile tam korunaklı personel ve mühimmat sığınakları da bulunuyordu.

SAHRA SAVUNMA TERTİBATLARI

Batı Avrupa kıyılarında Almanların kurduğu savunma mevzileri, Alman ordusunun büyük çoğunluğunun II. Dünya Savaşı'nda çarpıştığı savunma mevzilerinden tabiatıyla çok farklıydı. Tek tek askerlerin veya küçük birliklerin inşa edeceği savunma mevzileri konusu öteden beri *Wehrmacht* eğitiminin bir parçasıydı; fakat 1941'den sonra tüm cephelerdeki askerler için bu konu bir hayat memat meselesi hâline geldi. Ayrıca bir ince hesap sanatı hâline de gelmişti; savunma mevzilerinin inşası, eğitimlerde ve el kitaplarında en ince ayrıntılarına kadar belirleniyordu.

Tüfekçilerin temel mevzii olan *Schützenloch* (ateş deliği) iki kişilik kazılmış, tek kişilik sipere benzeyen bir siper olup ikinci bir adı da *Wolfgrabhügel*'dı (kurt çekçeği). İhtiyaç hâlinde tek kişilik deliklerin kullanıldığı da olmakla birlikte yeğ tutulan, iki kişilik olanıydı; zira bu hem askerlere moral desteği sağlıyor, hem de böylece askerlerden biri dinlenirken ötekinin etrafı gözetlemesi mümkün olabiliyordu. Ayrıca tek kişilik mevzi devre dışı bırakıldığında savunma hattında geniş bir gedik açılıyordu; fakat iki kişilik delikte askerlerden biri kaybedilse bile ikinci asker savunmayı sürdürebilmekteydi. Ordu içi lakabı *Russenloch* (Rus deliği) olan tek kişilik tüfekçi mevzii, tek bir askerin içinde diz çökebileceği kadar hacimli (70 cm genişliğinde, 60 cm derinliğinde) basit bir delikti. Kazı iş yükünü azaltma gayesiyle, çıkan toprak deliğin ön tarafına doğru kabaca bir hilal çizecek şekilde yığılırdı. Esasında diğer mevzilerde olduğu gibi toprağın kaldırılması gerekiyordu; fakat çoğu durumda zaman sıkıntısından ötürü toprak siperlik olduğu yerde kalırdı. Toprak yığını

Alman savunma tertibatı. Birliğin bu mevzide birkaç günden daha uzun kalması halinde burada gösterilen iki farklı siper türü muhabere siperleri aracılığıyla birbirine bağlanırdı. Bundan maksat, mevzi içinde bir yerden bir yere hareket eden askerlerin gözetlemeye takılmaması ve ateş almamasıydı. Geri bölgelere, sahra tuvaletine, karargâhlara, mühimmat depolarına ve sahra mutfağına doğru giden siperler de kazılırdı. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

kaldırıldığında tüfek küçük bir toprak tümseğin üzerine ya da zemine saplanan Y şeklinde bir çatal aparatının ucuna yerleştirilirdi.

"Rus deliği", ayakta durarak ateşi mümkün kılacak şekilde derinleştirilebilir veya bilahare iki kişiye göre genişletilebilirdi. İlk başta iki kişilik mevziler (*Schützenloch für 2 Gewehrschützen*) 80'e 180 santimetre ebatlarında kısa ve düz bir siper şeklinde belirtilmişti. Hafif kıvrımlı siperlere de izin veriliyordu ve 1944'te bu tarz siperler standart hâle geldi. Bu siper tipinde iki ateş basamağı ve daha derin bir merkez kısmı vardı; bu merkezdeki derin oyuk, tüfekçinin mermi dolumu esnasında bacaklarını oraya uzatmış hâlde ateşleme basamaklarına oturabilmesine olanak sağlıyor ve siperi aşabilecek tanklar karşısında korunak sağlıyordu. *Panzerdeckungsloch*'lar (zırhlılardan korunma siperleri) da aynı mantıkla inşa edilmişti ve tüfekçi mevzileri olarak da kullanılabiliyorlardı. Bu siperler V, W veya U şeklinde ya da kabaca hilal görünümünde olabiliyordu. Ateş basamaklarının 1.4 metre,

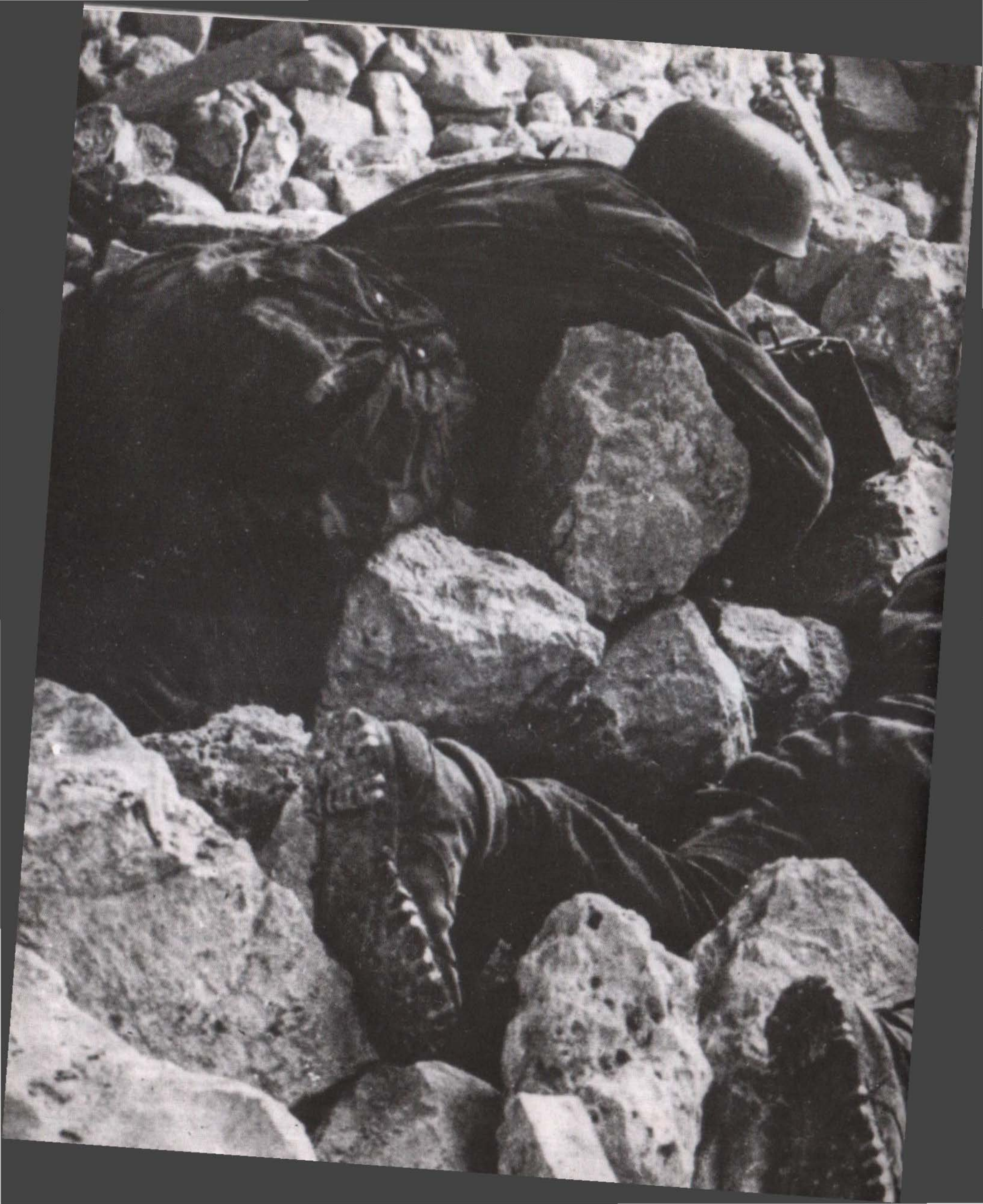
merkezdeki derin kısmın ise 1.8-2 metre derinliğinde olması tavsiye edilirdi. Bütün bu mevziler üst kısımda 60-80 cm ve dip kısımda da 40 cm genişliğinde olmalıydı. Mevziler arasında on metrelik bir mesafe bırakılması tavsiye edilmekle birlikte bu aralık birliklere tahsis edilen cephe genişliğine, araziye ve bitki örtüsüne göre değişebiliyordu.

Tanksavar tüfekler, iki kişilik mevzilere yerleştirilmekteydi. *Panzerfaust*'lara özgü bir mevzi tarifi yoktu, bu silahlar her türlü mevziden ateşlenebilmekteydi. Roket atan bu silah normalde koltuk altında tutularak ateşlenirdi; fakat kazılı bir mevziden, omuz üzerinde tutulmak suretiyle ateşlenmesi de mümkündü. Böyle yapılıyorsa, silahın 30 m'lik patlama geri basıncı nedeniyle kuyruğunun önünde herhangi bir engel olmaması, yani arka siperliğin bulunmaması gerekirdi; aynı sebeple kuyruk ucu yere doğru çok fazla eğilemezdi de. Bu silah, patlama basıncını serbest bırakacak kapı açıklıkları veya pencereleri olan depo tipi çok büyük odalar hariç bina içlerinde de ateşlenemiyordu. 8.8 cm'lik *Panzerschreck*'lerde de aynı kısıtlamalar geçerliydi; fakat bu silahın patlama geri basıncı daha büyüktü. Söz konusu silahlar ise genellikle ikisi öne, biri de arkaya bakacak şekilde, üçlüler hâlinde kullanılırdı. Aralarındaki mesafe, araziye bağlı olarak değişirdi. Bu düzen, düşman tankları hangi yönden gelirse gelsin, onlara ateş açma olanağı sağlamanın yanında, derinlemesine savunmayı da mümkün kılıyordu: Bir tank ile silahların en az ikisi temas kurabilmekteydi. Bu silah için 2 metre uzunluğunda, V şeklinde kazılmış, siperliksiz bir siper kullanılıyordu. Bu V'nin kolları, düşmanın uzağına doğru bakardı. Topçu, V'nin, hedefteki tankla en uygun temas açısını veren kanadında durur, yardımcısı da diğer kanada geçerek silahı yükler ve patlama geri basıncından korunurdu.

Mangaların *Schützenloch für leichte Maschine-gewehr*'leri (iki kişilik LMG mevzii) ya da diğer adıyla *Maschinegewehrloch oder nest* (makineli tüfek deliği veya yuvası), hafifçe kıvrımlı, geri kısmına açı yapan, iki kısa zırhlı sipere sahip, 1.4-1.6 metrelik bir siperdi. Siperin ön tarafında, iki ayağa takılı makineli tüfek için 20 cm derinliğinde, U şeklinde bir platform olurdu. Bu mevzi, manga hattı boyunca herhangi bir yere kazılabilirdi; tek şart, mangaya en iyi ateş alanını sunmasıydı. Alternatif mevzilerin, ana mevziden 50 metreye kadar çıkabilen bir uzaklıkta olması gerekiyordu ama genellikle bu mevziler birbirlerinden bu kadar uzağa kazılmazdı. Üç kişilik *Schützenloch für s.MG*'ler (makineli tüfek mevzii), LMG mevzilerine benzerdi; fakat zırhlı araçlardan korunma kısımları açı yapmaz, siperin uç noktalarından devam ederdi. Platform yine 20 santim derinliğindeydi; bu sebepten silahın görüntüsünü bir nebze küçültebilmek maksadıyla üçayağın bacakları için derin delikler kazılması gerekirdi. LMG'lerle makineli tüfeklerin siperleri arasındaki tasarım farkı, Almanlar açısından bir zaafa neden oluyordu: Havadan çekilen fotoğrafları yorumlayanlar bu farkı bildiklerinden siper tiplerini, dolayısıyla silah tiplerini ayırt edebiliyorlardı. Her iki silah için de aynı tipte siper kazılması bunun önüne geçebilirdi.

Mevzileri kazmak için amaca uygun şekilde çalışılıyor, uygun malzemelerden yararlanılıyordu. 1944 sonlarında Sovyet birlikleri Doğu Prusya'ya girdiklerinde Almanlar savunma mevzileri ve ordunun arkasında engeller inşa etmek üzere sivilleri kullandılar. "Tobruk çukuru" denilen makineli tüfek mevzilerini kazmak için 1.5 metre çapında, 2 metre uzunluğunda betondan iki menfez borusu parçası kullanılmaktaydı. Bir çukur kazılır; parçalardan biri dibe, yatay doğrultuda, uçlarından biri kum torbaları veya kalaslarla kapatılacak ve askerlerin korunağını teşkil edecek şekilde yatırılırdı. İkinci boru, birincisinin ucuna,

ARKA SAYFADA: Monte Cassino harabelerinde Alman paraşütçüleri MG 42'lerini kullanıyor. Bu müthiş muharebe de Alman mağlubiyetiyle sonuçlandı; fakat çatışmalar, *Fallschirmjäger*'lerin şöhretini daha da takviye etmişti. Müttefik askerleri parçalı kamuflajlı üniformalarına ve çatışmadaki becerilerine atfen bu askerlere "Yeşil Şeytanlar" adını takmıştı.

dibinin bir kenarına açılacak U şeklindeki kesit birinci borunun açık ucuyla örtüşecek şekilde, diklemesine yerleştirilirdi. İkinci borunun üst ucu yerle hemzemindi. Bu mevzii inşa etmesi çabuk, kamufle etmesi de kolay oluyordu.

Şayet bir mevzide uzun süre kalınacaksa siperler aracılığıyla tüfekçi ve makineli tüfek mevzileri birbirine bağlanabilirdi. Başka herhangi bir korunağın bulunmadığı Libya Çölü arazisinde, ateş mevzileri arasında gizlenerek hareket etmeye olanak sağlamalarına binaen siper sistemleri yaygın şekilde kullanılmıştı. Mukavemet noktalarının içinde de bu sis-

Machinegewehr-Schartenstand aus Rundholz (kütükten makineli tüfek sığınağı), *Westwall*'ın daha büyük beton tahkimatlarını kabaca taklit eden bir yapıdaydı. Sığınağın ateş aralığı (AA), düşman ile kanattan temas kurabilmek amacıyla, düşmanın hesaplanan ilerleyiş hattına dik açı yapacak şekilde yerleştirilirdi. Bu sayede mevzilerin düşmana bakan kısmında normalden daha kalın duvarlar olur ve düşman üzerine beklenmedik bir istikametten sürpriz bir saldırı başlatılabilirdi. Ayrıca sığınağın gizlenmesi de çok daha kolay oluyordu. Sığınağın içi, makineli tüfek için bir *Kampf-Raum* (muharebe odası – 1), ona komşu bir *Munitions-Raum* (mühimmat odası – 2) ve bir *Vorraum*'dan (giriş aralığı – 3) ibaretti. Muhabere siperiyle (4) diğer mevzilere bağlanılırdı. İki kat kütükten örülü duvarların içi kaya ya da yığma toprakla doldurulurdu (5). Mevziin çatısı (6) kütük, kil, kaya ve toprak katmanlarından oluşturulurdu. Mevziin yanları ile çatısı çimenli bir toprak tabakasıyla kaplanır ve sığınağın araziye karışmasını temine özen gösterilirdi. Çizimdeki büyük turuncu ok, düşmana bakan yönü belirtmektedir; fakat bu tür sığınakların ateş aralığı ileriye bakacak şekilde inşa edildiği de olurdu. (Ian Palmer © Osprey Publishing)

Normandiya'da bir ormanda PzKpfw VI Tiger II (Kral Tiger) tankları, Müttefiklerin yere taarruz uçaklarının dikkatini çekmemeye çalışarak gizleniyor. Bu tankın topu Müttefiklerin bütün tanklarını devre dışı bırakabiliyordu ve zırh koruması da müthişti; fakat hareketlilik özelliği zayıf olduğundan (ağırlığı 69 tondan fazlaydı) ve mekanik sorunlar yüzünden muharebe etkinliği düşüktü.

temlere başvurulurdu. Araziye aldırış etmeksizin sıkı sıkıya izlenecek geometrik kalıplar belirleyen I. Dünya Savaşı siper tarzının aksine bu sefer siperler arazinin ana hatlarını izliyorlardı. Siper sistemleri illâ devamlı olmak zorunda değildi. Bazı kısımlar dallar, fidanlar ve bazen de ince bir toprak ya da kar tabakasıyla gizlenebilirdi.

Siperlerin izlediği kalıp, her bir parçası 10-15 metre uzunluğundaki zigzaglar şeklindeydi. Bu sayede sipere isabet eden top veya havan mermileri sadece isabet alan kısımda zayiata neden oluyordu. Açılı siper yapısı ayrıca bir kısmı ele geçiren düşman askerlerini tüm kuvvetiyle ateş etmekten de alıkoyuyordu. *Kriechgraben* (sürünme siperleri) denen türdeki siperler –tüm siperler için belirtildiği üzere– tepede 60-80 cm genişliğinde, 60 cm derinliğinde ve dip noktasında 60 cm genişliğinde oluyordu. *Verbingdungsgraben* (bağlantı siperleri) veya *Annäherungsgraben* (yaklaşım siperleri) denilen siperler ise 1.8-2 metre derinliğinde ve en dipte 40 cm genişliğindeydi. *Kampfgraben* (muharebe siperleri) de aynıydı, fakat kenarlarına atış basamakları (*Schützennische*) ve mühimmat hazneleri oyulurdu. Çepeçevre savunma için atış basamaklarının siperin arka tarafına oyulduğu da oluyordu. Bağlantı siperlerinde de bu basamaklardan olabiliyordu ve her 40-50 metrede bir bağlantılı zırhlı araçtan koruma siperleri kazılması tavsiye edilmekteydi.

İki kişilik tüfek ve makineli tüfek mevzileri genellikle muharebe siperinin 2-3 metre ilerisine kazılır ve *Stichgraben*'lerle (dar siper) bağlanırdı. Bu bağlantı noktaları siperlerin açı yaptığı noktalarda ve düz kısımlar üzerinde olurdu. Bir ilâ altı arasında asker alabilen

Unterschlupfe (yer altı sığınakları) veya askerlerin tabiriyle *Wohnbunker*'ler (ikamet sığınakları) siperin ön tarafına, aralıklarla inşa edilirdi. Bunlar ani topçu veya hava saldırılarına ve tankların çiğnemesine karşı koruma sağlardı. Mümkün olduğunca küçük boyutta ve çok farklı usullerde inşa edilirlerdi. Mevzi geliştikçe, siperleri birbirine bağlayan, hem topçu ateşinden korunak hem yaşam alanları sağlayan, yarı manga ve manga boyu sığınaklar inşa edilirdi. Islak ve çamurlu ortamlarda, sığınak zeminine, ortaya açılan bir akaçlama çukuru üzerine kütükten mamul *Lattenroste*'ler (oluklu tahta döşemeler) yerleştirilebilmekteydi.

PERSONEL TARAFINDAN İŞLETİLEN SİLAHLARIN MEVZİLERİ

Kuşkusuz personelce işletilecek silahlar için inşa edilen arazi tahkimatları daha iddialı projelerdi. *Schützenloch für leicht Granatwerfer* (5 cm'lik havan mevzii), iki kişilik tüfekçi mevziine benzer basit bir siperdi; fakat ön tarafında havan için ebatları 70 cm x 1 m x 70 cm olan bir basamak vardı. Ayrıca alelacele mevzilenmek için ön tarafında U şeklinde bir siperliği bulunan sığ dikdörtgen çukurlar da kazılırdı. 8 cm'lik ağır havan için kazılan mevzi (*Nest für s.Gw.*) 1.6 metre derinliğinde, tabandaki çapı 1.8 metre olan dairesel bir çukurdu. Çukurun ağzı biraz daha genişçe olup tabandan tepeye çıkan yan tarafın eğimi, toprağın sabitliğine bağlı olarak belirlenirdi. Çukurun geri kenarına mühimmat için 1 metrelik bir raf oyulurdu. Bu dairenin iki tarafında da zırhlı korunma siperleri vardı.

ETKİLİ TAKTİK EL KİTAPLARI

Alman piyade taktikleri yaklaşımının temel taşı, savaş öncesi dönemin hizmet yönetmeliği olan HDV 300/1, yani *Truppenführung*'du (Kuvvetlerin Liderliği). Muzip askerlerin *Tante Frieda* (Frieda Teyze) adını taktığı bu eser, büyük ölçüde *Generaloberst* Ludwig Beck'in eseriydi. Giriş Bölümü'nde özetlenen düşünce yapısı, diğer bütün taktik doktrinlerinin temeli gibiydi. Buna göre harp "bir sanattı", fakat bilime dayanıyordu ve çok yüksek şahsi karakter vasıfları istiyordu. Harp sanatı daima gelişmekteydi; sınırsız çeşitlilikteki değişimlerini öngörmek ve değerlendirmek lazımdı. En önemlisi, harp sanatının "bütün unsurlarını kapsayacak bir şekilde özetlenmesi" imkânsızdı; dolayısıyla önemli olan, duruma göre uygulanacak düzenleyici "prensipler"di. Şahsi ve insani faktörlerin rolü de vurgulanıyordu: "Teknolojiye rağmen belirleyici olan faktör, insan malzemesinin kıymetidir. Çatışmaların dağınıklığı bu faktörü daha da önemli hale getirmiştir. Muharebe alanının boşluğu, kendi başlarına düşünebilen ve eyleme geçebilen; her vaziyetten ölçüp biçerek, belirleyici şekilde, cüretkâr bir tarzda faydalanmasını bilen; her bir ferdin başarı sorumluluğuna sahip olduğu kanaatiyle dopdolu savaşçılar gerektirmektedir. Fiziksel çaba sarfiyatına ve izzetinefse alışkın olmak, irade kuvveti, özgüven ve cüret bir askerin en ciddi vaziyetlere hükmetmesini sağlar." Diğer bir etkili yayın, Erwin Rommel'in ilk kez 1937'de yayımlanan ve I. Dünya Savaşı muharebelerinde yapılan taktiksel gözlemlerin hülasası mahiyetindeki *Infanterie Greift an*'ıydı (Piyade Taarruzda). Bir kaynak, Hitler'in Rommel'i karargâhına atamayı ilk kez kitabı okuduğunda düşündüğünü kaydetmektedir (Rommel kitabın yayınlanmasından bir yıl sonra bu atamaya hak kazanmıştır).

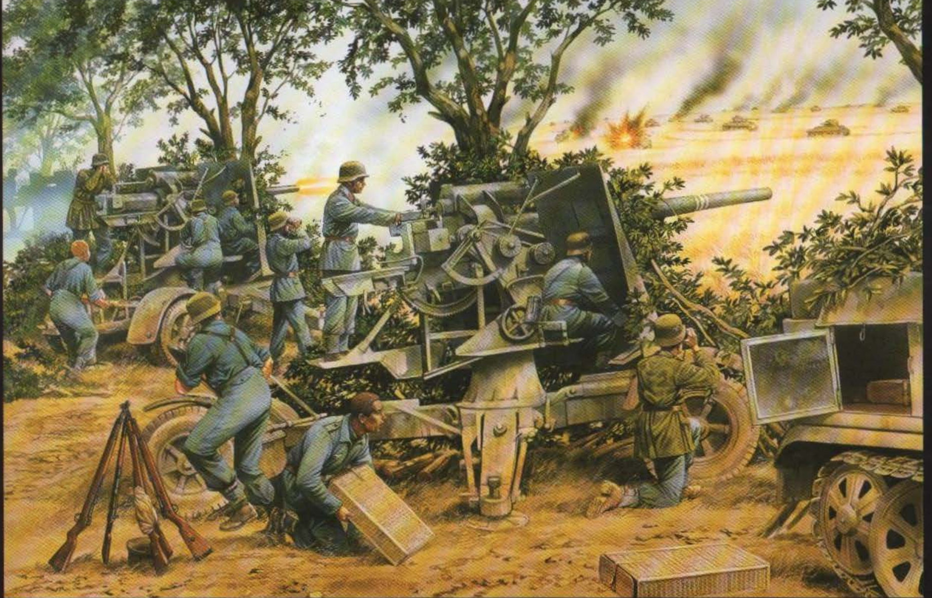
1943'te ağır havan tabiriyle artık 12 cm'lik yeni havanlara atıfta bulunulduğundan, 8 cm'lik ağır havanın mevziinin ismi *Feuerstellung für mittleren Granatwerfer* (orta havan için ateş mevzii) şeklinde değiştirildi. 12 cm'lik havanın *Feuerstellung für s.Gw.*'si ise 8 cm'lik havanın mevziinin derinlik ve çapı iki metre olacak şekilde genişletilmiş bir biçimiydi. Havanlar nispeten küçük olmalarına karşın yüksek hareketlilik kabiliyetini haiz olduklarından, küçük dere oyuntuları ile kanalların içine ya da elde tümsek, duvar, moloz gibi korunak niyetine ne varsa onun arkasına hemen mevzilendirilerek kullanılıyorlardı.

Aynı tarihte, tanksavar toplarla piyade toplarının "yuvaları"na da "ateş mevzii" deniyordu. Tanksavar top mevzileri (bazen değişmekle birlikte) bir uçtan diğerine 4 metre uzunluğunda, sığ (3.7 cm'lik tanksavar toplar için 40 cm ve 5 ve 7.5 cm'lik toplar için biraz daha derin) ve dairesel ya da oval şekilde oluyordu. Kimi zaman bu silahların görünümünü daha iyi gizleyebilmek için tekerleklerine yuvalar kazıldığı da olurdu. Piyade topu mevzileri de buna benzerdi; fakat daha derin olurlardı (7.5 cm'lik top için çap 3 metre, derinlik 50 cm; 15 cm'lik top için çap 6 metre, derinlik 1.3 metre). Mevziin arka kısmına inşa edilen rampalar yardımıyla toplar mevzilendirilir ve geri çıkarılırdı. Rampanın üst ucunun iki metre kadar gerisine, mevziin arka girişini korumak üzere alçak bir siperlik yerleştirilirdi. Mevziin iki yanında zırhlı korunma siperleri oyulmamışsa, mevziin içine,

İtalyan Cephesi'ne yürüyen Alman piyadelerinin bu fotoğrafı, *Heer*'in yük taşıma sisteminin cepheden iyi bir görüntüsünü vermektedir. Standart kayış sistemi; kütüklükleri, siper kazma edevatını, gaz maskesi kutusunu, ekmek torbasını ve matarayı taşıyan bir kemeri destekleyen "Y" şeklinde bir dizi deri askılıktan oluşuyordu.

topun hemen bitişiğine ve hatta bazen de topun altına, tekerleklerin arasına sığ siperler kazılırdı. Tamamlanmış mevzilerde bazen aşağı doğru açılı bir rampa kazıldığı ve topun bu rampa yardımıyla zemin seviyesinin altına yerleştirildiği de olurdu. Bu rampanın aşağı ucuna bazen *Untersellraum* denen baş siperlerinden yapılırdı.

Topçu sınıfı toplarından daha küçük ve daha hafif olan piyade topları, tıpkı havanlar gibi, çoğunlukla alelacele inşa edilen mevzilere yerleştirilirdi. Tanksavar toplar ise düşman tankları karşısında ayakta kalıp bu tanklara hasar verebilmek için tabiatıyla iyi gizlenmiş mevzilerde olmalıydı. Bunların, düşman tarafından tespit edilir edilmez hemen başka mevzilere nakledilebilmesi de elzemdi. Bu sebepten ötürü bu tür bir topun ilk mevzii tamamlanmış bir mevzi olsa da hemen sonra kullanılacağı mevziler çoğunlukla tamamlanmamış mevziler veya gizlenme imkânı vermesi ve gerekli ateş alanını sunması nedeniyle alelacele seçilmiş yerler olurdu.

Fransa'da, Cagny yakınlarında *Luftwaffe*'nin 8.8 cm'lik Flak topları İngiliz zırhlıları ile temas halinde (18 Temmuz 1944). Bir Panzer *Oberst*'i, silah zoruyla *Luftwaffe* top kumandanını birliğini harekete geçirip ciddi zayiatlar veren İngiliz tanklarına ateş açmaya mecbur etmiş. 88'lerin müdahalesi, Almanların Cagny'de çok daha inatçı bir savunma kurabilmesini sağlamıştır. (Peter Dennis © Osprey Publishing)

2 cm'lik Flak topları tek başlarına ve dörtlü olarak, bilhassa da Doğu Cephesi'nde, giderek ileri mevzilerde, kara topu görevlerinde kullanılmaya başlamıştı. Bu görevle konuşlandırıldıklarında, ileri hatlarda, tek başlarına mevzilenirlerdi. *Feuerstellung für 2 cm Flak* (2 cm'lik Flak topu için ateş mevzii), 5.5 metre çapında ve 45 cm derinlikli dairesel bir mevzi olup mühimmat hazneleri ve top ekipmanı için bölümlerle çevriliydi. 2 ve 3.7 cm'lik toplar hafifçe yükseltilmiş üçgen bir platform üzerinde dururdu. 8.8 cm'lik Flak topu ise çok büyük ve çok yüksek bir görüntüye sahip olduğundan, tanksavar silah olarak kullanıldığında bu silahı gizlemek çok zorlaşıyor ve kazıp saklamak için çok büyük zahmetler gerekiyordu. Silahın büyüklüğü ve ağır bir romörk aracı gerektirmesi, silahı mevziden geri çekip başka bir mevzie yerleştirmeyi de zorlaştırmaktaydı. Dolayısıyla tanksavar görevlerde kullanılacak "88"ler binaların arasına, ormanlık arazilere saklanıyor veya yol yarmalarında ve küçük dere oyuntularında mevzilendiriliyordu.

YUKARIDA: 2 cm'lik Flak mevzii. Doğu Cephesi'nde, tek başına ve dörtlü halde konuşlanan 2 cm'lik Flak 38 toplarının kitle halindeki piyade taarruzlarına karşı korkunç etkili olduğu tespit edilmişti. Bu silahlar, hafif zırhlı araçlara ve karaya taarruz uçaklarına karşı da kullanılmaktaydı. (Ian Palmer © Osprey Publishing)

Tümenlerin topçu birimlerine ait silahlara da *Geschützestellung* denen, dairesel veya kabaca üçgen şeklinde ateş mevzileri hazırlanıyordu. Bu mevziler genellikle etraflarını çeviren siperliklere sahipti ve karşı bataryanın ateşinden korunmak için diğer ileri top mevzilerine kıyasla daha derin kazılırlardı. Mevzilerin ön taraflarına hazır mühimmat hazneleri kazılabilir; yan taraflarına zırhlı korunma siperleri iliştirilir; arka tarafa bir giriş-çıkış rampası eklenir ve yine arka bölümlerine ayrı mühimmat hazneleri ve personel sığınakları yerleştirilirdi. Basit topçu ateş mevzileri ise sığ bir çukur kazmak ve çıkan toprağı ön tarafa yığmak suretiyle hazırlanırdı. Bu amaçla zaten var olan korunaklar da kullanılabilirdi.

Personeli kara, hava ve topçu ateşinden korumak üzere topun iki yanına zırhlı korunma siperleri ya da sadece basit siperler kazılırdı. Hava saldırıları yaygınlaştıkça bu siperler de top mevziinden giderek uzaklara kazılmaya başladılar. Arka tarafa pek çok mühimmat haznesi kazılırdı. Tek bir bataryanın dört top mevzii birbirlerinden 30-50 metre uzağa isabet edecek şekilde ayarlanır ve düz bir hat, kademeli bir hat, kare veya baklava dilimi şeklinde dizilebilirlerdi. Batarya karargâhı mevzilerin gerisindeydi. Atlar ve mühimmat

katarları da batarya mevzilerinin gerisinde (200 metre kadar geride olabiliyorlardı), düşman topçusundan korumak amacıyla gizli bir mevkide bırakılırdı. Bataryanın hayatta kalabilmesi için kamuflaj esastı ve bu nedenle mevziler sık sık kamuflaj ağlarıyla kaplanırdı. Kara ve hava savunması için her bataryanın iki LMG'si olurdu.

Bu mevzilerin arka bölümlerine *Luftschutzraum* (hava saldırısı sığınakları) olarak dar siperler kazılırdı. Bunların şekli ve ebatları değişirdi; fakat en tipik iki örnek düz siper (2 metre uzunluk, 40-60 cm genişlik ve 1.6 metre derinlik) ve her bir parçası aşağı yukarı düz siper boyutlarında olan üç kısımlı zigzag siperdi. Siperlerin üstü toprak kaplı kütüklerle ya da çalı çırpı yığınlarıyla kaplı olabiliyordu. İlginç olan durum, yer yer cepheye 40 kilometre uzaklıkta dahi bu tür sığınakların kazılabilmesiydi.

1943-44 Avrupa cephelerinin belirleyici vasıflarından biri, Almanların kısa süre içinde hava üstünlüğünü Müttefiklere kaybetmeleriydi. Dolayısıyla Almanların kamuflaj (*Tarnung*) faaliyetleri, tahkimatların karadan ve havadan tespit edilmesini önlemek üzere bunların dış görünüşünü etraflarındaki arazi ve bitki örtüsüne karıştırma amacı güdüyordu. Kamuflaj ağları, perdeler ve desen boyamaların yanı sıra doğal malzemeler de kullanılmaktaydı. Almanların bu husustaki yönergeleri, kamuflaj ve korunak için alınan önlemlerin, bir silahın ateş alanını engellememesi gerektiğini de belirtiyordu.

İTALYA'DAKİ SAVUNMA MEVZİLERİ

Almanların savunma mevzileriyle ilgili teorileri İtalya'daki muharebe alanlarının kendine has arazi koşullarında inşa edilmiş arazi tahkimatının incelenmesiyle, yani pratik bir çalışmayla netleştirilmişti. Bu muharebe alanı, resmî doktrinin de önemli olduğunu fakat aşina olunmayan, zor bir arazide iyi bir savunma teşkil edebilmenin kilit noktasının doğaçlama becerisi olduğunu ortaya koymuştu.

İtalya'nın coğrafi yapısı savunma harbini destekleyici nitelikteydi. Apenin Dağları, yarımadanın neredeyse tamamı boyunca uzanmakta ve tepelik sahil düzlüklerini yararak denize akan nehirler, yarımadayı dar ve düz vadiler hâlinde dilimlemekteydi. Bu vadiler kış ve ilkbahar mevsimlerinde aşırı çamurlu oluyordu ve güneyden kuzeye çarpışarak ilerleyecek bir kuvvet sürekli tekrar eden tepe sırtları ve sarp dağlarla karşı karşıya kalırdı. Taraçalanmış etek dipleri limon ve zeytin bahçeleri ve şarap bağlarıyla, yüksek bölgeler ise dört mevsim yeşil ağaçlar ve çalılıklarla kaplıydı. Çok az yol vardı ve var olan yollar da, vadilerle sınırlı kalmaları ve geçitlerinin seyrekliği itibariyle, hareketi kısıtlıyorlardı; üstelik zemin de kayalıktı. Köyler tabii olarak mütehakkim arazilerde kurulu olduklarından, hem savunma hem de sert iklim koşullarından korunmak için ideal noktalardı. Kalın duvarlı ve çoğunlukla bodrum katlarına sahip binalar, harçla sıvanmış taş malzemeden mâmuldü; kasabalar da dağınık şekilde düzenlenmişti ve bilhassa da yıkılıp enkaza dönüştürüldüklerinde daha da iyi savunma mevzilerine dönüşüyorlardı. Tanksavar toplarla makineli tüfekler sıklıkla bodrum katlarına mevzilendiriliyor ve üst katlar molozla takviye ediliyordu. Zırhlı savaş araçları, kolayca kapatılabilecek dar yollara mahkûmdu ve kasabalara yaklaştıkları esnada apaçık hedeflere dönüşüyorlardı.

KARŞIDA: İtalya'da, uydurulmuş bir duvarın arkasına mevzilenmiş bir 7.5 cm'lik PaK 40 tanksavar top (1944). PaK 40'lar, alanlara sürülmeye başlayan büyük ırk muharebe tanklarıyla başa çıkmak için geliştirilmişti. Burada görüldüğü gibi, mütevazı görüntüsü sayesinde saldırı ânına kadar gizlenebiliyordu.

Muharip mevzilerin karşılıklı olarak Kesselring'in tabiriyle "dizi dizi inciler gibi" birbirlerini desteklemesi arzu edilen bir durumdu; fakat arazi çoğu zaman aşırı sert yapıdaydı ve yaklaşım yollarının tamamını kesmek için çok fazla mevziye ihtiyaç duyuluyordu. Dolayısıyla sık sık anti-personel tip mayınlara başvurulmaktaydı ve tanksavar mayınlar ve yıkımlarla yolları kesmek çok kolay oluyordu. Dağlar ve tepe sırtları, savunma durumundaki askere, bulut, sis, yağmur ya da karla kesilmediği sürece çok uzun menzilleri gözetleme imkânı ve geniş ateş alanları sağlamaktaydı; bu itibarla savunma mevzilerinin çok çok yakınındaki mıntıkaları gözetleme faaliyetleri genellikle sınırlı ölçekte kalıyordu. Bu yüzden de sıklıkla sürpriz saldırılar ve kısa mesafeli çarpışmalar meydana geliyordu.

Etrafta bol miktarda bulunan kayalar, korugan, sığınak ve sair mevzilerin inşasında en çok kullanılan malzemeydi. Bazen harç için çimento bulunabiliyor ve böylece daha sağlam yapılar inşa edilebiliyordu. Demiryolu traversleri ve raylar da bulunmaktaydı. Roma'nın güneydoğusundan geçip yarımadayı bir uçtan diğerine kateden Gustav Hattı gibi iyi hazırlanmış, derinlikli savunma hatlarında beton tahkimatlar dikiliyordu. Çalılıklar arasına saklanan kaya tahkimatlar, etraflarındaki araziye kolayca karışıyordu; bunların karadan ve havadan tespit edilmeleri zordu.

Kayalık, dağlık arazide zemini kazmak imkânsız değilse bile aşırı zahmetli olduğundan savunmacılar burada su yatakları, küçük dere oyuntuları, tümsekler ve çukurlardan istifade ederdi. Pek çok mevziin hafriyatında patlayıcılara başvurmak zorunda kalınmıştı. Arazinin genelinde, üstü kütüklerle kapatılıp kayalarla gizlenmek suretiyle çarpışma mevzilerine ve (yaklaşımları kollamaları gereken bir yerdeyseler) sığınaklara dönüştürülebilecek köşe bucaklardan da yeterince vardı. Kayalıklarda yapılan geçici mevziler de yoğun şekilde kullanılıyordu; bazen bunlar da kapatılmaktaydı. Düşmana çabucak yanıt vermeye imkân sağlamalarına ve mermi yörüngelerinin –su yataklarına ve dik sırtların ardına ulaşabilecekleri şekilde– dik olmasına binaen, bilhassa da kısa mesafeli çatışmalarda havanlar çok etkili olmaktaydı.

İtalya'da savaşan Almanlar şehirleri savunmaya da yatkındı. İtalyan şehir ve kasabaları da ağır yapılı, bodrum katlarına sahip, çok katlı taş ve beton binalarıyla savunmacıların işine gelecek yapıdaydı. Gerçi binalarla dolu mıntıkalardaki çarpışmalar hem savunmacıya hem de saldırana pahalıya mal oluyordu; fakat Almanlar, şehirleri Müttefiklere mümkün olduğunca zarar verecek şekilde ele geçiriyor ve şehir ortamının topçu ve hava taarruzuna karşı sağladığı koruma ve gizlenme imkânlarından ve kazandırdığı zamandan istifade ediyorlardı.

Almanlara göre bir kasaba, kullanıma hazır bir mukavemet noktası ve düşman tankları için başlı başına bir ölüm tuzağı mahiyetindeydi. Düşman gözcülerinden ve topçu ve tank ateşinin doğrudan doğruya ana savunma hattına temas etmesinden kaçınmak amacıyla, bu hat kasabaların içlerine inşa edilirdi. İleri karakol mevzileri ile gözetleme noktaları kasabaların hemen kenarına, diğer gözetleme noktaları da yaklaşım yollarını gözetlemek üzere, kasabaların epey dışına inşa edilirdi. Yolları mayınlar ve diğer engeller keser; köprüler yıkılır ve tankların yaklaşabileceği tarlalarla arazilere de mayınlar döşenip tanksavar hendekler kazılırdı. Kasabaların dışında yer alan tepeler, ağaç kütleleri ve bina kümeleri de düşmanın

SAĞDA: Dağlık İtalya arazilerinde bir Alman topçu gözetleme ekibi, bir sahra topu birimine atış yönlerini bildiriyor. Gözetleme ekibi, burada elinde defterle görülen bir *Vorgeschobene Beobachter* (ileri gözcü) ile arkadaşının talimatlarını aktarmakla görevli bir telsiz operatöründen oluşmaktadır.

İtalya'da istihkâmcılar bir köprüyü havaya uçurma hazırlıkları yapıyor (1943). İtalya dağlar ve geçitler ülkesi olduğundan muharebenin her iki tarafı için de köprülerin kontrolünü sağlamak hayati bir mesele haline geliyordu. Köprü korkuluklarına oturan askerin göğsünde Demir Haç var; bu, istihkâmcının cephe hattındaki mesaisinin işareti.

onlardan yararlanmasını önlemek veya geciktirmek ya da kasabanın çembere alınmasına mani olmak amacıyla çepeçevre mukavemet noktaları veya en azından muharebe ileri karakol noktaları olarak kullanılırdı.

Ana savunma hattı, tespit edilmesini zorlaştırmak ve yarılması durumunda birliklerin çevrilmesini önlemek maksadıyla düzensiz bir biçime koyulurdu. Kasaba içindeki ana yollar üzerinde yer alan kuvvetli veya mütehakkim konumdaki binalar mukavemet noktaları olarak tahkim edilirdi. Keskin nişancılar, *Panzerfaust*'lu tanksavar takımları ve makineli tüfekçiler diğer binalara mevzilenir ve küçük mukavemet noktaları hâlinde, ana savunma hattının ilerisine konuşlandırılırdı. Bu birimler taarruz eden düşmanı henüz ana savunma hattına ulaşamadan bozardı. Yarmaların icabına bakacak kayma hatları ve ikinci hatlar da hazırlanırdı. Savunulan bir kasaba, ana savunma hattının parçası olsa dahi, etrafındaki hattın

SAĞDA: 10. *Frundsberg* SS-Panzer Tümeni askerleri, *Waffen-SS*'in 1943-44 dönemindeki üniformalarını sergiliyorlar. Soldan sağa, zırhlı birliklere mensup bir *SS-Brigadeführer*'i (1944); bir *SS-Grenadier* (1943-44) ve 10. SS-*Sturmgeschütz* Taburu'na mensup bir *SS-Untersturmführer* (1944) görmekteyiz. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

yarılıp kendisinin çembere alınması ihtimaline karşı, çepeçevre savunmaya da hazırlanmaktaydı. İhtiyat birlikleri, kasabaların iyice içlerinde, kuvvetli binalarda mevzilenir, başka birlikler de kasabanın dışında tutulabilirdi.

Sokaklar molozlardan ve hurda araçlardan yapılma barikatlarla ve dikey olarak çakılan kütüklerle kapatılabilmekteydi. Bu kütükten duvarlar, yer yer 3-4 metre uzunluğa çıkan ve yatay ağaç gövdeleriyle desteklenen sağlam engellerdi; fakat daha çok Almanya'da görülmekte idiler. Nehirler, dereler ve kasabaların içinden geçen kanallar da savunma planlarına dâhil ediliyordu. Bazen binaların patlatılıp üzerinde bulundukları sokakları kapayan molozlara dönüştürüldüğü de olurdu. Mayınlara da başvuruluyordu. Bazı sokaklar, düşman tanklarını yakın mesafeden pusulara veya tank tuzağı çıkmazlara çekmek amacıyla kapatılmaz, açık bırakılırdı. Buna karşın bazen temas kurulan tankların geri dönmelerini önlemek üzere yan yollar kapatılırdı. Bu barikatlar, tank geçip tuzağa girene dek görülmemeleri için yan yollara gizlenirdi. Şehir meydanlarıyla göbekli kavşaklar öldürme alanları olarak düzenlenirdi.

Düşman piyadesi üzerinde zayiata sebep olmak amacıyla binalar bubi tuzaklarıyla doldurulurdu; kimi durumlarda da bu binalara düşman içeri girdiğinde infilak edecek patlayıcılar döşeniyordu. Kapılarla zemin kat pencereleri (ve sokak araları) moloz ve mobilyalarla kapatılırdı. Diğer pencereler ise açık bırakılır ve böylece düşman hangi pencereden ateş edildiğini belirleyemezdi. Duvarlara ve çatılardaki kiremitlere gözetle-

Fransa'da, bir sonraki korunak noktalarına ilerleyen *Waffen-SS* askerleri, alelacele bir yolu geçiyor. Fransa'da ve bilahare Ardenlerde işlenen (bilhassa da *Das Reich* Tümeni'nin işlediği) savaş suçları, SS personelini esir almak için pek az neden sahibi Müttefik kuvvetlerinin *Waffen-SS*'e düşmanlık bilemesine neden olmuştur.

ORTONA MUHAREBESİ

Ortona, Almanların İtalya'da büyük çaplı bir savunma ve geciktirme mücadelesi verdikleri ilk kasabaydı. İtalya'nın doğu kıyılarının ortasında, Roma'nın karşısında bulunan Ortona, aynı zamanda Gustav Hattı'nın doğu ucunu teşkil ediyordu. 10 bin nüfuslu kasaba, dışındaki geniş arazilerle hemzemindi; dolayısıyla fazla koruma sağlamıyordu. Arazi yapısında müdafilere yardımı dokunacak herhangi bir şekil olmadığından Müttefikler Almanların kasabayı boşaltıp daha kuzeyde bir mevkii savunmalarını bekliyordu. Kasabanın kuzeyindeki eski merkezde dolambaçlı dar sokaklar vardı ve geniş meydanlarla binalar daha ağır inşa edilmişti. Güneydeki yeni merkezde ise düz ve geniş sokaklar bulunuyordu. Buradaki binalar yığma taş olup pek çoğu 3-5 katlıydı.

Kanada ordusu, Ortona'nın güney yaklaşım yollarında sert bir çatışma tecrübe etti. Takviye edilmiş iki paraşütçü taburu kasabayı derinlemesine müdafaa ediyor, 500'e 1.500 metre ebadında bir araziyi koruyordu. Kanadalılar 21 Aralık 1943'te saldırılarını başlattılar; Almanlar tedricen kasaba içlerine gerileyerek art arda dizili mukavemet noktalarına çekildiler. Muharebe boyunca iki taraf da taktiklerini gözden geçirip değiştirdi; Almanlar ortaya sürekli yeni metotlar çıkarıyordu. Müttefiklerin Gustav Hattı'na yaklaşımını dokuz gün geciktirdikten sonra 28-29 Aralık gecesi Almanlar geri çekildiler. Kanadalılar Ortona'ya "Küçük Stalingrad" adını takacaktı: Kasabayı alırken 2 bin 300'ü aşkın zayiat vermişlerdi. Çok daha fazlası da muharebe yorgunluğundan muzdaripti. Muharebe sonucunda 1. Kanada Tümeni bir süreliğine muharebe dışında kaldı.

me delikleri açılır, tahta kiremitler sökülürdü. Bunların pek çoğu kullanılmıyor, sadece düşmanı yanıltma amacı taşıyordu. Bacalar kullanılarak koruma mevzileri ayarlanmaktaydı. Nöbetçilerle topçu gözcüleri kiliselerin çan kulelerini gözetleme noktaları olarak kullanıyordu; fakat açık hedefler olduklarından düşman yaklaştığında bu noktalar boşaltılırdı. Filmlerde sık sık gördüğümüz sahnelerin aksine keskin nişancılar bu kuleleri kullanmazdı.

Bir sokağa giren taarruz kuvvetleri bina duvarlarına yapışık vaziyette ilerlediğinden, savunma konumundaki tüfekçilerle makineli tüfek personeli, her iki tarafı da koruyabilmek amacıyla sokağa iki taraflı mevzilenirdi. Meskenler çoğu zaman bitişik ev sıraları şeklinde inşa edilirdi. Binaları birbirine bağlamak üzere, bitişik binaların bodrum da dâhil farklı katlarının duvarlarına *Mauseloch*'lar (fare delikleri) açılır, bu sayede askerlerin koruma dışına çıkmaksızın yeniden mevzilenmeleri veya yan mevzileri takviye etmeleri mümkün olurdu. Bu yöntem, düşmandan temizlenen binaların yeniden işgalinde de kullanılırdı. Fare deliklerinin mobilyalarla gizlendiği de olurdu. Mevziler arasındaki geçişler için sel suyu kanalları da kullanılıyordu. Tanksavar toplarla makineli tüfekler bodrum katlarına, diğer makineli tüfekler de üst katların pencerelerine mevzilendirilirdi; zira tank topları belirli bir yüksekliğe kadar ateş edebiliyor ve üst katlardaki ateş mevzileriyle temas kuramıyordu. Moloz yığınlarının içine mevziler gizlenebiliyordu. *Panzerfaust*'lar bina içlerinde kullanılamadığından, bina aralarından ve açık alanlardaki diğer gizli nok-

Bu çizim Apennine Dağları'nın eteklerindeki bir zeytinlikte tipik bir Alman geçici kamp yerini göstermekte. İstirahatta bulunan bir *Fallschirmtruppen* takımı emir bekliyor. Askerlerin gündüz güneşin sıcağından ve gece serin dağ havasından yegâne korunağının bir dizi *Zeltbahn* çadırı olmasından da anlaşılabileceği gibi burada kısa süreliğine kalınacaktır. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

talardan ateşlenmek zorundaydı. Tanklarla taarruz topları sokaklara ateş etmek üzere binalarda gizlenirdi.

Almanların yeni edindiği savunma becerileri ile İtalya arazisinin yapısı birleşince, bu bölgedeki sefer Müttefikler için çok pahalıya mal olmuştu. Sicilya'ya çıkışları ile İtalya'daki Alman kuvvetlerinin 1945'teki nihai teslimleri arasında Müttefikler yaklaşık 340 bin zayiat verdi. Almanlar adım adım mağlubiyete doğru ilerlemekle birlikte, "yumuşak karnın" gerçekten de alınması çok zor bir yer olduğunu ortaya koymuştu.

MAYINLAR

Mayınlar Alman savunma harbinin önemli parçalarından biri hâline gelmişti; tüm cephelerde milyonlarca mayın döşendi. Mayınlar düşman ilerleyişine ket vurma, düşmanı "ölüm sahalarına" doğru sevk etme ya da belirli bir yeri savunma gibi taktiksel hedefler doğrultusunda belirlenmiş arazilere döşenebiliyordu. Antipersonel tipteki mayınlar da tanksavar mayınların arasına serpilebiliyor, hatta üzerlerine iliştirilebiliyor; böylece bir geçidin tanklar tarafından temizlenmesi olağanüstü tehlikeli hâle getirilebiliyordu. Böyle yapılmıyorsa bu tipteki mayınlar "baş ağrısı" kaynağı olarak araziye dağıtılırdı.

Savaşın patlak verdiği tarihlerde Almanların temel antipersonel mayını silindir şeklindeki küçük *S-Mine* 35'ti. İçinde 360 çelik bilye bulunan bu mayın, basınçlı ateşleme tertibatı, tuzak teliyle kullanılan çekmeli ateşleme tertibatı ya da elektrikle komuta edilen bir ateşleme sistemi

Bir piyade birimi çeşitli tanksavar silahları sergiliyor. 1) 7.92 mm'lik PzB 39 *Panzerbüsche*. 2) *Nebelhandgranate* (NbHgr) 39 duman bombaları ve *Rauchrohr* 39 duman silindirleri. 3) Kısa bir kablonun uçlarına iliştirilmiş iki TNT blokundan ibaret *Doppel-Ladung* (çifte yük). 4) Altı adet *Stielhandgranate* (Stg) 24 çubuk el bombası başlığından oluşan *Geballte-Ladung* (konsantre infilak hakkı). 5) Kar 98k tüfeğine eklenmiş tıkaç tipi bomba atarla birlikte GG/P40 tüfek bombası. (Steve Noon © Osprey Publishing)

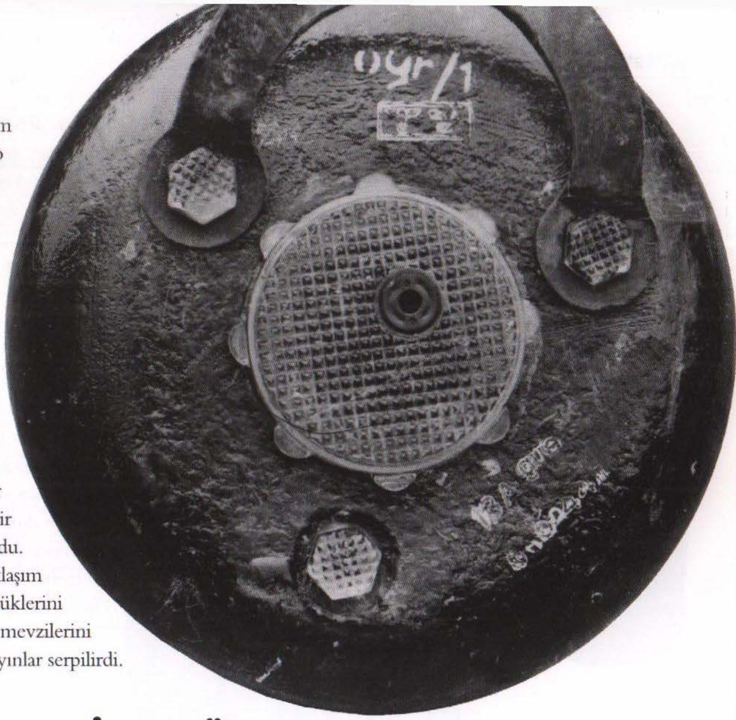
aracılığıyla harekete geçirilebilmekteydi. Mayın aktive edildiğinde, iç kutusu bir metre kadar havaya yükseliyor ve ana gövdesi patlayarak etrafa müthiş hızlı hareket eden bir şarapnel bulutu saçıyordu. Amerikalıların bu mayına taktığı "Bouncing Betty" lakabı gövdenin bu zıplayışından gelmektedir. Bu mayının, rakip kuvvetleri ciddiyete davet eden hakikati hakkında İngilizlerin Mayıs 1944 tarihli bir piyade eğitim muhtırasında şöyle denmektedir:

> Bana, antipersonel mayınına bastığında yapılabilecek tek şeyin ayağını yerde tutarak geriye doğru iyice eğilmek, o ayağı gözden çıkarmak ve mayının yer seviyesinden yukarıda patlamamasını ummak olduğu belirtildi. *S-Mine*'lerle epeyce tecrübeleri olan 8. Ordu istihkâmcıları, bu bilginin uzun süredir geçerli olmasına karşın son derece hatalı olduğunu söylediler. Antipersonel mayının üç dört saniyelik bir gecikmesi vardır. Üzerine bastığınızda, yerde zayıf bir çıt sesi duyulur. Bu sesten üç ya da dört saniye sonra (yani kapsül ateşlendikten sonra) silindir yerden bir buçuk metre kadar havalanır. Bu nadiren dikey doğrultulu düz bir havalanma şeklinde olur; silindir yükselirken genellikle bir tarafa doğru meyil yapar. Silindirin altından kopan parçalar mayının bulunduğu noktanın üç dört metre uzağına kadar düşer; üst kısmından kopanlarsa havada yerin bir bir buçuk metre üstüne kadar havalanır. Mayının tabanı genellikle aşağıya doğru, mayının bulunduğu noktaya yakın bir noktada patlar...
>
> Burada yapılacak en iyi şey mayından üç dört metre uzaklaşıp yere yatmaktır. Üç saniye oldukça uzun bir gecikmedir ve mayından şöyle bir yirmi metre kadar uzakta yerde düz bir şekilde yatan asker büyük ihtimal ne kopan parçalardan ne de silindirden saçılan bilyelerden etkilenecektir; fakat koşarak uzaklaşmak tavsiye edilmez. Düşmanın mayınları salkımlar hâlinde döşeme huyu vardır; dolayısıyla bir mayından kaçan asker bilmeden bir başkasına basabileceği gibi başka bir mayının yanına ve hatta üzerine de yatabilir. Tabii bunlar ilk çıtırtının ardından mayından çok az uzaklaşması hâlinde de gerçekleşebilir; fakat ayağı mayın üzerinde tutmanın riski daha makbuldür. Bazen de Almanlar gecikmesi olmayan mayınlar döşerler. Bunlar anında zeminden sıçrarlar ve herhangi bir şey yapılmasına fırsat vermezler.

"D-Day" zamanı itibariyle ise *S-Mine* ölümcül bir mayın ailesinin pek çok ferdinden yalnızca biri hâline gelmişti. Bazı Alman düzeneklerinde o kadar az metal malzeme kullanılıyordu ki, elektronik yollarla bunları tespit etmek zordu. 1942 ve 1943 tipi *Schü-Mine*'larda mayının ana gövdesi, döner kapağı ayağın ağırlığı altında çökerek ateşleyiciyi aktive eden tahta bir kutuydu. Bu mayının avantajlarından biri de bu basit tahta kutuların okullar ve küçük atölyelerde imal edilebilmesi, böylece sınai üretim kapasitesinin meşgul edilmemesiydi. 1943 model *Glas-Mine*'larda gövde kalın camdandı ve içinde aşağı doğru baskı ile kırıldığında mayını harekete geçiren daha ince kesilmiş bir tabaka vardı.

Savaşın ilerleyen safhalarında Almanların mayın harbi teorileri epey gelişmişti. Büyük tanksavar mayın tarlaları düzenli kalıplar hâlinde döşeniyor, bunların ileri uçlarının etrafına da (çoğu zaman kaldırılmaya karşı hassas düzenekler ve tuzak telleriyle birlikte) antipersonel tipte mayınlar serpiştiriliyordu. Mayın tarlaları en faydalı hâle, ateş koruması altında oldukları zaman geliyorlardı. Mayın döşeyiciler, döşedikleri mayınların takibini *Minenmessdraht* denen, eski

telefon kablolarından yaptıkları ölçüm kablolarıyla yaparlardı. Bu kablo genellikle 24 metre uzunluğunda olup boylu boyunca ölçümler ve mayın noktaları için işlenmiş işaretlerle dolu olurdu. Genel bir uygulama olarak mayın sıraları çaprazlama şekilde yayılmış olurdu; *S-Mine*'lar arasında bırakılacak boşluk için en uygun mesafe 2-4 metre iken, *Schü-Mine*'lar daha küçük aralıklarla, hatta bazen 50 santimetrede bir döşenirdi. Antipersonel mayın kuşakları 12 sıra derinliğine kadar çıkabiliyor, bu da bir metrelik cephe için dört mayın gibi bir mayın yoğunluğu ortaya çıkarabiliyordu. Mayın tarlalarının ilerilerine, yaklaşım yollarını kapatacak veya ikmal çöplüklerini ya da artık kullanılmayan savunma mevzilerini koruyacak şekilde işaretlenmemiş mayınlar serpilirdi.

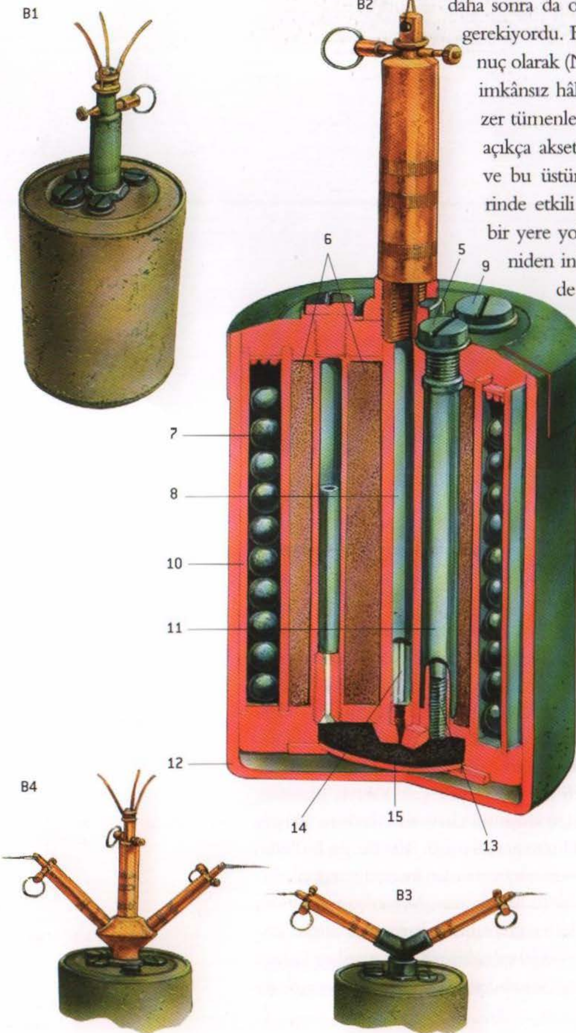

Almanların İtalya'da 1944'te kullandığı, metalik olmayan bir mayın. Mayını metal olmayan malzemeden imal etmek, Müttefiklerin mayın detektörlerinin mayını tespit etme olasılığını düşürüyordu. Bu tür mayınlar bulunup kaldırılma ihtimaline karşı sık sık koyulacakları yerlere kımıldamaya karşı hassas düzeneklerle oturtulurdu.

1943-44'TE PANZERLERİN ROLÜ

Alman ordusu 1943 yazından itibaren savunma harbine itilmekle birlikte, ordunun önde gelen harp prensipleri değişmeden kalmıştı; taarruz veya karşı taarruz hâlâ düşman kuvvetlerine karşı sonuç elde etmenin en etkili yolu addediliyordu. Artık daha fazla düşmanla ve aynı anda pek çok cephede olmak üzere çarpışan Alman ordusu, elindeki Panzer tümenlerinin geçici mahiyette bir çözüm uğruna kullanılabilecek aletler olduğunu tespit etmişti. Bu geçici çözüm, düşmanın vurduğu yerde ve tam vurduğu anda bunları kullanarak karşı taarruza kalkmaktı. 1944'e dek Alman doktrininin öngördüğü savunma, ana savunma hattının yarma da dâhil ne olursa olsun tutulmasına dayanan çizgisel bir savunma anlayışıydı. Burada hareketli kuvvetlere ve en önemlisi Panzer tümenlerine, karşı taarruza kalkarak düşman kuvvetlerinin etrafını çevirmeleri ve bilahare düşmanı imha edip durumu kurtarmaları emredilirdi. Gelgelelim Doğu Cephesi'nde 1944 ortalarına kadar oldukça iyi işleyen bu sistem pek çok hatayla maluldü; cephenin tamamını değil küçük kısımlarını tehdit eden düşman taarruzlarıyla karşı karşıya gelebilmek için Panzer tümenlerinin cephe hattına dağılması gerekiyordu, zira ihtiyat birlikleri ve ikmalin yeterli olmayışına binaen birliklerin patlak vermek üzere olan krizlerle başa çıkabilecek kadar hızlı şekilde kaydırılmaları mümkün olmuyordu. Bu durum, Alman harp sanatının önde gelen prensiplerinden olan "kuvvetlerin teksifi" anlayışına taban tabana zıt sonuçlar doğurmaktaydı. Sonuç olarak Almanlar küçük ölçekli harekâtlarda düşmanın yarmalarıyla başa çıkabiliyor ve (sıklıkla ciddi zayiat verse de) ilk duruma dönebiliyor; fakat artık inisiyatifi ele geçiremiyor ve büyük taarruzlar başlatamıyordu.

Kuvvetsizlik ve kaynaksızlık sonucu sonradan derinlikli savunma konsepti gündeme geldi. Düşman büyük ölçüde ateş kuvvetine dayandığından, geride bir ana savunma hattı inşa edilirken ileri savunma hattı da inceltildi ve sadece taarruz eden düşman kuvvetlerini yavaşlatması beklenen bir dizi ileri karakol mevziinden ibaret hâle getirildi. Düşman taarruz ettiğinde Panzer tümenlerinin düşmanın ileri atılışını kontrol altına alması ve daha sonra da olağan talimatnameleri izleyerek karşı taarruza kalkması gerekiyordu. Bu plan da kuvvetlerin dağılmasına neden olmuş ve sonuç olarak (Normandiya'da da görüldüğü gibi) yine büyük taarruzlar imkânsız hâle gelmişti. Rommel ve Von Rundstedt arasında Panzer tümenlerinin konuşlandırılmasına ilişkin çıkan tartışma durumu açıkça aksettirmektedir: Rommel Müttefiklerin hava üstünlüğünü ve bu üstünlüğün Panzer tümenlerinin harekât kabiliyetleri üzerinde etkili olacağını kabul ederken; Von Rundstedt kuvvetlerin bir yere yoğunlaştırılması ve büyük bir taarruz başlatılması ile yeniden inisiyatifi ele almanın peşindeydi. Bu noktada iki askerin de görüşlerinde haklı olduğunu not etmek gerekir. Aralık 1944 tarihli Ardenler Taarruzu'nun da göstereceği gibi, düşman hatlarını yarmak, daha sonra düşmanın etrafını çevirmek, düşmanı imha etmek ve inisiyatifi yeniden ele geçirmek, yalnızca, zayıf düşman mevzilerine karşı bir *Schwerpunkt* kaydetme hedefiyle kuvvetlerin yoğunlaştırılmasıyla mümkündü.

SOLDA: *Schrapnellmine* 35 (S.Mi.35) adıyla da bilinen Alman *S-Mine*. Bu mayın bubi tuzağı olarak kullanıldığı zaman S.Mi.Z. 35 basınç tapasıyla (B1); Z.Z 35 çekmeli tapayla (B2); iki adet Z.Z. 35 çekmeli tapadan oluşan "Y" şeklinde bir mekanizmayla (B3); iki adet Z.Z. 35 çekmeli tapanın ortasına iliştirilmiş bir S.Mi.Z. 35 basınç tapasından oluşan üçlü bir mekanizmayla (B4) ya da Z.u.Z.Z. 35 çek-bırak tarzı tapayla kullanılabilmekteydi. Hangi ateşleme mekanizması kullanılırsa kullanılsın, 3.9 saniyelik bir gecikmenin ardından mayının iç silindiri havaya doğru 1-3 metre kadar sıçrar, havada patlar ve içindeki 360 bilyeyi çapı 150 metreyi aşan bir çembere saçardı. Burada gösterilen parçalar şunlardır:
(5) Detonatör hazne tıpası (3 adet)
(6) TNT infilak hakkı
(7) Çelik bilyeler
(8) İnfilaklı tapa haznesi
(9) Doldurma tıpası
(10) İç silindir
(11) Detonatör hazneleri ve detonatörler (3 adet)
(12) Dış kap
(13) 0.4-1.4 saniye gecikme kapsülleri (3 adet)
(14) 4.5 saniyelik ana gecikme kapsülü
(15) Kara baruttan fırlatma maddesi
(Peter Dennis © Osprey Publishing)

DOKTRİN VE EĞİTİM

Savaşın son yıllarında Alman zırhlı doktrininde büyük bir değişiklik olmadı; yalnızca yeni arazi koşulları, silahlar ve ekipman doğrultusunda küçük değişiklikler yapıldı. 1943 yılında görev kuvvetinin etrafına bina edildiği temel birlik Panzer alayı, bazen de Panzer taburuydu. Savaşın en son aşamalarında pek çok tümen bünyesinde Panzer, *Panzergrenadier*, öncü, *Panzerjäger*, topçu ve diğer destek birimleri nevinden unsurlar içeren tamamen zırhlı görev kuvvetleri oluşturulabiliyordu. Bu birimler tümenlerle aynı zırhlı doktrininin kurallarını takip ediyor, küçük birer Panzer tümeni gibi kullanılıyorlardı. Taarruzun başını çekiyor, düşman savunmalarını yarıyor ve kundağı motorlu top kuvvetleriyle yakinen destekleniyorlardı; bu esnada, *Panzerjäger* ve öncü birimlerce desteklenen takipçi piyadeler alanı emniyete alıyor ve zırhlı ilerleyişin kanatlarını savunuyordu. Bu doktrin 1945'e kadar yürürlükte kalmakla birlikte muharebe alanında karşılaşılan yeni faktörlerin etkisiyle pek çok değişiklikten geçecekti.

Doğuya bakmak gerekirse; bu cephede Kızıl Ordu, Almanların zırhlı karşı taarruzlarını karşılayacak tanksavar savunma perdeleri oluşturulmasına dayalı yeni taktikler geliştirmişti; Panzer birlikleri artık yüksek zayiatı karşılayamayacak vaziyette olduğundan piyadelerin doğrudan doğruya bu tanksavar perdeyle meşgul olması gerekiyordu. Bu esnada Panzerler de –sıklıkla Panzer keşif taburunun desteğini almak suretiyle– düşmanın mızrak başlarına manevra yapacaktı. Söz konusu keşif taburu artık nadiren geleneksel manada keşif rolleri üstleniyor, teşkilat yapısına binaen düzenli muharebe birliklerinden biri gibi kullanılıyordu. Alman zırhlı doktrinleri üzerinde önemli etkiler bırakan bir diğer belirleyici faktör, Müttefiklerin hava üstünlüğü ve ateş kuvvetiydi. Doğu Cephesi'nde her şeye rağmen hâlâ büyük ölçekli kuvvetler toparlamak mümkündü; fakat (Müttefiklerin denizden Almanlar için ölümcül sonuçlar yaratacak şekilde destek gördüğü) İtalya'da ve Kuzeybatı Avrupa cephelerinde artık bu mümkün olamıyordu; zira büyük kuvvetler düşmanın hava kuvvetleri ile topçularınca avlanmaktaydı. Dolayısıyla başı çeken görev kuvvetlerinin mızrak başı Panzer birlikleri olmuyordu; Panzer birlikleri daha küçük ölçekli, tabur seviyesinde birliklere bölünüp *Panzergrenadier* ve Panzer keşif kuvvetlerini desteklemekte kullanılmaya başlandılar. Görev kuvvetleri küçüldü ve doktrin seri ilerleyişlerle izlenen mütevazı yarma harekâtlarına odaklı sızma taktiklerine döndü. Bu değişimin mantıki neticesi de çok etki yaratmayan, belirleyici olmaktan uzak küçük yarmalar oldu.

1943'ten itibaren Panzer kolorduları da, Panzer orduları da sadece ismen zırhlı birliklerdi. Zırhlı ve zırhlı olmayan birliklerin, savunmaya uygun fakat büyük saldırı faaliyetleri için gerekli düzenden yoksun birer karışımı mahiyetindeydiler. Panzer tümenleri ile diğer birliklerin arasında, savunma gereksinimlerinin dayattığı işbirliği faaliyetleri, Panzer birlikleri açısından daha büyük kısıtlamalar anlamına geliyordu. Normandiya Muharebeleri bu duruma mükemmel bir örnek teşkil etmektedir. Sağlanan zırhlı kuvvet yoğunluğuna karşın bölgedeki Panzer tümenleri içinde büyük bir karşı taarruza kalkabilecek şekilde teşekkül edenler hemen hemen yok denecek sayıdaydı. Hatta kuvvet eksikliği nedeniyle bu birliklerin cephe hattında konuşlanması gerektiğinden, sahip oldukları hareketlilik ve hız avantajlarının yerinde de yeller esiyordu. Gerçi Alman sınırındaki muharebelerin de

ARKA SAYFADA: Burada arka planda görülen Alman aracı, *Elefant* tank imha edicidir. 1943'te alelacele üretilen bu araçların Kursk Muharebesi'ndeki performansı pek ümitvar olmamıştı; bu araçlardan İtalya'ya bol miktarda gönderildi ve orada da arıza ve yedek parça sıkıntılarından muzdarip olmaya devam ettiler.

Almanların Arnhem'de İngilizlerin hava indirme harekâtını mağlup etmesi *Wehrmacht* ve *Waffen-SS*'in hâlâ dikkat edilmesi gereken kuvvetler olduğunun ispatıydı. Burada İngiliz savaş esirleri, 9. *Hohenstaufen* SS-Panzer Tümeni'ne ait bir Stug III tank imha edicinin yanından geçiyor.

gösterdiği gibi savunmada hâlâ oldukça etkili birliklerdi; fakat Panzer tümenlerinin alametifarikaları olan avantajlarını artık yitirdikleri açıktı.

Üstelik bu kayıp, bu birliklerin ateş kuvvetinin daha önce görülmemiş bir seviyeye çıkarılmasına rağmen gerçekleşmişti. Yukarıda daha ayrıntılı olarak değindiğimiz Tiger tankları Müttefiklere çok pahalıya mal olmuştu; devre dışı kalan her bir Tiger'a karşılık Müttefiklerin çok sayıda zırhlı savaş aracı devre dışı kalıyordu. Dağıtımı yavaş seyretmekle birlikte yeni Panther tankları da Panzer birliklerini Müttefiklerin tanklarına açık bir üstünlüğü olan ve Sovyet muadilleriyle de eşit zeminde çarpışabilen bir tankla teçhiz etmişti. *Panzerschreck* ve *Panzerfaust* gibi elde taşınan yeni tanksavar silahlar ve eski *Panzerjäger*'leri dört başı mamur, ağır zırhlı bir top taşıyıcısıyla ikame eden *Jagdpanzer* sayesinde Almanların tanksavar savunma sistemleri de gelişmişti. *Jagdpanzer* daha sonraları Alman doktrininde kimi değişikliklere neden oldu; *Sturmgeschütz* ve *Jagdpanzer* gibi taretsiz, kundağı motorlu top taşıyıcıları taarruz silahlarına dönüştüler; fakat bunların artık piyade ile daha yakın bir işbirliği içinde kullanılması gerekiyordu. Gelgelelim düşmanın hava üstünlüğü sebebiyle artık hareket gece ve havanın müsait olduğu gündüzlerle sınırlıydı ve (çoğunun kundağı motorlu olan) uçaksavar toplarına artık her seviyede ihtiyaç duyuluyordu – ki bu silahların mevcudiyeti de tümenin hızıyla hareketliliğini kısıtlayan başka bir faktör olmuştu.

Panzer ateş gücündeki gelişmelerin aksi yönüne işleyen kuvvetlerden biri de savaşın son iki yılında Panzer tümenlerinin ciddi bir eğitim krizi içerisine girmeleridir. Önceki yıllarda ve 1944 yazında kaydedilen ağır personel zayiatı ancak acemi personelden istifadeyle kıs-

men hafifletilebilmişti. Bu yola girildiğinde tümen ve birlik kumandanları ihtiyat birliklerinin muharebelerde pişmiş tecübeli silah arkadaşlarına katılabilmek için çok fazla ek eğitime ihtiyaç duyduklarını fark ettiler. *Feld Ersatz Bataillon*'lar (tümenlerin sahra ikame taburları) yedeklerin eğitimlerini tümen mensubu personelle birlikte tamamlamalarına yarıyordu; bu süreç ihtiyat birliklerinin ağır silahları ve topları kullanma gibi becerilerini rafine ettiği gibi, acemilerin muharebe koşullarına aşinalık kazanmasına da yardımcı oluyordu. Öte yandan Panzer ve keşif birlikleriyle öncü birliklerin teknik eğitim gerektirmesi hasebiyle bu birlikler onarım ve yeniden teşkilatlanma için Almanya'ya geri gönderilirdi. Dahası, Almanlar 1944-45'te eğitimli subay ve astsubay kıtlığı nedeniyle çok ciddi sorunlarla karşılaştılar; bu

Burada 3. Paraşüt Alayı'na mensup Alman paraşütçülerin *Continental* Oteli'nin harabeleri içinden Cassino'yu müdafaa edişleri resmedilmekte. Otelin resepsiyon bölümüne bir PzKpfw IV sokulmuş ve makineli tüfeklerle havan topları bütün yaklaşım yollarını koruyor. Buradaki paraşütçüler bir MG 34 makineli tüfek kullanıyorlar; astsubayları dürbünüyle hedefleri tespit ediyor. Hepsi ikinci seri kamuflajlı atlayış önlüğü giymiş ve hepsinin sağ göğsünde *Luftwaffe* kartalı var. (Howard Gerrard © Osprey Publishing)

PANTHER TANKI

PzKpfw V Panther tanklarının tasarımı 1941'de, Almanlar Doğu Cephesi'nde T-34'lerle karşılaşma şokunu yaşadıklarında başlamıştı. *Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg AG* (MAN AG), muharebe alanında üstünlük sahibi olacak bir tank yaratmanın peşindeydi ve bunu büyük ölçüde başardılar. Ağır bir zırh tabakasına sahip, fakat azami hızı saatte 55 km olan Panther, aslında Tiger'ların 8.8 cm'lik ana toplarından daha büyük bir delici güç arz eden 7.5 cm'lik Rheinmetall-Borsig KwK 42 (L/70) topuyla mücehhezdi. Geniş paletleri sayesinde yumuşak arazideki performansı iyiydi ve ince gövde şekli, düşman topçuları için isabet ettirilmesi zor bir hedef teşkil ediyordu. Fakat Panther çok erken muharebelere sürüldü ve Temmuz 1943'teki Kursk Muharebesi'nde sahne alışına mekanik arızalar ve muharebe zayiatları gölge düşürmüştü. Zayıf sürüş sisteminin hataları hiçbir zaman tam olarak giderilmediyse de yapılan hızlı iyileştirmelerle savaşın muhtemelen en iyi tankı halini alarak toplamda yaklaşık 6 bin tane üretildi. Bu tankın alaşağı edilmesi, düşman zırhlılarının arz ettiği tehditten çok, Müttefiklerin hava üstünlüğü ve Panzer personellerinin eğitiminde standartların gittikçe düşmesi sonucu oldu.

sıkıntı ancak subay olmayan personelden terfi yoluyla aşılabilmekteydi. 1944 sonbaharındaki son büyük yeniden teşkilatlanma hamlesi esnasında, yeni teşkilat şemalarının dayattığı o büyük, toptan, dramatik kuvvet tenkisatına rağmen bu sıkıntılar bilhassa baş ağrıtıcı hâle gelmişti.

Fakat tüm bu sıkıntılara karşın savaşın o en zor son yılında dahi Panzer tümenlerinin iyi iş çıkardığını, hatta çoğu zaman *Waffen-SS*'teki muadillerinden daha iyi performans gösterdiğini ve (Ardenler saldırısının da bilahare göstereceği gibi) birtakım belirleyici sonuçlar almaya hâlâ kadir olduklarını not etmek gerekir.

1943-44'TE PANZER BİRLİKLERİNİN TEŞKİLATI

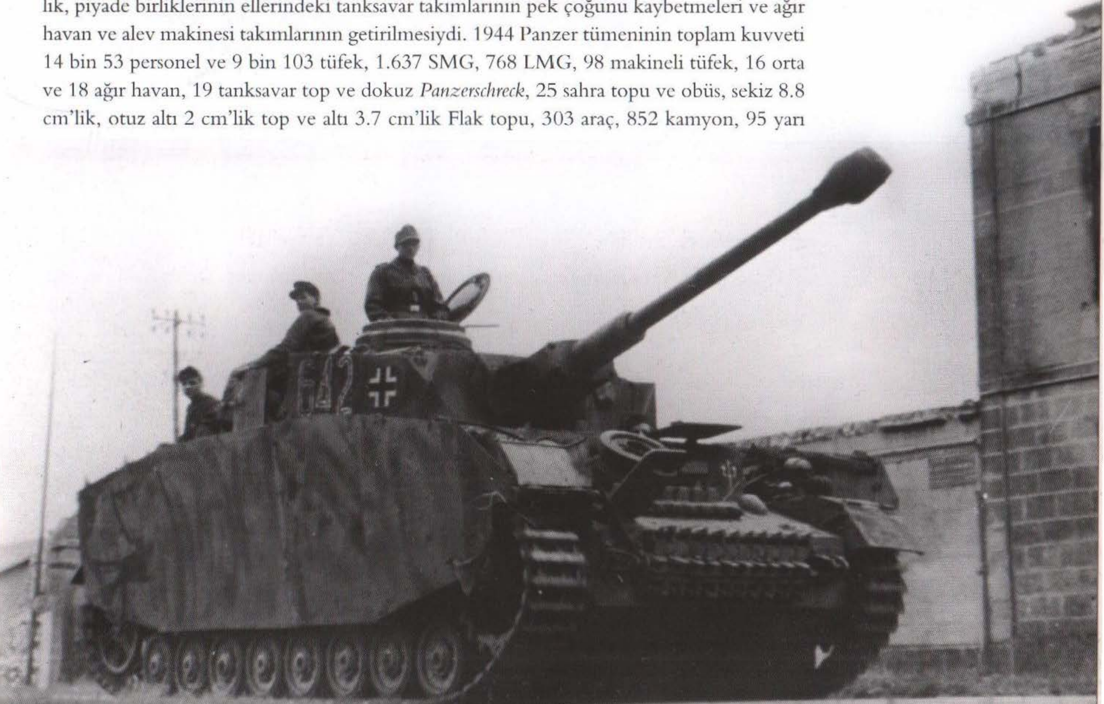
OKH'nin 24 Eylül 1943 tarihli emri, 21. Tümen ile *Norwegen* Tümeni hariç bütün Panzer tümenleri için geçerli olacak genel bir teşkilat yapısı ortaya koymaktaydı; bu yapı, küçük farklılıklar hariç Haziran ayında Doğu Cephesi'ndeki *Zitadelle* Harekâtı'na katılan tümenler için getirilen yapıyla örtüşüyordu. Emredilen şey fiilî durumun kabulünden ibaretti; personel ve ekipman sıkıntılarından ötürü genel bir yeniden teşkilatlanma mümkün değildi. Yine de 1 Kasım 1943'te, "1943 Panzer Tümeni"nin teşkilatı için bir dizi yeni harp mevcudu tablosu (KStN) çıkarıldı. Bu tümende bütün rütbelerden 16 bin 385 kişilik bir toplam kuvvet ve 10 bin 808 tüfek, 1.818 SMG, 695 LMG, 103 makineli tüfek, 36 orta ve 14 ağır havan, 25 tanksavar top ve bunun yanında 174 *Panzerschreck*, 25 sahra ve dört piyade topu ve obüs, (kundağı motorlu olanlar hariç) sekiz 8.8 cm'lik ve 38 adet 2 cm'lik uçaksavar top, 771 araç, 1.946 kamyon, 226 zırhsız yarı paletli araç, 662 motosiklet, 215 tank (99'u Panther ve 98'i PzKpfw IV), 45 *Panzerjäger*, 405 zırhlı savaş aracı (bunların için-

de farklı türlerdeki 37 kundağı motorlu top, 39 yarı paletli Flak topu, 300 kadar zırhlı yarı paletli araç [233 SdKfz 251 ve 64 SdKfz 250] ve 32 zırhlı araç vardı) bulunacaktı. Fiiliyatta, kâğıt üzerindeki bu mevcuduna denk kuvvette tek bir tümen bile yoktu; bunun en önemli nedenlerinden biri PzKpfw V Panther'lerle donatılmış Panzer taburlarının çoğunun henüz kurulum aşamasında olmasıydı.

1 Nisan 1944'te, yeni silahların gelişi de öngörülerek, yeni "1944 Panzer Tümeni" teşkilatı duyuruldu (fakat KStN dağıtımı Temmuz'da dahi hâlâ sürmekteydi). Esasında Nisan ve Mayıs 1944 arasında pek çok Panzer tümeninin yeniden teşkilatlandırılması düşünülüyordu; fakat bunların pek azı cepheye yollandığında bu süreci tamamlayacaktı. 3 Ağustos 1944'te 21. Tümen ile *Lehr* Tümeni hariç bütün Panzer tümenlerine ellerindeki ekipman ve personel mevcudu ile yeniden teşkilatlanmaya başlamaları ve ihtiyaç duydukları silah ve yedeklerin dağıtımı için vaziyetlerini rapor etmeleri emredildi.

"1944 Panzer Tümeni"nin genel teşkilat yapısı, 1943 modelininkiyle örtüşüyordu; farklılıklar genel olarak alay ve tabur seviyesinde gerçekleşmişti. Öncelikle *freie Gliederung* (serbest teşkilat) getirildi; bu, her bir tabur için bölüklerin ikmal birimleri ve katarlarından bir adet *Versorgungs Kompanie* (ikmal bölüğü) oluşturulmasını sağladı. İkmal bölüğünün kumandanı, tabur kumandanının yardımcısı olacağından, bu yeni teşkilat şeması, tabur kumandanının sadece muharebe görevleriyle meşgul olmasını ve ortaya çıkacak idari ve lojistik ihtiyaçları yardımcısının karşılamasını sağlıyordu.

Diğer farklar, genel toplamdaki kuvvet ve ekipmanlara matuftu. En dikkat çekici farklılık, piyade birliklerinin ellerindeki tanksavar takımlarının pek çoğunu kaybetmeleri ve ağır havan ve alev makinesi takımlarının getirilmesiydi. 1944 Panzer tümeninin toplam kuvveti 14 bin 53 personel ve 9 bin 103 tüfek, 1.637 SMG, 768 LMG, 98 makineli tüfek, 16 orta ve 18 ağır havan, 19 tanksavar top ve dokuz *Panzerschreck*, 25 sahra topu ve obüs, sekiz 8.8 cm'lik, otuz altı 2 cm'lik top ve altı 3.7 cm'lik Flak topu, 303 araç, 852 kamyon, 95 yarı

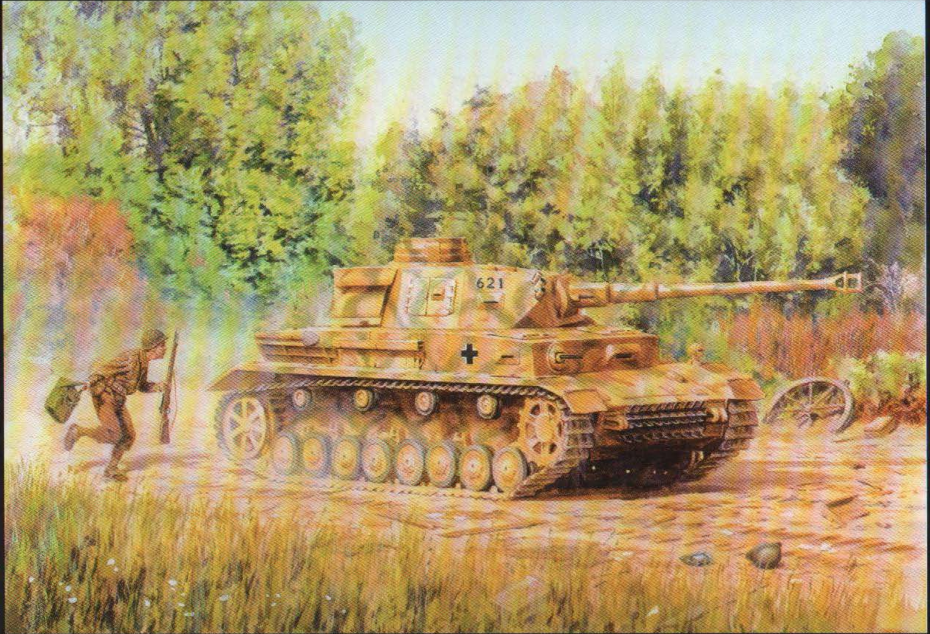
Normandiya işgal kumsallarına doğru ilerleyen bir PzKpfw IV (Haziran 1944). Tankın önündeki yedek palet bağlantılarına ve tekerleklere dikkat ediniz. Bunlar hem muharebede zarar gören parçaları yedekliyor, hem de tankın ön yüzüne fazladan bir zırh tabakası daha uydurulmasını sağlıyordu.

YUKARIDA: Bu asker resimleri, 1944-45'te Orta ve Kuzey İtalya'da çarpışan *Wehrmacht* askerlerinin fotoğraflarına dayanılarak çizilmiştir. 1) 25. *Jäger* Alayı'ndan bir *Obergefreiter* (Gotik Hattı, Eylül 1944). 2) *Reichsgrenadier Regiment Hoch- und Deutschmeister*'den (Yüksek ve Alman Önderler Alayı) bir *Unteroffizier* (Gustav Hattı, Şubat 1944). 3) 26. Panzer Keşif Taburu'ndan bir *Stafsfeldwebel* (Po Nehri, Nisan 1945). (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

paletli araç, 171 motosiklet ve 179 tank (79'u Panther, 81'i PzKpfw IV, sekizi *Flakpanzer* ve 11 komuta ve tamir tankı), 31 *Panzerjäger*, 372 zırhlı savaş aracından (bunların içinde 16 yarı paletli Flak topu, 36 top taşıyıcı, 300 kadar ağır zırhlı yarı paletli araç ve 16 ağır zırhlı araç vardı) ibaretti.

Tümen kuvvetinin böyle ciddi bir şekilde tenkisata uğramasına karşın mevcut olanla ihtiyaç duyulan arasındaki gittikçe büyüyen uçurum kapatılamamıştı. Yaz boyunca yaşanan ağır zayiat ve genel personel ve ekipman eksikliği bu uçurumu daha da büyütüyordu. Bu itibarla, 1 Kasım 1944'te, sadece Panzer ve *Panzergrenadier* alayları ile Panzer keşif ve *Panzerjäger* taburlarını etkileyen yeni bir KStN yayınlandı. Bu KStN ile ortaya çıkan 1944 sonundaki Panzer tümeni teşkilatının genel kuvveti şu şekildeydi: 13 bin 67 personel ve 8 bin 719 tüfek ve 270 *Sturmgewehr*, 1.527 SMG, 574 LMG, 32 makineli tüfek, 12 orta

Kuzeybatı Avrupa'da bir Amerikan piyadesi elinde 9 kg'lık bir M1 kulplu imla hakkıyla kör nokta yönünden bir PzKpfw IV Ausf. H tankına yaklaşmakta. Muhtemelen mayını paletlere, motor kısmına veya taret dairesinin altına yerleştirecek. (Steve Noon © Osprey Publishing)

12 Eylül 1943 tarihinde Alman paraşütçülerine mensup seçkin bir birlik, koltuğundan indirilmiş İtalya diktatörü Benito Mussolini'yi, Gran Sasso Dağı'nda bulunan sıkı kontrol altındaki bir otelden kaçırdı. Harekât oldukça dramatikti ve büyük bir reklam değeri arz ediyordu. Bu fotoğraf, harekâta katılan askerlerden ikisini göstermektedir.

ve 18 ağır havan, 13 tanksavar top ve 96 *Panzerschreck*, 25 sahra topu ve obüs, sekiz 8.8 cm'lik, 36 adet 2 cm'lik top ve altı 3.7 cm'lik Flak topu, 601 araç, 1.469 kamyon, 201 yarı paletli araç, 529 motosiklet ve 160 tank (67'si Panther, 69'u PzKpfw IV, sekizi *Flakpanzer* ve dokuzu tamir tankı), 21 *Panzerjäger* ve 366 zırhlı savaş aracı (bunların içinde 16 kundağı motorlu Flak topu, farklı türlerde 36 top, 300 kadar ağır zırhlı yarı paletli araç ve 15 ağır zırhlı araç vardı).

1943-44'TE *PANZERGRENADIER* BİRLİKLERİNİN TEŞKİLATI

Durumun gittikçe kötüleşmesine rağmen 1943-44'lerde *Panzergrenadier* birlikleri daha önce hiç olmadıkları kadar iyi silahlar ve ekipmanlarla teçhizatlanmış ve motorize hâle getirilmişti. 1943 Panzer tümeni mevcuduna göre *Panzergrenadier Regiment gepanzert*'in (zırhlı piyade alayının) bünyesinde bir karargâh; bir keşif, bir alev makinesi, bir *Panzerjäger*

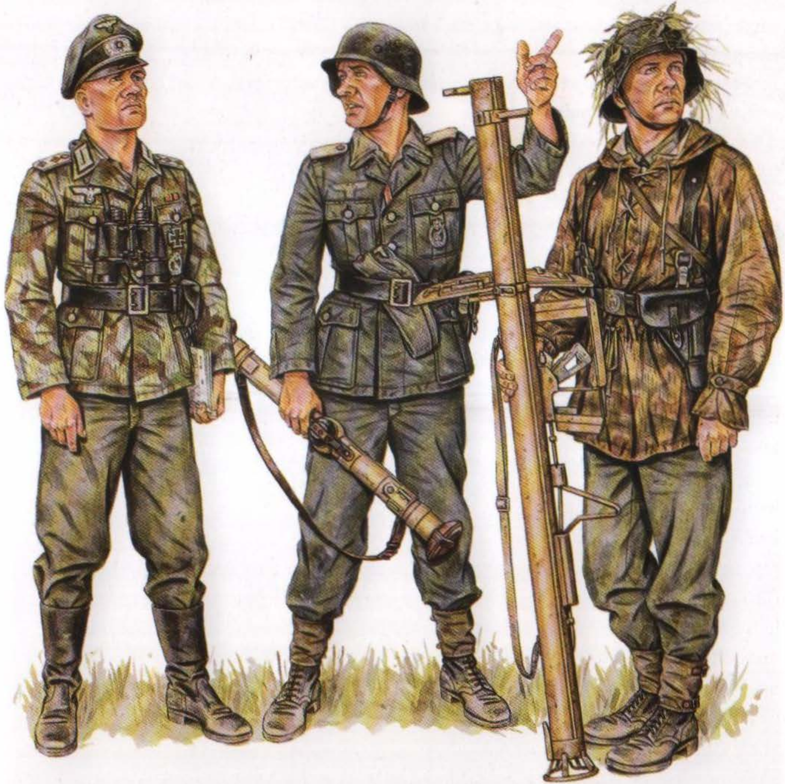
ve bir muhabere takımına sahip bir karargâh bölüğü; iki *Panzergrenadier* taburu ve bir adet alay uçaksavar bölüğü; bir ağır piyade topu bölüğü ve bir *Panzergrenadier* öncü bölüğü bulunmaktaydı. *Panzergrenadier* taburlarının ikisi de hayli kuvvetliydi; Kasım 1943 itibariyle bir zırhlı *Panzergrenadier* taburunda üç zırhlı bölük ve iki top ve bir *Panzerjäger* takımı olan bir ağır bölük vardı. *Panzergrenadier* bölüğünde ise üç takım ve bunların yanında dördüncü takım olarak, iki HMG grubu, bir roket grubu ve bir top grubu içeren bir ağır takım mevcuttu. Bu şekilde, bir *Panzergrenadier* taburunun toplam kuvveti 928 personel, 553 tüfek, (zırhlı savaş araçlarına takılı olanlar dâhil) 208 SMG, 57 LMG ve (zırhlı savaş araçlarına takılı olanlar hariç) 12 ağır makineli tüfek, 39 *Panzerschreck*, iki hafif piyade topu, üç tanksavar PaK topu, 16 araç, 44 kamyon, altı zırhsız ve 91 zırhlı yarı paletli araç ve 30 motosikletten ibaretti. Motorize *Panzergrenadier* taburu ise daha kuvvetli olmakla birlikte hareketlilik bakımından daha gerideydi ve ateş gücü de daha azdı. Bu birlikte 900'ün biraz üstünde personel, 579 tüfek, 96 SMG, 59 LMG, 21 ağır makineli tüfek, 39 *Panzerschreck*, üç PaK, altı 81 mm'lik ve dört 120 mm'lik havan, 52 araç, 81 kamyon, dokuz yarı paletli araç ve 24 motosiklet bulunmaktaydı.

Zırhlı ve motorize *Panzergrenadier* taburları arasındaki çarpıcı farklar nihayet Panzer tümenlerinin birbirinden oldukça farklı iki tür piyade birliğiyle dolmasına yol açtı; zırhlı

ALMAN TAARRUZ TÜFEKLERİ

Almanlarda Amerikalıların Garand M1 yarı otomatik tüfeğinin muadili bir tüfek yoktu ve 1941'de Rusların Tokarev'leriyle karşılaşana kadar bir taarruz tüfeği yapmaya pek hevesli görünmüyorlardı. Almanların piyasaya çıkan ilk muadilleri, 41W/Gew41/41 M tipi tüfeklerdi. Walther'in tasarladığı 41 W (3a) tüfeği, namlu ağzı basıncının namlunun tepesine takılı bir kol aracılığıyla mekanizmayı çalıştırması prensibine dayalı yarı otomatik bir tüfekti. Alman ordusunun standart 7.92 mm'lik mermisine uygun bir fişek yatağı vardı; fakat hem ağırdı (4.65 kg) hem de tuhaf bir görünüşe sahipti. Mauser'in yaptığı ikinci tasarım 41 M, daha sonra *Gewehr* 43 ya da Kar 43 (3b)'ye dönüştü. Bu silahın fişek yatağı da yine tam boy standart Alman fişeğine göreydi; fakat ağırlığı 4.03 kg'dı. 10 mermilik sökülebilir bir şarjörü vardı ve Tokarev'e oldukça benzerdi. Derme çatma üretilmesine karşın tasarımı iyiydi. Keskin nişancıların kullanabilmesine olanak tanıyacak şekilde teleskopik dürbün de takılabiliyordu. Almanların gerçek taarruz tüfeği ise MP 43 ve MP 44 silahlarının gelişiyle ortaya çıktı. Bu silahlar, Almanların standart piyade silahlarının kullandığı güçlü 7.92×57 mm'lik fişeği değil, 7.92×33 mm'lik orta boy askerî fişeği kullanmaktaydı. Bu kısa fişeklerin silahın etkili menzilini kısaltmalarına rağmen sağladığı bir avantaj, kullanılan silahın tam otomatik çalıştırılabilmesiydi; fakat silahı kullanan asker bu tam otomatik ateş esnasında nişanlaması üzerinde kontrol sahibi olabiliyordu. StG 44 (*Sturmgewehr*, yani taarruz tüfeği) olarak da bilinen MP 44, kısa ve orta menzilli, çok etkili bir silahtı ve daha hafif kısa fişek, askerlerin 30 mermilik preslenmiş çelik şarjörlerle silaha verilen mühimmattan daha fazla taşıyabilmesi anlamına geliyordu. Bu uzun şarjörün yol açtığı bir dezavantaj vardı: Yatar vaziyette ateş açmak daha zor oluyordu. Bu tüfek tartışmasız Kalaşnikof AK47'nin öncülüdür.

Panzergrenadier alayları daha kuvvetli ve Panzer alaylarına ayak uydurmaya daha müsait yapıdaki birliklerdi. Fakat bu durum uzun sürmeyecekti; zira yeni 1944 Panzer Tümeni teşkilat yapısı hem yapı hem de kuvvet bakımından bazı değişiklikler getirmekteydi. Öncelikle *Panzergrenadier* bölüklerinin bütün ağır takımları, bünyelerindeki ağır makineli tüfek gruplarından birini kaybediyordu, kalan grup da bir uçaksavar makineli tüfek grubuyla ikame edilecekti. Ayrıca ağır bölük de ağır roket takımı ve top takımına indiriliyordu. *Panzergrenadier* bölüklerinin toplam kuvveti de üç subay, otuz altı astsubay, diğer rütbelerden 151 asker, 94 tüfek, 44 MP tipi tüfek, 18 LMG, iki araç, dört motosiklet ve çeşitli türlerde toplam 23 SdKfz 251'e inmişti. Bu değişikliklerin ardından zırhlı *Panzergrenadier* taburu 841 personel, 444 tüfek, 173 SMG, 58 LMG, dokuz ağır makineli tüfek, dört 120

YUKARIDA: Buradaki askerler, Batı Cephesi'nde 1944'te giyilen üniforma kalıplarını göstermektedir. *Grenadier* tabur kumandanı (solda) ve *Panzergrenadier* (sağda) *Zeltbahn* 31 kamuflaj kumaşından yapılma üst parçalar giyiyorlar; uçaksavar *Leutnant*'ın (ortada) üzerindeyse M1940 yazlık arazi ceketi bulunuyor. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

Alman askerleri Arnhem etrafında bir dizi sığ sipere konuşlanmış (1944). Savunma mevzileri büyük ölçüde *Schützenloch* (ateş deliği) dizilerinden ibaretti. Bu siperler sığ, iki kişilik siperlerdi. Fakat ön tarafta tek kişilik bir *Russenloch* (Rus deliği) de görünmektedir.

mm'lik havan, 17 araç, 30 kamyon, 24 motosiklet ve altı zırhsız, 101 zırhlı yarı paletli araç kuvvetinde olmuştu.

İşin kötüsü, silahsızlık, araçsızlık ve ekipmansızlık sıkıntıları zırhlı *Panzergrenadier* birliklerinin yeniden teşkilatlanmasını ve yeni birliklerin oluşturulmasını büyük ölçüde kösteklemekteydi. Motorlu araçların genel eksikliği de hesaba katılarak 1 Kasım 1944'te yeni bir teşkilat yapısı geliştirildi; bu yapıda genel kuvveti azaltmakla kalınmıyor, yeni bir bisikletli (*Fahrrad bewegliche*) *Panzergrenadier* bölüğü kurulması öngörülüyordu. Bu bölük motorizelik vasfından tamamen yoksun olmakla birlikte (bölükte yalnızca bir araç ve bir motosiklet mevcuttu); bölüğün birinci takımı tamamen yeni taarruz tüfeği MP44'le teçhizatlandırılmış bir taarruz takımına dönüştürüldüğünden, nispeten daha iyi silahlara sahipti. Bu bölük, üç subay, 17 astsubay, diğer rütbelerden 120 asker, 67 tüfek, 37 MP44, 15 SMG, 12 LMG ve üç *Panzerschreck* kuvvetindeydi.

Motorize *Panzergrenadier* alayı zırhlı alayın hareketliliği ve ateş kuvvetine sahip değildi; fakat daha sık görülüyordu. Aynı zamanda, savunma harbindeki Panzer tümenlerinin taktiksel ihtiyaçlarına daha uygun bir birlikti. Genel teşkilatı zırhlı atasının teşkilatıyla örtüşmekle birlikte, *Panzergrenadier* taburunun ağır bölüğünde sadece bir *Panzerjäger* ve

bir roket takımı bulunuyordu. Fakat kaydedilen zayiat ve silah, ekipman ve araç sıkıntıları bu taburların teşkilat yapısını da etkilemişti. 1944 Panzer Tümeni yapısıyla birlikte tıpkı zırhlı muadillerinde olduğu gibi PaK birlikleri lağvedildi, ikmal bölükleri meydana getirildi ve genel bir kuvvet tenkisatına gidildi. 1 Kasım 1944 tarihli yeni teşkilat şeması işleri daha da değiştirdi; değişiklikler arasında, her *Panzergrenadier* bölüğüne bir taarruz takımı getirilmesi ve böylece bölük kuvvetinin üç subay, 18 astsubay, diğer rütbelerden 105 asker, 60 tüfek, 30 *Sturmgewehr*, 21 MP, 12 LMG, üç *Panzerschreck*, bir araç, sekiz kamyon ve üç motosikletten ibaret hâle gelmesi de vardı. Sonuç olarak 1 Nisan'dan 1 Kasım'a motorize *Panzergrenadier* taburunun kuvvetindeki değişim şu şekilde oldu: Subay sayısı 20'den 21'e ve *Panzerschreck* sayısı sıfırdan 12'ye çıkarken; astsubay sayısı 148'den 117'ye, diğer rütbelerden askerlerin sayısı 697'den 506'ya, tüfek sayısı 548'den 382'ye (Kasım'da bir de 90 adet MP44 gelmişti), SMG sayısı 91'den 86'ya, LMG sayısı 60'tan 41'e, ağır makineli tüfek sayısı 12'den sıfıra, araç sayısı 50'den 24'e, kamyon sayısı 75'ten 62'ye, paletli ve yarı paletli araç sayısı 17'den 12'ye, motosiklet sayısı 25'ten 21'e düştü; 2 cm'lik çekili Flak 38 sayısı (6) ile 12 cm'lik ağır havan sayısı (4) ise sabit kalmıştı. Bir yıl zarfında motorize *Panzergrenadier* alayının toplam kuvveti tüm rütbelerden 2 bin 513 askerden (Kasım 1943) 2 bin 258 askere (Nisan 1943) ve oradan da nihayet 1.747 askere (Kasım 1943) düşmüştü ki bu düşüş, Panzer tümenlerinin muharip kuvvetini açık şekilde etkilemiştir.

TOPÇULAR

Birinci taburu hafif ve ağır tipte kundağı motorlu obüslerin karışımına temellenen bir birliğe dönüştürülmeden önce, 1943 model Panzer topçu alayı Panzer tümenlerine daha büyük bir ateş kuvveti katkısı sağlamaktaydı. Alay karargâhı bataryası bir muhabere takımından başka bir silah bakım takımı ile bir sıhhiye takımı içermekteyken; tek tek taburların karargâh bataryaları, bir muhabere takımı, üç 2 cm'lik çekili Flak 38 topuna sahip bir hafif uçaksavar birliği ve bunlara ek olarak bir top kalibrasyon müfrezesi ile ikmal ve katar birimleri barındırmaktaydı. Her tabur üç bataryadan müteşekkildi; bunların her birinde, iki *Geschütz Staffeln* (topçu mangası) hâlinde altı (bu sayı kundağı motorlu top birimleri için geçerliydi) veya dört top bulunmaktaydı. Alayın ikinci taburu, olduğu gibi 10.5 cm'lik *leichte Feldhaubitze* 18'lerle mücehhez olup üçüncü taburun ilk bataryasında dört adet 10.5 cm'lik *Kanone* 18 ve ikinci ve üçüncü bataryalarında sekiz adet 15 cm'lik *schwere Feldhaubitze* 18 bulunurdu. Alayın birinci –kundağı motorlu sahra obüsü– taburu, sahip olduğu on iki 10.5 cm'lik silahlı *Wespe* (eşekarısı) ve PzKpfw II ya da IV şasileri üzerine monte edilmiş altı 150 mm'lik *Hummel* (yabanarısı) ile birlikte hareketli ve ağır bir ateş gücü sağlamaktaydı. Taburun sahip olduğu bu silahlar ve bunlara eşlik eden *Befehl und Panzer Beobachtung* (komuta ve zırhlı gözetleme) tankları ile zırhlı savaş araçları, hem taburun tümendeki diğer tüm zırhlı birimlere ayak uydurmasına, hem de daha yakın ve daha isabetli ateş desteği sağlamaya yetiyordu.

SOLDA: İtalya'da Alman subayları (1944). Almanların İtalya seferi Müttefiklerin toplamda 320 bin zayiat vermesine neden oldu; bu oldukça ağır bir bedeldi. Fakat Almanların zayiatı genel toplamda bunun iki katı kadardı ve bu zayiatın 50 bini de çoğuna Müttefiklerin top ve hava üstünlüğünün neden olduğu ölümlerdi.

Alman askerleri Fransız malı 3.7 cm'lik Pateux toplarıyla çatışmaya girmişler. *Wehrmacht*'ın faydalandığı silahlar içinde yabancılardan ele geçirilen silahlar çok fazlaydı. Bu makul bir seçim gibi görünse de Almanların bu tavrı, zaten aşırı iş yükü altında çalışan lojistik sisteminin işini, bilhassa da sahadaki envai çeşit kalibreye sahip silahları ikmal etme konusunda daha da karmaşıklaştırıyordu.

"1944 Panzer Tümeni" teşkilatının ortaya çıkışını izleyen yeniden teşkilatlanma hamlesi bir miktar kuvvet tenkisatı ve birkaç değişiklik getirmişti. Birinci topçu taburundaki astsubay sayısı 135'ten 129'a ve diğer rütbelerdeki askerlerin sayısı da 413'ten 365'e düşmüştü. İkinci tabur elinde bulunan 12 *leichte Feldhaubitze* 18'i korumakla birlikte altı topluk iki bataryaya bölünmüş, böylece personel sayısı birinci taburdakinden daha da fazla azalmıştı. Bu taburdaki subay sayısı 17'den 15'e, astsubay sayısı 107'den 89'a ve diğer rütbelerdeki askerlerin sayısı da 361'den 267'ye inmişti. Üçüncü taburda ise yalnızca diğer rütbelerdeki askerlerin sayısı azaltılmış, 344'e indirilmişti. Genel toplamda, Panzer topçu alayı, yeniden teşkilatlanmadan nispeten az etkilenen ender birliklerden biri olmuştu. Bu durumu araç istihkakındaki değişimden anlamak mümkündür: Temelde sadece kamyonların sayısı 227'den 167'ye düşmüş, muharip olmayan yarı paletli araçların sayısı ise 31'den 28'e inmiştir. Kasım 1944'teki yeniden teşkilatlanmada ise alay pas geçilmiş, alayın kuvveti aynı kalmıştır.

TANKSAVAR HARP

Haziran 1944 itibariyle *Wehrmacht*, sahaya Almanya'nın üretip üretebileceği miktarı rahatlıkla aşacak sayıda tank ve zırhlı savaş aracı sürebilen düşmanlarla çarpışmak gibi bir görevle yüz yüze bulunuyordu. Dolayısıyla yukarı not edildiği gibi tanksavar harp, Alman ordusunun savunma vazifeleri arasında giderek daha önemli hâle geldi. Savaşın ilerleyen yıllarında *Wehrmacht* elde taşınan pek çok savunma silahından faydalanmaktaydı; bu silahların toplam kuvveti muharebe alanında kayda değer bir etki sahibi olmuştur.

Bunların arasında, 1944'te dağıtılan, 1.35 kilogram ağırlığında, elle atılan bir çukur imla hakkı mayını olan *Panzerwurfmine* 1 örnek olarak verilebilir. Bu mayın, yarım küre şeklinde bir burna sahip bir savaş başlığı, uzun bir kuyruk ve açılır kapanır dört kanatçıktan müteşekkildi. Mayın fırlatıldığında ateşleyici ateşlenir ve kanatçıklar da şemsiye misali açılarak mayını sabitlerdi. Menzili 20 metre kadardı ve oldukça etkili –80-100 mm kalınlığında zırh tabakalarını delebiliyordu– fakat taşıması ve kullanımı biraz emniyetsiz bir silah addedilirdi.

Buna karşılık 8.8 cm'lik *Raketenwerfer* 43 (1943 Roketatarı), nam-ı diğer *Püppchen* ("Bebek"), ağızdan doldurulan iki tekerlekli bir borudan ibaret yapısıyla küçük bir top gibi görünüyordu. Yüksek infilaklı tanksavar roketi hareketli hedeflerde 200 metreye, sabit hedeflerde ise 350 metreye dek, 160 mm'lik zırh tabakasını delecek derecede etkiliydi. Silah geri tepmesizdi ve patlama geri basıncı da yoktu. Üretimi maliyetliydi ve taşıması da piyadeler için güç oluyordu: 149 kilogramlık ağırlığı ile asker tarafından taşınabilmesi için silahı yedi parçaya bölmek gerekiyordu.

Amerikalılardan ele geçirilen 2.36 inçlik M1 bazukaları yeni bir tasarıma yol açtı; ortaya çıkan ürün 8.9 cm'lik *Raketenpanzerbüchse* 43 (RPzB 43; roketatar tank tüfeği) veya diğer adlarıyla *Panzerschreck* (tank terörü) ya da *Ofenrohr*'du (soba borusu). Elektrik ateşlemeli bu omuz silahı 163.8 cm uzunluğunda ve 9.5 kilogram ağırlığındaydı. *Püppchen*'lerle aynı savaş başlığını kullanıyordu; fakat motoru yeniden tasarlanmıştı ve menzili de 150 metre civarındaydı. *Panzerschreck* kolay taşınır, maliyeti az ve kısa sürede bol miktarda üretilebilen bir silahtı. Bu silahın neredeyse tamamen aynısı olan RPzB 54, 1944'te üretilmişti; fakat kullanan askeri namlu ağzındaki gaz kaçağından koruyan fazladan bir kalkan sebebiyle ağırlığı 11 kilogramdı. RPzB 54'lerden az bir miktarda üretilmişti ki, ağırlığı önceki silah gibi 9.5 kilograma inen ve daha gelişmiş bir roketi 165 metre kadar uzağa ateşleyebilen RPzB 54/1 ortaya çıktı. Üretilen toplam 290 bin roketatar içinde en fazla bu modelden bulunuyordu (RPzB 43'ler yeni roketleri ateşleyemediğinden geri hat birliklerine dağıtılmıştı). Alayların tanksavar top bölükleri, üç takım hâlinde toplam 54 *Panzerschreck*'e sahip (bu silahlar üç mangaya 18'er tane dağılıyordu) *Panzerzerstörer* (zırhlı imha) bölükleriyle değiştirilmişti.

Almanların yeni nesil tanksavar silahları arasında en bilineni *Panzerfaust*'tu ve bu silah hakikaten devrim niteliğindeydi. Tek atışlı bir silah olan "*Faust*" esasen, kuyrukçuklarla sabitlenen, çukur imla hakkı dolu bir savaş başlığı taşıyan bir sevk fişeği atan, geri tepmesiz bir toptu. Bu silah bir metreden biraz kısa ve 44 mm'lik bir namluya sahip çelik bir boru şeklindeydi. Çukur imla hakkı dolu, geniş kalibreli savaş başlığı namlu ağzına sıkıştırılırdı. Silah koltuk altında ya da omuz üstünde tutulur ve silahı kullanan asker borunun üzerindeki katlanmış nişangâhı kaldırdığında tetiklenebilen müsademeli bir ateşleyici vasıtasıyla ateşlenirdi. Nişangâhtaki üç açıklıktan birinden bakan asker, savaş başlığının tepesindeki arpacığı hedefe sabitlerdi. Silah bir kez ateşlendikten sonra yeniden doldurulamayan borusu atılırdı.

Temmuz 1943'te dağıtılan ilk *Panzerfaust klein* modeli (nam-ı diğer *Panzerfaust* 1 veya *Gretchen*), 1.5 kilogram ağırlığında, 100 mm çaplı ve 30 metre mesafeden 140 mm'lik zırh tabakasını delebilen bir savaş başlığına sahipti. Bu silahın hemen ardından *Panzerfaust* 30 *gross* geldi; menzili "*Gretchen*" ile aynıydı fakat hem kendisi hem de ardından gelen modeller 3 kilogram ağırlığında, 150 mm çaplı ve 200 mm'lik 30 derece açılı zırhlı delebilen bir savaş başlığı kullanıyordu. *Gross*'un toplam ağırlığı 5.22 kilogramdı. Bu model ve ardılları,

196680

etkili oldukları menzilin metre cinsinden ifadesiyle adlandırılıyorlardı ve giderek daha fazla sevk maddelerine sahiptiler. 6.6 kilogramlık *Panzerfaust* 60, 1944 yazında meydana çıktı; aynı savaş başlığını iki misli menzilden kullanabiliyordu ve en çok kullanılan model bu oldu. Eylül 1944'te 60'la aynı ağırlıktaki *Panzerfaust* 100 ortaya çıktı. Savaş bittiğinde daha gelişkin modeller geliştirilme aşamasındaydı.

Bütün modellerden toplam sekiz milyondan fazla *Panzerfaust* üretilmişti. Bunlar, kısa menzilli olmakla beraber etkili silahlardı; bunun en önemli nedeni de elde daima bol miktarda bulunmalarıydı. Uzman personel de gerektirmiyorlardı ve askerlere el bombaları gibi dağıtılmaktaydılar; öyle ki, savaşın en son aylarında Alman propagandalarında *Hitlerjugend* gençlerinin, *Volksstrum*'dan yaşlı vatan muhafızlarının, hatta ev kadınlarının bile küçük bir eğitimle bu silahı kullanabilmesine sıklıkla değinilmiştir. *Faust*'lar piyade tümenleri, tüfekçi ve öncü birliklerinde bölük başına 36 adet, tanksavar birliklerde bölük (ve bölük kuvvetindeki diğer birimler) başına 18 adet ve topçularda da batarya başına 12 adet olacak şekilde dağıtılırdı.

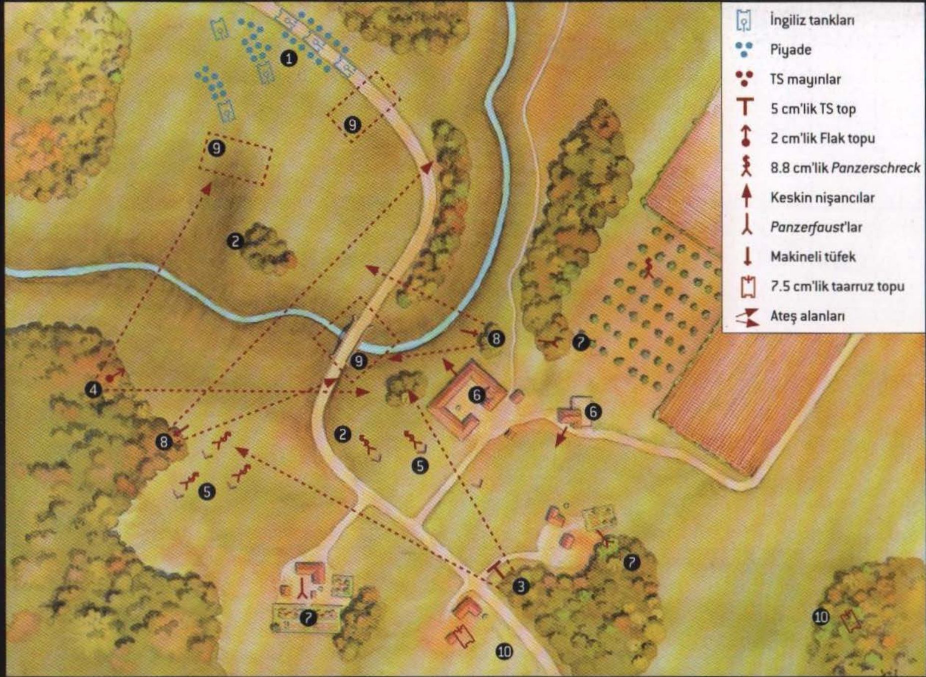
Gerçi bu silahlar SSCB ve ABD'nin zırhlı kuvvetlerini tek başlarına durdurmaya kabil değildi; fakat diğer tanksavar silahlarla ve sağlam bir doktrinle birleştiklerinde ilerleyen Müttefik kuvvetlerine hayatı dar etmişlerdir. Almanların tanksavar harp doktrini, geri hatlardakiler de dâhil olmak üzere bütün birliklerin, muhtemel yaklaşım yollarını kontrol edecek tanksavar silahların uygun mevkilere mevzilendirilmesini, tankların ulaşamayacağı arazilerin savunma planıyla bağlantılandırılmasını ve keşif birlikleriyle piyade ileri karakol noktalarının erken uyarılar temin etmesini gerektiriyordu. Arazi, *Panzerschier* (zırhlı giremez –zırhlı savaş aracı geçemez), *Panzergefährdet* (zırhlılar için riskli – zırhlı savaş araçları için zorlu) ve *Panzermöglich* (zırhlıya müsait – zırhlı araçlar geçebilir) şeklinde üç sınıfa ayrılmıştı. Bir arazinin tekabül ettiği sınıf; harita ve zemin keşif çalışmalarıyla belirlenirdi. Sık ormanlar, bataklıklar, derin çamur havuzları, kayalıklı ve dere oyuntulu araziler, dik etekler, demiryolu setleri veya tünelleri hep zırhlı giremez sınıfından arazilerdi.

Tanksavar toplar yer kazılarak iyice derine gizlenir, ikişer üçer konuşlandırılır ve alayın savunma kesimi boyunca derinlikli olarak mevzilendirilirdi. Seçilen bazı özel toplar azami menzilden tankları devre dışı bırakmaya başlayabiliyordu; fakat topların çoğu, hedef 300-150 metre menzile yaklaşana dek ateş açmazdı. Almanların muharebe mevzilerine ulaşabilen tanklara yakın muharebe takımları saldırırdı. Bir tank taarruzu püskürtülür püskürtülmez tanklar alternatif mevzilere nakledilirdi.

Almanlar engin mayın tarlaları döşemeye harcanan büyük emeklerin çöpe atılmış emek olduğunu öğrendiler; zira bu tarlalar kolaylıkla yarılıp geçilebiliyordu. Bu yüzden, emeklerini mevzilerde ve mevzilerin yaklaşım yollarında kol gezen tankları devre dışı bırakacak küçük, geciktirici mayın tarlalarına sarf etmeye yoğunlaştırdılar. Düşman piyadesine harekâtlarını başlatırken korunak bölgeleri sağladıklarından, tanksavar hendekleri cephe hattının çok ilerilerine kazmamaya da başlamışlardı; bu hendekler artık muharebe mevzilerinin hemen önüne kazılıyordu. Tanklar için yaklaşım yolu olacağından kuşkulanılan yerlere silahların teksif edildiği *Panzerabwehrgeschutz*'ler (zırhlı savunma direniş merkezleri) bina edilirdi.

SOLDA: Bir Amerikan askeri, ele geçirdikleri 8.8 cm'lik, geri tepmesiz bir tanksavar top olan *Raketenwerfer* 43'ü (nam-ı diğer *Püppchen*'i [Bebek]) inceliyor. *Raketenwerfer*, kanatçıklarla sabitlenen bir çukur imla haklı mermiyi 350 metreyi aşan bir menzile kadar atabiliyordu. Bu silahtan yalnızca 3 bin civarında üretilmişti.

Panzerjagdgruppe'ler (tank avcısı takımlar) bir astsubay ve yakın tanksavar muharebe tekniklerinde iyi eğitimli, düşman tankını "körleştirecek, durduracak ve imha edecek" silahlarla mücehhez en az üç askerden müteşekkildi. Bu takımlara, çalışır vaziyette hiç tanksavar top

Alman *Panzerkampfgruppe* koruma vaziyetinde (1944-45). Bu küçük zırhlı görev kuvvetinin görevi, İngiliz tanklarının (1) savunulan köyün nispeten ikincil öneme sahip bir yaklaşım yolundan ilerleyişini geciktirmekti. Dar geçitlere (2) antipersonel tipte mayınlarla karışık tanksavar mayın tarlaları döşenmişti. Bu tarih itibariyle elde kalan az sayıdaki tanksavar toplar büyük gruplar halinde değil, daha çok bu (3) 5.5 cm'lik PaK 38 gibi tek tek mevzilendirilirdi. Tanksavar topların eksikliğini dengeleyebilmek için kanatlara 2 cm'lik Flak topları (4) mevzilendirilmişti. Altı adet 8.8 cm'lik RP54 *Panzerschreck*'e sahip bir manga, tipik şekilde mevzilenmişti (5). Bölgede çiftlik binaları olmakla birlikte, bunların pek azında (6) keskin nişancılar bulunuyordu; zira binalar bastırma ateşine davet çıkarıyor ve düşmanın kısa süre içinde Alman mevzilerini tespit etmesine neden oluyordu. Tank güzergâhlarına, aradan kayabilecek tanklarla temas sağlamak üzere, birkaç tane de *Panzerfaust*'ları olan dağınık humbaracı çiftleri (7) gizlenmişti. Çoğu humbaracı birliğinde tüfek mevcudu azaldığından, ateş gücünü dengelemek üzere daha çok MG 34 ve MG 42 (8) tahsis edilmekteydi. Düşman mevziye yaklaşırken 8 ve 12 cm'lik havan topları ana muharebe mevziinden önceden belirlenmiş trampet ateşi alanlarına (9) ateş açacaktı. İlerleyişi daha da caydırmak üzere geri bölgelere kazılı mevzilere veya bina içlerine taarruz topları (10) yerleştirilebiliyordu. (Steve Noon © Osprey Publishing)

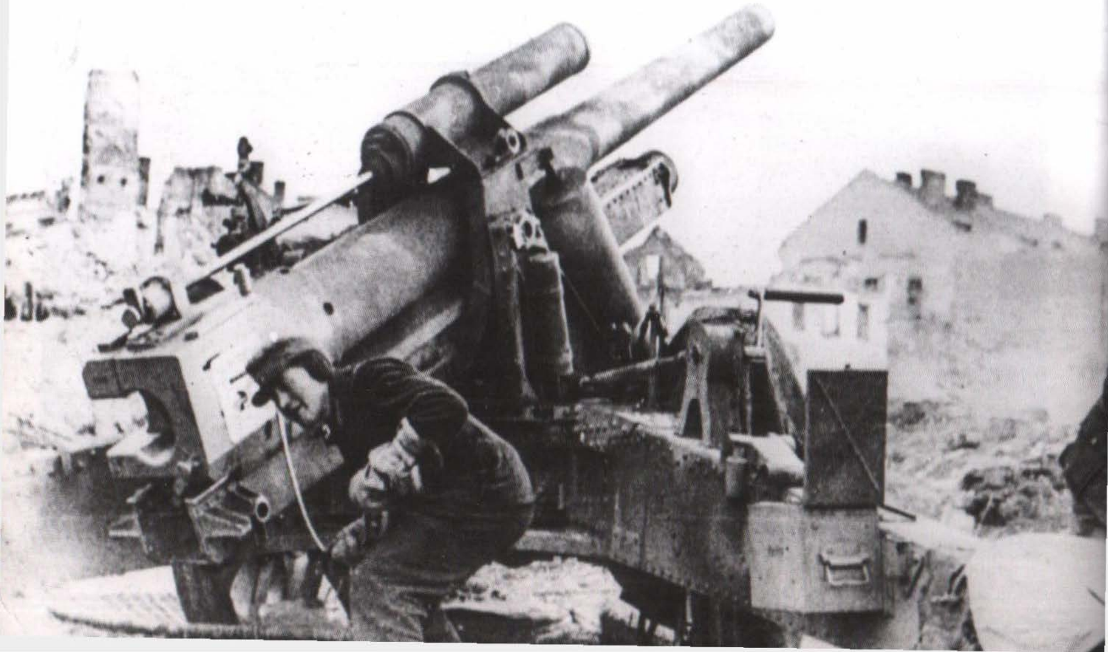
Batı Cephesi'nde *Panzerfaust* tanksavar topla mücehhez bir *Waffen-SS* askeri Müttefik uçaklarını gözlüyor. *Panzerfaust*'ların sınırlı menzili (yaklaşık 30 metre), bilhassa da düşman piyadesi etraftaysa bu silahı kullanmanın epey cesaret istediği anlamına geliyordu.

kalmadığında veya bir mevzi düştüğünde son çare olarak başvuruluyordu. Makineli tüfek ve havanlar, düşman piyadesini tanklarından ayırmaya yoğunlaşırdı. Küçük ölçekli silahlar tankların gözetleme deliklerine doğrultulur ve takım, duman bombalarının koruması altında hareket ederdi. Mümkün olduğunda takım gizlenir, tank 20 metre menzile girene dek saldırmazdı. *Panzerfaust*'lar dağıtımlarından sonra saldırı için yeğ tutulan metot hâline geldiler; takımlar bu silahı kullanarak farklı yönlerden sağanak hâlinde ateş yağdırırlardı. Tank avcısı takımlar tanka iyice yaklaşır ve arkadan ya da yanlardan saldırıya geçerlerdi. Ormanlık veya binalarla kaplı arazilerde yakın mesafeli pusular tertiplenirdi. Yakın taarruz askerlerini koruyan tüfekçiler, ateşlerinin askere mani olması hâlinde ateşi keser, fakat tank personeli tankı savunmak üzere bir kapak açarsa tekrar ateşe başlamak üzere hazır kalırlardı. Bir tank devre dışı bırakılıp ele geçirildiğinde topun kuyruk kısmını kapatan kama gövdesi çıkarılır ve tank olduğu gibi ateşe verilirdi.

1943'te, Rusya'da bulunan Almanlar *Pakfront* (zırhlı savunma top cephesi) konseptini geliştirdiler. Tanksavar topları, tanklar yarma yaptıktan hemen sonra (yani muharip tank birlikleri biraz intizamdan çıkmışken ve tanklar belki de kendilerini destekleyen piyadelerden biraz ayrı düşmüşken) onlarla temas kurmak üzere ileri mevzilerin arkasına mevzilendirme fikrinin genişletilmesiyle oluşturulmuş bir fikirdi bu (Sovyet tankları sıklıkla çok kalabalık hâlde hatları yarmaktaydı). *Pakfront* konsepti, tümenin tanksavar taburunun (kolordu ve ordu bünyesindeki taburlar da kullanılmaktaydı) altı ilâ on arası, hatta belki de daha fazla (zemine gömülüp iyice gizlenmiş) 7.5 cm'lik topu, ana tank güzergâhlarını kesen elverişli bir arazide, tek bir kumandanın emrinde mevzilendirmesini gerektiriyordu. Bu tankları çeken araçlar yakınlarda, tankları çabucak başka bir mevzie nakletmeye veya geri çekmeye hazır vaziyette gizlenirdi. Fiiliyatta *Pakfront* tankları tüm topların kısa menzilden aynı anda ateş açmasıyla pusuya düşürürdü. Topçu ve roketatarlar *Pakfront*'u desteklerken, eldeki yedeklerle zırhlılar karşı taarruza kalkardı.

Gittikçe artan önemlerine karşın tanksavar birlikler Panzer tümenlerinin 1943-44 tarihli yeniden teşkilatlanmalarından en çok zarar gören birlikler olmuştur. Kasım 1943'te bu tümenin teşkilat yapısı hâlâ aynı yılın başındaki yapıdaydı; toplamda 45 Marder II veya III tank imha ediciye sahip üç kundağı motorlu *Panzerjäger* bölüğü ve buna destek olarak karargâh bölüğünün emrine verilmiş hafif uçaksavar takımındaki üç adet kundağı motorlu 2 cm'lik top vardı. "1944 Panzer Tümeni" teşkilatının getirilmesinin ardından *Panzerjäger* taburu, sadece iki adet kundağı motorlu *Panzerjäger* bölüğüyle kaldı; üçüncü bölük ise geri eski *motorisiert Zugkraftwagen* (motorla çekili) şekline döndürüldü. Bu şekilde, taburun kuvveti 31 kundağı motorlu tank avcısı zırhlı savaş aracı ile 12 adet 7.5 cm'lik çekili PaK topundan ibaret kaldı. Bu arada, tümen bünyesindeki diğer bütün birliklerin PaK topları da ellerinden alınmış; bu karar da tümende on iki tanksavar top kuvvetinde bir dengesizlik yaratmıştı: Toplam PaK sayısı 24'ten 12'ye inmiş ve bu 12 topun tamamı da *Panzerjäger* taburlarında toplanmıştı. Yeni KStN, *Panzerschreck*'lere değinmediğinden (1 Kasım 1944 tarihli KStN'lerde ise *Panzerschreck* kalemi geri dönmüş; bu arada Kasım 1943'te 174 olan adetleri de 93'e inmişti), Panzer tümenlerinin tanksavar kabiliyetlerinin önemli bir kısmını kaybetmiş gibi görünmektedir; bu durum da taşınabilir *Panzerfaust*'ların yaygın şekilde dağıtılmasıyla tazmin edilmeye çalışılmıştır. Kasım 1944'te durum daha da kötüleşti. Her takımdan bir *Panzerjäger* çıkarılmasının yanı sıra artık bir karargâh bölüğüne sahip olmayan karargâhta da yalnızca bir tane *Panzerjäger* kalmış; böylece tümendeki toplam kundağı motorlu top sayısı 21'e kadar gelmişti. Bu yeniden teşkilatlanmalar, karşısındaki ağır zırhlı kuvvetlere karşı hayatta kalma mücadelesi veren bir ordunun hiç işine gelmiyordu doğal olarak.

Monte Cassino'da 15 cm'lik bir obüs ateş açmak üzere (Mart 1944). Topçu elinde görülen ipe asıldığında silah ateş alacak. Bu toplar, Alman tümenlerindeki top mevcudunun ağır kısmını teşkil etmekteydi. Cassino etrafında, yüksekte bulunan topçu gözetleme mevzileri, Almanların Müttefikler üzerine oldukça isabetli şekilde ateş açmasını sağlıyordu.

ORGANIZATION TODT

Bir sonraki bölümde de göreceğimiz gibi Üçüncü *Reich*'ın son günlerine doğru *Wehrmacht*, istihkâm işlerinden fiilî muharebe görevlerine varana dek envai çeşit konuda sivil ve paramiliter mahiyette destek birimlerinin emeğine gittikçe katmerlenen bir ihtiyaç duymaktaydı. Bu teşkilatların içinde kökeni savaş öncesi tarihlere dek uzanan kayda değer bir örnek *Organization Todt*'tu (Todt Teşkilatı - *OT*); *OT*, Almanların Batı Cephesi'ndeki savunma tertibatlarıyla sıkı bir ilişki içindeydi.

Hitler 28 Mayıs 1938 tarihinde, Haziran 1933'ten beri Alman Karayolları Genel Müfettişi olan Fritz Todt'a, Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa sınırları boyunca uzanan 5 bin beton korugandan oluşacak bir hat inşa etme emri verdi. *Westwall* adını alacak bu hattın tamamlanması için verilen tarih 1 Ekim 1938'di. Duvar bu tarihe yetişmesi hâlinde Hitler'in planladığı Çekoslovakya işgaline yanıt olarak Fransızların başlatabileceği taarruzu püskürtebilecekti. Todt 22 Haziran 1938'den itibaren bin civarında özel inşaat şirketini seferber ederek bu şirketleri tugay statüsündeki yirmi iki *Oberbauleitungen* birliği hâlinde teşkilatlandırdı. 18 Temmuz tarihli bir konuşmasında Hitler de bu birlikleri *Organization Todt* adıyla vaftiz ediyordu.

Fransızların saldırısı hiçbir zaman kuvveden fiile çıkmadı ve Kasım sonu itibariyle 340 bin *OT* personeli, 90 bin ordu istihkâmcısı ve 300 *Reichsarbeitsdienst* (*RAD–Reich* Çalışma Hizmetleri) bölüğü *Westwall*'da görevliydi; işçileri ve malzemeleri (bütün çimento sanayiinin yıllık üretiminin %51'i bu projeye hasredilmişti) taşımak üzere 9 bin tren vagonu, 96 bin kamyon ve 4 bin 100 posta otobüsü kullanılıyor ve tüm bu çalışma Wiesbaden'de bulunan *OT* karargâhından koordine ediliyordu. İnşaat, Fransızların Haziran 1940'ta teslim olmasına dek sürdü.

9 Aralık 1938'de Todt, İnşaat Sanayii Genel Temsilcisi mevkiine atandı ve 4 Eylül 1939 tarihli duyurusunda, *OT*'un inşaat şirketlerini savaş zamanında askerî nizam içinde çalıştıracak (ve operasyonel kumandanlığını Xaver Dorsch'un yürüteceği) bir kale inşa teşkilatı olarak hizmet göreceğini ilan etti. 40 bin *OT* personeli Polonya'daki *Strassenbautrupps* (yol yapım birlikleri) ve *Brückenbautrupps* (köprü inşa birlikleri) dâhilinde çalışarak muharebe esnasında zarar gören muhabere sistemlerini tamir ve ihya etti. *OT* ayrıca Polonya *Judenrat*'ının[8] bulduğu Yahudi işçi taburlarını kullanarak arazileri temizliyor ve Alman işgal kuvvetlerine idari binalarla meskenler inşa ediyordu.

7 Mart 1940'ta Todt silahlanma ve cephanelerden sorumlu *Reichsminister* atanarak iktidarını artırdı. Yedi haftalık Batı seferi için *Westwall Oberbauleitung*'ları, *Frontoberbauleitgung*'lar (hareketli cephe birlikleri) olarak yeniden teşkilatlandırdı ve Sahra Ordusu istihkâm kurmaylarına bağlandı. A Ordular Grubu bünyesindeki sekiz birlikte faaliyet gösteren 13 bin 500 adet *Frontarbeiter* (cephe işçisi) Kuzey Fransa'da, bir günde üç *Reichsmarks* kadar olmak üzere toplam 1.600 Fransız işçi çalıştırarak 324 köprü inşa etmiş ve 3 bin kilometre yol tamir etmiştir. C Ordular Grubu bünyesinde görev alan beş birlikteki 8 bin 650 personel ise Doğu Fransa'da, üstelik sıklıkla Maginot Hattı'ndaki topların ateşi altında kalmalarına karşın 157 köprü inşa etmiş ve geri çekilen Fransız askerlerinin tahrip ettiği yol işaretlerini tamir etmiştir.

OT temel olarak işgal edilen topraklarda, cephe hattının gerisindeki bütün inşaat işlerinden sorumlu olarak faaliyet gösterdi; Ağustos 1943'ten itibaren muharebe alanlarında da

Atlantik Seddi'nde, *Organization Todt* personelinin görevli olduğu bir sahil top bataryası. Almanların sahil bataryalarındaki toplar 3.7 cm'lik küçücük uçaksavar silahlardan, beton kazamatlarında konuşlu, 54 km'yi aşan menzile sahip 40.6 cm'lik devasa canavarlara dek çıkabiliyordu.

görev almıştı. *OT* mensupları Kasım 1942'ye dek "silahlı kuvvetler yardımcıları" şeklinde adlandırılıyorlardı; bu tarihten sonra ise tamamen silahlı kuvvetler statüsüne geçtiler.

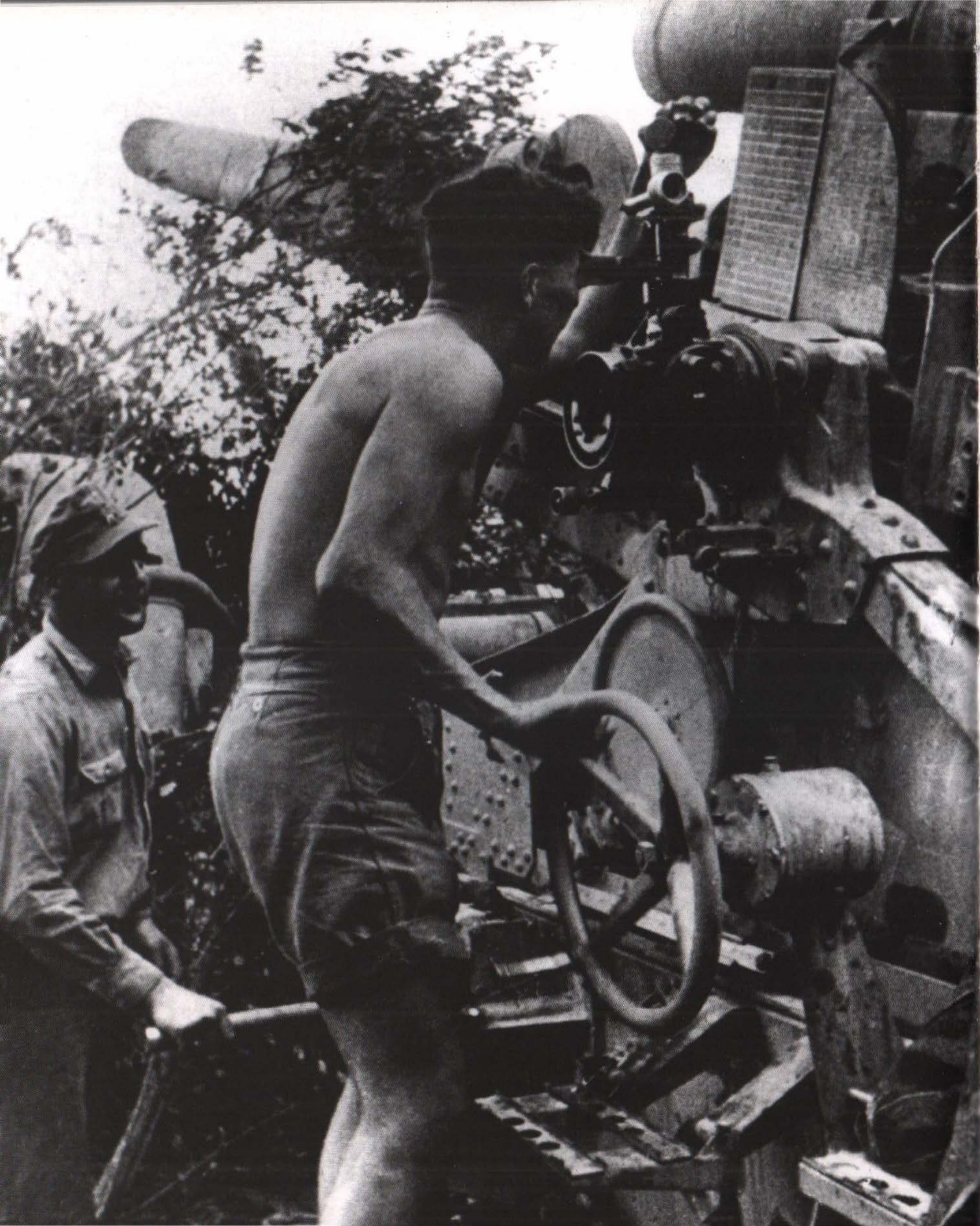
Todt 8 Şubat 1942'de, esrarengiz bir uçak kazası ile hayatını kaybetti; Todt'un bütün görevleri bu tarihten sonra Hitler'in sırdaşı mimar Albert Speer'e devrolundu. Speer *OT*'u doğrudan doğruya Hitler'e bağlamak suretiyle teşkilatın devlet sendikası *Deutsche Arbeitsfront* (Alman Emek Cephesi) tarafından yutulmasının önüne geçti. 19 Ağustos 1943'te *Bautruppen* (ordu inşa birlikleri) *OT*'a nakillerini önlemek üzere istihkâmcı sıfatıyla *Baupioniere* (inşaat istihkâmcıları) bünyesine alındılar; fakat Speer, bütün inşaat projelerinin koordinasyonu için Sahra Ordusu ile ordular grubu kurmayları arasında bir adet *OT Generalingenieur*'ü (genel istihkâm subayı) bulunmasında ısrar etmişti (Bu kişi genellikle yerel *OT* birlikleri kumandanı olurdu).

OT'un teşkilat yapısı savaş süresince epey gevşek kaldı. Fakat 1943'te en büyük birlik, kolordu statüsündeki *Einsatzgruppe*'ydi. Bir *Leutnant* ya da *Generalmajor* kumandasındaki bu birliğin altında, bir *Oberst* ya da *Oberstleutnant* kumandasında, 5-15 bin kişi kuvvetinde ve tugay statüsünde birlikler olan *Oberbauleitung*'lar bulunmaktaydı; bunların bazen tümen statüsündeki *Einsatz*'lar hâlinde bir araya getirildiği de oluyordu. Bir *Oberbauleitung*, her biri bir *Oberstleutnant* ya da *Major*'un kumandasındaki, alay statüsüne sahip 3 bin kişilik *Bauleitung*'lardan müteşekkildi. Tabur statüsündeki *Baustelle*'ler (inşaat mıntıkaları) ya da *Lager*'ler (kamplar) yaklaşık bin kişi kuvvetinde olup alt kademe subayların komutasındaydı ve bazen bunların bir araya getirilmesiyle *Abschnittsbauleitung* (ABL) adlı birimlerin teşkil edildiği olurdu. *Baustelle*'ler bölük boyutunda, 150'şer kişilik birliklere bölünür, bu bölüklerin başına da alt kademe subaylar (veya daha sonra olduğu üzere) kıdemli astsubaylar geçirilirdi. Takım boyutundaki *Kameradschaft*'lara ve *Rotte*'lere ise kıdemsiz astsubaylar komuta etmekteydi.

OT, silah altına alınmış ve gönüllü Alman personelinden ve bunlara ek olarak sivil işçilerden, yani *OT* taşeronu özel şirketlerin çalışanlarından müteşekkildi. Er olabilecek durumdakiler silahlı kuvvetlere katıldığından, *OT*'un personelleri daha yaşlılar arasından seçilirdi. Mart 1942'de bunlar temel olarak 35-55 yaş grubundan, 1943 ortalarından iti-

YUKARIDA: 1940-44 döneminde dağıtılan tipik kıyafetleri içinde üç *Organization Todt* (OT) askeri. OT personeli Haziran 1938'den itibaren sivil kıyafetler giymekteydi; fakat Eylül 1939'da astsubay ve erlere askerî statülerini belirten kahverengi üniformalar dağıtıldı. (Simn McCouaig © Osprey Publishing)

baren 43-58 yaş grubundan ve Nisan 1944'ten sonra da 45 yaş üstü kimselerdendi. İnsan gücü eksikliğinin üstesinden gelmek için Romanya, Yugoslavya ve Macaristan gibi ülkelerin Germen etnisitesine mensup vatandaşları, askerî tecrit kampı mahpusları ve adi suçlarla siyasi suçlardan mahkûm olanlar da teşkilata alınmaya başladı. 1943 ortalarından itibaren muhaberat ve sekretarya görevleri için kadın gönüllüler ve Nisan 1944'ten itibaren de kısmen Yahudi kanına sahip olan erkekler teşkilata kabul edildi.

Almanya'ya tehcir edilip askerî ceza birimlerinde çalıştırılmamak ve bilhassa da Yahudilerin durumunda toplama kamplarında hapsedilip ölmemek maksadıyla yabancılar da gönüllü sıfatıyla *OT*'a katılıyordu. *OT* taşeronu firmaların çalışanlarının yanı sıra 1941'den itibaren angaryaya tabi tutulanlar, 1943'ten itibaren de Müttefiklerden alınan savaş esirleri *OT* komutası altına nakledildiler. "Germen milletlerden" gelenler (Hollandalı, Danimarkalı, Flaman, Valon, Finli, Norveçli ve diğer Germen etnisitelerine mensup olanlar) Almanlarla aynı ödeme ve çalışma koşullarına sahipti. Fazla sayıda Doğu Avrupalı işçi de çalıştırılıyordu; Ruslar en kalabalık yabancı grubu teşkil etmekteydi. Eylül 1942'de Hitler kol emeği isteyen işlerin yabancılar tarafından görülmesini emretti ve 1944 tarihi geldiğinde *OT* bünyesindeki Almanların çoğu yönetici konumundaydı.

OT, Kasım 1944 itibariyle 1 milyon 360 bin kişiyle en kalabalık mevcuduna ulaştı. Bu sayının dağılımı, 44 bin 500 Alman ve 12 bin 800 yabancı personel, 4 bin Alman kadını, taşeron firmalarda 313 bin Alman ve 680 bin 700 yabancı personel, 165 bin savaş esiri ve 140 bin "adi suçlu" (Yahudiler de buna dâhildi) şeklindeydi. Tahkimat, hava alanı, yol ve *Atlantikwall* (Atlantik Duvarı) tahkimatlarının inşası, demiryolu yapımı, bomba tahribatını tamir ve envai çeşit istihkâm ve kol gücü projesinde üstlendiği görevler, bu teşkilatın savaşın tüm cephelerine götürülmesine neden olmuştu. Genellikle cephe hattının gölgesinde çalışan bu yardımcı *Wehrmacht* kuvveti, *Wehrmacht*'ın saldırı ve savunma kabiliyetlerine kayda değer katkılarda bulunmuştur.

SOLDA: Anzio/Nettuno'da Alman topçuları Müttefiklerin kıyı başına ateş açmaya hazırlanıyor (1944). Gördüğümüz top, 1936'dan itibaren dağıtımına başlanan 21 cm'lik Möres 18 obüsü. 16 km'ye kadar isabet kaydedebilen bu silah ayrıca seri ateş etmesine olanak tanıyan harika bir ikili geri tepme sistemine sahipti.

OT, topyekûn Alman nüfusunun ve pek çok yabancı topluluğun Üçüncü *Reich*'a hizmet etmeleri için seferber edilmesinin hangi raddelere çıkabildiğinin örneğidir. Fakat *Wehrmacht*'ın ne kadar kendi birliklerini yeniden teşkilatlandırmış ya da geçici işgücü kaynaklarına vesile olmuş olursa olsun 1944 sonu itibariyle mukadderat aşikârdı. Zaferin hâlâ mümkün olduğu bir hayal âlemine doğru nihai geri çekilişini başlatan Hitler, artık dizleri titreyen bir orduya hükmediyordu. Fakat son bölümde de göreceğimiz gibi Alman ordusu yine de Müttefiklere, çarpışmayı Berlin sokaklarına kadar taşıyabilecek inatçı bir düşman olduğunu kanıtlayacaktı.

SON MAĞLUBİYETLER VE YURDA ÇEKİLİŞ, 1943-45

SOLDA: Üçüncü *Reich*'a yeni gönüllüler geliyor: Letonyalı bir SS askerine keskin nişancı eğitimi verilmekte. Savaş süresince Letonyalılara has iki tümen kuruldu: SS'in 15. *Waffen-Grenadier* Tümeni [1. Letonya Tümeni] ve SS'in 19. *Waffen-Grenadier* Tümeni [2. Letonya Tümeni].

II. Dünya Savaşı'nın Son İki Yılına Tekabül Eden Çarpışmalar Avrupa'ya tahayyül dahi edilemez travma sahneleri yaşattı. Üçüncü *Reich*'ın yıkılışı esnasında *Wehrmacht* da birkaç sene önce kimsenin aklına gelmeyecek bir durumla karşı karşıya gelmiş, Almanya topraklarını savunmak durumunda kalmıştı. Bilhassa da şehirlerine çöken kindar Sovyet ordusunu durdurabilmek için Almanların son hadlerine dek zorlandığı Doğu Cephesi'nde, muharebeler iyiden iyiye çığırından çıktı. Aynı esnada eşit derecede kuvvetli Müttefiklerin de batıdan bastırmasıyla iki cepheye sıkışıp kalan muharebelerin, Alman mağlubiyetinden başka bir neticeyle noktalanması imkânsızlaşmıştı.

Hitler'in ordularının bu dönemdeki hikâyesi bir çöküş, yıkım ve nihayet mağlubiyet hikâyesidir. 1944 sonları ile 1945'te *Wehrmacht*'ın 1939-1940'lardaki orduyla hiçbir alakası kalmamıştı. Savaş ilerledikçe zayiatın boyutlarına ve ihtiyat kuvveti ihtiyacının aciliyetine binaen Alman piyade birliklerinin kalitesi istikrarlı bir düşüş yaşadı. 1943'ten sonra piyadelerin giderek artan bir kısmı Almanya'nın sınır bölgelerinden, *Volksdeutsche* ya da Germen etnisitesine mensup kişiler olarak bilinen insanlar arasından silah altına alınmaya başladı. Almanya içinden silah altına alınan birliklerde bile Alsaslılar, Polonyalılar ve Üçüncü *Reich* için serden geçmeye çok da hevesli olmayacak diğer etnik azınlıklardan gelen askerlerin sayıları arttıkça pek çok kıdemli kumandanın bu birliklerin muharip vasıfları hakkındaki endişeleri de artıyordu.

Alman Panzer birlikleri bu problemlerden aynı derecede etkilenmemişlerdi; fakat onların da hareketlilikle ilgili kendi sorunları vardı; ortada gittikçe artan bir yakıt sıkıntısı vardı ki bilahare Romanya ve Macaristan'daki petrol yataklarına olan erişim yitirildiğinde daha da can yakar hâle gelmişti. Bu sıkıntı eğitim faaliyetlerinde de kesintilere gidilmesiyle sonuçlandı; tabii bu da Panzer birliklerinin kalitesi üzerinde gittikçe tahripkârlaşacak bir etki doğuracaktı. Alman askerleri genel toplamda hâlâ Sovyet muadillerinden daha iyi olmakla birlikte, Almanların Rus-Alman çatışmasının ilk safhalarında sahip oldukları büyük nitel üstünlük epey aşınmış, azalmıştı.

1943 ve 44'te Almanların tank üretimi ciddi şekilde artmakla beraber yine de Sovyetlerin kaydettiği sınai üretimin gerisinde kalıyordu. Albert Speer'in 1943 reformlarına rağmen harp sanayileri Almanların en büyük zaaflarından biri olarak kaldı. Almanlar savaş öncesi dönemde ağır sanayi üretiminde Sovyetler Birliği'nden kesinlikle daha üstündü, 1939 ve 1940 zaferleri Avrupa'nın sınai kapasitesinin büyük çoğunluğunu Almanların emri altına almış ve 1941 işgali de Sovyetler Birliği'ni sınai potansiyelinin büyük bölümünden mahrum bırakmıştı. Fakat bütün bunlarla beraber bile Almanya Sovyetler Birliği'ne ayak uyduramadı. Bu sonuç kısmen Müttefik bombardımanlarının etkisinden kaynaklanıyordu; fakat Alman liderlerin sanayileşmiş modern bir savaşı sürdürmekte ekonominin ne kadar önemli olduğuna bir türlü tam vukuf sahibi olamaması da bu sonuçta pay sahibiydi. Savaşın ilerleyen safhalarına dek Almanya sınai kapasitesini topyekûn savaş için seferber etmemişti. I. Dünya Savaşı'nda insan gücünde yaşanan devasa zayiat, bu savaşta kaydedilen eşit derecede devasa malzeme zayiatına yol açmış; Almanlar bu sorunla başa çıkamamıştı. Sanayi

SAĞDA: Almanların 1944-45 kışındaki Ardenler Taarruzu esnasında bir PzKpfw V Panther, Ardenler ormanlarını katediyor. Taarruza –hepsi işler vaziyette olmamakla birlikte– 400 kadar Panther hasredilmişti; fakat 15 Ocak itibariyle muharebelerde kalabilenlerin sayısı 98'di. Toplamda 200'e yakını tamamen zayi oldu.

devi ABD savaşa girdiğinde ve savaş kapanış aşamalarına yaklaştığında bu stratejik budalalık acı verici bir şekilde, apaçık meydana çıkmıştı.

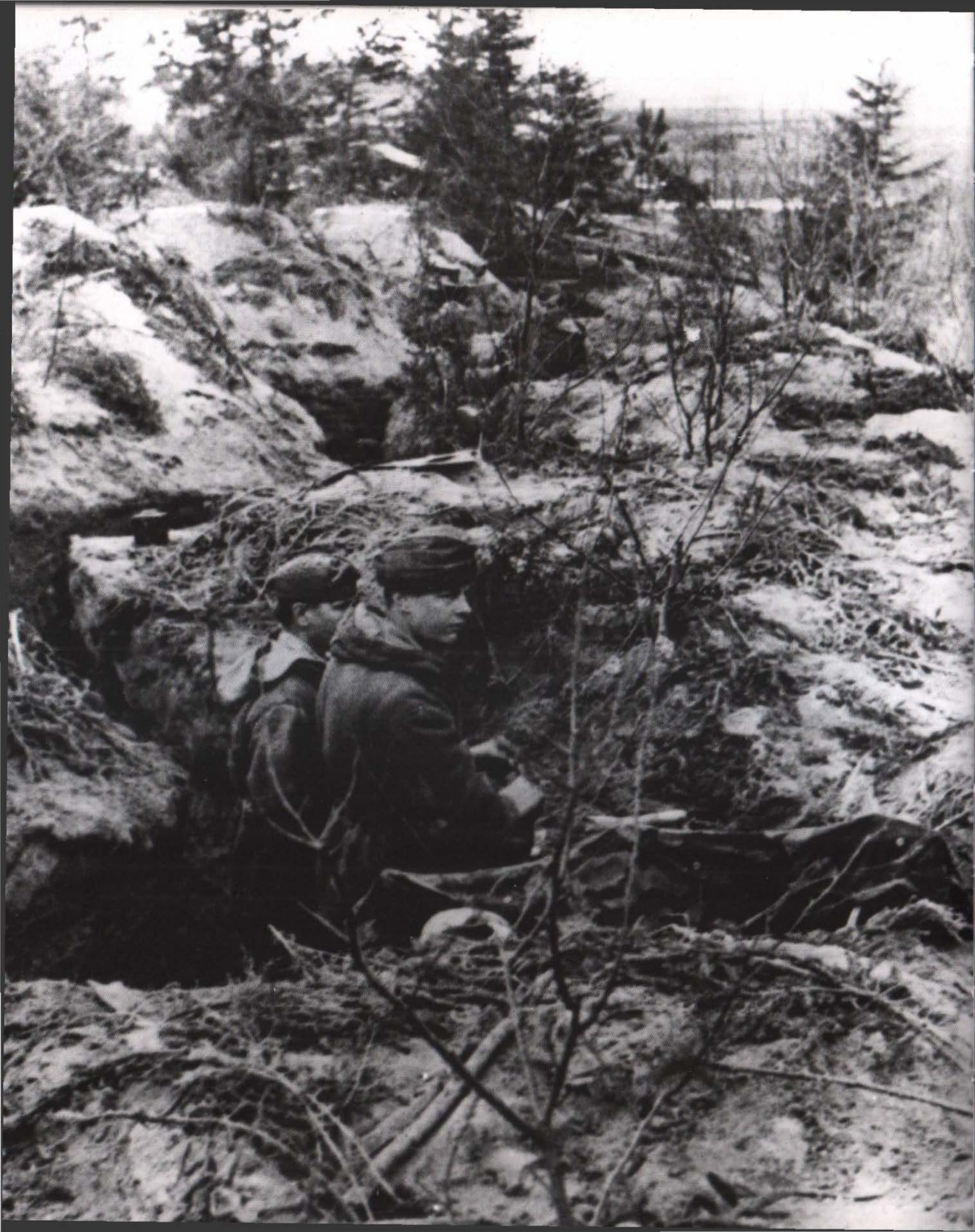
Gelgelelim her zaman olduğu gibi Alman kuvvetleri son nefere varana dek hayli inatçı çıktılar ve Berlin'de silahların son mühimmatlarını attığı günlerde dahi Müttefiklere binlerle ölçülen zayiatlar verebilmekteydiler. 1944-45 kışındaki Ardenler Taarruzu'ndan görülebileceği gibi bazı sürprizler patlatmaya da kadirdiler. Dolayısıyla Alman ordusunun çöküş hikâyesi, genel toplamdaki büyük bir mağlubiyet dâhilindeki pek çok küçük zaferin hikâyesidir.

DOĞU CEPHESİ

Dönüm noktası Stalingrad'daki Alman garnizonunun 2 Şubat 1943'te teslim oluşuydu. Kafkaslardaki Alman ordu grupları, Haziran 1941'den Aralık 1941'e dek ve Haziran 1942'den Kasım 1942'ye dek bir yandan Sovyet hatlarını Panzer tümenleri ve *Luftwaffe* bombardımanlarıyla delip *Blitzkrieg* taktikleriyle düşmanın komuta merkezlerine saldırarak; öte yandan da "belirleyici manevra" taktiği çerçevesinde baypaslanmış çemberleri Panzer ve piyade tümenleri vasıtasıyla imha ederek Sovyetler Birliği'nin içlerine doğru ilerlemişti. Bu iki kulvarlı strateji; silahları, teçhizatı ve ikmali tam, taktiksel bağımsızlık ve manevra alanına sahip hareketli kuvvetler gerektirmekteydi; fakat Şubat 1943 itibariyle Almanlar bu avantajlarının tamamını kaybetmişti. Alman tümenleri o noktadan sonra, Sovyetlerin insan gücü ve silah kalemlerindeki büyük üstünlüğünün etkisiyle tedricen çıkarılacakları sabit mevzileri savunma vaziyetinde idiler.

Almanların 1941-42 ilerleyişlerinin bedeli ağır zayiat olmuştu ve Şubat 1943'te dahi üç milyonluk ordunun mevcudu 2 milyon 300 bin kişiye düşmüştü. Hitler imha edilen birlikleri yeniden oluşturmakta, yeni birlik tipleri geliştirmekte ve *Waffen-SS* ve *Luftwaffe* birlikleri kurmakta ısrarcıydı; bu süreçlerin hepsi eldeki kısıtlı kaynaklar için rekabet hâlindeydi. Ortaya çıkan sonuç sahra tümenlerinin sayısının artması; fakat buna mukabil tümenlerin teşkilat şemalarını tamamlamak için cephe hattına nakli muhtemel askerlerin destek birimlerine dağıtılması; kâğıt üzerindeki kuvvetlerinden ciddi şekilde eksik olmalarına rağmen mevcut tümenlerin kendilerinden bütün görevlerini yerine getirmelerinin beklendiği bir vaziyette kalmalarıydı. Kâğıt üzerinde 3 bin kişilik görünen alaylar gerçekte genellikle bunun %30'undan daha az bir kuvvetle çarpışmaktaydı. Yaşanan korkunç alt kademe subay zayiatı, normalde bir *Hauptmann*'ın kumanda etmesi gereken bir bölüğe tecrübesiz *Oberleutnant*'ların veya *Leutnant*'ların, hatta bazen de bir *Oberfeldwebel* veya *Feldwebel*'in kumanda etmesi anlamına geliyordu (Bu kumandanlar sık sık bu görevlerinde ancak birkaç günlükken yaralanıyor veya ölüyordu). Tank kayıpları da eşit düzeydeydi ve zırhlı savaş aracı üretimi Sovyetlerin engin sınai kapasitesinin epey gerisinde kalıyordu. Yukarıda gördüğümüz

SOLDA: Doğu Cephesi piyadeleri, 1943-44. Askerlerin üzerinde görülen kaput, kar kamuflajı takımı ve dolgulu ve iki taraflı giyilebilen kamuflaj ceketi hep M1942 serisindendir. Soldaki *Leutnant* ayrıca 3 kg'lık tanksavar taarruz yükü taşımakta. [Stephen Andrew © Osprey Publishing]

Kursk Muharebesi'nde Panzer kuvvetleri (1943). Savaşın bu safhası itibariyle Sovyetlerin tanksavar silahları ve taktikleri epey gelişmişti. Silahları arasında, ateşlenmesiyle isabeti arasında neredeyse fark edilemeyecek kadar kısa bir süre geçen ve bu hızına atfen Almanların *Ratch-boom* (çat-bum!) lakabını taktığı 76.2 mm'lik ZiS-3 gibi toplar da vardı.

gibi Almanlar zırhlılarını artık çoğu zaman piyadelerine destek rolünde kullanmaktaydı. Polonya, Fransa ve İngiltere silahlı kuvvetlerine felaketler getiren bu taktiği taklit etmeleri bir taraftan da Kızıl Ordu'ya *Blitzkrieg* taktiklerini benimseme fırsatı tanıyordu. Gittikçe artan otomatik silah dağıtımı tek tek birliklerin ateş kuvvetini artırmıştı fakat bu artış, insan gücü ve ağır silah kıtlığına derman olacak seviyede değildi.

Elinizdeki kitabın başlarında gördüğümüz gibi Alman geleneğinde, tümenleri, belirli askerî bölgelerden silah altına alınanlarla teşkil etmek, böylece ilgili tümene daha büyük bir bütünlük ve daha yüksek bir moral sağlayan sıkı bir bölge aidiyetini beslemek esastı. Dağ gibi yığılan zayiatın gölgesinde 1943'e gelindiğinde bu sistem bozulmuştu ve askerler, kilit önemdeki birlik bütünlüğüne halel getirecek şekilde, ihtiyacı en ağır olan birliklere rastgele dağıtılmaktaydı. Nazilerin zirve yapan "Alman medeniyetini Bolşevik sürülerinden koruma ihtiyacı" hakkındaki giderek şiddetlenen propagandaları ve Kızıl Ordu'nun er ya da geç Almanların Rus sivillere karşı giriştiği ve büyük ölçüde hoşgörülen katliamların intikamını almaya geleceğine dair artan korkular, savaşçı halet-i ruhiyeyi sertleştirmekte bir miktar başarılı olmuştu. Fakat bu ümitsiz vaziyet, 1939-41 zirve dönemindeki moralin yanına yöresine bile yaklaşamazdı; nitekim firar ve sair disiplinsizlik vakaları da artmıştı. Doğu Cephesi önüne geçilemez şekilde Alman vatanına doğru ilerledikçe, eksik kuvvetteki tümenler canlarını dişine takarak ve büyük şahsi kahramanlık hikâyelerine imza atarak çarpışıyordu; fakat 1945 baharında savaşın kaybedildiği aşikâr hâle gelince, esir alınmaları hâlinde makul bir muamele bekleyebilecekleri Batılı Müttefiklere teslim olma gayesiyle batıdaki cephe hattına doğru çekilmeye çalışan askerlerin sayısı da arttı. Bu, çözülen bir ordunun resmiydi.

SOLDA: Alman askerleri meçhul bir yerde, bir siper şebekesinde oturmuş, düşmanın kaçınılmaz saldırısını bekliyor. Siperin zigzaglı yapısına dikkat ediniz; bu yapı, düşmanın uzun, düz bir siperde yapabileceği gibi yaylım ateşi açmasını önlüyor ve top ateşi isabet ettiğinde verilecek zayiatı azaltıyordu.

ZİTADELLE (KURSK MUHAREBESİ)

Stalingrad mağlubiyetinin ardından Doğu Cephesi'nde gerçekleşen gelişmelere baktığımızda, Alman çözülmesinin Sovyet kuvveti kadar Almanların kendi zayıflıklarından da kaynaklandığını görürüz. Stalingrad fiyaskosunu takiben Manstein'ın 15 Şubat'ta başlattığı karşı taarruz düşmanlarını hiç beklemedikleri bir anda yakaladı ve Harkov da dahil kaybedilen toprakların çoğunu geri aldığı gibi, Sovyetlerin Kuzey Donets Nehri'ne çekilmesine neden oldu. Akabinde, baharda buzların çözülmesi tarafları durdurdu.

Sovyet çekilişi, Kursk şehri etrafında dev bir çıkıntı meydana getirmişti ve Hitler'in 1943 yazı planı, bu çıkıntıyı savunan iki Sovyet cephesini (Merkez ve Voronej cepheleri) imha etmekti. Hitler'in *Zitadelle* kod adıyla anılan bu taarruza ağır Tiger ve orta boy Panther tankları ile kundağı motorlu Ferdinand toplarından mümkün olduğunca fazla tahsis etme arzusu nedeniyle harekât birkaç defa ertelendi ve başlangıcı nihayet 5 Temmuz'a alındı. Hitler'in savaş planlamasına karışmaları da artık *Wehrmacht*'ın önemli sorunlarından biri hâline geliyordu ve 4 Mayıs'ta Münih'te bir araya gelen *Zitadelle*'nin uygulanmasından sorumlu kumandanlar arasında harekât farklı tepkilere neden oldu. Model hasredilen kaynakların yetip yetmeyeceğini sorgularken Kluge ve Manstein, harekâtın Temmuz'dan önce, Kızıl Ordu'nun kuvvetini daha da toparlamadan başlatılmasını istediler. O tarihte Hareketli Birlikler Umumi Müfettişi olan Guderian ise doğuda böylesi bir taarruza tamamen karşıydı. Kuzey Afrika'daki Mihver kuvvetlerinin teslim olmasına çok az zaman kalmıştı (Bundan dokuz gün sonra teslim olacaklardı); Avrupa'da bir İngiliz-Amerikan işgali ise er geç mukadder olmaktan öte belki de gerçekleşmek üzereydi. Guderian tankları steplerde heba etmek değil, bu işgale saklamak istiyordu. Hitler hiçbirine istediklerinin tamamını vermedi. Model istediği ek kaynakların sadece bir kısmını alabildi; Kluge ve Manstein, Hitler daha fazla tankın gelmesini beklediğinden istedikleri seri hareket iznini alamadılar; Guderian ise istediği tankların çoğunun 12 Temmuz'da Prohorovka'da imha edildiğini görecekti. Dahası Sovyet birlikleri savunmalarını takviye etmişti; Merkez ve Voronej cephelerinin toplam 560 kilometrelik bir hatta yayılan mevcudu, 1 milyon 272 bin 700 asker, 3 bin 306 tank ve taarruz topu, 19 bin 300 top ve havan ile Kızıl Ordu'da "Katyuşa", Almanlar arasında ise "Stalin'in orgu" olarak bilinen çoklu roketatarlardan da 920 adedi bulmuştu. Geride, bu hattın yedeğinde ise 400 bin asker ve bir tank ordusundan müteşekkil Step Cephesi vardı. Bu toplam mevcut, Merkez Ordular Grubu ile Güney Ordular Grubu'nun 900 bin asker, 2 bin 700 tank ve 10 bin topluk mevcudunu hayli geçkindi.

Ana taarruz, 5 Temmuz günü sabah 5.30'da başladı. Taarruzun başını üç Panzer tümeni çekiyor, beş piyade tümeni de destekte bulunuyordu. Model'in kuvvetleri o gün 32 kilometre genişliğinde bir cephe boyunca 10 kilometre kadar ilerledi; fakat olup biten sadece General Rokossovski'nin ikinci savunma kuşağına çekilmesiydi. Almanlar biraz zemin kazandı, ağır asker ve tank zayiatı verdiler ve iki gün içinde de durduruldular.

SOLDA: Doğu Cephesi'nde bir Panzer personeli (solda) ve iki piyade (1943 yazı). Ortadaki piyade, *Panzerfaust*'un yanı sıra, pek sevilmeyen 7.92 mm'lik Walther *Gewehr* 41W yarı otomatik tüfeğe sahip. Tankçının yakası pembe biyeli olmayan, fakat pembe biyeli M1934 kuru kafalı klapalarla apoletler takılı M1942 Panzer ceketine de dikkat ediniz. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

Güney Ordular Grubu da ilk başta kötü bir performans göstermişti. Gece boyunca ve sonraki günün büyük çoğunda yağan ağır yağmur, nehir ve akarsulara köprü atmayı zorlaştırmış, böylece hem tankları hem piyadeyi yavaşlatmıştı. Fakat 48. Panzer ve 2. SS Panzer Kolorduları Sovyet savunmasının ilk hattını delmişti ve ikinci gün hava karardığında da 11 kilometre kadar ilerlemiş durumdaydılar.

Das Reich Tümeni'ne mensup, MP 40 SMG'yle mücehhez bir *Waffen-SS* askeri, Kursk'ta çatışma esnasında (1943). Namlu ağzının altındaki çıkıntı, zırhlı araç açıklıklarının kenarına asılıp daha sabit ateş edebilme imkânı sağlaması için yapılmıştı.

YUKARIDA: Berlin Muharebesi'ne konuşlandırılmış bu piyadelerin silahları, savaşın sonuna doğru yaşanan kısıntıları ve dağıtım problemlerini yansıtmakta. Ortadaki askerin bir *Panzerfaust*'u var; soldaki ise bir *Panzerwurfmine* tanksavar bombaya sahip. Sağdaki *Panzergrenadier* ise Sovyetlerden ele geçirilmiş 7.62 mm'lik bir PPS 43 SMG taşıyor. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

12 Temmuz'da, bütün savaşın en büyük tank muharebesi gerçekleşti: 850 kadar tank ve kundağı motorlu topa sahip Sovyet 5. Muhafız Tank Ordusu, Prokhorovka köyü yakınlarında, 600 kadar zırhlı savaş aracı bulunan 2. SS Panzer Kolordusu'yla karşı karşıya geldi. Her iki taraf da ağır kayıplar verdi fakat Almanlar geri çekildiler ve o noktadan sonra üstünlük Sovyet tank generallerine geçti. Kursk Muharebesi bozularak geniş alana yayılı bir yıpratma harbine dönüştü, *Wehrmacht* aniden durmak zorunda kaldı ve Ağustos sonunda yine geri çekilir vaziyetteydi. *Wehrmacht*'ın net kuvvet zayiatı 448 bin olup bu sayı, Stalingrad'daki net zayiatın (226 bin) neredeyse iki katı kadardı. Esasında Kursk Seferi, Stalingrad'dan daha belirleyici olmuştu. Bu sefer, Kızıl Ordu'nun ilk, Almanlarınsa son büyük yaz taarruzu olmuştu. Stalingrad'ın ardından Manstein büyük ölçekli bir karşı taarruz başlatabilmekte başarılı olmuştu; fakat Kursk'tan sonra hiçbir Alman generali bunu tekrarlayamadı. Artık Kızıl Ordu asker, tank, top ve uçak sayısında açık bir üstünlüğe sahipti ve İngilizler ve Amerikalılarla buluşmak üzere nehirden nehre, Dinyeper'den Vistül'e, oradan Oder ve Elba'ya atılacaktı.

Sovyetlerin ilk "atılımı" Dinyeper'e doğru oldu. Merkez, Voronej ve Step cepheleri devasa kaynaklarını sadece 37 piyade tümeni ve 17 Panzer-*Panzergrenadier* tümenine sahip Güney Ordular Grubu'nun karşısına yığdılar. Üstelik bu Alman tümenleri ciddi şekilde eksik kuvvetteydi ve Panzer-*Panzergrenadier* tümenlerinde toplam 257 tank ve 220 taarruz topu vardı (Bu sayı, ortalama olarak bir tümende 15 tank ve 13 taarruz topuna tekabül etmektedir). Sovyetler Kasım başlarındaki bir taarruzla Kiev'i aldılar ve ilerleyişleri yer yer küçük geri adımlarla karşılaşmakla beraber 26 Kasım'a kadar sürdü. Bu tarihte sonbahar yağmurları ve çamur iki tarafı da geçici olarak durduracaktı.

BAGRATYON

Almanlar kısa ömürlü fakat cesur ilerleyişler doğuran bölgesel saldırılar gerçekleştiriyorlardı; fakat Dinyeper'i tutma çabaları nafileydi. Sovyet kuvvetlerinin Aralık sonlarında giriştikleri bir taarruza beş cephede 188 tümen, 19 kolordu, 13 tugay ve 2 milyon 406 bin 100 asker katıldı; bu mevcut, *Wehrmacht*'ın Doğu Cephesi'ndeki toplam kuvvetinden (195 tümen ve 2 milyon 850 bin asker) çok da az değildi. Tank ve top sayılarında Almanlara bire üçten daha büyük bir üstünlükleri vardı, üstünlüklerindeki 1.300 kilometreyi aşan bir genişliğe sahip taarruz cepheleriyle de vurgulanmaktaydı.

Güneydeki Sovyet ilerleyişi 116 gün boyunca devam etti. 17 Nisan 1944'te ilerleyiş durduğunda cephe hattı Aralık'ta bulunduğu yerden 480 kilometre batıya kaymıştı. Almanlar, Batı Avrupa'dan 34 tümen nakletmelerine karşın, Kızıl Ordu Doğu Karpatlara ulaşmış ve Romanya'ya girerek savaşı düşman topraklarına taşımıştı. Güneydeki ilerleyiş tam gaz sürmekteyken 14 Ocak'ta Kuzey Ordular Grubu'na karşı bir Sovyet taarruzu daha başlatıldı. 1 Mart'a kadar süren bu taarruz Leningrad kuşatmasını sonlandırmış, Almanları 595 km uzunluğunda bir hat boyunca 280 kilometre kadar püskürtmüş ve 1941'den sonra ilk kez olmak üzere Sovyet askerlerini Estonya'ya taşımıştı. Fakat Al-

manların savunma kabiliyetleri de taarruz eden tarafa 76 bin 686 zayiat verdirecek kadar ileri seviyede oldu.

Merkez Ordular Grubu, Rusların "Beyaz Rusya Balkonu" tabir ettiği bir çıkıntıyı tutar vaziyette kalmıştı. Şubatta Sovyet Genelkurmayı bu çıkıntıyı ve orayı savunan Alman askerlerinin mümkün olduğunca çoğunu devre dışı bırakma planları yapmaya başladı. *Bagratyon* kod adlı Sovyet planı, Merkez Ordular Grubu'nun cenazesi mahiyetinde olacaktı. 19 Haziran'da Sovyet partizanlar Beyaz Rusya'da, ordular grubunun muhaberatıyla ikmal hatlarına yedi gün sürecek tantanalı bir taarruz başlattılar. Bu meydandan olmak üzere 1.100 demiryolu ve karayolu köprüsü patlatıldı, pek çok katar raydan çıkarıldı ve binlerce lokomotif ve malzeme vagonu imha ya da tahrip edildi. 21 Haziran'da bu yıkıma Sovyet Hava Kuvvetleri bombardımanları da katıldı ve ayın 23'ünde, cephe hattı boyunca neredeyse tekerlek tekerleğe dizilmiş 31 bin topun (kilometre başına ortalama 270 top veya Katyuşa düşüyordu) yaylım ateşinin arkasından piyadeler ilerlemeye başladı.

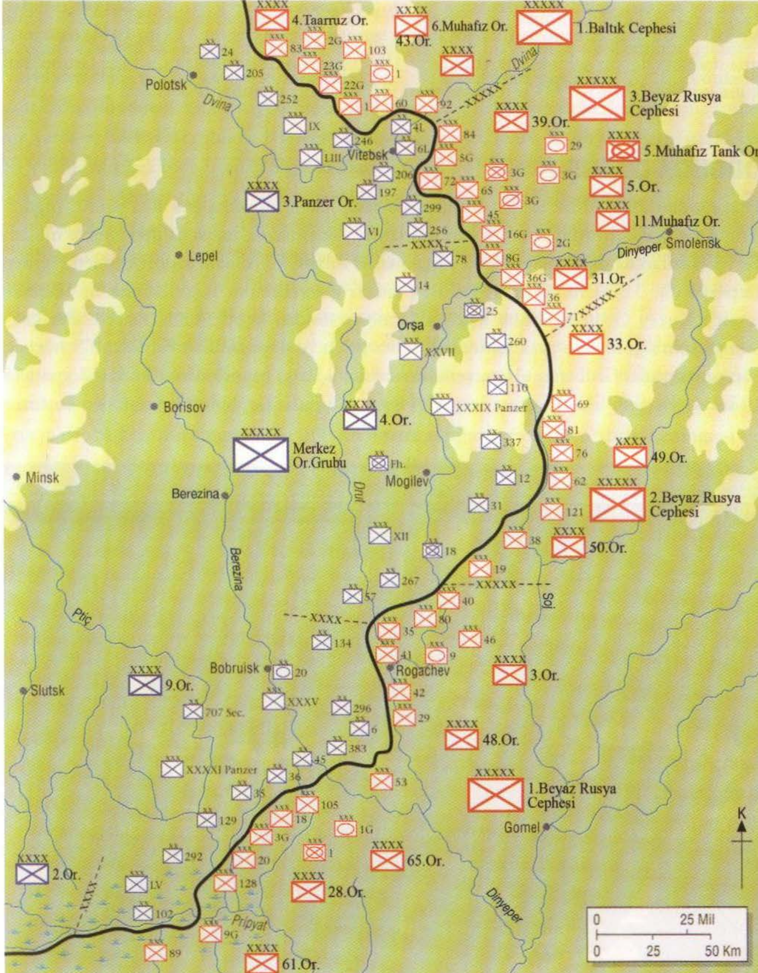
Karşısında 168 tümen, 12 tank kolordusu ve 20 tugay bulunan Merkez Ordular Grubu, iki Panzer ve 36 piyade tümeninden ibaret mevcuduyla büyük bir badirenin eşiğindeydi. Hitler pek çok kentin *Festung*'lara, Sovyet dalgasını kıracak dalgakıranlara dönüştürülmesini emrederek işi daha da zorlaştırmıştı. Fakat dalga bu dalgakıranların yanından öylece akıp

Kursk Muharebesi esnasında *Waffen-SS* piyadeleriyle bir Tiger tankının ekibi kısa bir mola vermiş (1943). *Wehrmacht* ve *Waffen-SS* Kursk'taki çatışmalara birlikte toplam 3 bine yakın zırhlı muharebe aracı götürebilmişti.

YUKARIDA: İki yanına iki *Panzergrenadier* askerini alan 454. Emniyet Tümeni'nin *Generalmajor*'u, 1939'dan sonra hemen hemen hiç değişmemiş general üniformasını giymekte. Üniforması subayların M1935 arazi ceketi ile generallere has biye ve şeritlerle süslü, taş grisi renkli subayların M1935 süvari pantolonundan oluşuyor. (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

gitti ve Hitler'in bu emriyle başarabildiği tek şey, hareketli kuvvetlerini sabit kuvvetlere dönüştürmek olmuştu. 3. Panzer Ordusu bunun bir örneğidir. Adında Panzer geçmesine karşın tankı bulunmayan bu birlikte yalnızca bir taarruz topu tugayı, bir 8.8 cm'lik *Hornisse/Nashorn* (eşekarısı ve sonraki adıyla gergedan) tank imha edici taburu ve 11 piyade tümeni bulunuyordu. Bu kuvvet, karşısında bulunan 1. Baltık Cephesi'nden bir tank kolordusu ve 24 piyade tümeni ile 3. Beyaz Rusya Cephesi'nden başka bir tank kolordusu

Bagratyon'da düşman kuvvetler, 23 Haziran 1944

ve 11 piyade tümenine karşı yeterli olmaktan uzaktı. Gelgelelim Hitler dört tümenin Vitsyebsk "kalesinde" görevlendirilmesini emretti.

Sovyet heyulası durdurulabilecek gibi değildi. 27 Haziran'da Vitsyebsk'i, 28 Haziran'da Mogilyov'u, 29 Haziran'da Babruysk'u ve 4 Temmuz'da Minsk'i aldılar; 300 bin zayiata neden olmuş ve Merkez Ordular Grubu'nu neredeyse yok etmişlerdi. Temmuz ortasında Kızıl Ordu Beyaz Rusya'yı temizlemişti ve Doğu Litvanya'ya doğru ilerlemekteydi; 12 Temmuz'da Vilnius'u, 30 Temmuz'da da Kaunas'ı aldılar. Oradan Doğu Polonya'ya geçerek ay sonuna dek Brest, Bialystok ve Doğu Varşova'yı ele geçirdiler. Sovyet orduları Vistula'da durarak Almanların Varşova Ayaklanması'nı (1 Ağustos-2 Ekim 1944) bastırmasına utanç verici bir şekilde göz yumdular. Paramparça olmuş Merkez Ordular Grubu'nun kumandasını Ağustos 1944'te *Generaloberst* Georg-Hans Reinhardt devraldı.

DOĞUDA ÇÖKÜŞ

Bagratyon'un 29 Ağustos'ta tamamlanmasını takip eden durulma çok kısa sürdü. İngilizlerle Amerikalıların Almanya'nın batı sınırlarına yaklaşmakta, İtalya'da ilerlemekte oluşları ve 15 Haziran'da da Güney Fransa'ya çıkmaları itibariyle, Almanlar dört cephede birden çarpışıyordu. 31 Temmuz'da 1. Baltık Cephesi kuvvetlerinin Riga Körfezi'ne ulaşması sonucu Kuzey Ordular Grubu kısa süreliğine etrafından kopuk kaldı; fakat Hitler grup kumandanını görevden uzaklaştırdıktan sonra gelen yeni kumandan Ferdinand Schörner, Merkez Ordular Grubu'na ulaşan yeni bir koridor açmayı başardı. Fakat bu koridor sadece 19 kilometre genişliğindeydi ve Sovyetler Kuzey Ordular Grubu'nu çevresinden koparma

Meçhul bir ormanlık arazide bulunan MG 42 mevzii. MG 42 dakikada 1.200 mermiye kadar çıkabilen bir ateş süratine sahipti ve bu itibarla mühimmat korkunç bir süratle tükenebiliyordu. Bunun sonucunda her birkaç yüz mermide bir namlu değişimi gerekiyordu.

ve mümkünse yok etme planları içinde bu yolu kapatmaya büyük öncelik tanımaktaydı. Baltık filosundan birliklerle beş cephe bu planda görev aldı. 156 tümen ve 11 tugayda 1 milyon 546 bin askerleriyle, Kuzey Ordular Grubu'na insan gücünde 1'e 3 oranında, silahlarda ise bundan daha yüksek bir üstünlüğe sahiptiler.

Saldırı *Bagratyon* Harekâtı'nın bitişinden sadece 16 gün sonra, 14 Eylül'de başladı. İlk üç günde 1. Baltık Cephesi'nin askerleri 48 kilometre ilerleyerek Riga'ya 26 kilometre mesafeye kadar yaklaştılar; fakat Almanların kuvvetli savunması sonucu 2. ve 3. Baltık cephelerine mensup askerlerin ilerleyişi yavaş ve acı verici oldu. Gelgelelim 17 Eylül'de Leningrad Cephesi askerleri de harekâta katılarak 22 Eylül'de Tallinn'i aldılar ve akabinde güneye, Narva'dan Riga'nın kuzeyindeki mevzilere çekilme hazırlıkları yapan 16. ve 18. orduların kanatlarına döndüler. Yine aynı tarihte 2. ve 3. Baltık cephelerinden askerler savunma hatlarını yardı ve 27 Eylül tarihinde Riga'nın kuzeydoğusunda, şehre 40-48 kilometre uzaklıkta bir yarım daire şeklinde uzanan Sigulda Hattı'nın kuzey bölümünde bulunuyorlardı. Hattı dolduran 31 Alman tümeni yarma teşebbüslerini durdurmuştu; dolayısıyla iki cephe iyi planlanacak bir taarruz gerçekleştirmek üzere burada yeniden toplandı. Güneyde, 1. Baltık Cephesi askerlerinin giriştiği bir yarma teşebbüsü de başarısız olmuştu ve Stavka yeniden denemek yerine bu askerlere Memel'e intikal etmelerini emretti. 5 Ekim'de harekete geçen bu askerler beş gün sonra Memel'in kuzeyindeki Palanga kıyısına ulaştılar.

Gerçi Memel Ocak 1945'e kadar direnecekti; fakat Ekim sonunda 1. Baltık Cephesi askerleri, Kuzey Ordular Grubu'nun büyük kısmını Kurland Yarımadası'na hapsetmiş durumdaydı. 3. Baltık Cephesi askerleri de Memel'in güneyinden kıyıya varmıştı ve Doğu Prusya'da, başkent Köningsberg'in 100 kilometre uzağında bulunuyorlardı. Leningrad ve 3. Baltık cephelerinin askerleri Almanları Estonya'dan çıkardı ve Ekim başı itibariyle 3. Beyaz Rusya Cephesi hariç beş cephenin askerleri de Sigula Hattı üzerinde konuşluydu.

Göreve "sıkı tutunmak" üzere atanmasına karşın Schörner, Doğu Prusya'ya çekilmemesi hâlinde Kuzey Ordular Grubu'nun etrafıyla bağlantısının kesileceğini kısa sürede anlamıştı. Eylül başlarında bu şekilde hareket etmek için Hitler'den izin istedi, fakat Hitler'in istenen izni verdiği Eylül ortalarında Kızıl Ordu zaten bu geri çekilmeyi imkânsız hâle getirmişti.

Eylül 1944'ten sonraki bütün seferlerde Almanların hareket kabiliyeti yakıt sıkıntılarına binaen çok kısıtlıydı. Ploieşti petrol yataklarının kaybı ve kömürden petrol üreten hidrojenasyon tesislerine İngilizlerle Amerikalıların yaptığı hava saldırıları sonucu petrol üretimleri iyiden iyiye cılızlaşan Almanlar, Eylül ayında aynı yılın Nisan'ındaki üretim seviyelerinin yalnızca %8'i kadar üretim yapabiliyordu. 1941'de *Wehrmacht,* Kızıl Ordu'dan daha hareketliydi; fakat 1944'te bu durum tersine dönmüştü. Engin petrol kaynakları ve Amerikan malı kamyonlardan müteşekkil filolarıyla Kızıl Ordu, Alman ordusundan çok daha hızlı bir şekilde askerlerini nakledip ikmal edebiliyordu; üstelik aynı sıkıntı nedeniyle *Luftwaffe* uçaklarının çoğu yere mıhlanıp kaldığından bu faaliyetleri çok daha güvenli yürütebilmekteydi.

Sovyetler Baltık Harekâtı'yla (14 Eylül–24 Kasım) aynı zaman diliminde Doğu Karpatlar (8 Eylül–28 Ekim), Yugoslavya (28 Eylül–20 Ekim) ve Macaristan'da (29 Ekim–13 Şubat 1945)

da taarruzlara girişmişti. Eylül-Ekim'deki bu eşzamanlı harekâtlara katılan kuvvetler 295 tümen ve 26 tugay kuvvetindeydi; bu mevcut, Almanların Doğu ve Batı cephelerindeki toplam kuvvetinden de fazlaydı (Almanların toplamda kâğıt üzerinde 276 tümeni vardı fakat çoğu tümenin sadece ismi tümendi).

Sovyet balyozunun tepeleyeceği bir sonraki Alman müttefiki Macaristan'dı. Ülkenin başındaki Amiral Horthy ateşkes istemek üzere 1 Ekim'de Moskova'ya elçiler gönderdiyse de bundan haberdar olan Almanlar ülkenin bütün ana muhabere merkezlerini ele geçirdiler. 15 Ekim'de Horthy savaşın Macaristan açısından bittiğini duyurdu; fakat Almanlarca desteklenen bir darbe sonucu Nazi yanlısı yeni bir hükümet oluşturuldu. Bu hükümet silahlı kuvvetlere savaşmaya devam etme emri verdi; gelgelelim diğer yerlerde olduğu gibi Macaristan'da da kaybedilmiş bir dava uğruna canından geçmeye hevesli kimseler azalıyordu ve kitle hâlinde firarlar baş göstermişti. Savaşa devam için düşünülebilecek tek gerekçe, Sovyet askerlerinin ele geçirdikleri yerlerde giriştiği katliam hakkındaki şayialardı. Eli kulağında olanın korkusu Mihver Devletleri kuvvetlerini Doğu'da umutsuzca çarpışmaya devam etmeye sevk ediyordu; fakat bu irade batıda buharlaşmaya başladı. Guderian Sovyetlerle savaşmaya devam edip İngilizler ve Amerikalılarla sulh etmeyi bile önerdi; fakat Hitler oralı olmadı. Yapıştırdığı cevap, 1940'ta Ardenlerde gerçekleştirilen belirleyici yarmayı tekrarlamaya çalışmak, aynı zamanda da Budapeşte'nin ev ev savunulmasını ve Macaristan'ın (Tuna Nehri'nin batısındaki) Balaton Gölü bölgesinde bir taarruza girişilmesini istemek oldu.

1945 başında Almanların Doğu Cephesi, kuzeyden güneye şu şekilde dizili beş ordular grubundan müteşekkildi:

Kuzey OG (16. ve 18. ordular) – Kurland'da kısılı.
Merkez OG (3. Panzer, 4. ve 2. ordular) – Doğu Prusya ve Kuzey Polonya.
A OG (9. ve 4. Panzer, 7. ve 1. Panzer orduları) – Güney Polonya ve Kuzey Karpatlar.
Güney OG (6. ve 8. Alman, 1., 2. ve 3. Macar) – Macaristan.
F OG (2. Panzer): Macaristan ve Yugoslavya.

26 Ocak tarihinde Kuzey Ordular Grubu'nun ismi Kurland Ordular Grubu şeklinde değiştirildi; Merkez Ordular Grubu Kuzey, A Ordular Grubu da Merkez Ordular Grubu oldu.

Yeni Merkez (Reinhardt) ve Kuzey (Schörner) ordular gruplarına karşı girişilen en büyük Sovyet taarruzu Berlin'e nihai ilerleyişin yolunu döşeyecekti. Bu taarruz Vistula boyunca üç köprübaşından başlatılacak, Oder'e ilerleyerek bu noktadaki (yani Berlin'e 100 kilometre mesafedeki) köprübaşlarını ele geçirecekti. 13 Ocak'ta başlatılan iki taarruz içinde daha büyük olan Doğu Prusya'dakiydi; bu harekâta 157 tümen ve 10 tugay hâlinde 1 milyon 670 bin asker katılacaktı. Fakat Kuzey Ordular Grubu, Merkez Ordular

SAĞDA: 1. SS-*Panzergrenadier* Alayı askerleri Ardenler Taarruzu esnasında istirahatta. Amerikalılardan ele geçirdikleri tayın ve sigaralarla keyiflerine bakıyorlar. Sağdaki asker ayrıca Amerikalıların M1 karabinalarından da bir tane edinmiş. (James S. Arnold © Osprey Publishing)

MENU
FIRST HALF OF
5 RATIONS
VOLSTAD

Kamuflajlı üniformalar giymiş SS askerleri, PaK 40 tanksavar top çeken yarı paletli bir aracın yanlarından geçişini izliyorlar. Yarı paletli SdKfz 251'in pek çok farklı türü üretilmişti; temel formatı olan zırhlı personel nakliye aracı olarak kullanıldığında 12 askerlik bir birimi taşıyabiliyordu.

Grubu'ndan çok daha kararlıca direndi. 103 gün süren harekât boyunca Almanların geri çekilme hızı ortalama günde iki kilometre olmuş ve bu esnada Almanlar bu mıntıkada bulunan Sovyet kuvvetlerine 126 bin 464 zayiat verdirmişti. Fakat geri çekilme yine de kesintisiz sürdü ve Şubat başlarında Sovyet kuvvetleri Oder'deydi.

Vistula-Oder yürüyüşü esnasında Sovyet kuvvetleri karşılarında yakın bir tarihte meydana getirilmiş yeni bir rakip buldular: her ikisi de birliklerin ve birlik parçalarının derlenip toparlanmasıyla oluşturulmuş 2 ve 9. ordular ile (muharebe için elzem malzemelerin pek çoğundan yoksun) 11. Ordu'dan müteşekkil Vistula Ordular Grubu. Bu ordular grubuna profesyonel bir subay değil, Heinrich Himmler komuta ediyordu (Geri çekilmeyi, hatta teslim olmayı salık veren subaylara Hitler giderek artan bir güvensizlik duymaya başlamıştı). Vistula Ordular Grubu, Merkez Ordular Grubu'nun kuzeyine yerleştirildi; bu iki grup, doğudan Almanya'ya yaklaşım yollarını koruyacaklardı. Macaristan'daki Güney Ordular Grubu, İtalya'daki kuvvetler ve Yunanistan'dan Yugoslavya'ya çekilmiş bulunan E Ordular Grubu ise güney ve güneydoğuyu koruyacaktı. Hitler ve Himmler artık hakikatten o kadar kopmuşlardı ki, Vistula Ordular Grubu'nun kalkışacağı bir karşı taarruzla savaşın olduğu gibi Almanların lehine döneceğini umuyorlardı.

Bu karşı taarruz 16 Şubat'ta başladı ve 1. Beyaz Rusya Cephesi'ni 11 kilometre kadar geriletti (bu bile başlı başına büyük bir başarıydı); fakat 20 Şubat'ta taarruzun nefesi kesilmişti ve taarruzda görevli altı tümenin üzerine 1 Mart'ta altı ordu saldırdı. Bazı birlikler savaş bitene kadar tutunabildilerse de diğerleri panikle kaçıştı ve Vistula Ordular Grubu adlı teşkilatın varlığı sona erdi. İşinin ehli bir profesyonel subay olan *Generaloberst* Gotthard Heinrici 20 Mart'ta Himmler'in yerini aldı, fakat ortalıkta kumanda edebileceği pek bir şey kalmamıştı. 28 Mart'ta Gdynia, 30 Mart'ta da Gdansk düştü. Sovyetler 91 bin askeri esir aldılar. Harekât böylece Berlin'e gitmesi planlanan 1. Beyaz Rusya Cephesi'nin kanattan taarruz yeme riskini tamamen ortadan kaldırmıştı ve bu yolculuk için 10 ordu daha salındı.

Hitler'in stratejik gerçekleri idrak kapasitesinin yerinde yeller esiyordu. 1. Beyaz Rusya ve 1. Ukrayna cepheleri nihai Berlin taarruzları için toparlanmakta iken, Führer Budapeşte'yi yeniden ele geçirme ve Macaristan ve Avusturya'daki küçük petrol üretim noktalarını emniyete alma hedefli bir taarruz emretti. Balaton Gölü'nün doğusundan saldıran 6. SS-Panzer Ordusu bu harekâtın başını çekerken, 6. Ordu ile bir Macar kolordusu da onun solundan güneye bastırdı; 2. Panzer Ordusu Balaton ve Drava Nehri arasından tam doğu yönüne, E Ordular Grubu ise 3. Ukrayna Cephesi'nin sol kanadını savunan 1. Bulgar ve 3. Yugoslav ordularının üzerine taarruz etti.

Evden eve çatışma esnasında *Waffen-SS* askerleri eğiliyor. *Reich*'a çekiliş esnasında Alman askerleri şehir içi harp becerilerini üst seviyeye çıkarmışlardı; birbiriyle çakışan ateş alanları halinde sokakları koruyor ve tertipledikleri bubi tuzaklarıyla zekâlarını ortaya koyuyorlardı.

ÖNCEKİ SAYFADA: Büyük Almanya *Reich*'ı topraklarının yıkıntıları arasında geri çekilen askerler (1945). Çoğunun hâlâ gaz maskesi kutuları taşıdığına dikkat ediniz; savaşın bu safhası itibariyle bu metal kutularda gaz maskelerinden çok şahsi eşyalar taşınırdı.

E Ordular Grubu ve 2. Panzer Ordusu 5 Mart gecesi saldırıya geçtiler. 6. SS-Panzer Ordusu ile 6. Ordu'nun yürüttüğü ana taarruz ertesi sabah da devam etti ve izleyen dört gün boyunca oldukça mesafe katetti; fakat ondan sonra 3. Ukrayna Cephesi'nin yığılı topçu ve piyadeleri tarafından durduruldu. Her iki taraf da ağır zayiat vermişti; fakat 15 Mart itibariyle taarruz tüm ivmesini kaybetmiş durumdaydı ve Sovyetler 16'sında karşı saldırıya geçtiler.

Almanların Macaristan'dan atılması E Ordular Grubu'nu Yugoslavya'dan çekilmeye zorladı. Doğu Avusturya ve Güney Çekoslovakya'ya giren Sovyet kuvvetleri 13 Nisan'da Viyana'yı ele geçirdi. Harekât resmî olarak 15 Nisan'da sonuçlandı ve ertesi gün, üç Sovyet cephesi ile iki Polonya ordusu Berlin'e yürümeye başladı.

BATI CEPHESİ

Yukarıda gördüğümüz gibi Hitler'in taarruz etmeye olan inancı savaşın son günlerinde dahi azalmamıştı. Bu görüşleri Batı Cephesi'nde de on binlerce Alman askerinin nafile yere felakete uğramasına neden olacaktı. Fakat bu bölgesel saldırılar yine de 1939-42'deki büyük Alman zaferlerini mümkün kılan unsurların pek çoğunu ortaya koymaktaydı. Ardenler Taarruzu bunun büyük bir örneğidir.

Saar'da, bir hafif topun etrafında teşekkül etmiş bir Alman savunma mevzii; askerlerden biri, Batı'dan ilerleyen Müttefikleri arıyor. Siperlerden çıkan toprak, küçük silahların ateşine ve şarapnel parçalarına karşı fazladan koruma sağlasın diye ön tarafa yığılmış.

ARDENLER TAARRUZU'NDA YAKIT İKMALİ

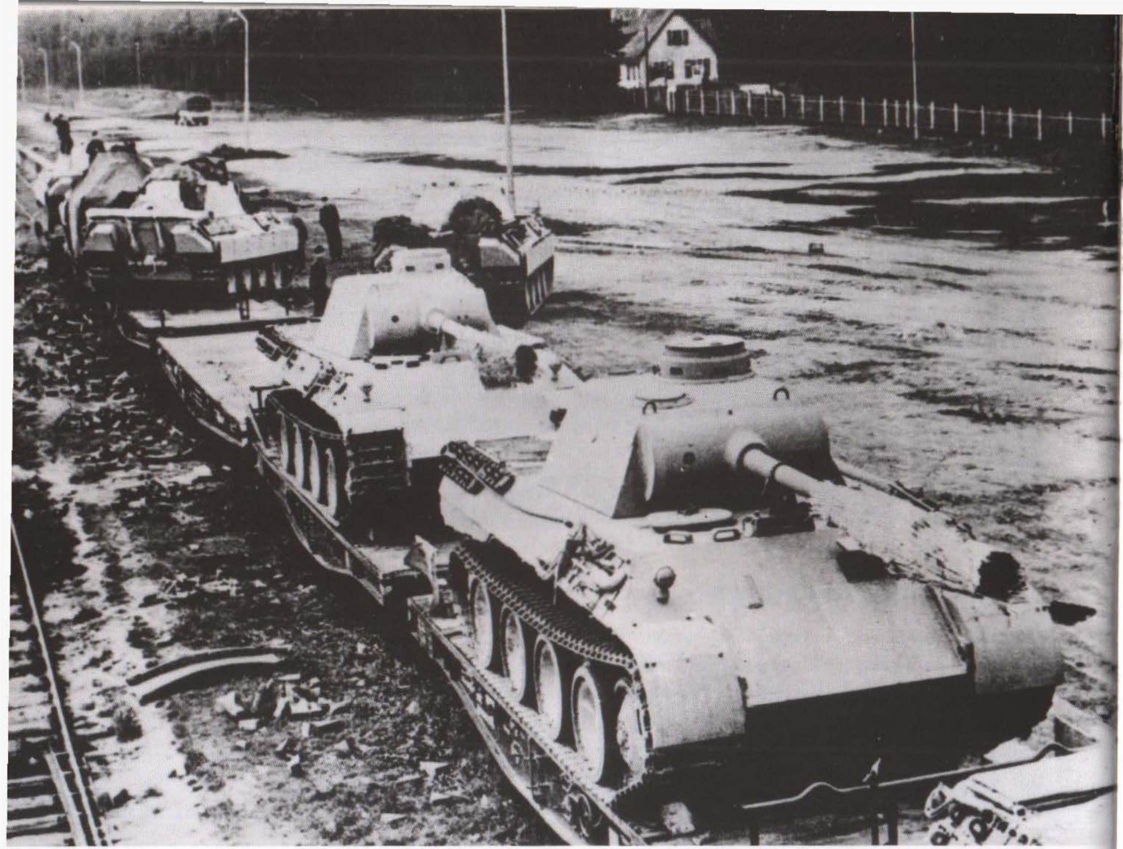
Ardenler Taarruzu boyunca daima yakıt sorunu çekilmişti. Seferin başında tümenler normal koşullarda 100'er km katedebilecekleri kadar yakıtı yanlarında taşımaktaydı. Fakat saldırıdan günler önce konaklama sahalarından cepheye seyahat esnasında tümenler şu acı gerçeği fark etti: Arazinin yapısı ve şoförlerin tecrübesizliği o kadar fazla tüketime neden oluyordu ki, kalan yakıtla en fazla 50-60 km gidilebilirdi. 16 Aralık 1944 sabahı tümenleri 100 km daha ilerletecek kadar yakıt ikmal edildi. Taarruz için epey büyükçe bir yakıt stoku oluşturulmuştu; fakat bu yakıt cephe hattının çok gerilerinde kalmıştı ve onu ilerletmek de kolay değildi. 100 km'de sırasıyla ortalama 350 ve 500 litre yakıt tüketen Panther ve King Tiger tanklarının kullanımı yakıt sıkıntısını artırıyordu. Bunlara kıyasla PzKpfw IV'ler sadece 200-210 litre yakıt tüketmekteydi; bu miktar Panther ve King Tiger'ların tüketiminin %40 ilâ %60'ına tekabül ediyordu.

ARDENLERDEN REMAGEN'E

Hitler 16 Eylül 1944 gibi erken bir tarihte dahi Batı'da stratejik inisiyatife el koyacak ve savaşın gidişatını kesin şekilde değiştirecek bir karşı taarruzun kararını vermiş durumdaydı. Ümidi, muharebelerdeki elverişsiz sonuçlara karşın Ardenler üzerinden sürpriz bir saldırıyla kilit önem sahibi Antwerp Limanı'nı ele geçirmekti. Fakat Müttefiklerin hava üstünlüğünün kendi hareketliliklerini kesintiye uğrattığının da gayet iyi farkında olan Almanlar, sadece ve sadece Müttefiklerin güçlü taktik hava kuvvetlerini yere mıhlayacak, uzun süreceği tahmin edilen bir kötü hava dönemi esnasında saldırmaya karar verdiler. Ekim ve Kasım ayları boyunca Almanlar bir yandan (artık Aralık başında başlaması planlanan) bu saldırı için çılgınlar gibi hazırlık yaparken, öbür yandan da faaliyetlerini büyük bir ustalıkla gizlediler. Hazırlıklar arasında, paramparça olmuş yedi Panzer tümeninin harekâtın başını çekmek üzere görevlendirilmesi ve yakın bir tarihte donanma eskisi askerler, hava kuvvetleri yer personeli ve nekahet dönemindeki askerlerle oluşturulmuş on iki *Volksgrenadier* tümeni ile Alman piyade kuvvetini artırmak da vardı.

Almanlar, Model'in B Ordular Grubu bünyesindeki üç orduyu taarruz için ayırdı. Buna göre kuzey ve güney bölgelerinden sırasıyla *Oberstgruppenführer* Joseph Dietrich'in 6. Panzer Ordusu ve General Hasso von Manteuffel'in 5. Panzer Ordusu harekâtın başını çekecek; bunlardan daha zayıf olan 7. Ordu ise sadece güney kanadı koruyacaktı. Bu kuvvetler, ihtiyatlar hariç sekiz mekanize ve 14 piyade tümeni ve 950 zırhlı savaş aracından ibaretti.

Almanların niyet ettiği muharebe alanı Ardenler bölgesinin nehirlerle parçalanan tepelik ve ormanlık arazisiydi; zira bu bölgenin esasen zırhlı harbe uygunsuz olması Amerikalıların burayı sadece dört tümenle savunmasına neden olmuştu. Sonuç olarak Ardenler, elverişsiz arazisine karşın Alman taarruzuna bölgesel başarı fırsatları sunuyordu. Fakat Hitler, 153 kilometre ötedeki Antwerp'i ele geçirmeye ve Montgomery'nin karargâhını, gü-

Ardenler Taarruzu'na katılacak Panther tankları trenle bölgeye intikal ediyor. Bilhassa da uzun menzilli top standartları itibariyle Panther açık arazide Müttefiklerin ana muharebe tanklarının hemen hemen tamamından üstündü.

neyine konuşlu Amerikan kuvvetlerinden koparmaya çalışarak, stratejik bir zaferin peşine düşme kumarını oynadı.

Bütün o hummalı hazırlıklarına karşın Almanların ortaya koyabildikleri mütevazı kuvvete ve Batılı Müttefiklerin başvurabileceği engin kaynaklara nazaran, taarruzun hedefi biraz fazla muhteris sayılabilirdi. Gerçekten de kimi Alman kumandanları, kuvvetlerinin Antwerp'i ele geçiremeyecek kadar zayıf olduğuna kaniydi; fakat Hitler inat etti. Alman planlarındaki en büyük hata, lojistik üslerinin böylesine debdebeli bir taarruzu ikmal etmeye tek kelimeyle yetersiz oluşuydu. Almanların yakıt sıkıntısı vardı ve bazı kumandanlar taarruzu sürdürebilmek için Müttefiklerden ele geçirilecek yakıt stoklarını kullanmayı planlıyorlardı. Hitlerin ısrarıyla ve kıdemli profesyonel kumandanlarının tavsiyeleri hilafına *Westheer* elindeki o en son, en kıymetli zırhlı ikmal birliklerini zafer kumarına yatırdı; hâlbuki Müttefiklerin bu zayıf noktasına isabet ettirilecek, ucu ucuna kaynak yetiştirilebilecek bir sürpriz darbeyle zafer elde etmek de mümkün olabilirdi. Hitler, kumarın tutmaması durumunda sonucun ne olabileceğini dikkate alamamıştı.

16 Aralık 1944 şafağından önce 6. Panzer Ordusu'na mensup *Volksgrenadier*'ler Müttefik savunmasını deldiler ve I. SS-Panzer Kolordusu da batıdaki, Maas Nehri üzerinde Liege'in hemen güneyine kurulu köprüleri vurdu. *Obersturmbannführer* Joachim Peiper'ın zırhlı görev kuvveti, Panzer IV ve Panther tanklarından oluşan karma bir kuvvet ve ayak uydurmak için ellerinden geleni yapan otuz hantal King Tiger'la kolordunun başını çekiyordu. Peiper'ın görevi, elde edilecek en ufak başarıdan acımasızca istifade ederek henüz Müttefikler bir tepki veremeden çabucak Antwerp'e ilerlemekti. Bu harekâta King Tiger'ların damga vurduğu yönündeki yaygın kanının aksine, görevin tabiatı ve arazinin yapısına binaen bu canavarların taarruzda ancak çok küçük bir rol oynayabildikleri aşikârdır.

Amerikalıların bölgede ancak birkaç tane bulunan köprüleri yıkması nedeniyle Peiper'ın kuvvetleri 18-19 Aralık'ta Stoumont'da durdu ve kanat kuvvetleri de Peiper'ın

1944'ün Noel'inden birkaç gün öncesi, *Kampfgruppe Böhm*, Maas Nehri'ne doğru koşturuyor. Bu görev kuvveti 2. Panzer Tümeni'nin keşif taburunun etrafına bina edilmişti; fakat tümenin Panzer alayından alınan birkaç Panther'le muharip kuvveti takviye edilmiş durumdaydı. Tümenin keşif taburu Ardenler Harekâtı'ndan önce ancak kısmen onarım gördüğünden bu takviye gerekliydi. [Peter Dennis © Osprey Publishing]

Lüksemburg'un bir köyünde, sırf yakıtı bittiği için terk edilmiş sapasağlam bir Panther tankı öylece bekliyor. Müttefiklerin stratejik bombardımanları ve 1944'te Romanya'daki Ploieşti petrol yataklarının elden çıkışı, Almanların sentetik yakıt üretimine bağımlı hale gelmesi anlamına gelmişti; fakat üretim miktarı katiyen taleplere ayak uyduramıyordu.

ikmal hatlarını korumakta başarısız olmuşlardı. 22 Aralık'ta, Müttefiklerin –savaş uçaklarını önceki altı gün boyunca yere mıhlayan sisin kalkması sonucu hava bombardımanlarıyla desteklenebilen– karşı taarruzları ile Peiper'ın kuvvetleri La Gleize'de çepeçevre kuşatılmış durumdaydı. 23-24 Aralık gecesi Peiper'ın mağlubiyete mahkûm ve tamamen yakıtsız ve cephanesiz kalmış birliği bütün araçlarını imha etti ve sağlam kalan 800 asker yaya olarak Alman hatlarına çekildiler.

Peiper görev kuvvetinin imha olması Dietrich'i, II. SS-Panzer Kolordusu'nu, 22 Aralık'ta, çöken kuzey hamlesini kurtarmaya memur etmeye zorladı; fakat bu birlik de 26 Aralık'ta, Manhay yakınlarında durduruldu. Genel toplamda Dietrich ordusunun giriştiği hamle aşırı maliyetli bir mağlubiyet olmuştu. 16 Aralık'ta, 5. Panzer Ordusu da herhangi bir saldırıdan kuşkulanmayan Müttefik cephelerini Dietrich'in güneyinden vurmuştu. St. Vith'teki Amerikalıların ateşli savunması Von Manteuffel'in piyade hamlelerini 16-17 Aralık'ta yavaşlatmakla birlikte daha güneyde, bu saldırının başını çeken iki Panzer kolordusu Houffalize ve Bastogne'a doğru 32 kilometre kadar ilerledi. 18-22 Aralık zarfında bu kolordular Bastogne'daki Amerikan 101. Hava İndirme Tümeni'nin etrafını kuşattılar ve daha da batıya doğru atılarak hayati önemdeki Maas Nehri köprülerinin 6.4 kilometre yakınına kadar ilerlediler. Almanlar etrafı çevrili Bastogne garnizon kumandanına teslim olma çağrısında bulunduklarında kumandandan aldıkları yanıt kısa ve özlü oldu:

"Canınız cehenneme!" Bu terslenmeden sonra ateşli Amerikan direnişi, Müttefiklerin kayda değer miktarda yedek kuvveti seri şekilde görevlendirmesi ve Almanların ciddi lojistik sıkıntıları nedeniyle inisiyatif yavaş yavaş Almanların elinden çıktı.

Amerikalılar 23 Aralık'ta karşı taarruzlarına başladı; kuzeydoğuya ilerleyerek 26 Aralık'ta Bastogne'u rahatlatıp Meuse yakınlarındaki Alman öncü kuvvetlerini geri çekilmeye zorladılar. Gerçi *Oberbefehlshaber West* (Batı Başkumandanı) Von Rundstedt harekâtın başarısız olduğuna hükmetmişti; fakat Führer yine de son bir kez Müttefik savunmalarını yarmaya teşebbüs edilmesinde ısrar etti. Sonuç olarak 1945'in ilk günü Von Menteuffel'in ordusu Bastogne yakınlarında yeni saldırılar başlattı. Can havliyle girişilen bu son hamlenin mağlubiyete teslim olmamasına yardımcı olmak üzere *Westheer* de 1944'ün son gününde Alsace-Lorraine bölgesinde dikkat dağıtıcı bir taarruz başlatmıştı (Kuzey Rüzgârı Harekâtı). Almanlar Ren'in hemen üzerinden batıya, Fransa'ya doğru uzanan, kendi kontrolleri altındaki küçük bir çıkıntı olan Colmar çemberinden kuzeye doğru yapılacak bir hamlenin, Saar'dan güneye doğru altı tümenle girişilecek bir saldırı ile Strasbourg'da buluşması niyetinde idiler. Hitler bu saldırıların düşman tahkimatını Ardenlerden öteye doğru dağıtacağını umuyordu; fakat gerçekte Kuzey Rüzgârı Harekâtı ağır zayiata neden olmasına karşın sadece mütevazı başarılar elde edebildi ve Ardenlerden yalnızca birkaç birlik çekebildi. Bunun sonucunda da Almanların Ardenlerdeki yeni saldırıları da Müttefiklerin gittikçe ar-

Alman askerleri, Ardenler Taarruzu'nda öldürülen Amerikan askerlerinin üzerinden işlerine yarar ne varsa alıyorlar (1944 sonları). Savaşın bu safhasında Amerikalıların takımları ve çeşitli üniforma parçaları, savaşın belini büktüğü Alman ekonomisinin sağlayabildiği ekipman ve kıyafetlerin çoğuna üstündü.

tan kuvveti karşısında durmak zorunda kaldı. Nihayet 3 Ocak 1945'te Müttefikler Alman çıkıntısının kuzey ve güney kanatlarını vurarak burayı sıkıştırıp bitirdiler. *Westheer* hemen geri çekileceği yerde, Hitler'in ısrarı sonucu izleyen 13 gün zarfında ilk baştaki mevziine doğru (daha çok kendisi açısından maliyetli olacak şekilde) çarpışarak geri çekildi.

Dört hafta süren "Ardenler Muharebesi"nde Model kuvvetleri 120 bin asker ve 600 kıymetli zırhlı savaş aracını kaybetmişti. Ocak 1945 ortalarına gelindiğinde artık Müttefiklerin Ren üzerinden *Reich*'a yürümesinin önünde engel olarak sadece birtakım zayıf Alman kuvvetleri kalmıştı. Bugünden bakıldığında Ardenler karşı taarruzu Hitler'in en feci stratejik hatalarından biri gibi görünmektedir. Nafile, ağır bedelli ve stratejik açıdan felaketvâri bir kumar olan bu saldırı Almanya'nın elinde kalan son zırhlı ihtiyat birliklerini heba etmiştir. Üstelik Almanlar ancak Doğu Cephesi'nde çok ciddi şekilde ihtiyaç duydukları takviye kuvvetleri oradan çekmek pahasına bu karşı taarruz için gerekli ve yeterli kuvvetleri

Kampfgruppe Peiper, Ardenlerde taarruz halinde (17 Aralık 1944). Muhtemelen bu taarruzdan geriye kalan en canlı imge, Alman muharebe kameramanlarının 17 Aralık sabahı Almanya-Belçika sınırı yakınında çektiği bir dizi fotoğrafla ölümsüzleştirdiği, Ardenlerin karlı çam ormanlarında ilerleyen kocaman King Tiger tanklarının görüntüsüdür. Söz konusu an burada bir muharebe resminde canlandırılmıştır. (Howard Gerrard © Osprey Publishing)

Bir King Tiger, muharebe esnasında esir alınan, çoğu 99. Tümen'e mensup Amerikan askerlerinin yanından geçiyor (17 Aralık 1944). Geri planda Merlscheid köyü görünmekte ve buradaki King Tiger, *Kampgruppe Peiper*'ın başlangıç noktası olan Lanzerath'a doğru ilerliyor (NARA).

toparlayabilmişti. Bunun sonucunda Sovyet kuvvetleri Ocak ortalarında yeniden taarruza başladıklarında Polonya'daki Alman cephesini kolayca ezip geçtiler. Dolayısıyla Ocak sonuna gelindiğinde Doğu ve Batı cephelerindeki bu Alman mağlubiyetleri, Nazi *Reich*'ının çöküşüne sadece birkaç aylık bir süre kaldığının nişanesi olmuştu.

İzleyen saldırılar Almanları, Mart ortalarında Müttefikler Ren Nehri boyunca uzanan arazinin tamamını ele geçirinceye kadar geriletmeye devam etti. Beş Müttefik ordusunun 10 Şubat-23 Mart 1945 arasında giriştiği, Ren'in batı yakasını temizleme amaçlı bu şiddetli harekâtlar, Müttefiklerin 96 bin zayiata karşılık 280 bin Alman askerini esir almasıyla sonuçlanmıştı. Ren'in doğu yakası, kuzeyden güneye sırayla H Ordular Grubu, B Ordular Grubu ve G Ordular Grubu tarafından savunulmaktaydı. Amerikan 1. Ordu, Ren'e doğru çok seri şekilde yaklaşmıştı; fakat Almanlar, Köln ve Koblenz arasında bulunan Remagen'deki Ludendorff demiryolu köprüsü hariç bu mıntıkada Ren üzerindeki bütün köprüleri imha edebilmişti. Hodges'un kuvvetleri 7 Mart tarihinde ağır hasarlı fakat hâlâ işler durumdaki Remagen Köprüsü'nü ele geçirdi; Hitler'in umutlarına hayati bir darbeydi bu. Bu şansın sunduğu fırsatları idrak eden Hodges, Almanlar ellerindeki bütün yedekleri bölgeye yığmadan evvel bu köprübaşını genişletebilmek için cüretkâr bir şekilde takviyelerini nehrin karşısına sürdü.

Remagen Köprüsü'nün kaybedilmesiyle çılgına dönen Hitler, beş Alman subayının idam edilmesini emretti ve Von Rundstedt'i de Batı Başkumandanlığı'ndan azletti.

3

Führer'in onun yerine atayacağı Albert Kesselring, İtalyan Cephesi'nden Batı'ya nakledildi. Fakat Kesselring de akan sele set çekemedi. Mart sonunda Müttefiklerin Ren geçişleri kuzeyde Nijmegen, güneyde de Mannheim üzerinden Almanya'ya akmaktaydı.

B Ordular Grubu'nun kumandanı Model, ihtiyatla ilerleyen düşmanın *Reich*'ın derinliklerine doğru girmeden önce Almanların tuttuğu bir çember olarak kalan Ruhr bölgesini temizlemek üzere oraya doğru salınacağını tahmin etmekteydi. Bu doğrultuda, artık *Volkssturm* birlikleri ve *Luftwaffe* mensubu Flak birlikleri ile takviye edilmiş tükenik kara kuvvetlerini Ruhr bölgesinde, Almanların Stalingrad'da yaşadığı korkunç tecrübeleri Amerikalılara aksettirecek uzatmalı bir şehir harbine hazırladı. Amerikalılarsa Ruhr şehirlerinin harabeleri arasında geçecek bu tür bir yıpratma harbinin getireceği muhtemel ağır kayıpları idrak ederek bölgeyi derin bir çembere almayı tercih ettiler. Fakat 29 Mart'ta Model, Bradley'nin maksadının farkına vararak, elinde ne kadar zayıf ihtiyat birliği varsa hepsini Paderborn'daki küçük bir karşı taarruza attı. Çılgın Alman direnişine karşın, Amerikan 1. ve 9. ordularının 1 Nisan 1945'te Lippstadt'ta bir araya gelerek 350 bin askeri Ruhr'da çembere almasının önüne geçilemedi – bu kuvvet, Stalingrad'da kapana kısılan kuvvetlerden de büyüktü.

Hitler Model'i kuşatmayı yarmaya çalışmaktan men etti; 11. ve 12. orduların düzenleyeceği mucizevi bir kurtarma harekâtı vadediyordu. Bu ordular o an itibariyle ülkenin kısmi eğitim görmüş en son acemilerinden teşekkül etmekteydi; tam bir ümitsizlik içindeki Almanlar, kalan eğitim okullarını kapatarak bu askerleri mücadeleye atıyordu. Fakat bu Hitlervâri fanteziler Model'e hiç tesir etmedi ve 15 Nisan tarihinde emrindeki ordular grubunu dağıtarak (Stalingrad'da esir düşen Von Paulus'un ardından tarihe düşmanın diri olarak ele geçirdiği ikinci Alman mareşali olarak geçmemek adına) intihar etti. Ruhr'daki Alman direnişinin sona erdiği 18 Nisan tarihinde 316 bin asker esir düşmüştü. Batılı Müttefikler, Batı Cephesi'nin tam merkezinde büyük bir gedik açmışlardı ve *Westheer* kuzey ve güneyde çözülmekteydi.

REMAGEN TUGAYI

6 Mart 1945'te, Amerikalıların hızla Ludendorff Köprüsü'ne yaklaşmalarına binaen Remagen'daki Alman garnizonunun kumandanı anlaşılır sebeplerle hayli tedirgindi. Düşman köprüyü ele geçirirse idam edilecekti. Köprüyü vaktinden erken patlatıp Alman kuvvetlerini karşıdaki batı kıyısında kapana kısılmış halde bırakırsa idam edilecekti. Kumandan dost kuvvetlerin geçişine olanak sağlamak üzere ertesi sabaha kadar köprüyü patlatmamaya karar verdi; fakat yeni ve güçlü Pershing tankının başını çektiği Amerikan zırhlıları beklenmedik anda ortaya çıkarak köprüye saldırdı. Almanlar yıkıcı mühimmatlarını tetikledilerse de bunlar patlamadı; akabinde patlattıkları yedek mühimmat ise patladı, fakat köprüyü imha edeceği yerde kısmen tahrip etti. Birkaç saat zarfında ciddi miktarda Amerikan askeri nehri geçerek doğu kıyısında bir köprübaşı meydana getirdiler. Ren üzerindeki ender işler köprülerden biri Patton'ın ellerine geçmiş, *Westheer*'in Batılı Müttefikleri Ren'de durdurma ümitleri de suya düşmüştü.

SOLDA: Alman motosikletlileri Ardenler Taarruzu esnasında tehlikelere gebe arazileri aşmaya çalışıyor (1944 sonları). Doğu Cephesi'ndeki tecrübeler, *Wehrmacht*'ın çamur ve soğuğun getirdiği zorluklarla başa çıkabilecek konuma gelmesini sağlamıştı; fakat yine de Ardenler ilerleyişi sınırlı tutuyordu.

Remagen'de bir Amerikan askeri düşünceli bir halde Ludendorff Köprüsü'nü izliyor. Alman garnizonunun Ren üzerindeki köprüyü imha edemeyip Müttefiklerin eline geçmesine göz yumması Hitler'i çılgına çevirmişti. Dört subay tutuklanıp idam edildi; biri de gıyabında idama mahkûm edildi.

Hitler'in yakın tarihte bütün cephelerde kaydedilen felaketvâri başarısızlıklara ve mağlubiyet psikolojisinin büyüyen işaretlerine verdiği yanıt, Alman askerlerinin sultası altında süründüğü aşırı katı disiplinin ölçüsünü artırmak oldu. Örneğin 2 Nisan'da teslimi veya geri çekilmeyi savunmak suretiyle mağlubiyet psikolojisi emareleri gösteren bütün askerlerin yargısız infaz edilmelerini emretti. Artık Kesselring bile emrindekilere ölmenin Alman askerinin görevi olduğunu hatırlatıyordu. Bu kısıtlamalar devam eden direnişi bir miktar takviye etmişti; fakat bu çabaların arkasındaki ana amil, pek çok Alman askerinin sergilediği yoğun profesyonellik anlayışıydı; korkunç muharebe kayıplarına rağmen cephe hattındaki birlikleri bir arada tutan şey de bu vasıflarıydı. Gelgelelim Hitler'in ordunun profesyonel subay kadrosuna karşı hissettiği horgörü yine su yüzüne çıkmış; Führer, *Volkssturm*'un Alman şehirlerinde yürüteceği savunma faaliyetlerinin komutasını askerî tecrübesizliklerine rağmen Nazi Partisi mensuplarına tevdi etmişti.

Ümitsizlik içindeki Hitler, bütün nüfusu düşman işgali altındaki Alman topraklarında "Kurt Adam" usulü gerilla mücadeleleri yürütmeye çağırmak suretiyle, Almanya'yı Müttefiklere karşı "topyekûn savaşa" memur kıldı. Yaygın propaganda faaliyetlerine rağmen gerçekte bu Kurt Adam harekâtlarına katılanlar sadece iyi talimli birkaç yüz fanatik Nazi'den ibaretti ve bu harekâtlar tabiatıyla pek bir işe yaramadı. Nazi propagandasının savunma direncini şevke getirmek için giriştiği işlerden biri de Güneydoğu Bavyera ve Batı Avusturya dağlarında, Müttefiklerin "Millî Tabya" adını taktığı kuvvetli bir savunma mevziinin teşekkül ettiği bilgisini kamuoyuna sızdırmak oldu. Gerçekte bu müstahkem bölge sadece kâğıt üzerinde mevcuttu ve 22 Nisan'da Hitler kaderiyle yüz yüze gelmek üzere Berlin'de kalmaya karar verdiğinde, bu efsanevi tahkimatı koruma yönündeki bütün temayül azalarak bitti. Fanatik Nazilerin dağ başlarında son bir direniş mevziinin bulunmaması Müttefikler açısından minnet duyulacak bir şeydi.

YUKARIDA: Batı Cephesi'ndeki *Reich* savunmasında görevli askerler (1945). Soldan sağa, 2106. *Panzergrenadier* Taburu'ndan bir *Oberleutnant* (Köln, Mart 1945); 48. *Grenadier* Alayı'ndan bir *Gefreiter* (Ruhr Çemberi, Nisan 1945); 156. *Panzergrenadier* Alayı'ndan bir *Panzergrenadier* (Reichswald Ormanı, Şubat 1945). (Stephen Andrew © Osprey Publishing)

Tarihin bugün artık gayet iyi bildiği gibi Üçüncü *Reich*'ın nihai müstahkem mevkii olan Berlin'i alma payesi Sovyet kuvvetlerine ait olacaktı. Fakat Batılı Müttefikler de cephe hattını Berlin ve Prag'ın 100 kilometre yakınına dek ilerlettiler. Nisan sonunda Alman kuvvetleri iskambil kâğıdından mamul kuleler gibi yerle bir olmaktaydı. Hitler'in *Wehrmacht*'ı ise ömrünün son saatlerine girmek üzereydi.

BERLİN

Reich'ın nihai muharebesi, Hitler merkezli komuta yapısının tamamen dağıldığı bir ortamda cereyan etti. Sovyet komuta zincirine damgasını vuran sıkı merkezi kontrol sisteminin aksine *Wehrmacht*'ın komuta zincirine kaos ve korku hâkimdi. Kendisine askerî harekâtlar üzerinde mutlak bir kontrol bahşeden Adolf Hitler, ücra mevkilere yapılmış komuta sığınakları arasında mekik dokuyordu ve gerçeklikle olan bağlarını peyderpey yitirmişti. En yakınında bulunan astları, perde arkasında iktidar ve nüfuz muharebelerine girişiyorlardı ve hiçbir zaman olup bitenler hakkında biraz olsun gerçeklik hissi aşılayacak müdahalelerle uğraşmadılar.

Hitler nihayet 16 Ocak 1945'te kendini *Reichskanzlei*'ın (*Reich* Şansölyeliği) altındaki *Führerbunker*'a kapattı. Bu üstte kronikleşmiş bir muhabere ekipmanı eksikliği vardı ve üs, savaş boyunca Avrupa'nın dört bir yanında kullanılan karargâhların yanına bile yaklaşamı-

Sennelager eğitim alanında Tiger II tankları intizama giriyor. Teutoburger Ormanı'nın ucunda bulunan Sennelager, 19. yüzyıl sonundan itibaren Alman kuvvetleri tarafından eğitim alanı olarak kullanıldı ve zırhlı araç tatbikatına çok uygun bir alandı.

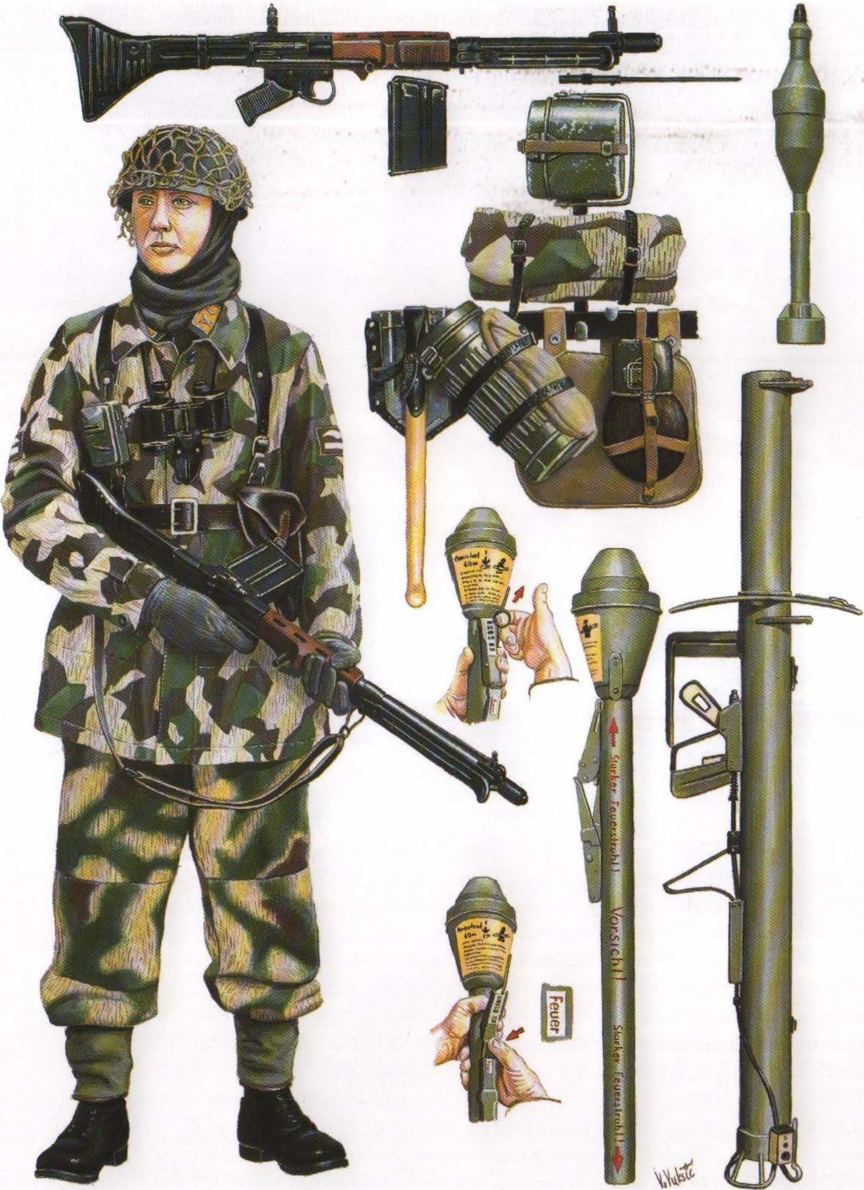

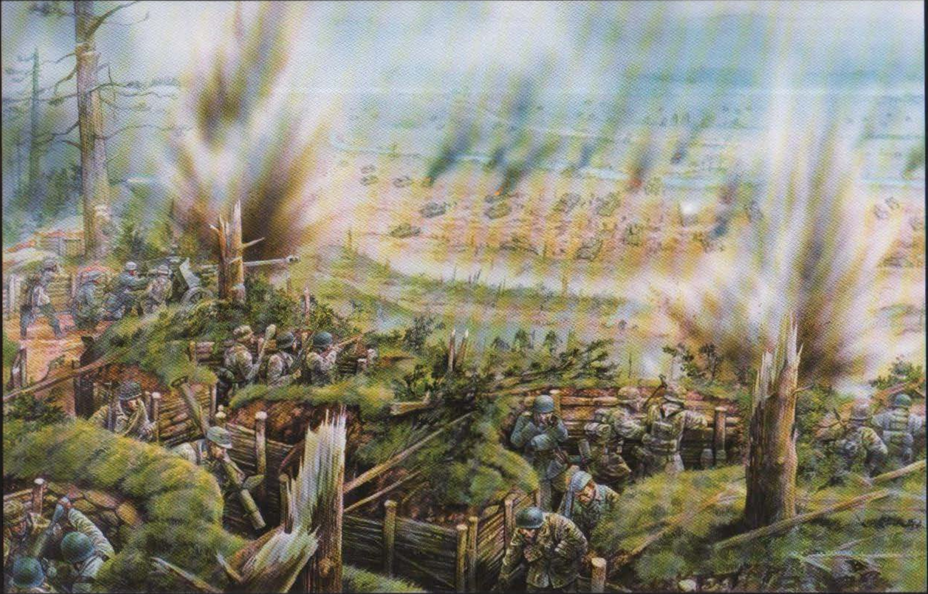
Berlin Muharebesi (1945) esnasında pek çok Alman askeri, buradaki subayla aynı kaderi paylaşmıştır. Bu muharebenin neden olduğu zayiat sayılarını tam olarak kestirmek aşırı zordur; Almanların toplam zayiatı 100 binden (esirler de dâhil) yaklaşık 1 milyona kadar herhangi bir sayı olabilir.

yordu. Tek kişilik bir santrali, tek bir telsiz vericisi ile bir telsiz telefonu vardı; bu muhabere sistemi de alıcısının bir balon yardımıyla uçurulmasına muhtaçtı.

Stres, aşırı çalışma, bir önceki Temmuz ayındaki suikast teşebbüsü ve bozulan sağlığı da Hitler'in zihinsel vaziyetini daha da zorlaştıran durumlar arasındaydı. Aralık 1941'de hem silahlı kuvvetlerin hem de kara kuvvetlerinin komutasını devralmış; Doğu Cephesi'ndeki harekâtları sadece *OKH* üzerinden idare ederken, diğer cephelerin mesuliyetini *OKH*'den alıp *OKW*'ye vererek (ve böylece bu iki yapının kendi mesuliyet alanlarında zaten kıt olan kaynaklar üzerinde rekabet etmesine yol açarak) komuta yapısını daha da karmaşık hâle getirmişti Führer. Kurmay kadrosunun geneline karşı tavrı da büyük bir sürtüşme kaynağıydı; Hitler'in emirlere sorgusuz sualsiz itaat sistemi, bu kademenin karşılıklı güven ve fikir alışverişi sistemiyle çatışıp duruyordu.

Hitler'in komuta sistemi, Alman silahlı kuvvetlerinin 1945'teki vaziyeti ve iç dağılımına yansımış durumdaydı. Kafa karıştıran bir uygulama, hattan çekilip yedeğe çıkarılan kolordularla ordu karargâhlarının, hangi hizmet koluna mensup ya da hangi işleve sahip olduklarına bakılmaksızın yeniden yapılandırılan veya sıfırdan inşa edilen birliklerin komutasına memur edilmesiydi. Örneğin V. SS-Dağ Kolordusu yalnızca bir *Waffen-SS* tümenine

Starker Feuerstrahl!
Vorsicht!
Starker Feuerstrahl!
Feuer

Sovyet kuvvetleri Berlin'in doğusundaki Seelow Tepeleri'ne saldırıyor (16 Nisan 1945). Sovyet taarruzu topçuların sersemletici trampet ateşiyle başladı fakat Sovyet tanklarıyla piyadelerinin ilk dalgaları, Almanlar bölgeyi kasten sele teslim etmiş olduğundan, nehrin vadisini aşmakta güçlük çektiler. (Peter Dennis © Osprey Publishing)

sahip olup hiçbir dağ birliği barındırmıyorken, XI. SS-Panzer Kolordusu da büyük ölçüde alelade piyade birliklerinden müteşekkildi.

Temmuz 1944 tarihli darbe girişiminden sonraki kapsamlı karacı subay tasfiyesine ve Nazi ruhunun birlik karargâhlarına hâkim olması amacıyla buralara siyasi subayların atanmasına karşın, Alman ordu kuvvetleri hâlâ kara birlikleri temelinde yükselmekteydi. Hayli nüfuzlu addedilebilecek İhtiyat Ordusu (veya Vatan Ordusu) kumandanlığı görevini Himmler üstlenmiş ve yeni askere alınanların tamamı, yeni oluşturulan, *Volksgrenadier* ve *Volks* topçu birliklerinden müteşekkil *Volkswehr*'e (Halk Ordusu) verilmişti. Bu birlikler siyaseten daha güvenilir sayıldıklarından asker ve ekipman dağıtımlarında öncelik sahibiydi.

SOLDA: Ardenler Harekâtı'ndan bir *Fallschirmjäger Leutnant*'ı; burada şahsi takımı ve savaşın sonuna ait bazı silahlarla birlikte görülüyor. Söz konusu silahlar, FG 42 taarruz tüfeği ve *Panzerfaust* ve *Panzerschreck* (sağda) tanksavar silahları. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

Kara ordusundan sonra sahaya ordu birlikleri süren ana teşkilat, yine Himmler'in komutasındaki *Waffen-SS*'ti. Bu birlikler de ekipmanlar hususunda kara ordusundan daha yüksek öncelik sahibiydi ve (temelde çalışma kamplarından olmak üzere) kendi ikmal kaynaklarına sahiptiler. Askere alma kanunlarıyla ilgili olarak *Wehrmacht* ile rekabet edemediklerinden diğer insan gücü kaynaklarına yönelmişlerdi ve bunun sonucunda da iç dağılımları bakımından Fransız Lejyonu'na benzediler. 1945 itibariyle *Waffen-SS* generallerinin Hitler'e olan inancı bile sallantıdaydı ve artık bu kumandanlar nihai zafere inanmıyorlardı.

Son olarak karargâhı Unter-den-Linden'deki *Zeughaus*'un (cephanenin) karşısında bulunan Berlin Garnizonu vardı. Bu komuta yapısının emrindeki kuvvet bir birlikler çorbası gibiydi: Askerî inzibatlar, alelade garnizon kuvvetleri, savaş esirleri, köle gibi çalıştırılan işçiler, cezai birimlere mensup kişiler, bir istihkâm taburunun mensupları ve *Großdeutschland* Muhafız Alayı'ndakiler gibi envai çeşit asker bulunuyordu. Garnizon barış zamanında III. Kolordu'nun idaresinde bulunan III. *Wehrkreis*'ın bir parçasıydı. Bu kolordu savaşa gittiğinde karargâhının tek bir yardımcı şubesi kalmış ve bu da İhtiyat Ordusu ya da Vatan Ordusu'na bağlanmıştı.

Luftwaffe, *Generaloberst* Ritter von Greim'ın *Luftlotte* VI'sına (6. Hava Filosu) katkıda bulunmanın yanı sıra sahaya üç tip ordu birliği sürmüştü. Birincisi, seçkin Alman paraşütçüleri *Fallschirmjäger*'lerdi. İlk başlardaki ihtiyatların çoğu bu birliklerin uçuş yapmayan kollarına mensuptu; fakat bu birliklerin genel seçkinci gelenekleriyle eğitilmiş ve endoktrine edilmişlerdi; nitekim bu askerler çoğu kara birliğinin yanında şok kuvvetleri olarak kullanılırlardı. Fakat artık ihtiyaç duyulmayan hava personelleri de dâhil olmak üzere daha sonraları gelen yedekler böylesi bir eğitimden mahrumdu. İkinci tip birlikler, *Luftwaffe*'nin –Alman toplam uçaksavar personelinin %90'ını temin eden ve mensupları tümen sevi-

LUFTWAFFE SAHRA TÜMENLERİ

Luftwaffe sahra tümenlerinin kökenleri, *Wehrmacht*'ın Doğu Cephesi'ndeki savaşı destekleyecek yeni insan gücü kaynakları aramaya başladığı 1942 yılına dek uzanır. Bu tümenler aynı zamanda Hermann Göring'in kara muharebelerinde de pay sahibi olarak savaş içindeki nüfuzunu genişletme çabalarının meyveleri mahiyetindedir. Yer ekipleri, inzibat birlikleri, hava kuvvetlerinin idari personeli ve hava üssü inşa birimleri gibi envai çeşit kaynaklardan alınan *Luftwaffe* personeliyle önce alaylar, daha sonraları da tümenler oluşturulmuştur. Savaş süresince toplam 22 *Luftwaffe* sahra tümeni oluşturulmuştur ve savaşın gidişatı *Luftwaffe*'nin çeşitli unsurlarını –örneğin 1944'te bombacı kolunu– neredeyse gereksiz hale getirdikçe tümenlerdeki kuvvet mevcudu giderek artmıştır. Tek bir tümenin kuvveti 4 bin askerden 12 bin askere kadar değişmekteydi (tümenlerin temel muharip unsurları iki tüfekçi alayından müteşekkildi) ve tümenler, I'den IV'e dek uzanan sayı numaralarına sahip kolordular halinde gruplanmıştı. Genel toplamda bakılacak olursa *Luftwaffe* sahra tümenlerinin kıymeti kuşkuludur; çoğu kıt eğitimli bu askerler Sovyet taarruzları karşısında çoğu zaman çok kötü performanslar sergilemiştir.

Bir topçu, *Wurfgranate* 41'i 15 cm'lik roketlerle dolduruyor. İlk başlarda bu roketatar altı borulu bir kaide kullanmaktaydı; fakat savaşın son evrelerinde silahın on roketlik yarı paletli bir sürümü de hizmetteydi. Roketler dalgalı şekilde atılıp 7 bin metreye kadar çıkan bir menzilde etkileyici alan bombardımanları meydana getirilebiliyordu.

yesine ininceye kadarki bütün kara birliklerinin emrine verilen– uçaksavar topçu kanadı altındaki birliklerdi. *Luftwaffe*'nin bu kolu seçkin bir birlik olarak yola çıkmış ve savaş boyunca da öyle kalmıştı; bu birliğin bataryaları sık sık hareketli topçu kuvvetleri olarak rol üstlenmiş ve düşmanca çiğnenene kadar cesurane çarpışmışlardı.

1945 başlarına dek Berlin'in ana savunması, müdafi kuvvetlerin Müttefik bombardımanları karşısındaki uçaksavar kabiliyetleri merkezinde yapılanmıştı. Bu savunmayı 1. "Berlin" Flak Tümeni sağlıyordu ve savunma, *Friedrichshain*, *Humboldthain* ve Hayvanat Bahçesi'ndeki üç dev parka inşa edilen devasa Flak kulelerinde yoğunlaşmıştı; iki metre kalınlığında surları ve her bir açıklıklarında çelik kapıları bulunan bu yapılar birer kale gibiydi. Şehrin dört bir yanına dağılmış ve genellikle büyük müstahkem yapıların düz çatılarına kondurulmuş bir düzine civarında sabit uçaksavar mevzii de vardı. Bunların tamamının kara muharebesinde de kıymetli bir destek sağlaması ve komuta noktası ya da savunma mevzii olarak iş görmesi beklenebilirdi. Üçüncü olarak, ilk olarak 1942'de eğitim teşkilatlarından, Flak birliklerinden ve diğer yer hizmeti teşkilatlarından aşırılarak piyadelere dönüştürülen personelden teşkil edilen *Luftwaffe* Sahra Tümenleri vardı.

Berlin muharebeleri için Almanların elinde pek çok tank, kundağı motorlu top ve *Jagdpanzer* de bulunuyordu; fakat içinde bulundukları ümitsiz vaziyet, birliklerin elde ne varsa onunla rastgele teçhiz edileceği anlamına gelmekteydi. Alman zırhlı kuvvetleri de yakıtsızlık nedeniyle ciddi bir engelle karşı karşıyaydı; yakıt üretim tesisleri Müttefik bombardımanlarının ana hedeflerden olmuştu.

Wehrmacht artıklarının kabiliyetleri Berlin Muharebesi'nin gaddarlığından da görülebilecektir. 16 Nisan 1945'te başlayan çarpışmalar, tarihin en büyük şehir içi muharebelerinden biri hâline geldi. Sovyet askerleri hayret uyandıran yoğunluktaki bir topçu ateşi altında üç koldan şehre girip hemen hemen her sokak ve her bir bina için çarpıştılar. 300 bin Alman'ın karşısında 2.5 milyon Sovyet askeri ve pek çok topu ve zırhlısı olmasına rağmen, şehrin müdafileri kaçınılmaz son gerçekleşmeden evvel 70 binden fazla Sovyet askerini öldürecekti. Hitler'in 30 Nisan'da intihar etmesini takiben, Mayıs'ın ilk haftası sonunda *Wehrmacht* kuvvetlerinin tamamı teslim oldu.

Bu sahne, Nisan 1945'te Berlin'de şehir içi harbin bütün o kargaşasını tasvir etmektedir. Kol halinde ilerleyen Sovyet tankları, *Panzerfaust* ve *Panzerschreck* tanksavar silahlarıyla mücehhez küçük takımlar için mükemmel hedef mahiyetindeydi; bu ekipler –hele de tanklar şehirdeki gönüllülerin inşa ettiği barikatlar tarafından durdurulmuşsa– en öndeki ve en arkadaki tankları hemen devre dışı bırakırdı. (Peter Dennis © Osprey Publishing)

Korsun-Çerkasi Çemberi muharebelerinde *Waffen-SS*'in *Wiking* Tümeni'ne mensup askerlerin akla envai çeşit çağrışımlar getiren bir fotoğrafı (Ocak-Şubat 1944). Arka planda PzKpfw III'lerin ilerlediği görülüyor. Cepte kapana kısılan Almanların üçte ikisi kaçmayı başarmıştır. Buradaki askerler tamamen kışlık üniformalar giymişler ve öndeki askerin omzunda bir *Panzerfaust* bulunuyor.

YAPISAL GELİŞMELER

Yukarıdaki anlatımdan da görebileceğimiz gibi savaşın son aylarında *Wehrmacht* yerle bir olma ile yeterli olma hâllerinin bir karışımı niteliğindeydi. Alman ordusunun devam eden güçlü yanlarından biri taktik becerilerine matuftu: Komuta sisteminin esnekliği ve bilhassa da savunmada çabucak yeniden toparlanabilme özelliği. Alman sahra karargâhları küçük tutulur ve astları olan kumandanlarla yakın temas sağlayabilmek için epey ileride konuşlandırılırdı. Subayların eğitim seviyesi yüksekti ve bu subaylar hızlı karar verebiliyorlardı.

Burada uzunca alıntılanmaya değebilecek ilginç bir belge, Doğu Cephesi'nde edinilen muharebe tecrübeleri ışığında oluşturulan ve çizgi dizi formatında yayımlanan bir eğitim sirküleridir. Belge alt kademe subayların seviyesine hitap edecek şekilde kaleme alınmıştır ve otuz adet kural belirlemektedir. Aşağıdakiler bu kuralların kelimesi kelimesine tercümesi olmayıp en önemli noktaların özeti mahiyetindedir ve *Wehrmacht*'ın savaşın en son günlerine dek nasıl parlak taktiksel bilgilerle dolu olup bunları yaydığının mükemmel bir tasviridir:

1. Araziyle aşinalık kurunuz ve bu bilgiyi astlarınızla paylaşınız.
2. Taktik vaziyetle, görevinizle ve sair bilgilerle ilgili "resme" daima astlarınızı da dâhil ediniz.

11 Şubat 1945 günü öğleden sonra; Reichswald Ormanı'nda 53. Galler Tümeni bu Alman makineli tüfek noktasına taarruz ediyor. Mevzii savunan askerler üç gündür durmadan çatışma halinde; fakat Müttefiklerin ilerleyişini mümkün olduğu kadar geciktirmek için savaşmaya devam ediyorlar. [Tony Byran © Osprey Publishing]

3. Cephenizin yanı sıra kanatlarınızı da koruyunuz.
4. Değişen koşulları daima değerlendirip göz önünde bulundurunuz.
5. Sıkı bir telsiz disiplinini temin ediniz.
6. Kuvvetle birliklerinizin başını çekiniz! En az iki Panzer ileride. İlk andan itibaren ne kadar yüksek ateş gücü sahaya sürülürse düşman o kadar çabuk mağlup edilir.
7. Korunak mevkiinden çıkarken birlik içinde ve hızlıca hareket ediniz. Düşman tek seferde ne kadar fazla hedefle yüz yüze kalırsa ateşini kontrol etmek ona o kadar zor gelecektir; böylece siz de onu vurmak için daha fazla ateş gücüne sahip olacaksınız.
8. Taarruz esnasında mümkün olduğunca hızlı hareket ediniz. Düşük süratte isabet almanız çok daha muhtemeldir. Sadece iki çeşit hareket hızı vardır: Yavaş (ateş için) ve tam gaz ileri.
9. Uzun ve orta menzilden tanksavar silahlarla karşılaştığınızda düşmana daha fazla yaklaşmadan önce karşı ateş açınız. Önce etkili bir ateş açabilmek için durunuz, akabinde bir takımı destek ateşi için orada bırakıp bölüğün geri kalanını düşmana doğru hareket ettiriniz.
10. Yakın menzilden tanksavar silahlarla karşılaştığınızda durmak intihardır! Bu durumda başarılı olabilecek ve kayıpları azaltabilecek tek seçenek, hemen tam gaz ve tüm silahlar ateş açar şekilde saldırgan bir taarruza kalkmaktır.
11. Tanksavar silahlarla temas hâlindeyken asla –kuvvetli koruma ateşi altında olsa bile– bir takımı tek başına taarruza bırakmayınız. Tanksavar silahlar tek başlarına konuşlandırılmazlar. Hatırlayınız: Rusya'da tek başına kalan tanklar kaybedilmiştir!
12. Araçlar arasında makul bir mesafeyi koruyunuz. Bu, düşmanın savunma ateşini böler. Araçlar arasında çok küçük boşluklar bırakmaktan her ne pahasına olursa olsun kaçınınız.
13. Mayın tarlası veya hendek gibi geçilemez bir engelle karşılaşıldığında hemen korunaklı yerlere çekiliniz. Açıkta öylece durmak zayiata neden olacaktır. Hesaplarınızı korunakların arkasında yapınız.
14. Düşmanın tank mevzileri olması muhtemel yerlerden geçerken ya en kısa menzillerinin de içinde olacak kadar yakından ya da en uzun menzillerinin de dışında olacak kadar uzaktan geçiniz.
15. Düşman tanklarına doğrudan saldırmayınız; öyle yaparsanız kuvvetinizi öğrenip siz onları imha edemeden tepki vereceklerdir. Müsait bir konumda olana kadar bekleyip kanattan veya geriden saldırınız. Geri çekilen tüm düşmanları amansızca takip ediniz.
16. Düşmanın mukavemet noktalarına mümkünse aynı anda farklı yönlerden saldırmak gerekir. Savunma ateşi dağılacak ve saldırının gerçek yönü ve kaynağı gizli kalacaktır. Bu şekilde zayiatınız daha az ve yarma harekâtı daha kolay olur.
17. Hava ve topçu saldırılarına karşı daima kazılı mevziler ve kamuflaj hazırlayınız. Bu sebeplere binaen verilen zayiatın mazereti yoktur.
18. Belirleyici anlarda mühimmat tasarrufu yapmaya çalışmayınız. Böyle zamanlarda zayiatı asgariye indirmek için aşırı müsrif şekilde mühimmat harcamak kabul edilebilir.
19. Hiçbir zaman bölüğünüzü iki kısmın birbirini destekleyemeyeceği bir şekilde konuşlandırmayınız. Ortada iki hedef varsa her birine sırayla, tam kuvvetinizle saldırınız.

ARKA SAYFADA: Muhtemelen Hollanda'daki *Wehrmacht* askerleri çatışmalara bir mola vermişler (Ekim 1944). Savaşın bu tarihlerinde artık ordu birlikleri giderek eğitimi kıt askerlerle ya da geri kademe birlikleriyle dolu; *OKH*, savunmayı ayakta tutacak insan gücü için bütün Almanya'yı sıkı şekilde tarıyor.

20. Sizi destekleyen topçu veya pike bombardıman uçağı saldırılarından hemen yararlanınız. Bu saldırılar bitene kadar beklemeyiniz. Bunların imha edici etkileri yoktur, sadece bastırıcı etkileri vardır. Faal bir tanksavar savunmanın üzerine atılmaktansa dost ateşi riskine girmek daha evladır.
21. Emrinize verilen kuvvetleri yanlış kullanmayınız. Örneğin, istihkâm birliklerini piyade yerine, zırhlı piyadeleri tank yerine kullanmayınız.
22. Emrinize verilen zırhsız ve hafif zırhlı kuvvetleri, esas görevlerinde kendilerine ihtiyaç duyulana dek gereksiz yere zayi olmaktan koruyunuz.
23. Emrinize verilen kuvvetler sizin hizmetçiniz değil, misafirinizdir. Onların ihtiyaçlarını ikmal ediniz, kaynaklarınızı onlarla paylaşınız. Onları sadece muhafızlık görevlerinde kullanmayınız!
24. Müşterek harekâtlarda yakından, ortaklaşa çalışınız ve birbirinize yardım ediniz. Sizin sloganınız "Piyadeyi koruyun!", onlarınki de "Panzerleri koruyun!" olacaktır.
25. Daima görevinize odaklanınız ve görevinizi yerine getirmenize tehdit oluşturmuyorlarsa düşmanın taarruz eden kanat mevzileriyle uğraşmayınız.
26. Zaferden sonra daima karşı taarruzlara hazır olunuz.
27. Savunma mevzilerindeyken sabit ateş pozisyonlarında sadece birkaç Panzer bırakınız. Geri kalanları, çabucak ve etkili bir biçimde sahne alabilecekleri şekilde, hareketli bırakınız. Tanklar saldırgan bir savunma yapmalıdır.
28. Aşırı kuvvetli bir direnişle karşılaştığınızda taarruzu kesiniz. Devam etmek sadece zayiatı artıracaktır. Siz başka bir kısımdan sürpriz şekilde saldırmak için kuvvetlerinizi yığarken düşmanı asgari kuvvette tutmak daha evladır.
29. Unutmayınız: Emrinizdeki askerler size değil, Almanya'ya aittir. Şan şeref peşinde koşmakla nadiren başarı gelir; fakat bu çabaların bedeli daima kanlıdır. Cesaretinize muhakeme kuvveti ve kurnazlıkla kıvam veriniz. İçgüdülerinizi ve taktiksel kabiliyetlerinizi kullanınız. O zaman emrinizdeki askerlerin sadakatiyle saygısını kazanırsınız.
30. Panzer tümeni süvarinin bu çağdaki muadilidir. Panzer subayları süvarilerin geleneklerini ve saldırgan ruhlarını sürdürmelidir. Mareşal Blücher'in sloganını hatırlayınız: "Sonuna dek ileri!" (fakat akilane).

Bu noktaların çoğu bugün bile piyadeler için taktiksel açıdan geçerlilik sahibidir ve Alman askerlerinin savaşın en son haftasında dahi savunmanın en azından zevahirini kurtarmasını sağlayan da böylesi merkezî talimatnameler olmuştur. Fakat cephe hattında koca birlikler bütünüyle dağılırken yapısal değişiklikler kaçınılmazdı ve bu değişiklikler seri bir şekilde gerçekleşmişti. Büyük resme bakmak gerekirse; 1943-45'te Doğu Cephesi'ndeki ordu önce dört, daha sonraları da beş ordular grubu hâlinde teşkilatlanmıştı; bir altıncısı da Balkanları korumaktaydı. Bu gruplar toplam dokuz piyade ve dört Panzer ordusundan müteşekkil olup Kutup Cephesi'nde de müstakil bir dağ ordusu bulunuyordu. Her ordu bünyesinde iki ilâ beş arasında değişen sayıda piyade, Panzer, dağ, süvari ve yedek kolorduları (veya kara ordusu birlikleri) mevcuttu ve bunların her biri de yine değişen sayılarda Alman ve müttefik ülke tümenleri barındırıyordu. 1944 sonbaharında üç zırhlı kolordu (XXIV., *Großdeutschland* ve *Feldherrnhalle*) *Waffen-SS* modelinde kuvvetli entegre saldırı

SAĞDA: Beyaz Rusya'daki Grodno'nun dışında Alman lağımcıları bir köprüyü imha etme hazırlıklarında. Sovyetlerin Beyaz Rusya'daki ilerleyişini geciktirme amaçlı bu tarz çabalar büyük ölçüde nafileydi ve Kızıl Ordu'nun Haziran 1944'te başlattığı *Bagratyon* Harekâtı hem Beyaz Rusya'yı Alman kuvvetlerinden temizledi, hem de bu arada Merkez Ordular Grubu'nu da aşağı yukarı tamamen yok etti.

birlikleri olarak teşkilatlandırıldı; 1945'te Doğu Almanya'da çarpışan bu birliklerin her birinde iki tümen ve destek kuvvetleri bulunmaktaydı.

Alman ordusunun ana omurgası yine piyade tümenlerine yaslanıyordu; tümenlerin %82'si bu sınıftandı. 10 Aralık 1944'te bütün piyade tümenlerinin "M1945 Tümenleri" olarak şekillendirilmesi emredildi. Her birinde 12 bin 211 Alman askeri ve 698 *Hiwi* bulunacak, tümen hizmet birimleri de bir motorlu nakliye bölüğü, iki adet atlı nakliye bölüğü, bir ordu donatım bölüğü, bir mekanik tamir takımı, bir idari bölük, sıhhiye bölüğü, veteriner bölüğü ve sahra postanesi barındıran bir ikmal alayına dönüştürülecekti. Mart 1945'te insan gücü daha da düşürülerek 10 bin 728 Alman ve 642 *Hilfswillige*'ye kadar indirildi.

Hitler, aman vermez Kızıl Ordu ilerleyişini durdurma çabasıyla 25 Ocak 1945 tarihinde eldeki bütün birliklerin piyade tümenlerine dönüştürülmesini emretmişti. İhtiyat tümenleriyle eğitim ve ikame tümenleri, İhtiyat Ordusu'nun normal sıra numaralarına sahip tümenleri hâline geldiler. Şubat 1945'te bölgesel okul ve garnizonlardan piyade ve Panzer tümenleri olarak "adlandırılan" tümenler oluşturuldu. On iki adet şehrin, kara ordusu ve *Volkssturm* personeliyle dolu garnizonları son savunmalar için kale birliklerine dönüştürüldü. Breslau (Wroclaw)[9] kale kolordusu; Danzig (Gdansk), Frankfurt an der Oder, Gotenhafen (Gdynia), Stettin (Szczecin), Swinemünde (Swinoujscie) ve Warschau (Varşova) kale tümenleri; Kolberg (Kolobrzeg), Küstrin, Posen (Poznan), Scheide-

Almanya'da bir sokak köşesine bir *Jagdtiger* tankı park edilmiş (Nisan 1945). Çöken bir rejimin sahaya sürdüğü kuvvetli bir silah bu. *Jagdtiger*, Tiger II tankının tank imha edici türüydü ve üzerinde hem 12.8 cm'lik kuvvetli bir PaK 44 tanksavar topu hem de bunun yanında bir MG 34 makineli tüfek bulunuyordu.

Alman kuvvetleri, Panzerler ve Macar piyadeleri Budapeşte'den çekiliyor. Aralık 1944'te bir Sovyet taarruzu ile dört Alman tümeni şehrin içinde kıstırılmıştı. Hitler şehrin her ne pahasına olursa olsun korunması gereken bir "kale" olduğunu duyurdu. Almanlar da aynen bu dediğini yapmaya çalıştılar; fakat bu savunmanın Hitler'in kuvvetlerine maliyeti 150 bine yakın zayiat oldu.

mühl (Pila) ve Garlitz de "kaleler" olmuştu (Mayıs 1945'ten sonra Frankfurt an der Oder hariç hepsi Polonya şehirlerine dönüşecekti).

1945'te *Wehrmacht*'ın Panzer kolu da yine sallantılıydı. Durumun kötüleşmesi, Panzer tümenlerinin revizyonunu ve teşkilatlarının güncelleştirilmesini durdurmamıştı; fakat bu hamleler de çoğu zaman aslında sadece insan gücü, silah mevcudu, araçlar veya ekipmanda tenkisat anlamına gelmekteydi. 22 Ocak 1945'te tümenin kamyon istihkakı 1.200 civarına düştü; artık tümen destek ve hizmet birimlerinin sadece 279 kamyonu olacaktı. Dahası, 25 Mart 1945'te, 232. Panzer Tümeni hariç bütün Panzer ve *Panzergrenadier* tümenlerinin yeni 1945 model mevcutlara göre düzenlenmesi emredildi. Genel hatları itibariyle bu yapı, artık tek bir Panzer taburu ile ikinci taburun yerine gelen zırhlı bir *Panzergrenadier* taburundan oluşan bir Panzer alayı, iki motorize *Panzergrenadier* alayı (bu alayların motorizeliği kâğıt üzerinde kalıyordu, zira artık motorlu taşıtlarla nakliyat imkânına sadece ağır birliklerin sahip olması gerektiği düşünülüyordu), bir Panzer keşif taburu, bir *Panzerjäger* taburu, bir Panzer topçu alayı, bir uçaksavar taburu, bir öncü tabur, bir istihbarat taburu ve bir sahra ihtiyat taburundan oluşacaktı. İnsan mevcudu bütün rütbelerden toplam

11 bin 422 kişide sabitlenmişti ve tümenin 54 Panzer, 90 zırhlı personel taşıyıcısı, 16 zırhlı araç, 22 *Panzerjäger*, aynı miktarda topçu sınıfı topu ve 1.080'i kamyon olmak üzere 2 bin 171 aracı bulunacaktı.

Mevcut durumlarına binaen üzerlerinde bu genel hatlar çerçevesinde ayarlamalar yapılamayan birlikler ise "1945 Panzer Tümeni Görev Kuvveti" şemalarına göre teşkilatlanacaktı. Bu şemada Panzer tümeninin görev kuvveti, bir refakat bölüğü, karma bir Panzer alayı, bir motorize *Panzergrenadier* alayı, iki bölükten müteşekkil bir Panzer keşif taburu, bir *Panzerjäger* taburu, yalnızca birinci ve üçüncü taburları kalmış bir Panzer topçu alayı, bir uçaksavar taburu, bir Panzer öncü taburu, bir istihbarat bölüğü, bir sahra ihtiyat taburu

Burada 1945'te, Müttefiklerin müşterek hava ve topçu saldırısına yakalanmış iki Panther tankı görüyoruz. Tanklardan biri doğrudan isabet alarak imha olmuş. İkincisi ise motor kısmından isabet alarak yanmaya başlamış. Hayatta kalan personel ya dev alevler tarafından ya da kaçmaya çalışırlarken düşmanın küçük silah ateşi tarafından öldürülecek. (Velimir Vuksic © Osprey Publishing)

Bir topçu gözcüsü potansiyel hedeflerini gözlüyor. Kullandığı alet, SF14Z makas periskop. Bu periskop 10 kat yakınlaştırma özelliğine sahipti ve stereoskopik prensiplerden faydalanarak muharebe alanının hem korkunç derecede açık hem de etkileyici şekilde derinlikli bir görüntüsünü meydana getiriyordu.

ve ikmal ve hizmet birimlerinden oluşmaktaydı. Görev kuvvetinin toplam mevcudu 8 bin 602 kişiye sabitlenmişti; fakat (muharip araçlar da dâhil olmak üzere) araç istihkakı "1945 Panzer Tümeni"ninkiyle aynıydı. Esasında tüm komuta kademelerinin 1 Mayıs'a kadar astlarının durumu hakkında raporlar hazırlaması gerekiyordu; fakat muhtemelen hiçbiri bunu yapamamıştır. Yine de tümen birimlerinin tamamının değil, fakat bir kısmının yeni mevcuda göre yeniden teşkilatlanabileceği anlaşılmaktadır.

1945 yılı itibariyle Hitler'in paramparça olmuş ordusunun büyük çoğunluğunu hâlâ düzenli birlikler oluşturmakla birlikte, Müttefik ilerleyişini durdurmak için fazladan insan gücüne ihtiyaç duyulduğu giderek aşikâr hâle gelmişti. Hitler bu yüzden muharebe kuvvetini artırmak için başka kaynaklara yöneldi. Nihai yangının içine yaşlısı da genci de çekilecekti.

HİTLER GENÇLİĞİ

Hitlerjugend (Hitler Gençliği; *HJ*), Hitler'in son savunmasına uygun kaynaklardan biriydi. *HJ*, özü itibariyle askerî bir teşkilat değildi. Başlangıçta kahverengi gömlekli SA'nın genç-

lik kolları mahiyetindeki *HJ*, Nazi Devleti altında genişleyerek bütün nüfusu kapsayan bir kuruluşa dönüşmüştü. Teşkilatın maksadı, Alman çocuklarını Nazi ideolojisiyle endoktrine etmek ve *Volksgemeinschaft*'a (millî cemiyet) hizmete adanacak bir hayat için gerekli fiziki ve ideolojik hazırlıkları gerçekleştirmekti.

Savaşın patlak verdiği 1939 yılında, 10 ilâ 18 arasındaki Alman çocuklarının yaşamlarına çeşitli Nazi gençlik teşkilatlarına üyelik hâli hâkimdi. 10-14 yaşları arasındaki erkek çocukları *Deutsches Jungvolk*'a (Alman Gençliği; *DJV*), 14-18 yaşları arasındaki erkek çocukları ise *HJ*'ye üye oluyordu. Bu teşkilatların kız çocukları için olan muadilleri ise *Jungmädelbund* (Küçük Kızlar Birliği; JM) ve *Bund Deutscher Mädel* (Alman Kızlar Birliği; *BDM*) idi. Erkekler 18 yaşına bastığında mecburi *RAD* hizmetine girerler; ondan sonra da *Wehrmacht* veya *Waffen-SS*'e yazılma gelirdi. Nazi ideolojisi, askeri, maskülen idealin ta kendisi olarak kutsuyordu ve bu itibarla *HJ*'nin en başından itibaren kasti şekilde paramiliter tonlara büründürülmesi şaşırtıcı değildir. *Wehrmacht*'a *HJ* tornasından geçerek gelen genç Alman erkekleri beraberlerinde orada edindikleri beceri ve tavırları da getiriyorlardı.

Stalingrad faciasını takiben 18 Şubat 1943'te, Berlin *Sportpalast*'ta Joseph Goebbels, Alman halkını "topyekûn savaşı" kucaklamaya çağırdığı o meşhur konuşmayı yaptı. Alman çocukları açısından "topyekûn savaş"ın anlamı, kendilerini muharebede fiilen

Bir grup *Hitlerjugend* askeri gergin bakışlarla kendilerini esir alan Amerikan askerlerine bakıyor. Bunlar nispeten şanslı olanlar. Binlercesi cephede, bilhassa da Doğu Cephesi'nin muharebelerinde ölmüştü; ayrıca bu cephedekiler Sovyetlerin eline esir düşmektense intiharı yeğliyordu.

rol almaya yönelik yoğunluğu giderek artan bir seferberlik hâli altında bulmalarıydı. Şubat 1943'ten itibaren 15-16 yaşındaki çocuklar *Luftwaffenhelfer* (hava kuvvetleri yardımcısı) sıfatıyla *Reich*'ın hava savunma sistemlerini doldurma külfetinin altına girmeye başladılar. Yine aynı yıl içerisinde, *Waffen-SS*'in himayesinde, fakat *HJ*'nin kıdemli üyeleriyle taze mezunlarından *Hitlerjugend* Tümeni yaratıldı. 12. SS-Panzer Tümeni adını alan bu tümen, "D-Day" çıkarmalarından sonra, Caen civarında İngiliz ve Kanada askerleriyle vahşi çarpışmalara girip büyük ölçüde imha edildi.

1944 sonralarından itibarense *HJ* birlikleri halk milisleri mahiyetindeki *Volkssturm* (aşağıya bakınız) bünyesinde doğrudan doğruya çarpışmalarda kullanıldı. Dolayısıyla savaşın en son aylarında Müttefik askerleri için muharebelerde on yaşında erkek çocuklarından *BDM* kızlarına kadar silahlı çocuklarla çarpışmak sıradan bir olay olmuştu.

Genç bir adam, ırki bakımdan "saf" ve bu itibarla Hitler Gençliği teşkilatında hizmet görmeye müsait olduğunu belirten bir belgeyi imzalıyor. Yaşına ve savaşın hangi aşamasında olunduğuna bağlı olarak kendisini hakiki bir muharebe alanında bulması an meselesi olabilir.

3

4

5

6

2

1

7

E. Sharp 05

HJ'ye alınan erkek ya da kız çocuğu askerî usulü takiben düzenlenmiş bir birliğin mensubu oluyordu. Gruplara mensubiyet coğrafi temelliydi; yani aynı okullar yerine aynı bölgeden veya aynı sokaktan gelen kızlarla erkekler bir araya getiriliyorlardı. *HJ*'ye katılan bir çocuk, dokuz diğer çocukla birlikte bir *Kameradschaft*'a yazılırdı. Dört *Kameradschaft* bir *Schar*, dört *Schar* da bir *Gefolgschaft* teşkil ediyordu.[10] Üç ilâ beş arasında *Gefolgschaft*'ın bir araya gelmesiyle *Stamm*'lar oluşuyordu. *Stamm*'ların idari kontrol bölgelerine *Unterbann* denmekteydi. Dört ya da beş *Unterbann* bir *Bann*'ı; yaklaşık 40 *Bann* ise *NSDAP*'ın *Gau*'larına denk bir idari bölge olan *Gebiet*'i meydana getiriyordu. Tüm *HJ* mensuplarının sol omuzlarında taşıdıkları üçgen şeklindeki yama, bağlı oldukları *Gebiet*'i belirtmekteydi. *Gebiet*'in ismi ise bu *Gebiet* Büyük Alman *Reich*'ının altı *Obergebeit*'ından (*Nord, Süd, West, Ost, Mitte* ve Avusturya'nın 1938'deki ilhakını takiben *Südost*) hangisinin parçası ise onun adının altında yazılı olurdu. Birim isimleri değişiklik arz etmekle birlikte *HJ*'nin dört kolu da bu şekilde teşkilatlanmıştı.

II. Dünya Savaşı patlak verdiğinde dünya üzerindeki hiçbir milletin gençleri, askerî hizmete Alman gençleri kadar hazır değildi. Alman toplumu 1930'lar boyunca yoğun bir şekilde bu gençleri gelecekteki asker rollerine hazırlamıştı. Hitler, Eylül 1935'te Nürnberg'deki parti mitinginde yaptığı konuşmada, Almanya'nın gençliği için beslediği idealleri şöyle ifade etmişti: "Bizim nazarımızda geleceğin Alman genci ince, tazı gibi seri, deri gibi katı ve Krupp çeliği gibi sert olmalıdır."

Bu ideale paralel olarak *HJ*'de –on yaşındakiler için bile– odaklanılan temel konular, zorlu fiziki oyunlar ve rekabetçi faaliyetlerdi. Yarışmacı fiziki görevlere yapılan vurgu, çocuğun *HJ* tecrübesinin tamamı boyunca devam ederdi. Atletizm, futbol, disk atma ve bilhassa da boks gibi dövüş sporlarını bütün çocuklar yapardı ve yerel ve bölgesel düzeylerde her yıl bu sporların yarışmaları düzenlenirdi. Yürüyüş ve kampçılık da yaygın şekilde yapılmaktaydı. *HJ*'de vahşi rekabete yapılan bu vurgunun sinsi sonuçlarından biri, zayıflığın ciddi şekilde hor görülmesiydi. Kesinkes belirtilen gerekli fiziki standartlara ulaşamayanlara çoğu durumda acımasızca muamele edilirdi. Örneğin yüzme bilmeyenlerin bazen yüzmeyi derin bir havuza atılarak ve ancak boğulma noktasında yardım edilerek "öğrendiği" olurdu. Alman silahlı kuvvetlerinin esirlere uyguladığı mezalimde (örneğin Normandiya'da Kanadalı esirlerin *Hitlerjugend* Tümeni'nden unsurlarca idam edilmesinde) böylesi bir eğitimin vahşileştirici etkisinin de payı vardır.

YANDA: Bir *HJ* mensubu bir tatbikatta elindeki (Almanların el bombasına oldukça benzeyen) lobutla, 150 çocuktan oluşan bir *Gefolgschaft*'ın başını çekiyor. Kahverengi gömlek, siyah şort ve fulardan ibaret standart yazlık *HJ* üniforması giymekte. Apoletlerindeki üç gümüş pip rütbesinin *Gefolgschaftsführer* olduğuna, omzundaki kordon da liderlik ettiğine işaret. Resmin yanında ayrıntılı şekilde gösterilenler arasında *HJ* kemer tokası (1) ve ordu kasaturasına benzer şekilde tasarlanmış ve üzerine "Kan ve Şeref" yazısı işlenmiş hançer (2) de var. Çocuk başarı rozeti (3) ile nişancılık rozeti (4) sahibi. DJV'lilere verilen başarı rozetleri, birliğini gösterir Runik karakteri içerirdi (5). Ayrıca iki yama görülmekte: Beyaz harflerle işli olanı (6), BDM'ye ait; diğeri ise altın rengi (BDM'de gümüş) bir çizgiye sahip bir *Traditionsarmdreieck* (7). Bunun anlamı, takan gencin mensup olduğu *Bann*'ın 1933'ten önce kurulmasıydı. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

Fiziki eğitime verilen öneme ek olarak, silahlı kuvvetlerin farklı kollarına has eğitimlerin verilebilmesi için *HJ* bünyesinde özel birimler kurulmuştu. 1933'te motorlu taşıtlarla ilgili *HJ* mensuplarına hizmet veren *Motor-HJ* kuruldu. 1937'den sonra askerî eğitime gittikçe daha fazla odaklanılmasıyla beraber *HJ* içindeki bu uzmanlaşma eğilimi sürdü. 1937'de *Luftwaffe* askerî okullarının müstakbel öğrencilerine eğitim vermek amacıyla *Flieger-HJ* kuruldu. Bu birimin mensupları planörlerle pratik şekilde uçmanın ve yer-yön bulmanın temel bilgilerini öğrenirlerdi. Sık sık *Flieger-HJ* çocuklarıyla yakınlardaki *Luftwaffe* hava üslerindeki personel arasında yakın bağlar kurulduğu görülürdü. *Marine-HJ* donanmaya hazırlık olarak denizcilik eğitimi verir; *DJV* ve *HJ* bünyesindeki daha küçük başka uzman birimler ise atçılık, muhaberat ve hava saldırısına karşı savunma becerileri aksettirirdi.

16 Mart 1935'te zorunlu askerliğin geri gelişinden sonra basbayağı askerî eğitimler, *HJ* hayatının giderek daha açık şekilde ifade edilen bir unsuru hâline geldi. Ağır talimler ve havalı tüfekler ve küçük kalibreli silahlarla nişancılık, zaten 1920'lerin sonlarından itibaren faaliyetler arasındaki yerini almıştı. Fakat 1935'ten sonra *Wehrmacht* ve SS, *HJ*'yi askeri ön eğitim sunacak kaynak ve eğitmenlerle tefriş etmeye ve en iyi acemileri kendi birliklerine katmaya çabalamaya başladı. 1937'de Rommel, ordu ile *HJ* arasında resmî bir bağlantı kurulmasına ön ayak oldu; fakat *HJ*'yi doğrudan doğruya ordu sultası altına sokma yönündeki girişimleri, teşkilatın başındaki Baldur von Schirach'ın cansiperane direnişiyle karşılaştı. Artık *HJ* mensupları kendilerine nişancılık ve araziden yararlanma öğretecek uzman ordu eğitmenlerinden faydalanabiliyor, ordu tesislerine ilginç ziyaretlerde bulunabiliyorlardı. Ordu ve *HJ* arasındaki bu ilişkinin sonuçları, gençlik teşkilatlarında nişancılık alanında Almanya çapında yaşanan sınıf atlamalarda ifade bulmuştur. 1939 başları itibariyle 1.5 milyon erkek çocuğu *Wehrmacht* gözetiminde düzenli olarak atış alanlarında eğitim alıyordu ve prestijli *HJ* nişancılık madalyasına hak kazanan çocukların sayısı 51 bin 500'ü bulmuştu.

ARAZİ OYUNLARI

HJ'de askerlik için ön eğitim olarak bilhassa başvurulan yollardan biri, sevilen "arazi oyunları"ydı. Yaklaşık on çocuktan oluşan bir *Kameradschaft*'ın, bir ormanda, bütün bir gün boyunca rakip takım karargâhını tespit etmeye çalıştığı oyun, bu oyunların tipik bir örneğiydi. Oyunun hedefi, karargâh bulunduğunda rakiplerinin bayrağını almaktı. Her çocuğun kolunda, "canlarını" belirten yün iplikler olurdu. Ormanda kaçınılmaz olarak "düşman" takımdan birileriyle karşılaşıldığında, orman içinde gizlice oradan oraya gezinmekle geçen gün zirve noktasına ulaşır, rakiplerin "canını" almaya çalıştıkları, her şeyin serbest olduğu bir kavga başlardı. Bu oyunlar aracılığıyla Alman çocukları çok küçük yaşlardan itibaren araziden faydalanma sanatı, harita okuma ve kamuflaj becerilerinin yanı sıra, pek çoğunun *Wehrmacht*'ta epey işine yarayacak saldırgan tavırları da öğrenirdi.

İntiharından sadece günler önce çekilmiş bu meşhur fotoğrafında Adolf Hitler, Sovyet askerleriyle çarpışmalardaki başarıları nedeniyle bazı Hitler Gençliği çocuklarına nişanlarını takdim ediyor. Tokalaştığı 12 yaşındaki çocuk, birazdan bazı Alman askerlerini bir yangından kurtarmaktaki rolü nedeniyle ikinci dereceden Demir Haç'la taltif edilecek.

Bu örgütlerin sunduğu olası asker yazma fırsatlarını fark eden Himmler de 1936'dan itibaren *HJ*'yi SS kademelerinden gelen eğitmenlerle doldurmaya başlamıştı. 1934 gibi erken bir tarihte dahi, *HJ*'nin (*SS* ve *Gestapo* ile yakın bağlantılara sahip) güvenlik kanadı *HJ-Streifendienst*'in (devriye hizmeti) kurulmasıyla SS ile *HJ* arasındaki ilişki teşvik edilmişti. Eski *Streifendienst*'lilerin, *Gestapo* ile toplama kampı muhafızlarının mensup olduğu *SS-Totenkopfverbänd*'lara (kuru kafa birimleri) alınma olasılığı en yüksek adaylar oldukları açıktı. 1938 sonlarında, Himmler'in rüyası olan Doğu Avrupa'da alınan toprakların sömürgeleştirilmesi işinde görev alacak asker-çiftçileri yetiştirme programı kapsamında SS de *HJ-Landdienst*'ten (arazi hizmetleri) bilfiil asker alıyordu.

Mart 1935'te mecburi askerlik hizmetinin dönüşünden sonra SS-VT'nin oluşturulmasıyla birlikte *Wehrmacht*'ın *HJ*'nin kaymak tabakasını silah altına alma imtiyazına daha doğrudan bir tehdit zuhur etmişti. SS-VT birliklerinin 1940 baharı itibariyle sahip olduğu itibardan da çıkarılabileceği üzere savaşın ilk dönemlerinde *Waffen-SS*'de görev almak pek çok *HJ* mensubu için cazip bir seçenekti; bu gençler kendilerini seçkin bir tarikata katılıyor gibi hissediyorlardı. Diğer gençler ise SS'in yüksek standartlarını göz korkutucu bulmakta ya da *HJ* üyeleri arasında yaygın olan dindarlığa karşı SS

üyelerinin adeti olan sert tutum nedeniyle geri durmaktaydılar. Ayrıca *Waffen-SS*'in muharebelerde edindiği büyük şöhretin, diğer birimlerin verdiği zayiattan kayda değer oranda yüksek zayiat vermek pahasına kazanıldığı da yaygın şekilde bilinen bir hakikat hâline gelmişti.

Savaş patlak verdikten sonra *HJ*'nin askerlik ön eğitimi vermekteki rolü daha da belirgin hâle geldi. 1940'ta *HJ* mensuplarının nişancılık ve piyade eğitim talimatnamelerindeki arazi tatbikatları gibi "savunmaya hazırlık" faaliyetleriyle haftada dört saat geçirmeleri ve ayrıca ayda fazladan altı saati spora ayırmaları bekleniyordu. *HJ*'nin lider tabakası, askerlik ön eğitimini daha etkili bir şekilde koordine etme çabasıyla Ocak 1941'de meşum bir hamleye imza atarak bünyesindeki "Beden Eğitimi Bürosu"nun adını "Askerî Eğitim Bürosu"na çevirdi.

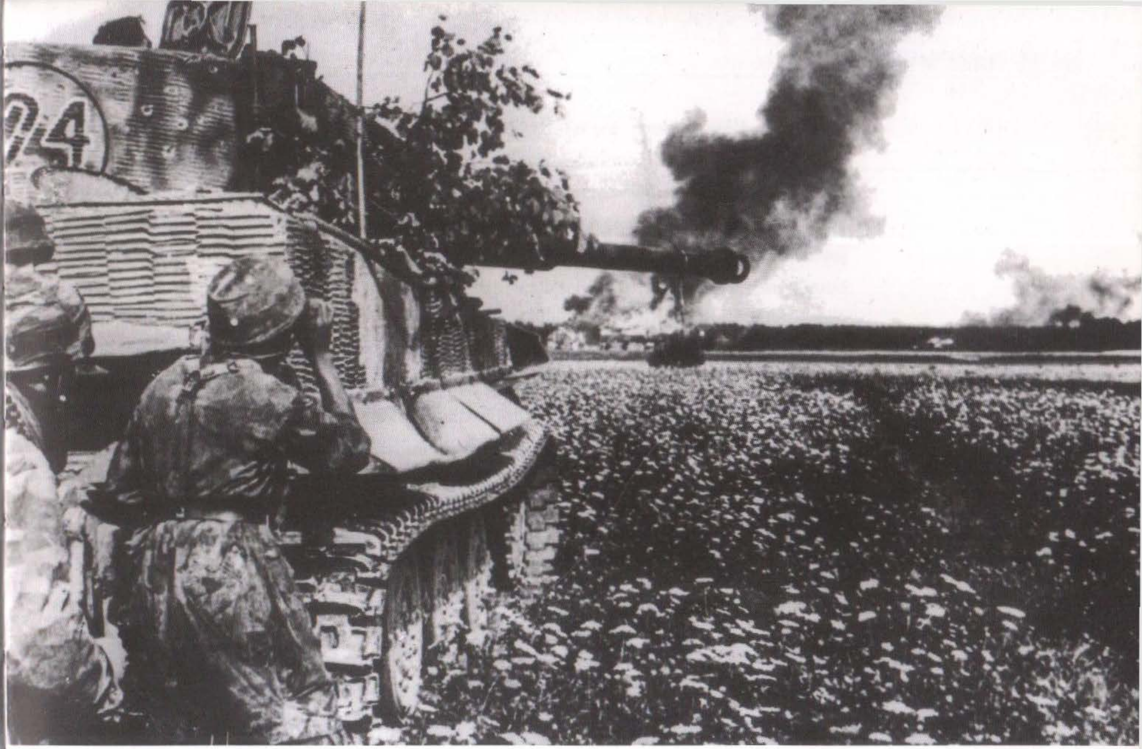
HJ savaş boyunca Alman çocukları arasında, hareketin 1933'ten önceki dönemine damga vuran acil görev duygusunu canlandırmaya çalıştı. Alman gençliği bir kez daha bir "mücadele devrinden" geçiyordu ve gençlerin görevi, Führer'in kendilerini çağırdığı önemli işlere hazırlanmaktı. Tabii Alman çocukları açısından bunun adı askerlik işiydi ve *HJ* yönetimi, silahlı kuvvetlerdeki hizmeti sabırsızlıkla beklenecek bir yaşantı olarak allayıp pullamak için oldukça çaba ve kaynak sarf etti. Bu çabalar kapsamındaki örnek faaliyetlerden biri, izinli veya nekahet döneminde bulunan askerlerin gençlere ateşli konuşmalar yaptığı "Cephe hattı askerleri *HJ*'yle sohbet ediyor" programıydı.

KRIEGSEINSATZ

Eylül 1939'da savaş patlak verdiğinde Von Schirach *HJ*'ye zafer için kendine has bir katkıda bulunma çağrısı yaptı. Bu çağrı sonucu *Kriegseinsatz* (savaş istihdamı) faaliyetlerine katılma talebi mensupların omzunda gittikçe büyüyen bir yük hâline gelmeye başlamıştı. Tarlalarda bilâbedel çalışmaktan ibaret *Landdienst*'lere katılmak, yıllık Kış Yardım Kampanyaları için para toplamak gibi kimi görevler zaten 1939'dan önce de *HJ* işlerinin bir parçası hâline gelmişti. Fakat savaşın patlak vermesiyle birlikte *HJ*'nin bütün odağı ideolojik tedrisat ve spordan, gençleri savaş ekonomisinde kullanmaya kaydı; bu kullanım da 1945'lerde çocukların asker görülmesine neden olacak kadar yükselecekti.

HJ mensuplarından envai çeşit görevi yerine getirmeleri bekleniyordu ve bu çocuklar üzerinde okullarının ya da ebeveynlerinin pek bir hükmü yoktu. Erkek çocuklar evleri gezerek savaş için malzeme toplar; kapıları çalıp içeridekilere verebilecekleri fazla giysi, kâğıt veya hurda metal olup olmadığını sorarlardı. Patlayıcı imalatında kullanılan eski kemikleri topladıkları bile olurdu. *JM* ve *BDM* kızları ise orman ve tarlalarda mantar, (çay ve ilaç yapımında kullanılabilecek) ot ve çiçekler toplamaya seferber edilirdi.

HJ'nin erkek ve kız çocuklarından, savaştan önce yetişkinlerin yaptığı işleri devralmaları da istenirdi. *HJ* ve *BDM* mensupları erkeklerin serbest kalıp cepheye gidebilmesi için

tramvay kondüktörlüğünden yol işçiliğine, postacılıktan sekreterliğe ve tezgahtarlığa kadar envai çeşit iş yapmaktaydı. Örneğin savaşın ilk yılında *BDM* mensubu 64 bin kız Kızılhaç için çalışmıştı; 60 bin kız da askerî hastanelerde yaralıların bakımıyla uğraşıyordu; 11 bini polis için memuriyet işlerinde çalışıyor, 1.500'ü itfaiye birimlerinde görev alıyordu ve tren istasyonlarında çalışanların sayısı da 100 bini bulmuştu.

Doğu Cephesi'ndeki çatışmalar esnasında *Fallschirmjäger* askerleri bir Tiger tankının arkasına gizlenmiş vaziyette (1944). Tank gövdesine uygulanmış *Zimmerit* kaplamaya dikkat ediniz. Bunun amacı, düşman askerlerinin tanka mıknatıslı mayınlar yapıştırmasının önüne geçmekti.

Alman gençlerinin kendilerini ağır sorumluluklar üstlenmiş vaziyette bulmalarına bir diğer vesile, *Kinderlandverschickung* (*KLV*) programıydı. *KLV* ilk olarak 1934'te, sağlığı bozulan şehirli çocukların taşra bölgelerinin temiz atmosferinde bir süre bulunmalarını sağlamak üzere düşünülmüştü. Program, 1941 yılında Von Schirach'ın idaresi altında 10-16 yaşındaki çocukların hava saldırısı tehdidi altında bulunan şehirlerden kaçmasına yarayan bir tahliye programına dönüştürüldü. Bu tahliyeler, veli ve okul gözetiminden uzak bir ortamda çocukların eğitimi üzerinde tam kontrol sahibi olma fırsatı sağladığından *HJ* yönetiminin kimi mensupları için oldukça cazipti. Bu durumu fark eden ebeveynler de oldu; fakat çocuklarının *KLV* kontrolüne girmesi konusundaki çekingenlikleri, aynı dönemde bütün okulların da boşaltılması ve şehirde kalmanın çocuklar için gerçekten tehlike arz etmesiyle dengeleniyordu. Geride kalan çocukların ne arkadaşları oluyordu, ne de eğitim görme imkânları.

1944'te Büyük Alman *Reich*'ı üzerinde 3 bin 500 *KLV* kampı vardı ve 800 bin çocuk bu kampların rahle-i tedrisinden geçmişti. Bu kamplardaki yönetim görevlerinin pek çoğu *HJ* ve *BDM*'nin kıdemli mensuplarının uhdesindeydi. Örneğin, 16 yaşında bir kızın, 10-13 yaşları arasındaki 130 kızın kaldığı bir kampın yöneticisi olması duyulmamış şey değildi. Bu durum, *HJ*'nin tamamına nüfuz etmiş genel eğilimin bir parçasıydı: Daha büyük mensuplar askeri görevler için silah altına alınmaya devam ettikçe *HJ* içi yönetim mevkilerine daha küçük çocuklar geçiyordu. Küçük yaştan itibaren zayıflığa karşı horgörü gibi *HJ* değerleriyle endoktrine edilen genç *KLV* kampı yöneticileri çok sıkı yönetim rejimleri gütmekteydi. Örneğin yataklarını ıslatan çocuklar dayak ve benzeri cezalarla sertçe "disipline edilirdi." Kamplardan birinde ufak kabahatler işleyen çocuklar, bayılana dek domuz pastırmalarının tütsülendiği dumanhanelere kilitleniyordu. Bu *KLV* kamplarının genç yöneticilerinin kamp çevresinde yaşayan birbirine düşman halkla başa çıkma meselesi yüzünden sık sık başları ağrıyordu. *Landdienst*'ler gibi *KLV* kampları da bir tür sömürgeleştirme odakları olarak savaşta alınan topraklara kurulurdu. Kamplarda kalan çocukların saldırıya uğradığı da oluyordu; hele de 1944-45'te ufukta görünen Alman mağlubiyetinin gölgesi altında bu saldırılar daha da artmıştı.

WEHRERTÜCHTIGUNGSLAGER'LER

1942 başlarında savaşın Doğu Cephesi'nde hissedilen güçlükler, *HJ* eğitim tesislerinin genişletilmesini gerektirdi. Hitler'in 13 Mart 1942 tarihli emri tüm *Reich* sathında *Weh-*

Hitler bir grup *Bund Deutscher Mädel* (Alman Kızları Birliği) mensubu tarafından sıcak bir şekilde karşılanıyor. Hitler'in kadınlara pederşahi ve geleneksel bir yaklaşımı vardı; fakat bu tavrı, 1944-45'te Almanya adım adım mağlubiyete batarken binlerce Alman genç kızının tehlikeli görevler almasını önlememişti.

rertüchtigungslager der Hitlerjugend denilen askerlik hizmeti yeterlilik kamplarının kurulmasına izin veriyordu. Bu kampların amacı, 16-18 yaşları arasındaki *HJ* mensuplarına üç haftalık bir süre zarfında yoğunlaştırılmış piyade eğitimlerinin verilmesiydi. Çocukların okul tatillerini ya da işlerinden alacakları yıllık izinleri bu eğitimlere katılmak için kullanması bekleniyordu. 1943 sonunda bu kampların 236 adeti faal durumdaydı ve buralarda 515 bin *HJ* mensubuna eğitim veriliyordu. Kamplar, *Wehrmacht*'ta subay rütbelerine sahip olan ve *Wehrmacht* ya da *Waffen-SS*'ten gelen eğitim personeliyle işbirliği içinde çalışan *HJ* liderleri tarafından idare ediliyordu. Tahmin edilebileceği gibi *Waffen-SS*, *Wehrertüchtigungslager*'leri en iyi olanları silah altına almak için altın bir fırsat olarak görmüştü ve *Reichsjugendführer* Arthur Axmann ile iyi ilişkilerinden faydalanarak kamplarda mümkün olduğunca kendisini tanıtmaya gayret etmişti. 1943 itibariyle kampların en az 42'si *Waffen-SS* eğitmenleriyle doluydu; *Waffen-SS*'in silahlı kuvvetlerdeki toplam insan gücünün yalnızca %5'ini teşkil etmesine nazaran bu sayı etkileyici bir başarının nişanesidir. Kamplarda verilen eğitime "Dövüşürüz", "Feda ederiz" ve "Zafer kazanırız" gibi sloganlar damga vurmuştu. Çocuklar bu sloganların etrafında dönüp duran ideolojik eğitimden epeyce nasiplenmekteydi; bu sloganlardan maksat, şiddetli çarpışmaları çocuklara Alman *Volk*'unun mukadderatına yapacakları tabii ve şerefli katkı olarak yansıtmaktı. Çocuklar *Wehrertuchtigüngslager*'lerdeyken Mauser 98K karabina, MG 42, el bombası ve *Panzerfaust* gibi kuvvetli silahların kullanımı konusunda da eğitim alırlardı. Bunların içinde, *HJ* liderlerine aşırı küçük yaştaki çocukları 1944 ve 45'te muhabereye sürme fırsatı tanıyan silah, hepsinden evvel *Panzerfaust*'tu. Geri tepmesi olmadığından on yaşındaki bir çocuk bile *Panzerfaust*'ları kullanabiliyordu; fakat makineli tüfek ya da tüfeğin geri tepmesi bir çocuğu kolayca yere sererdi.

Hitlerjugend Tümeni'nin eğitimi, diğer *Wehrmacht* ve *Waffen-SS* birliklerinin eğitiminden farklıydı ve *HJ*'nin kimi temel değerlerini yansıtmaktaydı. Bilhassa da gençlerin gençler tarafından yönetilmesi fikri, tümenin, subaylık ve astsubaylık görevlerini yürüten eski *HJ* mensuplarından müteşekkil, nispeten genç yaştaki kadrosunda ifade bulmuştu. Tümenin gençliğini yansıtan bir diğer hakikat, tümen askerlerine sigara tayını yerine –iğrendikleri– şekerlerin dağıtılmasıdır. Alman çocuklarını muharebeye atmaktan pek bir rahatsızlık duymayan Himmler, bu çocukların sigaraya alışmaması kaygısını korumuştu.

Üçüncü *Reich* liderlerinin genç askerlerin azami miktarda askerlik ön eğitimi almalarını temin çabalarına karşın Nazi bürokrasisinin tamamına nüfuz etmiş hizipçilik salgını, bu işin çok verimsiz bir şekilde yürütülmesine neden olmaktaydı. *HJ*, *Wehrertüchtigungslager*, *RAD* ve nihayet silahlı kuvvetlerde talimsiz acemiler, eğitimleriyle farklı hizmet kolları arasında herhangi bir koordinasyon olmaksızın tekrar tekrar eğitilip duruyordu. Kimi zaman yüzlerce küçük çocuğa eğitim veren ve daha sonra *RAD* ve *Wehrmacht* eğitmenlerinin eğitim becerilerini hor görüşüyle karşılaşan *HJ* liderleri için bu durum aşırı bezdirici bir durumdu.

ASKERE ALINMA YAŞI

Waffen-SS ve *Wehrmacht*'ın arasında *HJ*'den gelen en iyi acemileri (ve savaş ilerledikçe nereden gelirlerse gelsinler bütün acemileri) kapma konulu şiddetli bir rekabet vardı. Savaş zarfında askere alınma yaşının gittikçe düşmesi ile birlikte acemiler de *RAD*'ı pas geçerek silahlı kuvvetlere doğrudan doğruya *HJ* saflarından katılmaya başladılar. 1940'ta hizmete çağrılma yaşı 19'du; 1943'te ise bu yaş 17'ye düşmüştü. 1944 yılının sonbaharında, 1928'de doğmuş çocuklardan gönüllü olanları askere alma yönünde büyük bir çabaya girişildi; 28'lilerin geri kalanı da Şubat 1945'te silah altına alındı. Nihayet 5 Mart 1945 tarihli bir direktifle 1929'da doğanlar da askere alındı. Hitler 7 Ekim 1944 tarihli bir duyuruda, 1928 doğumluların *Kriegsfreiwillige* (savaş gönüllüleri) olarak orduya yazılmasını, "gurur ve keyifle" selamlıyor, çatışmalarda zaten göstermiş bulundukları "sarsılmaz zafer iradesine" dikkat çekiyordu.

Savaşın sonlarına doğru, *HJ* mensuplarına eğitim sunma maksadıyla oluşturulan yolların çoğunun çökme noktasına kadar zorlandığını da not etmek gereklidir. Yetersiz eğitimle çarpışmalara atılan pek çok çocuk olmuştur. Örneğin Flak savunmalarında artık kendilerine ihtiyaç kalmadıktan sonra *Luftwaffenhelfer*'lar tabii ki kara çarpışmalarında kullanılacak "insan gücü" kaynağı hâline gelmiştir; fakat bu çocukların çoğunluğu *Wehrertüchtigungslager*'lerde verilen en temel piyade eğitimlerinden bile geçmemişti. Bunun yerine, *Wehrertüchtigungslager*'lerde aldıkları sadece dört günlük bir silah talimini takiben Amerikan ya da Sovyet askerleriyle muharebeye sürülüyor; genellikle de öldürülüyor, yaralanıyor veya esir düşüyorlardı.

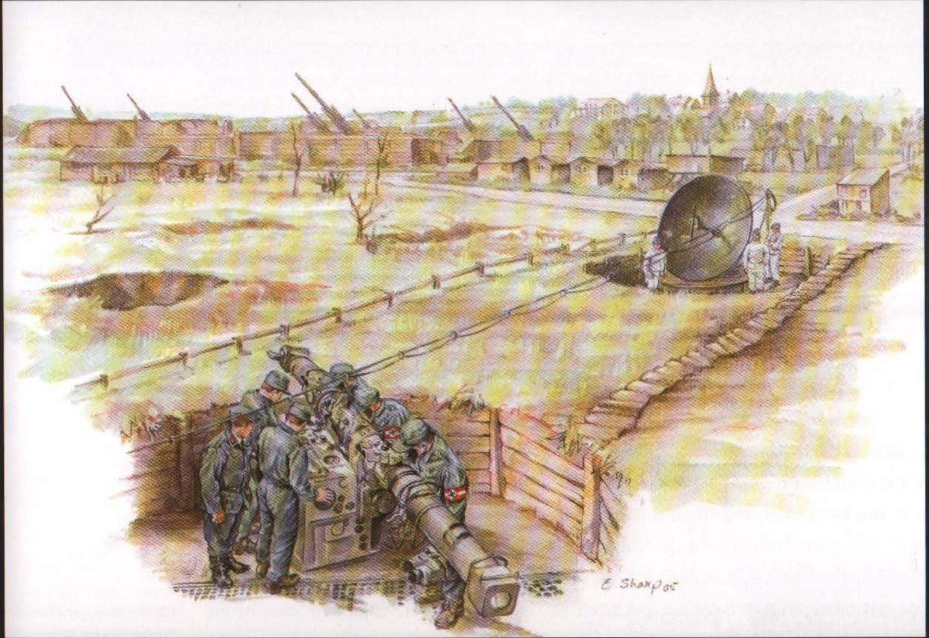
FLAKHELFER'LAR

1945'te 15 yaşındakiler resmen silahlı kuvvetlere alınmaktaydı; fakat yukarıda not ettiğimiz gibi, bu yaşlardaki pek çok çocuk zaten 1943 baharından beri uçaksavar yardımcıları olarak sıklıkla tedirgin edici muharebe tecrübelerine girişiyordu. Tıpkı *Hitlerjugend* Tümeni'nin kurulması gibi *HJ* ve daha sonra da *BDM* mensuplarının uçaksavar savunma mevzilerinde görevlendirilmesi de Stalingrad felaketine yanıt mahiyetindeydi. Göring, 1943 başlarında *Luftwaffe*'nin Alman okullarından yardımcılar yazabilmesi için *Reich*'ın Eğitim Bakanı Bernhard Rust'tan çekinceli bir izin koparmıştı. Çıkarılan yasanın hükümleri uyarınca 15 ilâ 17 yaşları arasındaki okul çocukları *Luftwaffe*'ye asker yazıldı. Teoride 18 yaşına bastıklarında *RAD* ve *Wehrmacht*'a geçen Flak yardımcıları süresiz hizmetle mükellefti. İlk başlarda çocukların evlerine yakın yerlerde üsleneceği garanti edilmesine karşın bu çocuklar sıklıkla değişen askerî vaziyete göre başka yerlere naklediliyordu; çoğunluğu da Berlin, Hamburg, Ruhr bölgesi ya da Baltık kıyılarına gönderil-

SOLDA: *Hitlerjugend* Tümeni'nin Panther tankları. Normandiya'ya konuşlandırılan Panther çeşitlerinin çoğu, Ausf. A modeli olanlardı. Tanksavar mermilere karşı daha fazla koruma sağlayan oldukça eğimli taret zırhına dikkat ediniz.

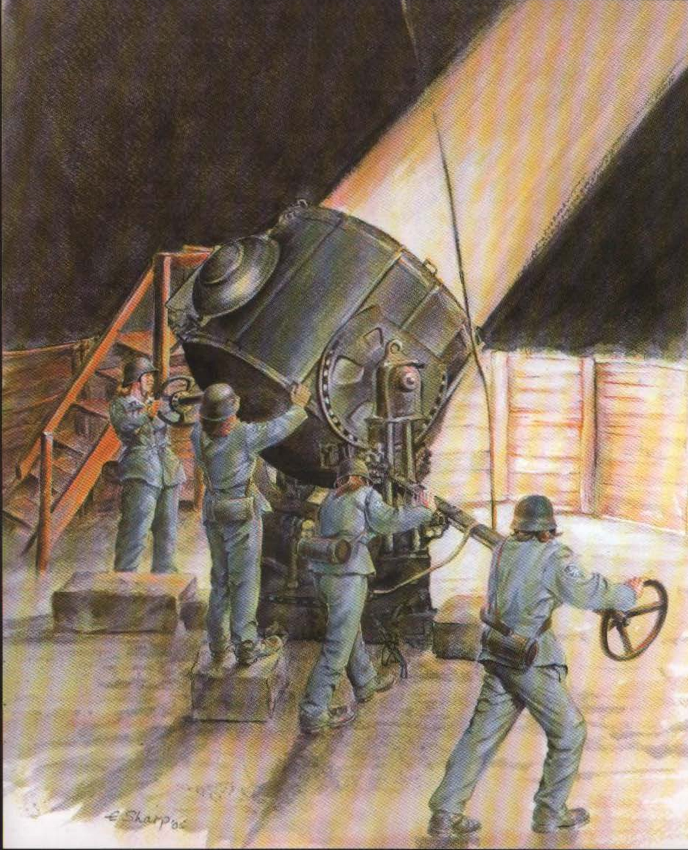
mişti. Savaşın sonunda bu şekilde hizmet görmüş gençlerin sayısı 200 bin civarındaydı. Bu şekilde kullanılan yardımcıların resmî adı *Luftwaffenhelfer-Hitlerjugend*'di (LwH-*HJ*); bu isim erkeklerde *Luftwaffenhelfer*, kızlarda ise *Luftwaffenhelferin* şeklinde kısaltılmaktaydı. Bu isimleri de gayriresmî olmakla birlikte *Luftwaffenhelfer*'lara her yerde *Flakhelfer* (uçaksavar yardımcıları) şeklinde atıfta bulunulurdu.

Flak savunma mevzilerine alınan çocuklar kendilerini tuhaf bir sözde yetişkinlik hayatı içinde bulurdu. Resmî olarak hâlâ *HJ* mensuplarıydılar ve bu itibarla okul eğitimlerine devam etmeleri gerekirdi. Lise öğrencileri haftada normal ders yüklerinin yarısına tekabül eden on sekiz saat ders almak durumundaydı. Bu dersler, Flak mevzilerine gelip öğrencilerine buralarda ders vermeleri beklenen normal lise öğretmenleri tarafından verilecekti. Genç *Flakhelfer*'dan *HJ* hizmetlerini görmesi de bekleniyordu. Eylül 1944 gibi

Bir Flak tesisinde *Luftwaffenhelfer*'ler, Mart 1944. Bataryanın "beyni", B1 olarak bilinen ateş kontrol sistemiydi. Bu sistemler genellikle topların 100 metre kadar uzağına mevzilenirdi. Görüş açısı müsait olduğunda personel uzun Em 4m R40 stereoskopik telemetreyi kullanarak hedef uçağın irtifasını, hızını ve rotasını belirlemeye çalışırdı. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

ileri bir tarihte dahi *HJ* liderleri, bölge liderlerini, çocukları mevzilerinde ziyaret edip eğitim, spor ve nişancılık gibi normal *HJ* faaliyetlerinin hâlâ yürütüldüğünden emin olmak için daha da gayret göstermeye zorluyordu.

Burada, 1944 sonbaharında, Berlin dışında 150 cm'lik bir *Flakscheinwerfer* 34 iş başında görülüyor. Personelin içinde 17 yaşında iki *BDM* gönüllüsü de var. *HJ*'deki erkek muadillerinin aksine, kâğıt üzerinde *BDM* kızlarının uçaksavar yardımcıları olarak hizmet görmemesi gerekiyordu ve kendilerine has bir üniformaları da yoktu. (Elizabeth Sharp © Osprey Publishing)

Bu beklentilerin gerçeklerle hiçbir ilgisi kalmamıştı ve bunlar, Nazi liderlerinin hâlâ ayakta tutmaya çalıştığı bir kurgudan ileri gelmekteydi: *Luftwaffenhelfer*'lar fiilî muharipler değil, yardımcılar veya askerî öğrencilerdi! RAF'ın geceleri, USAAF'ın da gündüzleri yaptığı saldırıların baskısı altında okul derslerini sürdürüyor gibi yapma çabaları bile genellikle akamete uğruyordu. Acil bir saldırı tehdidi olmasa bile sabahın erken saatlerine kadar RAF'la giriştikleri muharebeler nedeniyle takatten kesilmiş çocuklar hiç de Latince ve Coğrafya öğrenme havasında olmuyorlardı. Öğretmenler de yer yer tehlikeli hâle gelen Flak mevzii seyahatlerine çıkamıyor veya çıkmak istemiyorlardı; zaten 1943'lerde bunların çoğu, cepheye giden öğretmenlerin yerine emeklilikten geri dönen yaşlı başlı adamcağızlardı.

HJ'nin *Flakhelfer*'ları kontrol altında tutma çabaları da başarısız olmuştu. *Flakhelfer*'in *HJ* ile *Wehrmacht* ve çocuklukla yetişkinlik arasındaki müphem durumu sık sık kendi kimlikleri hakkında belirli bir his sahibi olmalarıyla sonuçlanırdı. Sürekli hayatlarını risk altına atan, güçlü silahlar kullanan çocuklar kendilerini *HJ* mensubu olarak değil, asker olarak görüyorlardı. *Flakhelfer*'lar sık sık *Luftwaffe* kumandanlarının desteğini de alarak bölgelerindeki *HJ* liderlerinin kendileri üzerinde yeniden otorite kurma denemelerine direnirlerdi.

Nazi ideolojisi askerî hayatın bir erkeğin doğal kaderi olduğunu vurguluyordu. Buna karşılık kadınların silah taşıması fikri hem Hitler'in şahsen iğrendiği hem de Nazilerin kadınlara yüklediği ev kadını-pasif çocuk yetiştiricisi kimliğine tamamen zıt bir fikirdi. Ne var ki 1940'tan itibaren büro işleri ve muhaberat gibi yardımcı rollerde hizmet görmek üzere kadınların da kullanıldığı görülecekti. *BDM* ve *RAD*'ın kıdemli mezunları kara ordusu, *Kriegsmarine*, *Luftwaffe* ve SS'e *Helferin*'ler (asistanlar) olarak alınıyordu. 1945'te yaklaşık yarım milyon *Wehrmachtshelferin* vardı. Bu kadınların muharebelere katılması resmen yasaktı; fakat *Wehrmachtshelferin*'lerin hizmet gördüğü bağlamlarda bu yasak pek gerçekçi olamıyordu. Örneğin, işgal edilen topraklarda görev yapmak bu kadınları partizan saldırılara açık hâle getirmekteydi.

BDM mensupları resmî olarak hiçbir zaman *HJ* mensupları gibi Flak savunmalarında görev almadı. Fakat 1944 itibariyle *RAD*'dan gelme 17-18 yaşlarındaki veya *BDM*'den gelme 16-17 yaşlarındaki kızlardan *Luftwaffenhelferin* müfrezelerinin oluşturulması çok tuhaf karşılanmıyordu. Genelde bu genç kızlar ışıldaklarda, yangın kontrol ve ses tespit ekipmanlarında görevlendiriliyordu. Fakat savaşın en sonlarında bizzat Flak savunma sistemlerini işleten *Luftwaffenhelferin*'ler de bulunmaktaydı. Fakat Nazi ideolojisi, kadınların bu şekilde askerî rollerde kullanımına ne olursa olsun hiçbir zaman razı olmadı. Örneğin *Luftwaffenhelferin* eğitimleri, genç kızları kışlalarını evleri gibi düşünmeye teşvik ediyor, böylece kadının üstleneceği rolün ev alanına ait olduğu yönündeki resmî görüşü ayakta tutuyordu. Aynı şekilde, 1945'te bazı genç kızların Flak toplarını kullanma eğitimi alması resmî olarak kabul edilmemişti.

SAĞDA: 12. *Hitlerjugend* SS-Panzer Tümeni askerleri Normandiya'da (1944). Bu tümen, çılgın direniş inadıyla nam salmıştı. Haziran-Eylül 1944 arasında Batı Cephesi'nde tümenin 8 bin 500'den fazla üyesi ölmüş, yaralanmış ya da kayıp olarak bildirilmiştir.

1942'den itibaren *HJ* mensuplarının geneli bir dizi *Luftschutz* (hava savunma) rollerinde istihdam edilmişti. Örneğin pek çok büyük şehirde *HJ* mensuplarından oluşan itfaiye takımları vardı. Eski *HJ* mensuplarından bir çocuk 1943'te Hamburg'da hava saldırısı sığınağında görevli bir haberci olarak çalışıyordu. Görevi, telsiz sistemi devre dışı kalırsa –hava saldırısı esnasında dahi– sığınaktan sığınağa koşarak mesajları iletmekti. Bu görevi, her gün okulda altı saat ders görmesine, haftada iki kez *HJ* faaliyetlerine katılmasına ve öğleden sonralarını da hurda toplamasına rağmen, bunlara ek olarak yapmaktaydı. Saldırılardan sonra cesetlerin bir araya toparlanmasına yardım etmesi gerektiğinden, pek çok dengi gibi, savaşın korkunç yüzünü küçük yaştan itibaren tanımıştı. *DJM* ve *BDM* kızları da *Katastropheneinsatz* (felaket faaliyetleri) görevlerinde kullanılıyordu; saldırılardan sonra şoke hâldeki evsizlerin beslenmesine ve sair işlerine yardım etmekteydiler. Almanya'nın gençleri buna benzer şekillerde hem *Reich*'ın savunmasını ayakta tutuyor, hem de savaşın felaketleriyle yakın tanışıklıklar kuruyorlardı.

KURT ADAMLAR

Savaşın sonunda *HJ* çocuklarının muhariplere dönüştüğü en son durum, "kurt adamlar" oldukları zamandır. Kurt Adam teşkilatı ilk olarak Himmler tarafından Kasım 1944'te, ilerleyen Müttefiklerin hatlarının gerisinde sabotaj ve baskınlarla mükellef bir gerilla kuvveti olarak tasavvur edilmişti. *Gauleiter*'ler (*NSDAP* şube başkanları) müsait adayları önerecek, daha sonra bunlar Rhineland ve Berlin'deki gizli mahallerde eğitim görecekti. Batıdaki en önemli eğitim merkezi Ren şehri Erkelenz yakınlarındaki Hülchrath Kalesi'ydi. Burada 1945 başlarında 200 acemi eğitim görüyordu. Bunların çoğu *HJ*'den alınmıştı.

Kurt Adamlar'ın en meşhur icraatı, ABD ordusu tarafından, işgal altındaki Aachen şehrinin belediye başkanı olarak atanan Dr. Franz Oppenhoff'un öldürülmesiydi. 20 Mart 1945'te, beş erkek ve bir kadından oluşan bir Kurt Adam birliği Amerikalılardan ele geçirilen bir B-17 uçağı ile Müttefik hatlarının gerisine paraşütle indirildi. İçlerinde en küçük olanı, Erich Morgenschweiss adlı 16 yaşında bir çocuktu. 25 Mart'ta Oppenhoff'u evinin dışında vurarak öldüren Kurt Adamlar görevlerini yerine getirmişti. SS eğitimi almış küçük Kurt Adam grupları, Temmuz 1945 gibi tarihlere dek pek çok sabotaj ve cinayet eyleminde bulundular. Fakat Goebbels, Oppenhoff suikastını işgal altındaki Almanya'da Müttefiklere karşı toptan bir direniş hareketinin propagandası için kullandı. Goebbels'in propagandası doğrultusunda *HJ* mensupları ile kendilerini kurt adam addeden başkaları tarafından orada burada tek tük direniş eylemleri yapıldı; fakat hiçbirinin gerçek Kurt Adam teşkilatıyla bir ilgisi yoktu. Örneğin Amerikan askerleri tarafından ele geçirilmesi an meselesi olan bir *HJ* biriminin kumandan subayı, kendileri için kurt adamlar olarak çarpışacak gönüllüler aradığını söylemişti. Hâzırundan bir tek küçük bir çocuk öne atılınca, subay teslim olursa daha hayırlı olacağına hükmetti.

ÜNİFORMALAR VE GÖRÜNÜM

NSDAP'ın 1922'den sonra kurulan yeni gençlik kollarının mensupları, *SA* mensuplarının dış görünüşünü örnek almıştır. Bu durum, iki teşkilat arasında küçük bir sürtüşme kaynağı da olmuştu. Temmuz 1926'da Kurt Gruber'in gençlik *Reichsführer*'i atanmasıyla beraber *HJ* üniformalarının bir standarda kavuşturulması ve *SA* üniformalarından ayırt edilebilmesi için ortaklaşa çabalara girişildi.

HJ mensubu erkek çocukların temel üniforması 1930'ların ortalarından savaşın sonuna dek fazla değişikliğe uğramadan kaldı. Yazlık üniforma kâğıt üzerinde kahverengi gömlek, siyah şort ve kahverengi veya gri uzun çoraptan ibaretti. Boynun etrafına siyah bir fular, şortun beline de nizamnamelere uygun *HJ* tokası takılı siyah bir kemer takılırdı. Başlık olarak, ilk dönemlerde kullanılan ve ön tarafında baklava dilimi şeklinde bir *HJ* rozeti bulunan siperlikli kepin yerini alan kahverengi bir yan kep kullanılmaktaydı. M37 kışlık üniforma ise koyu mavi-siyah arası bir pantolon ve siyah fularlı, kahverengi bir gömleğin üzerine giyilen bel uzunluğunda bir ceket şeklindeydi. Her iki üniformayla da aynı işaretler kullanılırdı. En çarpıcı işaret, sol kolun üst kısmına takılan gamalı haçlı pazubentti. *SA* pazubentleriyle karışmaması için bu pazubentin üzerine, baklava dilimi şeklindeki beyaz bir desen üzerine siyah bir gamalı haç işlenmişti ve kırmızı renkli zeminin tam ortasından beyaz bir şerit geçiyordu.

JM ve *BDM* mensubu kız çocukları lacivert etek üzerine beyaz gömlek giyerdi. 14 yaşında *BDM*'ye nakledilen kız çocuğuna gömlek yakasının altına takılacak ve deriden mamul kıvrımlı bir fular bağıyla bağlanacak siyah bir fular verilirdi. Daha serin havalarda bu üniformanın üzerine imitasyon süetten, dört cepli, *Affenhaut* (maymun derisi) lakaplı bir ceket giyilirdi. Sol kola baklava dilimi şeklindeki *HJ* yamalarından iliştirilirdi. Bu popüler üniforma; siyah ayakkabı, bilek boyunda beyaz çoraplar ve lacivert kep veya siyah bereyle tamamlanıyordu. Bu üniformaları hem kızların hem de erkek çocuklarının kendilerinin tedarik etmesi gerekiyordu; bu uygulama zaman zaman yüz kızartıcı durumlar yaratabilmekteydi. Örneğin eski *BDM* mensuplarından bir kadın, annesinin yaptığı lacivert eteğin dükkânlarda satılan şık eteklerin yanından bile geçmemesi nedeniyle utandığını hatırlamaktadır.

DJV'nin 10-14 yaş arasındaki çocuklarının giydiği üniformalar, ayırt edici birtakım farklılıklar olmakla birlikte, *HJ* üniformalarına benziyordu. Örneğin, *Pimpf*'ler genellikle kış üniformalarını da şortlarla giyerdi. En belirgin fark, *DJV* mensuplarının *HJ* pazubendi yerine sol kollarının üst kısmına, üzerinde tek bir Runik yazı karakteri (*Sig*) barındıran, daire şeklinde siyah bir yama takmalarıydı. Bu işaret, *DJV*'nin *HJ*'den farklı bir kökene sahip olduğunun, –1930'larda *HJ* bünyesine dâhil edilmeden önce– Avusturya ve Südet bölgesi Almanları arasından çıkmış bir teşkilat olarak varlığını sürdürdüğünün nişanesiydi.

Bütün *HJ* mensupları, pazubendin ve *Sig* işaretinin ya da baklava dilimi şeklindeki *BDM* yamasının yukarısına, mensubu oldukları *Gebiet* veya *Obergebiet*'i belirten üçgen şeklinde bir yama takardı. Kâğıt üzerinde, hem yazlık üniformada hem de kışlık üniforma-

da mavi-siyah ya da siyah apoletlerin de kullanılması gerekiyordu; fakat fiiliyatta, yazlık üniformada bu apoletler genellikle kahverengi renkteydi. Apoletler, mensubu olunan *HJ* koluna göre değişen renkte biyeli olurdu. Örneğin *Allgemeine* (genel) *HJ* biyesi parlak kırmızıyken; *Flieger-HJ* biyesi mavi, *Motor-HJ* biyesi pembe ve *Marine-HJ* biyesi ise sarı olurdu. Apoletlerdeki sayılar çocuğun *Gefolgschaft*'ıyla *Bann*'ını, (varsa) Romen rakamları ise *Unterbann*'ını gösterirdi. Apoletlerde rütbelerin gösterilmesi için çentikler, çubuklar ve meşe yapraklarından oluşan bir sistem kullanılıyordu. Örneğin tek çentik *Kameradschaftsführer*, iki çentik *Scharführer*, üç çentik *Gefolgsschaftsführer* anlamına geliyordu (bu rütbeler sırasıyla 10, 40 ve 160 çocuğun başı demekti). Farklı renkteki kordonlar, rütbeden farklı olarak, farklı liderlik görevlerini ifade etmekteydi. Sağ kol üst kısımdaki yamada, şerit ve çentiklerden müteşekkil bir sistem aracılığıyla mensubun *DJ*'deki rütbesi belirtilmekteydi. *HJ* apoletlerine eklenen dar, kırmızı bir ip, taşıyan çocuğun bir *Kriegsfreiwilliger* (harp gönüllüsü) olduğuna delaletti.

HJ'nin uzman birliklerinin de kendilerine has üniformaları vardı. Örneğin *Marine-HJ* üniforması, donanma okullarındaki öğrencilerin kıyafetlerinin *HJ* işaretleri eklenmiş bir türüne benziyordu. Manşet işaretleri gibi belirleyici üniforma unsurları *HJ-Streifendienst* (Devriye Hizmeti) gibi diğer özel birliklere mensubiyeti belirtirdi. Savaşın ilk yıllarında *HJ* için özel bir arazi eğitimi üniforması belirlendi. Bu üniforma bel boyunda, iki göğüs cepli ve gömlek yakasına benzer yakası olan bir ceket, pantolon, bilek boyunda, tozluklu siyah botlar ve yan kepten müteşekkildi. Bu üniformanın renginde farklılıklar gözlemlenebiliyordu; kahverengiden zeytin yeşiline, *Feldgrau*'ya kadar uzanan örnekleri vardı. Normalde bu üniforma ile birlikte kullanılan yegâne işaret *HJ* pazubendi ve kepin üzerindeki *HJ* rozetiydi. Savaşın son aylarında sıklıkla muharebe üniforması olarak kullanılmış diğer bir uzman üniforması da M42 *HJ-Feuerwehr* (Yangın Savunması) üniformasıydı. Bu pratik ve dayanıklı üniformanın dört cepli bir ceketi vardı ve rengi de zeytin yeşili-kahverengi idi.

HJ için üretilen yegâne muharebe üniforması, Şubat 1943'ten sonra *Flakhelfer*'ler için çıkarılmıştı. Bu üniforma kesim bakımından M37 kışlık *HJ* üniformasına benziyordu; bunda da uzun pantolon ve iki göğüs cebine sahip bel boyunda bir ceket mevcuttu. Başlık olarak ya M1943 piyade kepine benzer bir siperlikli kep ya da yan kep takılırdı ve iki göğüs cebi olan bir kaput da tedarik ediliyordu. Bu *Flakhelfer* üniforması *Luftwaffe* grisi renkteydi. Bu üniforma ile birlikte *HJ*'nin pazubendi ile kep işaretlerinin de giyilmesi gerekiyordu; gelgelelim *Flakhelfer*'lerin çoğu mümkün mertebe bunları takmaktan kaçınıyordu. Bunun yerine, resmî olarak izin verilmemesine karşın *Luftwaffe* kartallı kepler revaçtaydı. Ayrıca sağ göğüse, üzerine *Luftwaffe* kartalı işli üçgen bir yama takılmaktaydı; kartalın üzerinde de Gotik yazıyla LH (*Luftwaffenhelfer*) harfleri işlenmişti. Savaşın en son safhalarında *Flakhelferin* olarak görev alan *BDM* mensuplarının kendilerine has bir üniformaları bulunmuyordu; zira zaten resmî kayıtlara göre böyle bir görev almamaları gerekmekteydi. Görev alanların, 18 yaşından büyük *Flakhelferin*'lere dağıtılan üniformanın aynısından giymesi gerekirdi.

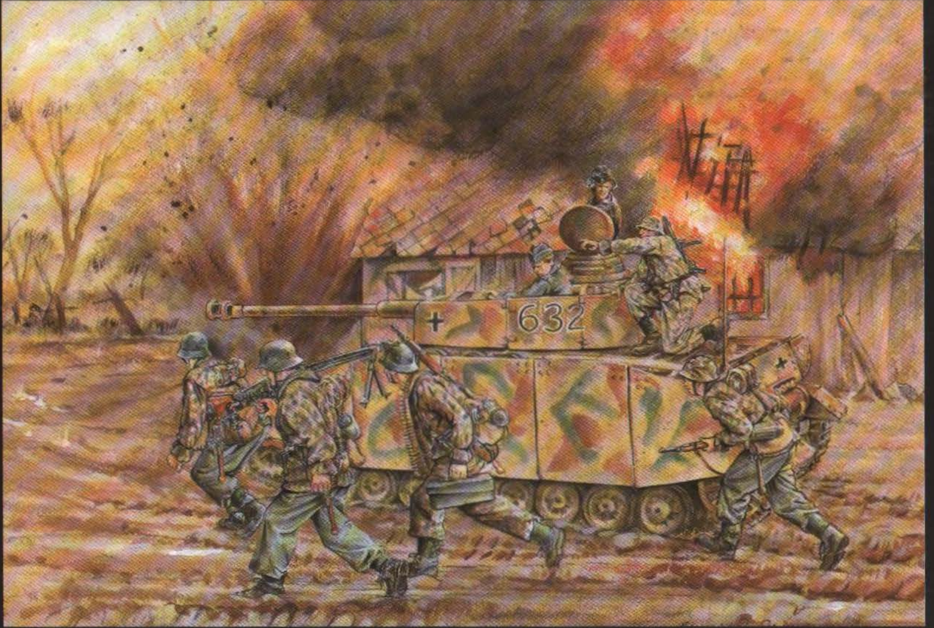
Savaşın son aylarında *Luftwaffenhelfer*'lerin pek çoğu kara birlikleri içinde muharebelere sürülmüştü ve bunlar kendi özel üniformalarıyla çarpıştılar. *HJ* ve *DJV*'nin diğer mensupları da üzerlerinde envai çeşit üniformalarla muharip görevlere çekilmişti. Bu gençler *Volkssturm*'un teşkil edildiği 25 Eylül 1944 tarihinden sonra genellikle *Volkssturm* mensupları sıfatıyla muharebe gördüler. *Volkssturm*'un da kendine has üniforması yoktu; mensuplarından kendi askerî üniformalarını ya da parti üniformalarını tedarik etmeleri istenirdi. *Volkssturm*'un alametifarikası ise sol kola takılan pazubentten ibaretti; çeşitli farklı türleri görülen bu pazubentin üzerinde iki satır hâlinde "*Deutscher Volkssturm Wehrmact*" yazıyordu.

HJ mensuplarının kendilerine has bir üniforması bulunduğundan, bu gençler, sivil kıyafetlerden, *SA* ve *RAD* üniformalarından ve I. Dünya Savaşı kalıntısı üniformalardan oluşan çorba gibi bir karışım hâlindeki üniformalarıyla daha büyük *Volkssturm* mensuplarına kıyasla bir görüntü bütünlüğü içindeydiler. *Volkssturm* içinde *HJ*'lilerin daha görüntü bütünlüğüne sahip oluşunu körükleyen bir husus da bu kuvvetin taburları içinde tamamen *HJ* mensuplarından oluşan bölükler teşkil etme temayülüydü. Bu bölüklerin pek çok mensubu *HJ* üniformalarını ve üniforma parçalarını giymeye devam ettiler. Renkleri itibariyle muharebede giyilmesi en avantajlı üniforma olmamakla birlikte, en çok M37 mavi-siyah kış üniforması giyiliyordu. Kamuflaj bakımından daha uygun olan bir üniforma, M42 *Feuwehr* üniforması ya da sahra tulumu olabilirdi. İkmal malzemeleri bulunabildiğinde kimi *HJ* birliklerine ordu üniformaları dağıtılırdı. Örneğin, Rothenburg'da teşkil edilen bir *HJ-Nahkampfbrigade*'ye (yakın mesafeli muharebe tugayı) elde kalmış çöl üniformalarıyla teçhiz edilmişti. Fiiliyatta *HJ*, *DJV* ve *BDM* mensupları sıklıkla kendi teçhizat ihtiyaçlarını kendileri gidermekteydi ve bu kıyafetler arasında çeşitlilik tabiiydi. Berlin'de şort giymiş hâlde çarpışan *DJV* mensupları görüldüğüne dair tanıklıklar dahi mevcuttur; son derece trajik olmasa gülünecek bir manzaradır bu.

VOLKSSTURM

HJ, Üçüncü *Reich*'in çöküşü esnasında batakłığa bulaşmış talihsizlerden ibaretti. *Volkssturm*'da muharip olanlara kıyasla, müşterek Müttefik kuvvetleriyle karşı karşıya gelmekle hiçbir alakası olmaması gereken binlerce kişinin nispeten daha genç olanlarıydılar.

25 Temmuz 1944 tarihinde, 20 Temmuz Komplosu'nda öldürülmekten kıl payı kurtulmuş ve düşmanları Almanya'nın doğu ve batı sınırlarına istiflenmiş bulunan Hitler, "Topyekûn Savaş Emri"ni yayınladı. 25 Eylül'de, 16 ile 60 yaşları arasında olup Yahudi, Çingene, suçlu ya da Fransız, Polonyalı ve Sloven azınlıklara mensup olmayan ve hâlihazırda silahlı kuvvetlerde ya da *RAD*'da görevli olmayan tüm Almanların yeni kurulan "Halk Milisleri"ne, yani *Deutscher Volkssturm*'a katılacağını duyurdu. Bu altı milyonluk kuvvette 10 bin 180 tabur bulunacaktı (kurmay personel ve geri kademe tesislerinin kısıtlılığı ve silah standardizasyonunun bulunmaması en büyük taktiksel birliği tabur yapmıştı). Bu taburlar dört *Aufgebote*'ye (zorla askere alma) bölünmüştü:

Hitlerjugend Tümeni Caen yakınlarında karşı taarruza kalkmış, Haziran 1944. Askerler arazi grisi üniformalarının üzerine, kamuflaj desenli M1943 SS önlükleri giymişler. Tümenin ilk saldırısının baş döndürücü başarısı çok uzun ömürlü olmayacaktı ve sonraki haftalar boyunca süren aman vermez, korkunç savunma çarpışmaları sonucu birlik tükenmişti. [Elizabeth Sharp © Osprey Publishing]

1. Alım: (400'ü sınır illerinde olacak) 1.850 tabur hâlinde 1.2 milyon kişi; asli savaş hizmetlerinden muafiyet belgesi olmayan, uygun fiziki durumdaki, cephe hattı taburlarına verilecek, kışlalarda kalacak, memleketleri olan iller dışında hizmet görecek 20-60 yaşları arasındakiler ve *Allgemeine*-SS, SA, *NSKK* ve *NSFK* (Nazi Hava Kuvvetleri) bünyesindeki mevcut tüm *NSDAP* siyasi görevlileri.

2. Alım: (1.050'si sınır illerinde olacak) 4 bin 860 tabur hâlinde 2.8 milyon kişi; asli savaş hizmetlerinden muafiyet belgesi sahibi, uygun fiziki durumda, genellikle fabrika taburlarına verilecek, evlerinde kalacak, memleketleri olan illerde hizmet görecek 20-60 yaşları arasındakiler.

3. Alım: Yaklaşık 1.040 tabur hâlinde 600 bin kişi; 16-19 yaşları arasındakilerle 15 yaşındaki kimi gönüllüler (Bunların çoğunu 16 yaşındaki, *Wehrertüchtigungslager* eğitimli *HJ* mensupları teşkil ediyordu).

YUKARIDA: *Volkssturm*'dan bir *Panzeräger*, bisikletiyle, beraberinde birden fazla *Panzerfaust*'la çatışmaya gidiyor. Sol üstte, silahın kullanım kılavuzu kartelası görülmekte. (Seán Ó Brógáin © Osprey Publishing)

Savaşın son aylarında, müzelik I. Dünya Savaşı tüfekleriyle mücehhez *Volkssturm* askerleri, bir siper sistemini doldurmuş. *Volkssturm*'un giriştiği son çare *Reich* savunmasında ödediği bedel kesin olarak bilinmemektedir; fakat öldürülen ve esir düşenlerin sayısı 175 bini bulmuş olabilir.

4. Alım: 2 bin 430 tabur hâlinde 1.4 milyon kişi; askerî hizmete uygun fiziki durumda olmayan, toplama kamplarının koruması da dâhil olmak üzere muhafız görevlerine verilecek 20-60 yaşları arasındakilerle 60'tan büyük gönüllüler. *NS-Frauenschaft* (Nazi Kadınlar Birliği) mensupları da geri kademe desteği sağlayacaktı ve 23 Mart 1945'te bu kadınlara silahlar dağıtıldı.

Kurulması planlanan taburların tamamı kurulamamıştı. Fakat çoğunluğu doğudaki sınır illerinde meydana getirilenlerden olmak ve Güneydoğu'dan silah altına alınanlarla birlikte kendilerini Sovyet kuvvetlerinin karşısında bulmak üzere 700 kadar tabur fiilen muharebe gördü. Batı taraflarından silah altına alınanlarsa Batılı Müttefiklere karşı karşıya geldiler.

Bu milislere *Führer*'in namına Nazi Partisi sözcüsü ve Hitler'in özel sekreteri olan *Reichsleiter* Martin Bormann komuta etmekteydi. İki kurmay başkanı yardımcısı vardı: Teşkilat ve siyasi işlerden sorumlu *Oberbefehlsleiter* Helmut Friedrichs ve SS ve İkame Ordusu'nun kumandanı Heinrich Himmler'i temsilen, SS Merkezi Komuta Dairesi başkanı Gottlob Berger. Ekipman, silah ve eğitim konularından, *Colonel* Hans Kissel'in komutası altında bulunan, ordu subaylarından müteşekkil bir kurmay heyeti sorumluydu.

Almanya'nın 42 ilinin her biri, bir SA generali ya da kıdemli bir *NSDAP* memurunun yardımcılığını yaptığı bir *NSDAP Gauleiter*'ının kumandası altında bir *Volkssturmabschnitt* (*Volkssturm* bölgesi) oluşturacaktı. Bir il, her biri bir *NSDAP Kreissleiter*'ının (ve yardımcısı

olan *Kreisstabsführer*'in) kumandası altında ortalama 21 *Kreis*'tan (ilçeden) oluşmaktaydı ve bu ilin yaklaşık 12 tabur meydana getirmesi gerekiyordu. Berger ile Friedrichs birlikte iyi bir çalışma ilişkisi kurdular; fakat Bormann ve Himmler *Volkssturm*'un kontrolü için sık sık çatışmaktaydı; teşkilatın, *NSDAP* memurlarıyla SA subaylarını SS'lerin üstünlüğüne karşı kin besler hâlde bırakan karman çorman komuta zinciri de bu durumu ağırlaştırmaktaydı.

Silah altına alınanların tabiatına binaen *Volkssturm*'a envai çeşit görev verilmekteydi. Büyük ölçekli deniz çıkarma ve hava indirme harekâtlarını çevreleyip önlemek, ajanları ve küçük sabotaj gruplarını devre dışı bırakmak, köprüleri, sokakları ve kilit binaları korumak, tükenmiş ordu birliklerini takviye etmek, düşmanın yarma harekâtlarından sonra cephelerde oluşan gedikleri tıkamak ve cephelerin sakin kesimlerini doldurmak ve Almanya'da bulunan ve sayılarının 10 milyonu bulduğu hesaplanan esirlerle yabancı işçiler arasında çıkmasından korkulan ayaklanmaları bastırmak hep bu meyandan görevlerdi. 649 kişilik 1. Alım Taburları, 27 kişilik bir kurmay heyetine, her birinde üç ya da dört takım bulunan üç bölüğe ve dördüncü bir piyade obüs bölüğüne sahipti. Diğer alımların taburlarında ise 576 kişi bulunuyordu. Her bölüğün beş kişilik üç adet *Panzernahbekämpfungstrupp*'a (zırhlılarla yakın muharebe takımı) sahip olması gerekiyordu; bu takımların her birinde on *Panzerfaust* tanksavar silahı bulunacaktı ve bu takımlarda genellikle *HJ* gönüllüleri görev almaktaydı. Her tabur, kendi bölgesi içinde kendine verilen sıra numarasıyla anılırdı; örneğin 25/97. Tabur, 25. Bölge'deki (Doğu Prusya) 97. Tabur (karargâhı: Königsberg) anlamına geliyordu.

1945 yılı boyunca *Volkssturm* birlikleri İkmal Ordusu bünyesinde *Gneisenau* kara birliklerinin kurulmasına yardımcı oldu. "Baden" taburları, 26 Ocak'ta 1-15 numaralı Yukarı Ren Piyade Alayları'na, daha sonra 805. ve 905. tümenlere ve (19. *Volkssturm* Ordusu adıyla anılan) 19. Ordu'nun 1.005. Tugay'ına katıldılar. 303., 309., 324., 325. ve 328. tümenler ile "Banvalde" Tümeni de, tıpkı Himmler'in kurduğu *Volksgrenadierdivision*'lar

Volkssturm acemileri temel tüfek eğitiminden geçiyor. Üçüncü *Reich*'te çalışma ihtiyacı hâlâ daha aciliyetli olduğundan, *Volkssturm* eğitimleri her Pazar yapılan birkaç saatlik eğitimlerle sınırlı kalıyordu.

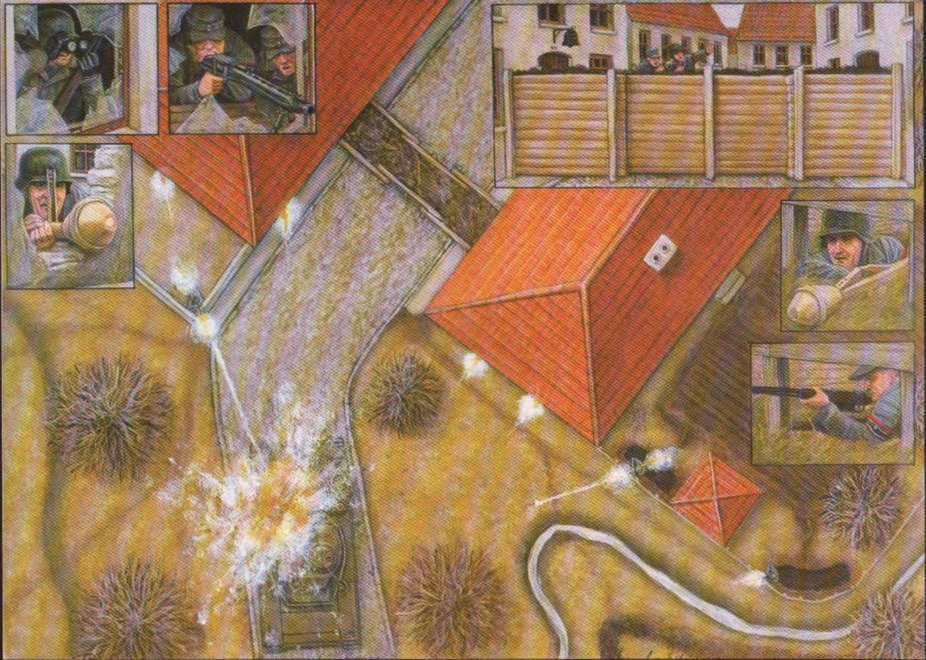

YUKARIDA: Hitler'in vatandaş ordusu savaşın son aylarında her işe memurdu. Burada *Panzerfaust*'la mücehhez bir *Volkssturm* muharibi (solda), kadın bir ordu muhabere yardımcı askeri (merkez) ve bir *HJ-Streifendienst* (*HJ* Devriye Hizmeti) mensubu görmekteyiz. Sonuncusu, güvenlik güçlerine "düzeni koruma" konusunda yardım sağlamaktaydı. (Malcolm McGregor © Osprey Publishing)

gibi, *Volkssturm* taburları içermekteydi. *Volkssturm* birliklerini bünyesine katana kadar diğer birlikler arasında 16 *grenadier* alayı ile bilahare *Waffen-SS*'in 30. Jatmar Tümeni'nin bir parçasına dönüşecek "Becker" SS-*Grenadier* Alayı da bulunuyordu. Yine 1945'te ordu, ordu mensubu kurmaylara sahip *Volkssturm* bölüklerinden, doğudaki savunma hatlarını doldurma amansız göreviyle görevli *Festungs* birlikleri de oluşturdu.

Volkssturm'un pek çoğu zaten hâlihazırda savaş seferberliği koşullarında haftada 72 saat çalışan acemileri, silahlı kuvvetler mensubu eğitmenler tarafından verilen 48 saatlik bir eğitim programına tabi tutuluyor ve bu süreç sonunda kendilerinden tüfek, *Panzerfaust*, bomba atar, el bombası ve *Panzerschreck* ile acil durumlarda tabanca, SMG ve kara mayınının kullanımına hâkim olmaları bekleniyordu. Aslında eldeki silah mevcudu 1. ve 2. alımlara ancak yetmiş

Isselburg'da bir *Volkssturm* mangasının bir barikat savunması. Düşman tarafından tespit edilmelerini önlemek amacıyla barikatlar burada görüldüğü gibi, iki bina arasında kalan yol kıvrımları gibi yerlere yerleştirilirdi. (Seán Ó Brógáin © Osprey Publishing)

HJ mensupları trene binmek üzere. Savaş öncesindeki tafsilatlı eğitimleri, *Reich*'ın vatan savunmasında önemli bir rol oynamalarını gerektiriyordu.

ve pek çok milis muharebeye silahsız gönderilmişti. 3. Alım'dakilere silah dağıtılmadı ve 4. Alım'dan da av tüfekleri ile ele geçirilen silahları kullanmaları bekleniyordu. Çoğu durumda askerlere kendilerine savunmaları için yalnızca siper kazma kürekleri dağıtılırdı.

Temmuz 1944'ten sonra muharebelere verilen ara esnasında doğu sınırındaki *Gauleiter*'lar bir dizi savunma hattı oluşturmaya başladılar. Bölgedeki binlerce adam, kadın, *HJ*'liler, *RAD*'lılar, savaş esirleri ve angaryaya tabi yabancılar; tank tuzakları, top ve tanksavar mevzileri, korunaklı toprak tahkimatlar inşa edip bunları siperlerle birbirlerine bağladılar. Doğu Prusya sınırını sekiz, Wartheland bölgesini üç ve Yukarı Silezya'yı iki hat dolaşıyordu. Çek sınırına bakan hatlar da vardı. Aralık 1944'te bu hatları silahlı kuvvetler ve *Volkssturm* birlikleri doldurdu; bunların pek çoğu, Ocak 1945'ten itibaren kale taburlarına dönüştürülecekti.

Volkssturm, muharebelerde üstlendiği son çare piyadesi rolü sebebiyle ağır bedeller ödedi. 1944 sonbaharındaki Sovyet taarruzlarıyla Doğu Prusya'dan sürülen kuvvetler, karla kaplı tıklım tıklım yollar boyunca batıya doğru göç eden ve Polonyalı milislerin tacizlerine uğrayan üç milyon mülteciye refakat ettiler. Saldırıya açık hâlde bulundukları yollarda, arkadan yetişen Sovyet ve Leh kuvvetlerinin elinde, Sovyet hava ve denizaltı saldırıları sonucu Baltık Denizi'nde batan tahliye gemilerinde ya da 13-14 Şubat 1945 Dresden hava saldırılarında ölen ve öldürülenlerin sayısı 750 bin civarındaydı. Sovyet yazar İlya Ehrenburg'un Kızıl Ordu birliklerine yaptığı tüm Almanları kılıçtan geçirme çağrısının farkında olan kimi *Volkssturm* askerleri, kaçan mültecilere zaman tanımak için bulundukları yerde kaldılar. Gerillaların eline düşmeleri hâlinde vurulmaktan korkan kimileri ise geri çekilen kitleye katıldı.

Volkssturm'un nihai, destansı savunması, bizzat Alman başkenti içindi. Sovyetlerin en son saldırısı 16 Nisan 1945'te başladı. Oder Hattı delindi ve ayın 25'i itibariyle Berlin müdafileri arasında 24 bin *Volkssturm* personeli de vardı (Bunların 18 bini, 2. Alım'ın, altı saat içinde muharebeye girmeye hazır olan "Clausewitz Alımı"ndandı). Çarpışmada hiç ümit yoktu. Cesaret edebilen *Volkssturm*'lar, SS polis mangalarının korkaklık nedeniyle kendilerini asma tehditlerinin verdiği zoraki şevkle ve şehrin yapısı hakkındaki bilgilerinden de yararlanarak Sovyet tanklarına yakın mesafeden *Panzerfaust*'larla saldıracaktı. İyi bir isabetle tankı devre dışı bırakabiliyorlardı; fakat Sovyetlerin şiddetli yanıtları ölmelerine neden oluyordu. Yine de tek başlarına çok iyi performans gösterip şehirlerini savunan *Volkssturm* personelleri de oldu. Berlin ve (38 tabur hâlinde 25 bin *Volkssturm*'lu da dâhil olmak üzere 45 bin müdafii olan) Breslau muharebelerinde, 21/41. Tabur ve 3. Alım'dan iki *HJ* taburu çarpışmadaki kahramanlıklarıyla temayüz etti.

---

8 Şubat 1945'te Batılı Müttefikler üç ordular grubu hâlinde Batı Almanya'ya giriş yaptılar. Aynı ayın 12'sinde bölgedeki *Volkssturm* kuvvetleri seferber edilerek *Westwall*'ı doldurmaya gönderildiyse de içlerinde doğudaki yoldaşlarının umutsuz adanmışlığını sergileyebilenler olmadı. Çoğu çağrıyı görmezden geldi; diğerleri ilk fırsatta teslim oldu ya da pazubentlerini atıp ormanlarda saklandı veyahut da evlerine döndü. *Westwall* kısa sürede delindi ve 7 Mayıs'ta Orta Almanya'da Batılı Müttefiklerle Sovyet kuvvetleri buluştu.

Hitler kendi kendini kandırarak askerî açıdan tecrübesiz Nazi memurlarının başını çektiği dev bir sivil ordusunun Almanya'yı mağlubiyet felaketinden kurtarabileceğine inanmıştı. Gelgelelim *Volkssturm*'un nihai başarısızlığı, uygun fiziki durumda olmamalarına ve eğitimsiz ve ekipmansız olmalarına karşın, hem devletlerini korumak için hem de vatandaşlarını Almanların vahşi Sovyetler Birliği işgalinin öcünü almaya hevesli Kızıl Ordu'nun elinden kurtarmak için çarpışan pek çok mensubunun cesaretini görememenize neden olmamalıdır.

SONUÇ

SOLDA: Hitler ve generalleri Doğu Cephesi'ni gösteren bir harita üzerine kapanmışlar. Hitler'in savaşın strateji ve taktiklerine sürekli müdahale etmesi bilahare *Wehrmacht* üzerine felaketvâri sonuçlar doğuracak, daha ehil kişilerin iş başında olması durumunda verilecek zayiatın, fazladan yüz binlerle artmasına neden olacaktı.

AVRUPA'DA II. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONA ERMESİNİ MÜMKÜN KILAN KİLİT olay, 30 Nisan 1945 sabahı saat 3'te gerçekleşti. O anda Alman *Führer*'i Adolf Hitler, Berlin'de, *Reich* başbakanlık binasının altında bulunan sığınağında intihar etti; aynı anda yerin üstünde ise muzaffer Sovyet kuvvetleri bu tesisin birkaç yüz metre yakınına kadar yaklaşmıştı. 22 Nisan'da Sovyet taarruzunun başını çeken kuvvetler Alman başkentini çembere almaya başladığında, Hitler kaçıp Almanya'nın savaşını Bavyera'daki *Berchtesgarden*'dan idare etme fikrinden vazgeçmiş, kaderiyle yüzleşmek üzere Berlin'de kalmaya karar vermişti.

Hitler ömrünün son saatlerinde dahi *Wehrmacht*'ın Müttefik ilerleyişine karşı giriştiği umutsuz direnişi, gerekirse, bu direnişin Alman milletine getireceği yıkıma aldırmaksızın, son askerine ve son mermisine kadar sürdüreceğine kaniydi. Ölümüyle beraber, neredeyse bütün Alman fertlerinin kaybedildiğini artık kabul ettiği bu savaşı sürdürme yönündeki demir irade de uçup gitti. Savaş pek çok bölgede birkaç gün daha sürecekti; fakat 8 Mayıs'ta *Generalfeldmarschall* Keitel, Almanların teslim olduğunu teyit eden belgeyi imzaladı. 15 Mayıs itibariyle, *Wehrmacht*'ın destansı altı yıllık savaşının ardından doğudaki bütün Alman kuvvetleri teslim olmuş, silahlarını indirmişti.

Savaştan bu yana tarihçiler Alman kuvvetlerinin mağlubiyetinin ardında yatan karmaşık sebepleri çözümlemeye çalışmaktadır. Alman kara ordusu ile *Waffen-SS*'in, insan gücü ve eğitim konularında 1943'ten beri süren aşikâr düşüşe rağmen, çarpışmaların son günlerine kadar taktiksel seviyede çok dişli kalması meseleyi daha da karmaşık hâle getirmektedir. Bu yüzden Nazi askerî kuvvetlerini mağlup etmek ne kolay ne de çabuk olacaktı. Alman müdafilerin kayda değer bir muharebe tecrübesine ve savaş yılları boyunca rafine olmuş, gerçekçi, ispatlanmış doktrinlerle taktiklere sahip olmak gibi avantajları vardı. Totaliter bir rejim altında çalışmasına binaen, devletin hemen hemen bütün kaynakları askeriyenin ihtiyarındaydı. Üstelik Almanlar uzun ve mağrur bir askerî tarihe sahip, savaşçı bir milletti.

Fakat yine de aslında ne Nazi savaş makinesi yenilmezdi; ne de askerleri ırkçı Nazi propagandasının olduklarını iddia ettiği "süperman"lerdi. Gerçekte Alman askeriyesi çok ciddi kısıtlar altında çarpışmaktaydı. Doğudaki vahşi zayiat 1944'te dahi *Wehrmacht*'ın canını burnundan getirmişti ve insan gücünü ve kaynaklarını hurdahaş etmekteydi. Fakat *Wehrmacht*'ın en büyük eksiklikleri lojistik mahiyetteydi. Daimî muharebeler, Almanların zafer için gerekli ikmalden yoksun kalması anlamına geliyordu ve savaşın ilerleyen evrelerinde Doğu, Batı ve İtalya cephelerinde giriştikleri seferler boyunca lojistik açıdan, bilhassa da sıvı yakıtlar bakımından perişan hâldeydiler. Dahası, Alman savaş ekonomisi uzun süredir verimsizdi ve kötü yönetilmekteydi. Acımasız modernleşme ile bilahare üretimde büyük yükselişler kaydedilmekle birlikte, Alman savaş ekonomisi 1943'ten itibaren Müttefiklerin ağır bombardımanlarının kestiği cezalara tabiydi ve üç cepheli savaşın getirdiği ihtiyaçları karşılayamıyordu.

Bütün bunların sonucunda, Alman askeriyesi modern harekâtları sürdürmenin gerektirdiği imkânlar bakımından sürekli sıkıntılar çekti. En nihayet, Müttefiklerin hava üstünlüğüyle başa çıkabilmeyi çok nadiren becerebiliyordu; düşmanın bu üstünlüğü Almanların bütün kara harekâtlarını engelliyor ve düşman hakkında bilgi sahibi olmalarının önüne geçiyordu. Alman kumandanları düşmanlarının faaliyetleri ve maksatları hakkında kara cahil kalmışlardı; bu da söz konusu faaliyetlere karşı Almanların aldığı önlemleri sakatlıyordu.

Wehrmacht başkumandanı *Generalfeldmarschall* Wilhelm Keitel, 8 Mayıs 1945 tarihinde, Alman ordusunun onaylanmış teslim şartlarını imzalıyor. Avrupa'da savaş resmen sona ermiş vaziyette. Keitel daha sonra tutuklanacak, yargılanacak ve işlediği savaş suçları nedeniyle idam edilecektir.

Zayiat, Alman kara kuvvetlerini araçlarından fena hâlde mahrum bırakıyordu; bu durumda da o tarihlere kadar sayısal üstünlüğe sahip düşmanları karşısında Alman kuvvetlerinin imha olmaktan kurtulmasını sağlayan stratejik hareketlilikleri azalıyordu. Azalan hareketlilik, Alman kuvvetlerinin kendilerinden çok daha hareketli düşmanları tarafından çembere alınıp imha edilmeye karşı zaafını hızla artırmıştı. Bu kusurlar Alman askeriyesinin düşmanları üzerinde hüküm sürmesi için gerekli müşterek sınıflar savunmasını kuramamasına ve bunun yerine, şiddetli bir yıpratma harbine çekilip kalmasına neden olmuştu.

Her şeye rağmen Alman askerleri ve kumandanlarının kararlılığı, profesyonelliği ve gerçekçi doktrin, taktik ve eğitimleri, Müttefiklere çok pahalıya patlamış; inatçı, süreğen direnişler ortaya koymalarını sağlamıştır. Nazi ırkçılığı ve propagandasından ve kendini koruma içgüdüsünden ilham alan Alman askerleri, Müttefiklerin, Nazilerin Avrupa'yı kontrol altında tutmak için aldığı iğrenç önlemlere denk düşecek öçten vatanlarında bıraktıkları ailelerini korumak için çarpışmaya devam ettiler. Almanların uzun süre sıkı bir şekilde çarpışması beklenebilirdi. Kazanamasalar bile, en azından kaçınılmaz olanı mümkün olduğunca erteleyebilir ve düşmanın zaferinin bedelini artırabilirlerdi. Özetle, Hitler'in kuvvetleri, *Führer*'lerinin verdiği kötü strateji kararlarına, savaş üretiminin gerçeklerine ve Müttefiklerin mütehakkim kuvvetine mağlup oldular. Gerçi hizmet ettikleri rejim mide bulandırıcı bir rejimdi; fakat muharebe alanlarındaki başarıları daima saygı uyandırmayı başardı.

NOTLAR

1 Almanca adı Danzig olan söz konusu şehir, günümüzde Polonya sınırları içindeki Gdansk şehridir. –Ç.N.
2 Panzer sözcüğü Almancada "zırh" anlamına gelir. Aynı zamanda, *Panzerkampfwagen* ("zırhlı savaş aracı"=tank) sözcüğünün kısaltması olarak "tank" anlamında da kullanılmaktadır. Sözcük aynı anlamlarla İngilizceye de geçmiştir ve elinizdeki kitap boyunca da Türkçedeki yerleşik haliyle, yani polis ve jandarma kuvvetlerinin kullandığı tekerlekli, hafif zırhlı aracı ifade etmek için değil, bu anlamlarda kullanılacaktır (örneğin bu nota vesile olan Panzer tümeni tabiri, zırhlı tümen anlamındadır). –Ç.N.
3 Bu geçide, İngiliz askerleri "Hellfire" (Cehennem ateşi) ismini takmıştı. –Ç.N.
4 İngilizcede *jerry* sözcüğü, Almanları ifade eden aşağılayıcı bir tabirdir. –Ç.N.
5 C3I kısaltması, bölümün başlığında da geçen komuta, kontrol, muhabere ve istihbarat sözcüklerinin İngilizce karşılıklarının (sırasıyla *command, control, communications* ve *intelligence*) baş harflerinden oluşturulmuştur. Bu tür kısaltmaların tamamı, "komuta ve kontrol" kavramına atıfta bulunan C2 veya C^2 kısaltmasından türetilmedir. –Ç.N.
6 Bu kuvvetin ismi, komutanları olan Korgeneral Sir Henry Maitland Wilson'ın adından ileri gelmektedir. –Ç.N.
7 *D-Day* (D-Günü) tabiri askerî harekâtların başlangıç günlerine atıfta bulunan genel bir kavram olarak kullanılır. Yani Normandiya Çıkarması'nın başladığı gün tarihteki en meşhur D-günü olmakla beraber, D-Günü tabiri esasen sadece ve sadece 6 Haziran 1944 tarihine atıfta bulunan bir özel isim değildir. –Ç.N.
8 *Judenrat*'lar ya da Yahudi Konseyleri, II. Dünya Savaşı süresince Almanların işgal ettikleri yerlerde yaşayan Yahudileri idare etmek için yine Yahudilere kurdurdukları kontrol kuruluşlarıydı. İlki 1939'da, Polonya'da kurulan ve bilahare işgal edilmiş Sovyet topraklarına da taşınan bu konseyler, Yahudilerin sicillerini çıkarmaktan yukarıdaki örnekte olduğu gibi Almanlara zorla çalıştırabilecekleri Yahudiler bulmaya, gettoları yönetmekten –ünlü filozof Hannah Arendt'in ithamlarına nazaran– soykırımda kolaylaştırıcı rol oynamaya kadar uzanan çeşitli işlevler görmüştür. –Ç.N.
9 Bu cümlede parantez içinde yer alan isimler, metinde Almanca adlarıyla anılan Polonya şehirlerinin bugünkü isimleridir. –Ç.N.
10 Metnin tam bu noktasında yazarın parantez içinde şöyle bir notu mevcuttur: "Terimlerin kelimesi kelimesine tercümesi çoğunlukla Almancadaki anlamını vermediğinden bu terimler İngilizceye tercüme edilmemiştir." –Ç.N.

2 Ağustos 1934 tarihinde bütün Alman askerlerinin şu yemini etmesi kararlaştırıldı:

"Tanrı'nın huzurunda yemin ederim ki Alman Reich'ının ve halkının lideri ve Wehrmacht'ın (Savunma Kuvveti) yüce kumandanı Adolf Hitler'e daima kayıtsız şartsız itaat göstereceğim ve cesur bir asker olarak, gerektiği zaman bu yemin uğruna canımı feda etmeye hazır olacağım."

Adolf Hitler... Sadece Almanya'nın değil, dünyanın tarihini kökünden etkileyen Alman politikacı, siyasi lider ve devlet adamı... Her ne kadar olayların gidişatı, bu inancının yanlış olduğunu ortaya çıkarsa da Hitler, siyasi becerilerine denk sıklette askerî becerilere sahip bir strateji kumandanı olduğuna inanıyordu. II. Dünya Savaşı'nda Alman ordularının muharebe etme şekilleri üzerindeki etkisinin gittikçe artması hazin sonuçlar doğurdu. Tüm dünya artık tek bir şeyi konuşuyordu: ***Hitler'in Ordusu***.

Aslında ne Nazi savaş makinesi yenilmezdi; ne de askerleri ırkçı Nazi propagandasının olduklarını iddia ettiği "süperman"lerdi. Gerçekte Alman askeriyesi çok ciddi kısıtlar altında çarpışmaktaydı.

Elinizdeki kitap, Hitler'in kara kuvvetlerinin, 1939-40'taki zafer günlerinden 1945'te başlarına gelen nihai felakete kadarki gelişimine odaklanmaktadır. Aynı zamanda, Alman ordusunun ve bağlantılı grupların şöhretlerini nasıl kazandıklarına ve bu şöhretin ne ölçüde hak edilmiş bir şöhret olduğuna açıklık getirmektedir.

Hitler'in savaş makinesinin olmazsa olmaz araç-gereç ve teçhizatlarını betimleyen büyüleyici bir çizim ve fotoğraf koleksiyonu da dâhil pek çok detaylı konuya ışık tutan görselleri ile Timaş Tarih tarafından 2015 yılına damgasını vuracak bir görsel tarih çalışması!

ISBN 978-605-08-1876-5
9 786050 818765

₺65

timas.com.tr